DORU MIHĂESCU

EPISCOPIA ROMANULUI

600 DE ANI DE ISTORIE

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

IV, 77.967

BIBL. CENTR. UNIV.
„M. EMINESCU" IAȘI
IV 77. 967

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EPISCOPIA ROMANULUI
600 DE ANI DE ISTORIE

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

THE DIOCESE OF ROMAN
600 YEARS OF HISTORY

L'ÉVÊCHÉ DE ROMAN
600 ANS D'HISTOIRE

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DORU MIHĂESCU

490001

EPISCOPIA ROMANULUI

600 DE ANI DE ISTORIE

CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHE ŞI ALTE MĂRTURII DIN TRECUTUL EPISCOPIEI ROMANULUI

Tipărită din iniţiativa şi cu binecuvântarea Preasfinţitului
EFTIMIE,
episcopul Romanului

427465
B.C.U. IASI

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
2007

ALE
BU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Copyright © 2007, Editura Academiei Române.
Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5
050 711, București, România
Tel. 40-21-318 81 46, 40-21-318 81 06
Fax: 40-21-318 24 44
E-mail: edacad@ear.ro
Web: http://www.ear.ro

Referenți științifici: acad. MARIUS SALA
ALEXANDRU MAREŞ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MIHĂESCU, DORU
Episcopia Romanului: 600 de ani de istorie: Cartea românească veche și alte mărturii din trecutul Episcopiei Romanului / Doru Mihăescu ; tipărită din inițiativa și cu binecuvântarea Preasfințitului Eftimie, episcopul Romanului. – București : Editura Academiei Române, 2007
ISBN 978-973-27-1572-7

I. Eftimie, episcop al Romanului

002: 281.95(498 Roman)

CARTE APĂRUTĂ CU SPRIJINUL EPISCOPIEI ROMANULUI

Redactor: MARIANA-LUCIA FOTA
Tehnoredactor: SOFIA MORAR
Coperta și grafica: MARIANA ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 22.10.2007. Format: 8 / 61 × 86.
Coli de tipar: 45,75+25 planșe color
C.Z. pentru biblioteci mari: 262.3 (498.313) (09)
C.Z. pentru biblioteci mici: 28

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2 0 MAI 2008

CUVÂNT-ÎNAINTE

După monografia intitulată *Episcopia Romanului*, datorată părintelui Scarlat Porcescu, apărută în anul 1984, după o alta, consacrată picturii murale, intitulată *Catedrala Episcopiei Romanului*, a Marinei Sabados, tipărită în 1990, ne aflăm la cea de-a treia lucrare pe care, în calitatea noastră de întâi-stătător al acestei vechi şi ilustre eparhii, am considerat-o deopotrivă bine-venită şi necesară.

Căci fiecare, în felul ei, a fost menită să răspundă unei anumite chemări.

Prima, aceleia de a oferi, pentru început, o perspectivă de ansamblu, aducând la zi şi completând, cu noile acumulări ale cunoaşterii, monografia, şi astăzi apreciată de specialişti, a marelui nostru înaintaş Melchisedec Ştefănescu (*Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman*, I–II, Bucureşti, 1874–1875).

Cea de-a doua, necesităţii imperioase de a vedea înfăptuită, pentru prima oară, o monografie consacrată picturii murale a Catedralei Episcopale, având în vedere, pe de o parte, vechimea şi valoarea deosebită a acestei picturi (mai ales a aceleia din pronaos şi pridvor), iar pe de altă parte, aspectul impecabil în care se prezentau frescele după ultima restaurare, din anii 1981–1983, cu siguranţă cea mai temeinică şi mai cu ştiinţă făcută dintre toate cele de până atunci.

În sfârşit, lucrarea de faţă, care, continuând preocupări iniţiate cândva de acelaşi vrednic de pomenire episcop Melchisedec Ştefănescu, duse mai departe (prin studenţi ai săi) de profesorul Ilie Minea, iar mai târziu de preotul-profesor Mircea Păcurariu, este dedicată preţiosului fond de carte veche românească, inscripţiilor din Catedrala Episcopală, din Muzeul Episcopiei, precum şi din Casa-muzeu Veniamin Costache.

Începuturile ei datează din urmă cu mai bine de douăzeci de ani, când autorul, Doru Mihăescu, a redactat şi publicat o primă parte a *Catalogului*, a descifrat şi transcris inscripţiile din Catedrala Episcopală, stabilind, în acelaşi timp, la solicitarea pictorilor restauratori, care dintre ele să fie păstrate pentru posteritate.

După 1989, au urmat ani lungi, cu multe şi felurite lucrări de construcţii, reparaţii, amenajări şi restaurări.

Profitând de toate acestea, am găsit momentul potrivit şi pentru efectuarea unor săpături şi cercetări arheologice, care au scos la lumină, între altele, fundaţia vechii biserici, construită în jurul anului 1400, la proporţii care le depăşeau pe cele presupuse anterior.

Când toate aceste lucrări s-au încheiat, iar lucrurile au ajuns să arate altfel decât înainte, am revenit, în cu totul alte condiţii, la ceea ce începusem cândva.

Specialist şi în acelaşi timp om al locului său, pe care nu l-a uitat niciodată, Doru Mihăescu şi-a reluat activitatea în bibliotecă, a format, îndrumat şi coordonat colaboratori tineri, a beneficiat de tot materialul ajutător necesar (inclusiv de lista completă a cărţilor româneşti vechi păstrate la Mănăstirea Bogdana) şi a reuşit să ducă la bun sfârşit această importantă lucrare, care este, înainte de toate, un mare depozit de ştiri şi informaţii dintre secolele XIV şi XX, dintr-o eparhie care se întindea, pe-atunci, până în Ţara Vrancei şi până la Dunărea de Jos (şi, nu de puţine ori, şi din afara ei). Este, de asemenea, o mărturie a modului în care, şi prin intermediul cărţii, ajunsă aici, în inima Moldovei, din toate centrele tipografice româneşti, acest popor şi-a păstrat fiinţa şi unitatea, mai presus de vremuri şi de furtunile lor, rezistând, asemeni Ceahlăului, la umbra căruia a rânduit Dumnezeu să venim cândva pe această lume.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pentru toate cele arătate, nu putem decât să ne bucurăm de apariția acestei cărți și să binecuvântăm pe toți cei care au trudit ori au ajutat, într-un fel sau altul, la înfăptuirea ei.

Astăzi, când ne apropiem, la Episcopia Romanului, de șase secole de istorie, rugăm pe Bunul Dumnezeu să rânduiască în așa fel încât tot ceea ce I-a fost aici plăcut și vrednic de cinstire până acum să dăinuiască și să sporească, în al șaptelea veac și în cele următoare.

† **EFTIMIE**
EPISCOPUL ROMANULUI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PREFAȚĂ

Studiul nostru *Carte românească veche în Biblioteca Episcopiei Romanului şi Huşilor*, publicat în urmă cu două decenii în revista „Mitropolia Moldovei şi Sucevei" (LXIII, 1987, nr. 1, p. 83–107), se dorea a fi doar începutul unui catalog al prețiosului fond de la Roman, pe care, cu câțiva ani mai înainte, îl considerasem realizabil. Din păcate, restricții şi obstacole de tot felul au făcut imposibilă continuarea sa, în condițiile de atunci.

Acum, când diferența între acel modest început şi rezultatul final, la care ar fi trebuit să ajungem, poate fi evaluată precis şi nu doar estimată, înțelegem mai bine cât de lipsit de perspective era, în condițiile acelor ani, un astfel de proiect, cu tot entuziasmul vârstei şi al bunelor intenții.

Căci astăzi, în preajma aniversării a şase secole de existență a Episcopiei Romanului, nu doar catalogul, într-o formă cu mult extinsă față de aceea proiectată atunci (care nu includea şi însemnatul fond de carte veche colectat prin anii 1983–1984 de la parohiile din zona Romanului), ci şi câteva capitole suplimentare, neavute în vedere în proiectul respectiv, au putut fi duse la bun sfârşit şi reunite sub titlul pe care volumul de față îl propune cititorului.

Pentru această evoluție neaşteptată, dar nu independentă de mersul vremurilor şi de voința personală de a face ceea ce am crezut mereu că trebuie şi merită să fie făcut, un rol decisiv l-au avut însă un număr de alți factori, de natură obiectivă şi subiectivă, începând chiar cu prima impresie, legată de ceea ce regăseam în incinta Episcopiei Romanului, față de ceea ce lăsasem, şi continuând cu înțelegerea şi sprijinul hotărâtor al Preasfințitului episcop Eftimie Luca, cu atitudinea unor colaboratori ai Preasfinției Sale, cu atmosfera şi condițiile de lucru din bibliotecă, de nevisat altădată, cu răbdarea şi devotamentul colaboratorilor mei de la Roman, fără efortul cărora nu s-ar fi putut, decât peste ani, duce până la capăt partea cea mai importantă a lucrării (*Catalogul cărții româneşti vechi*) şi, în sfârşit, dar nu în cele din urmă, cu o anumită căldură şi solidaritate omenească, tot mai greu de găsit sau de redescoperit, pe măsură ce timpul şi spațiul rămân în urma trecerii noastre.

Şi acum, câteva precizări.

Lucrarea este formată din patru capitole, divizate, la rândul lor, de la caz la caz, în subcapitole, paragrafe etc. Redactarea textului, ca şi întocmirea celor trei indici (de la finalul capitolului al doilea şi de la sfârşitul cărții) se datorează autorului acestor rânduri.

La încheierea capitolului al patrulea (*Lucrări de restaurare ...*), din dorința de a oferi o imagine cât mai corectă şi mai cuprinzătoare asupra a ceea ce s-a realizat în ultimele două decenii, sub acest aspect, la Episcopia Romanului, am anexat, cu precizările şi explicațiile de rigoare, două texte, datorate unor reputați specialişti, care semnează alături de Preasfințitul episcop Eftimie.

La capitolul al doilea (*Cartea românească veche ....*), cel mai important şi, totodată, cel mai întins dintre toate, am fost ajutat, în privința strângerii materialului, conform modelului stabilit anterior, de colaboratorii mei de la Roman: Pavel Petrea, profesor de istorie, Gh. Ouatu, bibliotecar (teolog) şi, pe parcurs, şi soția acestuia, Iustina Ouatu, profesoară de istorie. Având în vedere că acest material (cu unele completări şi rectificări) a reprezentat sursa principală de informare pentru redactarea celei mai mari părți a catalogului (în condițiile în care, cu mici excepții, acoperea fondul de carte veche dintre aprox. 1760 şi 1830), se înțelege că fără ei, şi, desigur, fără acordul Preasfințitului episcop Eftimie, în ceea ce priveşte colaborarea lor, nu ar fi fost cu putință ca astăzi această lucrare să fie încheiată.

Imaginile fotografice, reproduse fie în text, atunci când conțineau inscripții ori însemnări vizibile (spre a servi şi ca material auxiliar pentru eventuale rectificări sau completări ale celor

transcrise ori transliterate în cuprinsul capitolelor al doilea şi al treilea), fie la sfârşitul cărţii (ca un fel de mic album-document al Episcopiei Romanului, la sărbătorirea a 600 de ani), ne-au fost puse la dispoziţie de colaboratori ai Preasfinţiei Sale, prin priceperea, pasiunea şi tenacitatea cărora multe dintre preţioasele mărturii ale celor şase secole de istorie au fost salvate şi puse în valoare (a se vedea, spre exemplu, Casa-muzeu Veniamin Costache şi colecţia pe care o adăposteşte).

Tuturor celor menţionaţi sau nemenţionaţi aici, dar în primul rând, firește, Preasfinţitului episcop Eftimie Luca, sub oblăduirea căruia şi în condiţii de normalitate (cum nu erau în urmă cu două decenii) atâtea lucruri s-au realizat ori au devenit posibile la Episcopia Romanului, respectul şi recunoştinţa noastră.

Nu pot fi uitate, desigur, conducerile Academiei Române şi Editurii Academiei Române, care au acceptat editarea acestei lucrări, aşa cum nu pot fi uitaţi nici ceilalţi truditori din Editura Academiei, de a căror competenţă, meticulozitate şi deosebit devotament lucrarea a beneficiat pe toată durata pregătirii pentru tipar.

Datorăm, de asemenea, mulţumiri lui Dragoş Lixandru, de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române, pentru modul atent şi conştiincios în care, ca de fiecare dată în colaborarea noastră de mai mulţi ani, a realizat culegerea computerizată a întregului text.

Ca primă contribuţie de acest fel consacrată unei episcopii româneşti, lucrarea de faţă se doreşte a fi, în acelaşi timp, sursă de informare, îndemn şi exemplu, mijloc de cunoaştere şi de recunoaştere, de către oamenii şi autorităţile locului, a valorilor proprii, a celor reale şi perene.

Martie 2007

DORU MIHĂESCU

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I. INTRODUCERE

1. La 30 martie 1392, „Io Roman-Voievod, stăpânind Țara Moldovei de la munte până la mare", răsplătea, prin uricul emis la Roman, „în cetatea noastră, a lui Roman Voievod", pe una dintre slugile sale credincioase, cu trei sate situate în valea Siretului. Scris pe pergament, însoțit de pecetea domnească, acest uric, păstrat actualmente la Arhivele Naționale din București, reprezintă cel mai vechi document original intern din istoria Moldovei ajuns până în zilele noastre[1].

La 16 septembrie 1408, printr-un alt uric, emis la Suceava, fiul său, Alexandru cel Bun, înzestra Biserica Sfânta Vineri, „care este în Târgul lui Roman, unde zace sfânt-răposata mamă a noastră, cneaghina Anastasia", cu două sate, unul dintre ele situat dincolo de apa Moldovei[2].

Documentele din 1392 și 1408 conțin cele mai vechi mențiuni interne, primul despre așezarea cunoscută astăzi sub titulatura de Municipiul Roman, cel de-al doilea despre biserica existentă aici în secolul al XV-lea (poate, începând chiar din ultimul deceniu al secolului al XIV-lea) și în primele trei-patru decenii ale secolului al XVI-lea, chiar pe locul unde se află acum Catedrala Episcopiei Romanului, datând din anii 1542–1550. O biserică al cărei hram, Sfânta Vineri (numele popular al Sfintei Cuvioase Parascheva), a fost preluat și perpetuat până astăzi, ale cărei proporții și măreție le puteam, până nu demult, doar bănui (între altele, din calitatea de catedrală episcopală, din faptul că Anastasia Doamna, soția lui Roman-Voievod și mama lui Alexandru cel Bun, a fost înmormântată aici, din împrejurarea că Ștefan cel Mare și Sfânt nu a simțit nevoia de a ridica în acest loc o ctitorie nouă), pentru ca abia acum, după săpăturile arheologice și amplele lucrări de restaurare efectuate în anii din urmă la Episcopia Romanului, să le putem înțelege cu adevărat.

Deosebit de prețioase prin vechimea lor și prin informațiile pe care le conțin, cele două documente nu ne lămuresc pe deplin nici în privința vechimii așezării urbane numite Roman, nici în privința vechimii instituției numite Episcopia Romanului, căci în ele se vorbește despre „cetatea noastră, a lui Roman Voievod", nu despre cetatea (sau târgul) Roman, respectiv despre „Biserica Sfânta Vineri", nu despre Biserica Sfânta Vineri a Episcopiei Romanului.

2. Vom încerca, în cele ce urmează, să avansăm, pe cât posibil, în ambele direcții, examinând, din punctul de vedere al denumirilor utilizate în legătură cu cele două realități, documente din perioada 1392–1504, în raport cu altele, mai noi, din perioada 1626–1628. Ne vom referi, pe rând, atât la o realitate, cât și la cealaltă, pentru că orice detaliu adăugat în cunoașterea și înțelegerea trecutului uneia dintre ele se răsfrânge asupra cunoașterii și înțelegerii trecutului celeilalte, în condițiile în care, pe parcursul îndelungatei lor istorii, în perioadele de măreție, ca și în cele de declin, s-au influențat reciproc.

Referitor la această influență, este limpede, spre exemplu, că atunci când, în 1392, Romanul era „cetatea noastră a lui Roman Voievod", când, între 1384 și 1625, mențiunile în documente despre oraș și ținut le întreceau în mod categoric pe cele referitoare la așezări vecine, precum Piatra (Neamț) și Bacăul, fiind depășite doar de cele referitoare la capitalele Moldovei, Suceava și Iași[3],

---

[1] DRH A, vol. I, București, 1975, p. 3–4 (nr. 2).

[2] *Ibidem*, p. 32–34 (nr. 23).

[3] Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României. A. Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de locuri*, Editura Academiei Române, București, 1990, p. 213–215 (Roman), p. 20 (Bacău), p. 188 (Peatra, Piatra lui Crăciun = Piatra Neamț), p. 243–245 (Suceava), p. 130–133 (Iași).

B.C.U. "M. EMINESCU" IAȘI

când, în 1790, Romanul număra de două ori mai mulți locuitori decât Piatra şi de opt ori mai mulți decât Bacăul[4], când, în 1812, după răpirea de către ruşi a jumătății de răsărit, dintre Prut şi Nistru, a Moldovei, a fost avută în vedere, la un moment dat, chiar posibilitatea mutării capitalei Moldovei la Roman[5], este limpede, aşadar, că toate aceste date, semnificative pentru locul şi importanța aşezării, s-au răsfrânt şi asupra instituției, care nu întâmplător a fost înființată aici şi nu întâmplător, odată înființată, a ajuns să dobândească un statut superior tuturor celorlalte episcopii din Moldova.

Este, pe de altă parte, la fel de limpede că atunci când, din cauza unor factori ținând, până în 1948, de conjunctura economică, iar din 1948 şi până astăzi, şi de cea politică, Romanul nu a progresat la fel de rapid ca cele două oraşe din apropierea sa menționate mai sus[6], Episcopia, şi nu alte efemere şi iluzorii „cetăți" ale „epocii de aur", a rămas cu adevărat cea mai importantă şi statornică mărturie a gloriei de altădată.

Ar fi însă o ridicolă amăgire şi o prea comodă justificare să punem întreaga răspundere a declinului pe seama factorilor obiectivi, de natură economică, apoi şi politică, fără a-i avea în vedere şi pe cei subiectivi, aflați la originea unor lipsuri şi erori surprinzătoare, jenante, adesea ireparabile, moştenite, perpetuate şi chiar „îmbogățite" cu noi nuanțe.

Rămâne totuşi, ca o palidă motivare, constatarea generală că declinul de lungă durată, dominat de sentimentul nedreptății şi al persecuției, ajunge să fie perceput cu timpul ca implacabil, ceea ce nu favorizează, în niciun caz, dinamismul şi emulația, ci închiderea în sine, inerția şi nepăsarea, cu rezultate negative în toate planurile.

Căci, ne putem întreba, cui serveşte faptul că într-o țară cu o moştenire destul de firavă, în care, uneori, pe drept cuvânt, se invocă vecinătăți nefaste, pentru a se justifica neîmpliniri, tare, amputări teritoriale şi răni nevindecate, asemenea nedrepte destine, ale unora dintre cele mai vechi comunități şi ale valorilor acestora, să fie posibile, fără ca, după 1989, vecinii, favorizați ai perioadei bolşevice şi îndeosebi ai „epocii de aur", să se simtă în vreun fel răspunzători şi fără ca cei de la centru, indiferent de orientare şi pregătire, să se sinchisească? Este, credem, o bună întrebare şi în acelaşi timp, un bun indiciu asupra naturii şi nivelului societății româneşti „europene".

3. Revenind însă la vechile documente, să observăm, mai întâi, în legătură cu denumirile Romanului, următoarele:

– în cele două documente din ultimul deceniu al secolului al XIV-lea cunoscute până în prezent, unul, celebrul document din 30 martie 1392, menționat deja, al doilea, considerat ca datând din perioada post 30 martie – 31 decembrie 1392, oraşul este numit *cetatea noastră, a lui Roman Voievod*[7];

– în 18 documente din secolul al XV-lea, datând din 20 decembrie 1414 – 8 aprilie 1419, 17 martie 1418, 25 august 1443, 26 aprilie 1444, 27 septembrie 1445, 30 septembrie 1445, 15 septembrie 1447, 27 iulie 1448, 26 mai 1449, 31 iulie 1451, 7 aprilie 1458, 31 august 1458,

---

[4] Romanul avea atunci 3095 de locuitori, Piatra, 1565, iar Bacăul, numai 380 (Vasile Băican, *Geografia Moldovei reflectată în documentele cartografice din secolul al XVIII-lea*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1996, p. 111).

[5] În condițiile în care oraşul Iaşi devenise prea apropiat de noua frontieră, de la Prut.

[6] La recensământul din anul 1930, Romanul avea 28 823 de locuitori, Piatra Neamț 29 827, iar Bacăul 31 138; la cel din 1948, la Roman erau 23 701, față de 26 303 la Piatra Neamț şi 34 461 la Bacău; la cel din 1956, 27 948, față de 32 648 şi 54 138; la cel din 1966, 38 990, față de 45 925 şi 73 481; la cel din 1977, 51 926, față de 79 776 şi 129 404, pentru ca la recensământul din anul 2002 Romanul să aibă 69 483 de locuitori, față de 105 499 existenți la Piatra Neamț şi 175 921 la Bacău. Se observă cum echilibrul s-a rupt în perioada comunistă, mai întâi, după 1948, între Bacău (= capitală de regiune), pe de o parte, Piatra Neamț şi Roman (= capitale de raioane), pe de alta, dar mai ales, după 1967, între Bacău şi Piatra Neamț (= capitale de județe), pe de o parte, şi Roman (= simplu municipiu), pe de alta.

[7] DRH A, vol. I (1384–1448), p. 3–4 (nr. 2), 4–5 (nr. 3).

12 septembrie 1464, 8 decembrie 1466 (două documente), 8 februarie 1470, 10 septembrie 1471, 17 aprilie 1475, oraşul este numit *Târgul de Jos*[8];

– în 14 documente, dintre care 13 din secolul al XV-lea (din 7 ianuarie 1403, 16 septembrie 1408, 25 august 1454, 12 aprilie 1458, 13 martie 1466, 9 iulie 1466, 2 octombrie 1468, 28 mai 1470, 5 iunie 1470, 10 august 1470, 10 septembrie 1471, 20 aprilie 1488, 15 octombrie 1488)[9] şi unul de la începutul secolului al XVI-lea (din 17 noiembrie 1502)[10], oraşul este numit *Târgul lui Roman*, la fel ca în *Spiska russkich gorodov* (Lista oraşelor ruseşti), care, după cum s-a dovedit în ultimul timp, datează din perioada 1394 (sfârşit) – 1396 (mijloc), nefiind, deci, anterioară uricului emis de Roman-Vodă la 30 martie 1392[11]. Din punctul de vedere al structurii, denumirea *Târgul lui Roman* reprezintă de fapt o continuare a celei anterioare, *Cetatea (noastră, a) lui Roman*, cu substituirea termenului utilizat cu sens militar printr-un termen cu semnificaţie exclusiv civilă[12], în condiţiile în care componenta militară a aşezării nu mai era de actualitate.

De actualitate avea să devină, după mai mult de o jumătate de secol, noua cetate, construită la începutul domniei lui Ştefan cel Mare, amplasată strategic pe malul stâng al Siretului, la câţiva kilometri est de Roman, adaptată noilor rigori militare şi numită chiar *Cetatea Nouă*[13] (prin opoziţie cu aceea în care erau emise cândva uricele lui Roman-Voievod). Este posibil ca tocmai această oscilaţie între *cetate* şi *târg* să se fi aflat la originea unui ciudat hibrid terminologic, *Targorod* „Cetatea Târgului", utilizat pentru a denumi Romanul în unele hărţi străine de mai târziu[14];

– în documentele slavone dintre 1626 şi 1628 (facem precizarea „slavone", deoarece acum documentele nu mai sunt redactate exclusiv în limba slavonă, ca între 1392 şi 1504, ci, tot mai mult, în limba română) se folosesc de 14 ori adjective ca *Romanskij* sau *Romanskoj* „din (de) Roman; romaşcan" şi de trei ori substantive cu prepoziţii: *ot ... Roman* „din (de la) Roman", *u Roman* „la Roman"[15]. Au dispărut, aşadar, între timp, cele două denumiri, uzuale în secolul al XV-lea, una, *Târgul de Jos*, bazată pe mai vechiul criteriu geografic, pornind de la configuraţia iniţială a Principatului Moldovei, alta, *Târgul lui Roman*, având ca punct de plecare mai nou numele voievodului în a cărui cetate fuseseră emise documentele din 1392.

---

[8] *Ibidem*, p. 53 (nr. 38), 62–63 (nr. 43), 342–343 (nr. 241), 349–350 (nr. 246), 365–366 (nr. 258), 367–368 (nr. 259), 402–403 (nr. 282), 430–432 (nr. X); *ibidem*, vol. II (1449–1486), p. 3–4 (nr. 3), 14–15 (nr. 13), 101–102 (nr. 69), 107–108 (nr. 74), 176–178 (nr. 123), 204–208 (nr. 142, 143), 239–241 (nr. 162), 258–260 (nr. 175), 301–303 (nr. 200).

[9] *Ibidem*, vol. I (1384–1448), p. 24–25 (nr. 17), 32–34 (nr. 23); *ibidem*, vol. II (1449–1486), p. 57–59 (nr. 41), 103–105 (nr. 70), 189–191 (nr. 134), 196–198 (nr. 138), 227–230 (nr. 155), 247–249 (nr. 166), 249–251 (nr. 167), 253–255 (nr. 169), 258–260 (nr. 175); *ibidem*, vol. III (1487–1504), p. 71–73 (nr. 39), 76–81 (nr. 42).

[10] *Ibidem*, vol. III (1487–1504), p. 503–506 (nr. 283).

[11] L. L. Polevoj, *Očerki istoričeskoj geografii Moldavii XIII–XV v.v.*, Chişinău, 1979, p. 51, cu trimitere la E.P. Naumov, *K istorii letopisnogo „Spiska russkich gorodov ...*", în „Letopisi i chroniki", Moscova, 1974, p. 157, 160.

[12] Variantele est-slavă şi sud-slavă *gorod* şi *grad* din documentele slavone emise la Roman în 1392 (traduse în română prin *cetate*) aveau în primul rând semnificaţie militară („împrejmuire, linie întărită; fortificaţie; zid de cetate; cetate"), pe când sensul lui *trŭgŭ, torgŭ = târg* era exclusiv civil.

[13] A se vedea documente din 15 septembrier 1466, 10 ianuarie 1467, 30 iunie 1467, 24 septembrie 1468, 9 februarie 1469, 5 iunie 1469 etc., unde apare mereu, ca şi în multe altele, derivatul adjectival *novogradski* „de Novograd", fiind vorba, ca de obicei, de un pârcălab al cetăţii, în aceste cazuri de *Oanţă*, cel dintâi menţionat (DRH A, vol. II, p. 202–204 (nr. 141), 210–211 (nr. 145), 213–214 (nr. 147), 225–232 (nr. 154–156 etc.); în documentul din 30 martie 1392 vechea cetate a lui Roman este numită *gorod*, cu varianta est-slavă, dar în cel din 30 martie – 31 decembrie 1392, *grad*, cu obişnuita variantă mediobulgară, utilizată şi în cazul lui Novograd.

[14] A se vedea, spre exemplu, harta *Moldaviae finitimarumque regionum typus*, din lucrarea *Moldaviae, quae olim Daciae pars, Chorographia.* Georgio A. Reychersdorff, Transylvano, autore ..., Viena, 1541 (harta este aşezată înainte de p. 49) sau harta lui D. Custodis, *Moldavia, Valachia et Tartariae pars*, din anul 1596.

[15] DRH A, vol. XIX (1626–1628), p. 24–28 (nr. 18, 19), 5 februarie 1626; p. 35–39 (nr. 27), 23 martie 1626; p. 40–41 (nr. 29), 27 martie 1626; p. 43–46 (nr. 32), aprilie 1626 – decembrie 1627; p. 56–57 (nr. 41), 17 aprilie 1626; p. 64–65 (nr. 47), 21 aprilie 1626; p. 79 (nr. 60), 5 mai 1626; p. 119–120 (nr. 99), 11 iulie 1626; p. 128–130 (nr. 109), 22 august 1626; p. 133–135 (nr. 112), 29 august 1626; p. 193–199 (nr. 160), 1 martie 1627; p. 199–202 (nr. 161), 4 martie 1627; p. 206–209 (nr. 165), 16 martie 1627; p. 211–220 (nr. 168, 169), 20 martie 1627; p. 222–225 (nr. 171), 22 martie 1627.

Din această mai nouă denumire compusă, care în secolul al XV-lea tindea s-o înlocuiască pe prima, a rămas numai al doilea element, la origine un antroponim, care, devenit independent, a ajuns să poată fi utilizat nu doar la cazul genitiv, ci la orice caz gramatical cerut de context, la fel ca şi astăzi.

4. Cât priveşte titulatura instituţiei bisericeşti existente la Roman, în documentele din perioada 1458–1502 aceasta este redată prin termenul de *mitropolie*, utilizat cel mai adesea în compusul *Mitropolia din Târgul lui Roman* (12 aprilie 1458; 20 aprilie 1488; 15 octombrie 1488)[16], o dată, în compusul *Mitropolia de Jos* (14 octombrie 1473)[17], iar altă dată, în compusul hibrid *Mitropolia de Jos, din Târgul lui Roman* (17 noiembrie 1502)[18], o formulă ciudată, care dovedeşte că mai vechea denumire, bazată pe criteriul geografic, nu dispăruse încă, dar devenise într-atât de ambiguă, încât necesita precizări suplimentare.

Pentru a avea un termen de comparaţie, să menţionăm aici faptul că în cele două documente din secolul al XV-lea, unul din 30 august 1479, celălalt din 23 august 1481, în care este amintită actuala Episcopie a Rădăuţilor, titulatura folosită este asemănătoare: Mitropolia de Rădăuţi[19].

Dacă sub aspectul denumirilor utilizate în documente din secolul al XV-lea cu referire la instituţiile bisericeşti din Roman şi Rădăuţi, singurele de acest fel existente la vremea respectivă în Moldova, se poate constata o similitudine, nu la fel stau lucrurile în privinţa termenilor folosiţi pentru a indica titlurile purtate de ierarhii care păstoreau cele două mitropolii:

– în trei documente (din 30 septembrie 1445, 13 martie 1466 şi 10 august 1470), ierarhii de la Roman (Calist, în primul document, Tarasie, în al doilea şi în al treilea) sunt menţionaţi ca *mitropoliţi* (ai Romanului, respectiv, de (din) Târgul lui Roman)[20];

– în nouă documente (din 12 septembrie 1464, 9 iulie 1466, 8 februarie 1470, 28 mai 1470, 5 iunie 1470, 18 iulie 1470, 10 septembrie 1471, 25 aprilie 1472, 15 octombrie 1488), ierarhii de la Roman (acelaşi Tarasie, în primele opt, Vasilie, în al nouălea) sunt menţionaţi ca *episcopi* (de Târgul de Jos sau de Târgul lui Roman)[21];

– în sfârşit, în două documente (din 14 octombrie 1473 şi din 17 noiembrie 1502) se folosesc din nou denumiri hibride, ierarhii Tarasie şi Vasile fiind tot *episcopi*, dar nu *de Târgul de Jos* sau *de Târgul lui Roman*, ci, primul, *al Mitropoliei de Jos*, iar al doilea, *al Mitropoliei de Jos, din Târgul lui Roman*[22];

– pe de altă parte, titlul purtat de ierarhul de Rădăuţi este, invariabil, acela de *episcop* (a se vedea documentele din 25 aprilie 1472, 14 octombrie 1473, 30 august 1479, 23 august 1481, 13 noiembrie 1487, 15 martie 1490, 17 noiembrie 1502, 26 august 1503)[23];

– când ambii ierarhi sunt menţionaţi în acelaşi document, unul după altul, ierarhul de la Roman apare întotdeauna, indiferent de titlul pe care-l poartă, înaintea ierarhului de la Rădăuţi (a se vedea, spre exemplu, documentele din 25 aprilie 1472, 14 octombrie 1473, 17 noiembrie 1502)[24];

– în documentele dintre 1626 şi 1628 ambii ierarhi sunt numiţi, invariabil, *episcopi* (de Roman sau de Rădăuţi), episcopul de Roman fiind menţionat, de fiecare dată, înaintea

---

[16] *Ibidem*, vol. II (1449–1486), p. 103–105 (nr. 70); vol. III (1487–1504), p. 71–73 (nr. 39), p. 76–81 (nr. 42).
[17] *Ibidem*, vol. II, p. 292–294 (nr. 195).
[18] *Ibidem*, vol. III, p. 503–506 (nr. 283).
[19] *Ibidem*, vol. II, p. 334–336 (nr. 220), p. 363–365 (nr. 239).
[20] *Ibidem*, vol. I (1384–1448), p. 367–368 (nr. 259); vol. II, p. 189–191 (nr. 134); p. 253–255 (nr. 169).
[21] *Ibidem*, vol. II, p. 176–178 (nr. 123), p. 196–198 (nr. 138), p. 239–241 (nr. 162), p. 247–253 (nr. 166–168), p. 258–260 (nr. 175), p. 272–274 (nr. 184); vol. III, p. 76–81 (nr. 42).
[22] *Ibidem*, vol. II, p. 292–294 (nr. 195), vol. III, p. 503–506 (nr. 283).
[23] *Ibidem*, vol. II, p. 272–274 (nr. 184), p. 292–294 (nr. 195), p. 334–336 (nr. 220), p. 363–365 (nr. 239); vol. III, p. 32–34 (nr. 19), p. 130–132 (nr. 71), p. 503–506 (nr. 283), p. 514–515 (nr. 289).
[24] *Ibidem*, vol. II, p. 272–274 (nr. 184), p. 292–294 (nr. 195); vol. III, p. 503–506 (nr. 283).

BCU / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

episcopului de Rădăuți (a se vedea documentele din 5 februarie 1626, 23 martie 1626, 22 și 29 august 1626, 4 martie 1627, 17 decembrie 1628 etc.)[25].

5. Din datele oferite de documentele moldovenești dintre 1392 și 1504, pe de o parte, dintre 1626 și 1628, pe de alta, rezultă, în esență, următoarele:

– actuala denumire, *Roman*, a orașului de pe cursul inferior al Moldovei, din apropierea vărsării în Siret, nu era cunoscută în perioada 1392–1504; așezarea era numită fie *Târgul de Jos*, cu ajutorul unui compus mai vechi, care acum ieșea treptat din uz, deoarece nu mai corespundea configurației geografice a statului la ale cărui începuturi apăruse, fie *Cetatea* (apoi *Târgul*) *lui Roman*, cu ajutorul unui compus mai nou, al cărui punct de plecare trebuie căutat în documentele emise în 1392, de Roman-Voievod, în reședința sa, aflată în vechea cetate existentă acolo;

– până în 1392, orașul a putut fi numit deci, pentru puțin timp (unul – două decenii), *Târgul de Jos*; din 1392, a fost numit în continuare *Târgul de Jos* (până pe la 1500), dar și *Cetatea lui Roman* și, mai ales, din ce în ce mai frecvent, *Târgul lui Roman*;

– nu există argumente în sprijinul ipotezei conform căreia antroponimul Roman din denumirea așezării ar avea la originea sa numele vreunui demnitar anterior lui Roman-Voievod (c. 1391 – c. 1394), în condițiile în care lista rusească de orașe din Moldova nu este, după ultimele cercetări, mai veche de anii 1394–1396;

– nu excludem însă posibilitatea ca, înainte de a fi fost numită *Târgul de Jos*, așezarea să fi avut un alt nume, pe care însă nu îl cunoaștem;

– în 1626–1628, procesul de evoluție de la numele propriu compus *Târgul lui Roman* la numele propriu simplu, *Roman*, denumire și astăzi curentă, se încheiase;

– cât privește titulatura de *mitropolie*, dată instituției bisericești de la Roman, aceasta nu este singulară, fiind folosită, în perioada respectivă, și pentru instituția de la Rădăuți; este deci greu de spus, numai pe baza denumirii instituției, dacă la originea ei se află o realitate existentă la un moment dat sau dacă utilizarea ei nu reprezintă cumva rezultatul unei necunoașteri, al unei confuzii terminologice;

– în privința titulaturii ierarhului, nu mai constatăm însă aceeași similitudine între Rădăuți, unde Ioanichie este, invariabil, *episcop* (25 aprilie 1472, 14 octombrie 1473, 30 august 1479, 23 august 1481, 13 noiembrie 1487, 15 martie 1490, 17 noiembrie 1502, 26 august 1503)[26] și Roman, unde contemporanul său, Tarasie, este când *episcop* (12 septembrie 1464, 9 iulie 1466, 8 februarie 1470, 28 mai 1470, 5 iunie 1470, 18 iulie 1470, 10 septembrie 1471, 25 aprilie 1472)[27], când *mitropolit* (13 martie 1466, 10 august 1470)[28], ca și predecesorul său, Calist (30 septembrie 1445)[29]. Credem că asemenea inconsecvențe, inexistente în cazul ierarhului de la Rădăuți, precum și formulări hibride de tipul *chir Tarasie, episcop al Mitropoliei de Jos* (14 octombrie 1473)[30] sau *episcopului Mitropoliei de Jos, din Târgul lui Roman, chir Theoctist* (17 noiembrie 1502)[31] reprezintă dovezi că la Roman a putut exista cu adevărat o mitropolie, cel mai probabil între anii

---

[25] *Ibidem*, vol. XIX (1626–1628), p. 24–26 (nr. 18), p. 35–39 (nr. 27), p. 128–130 (nr. 109), p. 133–135 (nr. 112), p. 199–202 (nr. 161), p. 618–620 (nr. 451).

[26] *Ibidem*, vol. II (1449–1486), p. 272–274 (nr. 184), p. 292–294 (nr. 195), p. 334–336 (nr. 220), p. 363–365 (nr. 239); vol. III (1487–1504), p. 32–34 (nr. 19), p. 130–132 (nr. 71), p. 503–506 (nr. 283), p. 511–513 (nr. 288).

[27] *Ibidem*, vol. II, p. 176–178 (nr. 123), p. 196–198 (nr. 138), p. 239–241 (nr. 162), p. 247–249 (nr. 166), p. 249–251 (nr. 167), p. 251–253 (nr. 168), p. 258–260 (nr. 175), p. 272–274 (nr. 184).

[28] *Ibidem*, p. 189–191 (nr. 134), p. 253–255 (nr. 169).

[29] *Ibidem*, vol. I (1384–1448), p. 367–368 (nr. 259).

[30] *Ibidem*, vol. II, p. 292–294 (nr. 195).

[31] *Ibidem*, vol. III, p. 503–506 (nr. 283).

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

1435 şi 1442, în timpul lui Ştefan al II-lea, fiul lui Alexandru cel Bun, cum a presupus părintele Scarlat Porcescu[32];

– acest fapt explică prestigiul deosebit pe care l-a dobândit centrul eparhial de la Roman, al cărui titular a rămas, pentru mult timp, un *primus inter pares* între omologii săi, chiar dacă, după cum ne-o arată documentele, în 1626–1628, nimic din titulatura eparhiei şi a ierarhului ei nu mai amintea de titlurile de altădată;

– cât priveşte perioada în care a putut fi întemeiată Episcopia din Târgul lui Roman sau din Târgul de Jos, intervalul 1408 (post 16 septembrie) – 1413 reprezintă, având în vedere toate datele cunoscute, soluţia cea mai plauzibilă[33].

6. De-a lungul unei istorii întinse pe durata a şase secole, în fruntea Eparhiei Romanului s-au aflat câteva personalităţi notabile ale spiritualităţii româneşti.

Să amintim mai întâi de Macarie II, episcop de Roman între 1531 şi 1558 (cu o întrerupere între 1548 şi 1551), cel dintâi cronicar român cunoscut după numele său, autor al unei scrieri istoriografice interne, redactată din porunca lui Petru Rareş şi a marelui logofăt Theodor, după modelul *Cronicii universale* a bizantinului Constantin Manasses (scrisă în versuri în secolul al XII-lea, prelucrată în proză, în versiune mediobulgară, prin 1335–1340). Cronica episcopului Macarie a fost urmată, după cum se ştie, de cele ale discipolilor săi, egumenii Eftimie şi Azarie. La Roman, el este autorul pisaniei actualei catedrale episcopale, construită între 1542 şi 1550, din textul căreia a fost şters însă numele lui Iliaş (Ilie Rareş, 1548–1551), cel care, nu mult după venirea la domnie, îl înlăturase în mod abuziv din scaunul Episcopal, şi continuându-şi domnia de-o manieră pe care Macarie, admirator şi apropiat al tatălui său, Petru Rareş, nu se sfiise a o critica[34], avea să sfârşească prin a-şi părăsi şi tronul, şi ţara, şi credinţa. Reinstalat în scaunul episcopal de la Roman, la scurt timp după venirea la domnie, în iunie 1551, a lui Ştefan Rareş[35], cel de-al doilea fiu al lui Petru Rareş, a dispus modificarea pisaniei bisericii a cărei construcţie fusese între timp terminată. Cum foarte bine se poate observa acum, după lucrările de restaurare din ultimele două decenii, în textul pisaniei au rămas numele lui Petru Rareş, al Doamnei Elena, al fiilor, Ştefan şi Constantin, dar nu şi cel al lui Iliaş, care fusese menţionat în două rânduri, prima oară în calitate de fiu al lui Petru Rareş, a doua oară în calitate de domnitor (a se vedea, la sfârşit, ilustraţia 20).

Să amintim apoi de Anastasie Crimca, episcop de Roman între 1606 şi 1608, apoi mitropolit al Moldovei, celebru caligraf şi miniaturist, de la care ni s-au păstrat nouă manuscrise, din perioada 1607–1619. În anul 1600, începând din data de 19 iunie, a fost, pentru scurt timp, episcop de Rădăuţi, sub domnia lui Mihai Viteazul. Este autorul unui imn religios în limba slavonă, intitulat, în traducere, *Vers de plângere al omului căzut adresat sufletului său.* A ctitorit Mănăstirea Dragomirna, unde a avut, se pare, un rol efectiv în ceea ce priveşte stilul arhitectonic al bisericii mari, o construcţie impresionantă prin proporţiile ei neobişnuite (înălţimea, în primul rând), prin armonia acestor proporţii, care-i conferă măreţie, dar şi supleţe, distincţie, cutezanţă, ca şi prin elemente decorative inedite.

Apogeul, în secolul al XVII-lea şi, din anumite puncte de vedere, şi mai târziu, este reprezentat însă de Dosoftei, episcop de Roman între 1659 şi 1671, apoi mitropolit al Moldovei, autor, între altele, al celebrei *Psaltiri în versuri* (*Psaltire a svântului pro[o]roc David ... pre verşuri*

---

[32] *Episcopia Romanului.* Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Eftimie, Episcopul Romanului şi Huşilor. Editată de Episcopia Romanului şi Huşilor, 1984, p. 43.

[33] *Ibidem*, p. 31. Dintr-un document care ar fi fost emis la Suceava, la 6 iulie 1413, păstrat însă nu în original, ci sub forma unei traduceri germane de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, rezultă că la acea dată ar fi existat deja „Episcopia de Rădăuţi, a Sfântului Nicolae" (DRH A, vol. I (1384–1448), p. 49–50, nr. 35).

[34] *Cronica lui Macarie*, în vol. *Cronicile slavo-române din sec. XV–XVI*, publicate de Ion Bogdan. Ediţie revăzută şi completată de P. P. Panaitescu. Cronicile medievale ale României, II, Bucureşti, 1959, p. 103–104.

[35] *Ibidem*, p. 105.

tocmită, în cinci ani, foarte cu osârdie mare), tipărită în anul 1673, la Uniev, în Polonia, odată cu *Preacinstitul Acatist şi Paraclis al Preasfintei Născătoare de Dumnezău*. Ţinând seama de faptul că traducerea *Psaltirii în versuri* era încheiată în anul 1671, avem toate motivele să credem că cei „cinci ani, foarte cu osârdie mare", în decursul cărora a fost dusă până la capăt prima traducere românească versificată a *Psaltirii*, reprezentând, totodată, cel dintâi monument literar în versuri al limbii române, au aparţinut perioadei de linişte a episcopatului de la Roman. Cum vom avea ocazia să constatăm în unul dintre studiile cuprinse în capitolul al treilea al acestei cărţi, în ultimii ani ai vieţii, petrecuţi în exil, în Polonia, Dosoftei nu a uitat nici de vechea aşezare a Romanului, nici de episcopia de aici, pe care cândva o păstorise.

7. La începutul secolului al XVIII-lea s-a aflat în scaunul eparhial Pahomie, episcop de Roman între 1706 şi 1713, originar din Transilvania (născut la Gledin – Bistriţa-Năsăud, în 1764), ierodiacon, ieromonah, mare eclesiarh şi apoi stareţ al Mănăstirii Neamţului (1697–1704), ucenic (1704–1706) al celebrului mitropolit Dimitrie al Rostovului, ctitor (1715) al Schitului Pocrov, din apropierea Mănăstirii Neamţului, canonizat de Biserica Ortodoxă Română, în noiembrie 2006.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, a condus eparhia Leon Gheuca, episcop de Roman între 1769 şi 1786, apoi mitropolit al Moldovei, „personalitate importantă a mişcării iluministe moldovene"[36], care a tradus personal sau a patronat traducerea de către dichiul (vicarul administrativ) său de la Roman, Gherasim Putneanul, a primelor nouă cărţi ale romanului lui Fénelon, *Les aventures de Télémaque*. Datând din anii 1770 sau din 1782, păstrată în ms. rom. 1576 BAR, reprezintă cea mai veche transpunere în limba română a unei opere din literatura franceză, cunoscută până în prezent[37].

La cumpăna secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, a fost urmat, la scurt timp, de Veniamin Costache, episcop de Roman între 1796 şi 1803, apoi mitropolit al Moldovei, autor de prefeţe cu idei iluministe, traducător, personalitate iluministă, prin acţiunile sale de întemeietor de şcoli (între care, Seminarul de la Socola, cel mai vechi din Moldova), de reformator al structurii învăţământului şi al programelor şcolare, de încurajator al răspândirii cărţii (vom remarca, între cărţile vechi de la Biblioteca Episcopiei Romanului, exemplare pe care le-a donat unor biserici şi mănăstiri din eparhie, atât în perioada cât a fost episcop aici, cât şi mai târziu, când a ocupat scaunul mitropolitan de la Iaşi). Casa pe care a construit-o la Roman, în incinta Episcopiei, în anul 1800, şi în care a locuit până în anul 1803, valoroasă nu numai prin personalitatea celui care a ridicat-o şi locuit-o, nu numai prin vechimea de peste două secole, dar mai ales prin stilul ei autentic românesc, a fost salvată de la degradare graţie lucrărilor de restaurare din ultimul deceniu şi transformată într-un remarcabil muzeu de artă bisericească din secolele XVI–XIX.

În sfârşit, în secolul al XIX-lea, titularul scaunului eparhial a fost Melchisedec Ştefănescu, episcop de Roman între 1879 şi 1892, militant neobosit pentru Unirea Principatelor, deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei, ministru în primul cabinet de după Unire al lui Mihail Kogălniceanu (1861), membru al Academiei Române (1870), membru corespondent al Instituţiei Etnografice din Paris, istoric literar, filolog, erudit teolog, autor, între altele, al unor studii despre Grigore Ţamblac şi Antim Ivireanul (primul editor al *Didahiilor*), dar şi al *Cronicii Huşilor şi a Episcopiei cu asemenea nume*, şi al *Cronicii Romanului şi a Episcopiei de Roman*, I–II[38], lucrări utilizabile cu folos şi astăzi, la peste un secol de la apariţia lor. Este cel dintâi savant, în înţelesul modern al cuvântului, dintre ierarhii care au păstorit la Episcopia Romanului, de numele căruia se leagă şi publicarea, sub titlul *Notiţe istorice şi arheologice adunate de pe la 48 de mănăstiri şi biserici antice din Moldova*[39], a unui adevărat tezaur de vechi inscripţii şi însemnări, inclusiv de la Roman,

---

[36] *Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900*, Bucureşti, 1979, p. 394.
[37] N. A. Ursu, *Contribuţii la istoria culturii româneşti*, Iaşi, 2002, p. 212–213.
[38] Bucureşti, 1869, respectiv 1874–1875.
[39] Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti, 1885.

întocmirea unui catalog al bibliotecii familiei Sturdza, din castelul de la Miclăușeni (publicat sub titlul *Biblioteca D-lui Dimitrie Sturdza de la Miclăușeni, din județul Romanului*[40]), identificarea și aducerea la Roman, mai ales din cuprinsul eparhiei, a numeroase și prețioase manuscrise vechi românești, donate ulterior, conform dorinței sale testamentare, Bibliotecii Academiei Române (unde formează și astăzi unul dintre cele mai valoroase fonduri ale colecției de manuscrise, „Fondul Melchisedec", pe care atâtea generații de specialiști l-au utilizat și-l vor utiliza în cercetările lor).

8. Trecerea în revistă a unor date privitoare la începuturile Episcopiei Romanului, ale așezării în care aceasta, nu întâmplător, a fost înființată (sporindu-i sau menținându-i, peste secole, prestigiul, în perioadele de înflorire sau în cele de declin), precum și la câteva dintre personalitățile care, de-a lungul timpului, s-au aflat în scaunul episcopal de la Roman, ni s-a părut nu numai nimerită, dar și necesară, înainte de a purcede la prezentarea, în preajma celor șase secole de istorie a Episcopiei Romanului, a unei prime părți din bogatul tezaur de valori spirituale și documentare care se păstrează aici.

Existența sa în acest loc nu este câtuși de puțin întâmplătoare, dacă ținem seama de vechimea și de prestigiul instituției, de numele personalităților care au ilustrat-o, pe parcursul acestor aproape șase secole de istorie.

N-ar trebui să uităm, însă, că multe dintre cele care-l alcătuiesc ar fi devenit, poate, ca atâtea altele din trecutul nostru, poveste sau legendă, dacă nu ar fi fost efortul tenace, înțelegerea și bunăvoința celor datorită cărora acest tezaur, conservat în cele mai bune condiții și într-o ambianță adecvată conținutului său, ajunge să poată fi scos la lumină astăzi în mod sistematic și într-o manieră corespunzătoare valorilor sale.

[40] Tipografia Academiei Române, București, 1885.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II. CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHE ÎN BIBLIOTECA EPISCOPIEI ROMANULUI (CATALOG)

PRELIMINARII

Începutul acțiunii de catalogare a vechilor tipărituri și manuscrise, ca și de publicare a unor vechi inscripții de la Episcopia Romanului a fost făcut de episcopul Melchisedec, la puțin timp după venirea sa în scaunul acestei episcopii, în anul 1879.

Rezultatul l-a reprezentat publicarea, în 1885, a patru inscripții (una în limba română, două în limba slavonă și una în limba rusă) de pe lespezi sau monumente funerare[1] și descrierea a două tetraevanghele slavone (singurele existente, atunci, la episcopie), precum și a unui molitvenic, tot slavon, din anul 1668, descoperit de profesorul Gr. Crețu la o lipovancă din Roman. Descrierea este precedată de constatarea amară: „La Episcopia de Roman, care este veche aproape de 500 ani, a trebuit să fie o mare colecțiune de manuscrise vechi; dar, din nenorocire, până astăzi s-au păstrat numai două tetra[e]vanghele manuscrise, iară toate celelalte s-au pierdut și înstrăinat, vânzându-se pe la lipoveni și pe la alte persoane iubitoare de antichități. Chiar eu am văzut, în anul 1874, două ceasosloave mari, scrise pe pergament, de un scriitor din Episcopia Rădăuților; dar când am venit aici ca episcop, în anul 1879, ele nu mai erau"[2].

Prin anii 1936–1938, cunoscutul medievist Ilie Minea, profesor la Universitatea din Iași, însărcina pe unul din studenții Facultății de Istorie să transcrie însemnări de demult aflate în cuprinsul unor vechi cărți românești, aparținând acum (unele și atunci) fondului de la Biblioteca Episcopiei Romanului.

La rândul său, acel student, pe nume Virgil Pântea, influențat probabil de predecesorii săi în ale însemnărilor, a făcut, pe fiecare dintre cele câteva exemplare pe care le-a consultat, propriile-i însemnări, în care a menționat, între altele, numele profesorului, data, iar atunci când cartea era din Biblioteca Episcopiei, și numele bibliotecarului (pr. Dănilă). Aceste însemnări, pe care le vom reproduce pe rând, fiecare la locul ei, nu erau, firește, necesare (nici în general și cu atât mai mult, în cazul fiecărui exemplar examinat). Singurul lor merit este acela că demonstrează interesul pe care un specialist în istorie medievală de talia profesorului Ilie Minea l-a avut pentru fondul de carte veche românească de la Biblioteca Episcopiei Romanului.

O nouă acțiune de catalogare a manuscriselor avea să înceapă, la șapte-opt decenii după episcopul Melchisedec, preotul-profesor Mircea Păcurariu, care, într-un număr de patru articole publicate între 1961 și 1966 în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei"[3], a descris opt manuscrise românești din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, anunțându-și intenția de a prezenta în viitor manuscrisele slave și grecești, precum și cărțile vechi românești: „Am crezut că facem un lucru util prezentând manuscrisele românești, deocamdată cele profane, din Biblioteca Episcopiei Romanului și Hușilor, urmând ca în viitor să prezentăm și manuscrisele slave și grecești, precum și cărțile vechi

---

[1] Asupra inscripțiilor vom reveni într-un alt capitol.pp

[2] *Notițe istorice și arheologice adunate de pe la 48 mănăstiri și biserici antice din Moldova*, București, 1885, p. 143–144 (descrierea celor trei manuscrise, la p. 144–150).

[3] Anul XXXVII (1961), nr. 7–8, p. 526–533; anul XXXIX (1963), nr. 5–6, p. 288–290; anul XLI (1965), nr. 5–6, p. 325–328; anul XLII (1966), nr. 1–2, p. 110–112.

UAIȘI UNIVERSITY LIBRARY

românești, apărute până în 1830, cu însemnările pe care le au[4]". Din păcate, împrejurările nu au permis profesorului Păcurariu să lucreze în biblioteca de la Roman atâta timp cât i-ar fi fost necesar, pentru a-şi materializa nobilele-i intenții.

În urmă cu mai bine de două decenii, am încercat să înfăptuiesc măcar unul dintre deziderateле sale, acela privitor la cărțile vechi românești, după ce, cu vreun deceniu şi jumătate mai înainte, luasem cunoştință pentru prima oară, cu surprindere şi în acelaşi timp, ca romaşcan, cu mândrie, de tezaurul bibliologic păstrat la Biblioteca Episcopiei[5].

Din păcate, nu am putut, în condițiile absolut „speciale" ale acelor ani, uitate de unii, neînțelese, pe bună dreptate, de alții, să cercetez decât cartea veche din secolul al XVII-lea şi din primele trei-patru decenii ale secolului al XVIII-lea, redactând un prim articol al catalogului care, din cauza restricțiilor existente atunci, a apărut cu greu, după câțiva ani de aşteptare[6].

Am reluat munca în anul 2005, în circumstanțe total diferite, ajungând acum în situația de a face precizările necesare nu la o primă parte, ci la un catalog complet al fondului de carte veche românească de la Biblioteca Episcopiei Romanului.

Catalogul cuprinde, în ordine cronologică, după regula stabilită de *Bibliografia românească veche*, iar de atunci, general acceptată şi urmând multe dintre normele existente acolo, cartea apărută până în anul 1830 (inclusiv).

Sunt avute în vedere cărțile în limba română sau bilingve (una dintre limbi fiind, în mod obligatoriu, româna), tipărite în centre de pe actualul teritoriu al României, de pe teritoriul României întregite (aşa-numita „România Mare"), ca şi de pe teritoriile altor țări.

Fiecare titlu, preluat după BRV, este numerotat cu cifre arabe, iar fiecare exemplar este notat cu o literă.

Descrierea fiecărui exemplar conține: cota sub care se păstrează în Biblioteca Episcopiei Romanului (BER), dimensiunile, date despre paginație, descrierea şi starea legăturii, însemnările[7], locul de proveniență.

La început, după autor, titlu, loc şi dată, se află, firește, trimiterea la *Bibliografia românească veche* (BRV), urmată, în ordinea alfabetică a siglelor, de trimiteri la cataloage ale altor fonduri de carte românească veche din Moldova, pentru a avea imaginea modului în care s-au distribuit pe acest teritoriu titlurile provenite din diferite centre tipografice şi pentru a putea evalua comparativ fondul de la Roman, atât în ansamblul său, cât şi în privința fiecăruia dintre titlurile care-l alcătuiesc.

---

[4] *Op. cit.*, I, p. 526.

[5] O scurtă prezentare generală, incluzând şi titluri în slavonă, greacă, latină, franceză, rusă, am realizat în articolul *Vechi tipărituri şi manuscrise din Biblioteca Episcopiei Romanului şi Huşilor*, publicat în revista „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", anul XLIX (1973), nr. 1–2, p. 129–133, iar o primă parte a catalogului a apărut, paisprezece ani mai târziu, în aceeaşi revistă, sub titlul *Carte veche românească în Biblioteca Episcopiei Romanului şi Huşilor* (anul LXIII (1987), nr. 1, p. 83–107).

[6] Pe de o parte, accesul în Biblioteca Episcopiei devenise din ce în ce mai restrictiv, pe de alta, reviste ca „Mitropolia Moldovei şi Sucevei" primiseră dispoziția de a nu mai publica studii şi articole scrise de mireni, obstacol pe care îl depăşea fiecare, mai devreme sau mai târziu, în funcție de curaj şi mai ales, de inventivitate (adăugând, spre exemplu, câte un Pr. (= preot) înaintea numelor de familie ale autorilor, ba chiar şi ale autoarelor din această categorie, cum s-a procedat la revista „Mitropolia Olteniei"). Obstacolul cel mai important şi în acelaşi timp decisiv îl constituia însă faptul că valorosul fond de carte veche românească strâns de la parohii prin anii 1983–1984 era inaccesibil oricărei cercetări, aşa încât catalogul, realizat chiar în asemenea dificile şi umilitoare condiții, ar fi fost prea incomplet, pentru a nu fi necesară refacerea sa ulterioară.

[7] Am reprodus multe astfel de însemnări, exceptând, firește, pe cele lipsite de orice valoare informativă (nesemnificative), pe cele în prea mare măsură indescifrabile (din cauza naturii scrisului sau a deteriorării filelor), în sfârşit, încercările de condei. Adaosurile de tot felul, conținând actualizări, informații, explicații, traduceri, reconstituiri, completări etc., le-am încadrat în paranteze drepte sau rotunde, în funcție de locul în care se afla fiecare (în interiorul sau în afara însemnării respective).

La sfârşit, se menţionează dacă titlul respectiv există şi în celălalt fond de carte veche românească din cuprinsul Eparhiei Romanului, acela de la Mănăstirea Bogdana (jud. Bacău), precizându-se şi numărul exemplarelor păstrate acolo. Se urmăreşte astfel, pe de o parte, conturarea unei imagini de ansamblu a întregului fond de carte românească de până la 1830, din Eparhia Romanului, iar pe de alta, scoaterea la lumină, fie şi în acest mod, a valorilor de la Bogdana, pentru a atrage atenţia asupra lor şi a stimula, poate, descrierea lor, cândva, în viitor.

SECOLUL AL XVII-LEA

1. Varlaam, CARTE ROMÂNEASCĂ DE ÎNVĂŢĂTURĂ, Iaşi, 1643

BRV I (45), p. 137–143; IV (10), p. 169. A se vedea şi CRVAS Bacău, p. 20; CRVBCU Iaşi, p. 4–5; CRVBJ Galaţi, p. 16–17; CRVBJ P. Neamţ, p. 37–38; CRV Suceava, p. 47–49.

a. BER 107; 28 × 18 cm. Conţine f. 13–384 (I) şi 1–112 (II). Lipsesc 3 f. nenum., f. 113–116 (II) şi 3 f. nenum. de la sfârşit. Numerotare veche a filelor, cu destule erori: 22–24, 25–29, 57–59, 176–178, 244–257, 264–267, 290–292, 307–309, 344–346, 351–353, 376–378 etc. (I); 19–29, 91–93 (II).

Legătură modernă, din carton şi pânză, deteriorată; unele foi desprinse din legătură; se vede că exemplarul a fost mult folosit.

Însemnări:

– f. 180^{v} (creion negru, caractere latine): „Anul 1896, mai 2, au fost Înălţarea Domnului; noaptea au dat omăt. Radu Macovei". „Azi, joi, 29 mai st[il] n[ou], 1930, am fost la biserică. Era timp frumos. Radu Macovei";

– f. 198^{r} (cerneală violetă, caractere latine): „Citit astăzi, în zioa de 23 mai 1889. R[adu] Macovei, cl[asa] III-a, [Şcoala] Normală";

– f. 218^{v} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Aciastă carte este folos sufletului nostru, că cine va vrea să o citească şi să o asculte şi să faci tu dupre cum spune aciastă carte, ne [sic!] s-ar ierta păcatele toate ... Grigorie". Şi să ştiţ[i] că la 1888 va fi un cutremur mare, peste tot pământul" (însemnări scrise de aceeaşi mână);

– f. 223^{v} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Aciastă carte este a preotului Dragomer [sic!], ce este frate cu cel de la Cucuten[i], a acestui să ştie, la velet 7285, noem[v]re 20 [noiembrie 1776 – n.n.], Ionescu Iosiv";

– f. 262^{r} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Anul 1843, mart[ie] 9, 40 di Mucenici au venit marţi";

– f. 268^{v} (cerneală neagră, caractere latine): „Astăzi, la 12 iuniu [sic!] 1889, luni, am avut examen la limba română, unde mi-a căzut ca bilet valoarea numerică a slovelor din chirilică. Am spus *Introducerea* şi am făcut socoteala anilor de la Hristos din ani de la Adam. Ca profesor, Ghibănescu, şi delegaţi, I. Popescu, P. Haliţă şi Titu. Ca teză, am avut petiţiuni. Notele mi-a[u] fost 10 la ambele. Această carte a fost expusă pe masă la examen. Las spre suvenire [la] Şcoala Normală din Bârlad. R[adu] I. Macovei, 1889, mai 22";

– f. 327^{v} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Se [sic!] se ştie că aice au scris o mână tare păcătoasă, că omul este prah şi cenuşi, după cuvântul Pro[o]rocului, iar sufletul iaste viu în veci. Grigorie, 7341" (1842–1843 – n.n.); „7351 ani de la Adam" (1842–1843; scris de aceeaşi mână – n.n.); mai jos (cerneală neagră, caractere chirilice): „Adică să se ştie de când am fost eu, Dumitru Dascălul, dascăl aicea, la sat la Mârtov [sic!], cu părintele Ion Ardeleanul, aice, la biserică, la Buna Vestire, de este hramul. Let 7305 „1796"; mai jos (cerneală neagră, caractere chirilice): „Să se ştie

de când s-au cutremurat pământul în sâmbăta Tomi[i], mai 20, 1796; şi am scris eu, popa Ion ot Palten" (desigur, părintele Ion Ardeleanul din însemnarea de mai sus a dascălului Dumitru – n.n.).

b. BER 258; 29 × 18 cm. Conține f. 39–384 (I) şi 1–101 (II).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamente cu motive florale şi medalioane cu chipuri şi scene biblice, în mijloc şi la colțuri (coperta I); numai cu motive geometrice (coperta II, care este desprinsă din legătură); numeroase foi deteriorate.

Însemnări:

– coperta I, interior (cerneală albastră, caractere latine): „Hociungi II" (una dintre parohiile din satul Hociungi, com. Moldoveni, jud. Neamț);

– f. 168^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Săja pisal [aceasta a scris – n.n.] Neculai Oanțăn [? – neclar], vă dni [în zilele – n.n.] Ion Iliiaş Alexandru-Vo[i]evoda [domn al Moldovei între 1667 şi 1669, n.n.]. Atunci au fost oşti ... [şters] dese de la neamțu şi am păgubit mult ... [neclar] ... partea mea ... Au fost pagubă să [se] ştie. V[ă] leat 7175 av[gust] 24, de la H[risto]s 1667";

– f. 209^{r} (cerneală neagră, chirilice): „Să s[e] ştie de când am luat aciastă sfântă carti de la Hociungi, de la nişti smeriț[i] pri[e]tini, în dzioa de Florii, în dzilile pre[a]luminatului D[o]mn Io Grigorie Ghica-Voevod, leat 7272, mnogo greşnii Grigoraş ... a[u]g[ust] 26 dni" (mult greşitul Grigoraş, 26 august 1764 – n.n.);

– f. 218^{v} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Pisam eu, Dumitraşcu diiac ot Prăj[e]şte [sic!], rab B[o]jii, mnog[o] greaşnii, vă dni G[o]spădaliu [sic!] n[a]şim, Io Ştefan-Voevod [Ştefăniță Lupu, 1659–1661, fiul lui Vasile Lupu – n.n.], B[o]jiiu m[i]lostiiu G[o]sp[o]darĭ Z[e]mle Moldavskoi, vlet 7168, m[e]s[e]ța ap[ril], 9 dni" („Am scris eu, Dumitraşcu diac din Prăjeşti, robul lui Dumnezeu cel mult greşit (păcătos), în zilele domnului nostru Io Ştefan-Voevod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, în anul 1660, luna aprilie, 9 zile"); mai jos, altă mână, cerneală brună, caractere chirilice: „Vârlan, diiac bis[ericii], slujiiu [am slujit – n.n.] Costantin vel sulger, în dzilile lui Iliiaş Alexandru-Voevodu [1666–1668 – n.n.], din Țânutul Sorocii, din sat din Cotiujenii, sân [fiul] Irimiii u [la – n.n.] Hociungi, vl[e]t 7175, meseț av[gust] 22" (în anul 1667, luna august, 22 – n.n.); mai jos, altă mână (cerneală brună, caractere chirilice): „Az, rob B[o]jiiu, Vasilie, s[â]n Dumitru ot

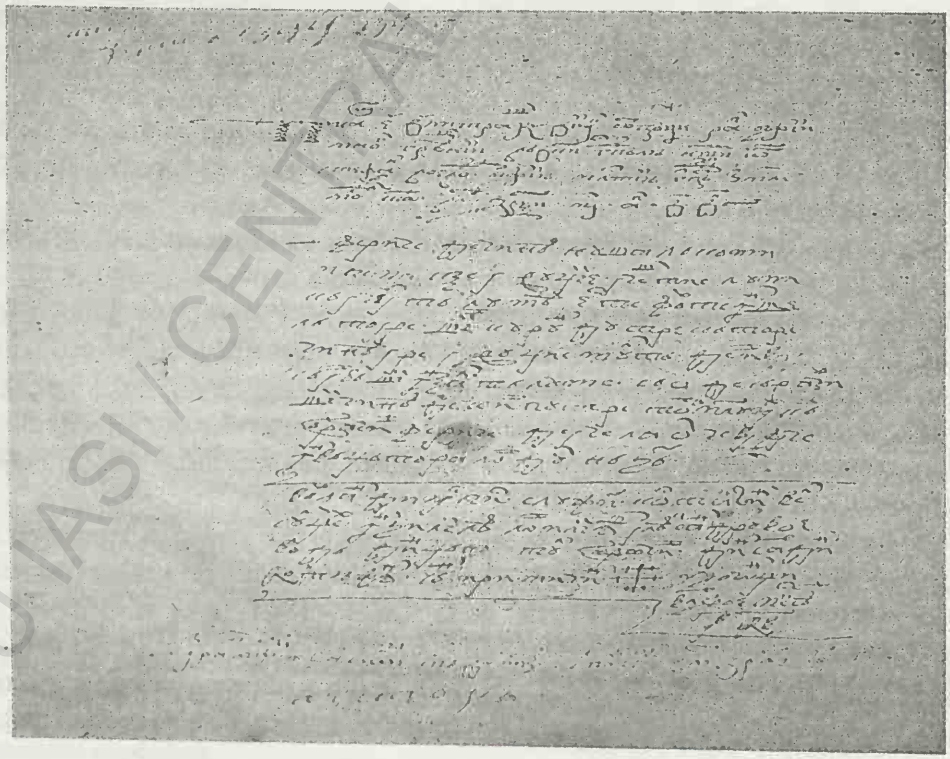

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Porceşti, vlet 7176, iul[ie] 15" („Eu, robul lui Dumnezeu, Vasile, fiul lui Dumitru din Porceşti, în anul 1668, iulie 15");

– f. 255^{r} (cerneală brună, caractere chirilice): „Întru tot cinstit şi preaiubit ... [lipită bandă albă] popa Nestor de ..... [bandă albă] aicea au scris feciorul [sic!] popa Pavel de Hociugi [sic!] în ..... [bandă albă] voivod, vleat 7247" (1738–1739 – n.n.);

– f. 268^{v} (cerneală brună, caractere chirilice): „Mai pre scurt ne arată Domnul nostru, I[su]s H[risto]s, de dzicea aşé: socoteşte, ome [omule – n.n.], când vre[i] să faci cuiva ceva, întâi socoteşte de ţ-a plăcé ţie să-ţ facă altul aşé precum vei [vrei – n.n.] să faci tu, tu fă, iară de nu ţ-a plăcé ţie, nu face altuie. Aciasta pildă au lăsat-o Dumnădzău ..... [îngustată fila]. Vârlan pis [a scris – n.n.] diiac ot [de la – n.n.] Cotiujéni, iz [de la – n.n.]. Soroki ... (îngustată fila; autorul însemnării din 22 august 1667, de la f. 218^{v} – n.n.);

– f. 285^{v} (cerneală neagră, caractere chirilice): „Az, Dum[i]traşco răspop pisal tuc, vă dni Ioan Antohici Costantin-Voevod, vleat 7205, m[e]s[e]ţa ghenuari, 6" („Eu, Dumitraşco răspopitul am scris aici, în zilile lui Antioh Cantemir, în anul 1697, luna ianuarie, 6"; la f. 318^{v} menţionează scoaterea lui Antioh Cantemir din prima domnie; „vleat 7207" = 1698–1699; de fapt, 1700 – n.n.);

– f. 384^{v} (cerneală brună, caractere chirilice): „Az, Vasilie ot Porceşti pisah vă dni Duca-Voevod, Bojiĭu milostiĭu ... (întreruptă) („Eu, Vasile din Porceşti, am scris în zilele lui Duca-Voevod, din mila lui Dumnezeu ..."; Gheorghe Duca a domnit în Moldova între 1665–1666, 1668–1672 şi 1678–1683; Vasile din Porceşti este şi autorul unei însemnări de la f. 218^{v}, din 15 iulie 1668); mai jos, altă mână, tot cu cerneală brună şi caractere chirilice: „Să se ştie când au moret suţu [sic!] meu, Măriuţa, preutiasa popii ot Hociungi, vleat 7240" (în anul 1731–1732 – n.n.).

c. BER III 155; 31 × 18,5 cm. Conţine f. 3–217 (I), cu unele lipsuri (f. 10, 86–89).

Legătură veche, din lemn şi piele, ornamentată cu motive florale şi geometrice. Provine de la Parohia Bătrâneşti (com. Icuşeşti, jud. Neamţ).

Însemnări (cerneală brună, caractere chirilice):

– f. 29^{r}–30^{r}: „Să să ştii de când au vinit muscalii a trie [sic!] rând, umbla velet 7316" (1807–1808, n.n.);

– f. 110^{v}–112^{r}: „Acesta [sic!] sfântă ... [îngustată fila] carte este la sfânta beserică la Bătrâneşti. Iereu Ştefan";

– f. 174^{v}: „Să să ştii di cându m-am însurat, leat 7273, gh[e]nar 30 [30 ianuarie 1765 – n.n.]. Ş-am luoat pi Marie[a], fata lui Timofti Bută di la Bahnă, din Ţinutul Ne[a]mţului".

d. BER III 155; 27,5 × 18 cm. Conţine f. 6–384 (I) şi 1–114 (II). Din prima parte lipsesc f. 279–280 (din a II-a, f. 49, 54; f. 221, 270–273, 275–278, manuscrise, au fost adăugate pentru a completa alte lipsuri).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu motive geometrice şi florale (se păstrează numai coperta a II-a).

Însemnări:

– f. 218^{v} (I, cerneală brună, caractere chirilice): „Să să ştii cini au scris aici acestu rând, Anteoh Buzne[a], den zâlile Măriii Sale Glegor [sic!] Calimah-V[oe]voda, domnia al doile [sic!], let 1766, mart 20" (de fapt a doua domnia a lui Grigore Calimah în Moldova a început în 1767 – n.n.);

– f. 251^{r} (la fel): „Aciastă carte este a mé, cumpărată pe doi miei, de la un călugăr, den zâlele Măriĭ[i] Sale Ion Grigor ..." (îngustată fila);

– f. 327^{v} (la fel): „Scris-au Dumitraşco dascal, ce au fost la Brăescul Gavril, în dzilele Ducăi-Vodă, în luna lui marti 1 dni, vlet 7174" (1 martie 1666 – n.n.);

– f. 15^{v} (II; creion negru, caractere latine): „Ion V. Bo[a]ită, cântăreţ, 1910, oct. 26. Sf. Dumitru".

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

e. BER III 156; 27,5 × 18,5 cm. Conține f. 17–309 (I), cu unele lipsuri (f. 46, 101, 116, 221–222, 258–259).

Legătură veche, din lemn și piele, cu motive geometrice.

Însemnări:

– f. 20^{v} (cerneală verde, caractere latine): „N° 25. Biserica Sf. Neculai din Hociungi, Roman".

– însemnări fără importanță pe cele două file albe de la început și sfârșit și pe interioarele copertelor.

În afara celor cinci exemplare ale *Cărții românești de învățătură* a lui Varlaam, aflate în Biblioteca Episcopiei, în Eparhia Romanului mai există trei exemplare ale acestei tipărituri, cea mai veche apărută în Moldova, în Biblioteca Mănăstirii Bogdana.

2. ÎNDREPTAREA LEGII, Târgoviște, 1652

BRV I (61), p. 190–203; IV, p. 21. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 9–11; CRVBJ Galați, p. 18–19; – CRV Suceava, p. 53–54.

BER 117; 26,5 × 18,5 cm. Conține 8 f. albe, 1 f. nenum., 1 f. albă, p. 75–617; textul tipărit este precedat și urmat de text manuscris care acoperă, în mare parte, lipsurile (a se vedea f. 10–18, p. 1–85, 618–835); există completări manuscrise și în interiorul textului tipărit (spre exemplu, p. 235–238). Numerotare veche a paginilor, cu destule erori, atât la textul tipărit, cât și la cel manuscris (64–64, 82–85, 98–102–100, 101–99–103, 110–201–112, 246–241–248 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai prima copertă; medalion, în mijloc (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), câte o floare la colțuri și chenare cu motive geometrice.

Însemnări:

– p. 2–7 (ms.), sus, banda albă, chirilice, cerneală brună: „Aciastă sf[â]ntă carte, *Pravilă di-ndreptarea legii*, am cumpărat-o eu, cu 80 lei, ca să-m[i] fie mie ocină și moștenitorilor mei. Iar cine ar înstreina-o cu chip viclean, să aibă de la D[u]mnezeu răsplătire în zioa giudicății. 1818 av[gust] 7. Aposto[l] iconom [?] Focșani ...";

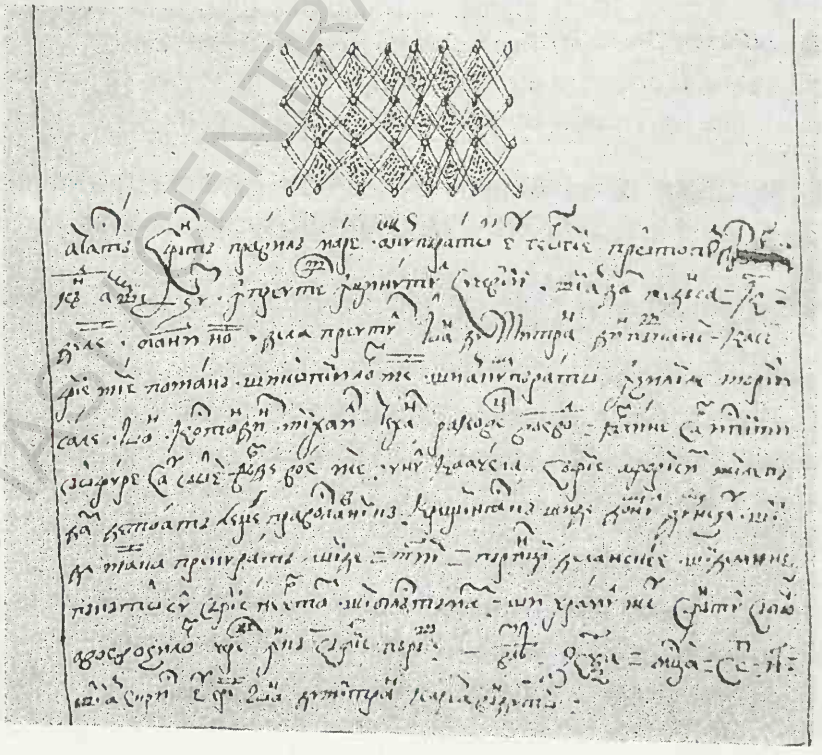

BCU „CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– p. 74 (ms.), jos, la sfârşitul textului, chirilice caligrafice, cerneală neagră: „Aciastă sfântă *Pravilă mare* am cumpărat-o eu, Gheorghie protopop, când am şedzut în Preuteşti, în ţinutul Sucevii. Şi am dat pe dânsa 20 de lei, bani noi, de la preutul Ioan Dumitran din Păşcani, ca să-m[i] fie mie pomană şi copiilor mei. Şi am cumpărat-o în dzilile Mării[i] Sale Ion Costandin Mihail Cehan Racoviţ[ă]-Voevod. Iar cine s-ar ispiti să o fure sau să o [i]e făr[ă] de vo[i]e[a] me[a], unul ca acela să fie aforisit [sic!] şi lepădat de toată lege[a] pravoslavnică creştinească şi de Domnul Dumnedzeu şi de Maica Pre[a]curată şi de 318 Părinţi de la Niche[i]e[a]. Şi de mine, păcătosul, să fie ne[i]ertat şi blăstămat şi hramul meu, Sfântul Săbor a voevodzilor cereşti, încă să fie pârâş. Vleat 7261, m[e]s[e]ţa sep[tembrie] 8. Şi am scris [i]erei Ioan Dumitran care am vândut-o" (8 septembrie 1752; rezultă că la acea dată completările manuscrise existau deja);

– pagina albă, nenumerotată, dintre p. 424 şi 425, chirilice, cerneală brună: „Să s[e] ştie că aice am scris eu, Ştefan, dascal de la Timoftii Juverdan, în dzilile pre[a]luminatului Domn Ioan Grigorii Ghica-Voevod, când am vinit de la Orhei şi am învăţat copii[i] lui. Că şi cini a citi aice, ori preot, ori mirean, aşe mă rog dumilorvoastre să dziceţi D[u]mn[e]dzău să-l [i]erti de toate păcatile lui şi pe dumn[e]avoastră să vă numere D[u]mn[e]dzău în ceata drepţilor şi întru împărăţie[a] lui D[u]mn[e]dzău să vă luminaţ[i] şi să vă veseliţi şi să vă îndulciţi de cântare[a] îngerilor, în veci. 7239, m[e]s[e]ţa sep[tembrie], 15 dzile" (15 septembrie 1730 – n.n.);

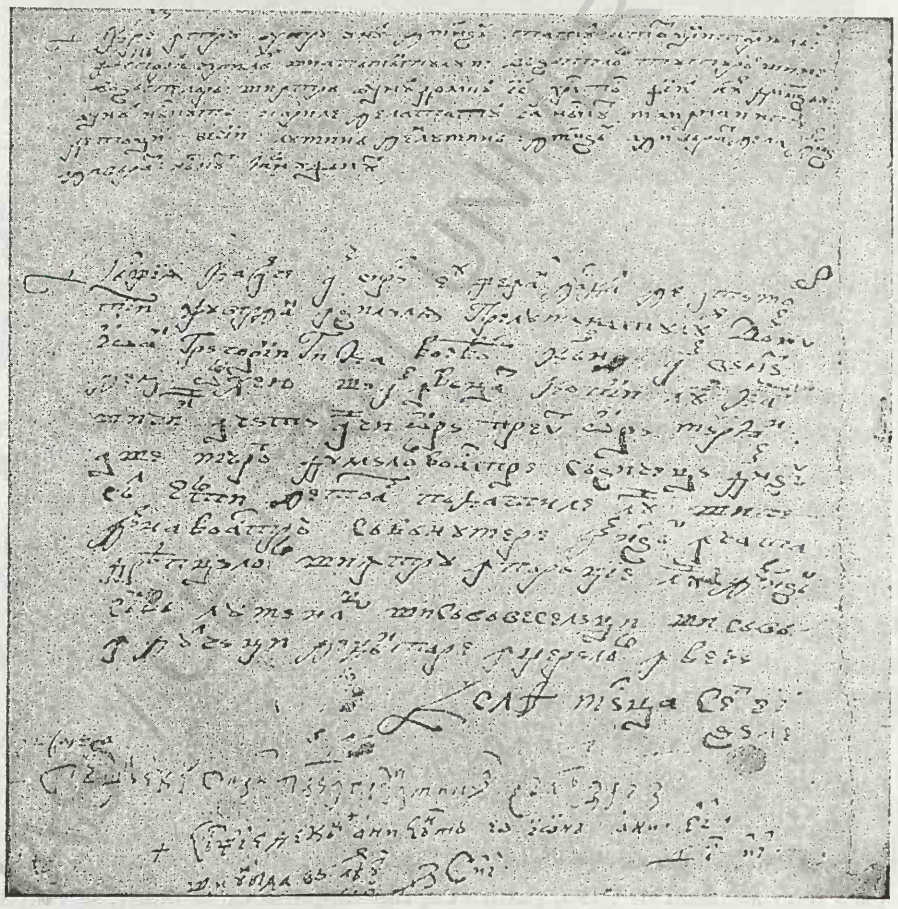

– mai jos, altă mână, chirilice, cerneală brună: „Să s[e] ştie c-au scris Purda [?] gramaticul. Văleat 7197" (1688–1689, n.n.);

– mai jos, altă mână, chirilice, cerneală brună: „Să s[e] ştie de câţi ani sântu eu, Ioan, ani 15. Şi umbla văleatul 7218, dec[embrie] 18" (18 decembrie 1709 – n.n.);

– p. 504 (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştie de când am venit eu, Şerban log[ofăt] Rătescul, den zilel[e] Mări[ei] Sal[e] domnului nostru Io Co[n]sta[n]din-[Voie]vod Brâ[n]coveanul,

când am mers cu carel[e] den județ[ul] Vâlci[i] la Cerneț [jud. Mehedinți – n.n.], de le-am dat în sam[ă] dumne[a]lui Cornii părcălab, v[e]l-ban [Cornea Brăiloiu, mare ban între 1695 şi 1705, Stoicescu, *Dicț*, p. 121], şi dumne[a]lui Radul v[e]l-sto[l]nic [Radu Izvoranu, mare stolnic între 1695 şi 1702, *ibidem*, p. 201], când era cursul anilor vă[lea]t 7204, la mart[ie] 18" (18 martie 1696 – n.n.);

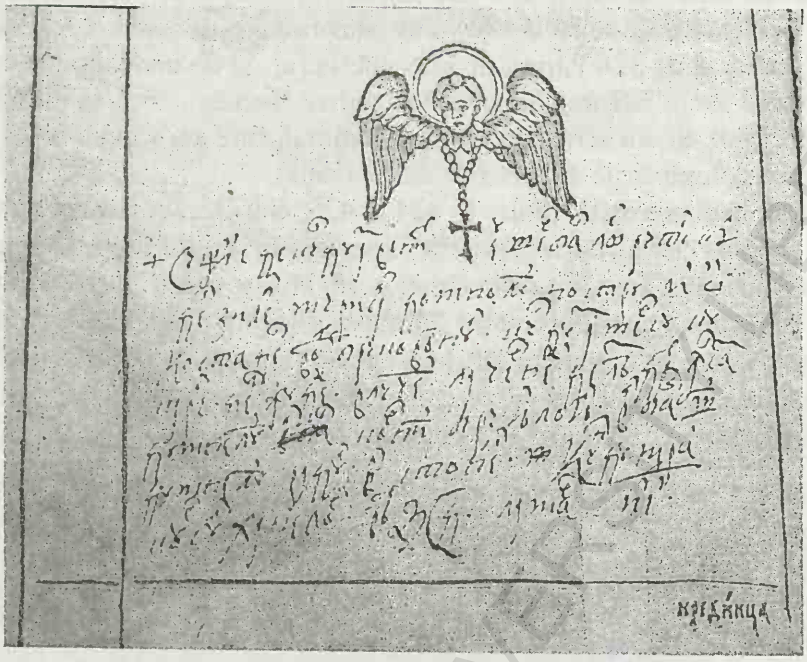

– p. 508 (chirilice, cerneală brună): „Piz az [am scris eu – n.n.] Dumitraşco copi[l] Eni Vas[i]le Hurezanul vel-ban. Av[gust] 19, vl[e]t 7206" (19 august 1696 – n.n.);

– p. 536 (chirilice, cerneală neagră): „Această *Pravilă* sfântă mi-au dăruit mii, lui ..... [pătat] Simion, zet [ginere – n.n.] lui Lupaşco părcălab, cari au răscumpărat-o de la tătari şi ... [pătat] am dăruit-o popi[i] lui Ştefan, sân [fiul – n.n.] lui Cozmei din Folteşti, din Horăşti [jud. Vaslui – n.n.], pentru sufletul meu şi a lui Simion zet ..... [pătat] popa Ştefan, să aibă a ne pomeni în toată viața lui .... [pătat], să avem a tragi judecată înainte[a] straşnicului giudeț la vtori prişestviia Is[usa] H[ristov]a [la a doua venire a lui Iisus Hristos – n.n.]. La 7239 ot Săzdaniia mira i ot Rojdestva H[risto]va, 1731, ghen[arie] [la 7239 de la Facerea lumii şi de la Naşterea lui Hristos 1731, ianuarie – n.n.]. Az mnog greaşnih [sic!] pisah [am scris eu, mult păcătosul] Lupaşco părcălab";

– p. 543 (jos, chirilice, cerneală brună): „Cinstite dumita [sic!] frate, badiu Gligorii, să fii dumita sănătos, alta te poftesc pe dumita să te rogi badiului Simion să-m[i] lase *Pravila*, până ce voi lua ceva învățătură di pe dânsa, că cinstite cuvinte sânt. Iar pe aciala ci-au răscumpărat-o, Dumn[e]dzău să-l ție sănătos întru mulți ani delungați. Şi pe dumita să te ție Dumn[e]dzău cu sănătate, întru mulți ani delungați. Let 7240, m[e]s[e]ța avgusta, 14" (14 august 1732);

– p. 588 (jos, chirilice, cerneală brună): „Vasile log[o]f[ă]t Hurezanul".

Şi la Mănăstirea Bogdana se păstrează un exemplar al acestei cărți. Exemplarul de la Roman se afla încă în Țara Românească în 1696, pentru ca, răscumpărat de la tătari, să reapară în Moldova, începând din 1730.

3. Dosoftei, **PSALTIREA DE-NȚĂLES ...**, Iaşi, 1680

BRV I (70), p. 226–230. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 13; CRVBJ Galați, p. 19–20; CRVBJ P. Neamț, p. 39; CRV Suceava, p. 54.

BER 263; 18,2 × 14,2 cm. Conține f. 2–205, dintre care lipsesc 8, 9, 41 (rupte aproape în întregime), dar mai ales, 77–148 (smulse din legătură). Lipsesc, de asemenea, 3 f. nenum. de la început și f. 206–212. Numerotare veche a filelor, cu rare greșeli (f. 17–20).

Legătură veche, din lemn și piele, puțin deteriorată; motive geometrice, florale și crucea, pe coperta din față.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „I az [și eu – n.n.], Tănase Buciumaș, dascăl țărcov G[ospo]di [bisericii Domnului – n.n.], ierei Tănasie, mă rog să nu bănuești căci am scris. Să să știi de când s-au legat aciastă *Psaltire*, vleat 7258, avgust 25" (25 august 1750 – n.n.);

– f. 3^{r}–7^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Cniga glagolenaia [sic!] [cartea numită – n.n.] *Psaltirea Monastiri Molduviții* ... (lipsă f. 8, 9);

– f. 43^{v}–46^{r} (la fel): „Pre aci[as]tă sfântă carte, ce să chiamă *Psăltiri*, [a] scris Stratul, în zilel[e] Mării[i] Sal[e] Costandin Neculai-Voievod [Constantin Mavrocordat, în prima domnie în Moldova, 1733–1735 – n.n.], în domniia întâi și avé muscalii bătaia cu leșii, la l[ea]t 7242, mai 15" (15 mai 1734).

– la f. 13^{r}, 23^{r}, 76^{v}, 184^{r} etc. există și alte însemnări, fără importanță sau care nu pot fi citate din cauza îngustării sau lipsei unor foi.

4. EVANGHELIE, București, 1682

BRV I (74), p. 246–251. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 15; CRVBJ P. Neamț, p. 41; CRV Suceava, p. 55–56.

a. BER 1; 28 × 18 cm. Conține 175 f. numerotate (lipsesc patru file nenumerotate, de la început, 7 numerotate și 19 nenumerotate, de la sfârșit). Numerotare veche a filelor, fără greșeli.

Legătură veche, din lemn și piele, bine păstrată; scene biblice, pe ambele coperte.

Însemnări pe fila albă (nenum.) de la început (verso, chirilice, cerneală neagră): „1813–1682 = 131. Iaste aciastă sf[â]nt[ă] *Evanghelie*". Mai jos, alte asemenea calcule, făcute în anii 1893, 1908, 1921.

b. BER III 439; 28 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 182 f. num. + 19 f. nenum. (lipsesc f. 10, 11).

Legătură veche, din lemn și piele, relativ bine păstrată.

Însemnări:

– f. 173^{v} (chirilice, cerneală brună): „Pop[a] Andrei Focși".

– f. II nenum. de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această sf[â]ntă *Ev[an]g[he]lie* românească au fost a răposatului Iorest, egumenul de la Mănăstirea lui Cârlig, căruia tâmplându-să prestăvirea [moartea – n.n.], s-au și îngropat la această mănăstire și din poronca [sic!] Sfinții[i] Sali părintelui chir Nichifor, mitropolitul [mitropolit al Moldovei, c. 1729–1750], împărțindu-să alte rămășițuri a lui și dându-să care pe unde s-au căzdut, la care aședzări fiind eu, Climent, diiaconul ot Mitropolie, orânduit cu blagoslovenie[a] Sfinții[i] Sale părintelui mitropolitului, am lăsat această *Ev[an]g[he]lie* sf[i]ntei mănăstiri întru pomenirea sufletului lui. Climent i[e]rodiacon, anul 1742, av[gust] 4".

c. BER III 440; 26,5 × 18,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 173 f. num. (lipsesc 9 f. num. și 19 nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (fără cotor, cu ornamentația ștearsă și copertele desprinse). Provine de la Parohia Oniceni (Neamț).

Alte două exemplare ale acestei evanghelii se află la Mănăstirea Bogdana.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

5. Dosoftei, **VIAȚA ŞI PETRÉCEREA SVINȚILOR,** Iaşi, 1682–1686

BRV I (73), p. 240–246. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 14–15; CRVBJ P. Neamț, p. 39–40; CRV Suceava, p. 54–55.

a. BER III 288; 24 × 15 cm. Conține f. 30–43, 45, 46, 49–154, 156 (vol. I); 1–48^{v} (vol. II, până la 31 ian.); 28^{r}–45^{v}, 47^{r}–12^{r} (vol. III–IV, până la 2 iunie); restul filelor, manuscrise, începând chiar cu luna septembrie, deci cu începutul, au fost scrise de mai mulți copişti şi adăugate în locul celor lipsă; la sfârşit, alte 7 file manuscrise, conținând titlul, versurile la stemă, *Predoslovia* închinată lui Duca-Vodă, semnată, la sfârşit, „Rugătoriul Măriei Tale, smeritul Dosoftei mitropolitul", cea adresată cititorului, „Cătră iubitul cititoriu sănătate", iar la f. 6, o importantă însemnare, din 1828, a stareței Olimpiada a Mănăstirii Văratec: „Aceste de mai sus scrisă cuvinte sânt di pi un *Prolog* de la Mănăs[tirea] Neamțului, luate şi scrise de Magdalena schim[onahia] Bonzasca la 1827, fiindcă acest Prorogar [sic!] mi l-au dat, jumătate, un mahalagiu cu numele Iani Băcalbaşa şi soție sa Marie, cu maică-sa Ecaterina, la 1786; şi acesta m[i]-au folosit şi m-au adus la viață călugărească. Olembiada schim[onahia], stariția s[fintei] M[ănăstiri] Varaticul întâi şi al doile [sic!] stariță la 1825. La 1828, dechem[vrie] 28, viniri, la 12 ceasu[ri] din noap[tea] trecută, s-au dus din viața aceasta plină de dureri şi de necazuri pre[a]dulcile nostru povățuitoriu şi purtător de Dumnezău, părintele nostru şi tată sufletelor noastre, Iosif ieroshimonahul".

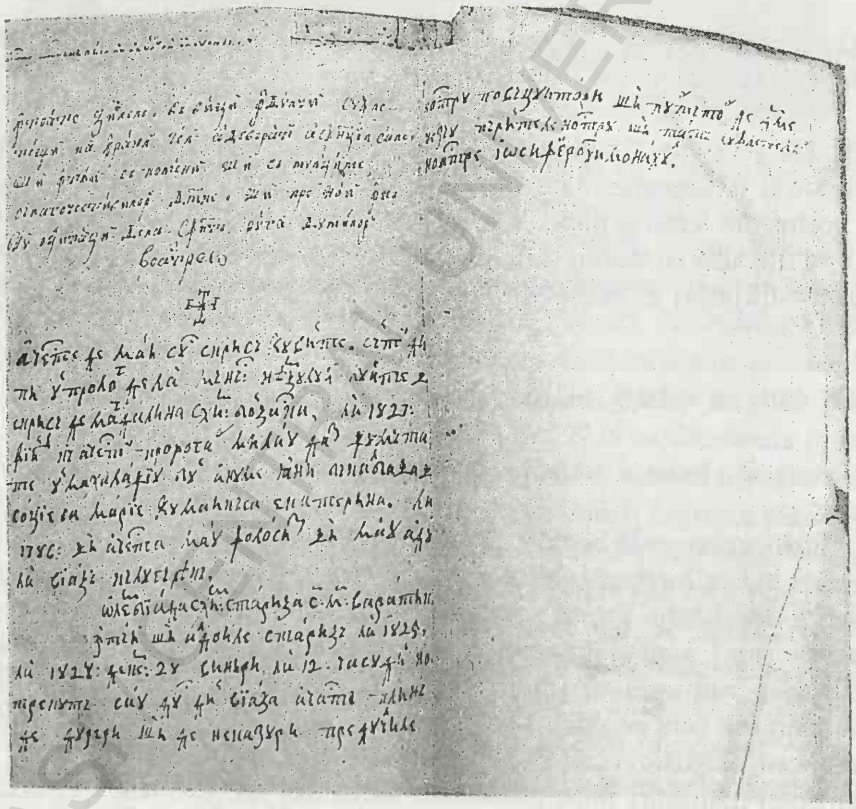

Legătură veche, din lemn şi piele, cu motive florale şi geometrice (deteriorată la cotor, sus şi jos, dar cu cheotoare metalică păstrată). Exemplarul provine de la Parohia Bârjoveni II (com. Moldoveni, jud. Neamț).

b. BER III 289; 25 × 16 cm. Conține 1 f. nenum. (ultima a *Predosloviei* lui Dosoftei către domnitor, având pe verso *Predoslovia către cititor*), f. 3 (2 sept.) – 280 (26 febr.) (vol. I–II), 128 – 138^{v} (13 mai – 1 iunie) (vol. IV).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată, cu motive geometrice şi florale. Exemplarul, care nu conţine însemnări importante, provine de la Parohia Hociungi, din aceeaşi comună.

6. APOSTOL, Bucureşti, 1683

BRV I (76), p. 258–262. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 16; CRVBJ P. Neamţ, p. 41; CRV Suceava, p. 56.

BER 27; 26 × 17 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 109 f. numerotate (lipsesc f. 110–200). Numerotare veche a filelor, fără greşeli.

Legătură veche, din lemn şi piele, puţin deteriorată la cotor şi la coperta a doua. Medalion (Răstignirea) pe coperta din faţă, în mijloc; în rest, motive geometrice şi florale.

Însemnări (cu chirilice, cerneală neagră):

– f. V^{r} (nenum.): „Să să ştie de cându a citit ficiorul popii lui Pavăl de Beci [jud. Vrancea – n.n.] … 7210" (1701–1702);

– f. 1^{r} (aceeaşi mână): „Să se ştie de cându au citit ficiorul preotului Pavăl, let 7221" (1712–1713);

– f. 30^{r}–33^{r}: „Să s[e] ştii că aciast [sic!] *Apostol* l-am răscumpăratu di la tătarăi [sic!] şi am dăruit popei Ion, ci au vinit aici … şi ne-au fost preutu aice la Bolbo[a]că [probabil, în jud. Vaslui – n.n.], ca să fi … [rupt] eu Andrie, sin Cernat, l-am dăruit şi nime să n-aibă …. [şters] sau să zic[ă] cum că este a bisericii sau a cuiva, să fii neiertat di mine şi de Dumnezeu, cel di va lua aciast [sic!] *Apostol* …" (rupt);

– f. 147^{r}: „[să] s[e] ştii di când m-am pr[e]uţit e[u], Ion dascăl o[t] Gârla [probabil Gârla Anei, jud. Bacău – n.n.] şi am vinit la M … (rupt), fiind dascăl şi m[-am] prioţitu la Căuşen[i] [în fostul judeţ Roman – n.n.], la bi[se]rica ce[a] vechi şi am vinit d[e-am] preuţitu ai[ci] la Bolbochi [sic!], anul zidirei l[et] 7274, în lu[na] lui iunii, în [29], di Sin Petru] [29 iunie 1766 – n.n.] m-am prioţi[t]; aşa să fii [bla]goslovit [de] Domnu I[su]s H[risto]s … [îngustată fila] care va ceti să zică Dumn[ezeu] să-l ierte … [îngustată fila]".

Un exemplar al acestui *Apostol*, tipărit la Bucureşti în 1683, se află şi la Mănăstirea Bogdana.

7. BIBLIA, Bucureşti, 1688

BRV I (86), p. 281–291; IV (86), p. 206–207. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 17–19; CRVBJ Galaţi, p. 20; CRVBJ P. Neamţ, p. 42; CRV Suceava, p. 57.

BER 23; 40 × 26 cm. Conţine p. 1–88, 97–426, 431–823. Lipsesc 5 foi introductive, nenumerotate, p. 89–96, 427–430, 824–932, precum şi foaia albă (nenum.) de la sfârşit. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (99–100; 102–105; 230–235; 330–332; 480–483; 486–496).

Legătura veche nu se păstrează (nu a fost înlocuită cu alta, fapt pentru care unele pagini, cum ar fi 57–72, 817–824, s-au desprins).

Însemnări:

– p. 72 (ştampilă rotundă, roşie, caractere latine): „Fundaţia Culturală «Teodor şi Maria Cincu». Biblioteca Comunală Tecuci";

– p. 477 (ştampilă asemănătoare): „Sfânta Episcopie Romanului. Roman";

– p. 456, 489 (chirilice, cerneală neagră) încercări de condei.

8. EVANGHELIE GRECO-ROMÂNĂ, Bucureşti, 1693

BRV I (95), p. 328–335. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 22–23; CRVBJ P. Neamţ, p. 43; CRV Suceava, p. 59.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BER 523; 29 × 21 cm. Conține 5 f. nenum. și 372 p. num. Numerotare veche, fără greșeli, a paginilor, cu caractere chirilice și grecești, corespunzând celor două coloane, română și greacă, ale textului.

Legătură veche, din lemn și piele, **bine** păstrată (se păstrează și una dintre cele două cheotori metalice). Pe coperte, imprimate chipuri și scene biblice (scena Răstignirii, pe coperta din față).

Însemnări:

– f. albă (nenum.) de la început, pe verso (caractere latine, creion negru): „*Evanghelia* în grecește și românește, din timpul domnitorului Constantin Basarab-Voevod și a mitropolitului Teodosie, 1693 – deci de 250 ani. Parohia Tălpigi, Tecuci, pr. D. Neagu, 26/6/1939"; pe aceeași foaie, ștampila (rotundă, roșie, caract. latine) cu textul „Sfânta Episcopie Romanului, Roman" (a se vedea și p. 5, 9, 23, 35, 77, 107 etc.);

– p. 215 (chirilice, cerneală neagră): „ .... Constandin C. post[elnic]";

– p. 337 (la fel): „Lăsatul săcu di carni" (aceeași mână numerotează duminicile de după Rusalii).

Un exemplar al acestei *Evanghelii* se păstrează și la Mănăstirea Bogdana.

9. EVANGHELIE, Snagov, 1697

BRV I (103), p. 343–344. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 24; CRVBJ Galați, p. 21; CRVBJ P. Neamț, p. 43; CRV Suceava, p. 59.

a. BER 2a; 28,5 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 180 f. num. Numerotare veche a filelor, cu o singură greșeală (146–148).

Legătură veche, din lemn și piele, destul de deteriorată; ornamentația (chipuri și scene biblice, motive florale și geometrice), greu de distins.

Însemnări:

– coperta I (interior, creion negru, caract. latine): „Nerejul Mic, Putna";

– f. 47^{v}–48^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciast[ă] sfântă *Evanghelie* iaste a bisérecii lui Robe, căp[itanul] din Râmnic[ul] cel Bătrân. Iar cine o va lua și o va tăgădui, să fie afurisit, și el, și neamul lui" (însemnarea se repetă, cu o topică îmbunătățită, „... a biséricii lui Robe, căpi[tanul] ce[l] bătrân din Râmnic ...", la f. 133^{v}–134^{r} și 180^{v});

– la f. 21^{v}, 84^{r}, ștampilă dreptunghiulară (chirilice, litere albe pe fond negru), cu numele „Ion Gaman", iar la f. 136^{r} (latine, cerneală roșie, ștampilă rotundă), cu textul „Biblioteca Episcopiei Romanului".

b. BER 26; 26 × 19,5 cm. Același conținut ca al exemplarului **2a**.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată pe alocuri, la coperte și la cotor; ornamentație asemănătoare, dar dispusă diferit decât la exemplarul **2a**.

Însemnări (cerneală violetă, caractere latine):

– f. albă, de la început, pe verso: „Această sfântă *Evanghelie* s-au găsit la fosta mânăstire de călugări cu hramul Sf. Neculai din com. Cârlomănești, jud. Tutova. Paroh pr. Șt. I. Capotă, 1926, august 8"; mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Anul 1853, avgust 12 zile. Am cumpărat moșia Cârlomănești de veci, de la d[umnealui] aga Manolachi Costachi și am scris aici, pe aciastă sfântă *Evanghelie*, spre aducerea [sic!] aminte cetitorilor ... [șters] Veisa [?] paharnic";

– f. 86^{r}–93^{r}: „Aciastă sf[â]ntă și de Dumn[e]dzău orânduită la noi, niști păcătoși, adecă la popa Vasilie din Focșani, au cumpărat-o dumnealui Necula, ginerele lui Iane băcalul și au dat-o la sf[â]nta besérecă în Focșani, la moldovéni, unde iaste hramul Vovedeniia Pr[e]cistii ...".

La Mănăstirea Bogdana se află, de asemenea, două exemplare ale *Evangheliei* de la Snagov, din 1697.

10. MINEI, Buzău, 1698 (lunile ianuarie – februarie)

BRV I (111), p. 365–369. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 27–28 (iulie – august); CRVBJ P. Neamţ, p. 44; CRV Suceava, p. 315 (numai atestare documentară).

BER 471; 29,5 × 21 cm. Volumul conţine, legate împreună, lunile ianuarie şi februarie (I, II); I = 1 f. nenum. + 179 f. num.; II = 1 f. nenum. + 118 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (97, 159–161, 166–168; 11–13, 83, 116–118).

Legătură veche, din lemn şi piele, uşor deteriorată, cu motive geometrice şi scena biblică a Răstignirii (pe coperta din faţă).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I (interior): „De la Orguieştii Noi" (actualul Orgoieşti, com. Bogdăneşti, jud. Vaslui – n.n.);

– f. 2^{r}–13^{r}: „Aciaste svinte cărţi, ce-s numite 12 mineae, datu-le-au la svânta Măn[ă]stire Antiohie, biv-hatman, Floreştii, unde iaste hramul mareli [sic!] pro[o]roc Ilie, să fie întru pomană şi pomeniri părinţilor săi, Gavril Jora şi monahie Theodora şi altor fraţi ai săi carii sintu şi întru săn[ă]tate şi sp[ă]senie celor vii, anume Antiohie i j[e]na eg[o] [şi soţia sa – n.n.] Catrina i ciadih ego [şi copiilor săi – n.n.] Toader, Safta, Neculai, Ghiorghie, Marga, Ilinca, Antiohie, Iosup, Enache. L[e]t 7209, ghen. 20 [20 ianuarie 1701 – n.n]. Şi vă rugăm să hiţi cu nevoinţă la ceteale, să nu-l cetească în taină, pentru grab[ă], ce a veli glas [cu voce tare – n.n.]. Şi le-au dat cu afurisenie mari, cini s-ar ispiti a le lua, să li fure sau să le jăcuiască de la sv[â]nta măn[ă]stiri, or[i]cini ar hi, să hie afurisit unul ca acela şi sub blăstămul Svintelor Săboar[e] de la Nechiia [sic!] şi Svéti Ilie să-l detune cu straşnică moarte, care are Svinţiia Sa putére de la Dumnedzău dată şi parte[a] lui să fie cu Iuda"; în mare parte asemănătoare, dar mai clară ca topică, însemnarea este reluată în partea a II-a, la f. 2^{r}–12^{r}: „Aciaste svinte cărţi ce să cheam[ă] mineae, cumpărat[u]-le-au Antiohie hatmanul [Antiohie Jora – n.n.] şi cu femeia sa Catrina [Ecaterina, fiica soţiei lui Grigore Ghica – n.n.] şi le-au dat la sv[â]nta Măn[ă]stiri Floreşti [din fostul judeţ Tutova – n.n.), unde iaste hramul slăvitul pro[o]roc Ilie. Şi le-au dat în pominirea sale [sic!] şi a cuconilor săi, Osup [sic!] şi Enache şi a cei vii, Toader, Safta, Neculai, Ghiorghie, Ilinca, Antiohie şi părinţilor săi, Theodosia monahia şi răposatul Gavril Jora, să hie pomană acestor scriş ş-a neamului lor. Deci ne rugăm să him neuitaţi de acei preacuvioşi şi iubiţi cetitori. Iar şi cu blăstăm le-am dat, să nu le cumva fure sau jăcuiască, că cini ar fi îndrăz[ni]toriu, să fie neertat de Dumnedzău şi afurisit de 318 Oteţ [Părinţi – n.n.] ce sintu în Nechiia [sic!] şi sup [sic!] straşnică mânie Svântului Ilie. Let. 7209, ghen. 20" (20 ianuarie 1701);

– f. 63^{r}–67^{r}: „Prişel az ieromonah Arsenii iz Monastira Ljapovina, vo leato g[ospo]die 1742 … septemvri 13. Pisao sam Arseni Zdjalarvici" [„Am venit eu, ieromonahul Arsenie, de la Mănăstirea Lipova, în anul Domnului 1742, septembrie, 13. A scris însuşi Arsenie Zdjalarvici" – n.n.]; semnătura ieromonahului Arsenie Zdjalarvici se află şi la f. 79^{r}.

11. OCTOIH, Buzău, 1700

BRV I (120) p. 395–402. A se vedea şi CRV Suceava, p. 62.

BER 201; 31 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. + 297 f., ultima păstrată doar în mică parte (în afara acestei file, exemplarului de la BER îi mai lipsesc două file de la sfârşit). Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (5–8, 46–48, 76–78, 129–131).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta a doua. Ornamentaţia: o cruce în mijloc, chenar cu motive florale (coperta din faţă), motive geometrice şi florale (coperta a doua).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. 18^{v} : „Catrina Macri";

– f. 72^{v}: „Milui D[u]mnădzău împărăție ceriului şi iertare, că taină streină văd şi prislăvită, ceriul fii[n]d pestiri sint [?] şi al meu frati, Grigorii lu[i] Baloş, ispravnic fiind din Ținutul Dorohoiu, bil [sic!] vel-vist[iernic];

– f. 118^{v}–119^{r}: „Aciastă sv[â]ntă carte, *Ohtoih* [sic!], iaste a lui Dimitrii Macri v[e]l-ban, di la biserica ot Vlădeni" (probabil com. Frumuşica, din jud. Botoşani – n.n.);

– însemnări fără importanță sau ştampila Episcopiei Romanului, la f. 31^{r}, 50^{r}, 72^{v}, 90^{r}, 121^{v}, 145^{v} etc.

SECOLUL AL XVIII-LEA

12. CEASLOV, Târgovişte, 1715

BRV I (170), p. 495–497. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 43–44; CRVBJ Galați, p. 26; CRV Suceava, p. 67.

a. BER 244; 20 × 15 cm. Conține 4 f. nenum. + 531 pagini num. Numerotarea veche a paginilor, fără greşeli. Lipsesc paginile 241–244, 493–496, 527–528, 532–564 şi 16 p. nenum. de la sfârşit.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Ornamentații cu motive florale, geometrice şi medalion (stemă biblică), în centrul copertei din față.

Însemnări (caract. latine):

– f. albă (nenum.) de la început, pe verso: „Dumitraşcu Neculai, clasa I, Ş[coala de] C[ântări] H[uşi]. Din comuna Creţeşti, jud. Fălciu [sub numele Creţeşti, aceeaşi mână a adăugat numele satului Budeşti din comuna respectivă, din apropiere de Huşi]"; mai jos: „Acest *Ceaslov* este a subsemnatului, elev Postolache Ion, cumpărat de la Bagu Ion"; mai jos: „Proprietatea mea. Preot Ioan Sbârnea. Budeşti (aceeaşi însemnare şi la p. 3);

– p. 141: „Constantin V. Ochiană. Ciuteni – Fălciu, 16 iulie 1945";

F. albă (nenum.) finală (caract. chirilice, cerneală neagră), însemnări greu de descifrat din cauza deteriorării hârtiei; se disting totuşi datele 27 „fevruar" 1866, 27 iulie 1866 şi numele preotului Ioan Rogojină.

b. BER II 232; 20 × 14 cm. Conține 564 p. + 16 p. nenum. (lipsesc p. 105–106 şi 447–448).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta din față. Ornamentație cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte (destul de şterse).

Însemnări:

– p. 1 (caract. latine, cerneală albastră): „Todireni";

– p. 1–29 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Ciaslov* l-am cumpărat eu, preotul Co[n]stantin şi am dat patru lei şi giumătate, la veleat 1784. Şi [dacă] s-a întâmpla vr[e]o primejdie, ori de ce fel, şi l-a găsî cineva, să aibă a-l vădi. Iar tăgăduindu-l, să fie blestemat de trei sute Oteț[i] Părinț [sic!: şi Oteți, şi Părinți – n.n.] şi de mine, preotul Costa[n]tin, sân Vasâl[i] Țurcanu"; p. 277, aceeaşi mână: „Acest *Ciaslov* este a[l] preotului Co[n]sta[n]tin, [sân] Vasâl[i] Țurcanu";

– p. 304 (caractere latine, cerneală neagră): „1889, august 11. P[reot] C[onstantin] Drăgănescu".

13. MOLITVENIC, Bucureşti, 1722

BRV IV (57): p. 44–47.

BER II 2; 19,5 × 14 cm. Conține 2 f. nenum. şi 510 p. num. (lipsesc primele 5 f. nenum. şi p. 511–555). Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (137–139–138; 165–170; 171–168; 169–166; 167–172; 464–466–466). Mai multe foi, deteriorate (23–24; 27–28; 195–198; 213–214; 221–222; 491–510).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă de la cotor, dar cu o cheotoare păstrată. Ca ornamentaţie, pe prima copertă, o cruce, în mijloc, iar în rest, motive florale şi geometrice; pe coperta a doua, motive geometrice.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră) „Rediu II";

– f. de gardă din faţă (latine, cerneală neagră): „Înscris 1873. Fac înscris, cu fiica mea, că dau 24 dou[ă]zeci şi patru prăjini, pe viaţă, lui Ioan Gavrilescu";

– p. 3–9 (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Molitvenic* l-am cumpărat eu, popa Gheorghe ot Vi[i]şo[a]ra, cu bani gata, zloţ[i], la leat 7239 [1731 – n.n.]. Şi am scris eu, popa Gheorghe, cu mâna mea";

– p. 33 (chirilice, cerneală brună): „Acest sfânt *Molitfelnic* ... [îngustat] cap[i]t[an] de cazaci, fratele căp[i]t[anului] Crăciun de Talpoş şi l-au cumpărat în Diiu [Vidin – n.n.] de la popa Gheorghe ot Pleşoi ... [şters] şi l-am dat în dar popii ... [şters], ca să fie de [folos] popei Nichitei ot Broştăni, la băsearica cea noa[uă] ... [îngustat] vecinică pomenire, lui şi părinţilor dumnealui. Şi rămâind de la unul la altul, în veci să nu să vânză, ci să s[e] pomenească. Iar cine-l va vinde, să fie ne[i]ertat de Dumnezeu şi de Maica Sfinţii[i] Sale. Mes[e]ţ[a] [luna – n.n.] sept[embrie], 1 [?], let 7245" (1 septembrie 1737, n.n.);

– p. 60–67 (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Molitvenic*, car[e] s-au dat danie besearecii cei noa[u]ă de la Broşteni [acum în jud. Neamţ, com. Moldoveni; atunci în ţinutul Romanului – n.n.], [nimeni] să nu fie volnic a-l vinde, ce să rămâ[i]e dat den preot în preot al beseariciі, să aibă a pomeni aceste nume, Petre, Ilinca. Iar cine nu o pomeni şi o face uitare şi va citi aici şi nu va vrea să pominească, să fie afurisit şi ne[i]ertat de Dumnezeu".

14. EVANGHELIE, Bucureşti, 1723

BRV II (182), p. 21–22. A se vedea şi CRVAS Bacău, p. 43–44; CRVBCU Iaşi, p. 49; CRVBJ Galaţi, p. 26; CRV Suceava, p. 67.

a. BER III 439; 28 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. + 182 f. num. + 19 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată. Ornamentaţie cu motive florale şi geometrice, iar în mijloc, scenă biblică (Răstignirea), pe ambele coperte.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Cârligul" (com. Dulceşti, fostul judeţ Roman – n.n.);

– f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sf[â]ntă *Ev[an]ghelie* românească au fost a răposatului Iorest, egumenul de la Mănăstirea lui Cârlig, căruia tâmplându-să prestăvirea [moartea – n.n.],

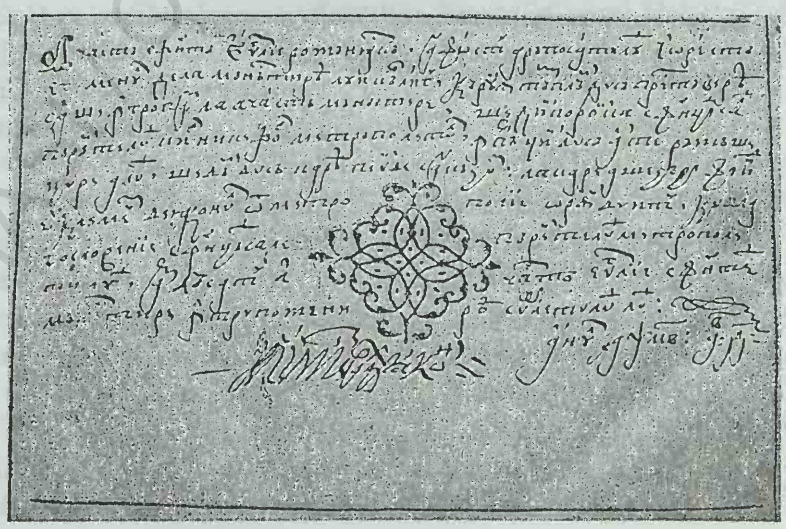

s-au şi îngropat la această mănăstire. Şi din poronca [sic!] Sf[i]nţii[i] Sali părintelui chir Nichifor, mitropolitul, împărţindu-să alte rămăşiţure a lui şi dându-se care pe unde s-au căzdut, la care aşedzări fiind şi eu, Climent, diiaconul **ot** mitropolie orânduit, cu blagoslovenie[a] Sf[i]nţii[i] Sale părintelui mitropolitului, am lăsat aciastă *Ev[an]ghelie* sf[i]ntei mănăstiri, întru pomenirea sufletului lui. Anul 1742, av[gust] 4. Climent diiacon";

– f. 7 nenum. (III), caractere latine, creion negru: „Au picat Bunavestire la 25 martie 1893 în Joia cea Mare. Sachelar I. Ştefănescu".

b. BER III 442; 29 × 19,5 cm. Conţine 182 f. + 19 f. nenum. (lipsesc 4 f. nenum. de la început). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (32–34, 146–148).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată, cu motive florale şi geometrice.

Însemnări pe f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „N° 76. 27 iunie 1939. Paroh pr. M. Roşescu. Bis[erica] Sf[in]ţii Voevozi, Hociungi – Roman".

15. TRIODUL SĂPTĂMÂNII MARI, Bucureşti, 1726

BRV II (195), p. 33–34. A se vedea şi CRVAS Bacău, p. 46; CRVBCU Iaşi, p. 50–51; CRVBJ P. Neamţ, p. 47.

a. BER 217a; 20 × 14 cm. Conţine 3 f. nenum. + 151 f.. Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (21–23, 23–25).

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de deteriorată. Ornamentaţie obişnuită (motive florale şi geometrice), iar în mijlocul primei coperte, scenă biblică, ştearsă aproape în totalitate.

Însemnări:

– f. II (nenum.), cu caractere latine, ştampilă de culoare violetă a Episcopiei Romanului, iar în interiorul ei, cu cerneală albastră: „Donaţie Pr. Gr. Hrubaru. Suraia – Putna, 27 II 1942"; mai jos; (chirilice, cerneală neagră): „Al meu, al preotului Vasile Băltag, iaste acest *Strasnic*. Lit [sic!] 7267" (1758–1759);

– f. III (nenum.), acelaşi preot, câţiva ani mai târziu: „De acum înainte au rămas al nostr[u], priotului [sic!] Vas[i]le Băltag, de la 7274" (1765–1766);

– f. 2^{r}–12^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *S[trastnic]* .... [rupt] a robului lui Dumnezău, Ghiorghi vt[ori] [al doilea – n.n.] log[ofăt] şi mai pre urmă s-au cumpărat de Dimitrii Hudici, sân Antohie ot vist[erie]";

– f. 13^{r}–15^{r} (la fel): „Şi [a]ciastă si-s [sic!] ştie că în urmă .... [rupt] l-am cumpărat eu, preotul Vasile ot Sir[bi] [Sârbi, com. Nicoreşti, jud. Galaţi – n.n.], Băltag, în Eş";

– f. 15^{v}–23^{r} (chirilice, cerneală maro): „Să-s ştii că acest *Staster* [sic!] l-am cumpărat eu, preotul To[a]der di Nicoreşti de Sus, în cumpărătoari, întru urma tătarilor, iar cini s-ar ispiti a-l fura sau a-l lua .... [rupt], să fii ne[i]ertat şi să aibă parte cu Iuda vânzătorul şi procopsal[ă] să n-aibă ... [rupt];

– f. 25^{r}–37^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Şi aciasta si [sic!] o ştii tot omul că acest *Stră[stnic]* au fost la mulţi şi mulţi l-au cumpărat. Şi eu de la Eş l-am cumpărat şi l-am vân[dut] popii lui To[a]der de Necoreştii de Sus; l-am răscumpărat iarăş eu, preotul Vas[ile] ... şi di acmu înainte ... [rupt] la besirica [sic!] Sirghilor el pre Vas[i]li Băltag ot Sirbi, ot Necorişti ... [rupt]. Şi di s-a mai găs[i] vreun ... [rupt], si [sic!] nu-i ţii în sama, făr numai al preotului Vasile Băltag ot Sirbi;

– f. 36^{r} (la fel): „Eu, preotul Simion ot Necoreşti di Gios, ot Sirbi";

– f. 45^{v}–63^{r} (chirilice, cerneală brună): „[Să se] ştii şi aciast[a], când am cumpărat acest *Străsteer* [sic!] în urma prăzii tătarâlor, când au prădat în Dzi[u]a Cru[cii], la let 7267 [14 septembrie 1758 – n.n.]. Dar la let 7268 [1759–1760] au fost iarnă bun[ă], de car[e] s-au afl[at]

brânduş[i] înflurite [sic!] în ghen[arie]. Încă iar acum, la let 7275 [1766–1767 – n.n.], au fostu iar[nă] îndoită, nici re[a], nici bună, la care au ni[n]s la Sfete [sic!] Gheorghi, au ni[n]s umăt [sic!] de o p[a]lmă şi au ţinut o … [şters, înnegrit] şi toţ pomii era înfluriţ[i] ş[i] nu s-au strâcat şi s-au făcut poam[e] multi piste hir[e] … şi de aceste am scris ca s[ă] si [sic!] ştii, eu, priotul [sic!] Vas[i]le ot … [şters]. Şi un cutremur mar[e] au fost, carel[e] au ris[i]pit multe mănăsteri [sic!] şi pomii clătinându-s[e], agiungé cu vârvurele [sic!] de pământu … [rupt];

– f. 72^{v} (la fel): „Si-s ştii că acestu *Străsteer* [sic!] în trei, în patru mân[i] au îmblat, dar de acmu, după ce l-am răscumpărat iarăş eu, preotul Vasile, [s]i de[a] Dumnădzău să priposască [sic!] aice, la bes[i]rica de Sirbi; că eu l-am adus de la Eş şi-l dedem popii lu Toderaşcu [ş]i acum iar l-am luat eu, erei Vas[i]le Băltag, 7271" (1662–1663);

– f. 115^{v}–116^{r} (la fel): „Aciastă sf[ân]tă carte a priotol [sic!] Simion";

– f. 127^{v}–130^{v} (acelaşi scris): „Aciastă sf[ân]tă carte este a preotului Simion ci să numeşte *Strătier* [sic!] şi cine să va is[pi]ti să o furi, să fii af[u]risit. Amin";

– f. 141^{v} (chirilice, cerneală brună): „[Să se] ştii că acestu sfânt *Strasnec* [sic!] esti al meu, al preotului Vasile Băltag".

b. BER 217b; 21 × 15 cm. Conţine 1 f. albă (nenum.) + 2 f. nenum. + 152 f. Numerotare veche a filelor.

Legătura veche nu se păstrează (deşi nu mai are niciun fel de legătură, în interior acest exemplar este în stare mai bună decât **217a**).

În mod surprinzător, nu conţine nicio însemnare de luat în seamă.

De menţionat că alte două exemplare ale acestei cărţi se află la Mănăstirea Bogdana.

16. OCTOIH, Bucureşti, 1730

BRV IV (66), p. 52. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 53.

BER 202; 20 × 14 cm. Conţine 2 f. nenum., 464 p. num. şi încă 166 p. num. separat (lipsesc două pagini, 167–168, de la sfârşitul părţii a doua). Numerotarea veche a paginilor, cu rare greşeli (spre exemplu, p. 32–34 din prima parte).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată (s-a păstrat şi una dintre cele două cheotori metalice); ornamentaţie cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte; în interior, totuşi, multe file rupte, unele complet, sau deteriorate (p. 61–62, 73–74, 105–106, 109–114, 125–128, 153–160, 183–188 etc.).

Însemnări:

– p. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Donat sf[intei] Episcopii Roman de sf[ântul] Schit Savu, 27–9–[19]39";

– p. 117–123 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Of[t]oi[h]* [sic!] l-am cumpărat eu, popa Dănil[ă], din Bucureşti … [deteriorat]";

– f. I (albă, nenum., de la sfârşit, caractere latine, creion negru): „*Octoih* bogat. Dat mie, Neculai V. Ad., de la [i]eromonahu[l] Ioanichie Mareş"; pe aceeaşi foaie, ştampilă roşie, caractere latine: „Spiritualul consistoriu al Eparhiei Romanului. România"; pe foaia albă următoare, altă ştampilă rotundă, dar de culoare neagră şi cu caractere chirilice „Schitul Savului, Schimbarea la faţă …" (neclar).

17. OCTOIH, Bucureşti, 1731

BRV II (202), p. 41–42. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 27; CRVBJ P. Neamţ, p. 49.

BER I 120; 18,5 × 13,5 cm. Conţine 1 f. nenum. + p. 3–464, 1–167 (lipseşte o f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele, relativ bine păstrată (ornamentaţie cu motive florale şi geometrice); în interior, destule file deteriorate.

Exemplarul provine de la Parohia Bârjoveni, com. Secuieni – Roman.

Însemnare pe p. 3 (chirilice, cerneală brună): „A M[ănă]stiri[i] Ne[a]mţului. Let 7255, m[e]s[e]ţa noemvri, 8" (8 noiembrie 1746 – n.n.).

18. TRIOD, Râmnic, 1731

BRV II (204), p. 42–45. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 54; CRVBJ Galaţi, p. 27–28; CRVBJ P. Neamţ, p. 49; CRV Suceava, p. 69.

a. BER 218a; 30,5 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 420 f. Lipsesc o f. nenum. de la început şi alta de la sfârşit. Numerotare veche a filelor, cu destule greşeli (7–9, 12–14, 18–20, 45–47, 51–53, 173–175, 186–188 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie obişnuită (pe coperta din faţă, în mijloc, scenă biblică, ale cărei detalii nu se mai disting).

Însemnări:

– f. I nenum., două ştampile rotunde, cu caractere latine: „Mănăstirea Bogdana, jud. Bacău, 1936"; „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman";

– f. III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* l-am legat eu, cu cheltuiala me[a], adic[ă] doispre[ze]ce lei am dat. Ven[i]amin [i]eromonah. Cine a sluji, să mă pomenească".

b. BER 218b; 30,5 × 20,5 cm. Conţine o f. albă (nenum.) + 3 f. nenum. + 420 f. + o f. nenum. (care lipsea în celălalt exemplar de la BER) + o f. albă (nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele, ceva mai bine păstrată (se distinge aici scena Răstignirii, pe coperta din faţă).

Însemnări:

– f. 1–6^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acestu sfântu şi dumnedzăescu *Triodu* de postu iaste cumpărat de robul lui Dumnedzău, Dimitrie Hudici, sân Antohie …";

– f. albă (nenum.) de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Acestu *Triodion* esti al sfintei Mănăstiri Doljăşti, ţânutul Romanului, şi fiind drept, am scris eu, Ioan dasc[ăl]; şi cini s-ar ispiti ca să-l furi, să nu fii [i]ertat de H[risto]s şi de mini, păcătosul. 1817 fevru[arie] 7".

– ştampila „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman", pe f. I, II (nenum.), 21^{r}, 53^{r}, 111^{r}, 154^{r}, 400^{r}.

c. BER 229; 30,5 × 20,5 cm. Conţine o f. albă (nenum.) şi 420 f. num. (lipsesc cele 3 f. nenum. de la început) şi f. 271.

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion în mijloc (Răstignirea), ornamente florale la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); motive geometrice (coperta II).

Însemnări la f. 6–24 (jos, banda albă, chirilice, cerneală brună): „Să s[e] ştie că acest sfânt *Triod* esti cumpărat cu bani de milosteni[e] di pi la negustori, di pi la preoţi şi di la cini s-au îndurat. Şi s-au strâns aceşti bani prin multă silinţă a Sfinţii[i] Sale părintelui ier[o]monah Visarion şi s-au dat la schit[ul] undi să cinsteşti şi să prăznuieşti praznicul Născătoarei de Dumnezeu, pururе[a] Fecioarei Marii[i], adică Ovidenie[a], în zilele Prea Sfinţii[i] Sali chiriu chir Inochentie, episcop Huşului [1752–1782, n.n.]. Şi nimi[ni] să nu îndrăznească a[-l] lua, ca să-l muti aiure[a], ci să ste[a] undi s-au dat şi s-au giuruit, ca s[ă] fii pomeniţi şi cei ce au dat şi cei ce au ostenit în veci, amin. Let 7286, ghenar" (ianuarie 1778).

Alte cinci exemplare ale acestui *Triod* se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

19. ANTOLOGHION, Bucureşti, 1736

BRV II (212, 213), p. 50–51. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 55–56; CRVBJ Galaţi, p. 29; CRV Suceava, p. 70.

BCU "ALEXANDRU IOAN CUZA" UNIVERSITY LIBRARY

a. BER 93; 32 × 22 cm. Conține, în același volum, *Antologhionul* (1 f. albă, nenum. și 410 f. num.) și *Octoihul* (2 f. nenum. și 84 f. num.) tipărite la București, în 1736, de tipograful Stoica Iacovici (față de exemplarul descris în BRV lipsește f. 1 nenum.). Numerotare veche a filelor, cu unele greșeli (167–170, 380–382, 384–386).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ornamentație cu motive florale și geometrice; medalion cu scena Răstignirii, pe coperta din față.

Însemnări:

– f. 1^{r}–9^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă carte ce se numește *Mineiu* este al [sic!] mieu, robul lui D[u]mnezeu ierei Gheorghie, și l-am cumpărat de la preotul Vasile din sat din Calu [acum Piatra Șoimului, jud. Neamț – n.n.], în preț drept 7 lei, adecă șapte; și l-am dat la besérica mea, ce am făcut cu cheltuiala mea în sat în Oșloben[i], ca să fie pomenirea mea și a soțului mieu; și am scris în zilele prealuminatului domnu Ioan Alexandru [Ipsilanti]-Vo[ie]vod [1786–1788], la let 1786, april 30. Iară cine s-ar ispiti ca să-l fure sau să-l înstreineze, să fie lepădat de sf[â]nta biserică și să-l certe D[u]mnezeu, cu judecățile Sfinții[i] Sale; așâjdere și cel ce ar propi-o [sic!] pentru dajdie, tot supt acest blestăm bisericesc să fie. Aciasta și am iscălit. Ierei Gheorghie";

– f. 313^{v}–314^{r} (chirilice, cerneală brună): „Se [sic!] se știe că acestu *Meniiu* [sic!] este a lui părintelui [sic!] Gheorghe";

– f. 370^{v} (la fel): „Să să știe de cân[d] au fost părintele Ilie la Ocea [acum Topolița, com. Grumăzești, jud. Neamț – n.n.] dechiu, în zilile lui Costadin Alexandru Ipsilant-Voievod" (1799–1801);

– f. albă (nenum.) de la început, ștampilă rotundă, roșie, caractere latine: „Biblioteca sf[in]t[ei] Episcopii Romanului, [1]932" (și la f. 1^{r}, 173, 255^{r}).

b. BER 102; 30 × 20 cm. Conține 410 f. num. (lipsesc cele 3 f. nenum. de la început).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentația ștearsă.

Nu are însemnări (la f. 294, 371, 389, ștampila din 1932 a Bibliotecii Episcopiei, Romanului, iar pe f. 1, 2 și pe interiorul copertei a doua se află ștampila „Fundația Culturală Teodor și Maria Cincu. Biblioteca Comunală Tecuci".

Alte patru exemplare ale acestei cărți se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

20. ANTOLOGHION, Râmnic, 1737

BRV II (215), p. 52–53. A se vedea și CRV Suceava, p. 71.

a. BER 94; 32,5 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. + 273 f. num. (lipsesc 1 f. nenum., și foile 117–122, 263, 274–610, cu rare excepții, ca, de pildă, 276, 408–410, păstrate ca foi volante).

Legătură veche, din lemn și piele, destul de deteriorată (se păstrează totuși una dintre cheotorile metalice). Ornamentația obișnuită (inclusiv scena Răstignirii).

Însemnări:

– coperta a II-a, în interior (chirilice, cerneală brună): „Să știi, sfinți creștini [sic!], cum că la anul 1857 s-au pus omăt la opt zile a lunii lui săctemvrii [sic!], însă [sic!] în zio de Sintă Măriea Mică"; mai jos, același scris, dar cu creionul: „Să fii știut cum că în anul 1862 au fost o iarnă cumplită, foarti tari, dar și primăvară ca aceea bună nu s-au mai pomenit, la cari au scăpat vitili la iarbă în luna lui marti, la Bunavestiri, au dat frunza la Sfân[tul] Gheorghe";

– f. I (nenum.), 92^{r}, 140^{r}, 206^{r}, ștampila cu textul „Biblioteca sf[intei] Episcopii Roman. 1922".

b. BER 104; 32,5 × 22 cm.; conține f. 274–605 (lipsește f. 275).

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentația ștearsă aproape în totalitate.

Însemnare pe coperta I (interior; chirilice, cerneală neagră) „Să s[e] ştie de când s-au legat aceste doo *Dilinale* [?] şi fiindcă a fost unul până atunce şi atunce le-[a]u dispărţit în doao. Şi au pus întru una patru luni şi întru aciasta au pus opt luni. Şi să ştii, 1846, octomb[rie] 28. Şi am scris eu, priotul Ion, sin priotul Todică Lascar din Asău" (jud. Bacău; primele patru luni se află în exemplarul descris mai sus: **BER 94**).

21. LITURGHIE, Bucureşti, 1741

BRV II (220), p. 55. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 57–58; CRVBJ Galaţi, p. 30; CRVBJ P. Neamţ, p. 50.

BER II 122; 21 × 15 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 216 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (233–235; 236–239). Lipsesc p. 62–63 şi 66–67 (în locul lor, pagini manuscrise, cu chirilice şi cerneală neagră); destule alte foi deteriorate.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, jos (se păstrează cheotoarea de sus); ornamentaţie cu motive geometrice. Exemplarul provine de la Parohia Bătrâneşti, Filiala Spiridoneşti (com. Icuşeşti, din fostul judeţ Roman).

Însemnări:

– f. I (nenum.; chirilice, cerneală neagră): „Să-s ştie de când ne-am făcut preot, eu, Iorguş Mănţiţă, în zilele pre[a]înălţatului d[o]mnu Grigori Ghica-Voevod; şi să făcé foarti cu greu preoţi; şi m-am făcut la B[o]goiavlenie, în sf[â]nta Mitropolii, în biseric[a] de sus, de Preosfinţi[ia] Sa părintele Ananii, la let 7275, ghen[ar] 6 [6 ianuarie 1767– n.n.], Ierei Iorguş Mănţiţă"; mai jos (chirilice, cerneală brună): „În zil[ele] pre[a]înălţatului domnului Călimah s-au dat cărţi domneşti" (fără alte precizări);

– f. I (nenum.; cerneală albastră, caractere latine): transcrierea însemnării din 6 ian. 1767 (prima dintre cele de mai sus), semnată „Preot Ion. 26.06.1967" (transcriere corectă, cu excepţia numelui „Ion St. Mânţenti", în loc de „ierei Iorguş Mănţiţă" şi a lui „blagoslovenie", în loc de „Bogoiavlenie");

– p. 1–31 (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă *Liturghie* am cumpărat-o eu, Ioan [?], [cu] plată şi am dat-o la bisărica noastră din Susăni [?], care esti făcută de răpousaţ[i] părinţi[i] noştri, Ioanid [?] biv-vel vornic, dimpreună cu giupâneasa sa Nastasâi; la moartea sa, călugărindu-s[e], i-au pus numi Marie[a]. Şi-s prăznu[i]eşti hramul svintii bisărici Adormirii Pre[a]svintii, de Dumn[e]dzău Născătoari şi pururi Fecioarii Marii[i]. Ca s[ă] fii pentru pomeniri părinţilor noştri şi a tot neamul nostru, în veci, amin. Iară cini va cutedza şi ar lua-o de la ace[a]st[ă] svântă bis[e]rică, fără de vo[i]e noastră, să fie blăstămat de Sfinţii Părinţi, Vasile cel Mare, Grigor[e] Bo[goslo]v, Ioan Zlataust [Gură de Aur – n.n.] şi Maica Precistă şi s[ă] nu vadă faţa lui Hristos.

Şi s-au dat la sv[â]nta bi[se]rică la vlet 7253, noe[mbrie] 7" (7 noiembrie 1744 – n.n.);

– coperta a II-a, interior (chirilice, cerneală brună): „Leat 7270 (= 1661–1662, n.n.). Ier[o]monah Ghedeon"; în interiorul copertei din faţă, cu chirilice şi cerneală neagră, două pomelnice, cu nume obişnuite: Ion, Ioana, Costantin, Gheorghiţă, Catrina, To[a]dir, Măriuţa, Safta etc.

22. MOLITVENIC, Bucureşti, 1741

BRV II (221), p. 55–56; IV, p. 239. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 409–410.

BER 173; 20,5 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 564 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (500–502, 503–506); foaia cuprinzând p. 401–402 a fost legată greşit, după p. 414.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori metalice; ornamentaţie cu motive florale şi geometrice; scenă biblică, abia vizibilă, pe coperta din faţă. Exemplar curat, bine păstrat.

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– f. albă (nenum.) de la început (caractere latine, creion negru): „Dolješti";

– p. 1–11 (chirilice, cerneală neagră): „Acestu Sfântu *Molitvănicu* l-au cumpărat robul lui Dumn[e]dzău, Dimitrie Hudici, sin [fiul lui – n.n.] Antohie".

23. CAZANIILE LUI ILIE MINIAT, Bucureşti, 1742

BRV II (223), p. 57–60. A se vedea şi CRVAS Bacău, p. 54; CRVBCU Iaşi, p. 58–59; CRVBJ Galaţi, p. 30; CRV Suceava p. 71–72.

a. BER III 144; 28 × 20 cm. Conţine o f. de gardă, 3 f. nenum. şi 267 f. num. (lipseşte f. 262).

Legătură din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; cruce cu motive florale, în mijloc, din care pornesc raze în jur (coperta I); fără ornamentaţie pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început, recto, chirilice, cerneală neagră: „Cu agiutoriul celui Preaînalt [?], am citit şi eu această sv[â]nt[ă] carte, la anul 1851, iul[ie] 30. C. Popovici";

– f. 1^{r}–21^{r} (jos, banda albă, chirilice, cerneală neagră): „Această carte ci să numeşti *Iminet* [sic!] este dăruită de mine, Safta, soţia dascalului, lui Adriu [sic!], popa din sat Rădi[u], la biserica cu hramul Sfin[ţii] Voevoz[i] din sat Rădiu, spre a noastră vecinică pomenire. Şi cine ar voi a o înstrăina di la aciastă biserică, să fii blestemaţi de Sfin[ţii] Părinţi şi di Maica Dumnului. Ci au aşăzat întru ea Sfintele Scripturi, la anul 1849, fevruarie 20".

– f. 26^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie când s-au cutremurat pământul, a patra duminăcă [sic!] după Rusale, demine[a]ţ[ă], la Sfânta Leturghie, în zilile pre[a]luminatului d[o]mnului Co[n]stantin Dumitru Moruz[i]-Voi[e]vod şi mitropolit Gavril [Calimah, 1758–1786], la luna lu[i] i[u]nii, 16, let 7287" (1779);

– mai sus, chirilice care imită tiparul: „Să s[e] ştie de când a vinit Alixandru Ion Epsilanti-Voevod la Ţara Moldovi[i] [1786–1788], în zilele mitropolitului Leon [Gheuca; 1786–1788], câ[n]d au fugit Mavcracordat [sic!] la moscali. Velet 1786".

– f. de gardă de la sfârşit, recto, chirilice, cerneală neagră: „Această carte ari sfinte cuvinte buni, dumnezeieşti. Fericit este cel ce va ceti cuvintele lui Dumnezeu. Domnul să-l păzască şi să-l fere[a]scă de cele rele. Ioan Popovici".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu, din actualul judeţ Neamţ.

b. BER III 145; 28 × 18,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 266 f. num. Numerotare veche a filelor, cu puţine greşeli (192–195; 230–232). Lipsesc f. 261 şi 267.

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată; ornamentaţie cu motive geometrice şi scenă biblică, pe coperta din faţă.

Însemnări:

– coperta I (interior, caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Luţca, com. Sagna, jud. Neamţ";

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă şi dumnezeiască carte este cumpărată di mini, i[e]rodiacon Gheorghe, păcătosul, cu preţ lei 25, di la preotul Vasile din Roman. Şi vă fac ştiut când s-au trecut soţul [sic!] meu, Ana, la anul 1834, fevr[uarie] 29. I[e]rodiacon Gheorghe"; pe verso, aceeaşi mână: „Să fii ştiut di când s-au trecut soţul [sic!] meu, Ana diaconiţa, la fevrare [sic!] în 29, velet 1834"; mai jos, altă însemnare din 1834, a aceluiaşi, despre cumpărarea cărţii (la fel ca prima).

c. BER III 146; 29 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. + 267 f. num. Lipsește f. 45, iar f. 205–208, 254, 255, 267 și f. albă (nenum.) de la sfârșit s-au desprins.

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentații asemănătoare cu ale celuilalt exemplar.

Însemnare pe f. I (nenum.; chirilice, cerneală brună): „Și aceasta este din cărțile sfintei biserici cu hramul Adormirea Maicii Domnului, ce-i zic Precista Mică. Și, spre știință, mâna me[a] au scris. Și murind, va putrezi și cine va ceti, să zică D[u]mnezeu să-l iarte. 1847, mart[ie] 2. Ierei Zaharia Loghin"; aici, ca și pe interiorul ambelor coperte sau la f. IV (nenum.), mai multe ștampile ale Parohiei Precista Mică.

d. BER III 148; 28 × 19 cm. Conține f. 6–247 (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–5, 248–267).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnări:

– f. 10^{v}–24^{r} (jos, banda albă, chirilice, cerneală neagră): „Aciastă carte … este hărăzită la bisărica ci să numeşti cu hramu[l] Adormire[a] Născăto[a]re[i] de Dumnezău, la sat Todirenii, ținut Romanul, ca să fie spre pomi[ni]re[a] vi[i]lor și a morților și iar cari va lua acesti doo cărți de la bi[se]rica aciasta, să fii blestemat de Maica Precista. [I]erei … păcătosul";

– f. 149^{v}–150^{r} (jos, banda albă, chirilice, ceneală neagră): „Această sfântă carte … știut să fie că am dăruit[-o] la sfânta biserică din sat …, hram Naștirea Preasfintii Născăto[a]ri di Dumnezeu. Și pentru că am dăruit cartea aceasta, am iscălit, la anul 1847, avg[ust] 5. Costachi [?] și Vasile Tofan".

Exemplarul provine de la Parohia Todireni, din actualul jud. Neamț.

e. BER III 149; 28,5 × 20 cm. Conține f. 31–125, 170–229 (lipsesc f. I–III nenum., 1–30, 126–169, 230–267).

Nu are legătură.

Însemnare pe f. 98^{v}–99^{r} (jos, banda albă, chirilice, cerneală neagră): „Să să știi când s-au cutremurat pământu[l], la let 1793, no[i]em[brie] 27, la trii ceasuri di no[a]pti".

Exemplarul provine de la Parohia Săcăleni, din jud. Neamț (ștampila parohiei la f. 46^{r}, 55^{r}, 204^{r}).

24. EVANGHELIE, București, 1742

BRV II (224), p. 60–61. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 59–60; CRVBJ Galați, p. 30; CRV Suceava, p. 72–73.

a. BER 3; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num. Numerotare veche a filelor, cu o singură greșeală (145–148); f. 6, 7 desprinse din legătură.

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice. Ornamentație cu motive florale și geometrice; pe coperta din față, chipuri și scenă biblică, la colțuri și în mijloc (șterse aproape în totalitate).

Exemplarul nu are însemnări.

b. BER III 418; 30 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. + 177 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. de la început și f. 178–180 de la sfârșit).

Legătură veche, din lemn și piele, desprinsă de la cotor; ornamentație asemănătoare cu aceea de la primul exemplar.

Însemnare pe f. 47^{r} (caractere latine, creion negru): „Veți citi aici cândva și să vă aduceți aminte că am avut zile de restriște și m-am chinuit ca la pușcărie, nu altceva, din cauza celor ce se cădea să-mi dea ajutorul necesar și nu mi l-a[u] dat. Const[antin] Vlad, anul 1931".

c. BER III 419; 30 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 180 f. num. (exemplar complet).
Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori metalice şi ornamentație obişnuită.
Nu are însemnări.

d. BER III 420; 29 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 180 f. num. (exemplar complet).
Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor; ornamentație obişnuită.
Însemnări:
– f. de gardă (din față; caractere latine, cerneală brună): „Această sf[ân]tă Evanghelie este a subsămnatului, rămasă proprii [sic!] di la tatăl mieu, priot [sic!] Procopi. Cari di subsămnatul s-au legat, la 1864, iuni 9 zili ... Paroh G[heorghe] P[rocopovici] iconom";
– f. I nenum. (latine), ştampilă dreptunghiulară: „Episcopia Romanului şi Huşilor. Parohia Oniceni, județul Neamț";
– f. 12^{r} (latine, cerneală neagră, aceeaşi mână ca la prima însemnare): „Aciastă sfântă *Ivanghelie* [sic!] esti a me[a], parohul Gheorghi, născut din parohul Mihai Procopovici, bucovinean, cari spri pominire am însămnat. Spri pominiri, 1851, april 8, G[heorghe] P[rocopovici] iconom".

e. BER III 421; 29 × 21 cm. Conține 4 f. nenum. şi 180 f. num. (exemplar complet).
Legătură veche, din lemn şi piele, căreia îi lipseşte cotorul, iar coperta I este desprinsă; ornamentație obişnuită.
Însemnări:
– f. II nenum. (creion, caractere latine): „Bărcu" (sat înglobat în Goşmani, com. Români, jud. Neamț – n.n.);
– f. IV nenum. (chirilice, cerneală brună): „Eu, Ioan, am scris de când dăscăles[c] aice, în sat Prăj[eşti]. Am vinit ai[ce] în sat la ... 1807 pân[ă] la let 1819";
– f. 1^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]stă sf[â]ntă *Evanghelii* o am dat eu la biserica noastră ..." (la f. 2, bandă albă lipită jos).

f. BER 422; 27 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 180 f. num. (exemplar complet).
Legătură de lemn, catifea şi metal; Iisus Pantocrator, în mijloc, şi cei patru evanghelişti, în colțuri; cheotori metalice (referitor la legătură, a se vedea însemnările de pe foaia de gardă).
Însemnări pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Pomelnicul familiei V. Gâdinceanu, care au reparat sf. *Evanghelie* de față; vii: Vasile, Maria, Ioan Aglaia, Ruxandra, cu tot neamul; morți: Stănică, Vasile, Maria, Aglaia, Elena, cu tot neamul"; mai jos, aceeaşi mână: „Această sf. *Evanghelie* a mai fost reparată în anul 1957, luna iulie, când i s-au schimbat complet scoarțele şi-au fost îmbrăcate în catifea nouă. Paroh pr. ec. Ermil Bărbieru, Roman, 1957, iulie 26" (cu ştampila Parohiei Precista Mică, pe care o regăsim şi pe foaia de gardă de la sfârşit).
La Mănăstirea Bogdana se află 15 exemplare ale acestei ediții (în total, în Eparhia Romanului, se află deci 21 de exemplare ale *Evangheliei* bucureştene din 1742).

25. ACATISTUL NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU, Bucureşti, 1743

BRV II (228), p. 64.

BER 308; 16 × 10,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 153 f. num. (lipsă una sau mai multe file nenum. de la început). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (21–23–23, 143–149–145).
Legătură veche, din lemn şi piele; medalion şters, în mijloc; ornamente florale, la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (pe ambele coperte).
Însemnări:
– f. 23^{r}–41^{r} (jos, banda albă, chirilice, cerneală neagră): „Acest sf[â]nt şi dumneze[i]esc *Acatist* iaste al dumnealui jup[ân] căpit[an] Tudor. Şi cine s-ar ispiti a-l fura, să fie anathema şi afurisit de 318 Sfinți Părinți. Aceasta scriem";

– f. 111^{v}–114^{v} (jos, banda albă; chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de când s-au născut fiiul mieu, Nicolae, la leat 1802, octomvrie 7, duminică noaptea spre luni, la unsprezece ciasuri până în ziuo".

26. APOSTOL, Bucureşti, 1743

BRV II (229), p. 64–65. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 60–62; CRVBJ P. Neamţ, p. 50; CRV Suceava, p. 73–78.

a. BER 29a; 29,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (32–34; 36–39; 176–178).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori metalice; ornamentaţie cu motive florale, iar pe coperta din faţă, în formă de romb, scena biblică a Răstignirii.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Acestu sv[â]ntu *Apostol* iaste al sfintei Biserici Popa Chiţu şi s-au legatu acum la l[et] 1847, sept[embrie] 28"; mai jos (la fel): „Şi am scris eu, Mihai, paracliseru, Biserica Popa Pătru, 1850, Mihai Anthidor"; mai jos (chirilice, cerneală brună) „ ... am scris eu, dascălu Gheorghe, din Mahala[u]a Popi[i] Chiţu ... Gheorghe Stoica, 1852, martie, 5 ...";

– f. II nenum. (la fel): „S-au scris de robul lui Dumnezeu, Roman, sin [Gheorghe], nepot pop Vasile, Mahala ... [rupt] Roman, sin Gheorghe";

– f. 84^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aicea am însemnat eu, Stan logofăt, pentru ca să şti[i]" (sic!);

– f. 91^{v} (la fel): „Niţă Ionescu am venit la această biserică la leat 1858, iunie 10, şi am şezut până la leat 1860, octomvrii 10. Niţă Ionescu"; la f. 92^{v}, acelaşi Niţă Ionescu, scriind cu alfabet de tranziţie, ne înştiinţează că a venit la „numita biserică la leat 1858, iunie I-iu şi am ajuns până la 1859, iunie I-iu";

– f. 130^{r}–150^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă şi d[u]mnezeiască carte ce să numeşte *Apostol* este dată de pomană sfintii biserici [din] Mah[a]lao [sic!] Pop Păt[ru], întru care să prăznueşte hramul Sfintii Adormiri P[recistei], ca să fie trebuincios sfintii biserici. Şi s-au datu de robu lui D[u]mne[zeu] Dragne[a] [i]erei, Dragna [sic!] [i]erița, Ene Balog [i]erei, Şărban, Clina [i]erei, Mihaiu, Stoian, Apostul, Mariia, Marina ... Mariia das[călița], Crăstina, ... Ştefan Dobra şi tot neamul Sfinţii[i] Sale. Iar cine l-ar fura sau l-ar striina din sfânta biserică, să fie suptu bleste[m] de trei sute 18 Sfinţi Părinţi de la Ne[cheia] şi de mine nevred[ni]cul. Şi s-au dat prin cerer[e] şi ostenitori ... [îngustat] preoţii Mahalali[i] ... [îngustat] la l[ea]t 1764";

– f. 149^{v} (în greacă, cerneală neagră): însemnare făcută la Biserica Popa Chiţu din Bucureşti, la 12 aprilie 1823;

– f. 178^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Şi am scris eu, logofătu Petrache, paracliseru ot Mahalao Popi[i] Rusului" (din Bucureşti – n.n.).

b. BER 296; 29,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 172 f. num. (lipsesc 6 f. la sfârşit).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată; aceleaşi ornamentaţii ca la primul exemplar.

Nu are însemnări.

c. BER 29d; 30 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din carton şi piele; ornamentaţii cu motive geometrice şi florale; medalioane, cu Iisus Pantocrator, pe prima copertă, cu Maica Domnului, pe coperta a doua (în ambele cazuri, în formă de romb).

BCU „ALEXANDRU IOAN CUZA" UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală neagră): „Acestu *Apostol* este al Mănăstiri[i] Doljești. Spre știință, la anul 1880, iulie, 6 zile, cântărețu N. Munteanu"; mai jos, în stânga (caractere latine), ștampila rotundă a Episcopiei: „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman" (apare și pe f. I (nenum.), 36^{r}, 73^{r}, 101^{r}, 127^{r} etc.);

– f. 1^{r}–6^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acestu sfântu și dumnedzăesc *Apostolu* cumpăratu-l-au robul lui Dumnedzău Dimitrie Hudeciu, vtor[i] [al doilea – n.n.] medelnicer, sân [fiul lui – n.n.] Antohie Hudiciu, v[elichi] [mare – n.n.] vist[ernic]"; în continuare (chirilice, cerneală brună): „Iară acum, la anul 1800, no[i]em[brie] 21, s-au dat la bisérica de la Bâra și iarăș să s[e] aduc[ă] înapoi la măn[ă]s[ti]re. Sofronie egumen".

d. BER III 64; 29 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num. (exemplar complet). Numeroase foi deteriorate (desprinse, rupte parțial sau chiar total).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ornamentele nu se mai disting.

Nu conține însemnări importante.

e. BER III 67; 26,5 × 17 cm. Conține 2 f. nenum. și 177 f. num. (lipsește o foaie la sfârșit).

Legătură veche, din carton și piele, deteriorată la cotor; ornamente florale și geometrice.

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală neagră): „Acestu sfântu *Apostol* esti consignat bisericii din Roman cu hramu[l] a [sic!] Sfinți [sic!] Voievozi. Co[n]stantin Istrătescu"; în dreapta, ștampila Parohiei Precista Mare din Roman (caractere latine, ștampilă rotundă, culoare brună);

– f. 1^{r}–7^{v} (caractere chirilice, cerneală brună): „Acest sf[â]nt *Apostol* l-am cumpărat și l-am dat bisericii noastre, în Roman, unde iaste hramul Sf[i]nților mai mari Voevozi, cereşti arhistratij[i] Mihail și Gavril, întru iertari păcatelor noastre și a părinților noștri. Iar cini l-ar înstreina de la această sf[â]ntă biserică, făr[ă] vo[i]e[a] noastră, să fie ne[i]ertat de D[o]mnul H[risto]s și de Pre[a]curata lui Maică și de acești doi Arhangheli. L[et] 7251, [a]pril[ie] 15 [15 aprilie 1743 – n.n.] ...".

La Mănăstirea Bogdana se află 18 exemplare ale acestei ediții (în total, în Eparhia Romanului, 23 de exemplare).

27. APOSTOL, Buzău, 1743

BRV II (230), p. 65; IV (230), p. 239. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 62; CRV Suceava, p. 78.

a. BER 28; 25,5 × 17 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greșeli (32–34; 82–87; 107–109; 176–178).

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație cu motive geometrice și florale.

Însemnări:

– f. 1^{r}–12^{r} (chirilice, cerneală neagră): „[Acest *Apostol* l-am] cu[m]p[ă]rat eu, Ion Zb[i]era, și l-am dat sf[in]tii [sic!] schitului nostr[u], u[n]de este hramul Adurmirei Precisti[i]. Și cine s-ar scola [sic!] să o [sic!] fure, s[ă] fie ne[i]ertat și afurisât de Domnul Dumnedzău și de maica Sfinții[i] Sal[e] și de toți sfinții și ne[i]ertat, pintru căce [sic!] s-au dat să fie noa[uă] poman[ă] aice, la schit la Părșeni";

– f. 25^{r} (la fel): „Acest *Apostol* este anume cu[m]părat de Ion Zb[i]era și dat sfintii bisericii lui unde este hramul Adormirii Pre[a]curatii Fecioari Marii[i]. Și este dat pentru [i]ertarea păcatelor lor și a fiilor lor. Iarăș carile va îndrăzni ca s-o [sic!] mistuiască, unul ca [a]ciala să fie blestămat de cele ... Sobo[a]ră și mai ales de cii trii sute și optsprezece Sfinți Părinți de la cetat[ea] Nichiia [sic!].

Iară, mai ales, nicedecum să nu s[e] împărtăşască cu h ... [îngustat]. Că el s-au lepădat de adevăratul Dumnezeu şi s-au împreunat cu diiavolul ... Ion Zb[i]era ot Părşeni";

– f. 121^{v} (la fel): „Să s[e] ştie de când am învăţat la şco[a]la împă[ră]t[ea]scă, era vă leatul 1779. Iară eu am însămnat pentru ca să ştiu câţi ani or fi când oi cerca anii. Petru dascal ...";

– f. 178^{v} (chirilice, brună): „Să s[e] ştie ce pricin[ă] are aciastă carte, anume *Apost[ol]* .... [bandă albă lipită] din Botăşini şi făcând ... [neclar] Ion Zb[i]era şi la Ţiban[a] şi fiind S[fin]ţie Sa pări[n]te[le] Natha[na]il dichiu, au plinit de la mine, de preutu Gavril ... [şters] au fost la anul 1750 ..." (şters).

b. BER 29c; 26 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num. Lipsă f. 177; f. 5 desprinsă.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu 2 cheotori metalice. Ornamentaţie cu motive geometrice şi florale, iar pe coperta din faţă şi cu medalion (în formă de romb), şters aproape în întregime.

Nu conţine însemnări semnificative.

c. BER 39; 27,5 × 19 cm. Conţine 1 f. de gardă, 9 f. manuscrise nenum. şi f. 10–173 num., între care au mai fost intercalate şi alte foi manuscrise, în locul celor lipsă (2 f. după f. 9, 13, 21, 41; 5 f. după f. 32 şi 52; 4 f. după f. 44).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion, în mijloc (şters); cei patru evanghelişti, în colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Nu are însemnări.

d. BER 40; 27 × 18 cm. Conţine câte o foaie de gardă la început şi la sfârşit şi 178 f. num. (lipsesc cele 2 f. nenum. de la început).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; „Răstignirea" în mijloc, în medalion, ornamente florale la colţuri, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); pe coperta a doua, numai motive geometrice.

Nu are însemnări.

e. BER 41; 27 × 19 cm. Conţine 178 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. de la început, precum şi f. 1, 22–25, 40, 175–177).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Nu are însemnări semnificative.

f. BER II 242; 23,5 × 16 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num. (unele deteriorate).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie obişnuită.

Însemnări:

– foaia de gardă I (latine, cerneală albastră): „Secueni";

– f. 53^{r} (chirilice, cerneală neagră): însemnare ilizibilă din cauza îngustării prea mari a filelor la legat (motiv pentru care, probabil, au dispărut şi alte însemnări).

g. BER III 57; 28 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de deteriorată (coperta a II-a, aproape desprinsă); ornamentaţie obişnuită.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră) „Hociungi";

– f. de gardă din faţă (chirilice, cerneală brună): „Acest sfânt *Apostol* s-au legat la anul 1836 şi au plătit ... Georgios şază[zăci] l[ei] ... doozăci părali ...";

– f. I nenum. (la fel): „Acestu *Apostol* este plătit di mine di l-au legat. 1836, au[gust] 7, Georgios ...";

– f. 1[r] (caractere latine, cerneală albastră): „No. 79. 27 iunie 1932. Paroh pr. M. Roşescu. Bis[erica] Sf. Voevozi, Hociungi – Roman.

h. BER III 58; 23,5 × 15 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num. Unele foi, lipsă (72–75, 175, 176), altele, deteriorate.

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice; ornamentație cu motive florale și geometrice (în plus, scenă biblică pe prima copertă).

Nu are însemnări (poate și din cauză că filele au fost reduse mult ca dimenisuni înainte de legat).

i. BER III 59; 26,5 × 17 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num.; unele foi, deteriorate.

Legătură veche, din lemn și piele, mai uzată decât aceea a exemplarului anterior, dar cu ornamentație asemănătoare.

Însemnări:

– f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „[Aces]tu *Apostol* s-au legat di ... [rupt], cu preț de 10 lei și s-au legatu la anul1842, săptemvrie 13 ...." (șters); mai jos (caractere latine, cerneală albastră): „Hociungi II";

– f. 1[r] (la fel): „Biserica Sf. Neculai, Hociungi – Roman" (cu ștampila parohiei, care apare și pe foaia de gardă de la sfârșit).

j. BER III 60; 26 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num. Unele file lipsă (6, 7), altele deteriorate.

Legătură veche, din lemn și piele, din care se păstrează numai coperta din față (aproape desprinsă, cu ornamentele șterse).

Însemnări:

– f. I, nenum. (caractere latine, creion): „Valea Ursului 91. Filiala Muncel";

– f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acestu *Apostol* s-au cumpărat de la preotul Grigori ot Bârcu, drept 11 lei, în casa diiaconului Vasile";

– f. 1[r]–21[r] (la fel): „Această sf[â]ntă carte ce să chiamă *Apostol* l-am [sic!] cumpărat eu, Co[n]stantin diacon, sin popii Vasile ce-au fost în Budeşti şi am dat ... [lipsă f. 6, 7] fiilor fiilor noştri, în véci nesfârşiț[i]. Iar cine s-ar ispiti să mi-l fure sau să mi-l ia, ori cu ce fél de pricină, unul ca acela să fie blăstămat de D[o]mnu[l] D[u]mnezeu și de Maica Precistă și de Sf[i]nții Apostoli și de toți Sf[i]nții Ierarhi carii au legat Sf[â]nta Pravilă și de toți sf[i]nții și să aibă parte cu Iuda și cu procletul Arie; mai pre urmă, și de mine, de un păcătos, să fie dat anathemii. Amin. 7253, mai 21" (21 mai 1745).

k. BER III 61; 23,5 × 15,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 177 f. num. (lipsă f. 178).

Legătură veche, din lemn și piele, relativ bine păstrată (s-a păstrat și una dintre cheotorile metalice); ornamentația obișnuită.

Însemnări:

– coperta I, interior (latine): „Sf. Voevozi, inv. 515/1983";

– f. de gardă din față (caractere latine): „Această carte, anume *Apostol*, este a bisericii cu patronul Sf. Voevozi, din această politie, Romanului. 1866, avgust 28. I. Diaconescu, I. Constantinescu";

– f. 3[r]–13[r] (chirilice, cerneală brună): însemnare imposibil de descifrat din cauza îngustării filelor la legat.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

l. BER III 62; 26,5 × 17,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num.

Legătură modernă, din carton (fără cotor).

Însemnări:

– f. de gardă (caractere latine, creion): „Const. Manoliu, 1923"; tot aici (cerneală verde): „P[arohia] Broșteni – Liliac" (alături, ștampilele Episcopiei Romanului și Hușilor și Parohiei Broșteni. Județul Neamț);

– f. 1^{r}–5^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acestu svântu *Apostol* l-am cumpărat eu, Mihalache jicnicer, și l-am dat la svânta biserică la Arămești [probabil în com. Bahna – n.n.] ce esti hramul Săborul Svinților Îngeri și Voevozi[i] Mihail și Gavril, pentru pomenire[a] noastră. Iar cine s-ar ispiti să-l ie, să fii suptu blăstămul Svinților Apostoli și Svinții Îngeri să le fie pârâș[i] la înfricoșatul giudeț a lui H[risto]s. De la vlet 7258 dec[embrie] 20 [= 20 decembrie 1749 – n.n.], Mihalache jic[nicer]";

– f. de gardă de la sfârșit (latine, creion): „Spre amintire. Schimbarea sărbătorilor s-au făcut în anul 1924, după Marele Război, unde au luat parte și țara noastră. Ceia întâi sărbăto[a]re care au făcut început cu schimbarea sărbătorilor au fost Sf[â]nta Preacuvioasa maica noastră Parascheva, care patron îl are și Sf[ânta] Episcopie de Roman. 1924, Oct[ombrie] 26. Aceasta iarăși au fost noua serbare, după Sf[ânta] Parascheva. Cântăreț C. Movileanu".

m. BER III 63; 26 × 17,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 277 f. num. (lipsă f. 278; unele foi desprinse sau deteriorate).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ornamentație obișnuită.

Însemnări:

– coperta I, interior (latine, cerneală albastră): „Sofroceşti" (mai sus, ștampila Parohiei Sofroceşti (comuna Trifești – Roman, n.n.), care apare apoi și la f. 16^{r}, 52^{r}, 95^{r}, 140^{r}, 175^{v});

– f. I de gardă (chirilice, cerneală brună) „Acest *Apostol* este al bisericii din sat Sofreceştii [sic!]. 1846, a[u]gust 26. D. Eminovici"; mai jos, aceeași mână, cu caractere latine: „Acestu sf[ânt] *Apostol* este al bisaricii din Sofrăceşti. 1870, martie 4. D. Eminovici"; mai jos, aceeași mână, tot caractere latine: „Astăzi, la I [sic!] avgust 1870, s-au săvârșit din vieață dom[nul] dascălu[l] Costandin Avram, săzătoru în viață în comuna Luțca. D. Eminovici, 1870, avgust I. Și spre a să ști am însamnat astăzi, 1870, avgust 1. D. Eminovici".

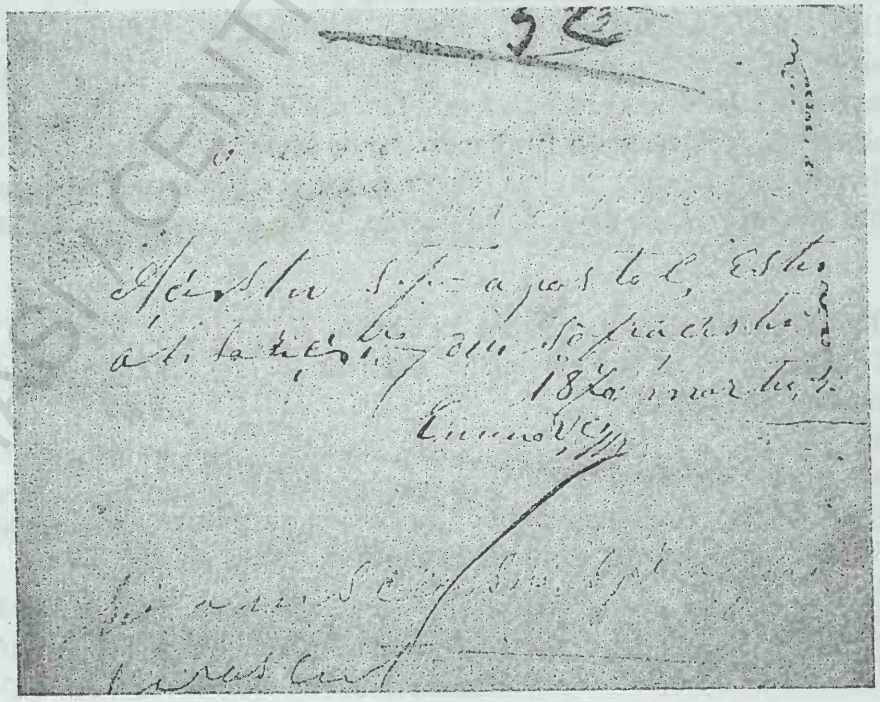

BCU IAȘI CENTRU UNIVERSITAR

n. BER III 65; 27 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. și 178 f. num. Lipsesc f. 1, 175, 176, iar altele sunt desprinse, rupte, uzate.

Legătură veche, din lemn și piele, desprinsă de la cotor; o cheotoare păstrată; ornamentație obișnuită.

Însemnări:

– f. 3^{r}: ștampilă rotundă, caractere latine: „Episcopia Romanului și Hușilor. Parohia Cră[i]ești [com. Bozieni – n.n.]. Județul Neamț" (apare și la f. 4^{r}, 5^{r}, 6^{r}, 7^{r}–10^{r}).

– f. 149^{v}–153^{r} (caractere latine, cerneală violetă): „S-au săvârșit din viață răposata Anica Platon, născută Alisandra Burghilia [sic!] și spri pominiri vișnică [sic!] s-au dat adică douzici [sic!] prăjini loc di arat în Dial la Ananie [Bisericii] Sfânt[ului] I[e]rarh Niculae din comuna Bozi[e]nii, spri toată pominirea, spri pominirea [sic!] și sănătatea cilor vii și cilor morți. Și cini va întoarci cuvântul acesta, să fie afurismina [sic!] di mini, Anica, născută Alisandra Burghilea și di toți Sf[inții] Patriarhi și di Sf[inții] Arhirii [sic!] și di toți Sfinții Apostoli cil ci va întoarci aciasta.

Mili Platon, născută Burghilea, cu buna voia mea ... [șters]; fiind rugat di feții subsamnati mai ... [lipit] și di încridiri, am subscris în aciasta carte. N. Burghile, în anul 1883, dicivri [sic!], 15 zile";

– coperta II, interior (latine, creion): „În amintirea, pentru înmormântarea fratelui nostru, cântăreț Ioan Stoleriu. Regrete eterne din partea câ[n]tăreților ce am luat parte la înmormântarea lui. I. Bozianu, Z. Perju ..., A. Enache" (fără loc și dată).

o. BER III 290; 26 × 16 cm. Conține 1 f. de gardă și f. 2–169 (lipsesc 2 f. nenum., precum și f. 1, 157–162, 170–178); desprinse f. 2–11 și 163–169.

Nu are legătură și nici însemnări demne de luat în seamă.

Provine de la Parohia Miron Costin (jud. Neamț).

Alte șase exemplare ale acestei cărți se păstrează la Mănăstirea Bogdana (în total, 17 ex. în Eparhia Romanului).

28. PENTICOSTAR, București, 1743

BRV II (232), p. 70–72. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 64; CRVBJ P. Neamț, p. 51; CRV Suceava, p. 78–80.

a. BER 231a; 31,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 223 f. num. (lipsă f. 224). Numerotare veche a filelor, cu erori (75–77; 140–143; 171–173 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice. Ornamentație cu motive geometrice și scenă biblică (în formă de romb) pe coperta I.

Însemnări:

– f. 1^{r}–64^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă carte ce să numește *Pendicostar* iaste al moliftei sale popii kir Pelot [?], protopop de Focșani, și l-am cumpărat de la Gheorghie abagiu, calfa jup[ânului] Drăgoi ot Focșani, drept 7 taler[i]. Și cin[e] s-a ridica să o înstreinez[e] de la mine, să fie supt blestem și afurisit de trei sute și optsprăzeci Oteți [Părinți – n.n.] și de mine nevrednicul. Și l-am cumpărat în zilele preaînălțatului domnu Io Scarlat Grigoriu Ghica-Vo[i]evod, domn fiind Țărâi Rum[â]nești [1758–1761, 1765–1766 – n.n.]. Și am scris ca să să ție minte și să fie ocin[ă] și pomenir[e] feciorilor noștri, întru vecinica pomenire, spre [i]ertar[ea] păcatelor a tuturor neamului nostru. La leat 7260, mart 7 zile [7 martie 1752 – n.n.]. Pop Pelot [?], protopop Foc[șani] i [și – n.n.] papadia Alexandra";

– f. 45^{v} (la fel): „Aciastă sfântă carte care iaste a smereniii mele, ce să chiam[ă] *Pendicostar*. Pop Pelot [?], protopop ot Focșani".

b. BER 231c (de fapt, **231b**); 29 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. + 224 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice și ornamentație cu motive florale și geometrice (coperta I), geometrice (coperta II).

Însemnări:

– f. II (nenum.; chirilice, cerneală brună): „Acest *Penticostariu* iaste al sfintei Episcopii Huși";

– coperta II (interior; latine, cerneală neagră): „1884, mai 31: N. Manoliu".

c. BER 231c; 28,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. și 224 f. num. Unele foi, legate greșit (8–14 după f. 15), altele deteriorate (5–8, 35, 126, 170).

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice, cu motive florale și, în plus, cu un medalion de formă rombică, pe coperta I.

Nu există însemnări.

d. BER III 305; 28,5 × 18,5 cm. Conține 1 f. nenum. (lipsă f. de titlu) și 223 f. num. (lipsă f. 224); unele foi, deteriorate; f. 213 desprinsă.

Legătură veche, din lemn și piele, cu două cheotori metalice. Ornamente numai pe coperta I (medalion + motive florale și geometrice).

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere lat., cerneală albastră): „*Penticostar*, Sf. Voevozi". Alte însemnări nu există.

e. BER III 306; 29 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 224 f. num. Unele file, deteriorate (7, 15, 35, 129, 130, 148).

Legătură veche, din carton și piele; ornamentație numai pe prima copertă (cruce) și inscripția „Gh. C. Brătescu. Învățător".

Însemnări:

– coperta I (interior; latine, cerneală albastră): „Stejaru" (com. I. Creangă – Roman – n.n.);

– f. de gardă de la început (latine, cerneală neagră): „Prezenta carte s-au legat cu spesele d[omnu]lui Gheorghe C. Brătescu, învățătorul comunei Brăteşti" (actualmente, în comuna I. Creangă – Roman – n.n.); dedesubt, ștampilă rotundă (latine): „J. Beram. Legător de cărți. Roman";

– f. 1^{r}–2^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciast [sic!] *Pintecostariu* [sic!] iasti a Obște[i] stareţului Paisie".

f. BER 307; 30 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 223 f. num. (lipsă f. 224); unele file, deteriorate (2, 3, 4–7, 8, 32, 33 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare metalică păstrată. Medalion și ornamente cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– copertele I, II (interior; chirilice, cerneală brună): pomelnice, fără alte detalii;

– f. I nenum. (latine, cerneală albastră): „Climeşti – Făurei";

– f. 171^{r}–170^{v} (scris de-a-ndoaselea, cu chirilice și latine): „Fotea Neculai, cantor, în anul 1923, luna ..." (întrerupt).

g. BER 308; 31 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 224 f. num.; f. 6, lipsă; altele, deteriorate (I, II, 1–4, 5, 36, 48, 68, 78, 98, 140 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnări:

– coperta I (interior; caractere latine, cerneală albastră): „Sofroceşti" (alături, două ștampile ale parohiei respective; ștampila mai apare și la f. 37^{r}, 57^{r}, 85^{r}, 98^{r}, 99^{r});

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– f. I nenum. (titlu; chirilice, cerneală neagră): „Acestu *Pendicostar* l-am cumpărat eu şi l-am dat la biserica de la Trifeşti [– Roman, n.n.] la let 7251, fiv[ruarie] 7" (7 februarie 1743 – n.n.); altă mână (chirilice, cerneală neagră): „Nectar[ie] [?] vel-spat[ar]";

– f. 143^{r} (creion negru, latine): „Fiind de serviciu în această sfântă zi, am semnat spre ştiinţă. Paroh Gh. Popovici, 1912, mai 3".

h. BER III 309; 29 × 19,5 cm. Conţine f. 14–173 (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 1–13, 174–224; exemplar foarte deteriorat).

Legătură veche, din lemn şi piele, din care se păstrează numai coperta I. Ornamentaţie deosebită; sub scena biblică din mijloc (Răstignirea), cu chirilice aurite, numele „Smaranda Herme[ziu]".

Nu există însemnări.

i. BER 310; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 223 f. num. (lipsă f. 224; lipsesc, de asemenea, f. 4–5; f. I–II nenum. şi f. 1–8, desprinse, deteriorate).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori metalice; pe cotor, care s-a desprins, titlul *Penticostar*, cu chirilice; ornamentaţie doar pe coperta din faţă: scenă biblică (Răstignirea), motive florale şi geometrice.

Însemnări:

– f. de gardă de după prima copertă (creion, caractere latine): „1894, octombrie 26. 47 de ani de când am … [şters]. Am subscris aici. Pr. paroh Georgescu" (aceeaşi semnătură la f. 47^{r} şi la f. 143^{r}, aici „Preot paroh Ioan Georgescu, 29/5/1922");

– aceeaşi f. de gardă (lat., cerneală albastră): „Dulceşti" (– Roman, n.n.); mai jos (lat., creion negru): „Cânt[ăreţ] Neagu 30 IV [1]943"; acelaşi, la f. 81^{r} (lat., cerneală albastră): „V. Neagu, com[una] Dulceşti, 1952"; pe f. de gardă de la sfârşit (lat., creion negru): „Am fost rănit în Războiul cel Sfânt, în anul 1941 [29 VII 1941], în satul Ghidirim – Ucraina. Cânt[ăreţ] V. Neagu" şi pe interiorul copertei finale: „Când am fost rănit la data 29 iulie 1941, în satul Ghiderin – Ucraina. V. Neagu, 1 VI 1946".

j. BER III 311; 33 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 224 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamente pe ambele coperte (I: medalion cu scenă biblică, motive florale şi geometrice; II: motive florale şi geometrice).

Însemnări:

– f. 1^{r}–15^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă carte, cari să chiamă *Penticostari* … [şters] eu, Gligorii, sân protopopului Ionaş, zăt [= ginerele] popii … [şters], în zâleli Mării[i] Sali, lui Ion Co[n]standin Mihai Cehan Racoviţă [sic!]-Voievod [1749–1753, n.n.] şi l-am cumpărat din Focşani, di la un Dosoftei monah ci-au ştiut … [şters] că este de la Bucureşti şi am dat pi dânsul 8 lei … [şters] 7259, fev[ruarie] 22 [22 februarie 1751 – n.n.]. Iar cine l-ar învrednici Dumn[e]zău a ceti pe dânsul şi ori la ce mână ar cădé, să aibă a ruga pi milostivul Dumnăzău pentru [i]ertare[a] păcatelor părintelui meu şi pentru acesti numi: [i]erei Ioniţ[ă], [i]erei Ion, Gavrilă, Statii, Toadir Ruscan, Gafiţa … [şters], ca să [i]erti Dumnezău şi pi acel ci s-a ruga pentru acesti numi: Marie[a], Vasâli, Dumitru, Gligorii, Theofana, Toadir, Co[n]stantin. Şi ori la ci mână ar cădé, ori cu vo[i]e noastră, ori făr[ă] voi[e], tot să roagi pre milostivul Dumnezău pentru acesti numi ci sânt arătati şi Dumnezău să [i]erti şi pe acela, pominind [nu]mili acesti. Gligorie log[o]făt".

– f. 163^{r} (la fel): „Aciastă sfântă carte este a lui Vasile Casiin dascal şi s-au luat pentru 6 bani de …" [şters];

– f. 224^{v} (la fel): „Aciastă sfântă şi cinstită carte ce-s chiamă *Pen[ti]costar* este a lui Vasile, sin preotului Ioniţă ot Bârlad".

k. BER III 312; 30 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 223 f. num. (lipsă f. 13, 93, 224).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentația ștearsă.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine; cerneală verde): „P[arohia] Broșteni" și ștampila (rotundă, caractere latine) parohiei respective (Broșteni – Bahna, n.n.).

l. BER III 313; 30,5 × 19,5 cm. Conține 223 f. (lipsă f. I, II nenum. și f. 224).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentație obișnuită. Provine de la Oniceni (Neamț) (f. 1^{r}).

Nu conține niciun fel de însemnări.

m. BER III 314; 28,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 223 f. num. (lipsă f. 224; mai multe foi deteriorate, mai ales în partea de jos: 1–11, 20, 29–31 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor și la coperta din față; ornamentele cunoscute.

Însemnări:

– coperta I (interior; caractere lat.): „Parohia Sofroceşti. Raionul Roman" (alături, ștampila parohiei, care apare și la f. I nenum., 33, 56, 113, 130);

– f. 2^{r}–6^{r} (chirilice, cerneală neagră), însemnare veche, ilizibilă din cauza deteriorării filelor respective.

n. BER III 315; 31,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 224 f. num.; multe foi, deteriorate (1–9, 14, 33–36, 52, 54, 58–60, etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, medalion (Răstignirea), pe prima copertă; motive florale și geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine), ștampila *Parohiei* Horia, jud. Neamț; pe verso (chirilice, cerneală brună): „Mâna me[a] au scris și murind, va putrezi. Cini să va întâmpla a ceti, să zică: D[u]mnezeu să-l pomenească întru împărățâia sa! Iordachi …" (șters);

– f. 2^{r}–7^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acestu *Pendicostar* … Ioanichii, episcop Huşului" (în rest, nu se mai poate citi, din cauza deteriorării filelor).

o. BER III 316; 31 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. (lipsă f. de titlu) și 224 f.; lipsesc și f. 2–3, înlocuite cu 4 f. manuscrise; unele file, deteriorate (1, 4–8, 54, 57, 121 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele (uzată la cotor și cu ornamentația obișnuită).

Însemnări:

– f. de gardă, de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Bârcu";

– f. 5^{v}–7^{r} (caractere chirilice, cerneală neagră): „[A]cest s[fâ]nt *Penticostar* l-am cumpărat di l-am afierosit [= închinat, dedicat, n.n.] bisăricii din satul Bărcu, din Ținutul Neamțul, unde să cinsteşte … [șters] dintru sf[in]ți părintele nostru Antonii cel Mare, pentru a noastră pomenire. Leat 1767, mart 31";

– f. 95^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să-s știi de cine s-au cumpărat aciastă sfântă carte, anume preutul Ilii din Micșinești [probabil, din com. Făurei, jud. Neamț – n.n.] și am dat opt lei, banii toț și la velet 7251" (1743 – n.n.); același, la f. 118^{v}–119^{r}: „Să-s știi di cine s-au cumpărat aciastă sfântă carte, anume *Pintecost[ar]*, Ilii" și pe foaia de gardă de la sfârșit: „Să știi de cini s-au cumpărat aciastă carte, anumi *Păndicostar* [sic!] …. [șters] 6 lei și cine o va … [șters], blăstămat de D[u]mn[e]dzeu … [șters] și de 12 Apostoli și de toți sfinții și de trii sute Oteț și să fie dată anaftimă … [șters] let 7251";

– f. 185^{r} (chirilice, cerneală brună): „Să ştii de când au vinit domn al doile[a] în Moldova Ioan Gligori The[o]dor-Voevod şi au vinit iarna ... [şters], în şasi zili şi îmbla velet 7276" (Grigore Callimachi, domn al Moldovei, pentru a doua oară, între 1767 şi 1769 – n.n.).

La Mănăstirea Bogdana se află 19 exemplare ale acestei cărţi.

29. PENTICOSTAR, Râmnic, 1743

BRV II (233), p. 73–76. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 64; CRVBJ P. Neamţ, p. 51–52; CRV Suceava, p. 80–81.

a. BER 232a; 30,5 × 19,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 257 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. de la început). Numerotare veche a filelor, cu erori (45–49, 50–52, 100–103, 148–150, 155–167). Grav deteriorate f. 1, 2, precum şi, mai puţin, numeroase altele (3–16, 32, 33, 52–56, 116–120 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată, dar deteriorată la cotor şi cu scena biblică de pe coperta din faţă, ştearsă.

Însemnări:

– coperta I (interior), etichetă (caractere latine, cerneală albastră): „Ţepu de Sus; *Penticostarion* tipărit la Râmnicu-Vâlcea, Mihail Racoviţă-V[oie]v[o]d, 1743";

– f. 27^{r} (chirilice, cerneală brună): „În anul 1850, Sfântul Gheorghe au fost în zâ[u]o[a] de Paşte, spre ştiinţă" (la fel, în 2006 – n.n.);

– f. 27^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]stă carti esti a bisăricii din Ţăpu de Sus [com. Nicoreşti, jud. Galaţi – n.n.], di la Bisărica Sfinţii Mihail şi Gavril. 1848, fevrar 12. P[reot] Luca Popovici";

– f. 28^{r} (chirilice, cerneală brună): „Ştiut să fie că acest *Penticostar* ne-[a]m împrumutat noi, lăcuitorii den sat Pohor, la sat Ţăpul de Gios, fiindcă a[co]lo biserica no[uă] s-au gătit ... [şters]. Şi spre ştiinţă s-au însămnat";

– f. 28^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să-s ştie că acest *Pentecostar* [sic!] esti al me[u], preotului Miron Berzi[i] şi l-am dat la biseric[ă], la Tecuci, pentru sufletul meu [şi] a tot n[e]amul nostru. Şi cin[e] ar lua-o din aciastă sfântă biseric[ă], să fie ne[i]erta[t] de Dumnezeu, că am dat-o zestre bi[s]erici[i]. Şi când am dat-o, îmbla let 7285, iun[ie] 6" (6 iunie 1777);

– f. 75^{r} (la fel); „La anul 1850, luna aprilie 23, Sfântul Gheorghe au fost în Dumeneca Paştilor şi iarbă n-au fost şi neci pădure[a] n-au înfrunzit, ce au fost codru[l] negru. Şi întru acest următor an au fost iarnă fo[a]rte tare, peste samă şi cu lipsă în toate cele trebuitoare lumii aceşti[a] deşarte şi viclene";

– f. 97^{v}–98^{r} (chirilice, cerneală brună): „Să-s ştie de când au dat vifor în zio[a] de Sfeti Arganghel[i] şi au p[i]erit şi vite mărunte pe alocure. No[i]em[brie] 9, 7268" (9 noiembrie 1759);

– f. 108^{v} (la fel): „Să-ş ştie de când au robit tătarii Ţara Muldaviei [sic!] ... în urma tătarâlor, au venit domnu Ioan Ioan Theodor-Voevod [Ioan Teodor Callimachi, domn al Moldovei între 1758 şi 1761 – n.n.], ca să-s ştie şi era cursul anilor de la Facere ..." [rupt];

– f. 143^{r} (la fel): „Pentru tătari, să-s ştie când au prădat Focşanii, într-o sfântă lune ..., 14 dni, în zioa de Înălţarea Cinstitei Cruci, ca să-s ştie. L[eat] 7267" (1758 – n.n.);

– f. 173^{r} (la fel): „[I]erei Miron, popa Berza";

– f. 185^{r}: „Să-s ştii că acest *Pentecostar* mi l-au robit tătar[ii] şi l-am găsit la un preot Anghel, di la munte. Şi cunoscându-l şi găsindu-i tipicul meu, tă[i]etă [sic!] to[a]te foile şi fiind drept al meu, l-am luat iar[ă]şi la stăpânire[a] me[a]. Şi de s-a scula cin[e]va asupra aceşti[i] cărţi, să nu i s[e] ţie în sam[ă], ce s[ă] o stăpân[e]ască ficior[ii] noştri şi or[i]cine ar fi din n[e]amul nostru. Şi când am fost cumpărat-o, am dat 7 lei, ban[i] gata. Şi acest *Penticostar* este mai bogat, cu Tripesniţ la sfârşitul cărţi[i], la scândur[ă] [copertă – n.n.]. Şi l-am dat la biseric[ă] la Tecuci,

ca s[ă] fie drept [bise]recii, pentru sufletele [păr]inților și a tot n[e]amul ... [rupt] și pentru sufletul meu ... [rupt], Miron popa [Berza]. Și când am făcut aciastă ... [rupt] îmbla veletul 7281" (1772–1773, n.n.).

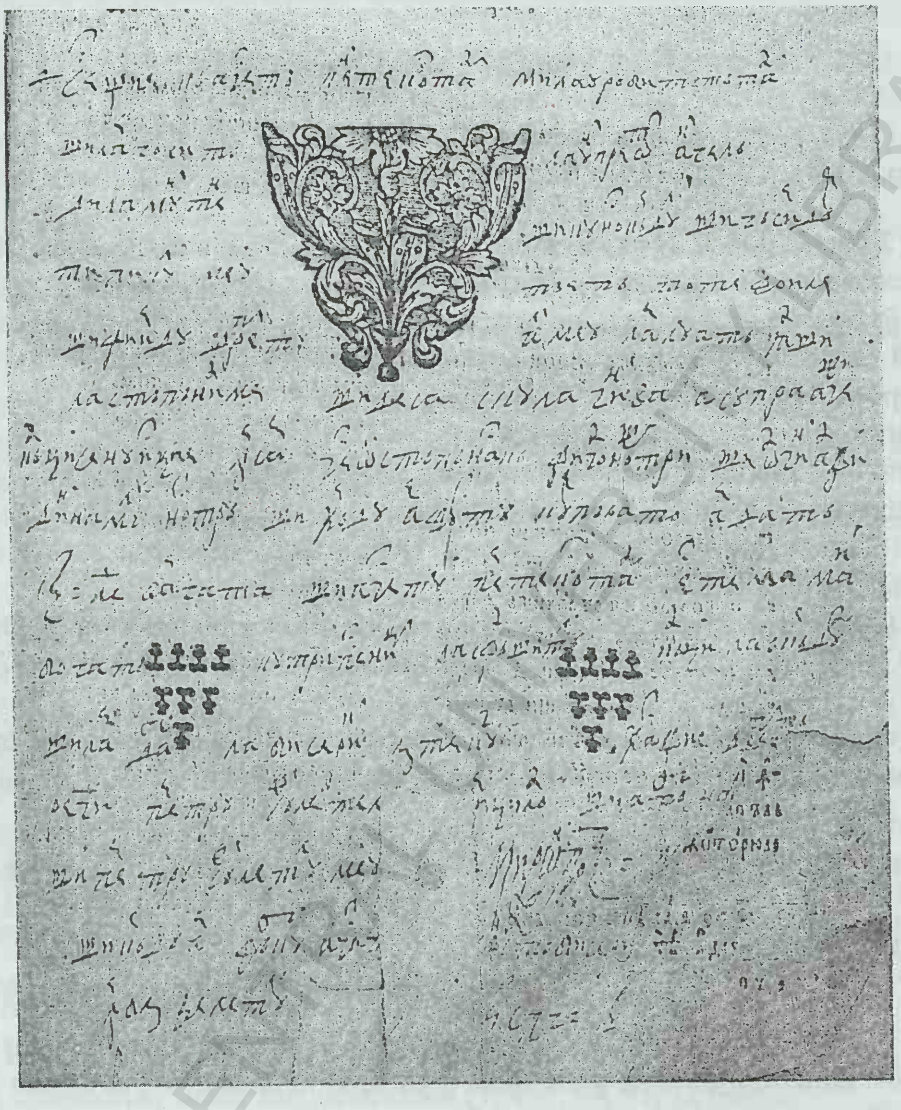

b. BER 232b; 31 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 257 f. num., unele deteriorate (1–3, 6–8, 12, 13, 23, 29, 31 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație cu motive florale și geometrice.

Însemnare pe f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica Sf. Neculai, Hociungi – Roman. Paroh ec. M. Roșescu, 25 august 1941"; alături, o ștampilă rotundă, ilizibilă, identică, probabil, cu aceea de pe foaia de gardă de la sfârșit (chirilice): „Sat Hociungi de Vale. Ținut Romanu. H[ra]m Sf. Nicolai, 1884".

c. BER 232c; 30 × 19 cm. Conține 3 f. nenum. și 257 f. num., unele deteriorate (2, 5, 29, 52, 55, 58, 97, 104 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele; motive geometrice și florale; scene biblice, rombice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Parohia Nicorești. Bis[erica] Sf[ântul] Nicola[e]";

– f. 9^{r}–16^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest sfânt şi [Du]mnezăes[sc] ... [deteriorată fila] l-am cumpărat eu, priotul Ion Răzmiriţă ot Tomirova ..... cându au ... tătarâ[i] Moldova, în zilele lui Cal[i]mah-Vodă, de la popa Isai[a] ... ot Neculiţăl [jud. Tulcea – n.n.], drept taleri 15 şi cine l-a fura au l-a înstreina fără de se[amă], să fie afurisit i [= şi – n.n.] [a]naftima de trii sute 18 Sfinţi Părinţi de la Nichie şi supt blăstămul D[o]mnului H[risto]s şi Maicăi Precistăi şi a Marilor Voi[e]vozi Mihail şi Gavril şi a tuturor sfinţilor, amin. 7270 luna lu noe[m]vri[e]" (noiembrie 1761 – n.n.);

– f. 209^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Acest sf[â]nt *Penticostar* iaste al pări[n]telui pop[a] Ion Durbaca. [I]ar cini l-ar streina de la mâna [lu]i, să fie afurisit de trii sute de [Sf[inţi Pări[n]ţ[i] de la Nichie".

d. BER III 259; 31,5 × 20,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 257 f. num., unele deteriorate (I–III nenum., 1–14, 29–31, 54, 55, 57, 105–106 etc.).

Legătură din lemn şi catifea roşie, desprinsă la cotor şi ruptă la coperta din faţă.

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (cerneală albastră): „Secu[i]eni, inv. 713, 1983";

– f. I nenum. –2^{r} (caractere chirilice, cerneală neagră): „ .... [deteriorată foaia] sfântă carte ce să che[a]mă *Pendecostar* am cumpărat eu, Neculai biv vel [fost mare]-jic[nicer], în zâlili Mării[i] Sali Ion Costand[in] Mihai-Voevod [Constantin Racoviţă – n.n.], la vălet 7260 [1751–1752, n.n.] ..... [rupt] sfintii bisărecii no[a]st[r]i din Săcu[i]eni. Iar de ar fura-o ciniva sau de s-ar răsăpi şi ar ... [rupt], [să] fii sup[t] blăstăm[ul] Domnului nostru Is[us] H[risto]s şi a maicii Sfinţii[i] Sal[e], Precistii ..." (rupt);

– f. de gardă finală (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie di când am umblat să leg această carti, n-am putut ca să o leg, că me-[a]u cerut vr[e]o 81 lei bani. 1817, martie 24". Cinci exemplare ale acestei ediţii se păstrează la Mănăstirea Bogdana (în total, 9 ex. în Eparhia Romanului).

30. PSALTIRE, Iaşi, 1743

BRV II (234), p. 76–79. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota II 4030 (inv. 2214), CRVBCU Iaşi, p. 65; CRV Suceava, p. 81.

BER 71; 25 × 16 cm. Conţine 4 f. nenum., f. 2–184 num. şi 1 f. de gardă (lipsesc 2 f. nenum.). Numerotare veche a filelor, cu destule erori (18–17–20, 34–34, 35–37–37–35–40, 102–105, 127–124–129 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă, deteriorată, cu ornamentaţia ştearsă.

Însemnări:

– f. 184^{v} (jos, la sfârşitul textului, chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de când au fost dascălu Iosif aice, în Măgură [jud. Bacău – n.n.], la anul 1833, martie, 8".

31. ANTOLOGHION, Râmnic, 1745

BRV II (237), p. 80–83. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 66–67; CRV Suceava, p. 81–82.

a. BER 95a; 30 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 544 f. num. Lipsesc f. I nenum. şi f. 545–554. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (7–10, 79–81, 162–164, 180–182, 223–225, 234–236, 257–260, 285–287, 305–307 etc.); multe foi deteriorate (59, 104, 105, 136, 145, 177, 180–184, 191–193, 238–251, 259–267 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; ornamentaţie cu motive geometrice şi cu medalion (scena Învierii) pe prima copertă.

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, creion): „Minei, 1743. Pr. Ioan Bucevschi";

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „ .... [începutul era pe f. de titlu, care acum lipsește] din târg o[t] Focșan[i], drept taler[i] 14 i pol [și jumătate – n.n.], în zilel[e] prealuminatului D[o]mn Ioan Cos[tantin] Mihai Ra[covi]ț[ă]-Vo[i]evod, la anul de la zid[irea] lumi[i] leat 7251, me[se]ț[a] ap[rilie], în 7 [7 aprilie 1743; nu poate fi așa, căci Constantin Racoviță a domnit în Moldova între 1749–1753 și 1756–1757, iar cartea este tipărită în 1745 – n.n]. Eu, Ion Ardeleanul";

b. BER 95b; 27,5 × 17 cm. Conține 3 f. nenum. și 548 f. num. Multe foi albe, legate în locul unor foi lipsă (2, 3, 5–13, 19, 20, 22, 28, 32–34, 39–41, 49, 54–57, 66, 68, 74, 75, 85, 87, 103, 104, 114, 133–136 etc.); de asemenea, foi deteriorate (44–48, 153, 252, 264, 270 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele; coperta din față desprinsă; ornamente numai pe această copertă (cruce, motive florale și geometrice).

Însemnări:

– foaia de gardă de la început (latine, creion): „*Antologhion*, Râmnic, 1745";

– f. III nenum. (chirilice, cerneală brună): „1798, avgust 1";

– f. 42^{r} (chirilice, cerneală neagră): „ ... al Mării[i] Sale, Grigorie Ghica-Vo[i]evod (1764–1767; 1774–1777, n.n.). Deci cin[e] l-ar fura sau l-ar muta ..." (filele de la începutul însemnării lipsesc, iar cele de la sfârșit sunt deteriorate).

c. BER III 381; 28 × 18 cm. Conține 3 f. nenum. și 554 f. num. Lipsesc f. 25, 77–85, 88–144, 226–259, 261; multe altele sunt deteriorate (I–III nenum., 1–3, 75, 76, 181, 182, 186, 197–204 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai coperta a doua.

Însemnări pe foaia de gardă de la sfârșit (latine, cerneală brună): „La 1869, octombrie 4 zile, s-au sfârșit din viață părintele meu, Ioan Lupescu, și am însemnat eu, mai jos iscălitu[l] G. Lupescu"; mai jos, același: „Tot la anul 1872, martie 15, s-au sfârșit nașul, preutul Costandin, și am însemnat eu, mai jos iscălitu[l] G. Lupescu".

d. BER 384; 28 × 18,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 507 f. num. (lipsă f. 508–554). Multe foi, deteriorate (I–nenum., 1, 4, 47, 101, 104, 118, 119, 146, 147, 182, 184, 186, 187, 199, 203, 230 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, desprinsă la cotor, dar cu o cheotoare păstrată. Ornamente șterse în mare parte (motive florale și geometrice).

Însemnări:

– f. 13^{v}–14^{r} (creion, caractere latine): „La Episcopia Romanului. Dascălu N. din comuna Butnărești"; la f. 15^{r}, aceeași mână: „Domnul Gheorghe Dascălu, cântăreț sf[intei] Epi[scopii]".

e. BER 383, 393 (exemplar legat în două volume); 29 × 19 cm. Vol. I conține 267 f. num. (lipsesc foile I–III, nenum., de la început); vol. II conține f. 268–508 (lipsesc f. 509–554 de la sfârșit). Multe foi deteriorate (1, 4, 6, 80, 173, 178, 179, 181–184, 189, 198, 201, ... 269, 270, 273, 306, 307, 311, 312 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, așezată invers față de poziția textului (la ambele volume); medalion (scenă biblică) pe primele coperte; motive geometrice, pe toate cele patru coperte.

Însemnări:

– coperta I (interior, vol. I; cerneală albastră, caractere latine): „Sofroceşti"; mai sus, ștampila Parohiei Sofroceşti din raionul Roman;

– f. 1^{r}–30^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă svântă și dumnezăiască ... [rupt] chiamă *Antologhion*, ce coprinde toată slujba, pentru tot anul, l-am dat svintei biséreci[i] noastre ce avem făcută de noi la satul Sofrăceștii din ținutul Neamțului, la care besérică să cinsteşte hramul Sfântului și ... [șters] Nicolae ... [șters], întru pomenirea noastră, a robului lui Dumnezeu Costache

Vleagă. Iar cine s-ar ispiti ca să o fure şi ... [şters], să fie blestemat de Domnul Isus Hristos şi de Preacurata Maica Sfinţii[i] Sale şi de 318 Sfinţi Părinţi de la Săborul cel de la Nicheia şi de Sfântul Nicolae. Şi de s-ar întâmpla, după vremi, din pricina războa[i]elor şi din pricina răzmiriţilor, de s-ar prăda sfânta bisérecă de niscari limbi păgâne şi ar cădea aciastă sfântă carte la mâna vreunui creştin de aici din ţară, să aibă datorie, ca un creştin, [să o] dea iarăş[i] sfintei biserici. Şi unul ca acela va fi [i]ertat şi blagoslovit de Domnul Isus H[risto]s şi de toţi sfinţii şi de Sfântul Nicolae. Şi am dat aciastă carte în zilele Mării[i] Sale prealuminatului domnului nostru Ion Nicolae-Vo[i]ev[o]d, la văleat 7254, mai" (mai 1746, în timpul domniei lui Ioan Mavrocordat, în Moldova, 1743–1747, n.n.);

– foaia de gardă, vol. II (caractere latine, creion): listă de contributori, din 13 august 1875, pentru cumpărarea unui clopot la biserica din Sofroceşti: „Costantin Abălai[ii], Costachi Cucoş, Vasile Cucu, V. D. Neagu, Th. V. Plugaru, Ion Co[n]s[tantin] Muraru, Ion Gh. Vornicu, Costachi Duca" etc.. La Mănăstirea Bogdana se păstrează un număr de şapte exemplare ale acestei cărţi.

32. CEASLOV, Rădăuţi, 1745

BRV II (241), p. 85–86.

a. BER III, 11; 26 × 16,5 cm. Conţine p. 51–399 (lipsesc 2 f. nenum. şi p. 1–50, 400–513, cu excepţia p. 414–415, aşezate la început). Multe foi deteriorate, unele grav (până la p. 124), altele şi desprinse.

Legătura veche nu se păstrează şi nici nu a fost înlocuită cu o alta.

Însemnări:

– p. 123 (caractere latine, cerneală violetă): „Azi, 25 II [1]950. C[onstantin] Bortă. Giurgeni" (aceeaşi semnătură la p. 167, cu iniţialele C.V. Bortă şi cu aceeaşi dată şi la p. 168, cu aceeaşi iniţială, dar cu data „24 II [1]950", în ambele cazuri fără precizarea localităţii);

– p. 272, 274 (chirilice, cerneală brună), însemnări fragmentare, din cauza îngustării foilor, iar la p. 359, însemnare, fără dată precisă şi loc, despre un cutremur produs „gioi, 14 iuli[e], la vreme[a] mesi[i] de dimineaţă".

Exemplarul provine de la Giurgeni, din fostul judeţ Roman (acum în jud. Bacău).

b. BER III 12; 24 × 16 cm. Conţine p. 3–497 num. (lipsesc 2 f. nenum., de la început şi 7–12, 422, 464–465, 498–513).

Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (80–90–100; 169–180; 399–380; 385–406; 461–463–473).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi coperte; ornamentaţie cu motive florale şi geometrice (I) şi numai florale (II).

Însemnări:

– coperta din faţă, interior (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă carti esti a bisăricii di[n] satul Prăjăştii, cu hramul ..." (deteriorat, găurit de cari);

– f. manuscrisă între p. 421–423 (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie când am fost dascal la Prăjăşti, anul 1829. Am vinit di la Botoşan[i] şi am slujit patru preuţi, sângur, cu preut Vasili Ciucan şi cu preut Gheorghi şi altul. Şi am scris ca să să ştie. 1832, avgust 2. Necolae dascal ot Botoşani"; coperta a II-a, aceeaşi mână: „Eu, cel mai gios iscălit, am scris însuş[i] cu mâna me[a], ca să să ştie di când am fost dascal la Prăjăşti. 1830, Necolae dascal";

– coperta a doua (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă [car]ti iasti a bisăricii din satul Prăjăştii, a dumisale, cuconului Gheorghi biv vel-log[ofăt] .... [deteriorat, găurit de cari]. Şi am scris eu, când m-am [aflat] [?] slujitor".

Exemplarul provine de la Parohia Prăjeşti, din fostul judeţ Roman.

Pe lângă cele două exemplare de la BER, alte trei se află la Mănăstirea Bogdana.

33. PRAVOSLAVNICA MĂRTURISIRE, Bucureşti, 1745

BRV II (244), p. 87–88. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 31; CRV Suceava, p. 85.

BER 382; 19 × 14 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 172 p. num. (de fapt, 272 p.). Numerotare veche a paginilor, greşită, începând cu p. 233 (notată 133) până la sfârşit (ultima pagină, notată 172, este în realitate 272).

Legătură nouă, de carton, cu piele numai la cotor. Exemplar complet, curat, foarte bine păstrat.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „4 hursăş[i] au luat maica Evpraxie, întâi 3 hursăş[i], al doile[a] şi doi galben[i] mari şi do[u]o idaréle" (*hursăş* este, desigur, *husăş* „monedă veche, valorând 100 de parale în Moldova şi 20 de creiţari în Transilvania" < magh. *huszas* „idem" (DA, II, 1, p. 423); *idarea*, cuvânt inexistent în dicţionarele limbii române, ar putea fi legat de tc. *idare* „economie", iar mai demult, probabil, „monedă");

– p. 172 (de fapt, 272; chirilice, cerneală neagră): „Aciastă cărticică este cumpărată cu 2 lei pol [şi jumătate – n.n.], că e legată".

34. EVANGHELIE, Râmnic, 1746

BRV II (246), p. 88–92. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 69; CRVBJ Galaţi, p. 32; CRV Suceava, p. 85.

a. BER III 423; 30 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 164 f. num., cu unele erori (141–147, 148–150).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu miniaturi aurite (câte cinci, în mijloc şi la colţuri) pe ambele coperte şi cu motive geometrice şi florale.

Însemnări:

– f. 1^r–2^r (chirilice, cerneală neagră): „Această sv[â]ntă şi dumnezeiască *Evanghelie* am cumpărat-o eu, cari m-am iscălit ... [şters] şi am dăruit-o la sv[â]ntul schit de la Tuscani. Vasili Gosm .... [neclar] 7259, martie ... [şters]" (martie 1751 – n.n.);

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] ştii di când s-au legat ace[a]stă sfântă *Evanghelie* ..., la anul 1837 şi s-au legat prin plătire[a] dumisali giupânului Vasile Hudici şi dumne[a]lui Mihai Du ... [şters] şi Costan Bughi [?] au dat agiutor câte 2 lei şi o au legat".

b. BER III 424; 29 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 164 f. num., unele deteriorate (2, 3, 6–8, 41, 43, 45–47, 57, 59, 63, 65, 71 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu aceleaşi ornamente ca ale exemplarului anterior, dar mai uzată. Exemplarul acesta provine de la Parohia Secuieni – Roman.

Însemnări pe f. I–IV (nenum.; chirilice, cerneală neagră): „Această sf[â]ntă *Evanghelie* am cumpărat-o eu, Neculai Vârnav, biv vel-jic[nicer], în dzilele Mării[i] Sale Io Nicolae-Vo[i]evod [Ioan Mavrocordat – n.n.], la vălet 7255 [1746–1747, n.n.]. Iar de-ar fura-o cineva sau de s-ar răsă[p]i de la această sf[â]ntă beserică de la Săcueni, unde am închinat-o, acela ce ar tăgădui şi n-ar mărturisi-o să o de[a], acela să fie supt blăstămul Domnului nostru I[su]s H[risto]s şi a Maicii Sf[i]nţii[i] Sale, Precistii".

c. BER 425; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 164 f. num., unele deteriorate (1–31, 34–36, 51, 61, 66–90, 109 etc.). Lipsesc f. 32, 113–119.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor, cu ambele coperte desprinse); ornamentaţii asemănătoare cu ale exemplarelor anterioare; în plus, numele „Smaranda Hermeziu", scris cu chirilice aurite pe coperta din faţă. Exemplarul provine de la Dulceşti – Roman.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Pr[eot] econom Urseanu [?] Aurelian, refugiat. Prigoreni – Iaşi, 1944";

– f. 1^{r}–19^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă şi dumnăzăiască carte ce să chiamă *Evanghelie* am cumpărat-o eu, robul lui Dumnezău, Radul, sân Şerban Boteanu păh[arnic], ... [deteriorată fila] şi am dat-o la sfânta beserecă ot Roşiori, unde este hramul părintele Necolai Scoropomoşt [cel iute ajutător – n.n.] şi ca să fii de pomenire părinţilor mei şi mie. Iar cine ar fura-o sau ar lua-o sau den vr[e]o tâmplare a vremilor s-ar înstreina la alţâi şi ar tăgădui-o, unii ca acie să fie afurisâţi de Domnul Dumnezău şi de Maica Sfinţâi[i] Sali şi de cei 12 Apostoli şi de 318 Oteţi de la Nicheia şi de cele 7 a to[a]tă lume[a] Soboară şi de toţi Svenţâi Părânţ[i]; în straşnecul giudeţ ... [şters] să-i fie Maica Precistă şi precopsală să nu afle; să aibă parte cu Iuda şi cu trecletul Aree. Şi am scris eu, robul lui Dumnădzău, şi m-am iscălit, Bogdan vel [?]-post[elnic], let 7259, săpt[embrie] 14 [14 septembrie 1750 – n.n.];

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Această *Evanghelii* esti di la bisărica cu hramul Izvorul Maicii Domnului din satul Roşiori, ţinutul Romanul, plasa Săret di Gios, moşâia dumisali lui Ştefănică Bogdan"; mai sus (caractere latine, creion): „Traducere [sic!] de mai jos: Această *Evanghelie* este dată bisericei cu hramul Izvorul Maicei Domnului din satul Roşiori, ţinutul Romanului, de către d[umnea]lui proprietar moşie Ştefanachi Bogdan"; mai jos (la fel) „Duminică 15 V [1]938 a fost la slujbă şi protopopul C. Tărcuţă în inspecţie" Pr. ...." (indescifrabil).

La Mănăstirea Bogdana se mai află un exemplar al acestei cărţi.

35. LITURGHIE, Bucureşti, 1746

BRV IV (92), p. 59. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 72; CRV Suceava, p. 87–88.

BER 42; 20 × 14 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 246 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (91–96, 226–228, 234–235, 236–239). Mai multe foi deteriorate (p. 1–2, 15–22, 27–32, 35–40 etc.).

Legătură veche, din carton şi piele. Ornamentaţii cu motive geometrice (coperta a II-a), florale, geometrice şi scenă biblică, ovală (Răstignirea), pe prima copertă.

Însemnări la p. 13–33 (chirilice, cerneală brună): „ ..... [deteriorată foaia] ce să che[a]mă *Leturghie* [e]ste [a] sfintei mănăstir[i] din Târgul Trutuşului, care să numeşte hramul Sfinţi [sic!] Marilor Vo[i]evoz[i] Mihail şi Gavriil ... [şters], făcut carte de ... [rupt] ot Trutuş pentru aciasta carte, au de s-a rătăci şi ... [şters] cineva ... [lipit] unul ... [lipit] de D[om]nul H[risto]s şi de [Maica] Precistă şi de 318 Oteţ[i] car[e] au mărturisit în Nichie cetate. Let 7256 de ai" (1747–1748, n.n.).

36. MĂRGĂRITARE, Bucureşti, 1746

BRV II (248), p. 93. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 69–71; CRVBJ Galaţi, p. 32; CRV Suceava, p. 85–87.

a. BER 126; 28 × 19 cm. Conţine 1 f. de gardă şi f. 2–253 num. (lipsesc 3 f. nenum., f. 1, 254–257). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (29–29–30–32, 143–143–145–146–146–147–149, 210–206–212, 226–222–228).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor (copertele desprinse); medalion, în mijloc (şters), câte o floare la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); numai chenare cu motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– coperta I (interior, chirilice, cerneală neagră): „La anul 1790, no[i]em[brie], 1–10 dechemvri, până la 19, smeritul între preuţi Grigori Vasiliovici am cetit pe acest sf[â]nt *Mărgărint* [sic!] şi l-am petrecut, cu agiutoriul lui Dumnezău, de trei ori";

– mai jos (chirilice, cerneală brună): „1794, avgust 29, eu, mai micul decât toţi şi ticălosul Gheorghe, am cetit pe acest sfânt *Mărgărint*, cuvânt Ioan" (sic!);

– f. de gardă, recto, chirilice, cerneală brună: „Pe aciastă sfântă carte, *Mărgărit* [sic!], am cetit şi eu, păcătosul, robul lui Dumnezău popa Zaharia. 1791, avgust, 19";

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Pe aciastă sfântă carte, *Mărgărit*, am cetit şi eu, păcătosul, robul lui Dumnezeu Grigori Stan. 1821, fev[ruarie] 16";

– pe verso (aceeaşi mână): „Acest sfânt *Mărgărit* este a dumisale k[irio] k[ir] Iordachi polcovnic Stan şi am scris … şi m-am iscălit. Grigori Stan, 1821, fev[ruarie] 16";

– coperta a doua (interior, chirilice, cerneală brună): „Am cetit pe acest *Mărgărint* astăzi 1790, mai … [găurit]:

Sus, pe vârfuri de măgură,
Ceaţă şi negură.
Pe vârfuri de munte
Să-aud glasuri multe
De bucine mare,
Cu-înaltă strigare.
Căci va judeca pământul
Nemutând aşezământul.

Smeritul Grigorii" (preotul Grigori Vasiliovici, autorul primei însemnări, de pe interiorul copertei din faţă).

b. BER III 24; 25 × 18 cm. Conţine 4 f. de gardă, f. 8–247 num. şi alte 5 f. de gardă (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–7, 31, 42–46, 151–152, 228, 244, 248–257).

Legătură modernă, din carton învelit în piele, având inscripţionat pe cotor, cu caractere latine, titlul *Mărgăritul a lui Zlatoust*; nu are ornamentaţie.

Însemnări:

– f. IV (gardă, latine, creion): „Pânceşti";

– f. 100^{r} (jos, banda albă, chirilice, cerneală brună): „Acest Zlatoust … [îngustat] l-am cumpărat de la giupânul … blănarul … [îngustat]. Şi l-am cumpărat nelegat … şi am scris ca să s[e] ştie di l-am cumpărat. 1759";

– f. 122^{r} (jos, chirilice, cerneală neagră): „Aciastă carte, *Mărgăritul* a lui Zlatoust, este al [sic!] lui Gheorghi Moisevici şi am scris aici, la văleat 7272, s[e]pt[embrie], 12, 1763, ca să s[e] ţie minte, eu, preot Iordache ot F[o]cşan[i]";

– f. 128^{r} (jos, chirilice, cerneală neagră): „A[c]est sfânt şi dumnezăescu Zlataost [sic!] este a preotului Gheorghe Moisă şi s-au milostivit cu toată inima şi mi l-au dat mie, nepotului său, Vasilie, ca să fie pomenit în veci. 1800, aprelii 23";

– f. 220^{r} (jos, chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfânt[ă] carte ce să chiamă Zlatoust l-am [sic!] cumpărat eu, Gheorghe Moisevici di [la] Leun [sic!] Radul bucurişteanul, blănar. Şi am dat mulţi bani pe carti aciasta … 1763";

– f. 224^{v} (jos, chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]stă carte ci să cheamă Slătaost [sic!] este a preotului lui Gheorghiţă ot Carage[a] [lângă Odobeşti, jud. Vrancea – n.n.]. Şi cine s-ar ispiti să o fure, să fie blestemat de toţ[i] Sfinţi[i] Apostoli şi de mine, păcătosul".

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

37. OCTOIH, Bucureşti, 1746

BRV II (249), p. 93. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 72–73; CRVBJ P. Neamţ, p. 52; CRV Suceava, p. 87.

a. BER II 108; 19,5 × 14 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 464 p. num. + 199 p. num., unele deteriorate (11–12, 19–20, 65–72, 97–102 etc.). Lipsesc p. 443–446 (I) şi 200 (II). Rare greşeli de numerotare (32–35, 398–400).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie (motive geometrice, pe coperta a doua; motive florale, geometrice şi medalion cu scena Răstignirii, pe prima).

Însemnări:

– coperta I (interior; caractere latine, cerneală): „Aparţine Bisericii Luţca" (şi pe f. de gardă din faţă, unde este notat, cu caractere latine şi cerneală albastră, şi numele satului Doljeşti);

– p. 1–15 (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt şi dumnedzăesc *Octoih* esti cumpărat de robu[l] ... [rupt] Dimitrie Hudici, biv vtor[i]-medelnicer" (fost al doilea medelnicer – n.n.).

b. BER 109; 18,5 × 13,5 cm. Conţine 1 f. nenum. (lipseşte f. I nenum., de titlu) + 464 p. + 199 p. Lipsesc şi p. 3–6.

Numeroase file deteriorate (33–34, 51–52, 65–70, 75–80, 97–102, 145–146 ... 394–400, 443–444, 447–448 etc.).

Legătura veche nu se păstrează (exemplarul, destul de deteriorat, nu mai are niciun fel de legătură).

Însemnări:

– f. 7–33 (chirilice, cerneală brună), însemnare aproape în totalitate ilizibilă, din cauza îngustării filelor, la legat;

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „V. Tansanu, 1915, 4/5".

c. BER II 110; 19 × 14 cm. Conţine p. 29–464 şi 1–199 (lipsesc deci 2 f. nenum. şi p. 1–28). Multe file deteriorate (p. 29–30, 37–38, 69–70, 71–80, 89–90, 97–102 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, din care se păstrează numai coperta a doua.

Însemnări:

– p. 29 (caractere latine, cerneală albastră): „Hociungi II, inv. 243/1983";

– p. 65–69 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Oftoic* [sic!] l-am dat Bisericii S[ve]tî Nicolae, ca să fie de treabă bisericii. Har[a]lambie [i]eroshi[monah];

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii di când s-au botezat un fiiu a lui Niţi [?] ... [şters].

Acestor trei exemplare li se alătură cele şase păstrate la Mănăstirea Bogdana.

38. LITURGHIE, Bucureşti, 1747

BRV II (254), p. 98–99.

BER 43a; 21 × 15,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 246 p. Numerotare veche a paginilor, cu puţine erori (65–67, 220–223, 242–245).

Legătură veche, din carton şi piele, cu motive florale şi geometrice.

Însemnări:

– f. II nenum., verso (caractere latine) „Aciastă *Liturghie* este a mea proprie. Dimitrie Castravete, din comuna Berbicenii, plasa Bistriţa de Sus, judeţul Bacău"; la p. 46, aceeaşi mână, cu aceleaşi caractere: „Preot D. Castravete";

BJ IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– p. 61–62 (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii când a răposat Stoia [? – îngustat] Stanâi, la Lăsatu Săcului de carne, în luna lui fevr. [îngustat], în 7 zile, într-o sfântă duminec[ă]"; mai jos, aceeaşi mână, cu aceleaşi caractere: „Aciastă sfântă *Leturghie* este a răposatului popii lui Manoil ermonahul şi au dat-o frati-său, Pascul, la sfânta biseric[ă], la preotul Tudor, pentru pomenire[a] sufletului popii lu Manoil. Iar cine s-ar ispiti să o [i]e sau să o fure, să fie anatima şi afurisit de Domnul Hristos şi de Preacurata Maica Sfinţâi[i] Sale şi de 318 Sfinţi; herul să rugineascâ, petrile să mucezascâ, lemnile să putrezascâ, iar trupul lui în veci să ste[a] întreg. Şi să-u dat p[r]en chivernisala lui monah Rafail ... [deteriorat] s-au îngropat acole";

– p. 109–127 (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie că noi ... [lipit, rupt] Sohodol am cumpărat aceste cărţi, acesta [sic!] sfântă *Lăturghie* [sic!], la anul 7283" (1774–1775, n.n.).

Alte patru exemplare se află la Mănăstirea Bogdana.

39. LITURGHIE, Iaşi, 1747

BRV II (255), p. 99. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 73–74; CRV Suceava, p. 88–89.

a. BER 43b; 22 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 246 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (141–148, 177–180, 211–212). Legătură veche, din carton şi piele, cu motive florale şi geometrice, pe coperta a doua, cu flori la colţuri şi scena Răstignirii, pe prima copertă.

Însemnări:

– f. I nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Ştiut să fii de când ne-am luoat cu soţul mieu, Costică, în anul 1821, făorar şi doo za [a doua zi – n.n.] au fost Stre[te]nie. Şi primăvara au vinit inicerii"; „Ştiut să fii de când s-au născut fiiul nostru, Costachi, în anul 1823, mai 24. Şi am scris cu mâna mea, Simion, văr preot David. Iară primăvara au venit inicerii"; p. 45, aceeaşi mână (chirilice, cerneală brună): „Să se ştie că la acest veleat, 1826, noemvri 2, au mâncat luna vârcolacii toată, într-o ma[r]ţi sara"; p. 46, aceeaşi mână: „Să se ştie de când s-au născut fiica me[a], Safta, la acest velet, 1823, i[a]nuarii, 9 zili, viner[i] fiind"; „Să să ştii de când au murit meu [omis cuvântul anterior – n.n.] Grigorii, la aciasta velet, 1848, săptă[m]vri, în trii zile. Dumnezeu să-l ierti!"; „Să se ştie de când au sărit ţara să ucigă pe Scarlat Alixandru Călimah-Vo[i]evod, la velet 1819, iunii, 8 zile"; p. 55, aceeaşi mână: „Să se ştie di când au mâncat luna vârcolaci[i], pe la m[i]ezul nopţii, la anul 1844, no[i]emvrie 12, duminecă noapte[a] spre luni. Şi am scris ca să se ştii, eu, Mihai, băietu[l] sin Troeţii [?]"; „Să se ştii di când au murit ... [şters] a meu, 1844, făurari, 22 ... [neclar] Mihai, sin Troeţii [?]"; p. 117, aceeaşi mână: „Să se ştii de când au murit soţul meu, Costantin, la velet 1840, oc[tom]v[rie] 20 ... . Ci mă găsăsc la casa preutului Filimon cu şăderea";

– f. I nenum., verso (caractere latine, cerneală neagră): „Transcris econ. D. Furtună, Dorohoi, 1 mai st[il] n[ou], 1919" (la fel la p. 118);

– f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă şi dumnăzăiască *Liturghie* este a diiaconului Filimon din Săveni"; p. 118, aceeaşi mână: „Să să ştii de când s-au săfârşit [sic!] din viaţă prioteasa me[a], Zamfira, la anul 1838, dichemvri 28, m[i]ercuri noapte spre joi. Şi am scris ca să să ştii. Preot Filimon ot Silişcani"; p. 119, aceeaşi mână: „Să se ştie de când m-am hirotonisit eu, diiaconul Filimon din satul Săvenii, m-am hirotonisit de însuş[i] preasfinţitul mitropolit Veniiamin [Veniamin Costache – n.n.], la anul 1824, iulii 12, simbătă fiind. Şi am scris ca să se ştie" (se repetă la p. 212); „Să să ştii di când s-au cutremurat pământul, la anul 1829, no[i]emvri[e], în 14 zile, joi, la cântare[a] cucoşilor"; „Să să ştii di când au venit moscalii în Moldova, la anul 1828, april, în 25, m[i]ercur[i] fiind"; „Să se ştie că la anul 1838, ghenar, în u[n]sprezăci, la patru ciasuri turceşti făr[ă] un sfert, au fost mari cutremur, că au ţinut

cutremuru[l] şapte minunte; cari nu s-au mai povestit aşe groază mari şi am scris să să ştii. Preot Filimon";

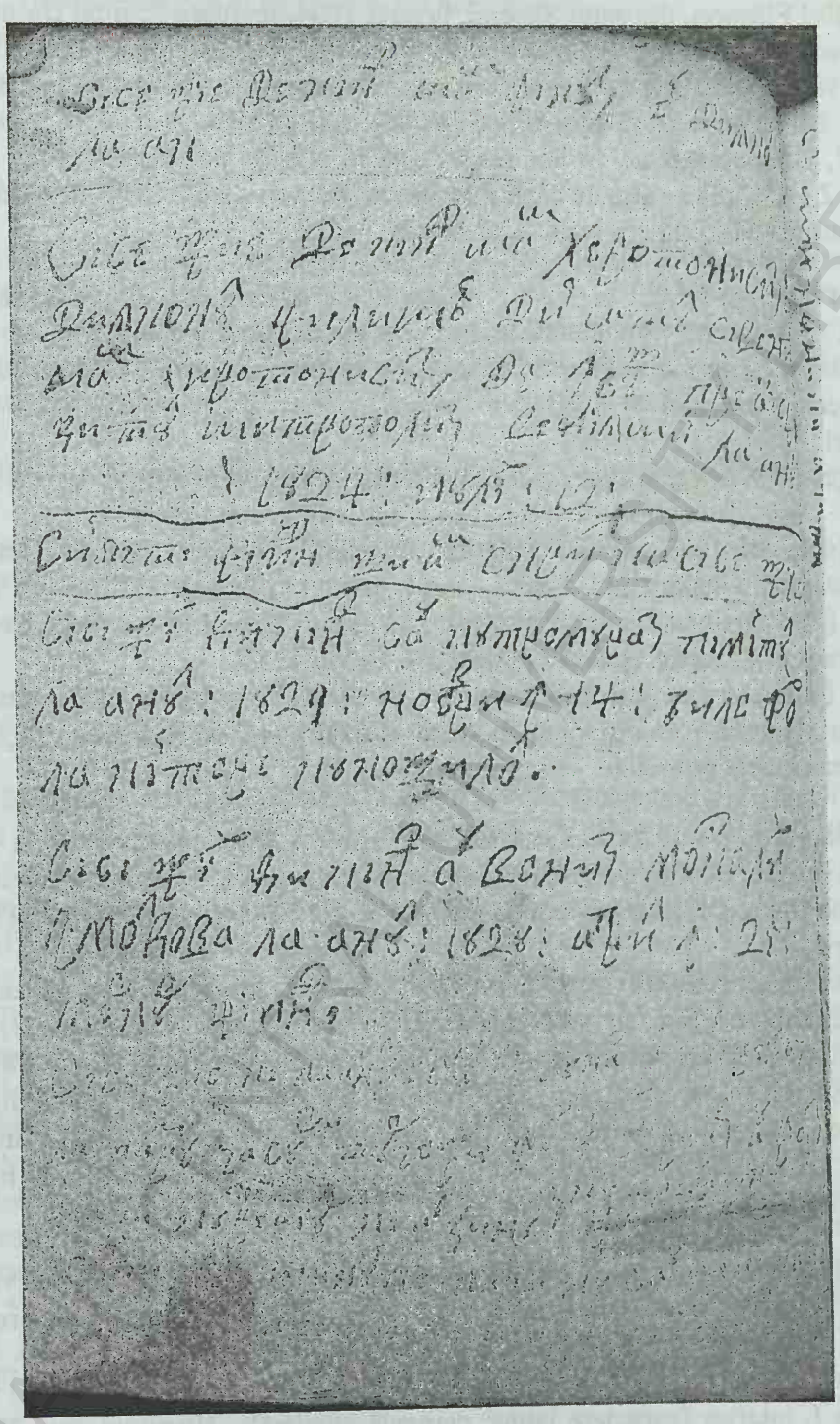

– p. 120, aceeaşi mână: „Să se ştii că tot la anul 1838, ghenar, 16, a fulgerat la 10 ciasuri di noapte aşe di tari, cât s-au spăimântat mult norod de o minuni ca aciasta"; p. 178, aceeaşi mână: „Aciastă să să ştii di când au murit so[a]cră-me[a] Asinie [sic!], la anul 1828, iulii 15, duminică sara"; „Să să ştie de când au murit tatăl mieu, Simion, la anul 1828, deche[m]vrii 6, joi sara"; „Să să ştii de când au murit cumnată-me[a], Marie[a], la anul 1829, octomvrii 29"; „Să să ştie de când au murit socră-mieu, Ilii, la anul 1829, no[i]e[m]vrii 26"; „Să să ştii de când a murit cumnată-me[a], Paraschiva, la anul 1830, iunii 29, vineri după Pogorâre[a] Sfântului Duh"; „Să să ştie că la anul

1834, la 27 fevruarii, marți, în Sămtămâ[na] [sic!] Brânzii, au tunat deasupra Botășănilor"; „Să să știi și c-au fost rău an, cari să nu mai fii niciodată"; p. 212, aceeași mână: „Să să știe di când m-am însurat eu, dascălul Filimon, din satul Săvenii, la anul 1804, fevruarii 7, fiind Duminica fiiului celui curvari. Și am scris ca să se știe"; „Să se știe di când s-au născut fiica noastră, Safta, la anul 1825, inuarii [sic!] 9, vineri fiind și s-au trecut la fevruarii 4, miercuri, în Săptămâna Brâ[n]zii, fiind de patru săptămâni. Și am scris ca să se știe"; „Să se știe di când s-au născut fiiul mieu, Vasilii, la anul 1826, inuarii 17, duminică fiind. Și am scris ca să să știe. Și au murit la anul 1828, inuarii 17, marț[i], fiind de 2 ani"; „Să se știe de când s-au născut fiica noastră, Marie[a], la anul 1833, mai 23, marți, după Duminica Mari. Și am scris ca să să știe".

b. BER 47; 21 × 17 cm. Conține 1 f. de gardă, 246 p. num. și o altă foaie de gardă.

Legătură din carton, învelit în piele; medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), ornamente florale la colțuri și chenar cu motive geometrice (coperta I); numai chenar cu motive geometrice (coperta a doua).

Însemnări:

– f. de gardă, verso (chirilice, cerneală brună): „Această *Liturghie* iaste a sfintei Episcopii Huși";

– p. 46 (sus, chirilice, cerneală neagră): „Dascălu[l] Vasili ot Băseşti [fost sat pe Bârlăzel, lângă satul Tutova, azi Viișoara, jud. Vaslui – n.n.], în ținut Fălciu, ocolul Roșiu, 1809, april, 16";

– p. 118 (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să să știi di când m-am făcut preot, 1823, august, 19, Grig[orie] preot ot Lățeștii" (jud. Vaslui);

– p. 212 (sus, chirilice, cerneală neagră): „Să se știi de când au învățat dascălul Constantin din satul Bazgani, ținutul Sorocii [acum Bacsani, raionul Drochia, Republica Moldova – n.n.] din *Leturghie[a]* aceasta cele poruncite: 1811, oct[ombrie], 1".

c. BER II 147; 21 × 16,5 cm. Conține 246 p. (p. 1–2, deteriorate).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ornamentație: motive florale și geometrice pe coperta a doua, iar pe coperta din față, și medalion cu scenă biblică (Răstignirea).

Însemnări:

– coperta I (int.), ștampila Parohiei Precista Mare din municipiul Roman, jud. Neamț;

– p. 11 (caractere latine, cerneală brună): „*Liturghia* din anul 7256, dec. 23, tip[ărită] în Iași, la tip[ografia] lui Duca Sotiriovici. Am scris eu, Gr. Crețu, prof[esor] din Huși, 1881";

– p. 56–84 (chirilice, cerneală brună), vizibilă numai în parte, din cauza îngustării filelor la legat: „Să să știe că aciastă sfâ[n]tă *Leturghi[e]* am cumpărat eu, di[a]conu[l] Timofti, di ... și am dat un leu bătut. Și am dat sfi[n]te[i] bisăr[ici] ot Lese [?], ca s[ă] ne s[ă] facă no[u]o pomană și pări[n]ților nostră [sic!]. Iar s[ă] a lua-o [sic!], să fii afurisit de .... Dumnezeu ...".

d. BER II 148; 22 × 18 cm. Conține 244 p. (p. 1–2, deteriorate). Legătură veche, din lemn și piele, desprinsă la cotor, cu ornamentații asemănătoare cu ale exemplarului precedent, dar mai șterse.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Hociungi, inv. 281/1983"; la p. 1 (la fel): „Bis[erica] Sf[inții] Vo[i]evozi, Hociungi – Roman" (alături, ștampila parohiei respective);

– p. 12–23 (caractere chirilice, cerneală brună): „Aciastă sf[â]ntă și d[u]mn[e]zeiască *Liturghie* au dat-o părintele Nicolae di la Căciulești [înglobat în satul Secuieni, din actualul jud. Neamț – n.n.], di la biserica ce să faci în Bahnă [jud. Neamț – n.n.], unde să prăznuiesc Sf[i]nții și Marele [sic!] Vo[i]evozi, îngeri Mihail și Gavril, ca să slujască nești [sic!] preuți ... întru pomenire[a] moșilor, părinților și a toată polatie[a], casile dumisale, până în vecii vecilor ... [șters] 1816 [?], mai 17 dni" [?];

– p. nenum. de după p. 45 (la fel): „Acest pomelnic a părintelui Nicolae ot Căciuleşti să se pomenească în veci: i(e)reu Nicolae, presvitera Marie[a], cu fii[i] lor; morţii, [i]ereu Vasilie, presvitera Gahiţa, Todosie, părinţii şi fii[i] lor şi tot neamul lor".

Nu mai puţin de opt exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

40. MOLITVENIC, Buzău, 1747

BRV II (258), p. 100–101.

a. BER 174; 21 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 569 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (64–65, 503–504, 507–508, 559–563).

Legătură din carton şi piele; ornamente cu motive florale şi geometrice, pe cotor. Exemplar complet, bine păstrat, care nu conţine însă nicio însemnare importantă.

La Mănăstirea Bogdana se află patru exemplare ale acestui *Molitvenic*.

b. BER 185; 18,5 × 13,5 cm. Conţine p. 20–556 num. (lipsesc 4 f. nenum. şi p. 1–19, 353–354, 557–572).

Legătură de carton, învelit în hârtie, căreia-i lipseşte cotorul.

Nu are însemnări semnificative.

41. TRIOD, Bucureşti, 1747

BRV II (261), p. 102. A se vedea şi CRV Suceava, p. 89–90.

BER III 456; 29,5 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. + 355 f. num. + 119 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greşeli (129–131, 144–146, 170–172, 207–209, 210–212, 222–224, 266–268 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia-i lipseşte cotorul; ornamentaţie cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă şi numai cu motive geometrice, pe a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. 1: „Să s[e] ştii că [a]ce[a]stă sf[â]ntă şi dumnezeescă carte ce s[e] che[a]mă *Triod* este al [sic!] preotului Toader, sin Stan Banimărunţi ot Maluri [jud. Vrancea] şi l-am cumpărat ... [şters] de la David, dascălul ungure[a]n, în dzilele pre[a]luminatului domn Ioan Theodor-Vo[i]evod în Ţara Moldovii [Ion Calimah, 1758–1761, n.n.], iar la munteni domne[a] Scarlat Ghica-Vo[i]evod [1758–1761; anterior, 1757–1758, în Moldova – n.n.], la velet 7266";

– f. 9^{r}: „Murind preotul T[oader care au] scris mai sus, au rămas la preotul Anghel, fecior preotului To[a]der. Şi murind şi preotul Anghel şi rămânând la preoteasă, l-am cumpărat eu, preotul Dobre, ginere preotului Toader, în 15 lei, la anul 1791, în zilele pre când stăpâne[a] nemţii Ţara Moldovii giumătati şi giumătati muscali[i]";

– f. 15^{r}: „Si am răscumpărat-o eu, fiiul răposatului preotului Anghel Banimărunţi, dimpreună cu maica me[a], preote[a]sa Dumitra, [i]erei Co[n]standin sachelarii Banimărunţi şi le-[a]m [sic!] dăruit Bisăricii S[fântul] m[are] M[ucenic] Gheorghe, spre pomenire[a] suf[le]telor no[a]stre şi a tot ne[a]mul";

– f. 26^{r}–43^{r}: „S-au legat acest *Triod* acum di iznoavă [din nou – n.n.], tot di către mine iscălitul, fiiul preutului Anghel Banimărunţi, la vălet 1850, iunii 6, în do[u]ă zili, şi spre ştiinţă am însămnat, pintru niuitare şi am iscălit. Care şi bisărica din nou, cu toate odoarăle, s-au făcut, prin multele ostenele, în vremea preoţii[i] meli. Duhovnicii, prin agiutoriul dum[nealui] marelui vornic Grigori Doni şi dum[nea]lui marele agă Iordachi Ciornei şi altor miluitori şi agiutători sf[ântului] lăcaş al Sf[ântului] Marelui Mucenic Gheorghe, undi mă aflu slujitoriu în orânduiala preoţii[i] di la veletu 1814, osăbit al diaconiii. Iconom Costandin";

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– f. 7^{v}: „Mâna mea au scris şi murind eu, va putrezi, iară cei ce vor citi să zică D[u]mnezeu să-l pomenească. Şi am scris când eram vătaf la moşâi ce să numeşte Hănguleştii, pus di d[u]mnealui Co[n]standin Văcărescu biv vel-pah[a]r[nic], 1783, ghen[a]ri 9. Dediul Mihai să o pomenească. Ştefan log[ofăt]";

– pe foaie de gardă din faţă, ştampilă dreptunghiulară, cu caractere latine: „Episcopia Romanului şi Huşilor. Parohia Horia. Judeţul Neamţ".

42. TRIOD, Iaşi, 1747

BRV II (262) p. 102–104. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 76–78; CRV Suceava, p. 90–92.

a. BER 219a; 35 × 22 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 185 f. numerotate cu destule greşeli (2–9, 36–41, 48–53, 56–57, 86–89, 140–143, 180–184). Lipsesc 112 f. de la sfârşit.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu medalion rombic şi motive florale, pe prima copertă.

Însemnare pe coperta I, interior (caractere latine, creion): „19. 1747, donat de Parohia Cordun. 22 aprilie 1955. Pr[eot] Ioan Bucevschi. Iaşi, 1747".

b. BER 219b; 36,5 × 22,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 297 f. numerotate cu rare greşeli (în plus faţă de cele deja semnalate până la f. 185 a ex. A, 186–187, 243–245). Lipsesc f. 244, 296.

Legătură veche, din lemn şi piele, ornamentată simplu, cu motive geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie de când s-au legat acest *Triod*, la leat 1814, oct[ombrie] 3. Şi s-au legat de Ili[e], smeritul între dascăli. Şi s-au legat la giupânul Ioniţă în casă"; mai jos, altă mână (la fel) „Să să ştie de când s-au pus catapiteazma în sfânta biserecă ci este hramul Sfinţilor mai marilor Vo[i]evoz[i], în satul Hociungii, la veleat 1846, mai 20. Vasile dascăl, sân Gavril";

– f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „No 85. Biserica Sf[inţii] Voevozi din Parohia Hociungi. J[udeţul] Roman. Paroh ec. M. Roşescu, 25 aug[ust] [1]941";

– f. 80^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Am şezut în Eşi 5 săptămâni şi la Prăjeşti 4 zil[e], până au scăzut Bistriţa. Şi Prutu[l] încă era mar[e] atunce când am vinit".

c. BER III 468; 36 × 22 cm. Conţine f. 65–229 (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–64, 230–297); în acelaşi dosar se află şi f. 158–171, 173–178, 191–216, 253–255, 258–272 dintr-un alt exemplar.

Legătura nu s-a păstrat.

Însemnări:

– f. 174^{v}–175^{v} (jos, banda albă, chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt şi dumnezăesc *Triod* iaste cumpărat de popa Ronei din Gheră[i]eşti şi am scris eu, dascălu[l] Ioaniţi ...";

– f. 184^{v} (aceeaşi mână): „Să să ştii de când am iscălit eu, Ioaniţi clis[i]arhu, de când au fost sf. ..." (întrerupt).

d. BER III 473; 33 × 20,5 cm. Conţine f. 6–252 (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–5, 152–222, 253–297).

Legătura nu s-a păstrat.

Nu are însemnări.

e. BER IV 1; 34 × 22 cm. Conţine 4 f. nenum. şi f. 4–297, multe deteriorate (f. I–III, 4–8, 40, 77–80, 95–98, 118, 119, 133, 134 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţia obişnuită.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* este cumpărat de la Cost[antin] Neamț[u]lui şi de s-ar ispiti cine[va] …" [şters, îngustat]; la fel, în cazul însemnării de la f. 11–14 (chirilice, cerneală brună), din care se mai poate descifra, la sfârşit, anul 7257 (1748–1749);

– f. 235 (caractere latine, creion): „Chelaru Agapi, 17/IV/1938, soldat şi cântăreț la această biserică";

– coperta II, int. (caractere chirilice, cerneală brună): „1843, ghenar[ie] 1. S-au botezat Marie[a], fiica lui Dumitrachi, sân Gheorghi …".

f. BER IV 2; 34 × 22 cm. Conține 297 f. num. (lipsesc foile nenumerotate de la început, iar din interior, f. 25, 97, 98, 237, 238); numeroase foi deteriorate (1–4, 73, 75, 99, 118, 119, 127, 128, 136 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor, cu ornamentația ştearsă.

Însemnări:

– coperta I, interior, ştampila Parohiei Cireşul, jud. Neamț (apare şi la f. 26^{r}, 54^{r}, 75^{r}, 274^{r});

– f. 6–7 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* l-am cumpărat eu, preutul Pavil [sic!] ot Horodniceni, de la preutul Vasile Dibeci o[t] Suciavă …" (îngustat);

– foaia manuscrisă care înlocuieşte f. 237–238 (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă carte o am cumpărat-o eu, Orest Boghian, şi am dat pe dânsa 11 lei, cu legat cu tot, şi o am dat Mănăstirii Cârligului. Şi pe un ci[a]slov am dat 10 lei pol [şi jumătate – n.n.], tij [de asemenea – n.n] l-am dat mănăstirii. Şi pe un ovtoi[h] [sic!] am dat 6 lei, tij l-am dat mănăstirii. Şi pi o psaltiri am dat 4 lei pol şi o am dat tij mănăstirii. Şi pi o leturghie de celi mari tij am dat 4 lei şi o am dat mănăstirii. Şi pe o evanghelii tij am dat 7 lei pol şi o am dat mănăstirii. Şi pe un molităvnic [sic!] muntenesc tij am dat 4 lei şi l-am dat mănăstirii. Aceste 7 cărți le-am cumpărat eu, pentru sufletul meu şi a părinților miei, şi le-am dat mănăstirii. Iorest Gheorghe Boghian ot Cârligul".

– f. 258^{r}–259^{r} (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă carte, *Triod*, am vândut-o eu, preutul Pavil … [îngustat] Sfinții[i] Sali părintelui Iorest Boghian, egumen ot Cârlig, să fii pomană sf[i]nții[i] …" (îngustat).

g. BER IV 3; 36 × 22,5 cm. Conține 294 f. num. (lipsesc foile nenumerotate de la început, precum şi f. 236, 237, 248, 262, 295, 296; alte foi, deteriorate, 1, 97, 113, 118, 138, 151, 152 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor, cu ornamentele şterse şi coperțile desprinse.

Însemnare pe f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de când am venit eu în Brăteşti, la biserică, dascăl, umbla veletul 1804, în luna lui martie, în 20 z[ile]. Şi am slujit sfintei biserice cu nivrednicei [= nevrednicie]. Şi cini a sluji în locul meu, să să ro[a]gi pentru mine, păcătosul şi să po[a]rte cărțile bine şi milostivul D[u]mnezău să-i dăru[i]ească împărăție[a] ceriului. Eu, diecon [sic!] Ion dascal".

h. BER IV 4; 37,5 × 23 cm. Conține 1 f. nenum. şi 297 f. num. (lipseşte 1 f. nenum. de la început: foaia de titlu; alte foi, deteriorate: 135–138, 225, 242, 243, 248, 249, 263, 297).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentație cu motive florale şi geometrice.

Însemnări:

– coperta I, int. (caractere latine, creion): „Ion Creangă" (com. Ion Creangă – Roman);

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală violetă): „Prezenta carte, cu spezele d[omnu]lui Năstasă, cu Co[n]s[tantin] Podariu şi Neculai Asaftii. 1886, martie, în 25 zile";

– f. I nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Triod* iaste a sventei Mănăstiri N[eamțului] ... [rupt] şi am dat în Pipirig, pentru ... [rupt]. Iar cini l-ar fura sau l-ar scoati din svânta [mănăstire], să fie afurisit şi anaftima ... [rupt]. Şi noi, pentru credință, am iscălit. Ghedeon ... Neamțului ..." (rupt).

i. BER IV 5; 34,5 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 294 f. num. (lipsesc o f. nenum. și f. 295–297 de la sfârșit; multe foi deteriorate: I nenum., 1–5, 12–18, 78, 86–89, 97, 98, 105–108 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentația ștearsă.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* esti di aici, de la biserica din sat Buciumii [com. Valea Ursului, jud. Neamț], ci ari hram Sfântului Neculai, moșie[a] bo[i]erului agăi Gheorghi Negruți"; mai jos (caractere latine, cerneală albastră): „Valea Ursului";

– f. 11^{v}–18^{v} (caractere chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă carte ci să numeşti *Triod* [am cum]părat ... [deteriorat] di la preut Ianni, di la sfânta Episcopiia Romanului ... [rupt] și am da[t-o] ... [rupt] la satul meu, Buciumi, unde să ... [rupt] ar înstreina di la sfânta beserică sau a o fura-o, să fie afurisit de Domnu[l] nostru Isus Hristos și di ... 318 Sfinți, în veci, amin ... din țigani domnești"; aceeași mână, la f. 39^{v}–45^{v}: „Acest sfânt *Triod* l-am cumpărat eu și l-am dat la Beserica Sfeti Neculai, ci am făcut noi în satul nostru, Buciumi, pi moșâi[a] no[a]stră, pentru sufletul nostru și a părinților noștri, ca s[ă] fii în veci po[me]niț[i] ... Și ci[ne] a o ceti, să aibă a ne pomeni și pe noi, anume Ion, Tofana și cu fii[i] noștri, Vasili, Costachi, Ana și pi cii morți, Athănas [sic!], Marie și Ion Lifana[s] [? – pătat], cu Marie[a] Alicăisei [sic!], Mihalachi. Și când a o înstrăina, să fii blestemat, și di noi, și de Dumnedzeu, în veci, amin. 1766, fev[ruarie] 12, Costea Neamțu, vornicu [?]".

j. BER IV 6; 35,5 × 20,5 cm. Conține 297 f. num. (lipsesc foile nenumerotate de la început; alte foi, deteriorate: 1, 70, 71, 135–139, 163, 172, 192–199, 201–203, 212–215 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație simplă, cu motive geometrice.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Bătrânești. Filiala Spiridonești";

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală violetă): „Apostol Petrache, din districtul Tutova, orașul Bârlad. M-am subscris, căci am fost la moșul meu, în districtul Roman, comuna Bătrânești-Cuci. Și eu am fost can [= cam] un fel cântăreț"; mai jos (chirilice, cerneală brună): „Să știi cându s-au aprinsu bisărica, în anul 1859, fevroar" [sic!];

– f. 8^{v}–15^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acestu sfântu *Triod* l-am co[m]păratu [sic!] eu, preutu[l] Apostol ot Bătrânești, sân popei lui Vasâlii ot tam [de acolo – n.n.], în dzilili pre[a]luminatului domnului nostru Ion Necolai Costantin [Constantin Mavrocordat, în a treia domnie în Moldova, 1748–1749, n.n.], dumna [sic!] sa Catrina. Și l-am cumpărat din Sfânta Episcopi[i] de Roman, în dzilili iubitorului de Dumnădzău, episcopului nostru chir Io[a]nichii [episcop de Roman între 1747 și 1769, n.n.] și am datu dzăci lei, 6 pol., ca să fii pomenire pentru sufletul meu ... [șters] și a părinților mii, Varlam [sic!], monahie[a] Sofia ș-a copiilor noștri carii-i va trimite Dumnedzău ... Iar cini s-ar ispiti să fur[e], să fii anaftema și la dzio[a] giudecății să nu-i fii Dumn[e]dzău cu milă asupra unu[i]e ca aceluie. Ș-am scris eu, Dumitrașco, feciorul răposatului căp[i]tanului Ștefan, în Bătrânești, ca să știi. Let 7257, ghenari[i], 26 dni" (26 ianuarie 1749 – n.n.).

Alte 24 de exemplare ale acestei cărți se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

43. CAZANII, Râmnic, 1748

BRV II (263), p. 105–107. A se vedea și CRVAS Focșani, cota II 1243; CRVBCU Iași, p. 78–82; CRVBJ Galați, p. 33; CRV Suceava, p. 92.

BER 109; 29 × 19 cm. Conține 3 f. nenum. + 200 + 110 f. num., cu destule erori (161–165, 165–166, 168–169, 181–183, 198–199 (I), 14–16, 62–64, 68–70, 71–73, 80–82, 85–86, 95–97, 99–101 (II).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ca ornamentație, motive florale și medalion (scenă biblică), pe prima copertă, motivele geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– f. I albă, nenum. (chirilice, cerneală brună): „La velet 1788, să s[e] ştie că în zioa de 40 de Mucenici, în vrem[ea] că [sic!] era 1 200 turci în târgul Romanului, cu Iakop-aga, au plo[u]at şi au tunat şi au fulgerat, iar dup[ă] Sfântul Gheorghi, ap[rilie] 24, au ni[n]s şi a do[u]a, în zi, au nins şi tot în noapte acie[a] au îngheţat frunza şi încă şi tina. Să s[e] ştii la oamini[i] ci vor trăi după noi cum au fost timpul la velet 1788"; mai jos (la fel), scris mai mic: „Velet 1790, au fostu săcet[ă] mare, încât au rămas ţarnili [sic!] şi au slobozit vacili di au păscut; că păpuşoi nu s-au făcut, pi uni locuri pre[a] puţin s-au făcut, cum şi mălai nu s-au făcut, iar grâu tot s-au făcut câte puţintel, cum şi fân iar[ă]şi puţin. Şi atâta scumpe[te] au fost la an 1791, de au ajunsu merţa de păp[u]şoi 12 lei şi încă nu s[e] găsă. Pi multe locuri au mâncat oaminii coajă de ulmu, ciulini şi prim[ă]vara îş[i] ţine[a] viiaţa cu buru[i]eni; iar şi merţa de orzu şi di ovăs au agiunsu 8 lei. Apoi, vara, au dat Dumnădzău, milostiv[u]l părinte, mare bişug [şi] rodiri pământului. Să s[e] ştii şi aciasta la cei car[e] ţin pâni, pentru pâni, cum să o păzască, căci pi ... [deteriorată foaia] au şi murit oamini mari şi copii de foame. Şi ... di ciap[ă], 15 lei au fostu ... de bobi, 17 par[a]li ... di mazăre, 8 par[a]le ... de fasoli, 12 par[a]li ...";

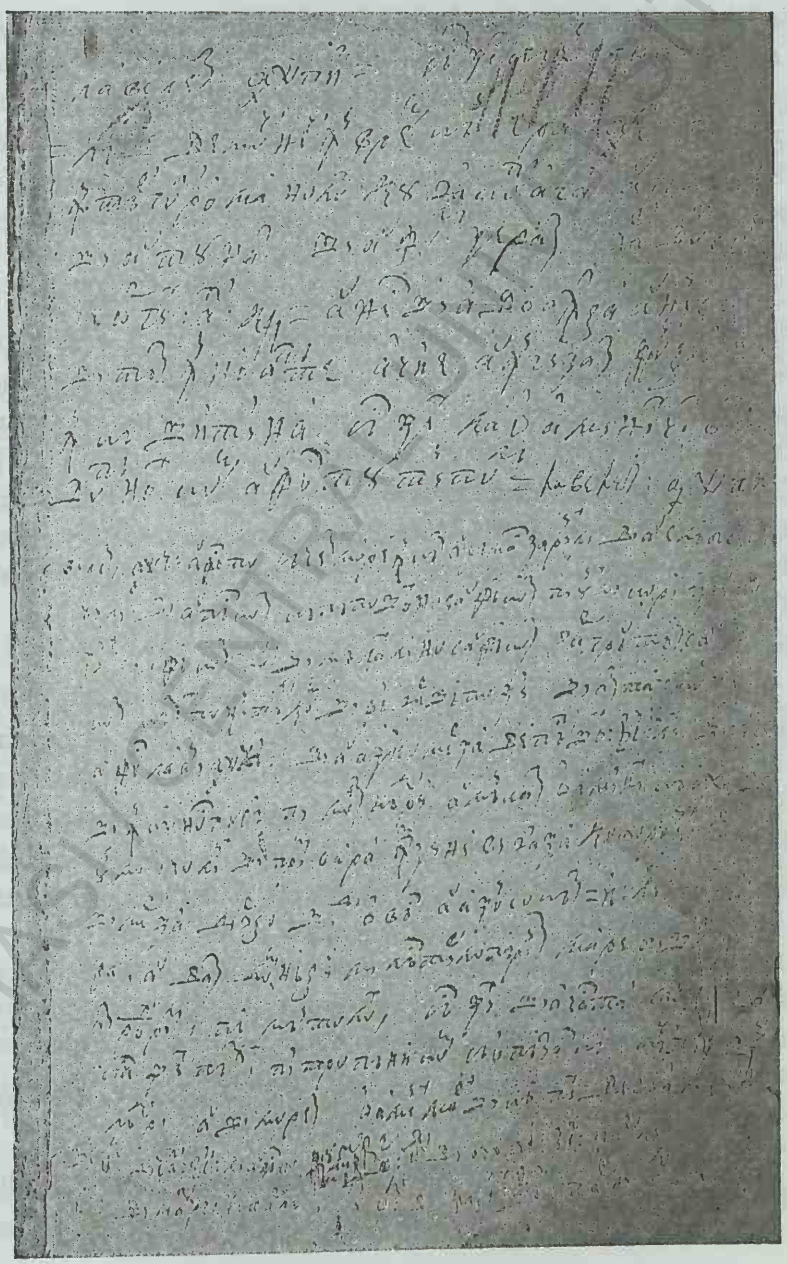

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– pe aceeaşi foaie, verso (chirilice, cerneală neagră): „Let 1790, mart[ie] 16, vin[e]ri spre sâmbătă, la 10 cias[u]ri de noapte, au răpă[o]sat fiiul meu, Enache, Dumnădzeu să-l pomenească [în] împărăţie[a] ceriului şi să-l [i]ert[e] de păcat[e]. Şi l-am îngropat la sfânta bisăricâ în Dămineşt[i] [acum, în jud. Bacău], lângă frat[e]-său Matii, dinafar[ă], lângă bisărică"; mai jos, aceeaşi mână: „Let 1790, mart 26, marţi spre m[i]ercuri, la 2 cias[u]ri de noapte, s-au cutremurat pământul foart[e] tare, cât ne-am spăriet că s-a prăbuşi pământul şi a căde[a] cas[a] pi noi, undi ne-am aflat, la Dăm[i]neşti. Şi au ţânut cutremurul cât s-au citit slavoslovie[a], de părintele Toader diiacon, întâmplându-s[e] acest[a] la noi la Dăm[i]neşti"; mai jos, aceeaşi mână, cu cerneală mai deschisă la culoare: „Let 1791, av[gust] 17, au răpă[o]sat fiică-me[a] Nastasâiia, duminica, la 8 cias[u]ri de dzi, în casa sa, la Dăm[i]neşti. Şi s-au îngropat la bisărica noastră, în Dăm[i]neşti, dinafar[ă], lângă fraţii Matii şi Enachi. Către Dumnăzeu, să-i [i]ert[e] şi să-i odihnească [în] împărăţie[a] sa ceriască";

– f. 2 albă, nenum., aceeaşi mână (chirilice, cerneală neagră): „La let 1789, mai 1, Andrii, cioban al meu, având tribuinţa sa la Drăgeşti, când s-au întors înapoi, s-a întâlnit cu un m[i]el alb întri Dăm[i]neşti şi întri Drăgeşti. Şi chemându-l la mân[ă], au vinit m[i]elu[l] la dânsul şi l-au prins; luându-l în braţ[e], l-au sâmţât că-i răci ca ghiaţa şi îndat[ă] au cugetat că poa[te] să fii diiavulul; şi vrând să-ş[i] facă cruci, îndat[ă] au sărit din braţili lui şi au p[i]erit"; mai jos, aceeaşi mână: „Let 1790, ghen[arie] 27, s-au cutremurat pământul, la 9 cias[u]ri din dzi, duminică"; „Let 1790, fev[ruarie] 18, s-au mutat nănaş[a] Catrina, a Svinţii[i] Sali soţ, nănaş lui Toader, diiacon aici, la sat la D[ă]m[i]neşti. Şi s-au îngropat la bisărică în Dămineşti, undi să cinsteşte hram Sf[ân]ntului [I]erarh Neculai. Dumnăzeu să o pomenească";

– pe verso, aceeaşi mână: „La velet 1789, ghenar 4, gioi demineaţ[ă], au răposat soţi[ea] me[a] Tudura, Dumnădzeu să o pominiască întru împărăţiia ceriului. Şi s-au îngropat sâmbăt[ă], în dzioa de Bobotează[ă], în sfânta bisăric[ă], în Dămineşti, în tinda bis[ă]ricii, unde să prăznu[i]eşti hram Svântului Neculai. Deci şi eu am însămnat spre pomenire[a] ei, ca s[ă] nu fi[e] uitat[ă] de iubiţ[ii] noştri fii cari ni i-au dăruit milostivul Dumnădzău şi datori să fii copii[i] noştri în toat[ă] vremi a o pomini"; mai jos, aceeaşi mână, scris mai gros: „La velet 1789, viner[i] spre sâmbăt[ă], fev[ruarie] 20, s-au mutat fiiul nostru Matii. Dumnăzău să-l pomenească întru împărăţie[a] ceriului. Şi s-a îngropat sâmbăt[ă], fev[ruarie], 24, lângă bisăric[ă], dinafar[ă], în Dămineşti, unde să cinsteşte hramul Sf[ântu]lui Niculai. Datori să fii fraţii lui, în toat[ă] vremi, a-l pomini, cu cât s-a pute[a], neuitat să fii ... părintele lui. Dumnăzeu să-l [i]erte!";

– f. 1^{r}–20^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă dumnezăiască carte, ce să chiamă *Chiriacodromion*, prorocie discoperită a sfintei *Evanghelii*, întru care să cuprind toate cazaniile, preste tot anul, am cumpărat eu sfintei şi dumnezăeştii bisărici din satul Dămieneştii, de la ţin[utul] Romanului, unde să cinsteşti şi să prăznueşte hramul Svântului Ierarh Nicolae. Care svântă bisărică, cu agiutoriul marelui Dumnezeu şi a Sfântului Ierarh Nicolae, prin multă osârdie şi silinţă ce am pus, iaste făcută de mine, cu toati celi trebuincioasă din câti pără acmu mi-au dat putinţa a le face Nicolai Momimco, la anii 1783";

– f. 22^{r}–27^{r} (chirilice, cerneală brună): „La anul 1798, ghenar[ie] 19, marţi sara, la 4 ciasuri de noapte, au răpousat părintele meu, Nicolae Momimcu şi s-au îngropat joi, ghenar[ie] 21, la biserica sa, în Dămieneşti. Ioan das[cal] Momimcu";

– f. 139^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să [se] ştie de când au răposat Mariia, soţie[a] dascalu[lui] Dumitru, la 1833";

– f. 51^{v}–52^{r} (II), aceeaşi mână: „S-au săvârşit Mariia, soţia dasca[lu]lui Dumitru din sat Dămineşti şi s-au îngropat la bisărica din sat".

44. MOLITVENIC, Iaşi, 1749

BRV II (268), p. 109. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 84–85; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 53–54; CRV Suceava, p. 93.

a. BER 175a; 18,5 × 13 cm. Conţine 4 f. nenum. 564 p. num. Lipsesc p 97–128, 153–156, 223–224, 295–298. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (24–26, 64–66, 177–180, 503–504). Multe foi desprinse, deteriorate.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Ornamente cu motive florale şi geometrice, iar în mijloc, pe ambele coperte, medalioane cu scene biblice, toate abia vizibile.

Însemnări:

– f. I albă, nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii di cându au murit soţia me[a], Ile[a]na preut[e]asa, în luna lui avgust, 9, duminică, pi la chindii, velit [sic!] 1849";

– p. 23 (chirilice, cerneală brună): „... let 1807 ..." (restul, la fel ca şi la p. 24, unde însemnarea continuă, nu se mai poate vedea, din cauza îngustării filelor la legat).

b. BER 175b; 18 × 14 cm. Conţine 1 f. albă, nenum. + 5 f. nenum. (2 albe) + 564 p. + 1 f. albă, nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; ca ornamentaţie, motive geometrice şi florale, pe prima copertă, numai geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– f. II albă, nenum. (caractere latine, creion): „Acest *Molitfelnic* este a supsemnatului [sic!] Gh. Cos. Tabacar[u] şi care va ceti în aceasta carte se [sic!] va aduce aminte şi va pomeni şi dacă va înţelege cele cuprinse în aceasta carte. Şi spre amintire am scris aci. Tabacariu, 1911";

– f. V, albă, nenum., acelaşi scris: „Această carte este a suptînsemnatul [sic!] Ghiţă Tabacaru şi cel ce va ceti într-î[n]sa se [sic!] se aducă aminte de numele lui. Şi spre amintire am scris în aceasta carte. Tabacaru, 1907, mai 25";

– p. 75 (chirilice, cerneală brună), însemnare imposibil de citit din cauza îngustării foii.

c. BER II 33; 19,5 × 15 cm. Conţine 1 f. albă, nenum. + 4 f. nenum. + 564 p.

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de bine păstrată. Pe ambele coperte, ornamente (motive florale, geometrice şi medalioane reprezentând scene biblice).

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine,cerneală albastră): „Poenari"; alături, ştampila parohiei comunei respective, din fostul judeţ Roman);

– f. I albă, nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Proprietatea mea, Pârlea N. Gheorghe, absolvent al Şcoalei de Cântăreţi Bisericeşti din oraşul Roman. 1931, 15 iunie, comuna Sascut, jud. Putna";

– f. 21–53 (chirilice, cerneală neagră): „În numele Tatălui şi al Fiiului şi al D[u]hului Sf[â]nt, Amin. Aciastă sf[â]ntă carte, *Moletvănic* [sic!], l-am cumpărat eu, popa Vasile Levîţchi Racoveţ [sic!], pentru mântuire[a] sufletului său [sic!] şi cu preuteasa me[a], Catrina, şi cu fiiul meu, Dimitrii, împreună şi Ioniţa [sic!] şi Sandul şi cu fiiul meu Alestarh şi cu fiicele mele, Măriuţa, Dochiţa, Paraschiva, Nastasie. Şi am cumpărat-o eu, popa Vasile, şi am dat pe dânsa 7 lei bani. Şi într-a cui mână ar încăpe[a], din fiii mei, să-mi fie pomană. Iar cine a depărta [sic!] de la fiii mei sau ar fura-o, să fie supt blăstămul lui Dumnăzeu Savaoth şi de a no[a]stră smerenie să fie afurisit în veci, amin. În dzilele pre[a]luminatului Ion Gligorii Ghica-Voi[e]v[o]d, la al doile[a] [sic!] domnie, let 7257 [1749; de fapt, poate fi vorba de a treia domnie a lui Grigore Ghica în Moldova, încheiată însă în 1748 – n.n.];

– p. 58 (chirilice, cerneală brună): „1845, noi[e]mvrie 18, s-au pus aceste ... [şters] la carte[a] aciasta; să să ştie. Eu, pop[a] Vasile, am scris";

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– p. 564 (chirilice, cerneală neagră): „Dat de dumnealui Co[n]standin Dragachi [?], soția Du[misal]e Mariea, cu tot neamul lor. 1835, iul[ie] 25".

d. BER II 34; 21 × 16,5 cm. Conține 564 p. și 4 f. manuscrise (*Apostol*), adăugate la sfârșit. Lipsesc foile nenum. de la început, precum și p. 67–80, 195–226.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor (aproape desprinsă); nu se mai disting ornamentele.

Însemnări:

– p. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Siliștea";

– p. 4–43 (chirilice, cerneală brună): „... (lipsește începutul) sin popii lui Vasile cel bătrân. Zet [ginerele – n.n.] Boghian mi l-au dat de la mitropolit. Și am dat pre dânsul șés[e] lei, ca să ne fie pomană no[u]ă și preotései Mariei și fiilor noștri. Pentru aceia am scris, căci am dat a miei drepți bani, acei 6 lei. Déci cine s-ar ispiti să-l fure sau să mi-l ia cu sila, ori pentru ce pricină, unul ca acela să fie blăstămat de D[o]mnul D[u]mnezeu și de Maica Precistă și de Sfinții Apostoli și de toți sfinții ierarși carii au legat Sf[â]nta Pravilă și să aibă parte la un loc cu Iuda, cari l-au vându[t] pre Domnul H[risto]s și cu procletul Arie. Mai pre urmă, și de mine, de un păcătos, să fie dat anathemii. 7259, iun[ie] 26" (26 iunie 1751 – n.n.];

– p. 35–43, aceeași mână: „Să s[e] știe di când am legat aciastă carte, anume *Molitvănec* [sic!], a preutului Neculai, al doile [sic!] legătură, în zilile pre[a]înălțatului dumnu [sic!] Matei-Vo[i]evod și îmbla veletul de la Adam 7264 [1755–1756, în timpul lui Matei Ghica, domn al Moldovei între 1753 și 1756, n.n.] și l-am legat eu ..." (neclar).

e. BER II 79; 19 × 14,5 cm. Conține 306 p. (lipsesc foile nenumerotate de la început, p. 192–203 și 307–564).

Legătura veche nu se păstrează și nici nu a fost înlocuită cu o alta.

Însemnări pe p. 3–13 (chirilice, cerneală brună): „*Moliftelnic* [sic!] de S[fin]ția Ta părintelui Ghedeon de la Roman ... [neclar] au dat-o la Brătești".

f. BER II 80; 19 × 15,5 cm. Conține 544 p. (lipsesc foile nenumerotate de la început, p. 1–6, 112–155, 218–233, 545–564).

Legătura veche nu se păstrează (ca și exemplarul anterior, nu mai are niciun fel de legătură).

Nu conține însemnări. Pe f. de gardă din față, o ștampilă care atestă proveniența recentă: „Episcopia Romanului și Hușilor. Județul Neamț. Parohia Broșteni".

g. BER III 75, III 78; 20,5 × 17 cm. Conține 3 f. nenum. + p. 1–206 și 209–562 (lipsesc f. I nenum., p. 207–208 și 563–564).

Nici acest exemplar nu mai are niciun fel de legătură.

Provine de la „Parohia Ruginoasa. Bozieni – Roman", conform însemnării moderne, de pe prima foaie nenumerotată. Cele două părți, desprinse una de alta, au fost înregistrate în mod eronat la BER sub cote distincte.

Un număr de opt exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

45. OCTOIH, Iași, 1749

BRV II (269), p. 109–110. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 85–86; CRV Suceava, p. 93–96.

a. BER 203; 31,5 × 18 cm. Conține 1 f. nenum. și 913 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (108–110, 123–130, 149–154, 201–203, 223–224, 226–228, 299–301, 351–353, 367–360, 413–418 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele; ca ornamentică, motive geometrice, medalion rombic, pe prima copertă, numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (caractere latine, creion): „Neguşeni" (acum în jud. Bacău, cândva în jud. Roman – n.n.);

– p. 3–11 (chirilice, cerneală neagră): „... cumpărat acest *Octoih* drept noao lei ... Vas[i]le Nuor, Vas[i]le Ioniţă ..." (restul nu se poate citi, din cauza deteriorării sau îngustării foilor).

b. BER III 488; 29,5 × 18 cm. Conţine 448 p. num. (lipsesc f. de titlu, p. 123–129, 336–339, 348–352 şi 449–913). Aproape toate filele deteriorate, unele grav (p. 28).

Legătura veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor, ruptă, mucegăită, cu ornamentaţia ştearsă.

Însemnări la p. 4–6 (chirilice, cerneală brună): „... la Iucşeşti [actualul Icuşeşti – Roman, n.n.]. Iar de s-ar tâmpla să o fure cineva şi nu o va mărturisi ..." (mai mult nu se mai poate citi, din cauza deteriorării grave a filelor).

c. BER III 489; 33 × 20 cm. Conţine p. 1–8, 41–896 (lipsesc p. 9–40, 897–913). Numeroase file deteriorate.

Legătura veche nu se păstrează şi nu a fost înlocuită cu o alta.

Nu există însemnări.

d. BER III 49; 28 × 18 cm. Conţine 902 p. (lipsesc foaia de titlu şi p. 903–913).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor; ornamentaţie cu motive geometrice şi florale, pe prima copertă, numai geometrice, pe cea de-a doua.

Însemnare pe coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Secueni" (– Roman, n.n.).

Alte însemnări nu mai există (dacă au existat, au dispărut la legat, când filele au fost mult îngustate).

e. BER III 491; 32 × 20 cm. Conţine p. 3–903, 939, 940. Lipsesc p. 1–2, 904–913.

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia nu i se mai păstrează cotorul. Scenă biblică (Răstignirea), motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări pe p. 326 (fără cifră, după p. 325; chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Octoih* esti cumpărat de Zaharie[a] Vicol log[o]f[ăt] za [pentru, de] divan şi l-au dat la a sa biserică, schitul cel vechi din Iucşăşti, să fie pomană în veci, unde esti hramul Sveti Arhangheli ... Iar cine l-ar înstreina de la aciastă sfântă biserică, să fie în giud[e]cata lui Dumn[e]dzău. L[e]t 7257, săpt[embrie] 20 [20 septembrie 1749 – n.n.]. Zaharie[a] logofăt".

f. BER III 492; 29 × 18 cm. Conţine p. 49–903 (lipsesc foaia de titlu, p. 1–48, 101–111, 904–913).

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de bine păstrată. Ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Cotu Vameş" (– Roman, n.n.);

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): o listă de nume şi sume, probabil a celor care au contribuit la legarea cărţii (ştearsă, fără loc şi dată).

Alte însemnări nu mai există (exemplarul a fost îngustat mult la legat).

g. BER III 493; 31,5 × 19 cm. Conţine p. 5–913 (lipsesc foaia de titlu şi p. 1–4).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor şi cu ornamentaţia ştearsă.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Bătrânești. Filiala Spiridonești. Paroh pr. I. Dragomir"; mai jos (chirilice, cerneală brună): „La anu[l] 1833, iulie 8, m-am născut eu, Gheorghe, ficiorul lui Leoniță Mane[a]. Și pentru ca să se știe, am însemnat eu"; mai jos, aceeași mână: „La anul 1852, la Sfântul Toader, au nins 3 zile și au ținut 2 săptămâni și s-au luat"; „La anul 18 ... (gaură de cari), mai 21, s-au stricat biserica asta, din Bătrânești și s-au gătit la dechemvrie 21 și s-au sfințit. Am scris ca să să știi, că mâna mea putrizăști, da[r] slovili rămân. 1853, 6 a[u]gust. Gheorghe Leoniță Manea";

– p. 25 (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] știe că acest *O[ctoi]h* l-am plătit eu, popa Gligoraș, s[â]n Filip [?], cu 5 lii pol [și jumătate – n.n.], cân[d] le-au împărțit prot[osinghel] Ștefan, la velet 7259, fev. 12" (12 februarie 1751 – n.n.);

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală brună): „Să să știi di când m-am născut eu, la anul 1833, iulie 8. Și pentru ca să să știi, am scris acest beleg [însemnare – n.n.]. Gheorghi, sân Leon" (a se vedea și f. de gardă de la început).

La Mănăstirea Bogdana se mai află încă 20 de exemplare ale acestei cărți.

46. EVANGHELIE, București, 1750

BRV II (275), p. 113. A se vedea și CRVAȘ Bacău, cota 1031; CRVBCU Iași, p. 88–90; CRV Suceava, p. 96–98.

a. BER 4; 28 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. + 182 f. num. + 19 f. nenum. Numerotație veche a filelor, cu rare greșeli (32–34, 113–115, 146–147).

Legătură veche, din lemn și piele, acoperită ulterior cu catifea de culoare maro.

Însemnări la f. 1–12 (chirilice, cerneală brună): „Aciasta sfâ[ntă] ... [rupt] și au dat sfinti[i] Bisereci Sfântului Ierarh Nicol[ae], din târgul Bacăului, întru pomenire[a] părinților și pentru sufletul meu. Și cine ar lua-o sau a[r] tăgădui-o, să fie blestemat de Domnul Dumnezeu și de Preacurata sa Maică și de Sfi[n]ți 12 Apo[s]toli și de 318 Sfinți Părinți și de Ierarhu[l] Nicolae. Fierul și piatra să putrezască, iară trupul acelu[i]e[a] să stea întreg și să aibă bubele lui Ghez și să fie tremurând ca Cain ... Let 1768, ghen. 1. Eu, preotul Gheorghe ot Bacău, am scri[s]".

b. BER III 446; 29 × 19 cm. Conține 3 f. nenum. + 182 f. num. + 19 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori metalice păstrate. Ornamentație identică pe cele două coperte (medalioane cu scenă biblică, în mijloc și cu evangheliștii la cele patru colțuri, motive florale și geometrice).

Exemplarul nu are însemnări.

c. BER III 447; 29,5 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. + 182 f. num. + 19 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, bine păstrată, dar fără cele două cheotori metalice; aceeași ornamentație.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Cotu Vameș" (Roman, n.n.);

– f. 20^{v} (chirilice, cerneală maronie): „Aciastă Sf[â]ntă și d[u]mnezăiască *Ev[an]g[he]lie* s-au cumpărat de dumnealui vătavul Ursachie, pe drepți banii Dumisale și s-au afierosit [închinat, dedicat – n.n.] sf[i]ntii bisérici din satul Cotul Vameșului, de pe moșiia sf[i]ntii Episcopii Romanului, în zilile preosf[i]nțitului episcop Antonie Putneanul [1787–1796, n.n.], unde să cinstește și să prăznu[i]ește Sf[â]ntul, slăvitul, marele mucenic, izvorâtorul de mir, Dimitrie, întru vécinica pomenire a Dumisale, în véci. Iar de să va întâmpla cineva, din cei ce nu să tem de D[u]mnezău, a înstrăina aciastă sf[â]ntă carte de la biserica de unde iaste afierosită, protivnic să

aibă pre Sf[â]ntul Dimitrie, stăpânul cărții. Deci, eu, fiind martur şi fiind şi poftit a scrie, am şi iscălit numele meu, Ioan [i]erei, d[u]hovnicu[l] Episcopiei Romanului, la v[e]let 1794, no[i]emvrie, 24 dni".

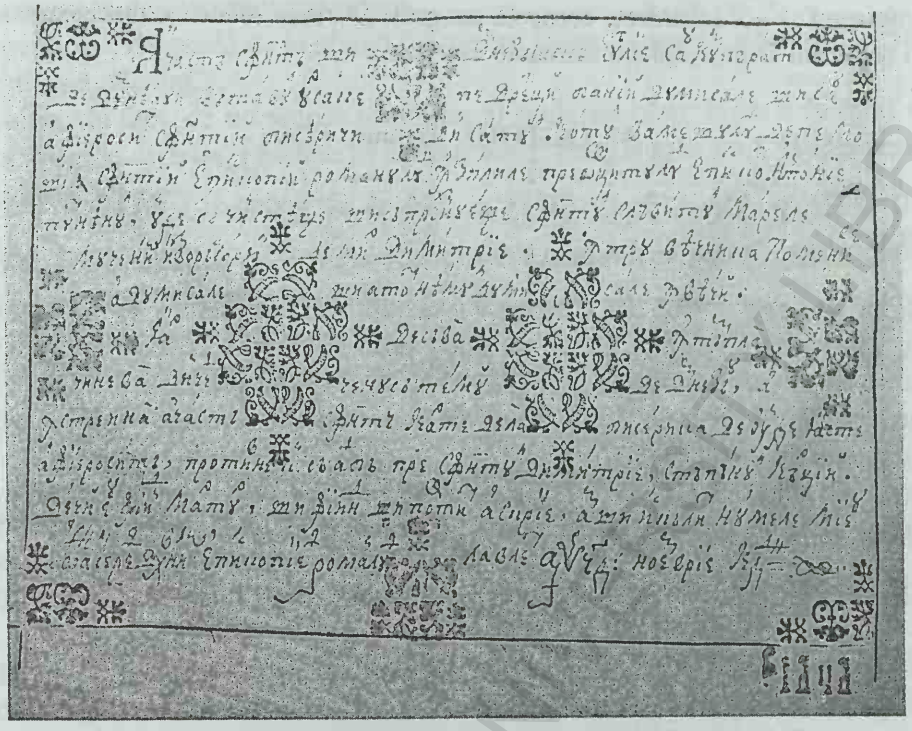

d. BER III 448; 29 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. (lipsă f. II) + 182 f. num. + 19 f. nenum. Unele foi sunt desprinse (105, 177–180).

Legătură veche, din lemn şi piele, relativ bine păstrată (fără cheotori); ornamentație obişnuită.

Nu are însemnări (pe f. de gardă din față, ştampila locului de proveniență: „Episcopia Romanului şi Huşilor. Parohia Horia. Județul Neamț".

e. BER III 450; 27 × 18,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 175 f. num. (lipsesc f. III nenum., f. 176–182 şi cele 19 f. nenum. de la sfârşit.

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă de la cotor, deteriorată la colțuri, cu ornamentația ştearsă.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Ruginoasa";

– f. 3^{r}–5^{r} (chirilice, cerneală brună): „... [lipită bandă albă] pe dânsa 15 lei, de la popa Stoica Mânăverde, din Focşan[i], şi o am dat fecioril[or] ... [bandă albă], ca să fie pomană. Leat 7257" (sic!; 1748–1749);

– foaia de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală violetă): „Această sfântă *Evang[h]elie*, dreaptă a subsemnatului, parohul Vasile Radu, din târguşorul Bozienii [de Sus, jud. Neamț – n.n.], prezentată de parohul Costache Bog[h]e[a]n, din comuna Cârligul. Am scris aice în al dou[ă]zecile şi doi [sic!] ani trecuți al [sic!] serviciului meu ce am făcut la biserica cu patronul Înălțarea D[omnu]lui, din Bozieni, şi mai departe. 1880, iunie 5. Paroh V. Radu"; pe verso, cu creionul, aceeaşi mână: „Ştiut să fie că la anul 1904, iunie 19, s-au săvârşit din viață soția mea, prisvitera [sic!] Maria preot V. Radu, în etate de 62 ani, şi s-a înmormântat în cimitirul acestei sfinte biserici, în cavou, în dreptul stranii mari, afară. Preot V. Radu, 1904, August 15".

f. BER III 451; 31 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 180 f. num. (lipsesc f. 181–182 num. și 19 f. nenum.). Unele foi, desprinse (65, 68, 89, 124, 133, 136, 149, 152, 157, 160).

Legătură veche, din lemn și piele, peste care s-a aplicat una nouă, din metal și catifea verde. Ornamentațiile obișnuite, pe coperta din față, iar pe coperta a doua, o cruce (toate din metal).

Însemnări pe f. 1^{r}–5^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă sfântă și dumnezăiască *Evanghelie* au cumpărat-o robul lui Dumn[e]dzău Sofronie Sturdza".

47. OCTOIH, Râmnic, 1750

BRV II (277), p. 113–119; IV (277), p. 244. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 91; CRV Suceava, p. 98–99.

a. BER IV 46; 29,5 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 372 f. num. + 65 f. num. Lipsă f. 49–51 (I), 58–59 (II). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (115–117, 256–260, 271–273 (I), 23–25, 60–64 (II). Multe foi deteriorate, unele grav (93–95, 138, 260, 273 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, destul de bine păstrată. Ornamentație cu motive florale și geometrice (I), numai geometrice (II).

Însemnare pe f. I albă, nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Climești ..." (neclar); tot acolo (latine, creion): „Am fost cântăreț la această biserică, de la anul 1907. G. Mihai" [?].

b. BER IV 47; 29,5 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. + 372 f. num. + 65 f. num. Unele foi, deteriorate (I–III nenum., 3, 5, 6–10, 28, 48, 50, 54 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele; lipsă cotorul, iar coperțile desprinse. Ornamentație cu motive florale, geometrice și cu medalion – scenă biblică (I); numai cu motive geometrice (II).

Însemnări pe f. 5–12 (chirilice, cerneală brună): „... Sf[i]ntei Mănăstiri ... [deteriorat] se prăznuiește Adormire[a] ... Stăpânii noastre, Născătoarii de Dumnezeu și pururea Fecioa[rei] Mariei. Și cine s-ar ispiti să o înstreineze de la aciastă sfântă bise[rică] ... zi a giudețului. 7267, săpt[embrie] 12" (12 septembrie 1758); mănăstirea este, desigur, Precista Mare, din Roman, a cărei ștampilă modernă (ca parohie) o aflăm pe interiorul primei coperte.

c. BER IV 48; 29,5 × 19,5 cm. Conține 1 f. nenum. (ultima) și 372 f. num. Lipsesc primele 3 f. nenum. și cele 65 f. num. ale părții a doua. Unele foi, deteriorate (1–4, 7–12, 40, 95, 97, 185, 191–193, 365, 369–372).

Din legătura veche se păstrează numai o jumătate din partea de lemn a primei coperte.

Însemnare pe f. de gardă din față (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljești. *Octoih*, Râmnic, 1750" (alături, ștampila parohiei).

La Mănăstirea Bogdana se află șase exemplare ale acestei cărți.

48. ANTOLOGHION, Râmnic, 1752

BRV II (281), p. 120–121. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 92–94; CRV Suceava, p. 100.

a^{1}. BER III 382; 29,5 × 20 cm. Conține f. 2–258, unele, numerotate greșit (8–10, 79–80, 90–92, 163–164, 222–224, 258–260), altele, deteriorate (2–4, 37–41, 53–58, 71–75, 98, 101, 110, 111, 117–120 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, din care nu s-a păstrat cotorul. Scenă biblică, motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări pe f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Bârjoveni I, com. Secuieni, jud. Neamț, filiala Unceşti".

a². BER III 387; 29,5 × 19,5 cm. Conține f. 259–546, cu unele greșeli de numerotare (367–369, 368–370, 366–371, 465–468) și destule foi deteriorate (259–268, 297–312, 348, 360, 372–374–377–389–391–394–412–423, 430–434 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la colțuri și la cotor; ornamentație asemănătoare cu aceea a volumului precedent.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Bârjoveni I, filiala Unceşti, jud. Neamț".

Este vorba, de fapt, de un singur exemplar al aceleiași cărți, separat în mod arbitrar în două părți, legate în volume diferite, păstrate în același loc și înregistrate apoi, la trecerea lor la BER, în mod eronat, sub cote diferite.

b¹. BER III 390; 29,5 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 260 f. num., unele desprinse sau deteriorate (38, 39, 140, 181, 182, 184, 185, 191, 245, 246, 256).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor și la coperta din față (ruptă); scenă biblică, motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive florale și geometrice, pe a doua.

– f. I nenum. – 2^{r} (chirilice, cerneală neagră): „... [rupt] dumnealui, Neculai Vârnav, biv vel jic[nicer], în dzilele Mării[i] Sale Ion Matei Ghica-Vo[i]evoda, la velet 7262 [1753–1754 – n.n.] și am dat-o sfintei beserici di[n] Secuieni, ce s[e] numeşte hramul Sf[i]ntei pr[ea]p[o]d[o]bnii Par[a]schiv[ei]. Iar de-ar fura-o sau de s-ar răsâpi în vreo parte și ar tăgădui-o, acela să fie neiertat de Domnul Dumnădzăul nostru I[su]s H[risto]s și de Maica Sfinții[i] Sale Pr[e]cista și de 318 Oteț de Nechie și [de] mini neiertat";

– f. 3^{r}–6^{r} (la fel): „Aceasta sfântă carte ce se cheamă *Menei* [sic] pe limbă românească s-au aflat la biserică la Săcuieni și s-au ținut în samă pân[ă] la urmă To[a]der ... let 7263, iun[ie] 29" (29 iunie 1755);

– f. 177^{v} (caractere latine, creion): „Cântăreț I. Hristea. 1 Dechem[vrie] 1931 – 6 Dechem[vrie] 1935".

b². BER 388; 29,5 × 20 cm. Conține f. 259–500, unele deteriorate (259–264, 268, 291, 297–307, 373–375 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, cu ornamentație asemănătoare cu aceea a volumului precedent.

Însemnări:

– f. 446^{r} (caractere latine, creion): „I. Hristea, cântăr[eț] în ani[i] 1931–1935, astăzi, 20 iulie 1935, fiind Sfânt[ul] Ilie, sâmbătă";

– același, la f. 483^{r}: „Astăzi, fiind praznicul Adormirei Maici[i] Domnului, a fost o zi cum nu se poate mai frumoasă. Cântăreț I. Hristea, 15 august 1939" (a se vedea mai sus, în prima parte, **b1**, f. 177^{v}).

Ca și în cazul anterior, avem a face cu două părți ale aceleiași cărți, legate separat și apoi înregistrate separat. Ambele provin, firește, din același loc, de această dată Parohia Secuieni – Roman.

c. BER III 389; 29 × 19 cm. Conține 1 f. nenum. + 541 f. num. + 1 f. nenum. (așezată în mod eronat aici, probabil la legat, în 1958, locul ei fiind, de fapt, la început, după cealaltă foaie nenumerotată). Unele foi deteriorate (I nenum., 39, 42, 77, 82, 123, 125, 136–140 etc.).

Legătură nouă, din carton și pânză.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, creion): „Anul 1958, duminică 9 martie, Sfinții 40 Mucenici, duminica a doua din post"; „14 sept[embrie] 1962, Măgureanu C.";

– f. I nenum., aceeaşi mână (latine, cerneală albastră): „Legată de mine, C[onstan]tin Măgureanu, în anul 1958";

– f. 1^{r}–16^{r} (chirilice, cerneală neagră): „... [şters] [preo]tului Toader ce au fost la S[f]â[n]tu Gheorghe, pe unsprezece lei şi am plătit de au legat-o, oct[ombrie] 20, 1790. Şi am cumpărat-o eu, preotu[l] Dobre, ş-am răscu[m]părat-o eu, fiiul răposatului preotului Anghel Banimărunţi, dempreună cu maica me[a], preote[a]sa Dumitra, [i]erei Constantin sachelariul Banimărunţi, şi le-am dăruit Bisărici[i] Sf[ântul] M[are] M[ucenic] Gheorghe, spre pomenire[a] sufl[e]telor no[a]stre şi a tot ne[a]mul".

Exemplarul provine de la Parohia Horia – Roman.

d. BER III 391; 27,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 257 f. num.

Legătură modernă, din carton şi pânză, învelită în piele, la colţuri.

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Meneiu* [sic!] să află la Fântânele. Isaie[a] diacon".

Provine de la Parohia Izvoarele – Neamţ şi conţine, după cum se vede, prima parte a *Antologhionului* de la Râmnic, din 1752. A doua parte, legată, ca şi în alte cazuri, separat, fie s-a pierdut, fie a rămas încă neidentificată.

La Mănăstirea Bogdana se află nouă exemplare ale acestei cărţi.

49. PENTICOSTAR, Iaşi, 1753

BRV II (289), p. 123–126. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 95–96; CRV Suceava, p. 100–104.

a. BER 233a; 31 × 20,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 223 f. numerotate, cu unele erori (92–94, 97–99, 100–130, 116–119, 140–143, 175–177, 177–179, 190–192). Lipsesc 1 f. nenum. la început şi f. 224 de la sfârşit.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamente florale, geometrice şi scenă biblică (pe coperta din faţă), geometrice (pe coperta a doua).

Însemnări:

– coperta I interior (latine, cerneală albastră): „Parohia Sagna, judeţul Roman. Rugaţi-vă şi pentru mine, preot Ioan";

– pe prima foaie, I nenum., ştampila Parohiei Sagna, iar alături, aceea din 1932, a Bibliotecii Sf. Episcopii. Roman.

b. BER 233b, 32 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, cu ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Nu conţine nicio însemnare semnificativă.

c. BER 233c; 31 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 223 f. num. (lipseşte f. 224).

Legătura veche, din lemn şi piele, cu una din cheotori păstrată, cu aceeaşi ornamentaţie pe prima copertă şi numai cu motive geometrice, pe a doua.

Însemnare pe f. 1^{v}–9^{v} (chirilice, cerneală neagră): „... [rupt, şters, lipită bandă albă] soţul meu ... [E]vdochie şi l-am dat la biserică la Racova, unde este hramul lui Sfetii Ioan Botezătoriul ... [îngustată foaia]. Dar cine să va scula ... [îngustat] [să f]ie blăstămat de D[o]mnul I[su]s H[risto]s şi de Pre[a]curata Maica Sa şi de Sfinţii Părinţi 3 sute 18".

d. BER 233d; 31,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, în partea de jos, cu ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului **c**.

Însemnări pe f. 1[r] (caractere latine): „Frunteşti, Bacău, 1941, oct[ombrie]".

e. BER 233e; 30,5 × 21 cm. Conține 1 f. nenum. şi 223 f. num. (lipsesc f. II nenum. şi f. 224).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu motive geometrice şi scenă biblică, pe coperta din față; numai cu motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– pe f. de gardă din față (chirilice, cerneală neagră), însemnare ştearsă în bună măsură, nedatată, din „ocolul Fundului, ținut Roman, sat Neguşăni";

– pe coperta I (interior, chirilice, cerneală brună) este menționat, de asemenea, „Ținutul Romanului, ocolul Fundului".

f. BER 233f; 31 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, grav deteriorată (îi lipsesc cotorul şi coperta a doua).

Însemnări:

– f. de gardă (caractere latine, creion): „Parohia Gohor II" [jud. Galați]; „*Penticostar*. Gohor II, Mihail Racoviță-Vo[i]evod, Iaşi, 1749–1753"; același conținut şi pe eticheta lipită la f. 1[r] (latine, cerneală albastră);

– f. 89[v]–90[r] (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] ştie când au venit preuții de la iereu Onofrie. Iereu Nevrod [?] ot Corod [jud. Galați] ..." (îngustat la legat).

g. BER 239; 31,5 × 20 cm. Conține 1 f. de gardă, 223 f. num. şi o altă foaie de gardă (lipseşte f. I nenum. = f. de titlu).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion, în mijloc (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), ornamente florale, la colțuri, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); ornamentație ştearsă pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Donație pr. Hrubaru, paroh Suraia – Putna. 27 II 1942";

– f. 27[r] (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie de când au venit moscalii, cu Alexandru Ipsilanti, la let 1806. Eu voi muri şi degitele mele vor putrezi, şi cine a ceti, mă va pomeni, căci am scris acest velet. Vasile Pascal, sin Buculei";

– f. 45[v] (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie de când s-au săvârşit preotul Ioan, sân Ilie Lazăr, la velet 1851, luna aprilie 15, la Duminica Tomii. Şi au vorbit până i-au [i]eşit sufletul şi să uita bine, mintea întreagă, iar [i]eşirea sufletului au fost pe la 7 ceasuri din zi. Deci fieştecare să zică: Dumnezeu să-l [i]erte!".

h. BER III 294; 30,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. şi 224 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta din față. Ca ornamentație, pe prima copertă, motive florale şi geometrice, cu medalion (scenă biblică), în mijloc; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. 55[r]–65[r]: „Acest sfânt *[Pe]ndicostar* este [a]l meu şi l-am dat svin[te]i [biseri]ci ... [îngustat] Dul[ce]şti, pent[r]u pomenire nouă. Şi cin[e] s-ar is[pi]ti ... [îngustat] D[um]nezău şi Maica Precist[a] ... [îngustat] l[e]t 7271 [1762–1763, n.n.] ...";

– f. 224[v]: „Acestu sfânt *Pi[n]ticostar* am scris eu, Ionică, 1815, iuli[e] 6. Eu, Ionică, ficioru[l] polcovnicului Vasili din Dulcești; cini cetești, mă pomenești. Ionică". Provine de la Parohia Dulcești – Neamț.

i. BER III 295; 30,5 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de deteriorată, ornamentată cu motive florale şi geometrice.

Însemnări pe f. 6^{r}–11^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Penticostariu* iaste [cum]păr[at de] căminariu[l] Gavril Eni, spre pominire … [şters] şi a tot neamul. Şi cine … [şters] a o lu[a], să fii supt blestemul lui … [şters] şi a Maicii D[o]mnului şi a tuturor … [şters]. Dec[embrie], 6, 1820".

Exemplarul provine de la Parohia Văleni – Neamț.

j. BER III 296; 31 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu medalion în mijloc (Răstignirea) şi cu motive florale, toate pe coperta din față.

Însemnare pe f. I nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Pinticostar* am dat să fie pintru slujbă Bisericii Mitropoliei şi nime să nu-l răsleţască. Let 7261, mar[tie] 30" (30 martie 1753).

Provine de la Parohia Băluşeşti – Neamț.

k. BER III 297; 32 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. şi 207 f. num. (lipsesc f. 3, 5, 189–192, 208–224).

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia-i lipseşte coperta a doua; pe prima copertă, ornamentația obişnuită (scenă biblică, motive florale şi geometrice).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastru): „No 84, Sfinții Vo[i]evozi, Hociungi, jud[ețul] Roman".

l. BER III 298; 31 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentație obişnuită (asemănătoare, de pildă, cu aceea a exemplarului **g**).

Însemnări:

– f. 45^{v}–52^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Pendicostar*, carile l-am cumpărat eu, preutul Ioniță, cu drept bani a miei, taleri şes[e], şi am dat-o [sic!] sfintii bisericii aceştie ce am făcut-o noi, din mila lui D[u]mn[e]zău, precum să vedi, carile esti Adormirii hram Născătoarii [de] D[u]mn[e]zău, ca s[ă] fie poman[ă] mie şi părinților şi fiilor noştri. Iar carile s-ar ispiti să o ia de la sfânta beserică, ori pentru bir preutesc, ori pe[n]tru ali bisericii, fiind vr[e]o nevoie pre pământul acesta, luându-o, să fie blăstămat şi afuri[si]t, şi de mini, şi de Dumn]e]dzău. Fierul, piatra să putrezască, [i]ar trupul aceluie[a] să ste[a] întreg ca noada. Şi oriunde s-ar dezrădăcina de la sfânta bis[ă]rică şi mărturisind-o preutului carile a fi la sf[â]nta beserică aceasta, să fie iertat şi blagoslovit de Domnul H[risto]s şi de mine, păcătosul, erii Ioniții … let 7262, fev[ruarie] 20 dni" (20 februarie 1754 – n.n.);

– f. 223^{v} (caractere latine, creion): „Am cântat şi eu pe aciastă carte, la anul 1878/79 şi spre suvenir am scris, la strana mică. Elev în clasa a III-a C. Mascan"; mai jos, precum şi la f. 224 şi în alte părți, numele altor seminariști de la Roman: „N. Filip", „C. Tansanu, 1942", „Gh. Micu, 8 mai 1883", „P. Mehedinți, 10 aprilie 1884", „I. Ştefănescu" „V. Capătă, 9 iunie 1883" etc.;

– f. 224^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştii de cându s-au bătut turcii cu muscalii, în zile[le] pre[a]luminatului şi pre[a]înălțatului d[o]mnului nostru, Ion Costandin Ghica-Voi[e]vod, umbla veletul cel mari 7280" (1771–1772);

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „S-au legat această carte în zilile luminatulu[i] domn Costa[n]din Mihai Suțul-V[oie]v[o]d, la velet 1794, mai 5".

Exemplarul provine de la Biserica Precista Mică din Roman.

m. BER III 299; 31 × 20 cm. Conține f. 1–221 (lipsă 2 f. nenum. şi f. 222–224). Numeroase foi deteriorate (2–40, 44–60, 70–75, 77–81, 84–95, 100–112 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentația obişnuită, pe prima copertă, fără ornamentație, pe cea de-a doua.

BCU "IOAN SLAVICI" UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări pe f. I albă, nenumerotată (chirilice, cerneală neagră): „Aceaste sfinte [sic!] carte, *Penticostar*, s-au legat cu cheltu[i]e[a]la robulu[i] ... [şters] r[ă]zeş ... [şters] Luca, cu soţiia Catrina, ca să fie pomeniţi în veci, cu tot ne[a]mu[l] lor 1846 [?], av[gust] 3".

Exemplarul provine de la Parohia Siliştea – Neamţ.

n. BER III 300; 31,5 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte (în plus, pe prima copertă, în mijloc, medalion cu scenă biblică).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „La an[ul] 1836, noe[m]vri[e] 6, s-au luat această carte ce să numeşti *Penticostar* şi s-au plătit de către Neculai, sân Mihalachi Rugină, şi prin a me[a] purtare de grijă şi chiverniseală s-au întemeiat această carti. Şi spre a fi ştiut şi să fie pominit oricine va citi şi va sluji cu această carti la sfânta biserică di[n] Bătrâneşti ... [şters], mă va pomini şi pi mini, că eu am scris cu mâna de ţărnă şi mâna va putrezi, iar slova va rămâni ... 1837";

– f. 224^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştie de când am scris eu aici, întru această ca[r]te, în zile[le] luminatii împăr[ă]triţi Icaterinii [Ecaterina a II-a, împărăteasa Rusiei între 1762 şi 1796]. Let. 7273 ..." (1764–1765).

Exemplarul provine de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti.

o. BER 301; 30,5 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 224 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine): „Această carte, inventariată la bunurile de valoare ale parohiei, datează din anul 1753. Paroh pr. I. Drăgan, 1975"; parohia este aceea de la Bătrâneşti şi Spiridoneşti, după cum o arată o altă însemnare modernă, de pe foaia de gardă de la sfârşit: „Gh. Fl. Cramer, dascăl la Parohia Bătrâneşti şi Spiri[doneşti];

– f. 224^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie când s-au născut cucoana Tatiana, viniri, cam 5 ciasuri, ghenari, în 18 zile, la velet 720 [18 ianuarie 1762 – n.n.], în zilele pre[a]luminatului domn Grigorie [Calimah – n.n.], giner[ele] lui Feodor Calmâşul, în domn[i]e[a] întâi. Şi am scris eu, dascalul Io[a]nichi[e].

p. BER III 302; 31,5 × 19,5 cm. Conţine f. 4–221 (lipsesc f. I–III nenum., 1–3, 214–215 şi 222–224 num.).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţie cu motive florale, pe ambele coperţi.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Bârjoveni I, filiala Unceşti.

r. BER III 303; 32 × 20 cm. Conţine f. 1–224 (lipsesc f. I–II nenum. (f. III nenum., desprinsă, grav deteriorată), precum şi f. 5, 102, 103.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi coperte, ambele având ornamentaţie cu motive geometrice.

Însemnări:

– f. 2^{r} (chirilice, cerneală neagră): „... (deteriorat) Cârligul, pentru a noastră pomenire, 7276 ... [rupt]" [1767–1768, n.n.];

– f. 26^{v} (chirilice, cerneală brună): „Eu, Ioniţ[ă], am scris aice şi mă duc la târg, că am puţintică tr[e]a[bă] ... [întrerupt]";

– f. 31^{r}–32^{r}, aceeaşi mână: „Să să ştie de când au dat omăt, în 5 dzile a lui april[i]e";

– f. 113^{r} (caractere latine, creion): „1952, 21 mai, a fost o brumă groasă, după o săptămână de frig şi ninsoare";

– f. 118^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie de când s-au prestăvit pre[a]milostivul mieu stăpân, Preasfinţia Sa părint[e]le chiriu chir Ioanichie, arhiepiscop Romanului, ghenarie 30 dni [zile – n.n.], vineri spre sâmbătă, la şăsă ceasuri de no[a]pte, în zilele pre[a]înălţatului d[o]mnu[lui] nostru Gregorie Ioan Calimah-V[oie]v[o]d. Fiind eu ucenic Pre[a]osfinţii[i] Sali de călugărie; când m-au călugărit, eram de treisprezece ani de vârstă. Şi Preosfinţia Sa au fost episcop la Roman 24 de a[n]i. 7277, ghen[arie] 30 dni [30 ianuarie 1769 – n.n.] … slăvita Mănăstire Neamţul”.

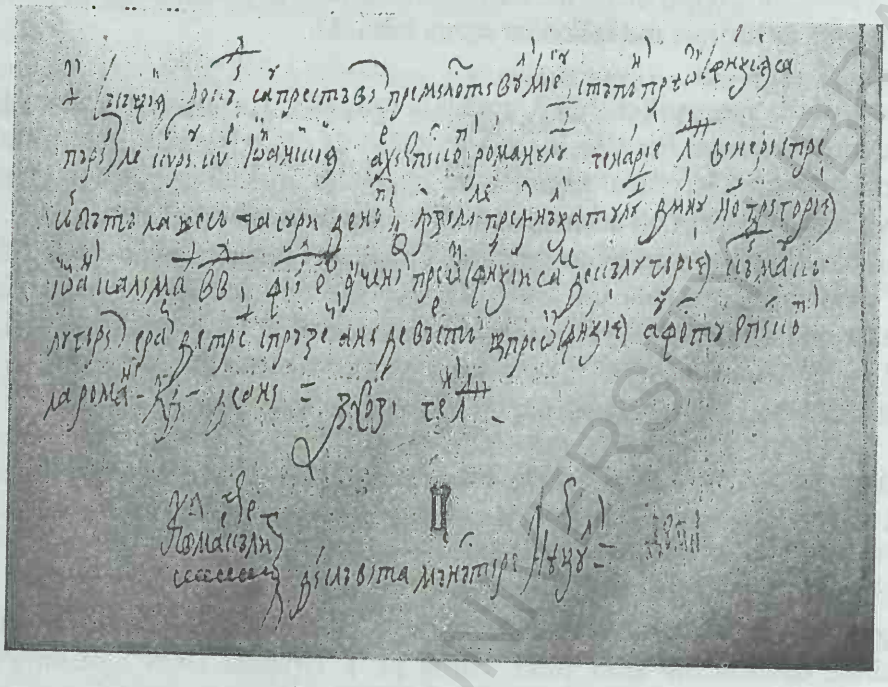

– f. 224^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de când am vinit eu la părintele, 1798, dechemvrie 8”; pe aceeaşi pagină, alte două însemnări identice, una din „5 avgust 1799”, alta din 15 no[iemb]r[ie] a aceluiaşi an.

Exemplarul al patruzeci şi nouălea, dacă socotim şi pe cele 32 de la Mănăstirea Bogdana, provine de la Parohia Cârligul, jud. Neamţ, a cărei ştampilă se află la f. 40^{r}.

50. STRASTNIC, Blaj, 1753

BRV II (290), p. 126. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 96–97.

a. BER III 511; 29,5 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum., p. 1–170 num., 10 f. manuscrise, nenum., 4 f. albe, nenum., 1 f. manuscrisă, nenum. şi 5 f. albe, nenum. Unele greşeli de paginaţie (46–47, 86–87, 90–91, 91–92, 97–98, 98–99, 90–99).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate. Ornamentaţie obişnuită pe prima copertă şi absentă de pe cea de-a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Sf. Voievozi, din Roman.

b. BER III 512; 29,2 × 20 cm. Conţine 1 f. nenum. şi p. 1–179 num. Unele foi deteriorate (p. 1–12, 73–88, 118–121).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată în partea de sus, la colţuri, şi fără a mai păstra cotorul. Pe prima copertă, un chenar cu motive florale.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „A Precistii cei Mari”;

– p. 1–17 (la fel): „... [lipsă] că aceast[ă] carte est[e] Strâstieri [sic!] şi est[e] a mieu, ierei Toader şi am dat pe dânsul tri[i] lei. Drept care, cine l-ar lua sau l-ar fura, să fie neiertat [de] D[u]mnezeu şi de cele şeptezeci şi opt ... [lipsă] Amin, amin, amin".

Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman, unde s-a aflat mai mult timp.

c. BER III 514; 29,5 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. şi p. 1–179. Unele foi, deteriorate (p. 13–14, 28–37, 47–48, 171–179).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la colțuri şi la cotor. Ornamentație cu motive florale şi geometrice, iar pe prima copertă, în plus, medalion cu scenă biblică.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. I nenum.: „Această carte am cumpărat eu, să fie spre pomenire[a] me[a] şi a ficioril[or] mei. Ion prot[o]pop";

– f. 41^{r}–42^{r}: „Această carte mult folos aduce sufletului omului celui ce va crede într-însa. Let 7285" (1776–1777);

– f. 170^{v}: „Să s[e] ştii de când o răposatu dascalu[l] Toader, umbla veletul 1798, iar cel mare, 7306".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni, jud. Neamț, a cărei ştampilă o găsim pe f. I nenum. Este, ca număr, al cincilea din Eparhia Romanului (două se află la Mănăstirea Bogdana).

51. MOLITVENIC, Iaşi, 1754

BRV II (291), p. 126; IV (291), p. 247. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 97–98; CRV Suceava, p. 104.

a. BER I 123; 17,5 × 13 cm. Conține p. 3–136, 145–198, 207–516, 521–718 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 1, 2, 55, 56, 137–144, 199–206, 517–520, 719, 787, substituite uneori, p. 137–144, 199–206, prin pagini manuscrise). Unele pagini, deteriorate (3, 197, 275–280, 297, 299–309, 539–560).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (coperta II aproape desprinsă), dar păstrând cele două cheotori. Ornamentație cu motive geometrice, florale şi medalion cu scenă biblică (I); numai cu motive geometrice (II).

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Oniceni – Roman.

b. BER 124; 18,5 × 13,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi p. 1–582 (lipsesc f. I nenum., p. 259–260 şi 583–787). Unele pagini, deteriorate (91–96, 147–150, 185–192, 305–313, 499–506).

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia-i lipsesc cotorul şi coperta a doua. Pe prima copertă, ştearsă, deteriorată la extremități, scenă biblică şi chenar cu motive florale şi geometrice.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. I–II nenum.: „... [rupt] dăruită ... [rupt] fii-sa ... [rupt] Neculai, sân ... [rupt] let 7275, mai 24 ..." (rupt); (24 mai 1767);

– p. 1–8: „Acest *Molitv[e]nic* [l-am cu]mpărat ... [rupt] ş[i] Simeon Ci[u]bătariul şi l-au ... [rupt] preotului Pintilie, cari să ... [şters]. Şi pentru credință, am şi iscălit. [I]erei Nicolae Scarlatovici";

– p. 9^{r}–15^{r}: „Eu, preotul Teodor, fecior preotului Iftimi[e], am vândut acest *Molitvelnic* popii lui Costachi Godzicul, în patru lei pol, 7252 [sic!], mart[ie] 25 [25 martie 1744! – n.n.]. Şi cine l-or fura, să aibă pârâş pre D[o]mnul I[su]s H[risto]s şi pre Maica Precista şi pre toți sfinții, la straşnicul giudeț. Şi pentru credință, am şi iscălit ..." (tăiată foaia).

Exemplarul provine de la Parohia Poienari – Roman.

c. BER I 125; 18,5 × 13,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 720 p. num. (lipsesc p. 721–787); deteriorate p. 93–95, 259, 263, 289–301, 305 etc.

Legătură veche, din lemn şi piele, găurită de cari, deteriorată la colţuri; ornamentaţie aproape ştearsă.

Însemnări:

– p. 1 (chirilice, cerneală brună): „I[e]rodiiacon Vasile Vicol";

– p. 289 (caractere latine): „Cântăreţ V[asi]le Grigore, anul 1977, 26 VI".

Provine de la Parohia Sf. Nicolae din Roman, a cărei ştampilă se află la f. I–IV nenum., precum şi la p. 95, 259.

d. BER I 126; 18,5 × 13,5 cm. Conţine p. 3–778 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1, 2, 7, 8, 237–240, 779–787).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu medalion în mijloc (scenă biblică), iar pe margini, cu motive florale şi geometrice (coperta din faţă); numai cu astfel de motive (coperta a doua).

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. de gardă din faţă: „Această carte este a cântăreţului Ioan Ionescu, de la Parohia Bâra, comuna I. G. Duca, jud[eţul] Roman. La anul 1937, cântăreţ de 16–17 ani, numit la 1921";

– p. 104: „Dascăl G. Tanasă, 1943".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu – Roman, cum o arată şi ştampila de la f. II nenum.

e. BER I 127; 19 × 14 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 787 p. num. (lipsesc f. I nenum. şi p. 313–316, 441–442, 681–685); multe foi desprinse, deteriorate (p. 11–12, 121–127, 183–187, 300–310, 433–440, 511–512, 685–688, 737–738).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată. Ornamentaţie cu motive florale (pe prima copertă şi pe cotor), cu motive geometrice (pe coperta a doua).

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Molitvelnic*, a[l] răposat[u]lui preot Ioniţă ot Mărgineni, s-au dat la biserica din Prăjeşti şi va fi acolo rămas. 1892, mart[ie] 20. Erei Petru Neculai, preot";

– coperta a II-a, interior (caractere latine, creion): „Preot Const[antin] Ciocan, 22 aprilie 1945, am mărturisit la Prăjăşti, jud[eţul] Roman".

Exemplarul provine de la Parohia Bârjoveni I, filiala Prăjeşti.

f. BER I 128; 17 × 12,5 cm. Conţine numai p. 415–462 şi 655–758, multe deteriorate (427, 428, 439, 440, 497–513, 547–551, 601–615, 723–758 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă; ornamentaţie cu motive florale, încadrând medalionul cu scenă biblică (I); motive florale şi geometrice (II).

Însemnări pe p. 640–647 (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştie de când s-au ridicat ... [îngustat] din Moldova, la anu[l] de la zidire[a] lumii 7253" (1744–1745).

Exemplarul, al nouălea, dacă avem în vedere şi pe cele trei de la Mănăstirea Bogdana, provine de la Parohia Sterpu – Roman, după cum o arată ştampila de pe interiorul copertei a doua.

52. ANTOLOGHION, Iaşi, 1755

BRV II (293), p. 126–130; IV (293), p. 247. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 98–99; CRV Suceava, p. 104–109.

a. BER 96a; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 3 f. nenum. + 497 f. num. + 9 f. nenum. + 42 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (156–158, 330–332, 342–345, 359–361, 440–442, 491–492); multe foi deteriorate (1, 24, 25, 41, 73, 77, 79, 105, 108, 110 etc.) sau lipsă (76, 347–349, 397, 398, 402, 417, 418, 447, 470, 473, 474, 479, 480, 482, 498, 499–I; 1, 4–7, 9, 10, 12, 18, 20, 21, 24–26, 28, 30, 32, 34, 39, 40–42, 43–46–III).

Legătură veche, din lemn şi piele. Ornamentaţie cu motive geometrice (în plus, medalion cu scenă biblică, pe prima copertă, în mijloc).

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „La anul 1840 s-au dizgropat preutul Alisăndru … şi s-au găsât tot putred. Luna octomvri[i], 31";

– f. I, nenum. (chirilice, cerneală brună): „Ioniţă dascal am legat aciasta sf[â]ntă carte, chem[ată] *Minei*, în cinzeci de parale. Anii [de la] Adam 7284" (1775–1776);

– f. II, nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Frunteşti, Bacău, 1941, oct[ombrie]"; ştampila acestei parohii, de la care provine exemplarul, la f. 16^{r}.

b. BER 96b; 31 × 21 cm. Conţine 1 f. nenum. + 497 f. num. + 9 f. nenum. + 43 f. num. (lipsă f. 44–46); multe foi deteriorate.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la colţuri, dar cu cele două încuietori păstrate. Medalion, în mijloc, pe prima copertă, iar în rest, motive geometrice.

Însemnări pe f. I, nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Parohia Sagna, jud[eţul] Roman. Rugaţi-vă şi pentru mine, preot Ioan" (peste ea, ştampila parohiei, iar mai jos, aceea de la „Biblioteca Sf. Episcopii. Roman, 1932"; pe verso, o altă ştampilă, „Diacon Ion Ciochin".

c. BER 103; 29 × 19,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 497 f. num., 4 f. nenum., 45 f. num. şi altă foaie de gardă (lipsesc 3 f. nenum., f. 25, 44, 69–72, 82, 168–169, 180, 255, 269, 314–316, 371, 378, 396–398, 480–481, 498–499, 5 f. nenum.).

Legătură din lemn şi piele, cu două cheotori metalice; cruce, în mijloc, ornamente florale, la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice, pe margini (coperta I); chenar cu motive geometrice (coperta a doua).

Nu are însemnări (ştampila din 1932, a Bibliotecii Sfintei Episcopii Roman, de la f. 48, 220, 315, 453, precum şi de pe foaia de gardă de la început poate sugera perioada când acest exemplar a ajuns în biblioteca respectivă).

d. BER III 385, 399; 28 × 18,5 cm. Conţine f. 4–263, 270–497 + 9 f. nenum. + 46 f. num. (lipsă 1 f. nenum., f. 1–4, 264–269; 41–44).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată, inclusiv cele două cheotori; ornamentaţie cu motive florale, geometrice, şi medalion cu scenă biblică (coperta I); numai cu motive geometrice (coperta II – **BER III 385**); fără legătură (**BER III 399**).

Însemnări pe f. 37^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Die[a]con Ion am scris, la luna lui septe[m]bre, în zioa dintăi, la velet ..." (îngustat la legat); acelaşi nume şi la f. 46^{v}, într-o însemnare şi mai afectată de îngustarea filelor.

Exemplarul, separat în două părţi, provine de la Parohia Ion Creangă – Roman.

e. BER III 386; 29,5 × 20 cm. Conţine f. 388–497 + 9 f. num. + 46 f. num. (lipsesc f. I nenum. şi f. 1–387); unele foi, deteriorate (400–405, 412, 413, 432, 438, 445–450 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, destul de bine păstrată (inclusiv cele două cheotori metalice). Ornamentaţie cu motive florale, pe ambele coperte (în plus, scenă biblică, în mijloc, pe prima copertă).

Însemnări pe f. 46^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei* este a[l] Mănăstirii Nicoriţă [com. Corod, jud. Galaţi – n.n.] şi cine [l-ar] ispiti gândul să-l fure, să fie afurisit. 1797, apr[ilie] 23".

Provine de la Parohia Stăniţa – Roman.

f. BER III 392; 30 × 20 cm. Conţine 1 f. nenum. şi f. 1–495 (lipsă f. 496, 497(I); 1–9 (II) şi 1–46 (III); destule foi deteriorate (20–24, 40–44, 70, 71, 74–76, 101–105 (I) etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă de la cotor şi fără cheotori; scenă biblică şi motive florale, pe prima copertă; motive florale şi geometrice, pe cea de-a doua, toate şterse, în mare parte.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Proprietatea Bisericii Naşterea M[ai]cii D[omnu]lui, Călugăriţa" (acum Negreşti, com. Bâra – Roman, n.n.);

– f. 1–5 (la fel): „Acest *Meniiu* [sic!], cu 12 luni, esti ... [şters] a S[fintei] M[ănăstiri] Agapie[a] şi s-au dat la biserica din Negreşti, cu hramul Naştire[a] Maicii D[o]mnului, cari s-au sfi[n]ţit [în] luna lui oct[ombrie], 21 di zile, 1844, să fii nelipsit din beserică";

– f. 366^{v} (caractere latine, creion): „Popovici Simion, abs[olvent] [?], 7. Seminarist [?] Roman, 27 VII 1945".

Şi acest exemplar provine de la Parohia Stănița.

g. BER III 394; 28,5 × 20 cm. Conține f. 274–283, 287–497, toate din prima parte (lipsesc f. I nenum., f. 1–273, 284–286 (I), 1–9 (II), 1–46 (III)). Destule foi deteriorate (290–292, 300, 301, 305–308, 314–322 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă de la cotor. Floare în mijloc şi motive geometrice, pe prima copertă, numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Această carte, numită *Minei*, este a bisericii cu hramul Sf[ân]t[ul] ierarh Nicolai, din Vale. 1888, avgust 6. Preot Gr. Bogza.

Exemplarul provine de la Parohia Moldoveni – Neamț (fostul Porcești – Roman).

h. BER III 395; 29 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. + f. 387–497 + f. 1–9 + f. 1–42 num. Lipsesc f. 1–386 (I) şi 43–46 (III).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată. Ornamentație cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „S[ă] s[e] ştii di când n-au plouat, di la Paşti până la Duminica Mare şi tari au fost prost. La anu[l] 1847, mai 12, To[a]dir dascălu[l]"; mai jos, aceeaşi mână: „Am fost şi eu dascăl la aciastă sfântă biserică şi am dăscălit cu 4 priuți [sic!]; cu icunum [sic!] Ion Zamă, cu priutul [sic!] Ghiorghi Zamă, cu sechilariu[l] ... [şters]; cu aceşti trii am slujit holteiu. Şi apoi s-a sfințit Sfâ[n]tul Gheorghi, la Bârjoveni [fostul județ Roman; acum în jud. Neamț – n.n.] şi am mai slujit cu preotul Ghiorghi Zamă, 2 ani; şi apoi au vinit priutul Vasili di la Costişa [?], cari me-[a]u fost şi socru. Şi am vinit la let 1834 şi am scris la let 1842, iunii 8 ziu[a]. M-am însurat la let 1839. To[a]dir dascăl"; aceeaşi mână, pe interiorul copertei a doua: „Să se ştii di când au fost popuşoi ... [şters] la Sfinții Apostoli, 1842, iuni[e] 28. Şi am scris eu, cel mai jos iscălit, To[a]dir dascăl";

– coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „S[ă] ştii di când s-au cutremurat pământul tar[e], la cântatul cucoşilor, la anul 1829, no[i]embr[i]e 14. Necolai dascăl, Botoşani";

– f. 387^{r}–394^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carte este a sfintei biserici ci este în sat Prăjeşti, a dumisale cucoanei Ecaterinei Rusetei vorniceasa, ținut Ne[a]mțului. Cine s-a ispiti ca să o în[s]trăineze di la sfânta biserică, să fie suptu blestemul besericii şi de toți sfinții ce sunt într-în[sa] blestemat şi afurisit";

– f. 387^{r}–402^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă c[arte] ce să cheamă *Minei* l-am [sic!] cumpărat eu ... [tăiat] besărică Prăjeşti. Şi cine s-ar ispiti să o [în]streineză de l[a] sfânt[a] bisărică, să fie afurisit di D[o]mnul D[u]mnezeu şi ... [lipit] şi de mine neiertat. Şi am cumpărat în zilele pre[a]înălțatului d[o]mnu[lui] ... [tăiat]. Ioan Mateiu Ghica-Vo[i]evod ... [tăiat], 7263, avg[ust] 15 zile" (15 august 1755 – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Bârjoveni, din actualul jud. Neamț.

i. BER III 396; 27 × 18,5 cm. Conține 3 f. nenum. + f. 2–497 + 9 f. + 43 f. num. (lipsesc f. 1 (I) și 44–46 (III).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate. Ornamentație numai pe prima copertă: medalion cu scenă biblică (Răstignirea), în mijloc, chenar cu motive florale, pe margini.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Sf. Voievozi, Roman.

j. BER III 397; 29 × 20 cm. Conține f. 4–497, 1–9 (II) și 1–46 (III) (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–3, 204, 388–389 (I) și 22–23 (III) num.). Numeroase foi deteriorate (4–6, 17–25, 40–47, 70–74, 90–124, 135–146 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-au păstrat numai cotorul și coperta a doua (fără ornamentație).

Însemnări:

– f. 173^{v}–179^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Meneiu* [sic!] este a sfintii biserici a Bătrâneştilo[r], cu[m]părată [sic!] de răzeș[i]. S-au dat pre dânsul 12 lei. Ș[i] au da[t] cin[e] s-au îndurat. Și am dat și eu, preotu[l] Apostu, șes[e] lei, ca s[ă] fie pomenire pentru sufletul meu și a soțului [sic!] meu Safta ș[i] a părinților noștri, [i]er[o]munah Varla[a]m, monahie[a] Sofie[a] și a fiilo[r] noștri, Marie[a], Ion, Vasil[e], Gavril și care ... [tăiată foaia]. Iar cin[e] s-ar ispiti ca s[ă] o mute de la această sfântă biserică, din ctitori, ori de s-a ispiti ca să o fure, unora ca acelora să le fie D[u]mn[e]zeu nemilostiv la z[i]oa de giudeț. Și să ste[a] nemișcat la această Sfântă Biserică, în veci neclătit[ă] pomeniri ctitorilor și rugătorilo[r] și tuturo[r] poporenilo[r]. Ș[i]-a scris [i]erei Apostu Rugi[nă] [?] ...” (tăiată foaia);

– f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, creion): „26 octombrie 1969. A fost duminică, o zi întunecoasă și puțin friguroasă. Cântăreț bugetar Albu Constantin, 26 oct. 1969”; mai jos, aceeași mână (cu pixul): „8 septembrie. A fost o zi ploioasă și friguroasă. Cântăreț bisericesc Albu Constantin, din com[una] Bahna, jud[ețul] Neamț, numit la Parohia Bătrânești pe data de 1 septembrie 1968”;

– coperta a II-a, interior (caractere latine, creion): „I. N. Voicu, cântăreț bisericesc, Bătrânești, jud[ețul] Roman. Numit pe anul 1904 la ... Parohia Bătrânești – Roman”.

k. BER III 398; 28,5 × 19,5 cm. Conține f. 2–497, 1–9, 1–45; lipsă 3 f. nenum. și f. 1 (I) 46 (III). Multe foi deteriorate, desprinse, rupte, picurate cu ceară (22–35, 38–45, 70, 71, 77, 90, 109, 136, 137, 141, 143–145 etc.).

Legătura veche nu se păstrează (nu mai are niciun fel de legătură).

Fără însemnări; provine de la Parohia Poienari – Roman.

l. BER III 400; 28 × 18,5 cm. Conține 1 f. nenum. și f. 1–386 (I), 1–43 (III) num. Lipsesc 2 f. nenum., f. 4–5, 105, 387–497 (I), f. 1–9 nenum. (II), f. 44–46 (III). Multe foi deteriorate (1–12, 18, 19, 21–28, 37–47, 50–52, 64, 90, 100, 106–110 etc.).

Nici acest exemplar nu păstrează legătura veche și nici nu are vreo altă legătură.

Însemnări:

– f. 1–12 (chirilice, cerneală neagră): „... [lipsă ultima foaie, nenumerotată] am cumpărat-o eu ... [rupt] la sfânta beserică ... [rupt] ot satul Trifești [?] ... [lipsă f. 4–5] să fie afurisit de Du[m]nedzeu și de toți sfinții 318 Oteți de la Nichiia și de mine neiertat în veci, ... [foile 10, 11, tăiate] Ghica-Vo[i]evod. Velet 7263 apr[ilie] [?] 15 ...” (tăiat);

– f. 9^{r} (chirilice, cerneală neagră): „... am scris eu, dascălu[l] Necolai Botoșene[a]nu, ... era velet 1834, mart[ie] 2. Necolai dascăl”.

Faptul că autorii acestor două însemnări se regăsesc în exemplarul **h. BER III 395**, la f. 387^{r}–402^{r}, respectiv pe coperta I, interior (vezi mai sus), stabileşte o legătură între aceste două exemplare care le conţin, ele putând fi, de fapt, la origine, un singur exemplar.

m. BER III 401; 28,5 × 18,5 cm. Conţine f. 26–500 num. (I), 1–9 nenum. (II), 1–40 num. (III). Lipsesc 3 f. nenum. şi f. 1–25, 48, 248, 263 (I) şi 41–46 (III). Multe foi deteriorate (26–37, 41–49, 53–57, 70, 71, 73, 76, 105, 106, 109–111 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele (cotorul adăugat ulterior, în locul celui vechi); fără ornamentaţie (vizibilă).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Siliştea – Neamţ.

n. BER III 402; 30,5 × 21 cm. Conţine 1 f. nenum., f. 1–497 num., 1–9 nenum. şi 1–45 numerotate. Lipsesc 2 f. nenum., f. 182, 183, 498–500 (I), 46 (III). Multe foi deteriorate (21–28, 40–46, 70, 71, 75, 90, 91, 97–99, 105–110 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor şi cheotori. Scenă biblică, ştearsă şi motive florale, pe prima copertă, numai motive florale, pe a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Băluşeşti, din fostul judeţ Roman (acum jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se mai află încă 21 de exemplare ale acestei cărţi.

53. APOSTOL, Iaşi, 1756

BRV II (296), p. 132–133. A se vedea şi CRVAS Bacău, p. 78–79; CRVBCU Iaşi, p. 100; CRV Suceava, p. 109–111.

a. BER 30a; 29 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 173 f. num. (lipsă 1 f. nenum. de la sfârşit). Numerotare veche a filelor, cu rare erori (137–139, 140–142).

Legătură veche, din carton şi piele. Ornamentaţie cu motive geometrice (în plus, pe prima copertă, în mijloc, medalion cu Răstignirea).

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (caractere latine, cerneală albastră): „Dăruit de subscrisul bibliotecii sf. Episcopii. 26 VII 1937. Pr ...” (semnătură indescifrabilă); pe aceeaşi foaie, ştampila „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman”;

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Pre[ot] Dragomirescul ot Tu[l]năci [= Tulnici, jud. Vrancea], preoteasa Sanda”.

b. BER 30b; 30,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu medalion (scenă biblică), motive florale şi geometrice (I), numai cu motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, creion): „Subsemnatul Vasile Grossu, din comuna Blăgeşti” (jud. Vaslui sau Bacău – n.n.);

– f. 151^{v} (la fel): „Gh. V. Filimon, 1911–1932”;

– f. finală, nenum., verso (chirilice, cerneală brună): „... [şters] *Apostol* esti din Roman, cu toată cheltuiala făcut ... [neclar] diacon Ştefan au cheltuit do[u]o sute douzeci lei. 1831 ...”

c. BER 232; 29,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 166 f. num. (lipsesc f. 167–173 şi 1 f. nenum. de la sfârşit); unele foi deteriorate (I, 1–5, 18, 19, 32–43, 52–60, 66–70, 76–91 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, din care s-au păstrat numai prima copertă şi cotorul. Medalioane, în mijloc şi la cele patru colţuri, pe coperta rămasă.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări pe f. 1–11 (chirilice, cerneală neagră): „[Această] dumnezeiască carte, *Apostol*, ... l-au cu[m]părat Tofan Trifan, dimpreun[ă] cu soțul lui [sic!] Ana și Gheorghe Vicovanul și Safta Ana și l-au dat la mănăstire la Cârlig, unde să prăznuește [hram]ul Adormire[a] Pre[a]svintii Născătoarii de Dumnedzău, să le fie pomană în veci lor și a tot neamul lor, amin. Iară cine s-ar scula să o furi sau să o mute di la mănăstire, să fie blăstămat de Domnul Dumnedzău și de a lui Pre[a]curată Maică și de cei trii sute și optsprezece Părinți de la Neche[e]a. Amin, amin, amin. Let 7275, ghen[arie] 25 [25 ianuarie 1767 – n.n.]. Și eu, păcătosul și mai micul între preuți, Iacob [?] ... am scris cu păcătoasile mâni. Și egumenu era Teodosi[e] Hudin, n[e]potul protopopului de Bodești".

Exemplarul provine de la Parohia Cârlig, com. Dulcești, jud. Neamț.

d. BER III 233; 29 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. și 172 f. num. (lipsesc f. 173 și 1 f. nenum. de la sfârșit).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, dar cu o cheotoare păstrată. Motive florale și geometrice, pe ambele coperte (în plus, pe prima, în mijloc, medalion cu scenă biblică), ca în multe cazuri, șters aproape în totalitate.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Bătrânești (jud. Neamț, anterior, jud. Roman).

e. BER III 234; 29,5 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, puțin deteriorată (cu o cheotoare păstrată). Ornamentație numai pe prima copertă: motive florale și scenă biblică (în medalion).

Însemnări pe f. 1–3 (chirilice, cerneală neagră): „Aceasta sfântă și dumnezeiască carte ce se cheamă *Apostol* este a sfintei Mănăstiri Doljești".

Exemplarul provine de la Parohia Doljești, din fostul județ Roman.

f. BER III 235; 28 × 18,5 cm. Conține 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum.

Legătură nouă, din carton și pânză (s-a păstrat numai vechiul cotor, învelit în piele, cu motive florale).

Însemnări pe f. 12–23 (chirilice, cerneală brună): „Acestu sfântu și dumnedzăescu *Apostol* l-am dat eu sfintii bisărici din Roman, unde să cinstește și pomenește Sfântul marele Mucenic Gheorghe. Și l-am dat pentru sufletul nostru și pentru sufletul părinților noștri. Iar cine ar îndrăzni a o înstreina de la sfânta bisărică a sfântului, să-[l] aibă protivnic și pârâș înai[n]te[a] straşnicului giudeț. Let 1777, mart[ie] 4 dni, Ștefan vătavu".

Exemplarul provine de la Parohia Horia – Roman (a se vedea ștampila de pe foaia de gardă de la început).

g. BER III 236; 29,5 × 19 cm. Conține f. 1–173 num. și 1 f. nenum. (lipsesc cele 2 f. nenum. de la început și f. 10–11); unele foi, deteriorate (1, 5, 8–10, 24, 42, 72, 95, 114, 117–123 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor, dar cu una dintre cheotori păstrată; scenă biblică și motive florale, pe prima copertă, motive geometrice, pe cea de-a doua.

Însemnări:

– f. 1–20 (chirilice, cerneală brună): „... [lipsă f. I nenum.] *Ap[ostol* este] cumpărat de toți ... [deteriorat] [p]oporenii din Bodești și dat ... [rupt] [s]fintii bisărici din Bodești, unde este și să cinstește hramul ... [lipsă f. 10–11] cine ar mai lua sau o ar înstreina de la această sfântă biserică, [să] fie blăstămat de D[o]mnul Dumn[e]dzău [și] de sfinții ... [îngustat] și de toț[i] sfinții, în veci, amin. Let 7275 ..." (îngustat) (1766–1767);

– f. 124^{v} (chirilice, cerneală neagră): „ ... [îngustat] erei ot sat Bârcul [fost în actuala comună Români, jud. Neamț – n.n.], moșii Episcopii[i] Romanului. 1855, februar[ie] 15" (numele acestui sat apare și într-o frântură de însemnare de la f. 44^{r});

– f. nenum. de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte ce să cheamă *Pracsiu* [o am] cumpărat eu, preutul Apostu, cu soţul meu, preut[eas]a Paraschiva, drept cinci lei pol şi [lipit] rugat poporănilor să fac[ă] milostenie ... [lipit], ca să ne fie [veş]nică pomenire nou[ă] şi fi[i]lor noştri. Iar după prestăvire[a] [moartea – n.n.] no[a]stră, să rămâie a ficio[ri]lor noştri, căruie[a] i-a face Dumnedzeu parte de preut ..." (lipit).

h. BER III 237; 31 × 19,5 cm. Conţine f. 42–147 (lipsesc f. nenum. de la început şi sfârşit + f. 1–41, 51, 138, 139, 141, 148–173). Multe foi deteriorate (42–52, 60, 79–81, 86, 93, 100, 102, 103, 113–117, 121–133, 135–146).

Nu are legătură şi nici însemnări.

i. BER III 238; 32 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum. Unele foi deteriorate, mai ales la început şi la sfârşit.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, colţuri şi fără cheotori. Scenă biblică şi chenare cu motive florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnări pe f. 2 (caractere latine, creion): „Am slujit de la 1 noiembrie 1917 şi 1918, până la 25 martie, dascăl la Parohia Bogzeşti" (com. Secuieni – Roman, n.n.); pe aceeaşi foaie, aceeaşi mână: „Dascal Constantin D[umi]tru Apostol am slujit aici 1917/1918".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ).

j. BER III 239; 29 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum. Unele foi deteriorate, multe găurite de cari.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată. Ornamentaţie identică pe cele două coperte (scenă biblică şi motive florale).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „Ţinutul Romanului, ocolu[l] Moldovi[i], sat Ghirăeşti. Mergi ... dascălul Simion cu doi boi de vânzare ..."; mai jos (caractere latine, creion): „Însemnările sunt controlate de păr[intele] Pascu. Găsit fără importanţă. Paroh preot I. Duscanu [?], 1 iunie 1967";

– f. de gardă din faţă: „Să se ştie de când au fost fo[a]mete mare, de s-au vândut păpuşoi[i] câte o sută dooze[ci] de lei merţa de păpuşoi. 1866, iulii 23"; mai jos, aceeaşi mână: „Să să ştii, au fost păpuşoi[i] o sută de lei merţa. 1867, luna aprilie 20"; mai jos: „Să se ştie de când au răposat sora no[a]st[ră], Marii, di la Brănişteni, 1869, april[ie] 6";

– f. nenum. de la sfârşit: „Să se ştii de cându am vinit la Gherăeşti, eu, Sp[i]ridon Vârlan, eu, Ştefan Chiţu, eu, ... Brânză. Să se ştii în iunie 17, let 7298, să se pomenească" (17 iunie 1790); mai jos: „Pe acest sfânt *Apostol* am citit şi eu, cel mai mare dintre pă[cătoşi], la anul 1802 ... ot satul Ghirăeşti"; mai jos: „Să se ştii di când am citit eu, Vasile Leon, şi umbla velet 7285, ianuari[e] 8" (8 ianuarie 1777) etc.

Exemplarul provine, firește, de la Parohia Gherăeşti, din fostul judeţ Roman.

k. BER III 240; 27,5 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 173 f. num. (lipsesc f. 138 şi f. nenum. de la sfârşit).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi colţuri, fără cheotori. Medalion (Răstignirea) şi motive florale, pe prima copertă; cruce şi motive florale, pe a doua copertă.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală): „Cântăreţ V. Ionescu";

– f. I nenum. – f. 5^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]st[ă] sfânt[ă] carte, ce se cheamă *Apostol*, este ... [îngustat] Toadir şi alţii cine s-au îndurat şi au dat la s[fânta] biser[ecă] la Icuşeşti, pentru sufletele lor. Dar pe urmă s-au luat zălog ... [îngustat] am scos-o eu, preotul Ursachii, cu trei lei şi am dat-o şi eu la sfânta biserică la Icuşeşti. Iar di s-ar mai [ispi]ti cineva să o mai înstreineze, să fie supt canonul sfintelor şi dumnezeiaştile [sic!] prav[ile]".

Provine de la Parohia Icuşeşti, din fostul judeţ Roman.

l. BER III 241; 28,5 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. + 173 f. num. + 1 f. nenum. Unele foi, deteriorate (1, 2, 4, 9, 16, 19, 37, 126, 127, 147, 170–173).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cheotori. Ornamentaţie numai pe prima copertă: scenă biblică şi chenar cu motive florale.

Provine de la Parohia Butnăreşti (com. Secuieni, jud. Neamţ).

m. BER III 242; 30 × 19,5 cm. Conţine f. 1–173 num. şi 1 f. nenum. (lipsesc cele 2 f. nenum. de la început şi f. 138). Multe foi, deteriorate (1–4, 12, 20–65 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la colţuri, dar cu cele două cheotori păstrate. Pe ambele coperte, ornamentaţie cu motive florale şi scenă biblică (în mijloc).

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. nenum. de la sfârşit: „Am fost numit la 1905, februar[ie] 7. Cântăreţ G. Filişescu" [?];

– mai jos: „Cântăreţ Ion Ionescu".

Exemplarul provine de la Parohia Bălueşti, din fostul judeţ Roman.

n. BER III 243; 27 × 17 cm. Conţine 1 f. nenum. şi f. 2–173 (lipsesc 2 f. nenum., de la început şi de la sfârşit, şi f. 1).

Legătură nouă, din carton şi muşama albastră. Nu are însemnări (a fost îngustat mult la legat).

Provine de la Parohia Dulceşti, din fostul judeţ Roman. La Mănăstirea Bogdana se mai află 25 de exemplare ale acestei cărţi (în total, 39, în cele două biblioteci din Eparhia Romanului).

54. PSALTIRE, Iaşi, 1757

BRV II (307), p. 141–142. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 102; CRV Suceava, p. 111–112.

a. BER 72; 20 × 13,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 150 f. num. O greşeală de paginaţie (79–90).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică, motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. 1–3 (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştii că aciastă *Psaltirie* [sic!] este a me[a], Ion … [neclar, un adaos ulterior] Lazăr [?], cumpărată cu zăci m[i]ei, de la Ioresti, călugăr ot mitropolie …, la let 7266" (1757–1758);

– f. 96^{v} (la fel): „Aciastă *Pisaltire* [sic!] am făcut-o danii la biserica unde mă vor îngropa pe mine şi ca să [se] ştie pis az [am scris eu – n.n.] Mihail polcovnic"; f. 112^{v}, aceeaşi mână: „Aciastă *Pisaltire* [sic!] am făcut-o daniie la biserica unde mă vor îngropa. La acia biserică să rămâie, pentru pomenire[a] me[a] şi a soţii[i] mele, Aneta. Mihail polcovnic"; f. 134^{r}, aceeaşi mână: „Mihail polcovnic, în anul 1845, ghenar 1" (semnătura aceluiaşi, fără dată, şi la f. 118^{v});

– f. 124^{r} (caractere latine, cerneală violetă): „Această *Psaltire* este dăruită Bisericii Sf[ântul] Ioan Botezătorul, din Bacău, la răposarea pre[a]cuv[iosului] Mihail. O am luat de la nepoţii lui … [neclar] am dat de am legat-o eu, lăsând-o la biserică carte[a] aceasta. 1860, iulie. Icon[om] C. Luste [?] …".

b. BER II 241; 20,5 × 16 cm. Conţine f. 4–146 num. (lipsesc 4 f. nenum. şi f. 1–3, 147–150 num.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţii asemănătoare cu cele ale exemplarului precedent.

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnare pe f. 96^{v} (caractere latine, cerneală albastră): „Luată de mine, citită şi readusă de mine, caporal Crăciunescu Gheorghe. Reg[imentul] 20 dorobanţi, compania 2-a. Oficiul Poştal Militar N° 4227. Domiciliat în comuna Vaideeni, of[iciul] Horezu, jud[eţul] Vâlcea".

Exemplarul provine de la Parohia Cârligul (jud. Neamţ), a cărei ştampilă o aflăm la f. 24^{r}.

55. LITURGHIE, Bucureşti, 1759

BRV IV (119), p. 75.

BER 300; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 196 f. num. (incomplet la sfârşit). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (104–106–106, 134–130 – f. nenum. – 137, 141–140–143).

Legătura nu s-a păstrat. Exemplarul este foarte deteriorat (cifrele primelor 21 de file nu se mai văd, din cauza uzurii colţurilor din dreapta sus, datorată umezelii; f. 12–20, 28, 30–34, 191, 192 au lipsuri mai mari sau mai mici etc.).

Însemnare (caractere latine, creion), f. 196^{v}: „Adjudu Vechi – Putna".

56. LITURGHIE, Iaşi, 1759

BRV II (313), p. 145–146; IV (313), p. 248. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 35; CRVBCU Iaşi, p. 105; CRV Suceava, p. 112–115.

a. BER 44a; 31 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num. Lipsesc f. 22, 46, 78. Rare greşeli de numerotare a filelor (151–151, 152–154).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată (inclusiv cele două cheotori metalice). Scenă biblică, motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. 2^{r}–3^{r}: „Să s[e] ştie de când m-am preoţitu eu, Alexandru dascal; m-am preoţitu în zilele pre[a]înălţatului şi pre[a]luminatului d[o]mn Alexandru Ion Calimah-Vo[i]evodu, veletu 1792. M-am prăăţitu [sic!] în Episcopie[a] Romanului";

– f. 6^{v}–15^{r}: „Aciastă sfântă şi d[u]mnedzăiască *Leturghie* am dat-o eu, egumenul Nictarie, preotului Neculai ot Tecuci, ca să-m[i] slujască un sărindariu pentru sufletul meu şi [al păr]inţilor mei, cari anume s-au şi însămnat: ier[o]monahul Nihtariia [sic!] jivii [viu – n.n.]; morţii: Elefterie, Arsăniia monahie[a]. Şi cine s-ari [sic!] ispiti a o înstreina de la mâna numitului preotul[ui] şi a fiilor lui, sau, din tâmplare a vremilor, ce să dzici răzmiriţi, s-ari înstreina … [lipit] de D[o]mnul Isus H[risto]s şi de Pre[a]curata Maica Sfinţii[i] Sali şi de 318 Oteţi carii au mărturisit în Nichie[a] cetate. Şi am scris-o eu, monah Theodosie, cu dzisa Sfinţii[i] Sali părintelui Nictarie, la velet 7274, iul[ie] 20 [20 iulie 1766 – n.n.], în dzilili pre[a]înălţatului D[o]mnul Alixandru Ghica-Vo[ie]vod".

b. BER 44b; 29,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cheotorile metalice păstrate. Scenă biblică şi motive florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnare (chirilice, cerneală brună) pe f. 10^{r}: „ …[şters] esti a Sfinti[i] Măn[ă]stiri Doljăştii".

c. BER 44c; 31 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 169 f. num. (lipseşte f. 170).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Ornamentaţii identice pe cele două coperte (scenă biblică în mijloc, iar în jur, chenare cu motive florale şi geometrice).

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. 47^{v}–48^{r}: „Pentru binecredincioasa şi blagocistiva, singură stăpânitoare, mare[a] do[a]mna no[a]stră împeretriţă Ecaterina Alixivna a toată Rosie[a] [Ecaterina II Alexeevna, împărăteasă a

Rusiei între 1762 şi 1796 – n.n.], pentru naslednicul [urmaşul – n.n.] ei, binecredinciosul domn ţeravici [sic!], marele cne[a]z Pavel Petrovici [Pavel I, fiul lui Petru III şi al Ecaterinei II, ţar al Rusiei între 1796 şi 1801 – n.n.] şi pentru soţie[a] sa, binecredincioasa do[a]mnă, mare cne[a]ghină Natalie[a] Alexievna, pentru toată curte[a] şi ostaşii lor, Domnului să ne rugăm. Încă ne rugăm pentru sfi[n]ţitul îndreptător Sinod. Încă ne rugăm pentru toată … o[a]ste[a]"; (formulă impusă şi utilizată în perioada ocupaţiei ruseşti a Moldovei, dintre 1769 şi 1774);

– f. 55^{v}–61^{r}: „Aciastă svântă *Leturghie* au fost robi[tă] … [lipită] şi le-[a]u [sic!] răscumpărat preutul Ilie. Şi di la preutul Ilie le-[am] cumpărat eu, preotul Vasile Ciomag. Şi mi le-[a]u dat mie de tot …, să-l pomenescu la Svântul Jertăvnec";

d. BER 44d; 30 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Scenă biblică (în formă de cruce), motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. 2^{v}–22^{v}: „Aciastă sfântă carte esti a sfintei biserici din Ciutureşti [jud. Bacău – n.n.], unde să prăznu[i]eşti hramul Sveti Gheorghie. Care am cumpărat-o noi, preuţii şi diaconii noştri, răzeş[i] şi alţi poporeni. Eu, preutul Lupaşcu, protopop, am dat un leu, răzeş; şi eu, preotul Miclachii, răzeş, am dat doi zloţi; şi eu, diiacon Ion, am dat, răzeş, un zlot; eu, Ioniţă Dinga, am dat doaozăci parale, răzeş; Toader diiacon am dat zeci parale, poporan; T[e]ofil monah au dat un zlot, poporani; Gheorghiţă, brat [fratele – n.n.] protopopului, au dat un zlot, răzeş; Vărlam monah au dat doaozăci par[ale], poporani; monah Ghenad[ie] au dat doaozăci parale, poporani; Andrieş, daozeci par[ale], răzeşi; Gavril, zeci parale, răzeşi; Costantin, cincispreze[ce] parale, răzeşi; Damian dal [a dat – n.n.] zeci par[ale], răzeşi; Costantin, brat Apostu, dal zeci par[ale], răzeşi; Damaschin dal zeci par[ale], poporan; Vasile Zalincu dal cinci par[ale], poporani; Angapie [sic!], zeci par[ale] dal, răzeşi; Andrei, poporan, dal zeci par[ale]; Ojog, poporan, dal zeci parale; Andrii, poporan, dal zeci parale … [rupt, lipit] feciorii noştri sau din nepoţii noştri o ar lua de la sfânta biserică, să fie ne[i]ertat de Domnul H[risto]s şi de Maica Precistă şi de toţ[i] sfinţii şi de noi, păcătoşii, carii, din mila lui Dumnezău, ne-am învredni[ci]t de am cumpărat aciastă sfântă *Liturghie* şi am dat-o cu toţii sfintei biserici din Ciutureşti, pentru sufletele noastre, ca să fim pomeniţi şi să luăm plată de la Domnul H[risto]s în veci. Amin".

e. BER III 175; 29 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate şi ornamentaţii asemănătoare cu ale exemplarului anterior.

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. 104^{r}: „Pr[eot] David Chiujdea, refugiat din Transilvania şi numit aici paroh provizor. 17 iunie 1918";

– f. 170^{v}, aceeaşi mână: „Scris spre aducere aminte. David Chiujdea, preot refugiat din cauza războiului, din comuna Şinca Nouă, judeţul Făgăraşului, Transilvania. Numit aici … [şters]. 1918 sept[embrie] 2".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni (com. Bahna, din fostul judeţ Roman).

f. BER III 176; 28,5 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 158 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 159–170). Multe foi, deteriorate (9, 11–35, 46–48, 53–60, 63–75 etc.).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Săcăleni, din fostul judeţ Roman.

g. BER III 178; 28 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num. Multe foi, deteriorate (I nenum., 1, 6, 15, 17–20, 23–26, 45–51 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Scenă biblică şi motive florale (I), motive geometrice (II).

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. 36^{r}: „Duminică 10 XI 1957, zi foarte frumoasă, senin şi cald. Pe câmp, s-a cules tot, s-a însămânţat grâul de toamnă";

– f. 78^{r}: „Sâmb[ătă] 23 martie, [a-] III [-a] din post. Pr[eot] Conduratu"; mai jos, aceeaşi mână: „Duminică, 2 iunie, prima după Înălţarea la cer a D[omnu]lui Iisus Hrist[os]. Pr[eot] Conduratu"; „Duminică, 30 mai 1948, a 5[-a] după Paşti. Pr[eot] Conduratu";

– f. 108^{r}: „24 III 1958, vreme înnorată, ploaie şi întuneric"; „Sâmbătă, 21 iunie, a dat o ploaie ca focu[l], foarte puternică, pe la orele 3½–4 p. m."; „Duminică, 10 oct. 1948, zi cu nor şi frig ... [şters] se însămânţează";

– f. 104^{r}: „23 aprilie 1951, luni, în Săptămâna Patimilor, a nins, pomii fiind în floare";

– f. 170^{v}: „1947, 25 mai, duminică, după Înălţarea Domnului, timp uscăcios, vânt şi călduri mari"; „1948, 9 mai, Duminica lui Toma. Pr[eot] Leonte".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu, din fostul judeţ Roman (acum în jud. Neamţ).

h. BER III 179; 29 × 19,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 170 f. num. (lipsă 1 f. nenum., f. 46, 78, 104).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi colţuri. Ornamentaţie asemănătoare cu a exemplarului precedent.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Băluşeşti.

i. BER III 180; 29 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi f. 1–168 num. (lipsesc 1 f. nenum., f. 13, în locul căreia a fost introdusă o foaie manuscrisă). Multe foi deteriorate (I, 10–13, 15–17, 24–36, 38–65, 67–78 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, uzată. Pe prima copertă, nu se mai disting niciun fel de ornamentaţii; pe cotor şi pe a doua copertă, motive florale şi geometrice.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. 3^{r}–20^{r}: „Acest sfânt *Leturghie[r]* am cumpărat eu, Ştefan ... [lipit], ca s[ă] fie ... [lipit] beserica de la Costişa [?] ... [rupt]. Şi cina ar lua-o făr[ă] voia me[a], să fie blăstămat de Domnul Dumnedzău".

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni (jud. Neamţ).

j. BER III 181; 30 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num. Multe foi deteriorate (7–82, 90–93, 105, 111, 121, 123–150 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri. Ornamentaţii cu motive florale şi geometrice (în plus, pe prima copertă, în mijloc, scenă biblică).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. de gardă: „La 1847, se[p]t[embrie] 8, di când m-am hirotonit eu diacon. Diaconul Ioan";

– f. 40^{v}–46^{r}: „Această ... [rupt] preutul Ioniţi, drept zeci lei şi am dat-o ... [rupt] ce să prăznu[i]eşte Adormirea Născ[ă]toa[rei] [de] Dumnedzău; făcut de noi aice, în târgu[l] Roma[n] den Sus şi cu agiutoriul creştini[lor], ca s[ă] fie pomenire sufletelor noastre şi a cui au făcut milă, că cine ar lua-o de la [sf]ânta bis[e]rică şi ar înstreina-o, ori pentru ... [rupt] cărţile bisericii, să fii dat anumi mii şi s[ă] aibă parte cu Iuda ...[rupt]. Let 7275" (1766–1767, n.n.).

k. BER III 182; 28,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 170 f. num. Multe foi, deteriorate (I, 13–20, 26–36, 46, 50, 55–60, 67, 68, 125–142 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; ornamentaţii cu motive florale, pe ambele coperte; în plus, pe prima copertă, o cruce, în mijloc.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. 29^{v}–33^{v}: „Această sfântă *Liturghii* s-au cumpărat de mine şi cu agiutoru[l] satului şi s-au dat la sfânta beserică, [la] care să prăznuieşte hramul … [rupt] cine ar cuteza a o lua de la sfânta beserică, să aibă giudecată cu Sfâ[n]ta prepodomna [sic!] Paraschiva, înainte[a] giudecății lui Hris[tos] … [rupt] velet 7275 [1766–1767, n.n.]. Necu[lai] Ene[a] sulger".

Provine de la Parohia Secuieni – Roman.

l. BER III 183; 27,5 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. şi f. 1–170 num., unele deteriorate (10–17, 22–43, 45–80, 113, 115–117 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată. Ornamentații cu motive florale şi scenă biblică, pe ambele coperte.

Însemnări(chirilice, cerneală neagră):

– f. de gardă din față: „Necolai dascăl Haralambie"; mai jos: „1866, no[i]emvri[e] 5, s-au luat 7 galbeni de la Salva şi pripusul [bănuiala – n.n.] pe Vasile Roida au fost, în care l-au şi dat afară";

– f. 2–7^{r}: „[A]ce[s]tă sfântă carte, ce să che[a]mă *Leturghie*, este a mea, cumpărată cu zeci lei. Şi am dat în beserica … [îngustat] Todora [jud. Botoşani, n.n.], să fii pentru pomenirea sufletului meu … . Iar cine ar fura-o, să fii blăstămat de Dumnul D[umne]dzeu şi [de] Preacurată Maica Sfinții[i] Sale şi de 318 Sfinți Oteț[i] … [îngustat] Let 7271, ghen[arie] 5 … Vasilachi … [îngustat] …" (5 ianuarie 1763 – n.n.);

Provine de la Biserica Precista Mare, din Roman.

m. BER III 184; 27,5 × 18,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi f. 1–170 num. Toate foile, deteriorate (găurite de cari).

Legătură veche, din lemn şi piele, foarte deteriorată (în plus, coperta din față păstrată numai în mică parte).

Nu are însemnări importante, care să poată fi citite.

Provine de la Parohia Bârjoveni I, filiala Prăjeşti (com. Secuieni – Roman).

n. BER III 185; 28 × 18,5 cm. Conține f. 1–170 num. (lipsesc f. I–II nenum.). Numeroase foi, deteriorate (13–42, 48, 50–78, 90, 91, 137, 138 etc.).

Legătură nouă, din carton şi pânză (I), din carton şi piele (II), foarte deteriorată.

Nu are însemnări. Nu se cunoaşte locul de proveniență.

o. BER III 186; 29 × 17 cm. Conține f. 44–169 num. (lipsesc f. I–II nenum., f. 1–43, 51, 170 num.); cele mai multe foi, deteriorate (44–57, 59–79, 87, 91, 124–142 etc.).

Nu are niciun fel de legătură.

Însemnări (din care se păstrează doar o mică parte) pe f. 170^{r} chirilice, cerneală neagră): „Cârlig [com. Dulceşti – n.n.], 1792, oct[ombrie] 3".

Provine de la Parohia Ruginoasa, din actualul jud. Neamț (fostul județ Roman).

p. BER III 187; 28 × 18,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi f. 1–170 num. (lipseşte 1 f. nenum. = foaia de titlu). Multe foi, deteriorate (1, 9–41, 44–78, 90, 123–144 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la margini. Motive florale şi scenă biblică (I), motive geometrice (II).

Nu are însemnări cât de cât importante. Provine de la Parohia Trifeşti (jud. Neamț).

În afara celor şaisprezece exemplare de la BER, alte douăzeci şi unu de exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

BCU "ION CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

57. EVANGHELIE, Bucureşti, 1760

BRV II (319), p. 149. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota III 132; CRVBCU Iaşi, p. 106; CRV Suceava, p. 115–116.

a. BER 5a; 29 × 19 cm. Conține 4 f. nenum. şi 180 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Ornamentații cu motive geometrice şi florale, iar în mijloc, scenă biblică (pe ambele coperte).

Însemnări:

– f. 1–8 (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă s[fân]tă şi d[u]mnezăiască *Ivan[ghelie]* s-au dat de pomană la sfânta biser[i]că la Ursoi, ce s[e] prăznuiaşte hram Duminica Mari. Iar cini s-ar ispiti a fura, afurisit şi blestemat de 318 Părinți de la Nichiia şi de Dumnezeu. Iereu Theodor Pară [?] ot Crăieşti" (com. Bozieni?);

– f. 56 (chirilice, cerneală brună): „Şi s-au legat de cel în dascali mai mic şi plecat, eu, Teofan legător, sin popi[i] Ghica Mânăverde i mati moia [şi mama mea – n.n.] Dafina".

b. BER 5b; 29,5 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 180 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare metalică păstrată. Motive florale, geometrice şi o cruce, în mijloc, pe ambele coperte.

Însemnări (chirilice, cerneală brună) pe f. IV nenum.: „Aciastă Sfântă *Ivanghelii* s-au plătit cu zăci lei, de Co[n]stantin Chitiuc, cu fiii săi, la legatul ei, fiindcă s-au legat cu împodobire[a] ei, rădicând la cheltuiale mai mult decât celelalte cărți ce s-au legat".

c. BER 5c; 28 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. şi 180 f. num.; unele foi, deteriorate (2–12: tăiată partea de jos, pentru a se şterge vechea însemnare).

Însemnările existente la f. IV nenum. şi 1–12 num. au fost mai întâi acoperite (şterse) cu cerneală, apoi, în cea mai mare parte, eliminate (prin îngustarea foilor).

La Mănăstirea Bogdana se află patru exemplare ale acestei cărți.

58. LAFSAICON, Bucureşti, 1760

BRV II (320), p. 150–152. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 106; CRVBJ Galați, p. 36; CRVBJ Piatra Neamț, p. 56.

BER 294; 19 × 14,5 cm. Conține 10 f. nenum., 132 f. num şi 1 f. de gardă (lipsesc 2 f. nenum. de la început).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una din cheotori păstrată; medalion, în mijloc (şters) şi chenare cu motive geometrice (coperta I); numai chenare (coperta a II-a).

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la sfârşit, recto: „Să să ştii de când am venit eu, Radu Braşovan, de am şăzut în dugheana lui Neculai Curelea şi, de urât, am luat de am cetit pe această carte. Şi această carte am luat-o de la părintele Macarii, în luna lui martii, 13 zile. Radu Braşovan";

– pe verso: „Să s[e] ştie de când am şăzut la căpătanul [sic!], când au [i]ernat şi cătane nemțeşti în satul căpătanului";

– mai jos: „Să s[e] ştie de când s-au cutremurat pământul, într-o marți, după Paşti, care au fost şi Blagoviştenie luni, după Paşti; numai cutremurul au fost după Blagoviştenie, a doua zi, marți, pe la două ceasuri din noapte; şi umbla veletul 1790";

– coperta a II-a, interior: „[Să] să ştii că am legat eu, căpetan Ion, această carte ce s[e] numeşte *L[a]vsaicon*, care răspunde peste a unui uncheş, Gheorghii, din Țara Mun[tenească]. Şi umbla veletul atunce când s-au legat această carte, 1790".

BAV CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

59. OCTOIH, Blaj, 1760

BRV II (322), p. 152. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 36–38.

BER 255; 19 × 16 cm. Conţine *Octoihul* (478 p.) şi *Slujbele de obşte* (224 p.) + 1 f. de gardă (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 479–498). Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (24–33; 214–211–216).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (şters), în mijloc, şi chenare cu motive geometrice (coperta I); numai motive geometrice (coperta a doua).

Însemnări:

– p. 1 (sus, banda albă, caractere latine, cerneală neagră): „Nr. 35. [Biserica] Sf. Neculai, Hociungi, j[udeţul] Roman";

– la p. 221, 313, 463; 193, ştampila din 1932 a Bibliotecii Episcopiei Romanului.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează, de asemenea, un exemplar al acestei cărţi.

60. CATAVASIER, Bucureşti, 1761

BRV IV (122), p. 77. A se vedea şi CRV Suceava, p. 118.

a. BER I 7; 14 × 9,5 cm. Conţine 237 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, din care s-au păstrat numai cotorul şi coperta a doua.

Însemnări:

– f. 94^{v}–101^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştie, ace[a]stă carte, anume *Catavasier*, am cumpărat-o eu, preutul Panhile [sic!] din Hârceşti [acum, Stârceşti, jud. Vaslui] în doi lei pol [şi jumătate – n.n.]. Nime n-are tr[e]abă, nici amestecuri cu altie [sic!] bani drepţi. Iar cene [sic!] s-ar socoti a o lua sau o ar fura şi o ar tăgădui, să fie blăstămat de Domnul H[risto]s şi de Maica Precista şi afurisit de trii sute opt[spre]ze[ce] bătrâni [sic!]. Şi am scris eu, preutul Panhile, let 7285, oc[tombrie] 23". (23 octombrie 1776);

– f. 118^{v}–120^{r} (chirilice, cerneală roşie): „Să să ştie că am scris eu, Ilii dascăl, într-această *Catavasii* [sic!]. Să să ştii, velet 7289" (1780–1781).

b. BER I 8; 13 × 9 cm. Conţine 224 f. nenum. (lipsesc foi atât de la început, cât şi de la sfârşit).

Legătură de carton învelit în piele (deteriorată la cotor şi coperte).

Însemnări:

– f. 14 (num. noastră), verso (caractere latine, cerneală violetă): „În anul 1898, octomvrie 15, m-a numit pe mine cantor. Ion Tomescu".

– coperta a II-a, interior (caractere latine, creion): „18 oct. 1893, Gr. Filiorianu".

c. BER I 9; 14 × 10 cm. Conţine f. de titlu şi 237 f. nenum.

Legătură nouă, din carton şi pânză.

Însemnări (caractere latine, ceneală neagră):

– f. 1^{v}: „Art. 20 Condica Bisericei. Preut I. Mureşanu"; a fost primul preot al bisericii din Elisabeta Doamna, judeţul Roman (acum Horia, jud. Neamţ), sat creat, la fel ca şi Carol (acum Bălcescu – Roman), prin împroprietărirea unor veterani ai Războiului de Independenţă, din 1877–1878;

– f. 9^{v}–15^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie de când s-au însoţit Gheorghe, fiul preotului Costantin Banu, cu Veliea [?], fi[i]că-sa [sic!] diaconului Ion Gol ..." (şters), la let 1836, febr[uarie] 2 zile";

– f. 128^{r}–136^{r} (caractere latine, cerneală violetă): „Această carte s-au dăruit la biserica de la Ilisaveta [sic!], cu patronul Sf[ântul] Vasilie, de preotul Alexandru Crețul, din Roman, de la Biserica Precista Mare. 1880, ianuarie".

Exemplarul provine, firește, de la Parohia actualului sat Horia (jud. Neamț).

61. TRIOD, Râmnic, 1761

BRV II (536), p. 156. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 106–108; CRV Suceava, p. 116–118.

a. BER 220a; 30 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 420 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greșeli (25–27, 47–49, 57–64, 63–65, 66–67, 69–71, 83–85, 90–92 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor. Motive florale, geometrice și scenă biblică (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. II nenum.: „Aciastă carte care să cheamă *Triod* este a sfintei biserici ot Criveşti [acum în jud. Vaslui – n.n.], iar care s-ar ispiti să o furi, să fie afurisit de toț[i] sfinții și de mine, un păcătos, amin. Sevasti preot" [?];

– f. 417^{v}, aceeași mână: „Acest *Triod* este a sfintii bisărici ot Criveşti".

b. BER 220b; 29,5 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. și 422 f. num. (f. 258–350 legate greșit, la sfârșit, după f. 422).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentații asemănătoare cu acelea ale exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. 1^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest sfânt *Triodion* iaste afierosit la sfânta … [lipit] Nicoreşti … [lipit] Tecuci, unde să prăznuieşte hramul Sfintei … [lipit] a toată Țara Ugrovlahiei. 1763, av[gust] 20";

– f. 219^{r}: Fiind și acest sfânt *Triodu*, numai în Oftoic [sic!] s-au însămnat, spre a să ști că este a sfintei Bisărici Cuvio[a]sii Paraschevii ot Necoreştii. Let 1822, avgust 1";

– f. 257^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Știut să fii de când au vinit Blagoveştinele [sic!] în sâmbăta lui Lazăr, adică în sâmbăta Floriilor; au vinit în anul 1822 și umbla velet în vreme[a] aceia, atunce, 1822, mart, în 25 zile. Și am scris să ții minte cari a citi aice. Eu, Costandin Draguş din Nicoreştii de Sus"; f. 268^{v}, aceeași mână: „Să știi di când a răposat presvetira Paraschiva, mătușa no[a]stră și au răposat la luna lui ghinar, în șăisprizăci zile, și umbla velet 1821, ghinar 16 [sic!]. Și am scris aici, eu, Costandinu";

– f. 380^{r} (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] știi di când au întunecat so[a]rili, pi amiazăzî, la no[i]emvrii, 11 zile, 1829".

c. BER 220c; 28,5 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 421 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, cu ornamentațiile șterse în bună măsură și coperta a doua crăpată.

Însemnări:

– f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „Acistu sfânt *Triod* [este] legat de To[a]der Corban, cu soția sa, Anastasiia. Let 1840, april[ie]. To[a]der, Anastasiia, Ana, Io[a]na, Pantelimon. Morții: Ioan, Mariia, Costadin, Io[a]na";

– f. II nenum. (caractere latine, creion): „Parohia Nicoreşti. Bis[erica] Sf[ântul] Nicolae";

– f. 189^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acestu sfântu *Triodion* este cu[m]părat di mine, priot Ifrim, cându ama [sic!] fost dascalul la Biserica Naşteri[i] Pricistii, în do[uă]zeci și cinci lei, … leat 1700 [sic!] neam. [sic!] 2 zile, priot Ifrim".

d. BER III 454; 30,5 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 420 f. num. (lipsesc f. 177, 180, înlocuite prin foi manuscrise).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor și margini. Scenă biblică, în mijloc (ștearsă), iar pe margini, chenar cu motive florale (I); motive florale și geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljești, jud[ețul] Roman";

– f. 1–3 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte ce să chiamă *Triodion* este a sfintei Mănăstiri Doljești".

e. BER III 455; 28,5 × 18,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 419 f. num. (lipsă f. 420). Multe foi deteriorate (13, 106, 107, 129, 131, 133–138, 156, 162, 163 etc.).

Legătură nouă, din carton și piele, deteriorată la cotor și cu ambele coperte desprinse. Pe prima copertă, scenă biblică, chenare cu motive florale și numele cu caractere latine; „pr[eot] A. Ionescu".

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Acest *Triod* este proprietatea Bisericei filiale Sf. Voi[e]vozi, din Po[i]enile Oancei și este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr[eot] Pamfil Cădere"; tot aici, o ștampilă dreptunghiulară: „Parohia Todireni, comuna Stănița, jud[ețul] Roman ... 1928, dechembrie 31";

– f. 4^{r}–12^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această svântă carte s-au cumpărat de mine, păcătosul și nevrednicul robul lui Dumnedzău, Leterșă Vardan, vornic de Poartă, la let 1806, săpt[embrie] 8 și am afierosit-o svintei besărici de la moșie[a] noastr[ă], Vechii Ștefănești, ce să numescu și Po[i]enile Oancei, unde [es]ti hramul de să prăznu[i]ești a Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Și cine s-ar ispiti să o înstrăineză de la acest sfânt locaș dumnezăescu, să fie giudecat de Svinții mari Voi[e]vozi".

f. BER III 457; 30 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 419 f. num. (lipsă f. 420).

Legătură veche, din lemn și piele, cu una din cheotori păstrată. Scenă biblică și motive geometrice (I), numai motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această carte, *Triod*, s-au plătit de dumnealui Gavril Șufaru, cu soții[a] lui, Mariia. Și s-au plătit cu zăce lei, spre pomenirea în veci, cu tot neamul său. 1844 mar[tie] 13";

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Par[ohia] Valea Ursului, filiala Muncel. 1761";

– f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să se știi de cându au fostu preotul Vasile la Mu[n]cel, la velet 1816, a[p]ril[i]e 9";

– f. 2–32 (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Triod* l-am cumpărat eu, robul lui Dumnezeu, Co[n]standin log[ofăt], ispravnicul curții domnești, fiiul răposatului Arsenie, căp[i]t[an] de la București, ș-am dat-o [sic!] danie sfintei biserici din Târgul Iaș[i], unde să cinstește și să prăznuește hramul Sfântului Ierarh Nicolae. Ș-am dat pentru pomenirea mea și a răposaților părinților miei ce s-au zis mai înainte, Arsenie, Vlad, Nedelco, Dafina, Hristina, Nicolae, Dobra, Sântioana și a răposatei soții[i] mele, Marii[i] și a tot neamul nostru. Deci cine s-ar ispiti a le fura sau a le vinde, să rămâie sfânta mănăstire fără de această sfântă carte, să fie blestămat a toat[e] sfintele soboare. M-am iscălit eu, Costandin log[ofăt]; și era arhiepiscop și mitropolit a toat[ă] Moldaviia Preasfinția Sa chiriu chir Gavril, în zilele prealuminatului și preaînălțatului nostru domn Io Gregorie Ioan Calimah-V[oie]v[o]d, domnul Țării Moldovii și era epitrop sfintei beserici chir Calinic ierom[o]nah, la leat 1769, iun[ie] 3 dni";

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– f. 105^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acestu *Triod* s-au dat la biserica din satul Muncel, dan[i]e … [şters] pr[e]ot Pavel, pentru [su]fletul tătini-său. Şi aflându-[mă] şi eu [de] faţ[ă], am iscălit … [şters] preot".

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului, din fostul judeţ Roman.

g. BER III 458; 30,5 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 422 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la colţuri; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale (I); fără ornamentaţii (II).

Însemnare (chirilice, cerneală brună) pe f. 7^{r}: „Acestu sfântu *Triod* l-am cumpărat eu, pe drepţi bani a[i] miei, şi l-am dat la aceast[ă] sfântă biserică din Popouţi, unde să cinsteşte şi s[e] prăznu[i]eşte Sfântul Marele Mucenic Gheorghie, pentru sufletul meu şi a[l] părinţilor miei …., let 7275, fev[ruarie] 1, u Rom[an]" (1 februarie 1768; la Roman – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Cotu Vameş – Roman (pe f. I nenum. are semnătura „Const[antin] Casian, cântăreţ").

h. BER III 459; 30 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 420 f. num. (f. 258–354 num., aşezate la sfârşit, după f. 420).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri. Aceeaşi scenă biblică, motive florale şi geometrice (I), numai geometrice (II).

Însemnări (caractere latine, creion) pe f. 380^{v}–381^{r}: „1895, martie 19. M. Lohan"; „1912, martie 11. Cântăreţ G. Munteanu".

Nu există alte însemnări semnificative. Nu este precizată parohia de proveniență a acestui exemplar.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 17 exemplare ale acestui *Triod*.

62. EVANGHELIE, Iaşi, 1762

BRV II (330), p. 159–160. A se vedea şi CRVAS Bacău, III 297; CRVBCU Iaşi, p. 109; CRVBJ Galaţi, p. 38; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 56; CRV Suceava, p. 118–123.

a. BER 6a; 29 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (60–60, 186–186).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cheotorile metalice păstrate. Scene biblice, în mijloc şi la cele patru colţuri; motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. 1^{r}–18^{r}: „Aciastă sfântă *Ievanghelii* [sic!] esti a me[a], a preotului Mărdar Calistrat din Huş[i], cari am cumpărat di la un preot sârbăscu, anume Sâmion, că fiind robit di turci, când au vinit muscalii di au luat Ţara Moldovii, cum şi Ţara Munten[e]ască, şi fiind şapti ani tot oasti p[r]in Ţar[a] Moldovii şi în ce Munten[e]ască, [1768–1774, n.n], s-au întorsu înapoi, făcând paci cu turcul şi lăsând domnu în Ţara Moldovii pi Gligor Ghica-Vo[i]evod şi îmbla velet 7282, dec[embrie] 12 [12 decembrie 1774, n.n.]. Iar di s-ar cumva tâmpla să o fur[e] sau să o găsască ciniva şi citind acesti scrisori şi n-ar colăghi-o [*colibi-o* „adăposti-o" < *colibă* „adăpost", n.n.], ci a tăgădui-o, să fii blăstămat di D[o]mnul D[u]mnezău şi de Maica Precista şi di 318 Sfinţi Părinţi şi di mini încă să fii afurisit. Iar cin[e] ar colăghi-o şi ar arăta-o, să fii iertat şi blagoslovit în veci de veci. Amin".

b. BER 6b; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţii asemănătoare cu cele ale exemplarului anterior.

Însemnări:

– f. de gardă din față (chirilice, cerneală neagră şi roşie): „Anul 1802. Aciastă sf[â]ntă şi d[u]mnezeiască *Evanghelie* este dreaptă a me[a], cumpărată cu 40 de lei, bani buni, în oraşul Cernăuți, de la cumnatul mieu, preot Ştefan Maga. Şi cine ar îndrăzni ca să o înstreinezî, unul ca acela să nu aibă procopseală în toată viața lui, în scârbe şi nevoi să petreacă ticăloşie[a] lui şi să auză acel săvârşitor cuvânt al *Evangheliei*, tăieți-l în doao şi parte[a] lui o numărați în cei fățarnici. Însă această sf[â]ntă *Evanghelie*, după viața me[a] sau mai înainte, am ca să o afierosăsc la o sf[â]ntă biserică, unde va fi lipsă de un odor ca acesta, ca să rămâ[i]e spre pomenire după viața me[a]. Pentru care, eu, smeritul, vă rog pre voi, frații mei cei iubiț[i], de-a pururea să fiți rugători către milostivul D[u]mnezeu, ca să-m[i] [i]erti păcatele mele, câte le-am făcut întru aciastă lume, cu lucrul, cu fapta, cu cuvântul şi cu gândul şi cu toate simțirile mele şi mişcările cele dobitoceşti. Şi pre voi, cei ce mă veți pomeni pre mine, D[u]mnezău să vă blagoslovască şi viață vecinică să vă dăruiască şi să vă scrie în carte[a] vieții. Ieromonahul Ghenadie, duhovnicul sfintei Episcopii Romanului. Şi s-au scris aciasta în anul 1803, mai 1";

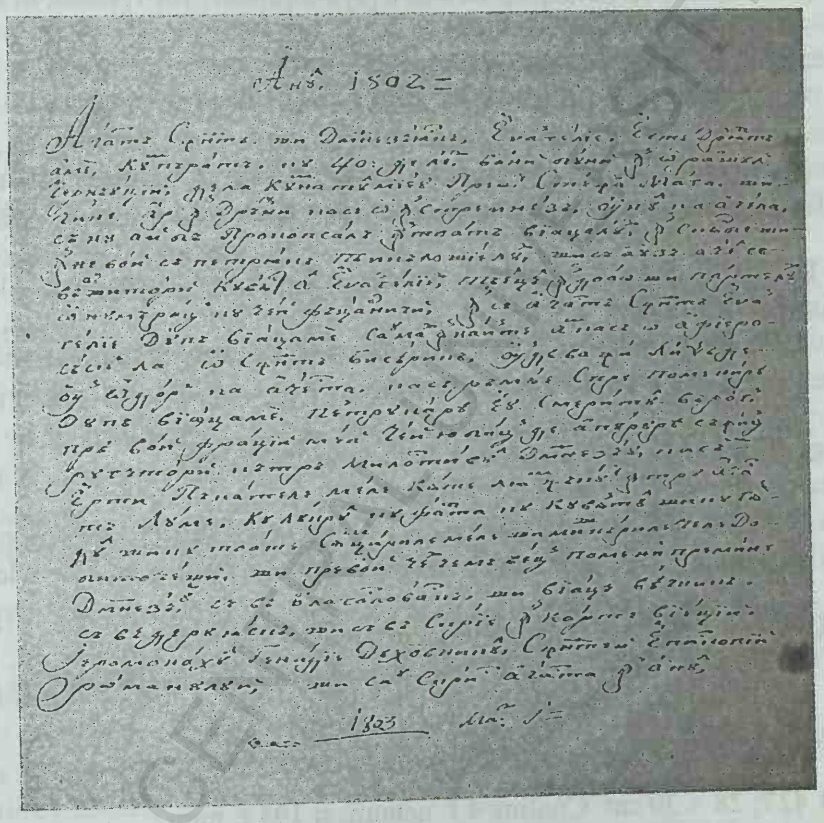

– f. 194[v] (chirilice, cerneală brună): „Să afierosăşte aciastă sfântă *Evanghelie* la Schitul Giurgenii, spre pomenire[a] numelui adormiților întru pomenire, mai gios însămnați: Gherasim arhiereu [episcop de Roman între 1803 şi 1826, n.n.], ieromonah Ghenadie [duhovnicul Episcopiei Romanului, a se vedea însemnarea anterioară], Ioan, Sanda şi tot neamul lor";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Ace[a]stă sf[â]ntă şi d[u]mnezeiască *Ivanghelii* [sic!] am cumpăratu eu, gios iscălit, de [la] Sfințiia Sa maica Veniamena, starița Schitului Giurgeni, cu drept 52 lei. Pre maica iconoma Sofii ci ad[j]unct[ă] îi starițe[ei] ai [sic!] sfinti[i] besărici … cu hramu[l] Sf[â]ntului iara[r]h Neculai şi am scris întru ştiință. [1]849, săv[tembrie] 10. Iuga Bustan" [?];

c. BER 6c; 28,5 × 20,5 cm.; conține 4 f. nenum. şi 194 f. num. Multe foi deteriorate (24–26, 28, 33, 65, 79–82, 84–87 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată şi cu ornamentaţii asemănătoare.

Însemnări pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală verde): „Criveşti – Roman" (mai jos, ştampila Parohiei Criveşti, iar mai sus, aceea a Episcopiei Romanului); pe verso (chirilice, cerneală brună), pomelnic. „Vii: Tănasi, Ioan, Neculai, Dimitre, Iliana şi tot niamul lor; morţi: Rizu, Tănasi, Năstasi, Ioan, Dumitru, Ghiorghi, Condila, Despina, Sotira, Marie[a] şi tot neamul lor", iar mai jos, aceeaşi mână: „1838, iulie 30. Aciastă sfântă *Ivanghelii* o am plătit de legat eu, Tănasi Grecu. Mă rog molitvilor Sfinţi[i]lor Vo[a]stre, celor ci [vă] veţ[i] învrednici a sluji, se fiţi rugători cătră D[u]mnezeu Sfântul pentru noi, cei mai sus arătaţi" (originea şi influenţa grecească transpar din mai multe indicii – n.n.).

d. BER 6d; 29 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, puţin deteriorată şi cu aceleaşi ornamentaţii.

Însemnări (chirilice, cerneală brună) pe f. de gardă de la sfârşit: „Ştiut să fii de când s-au săvârşit din viaţă postelnicul Simion, la velet 1831, oc[tom]v[rie] 31, joi spre vineri. Ştefan sachelar"; altă mână: „Să să ştii di când s-au săvârşit şi cu Marie[a] Bol[e]slav, 1861, maiu, în 8 zile".

e. BER 6e; 28 × 18,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate şi cu ornamentaţii asemănătoare.

Însemnări (caractere latine, creion) pe f. de gardă din faţă: „Cordun" (– Roman, n.n.); tot aici, ştampila „Sfânta Episcopie a Romanului, Roman", care mai apare şi la f. 17^{r}, 37^{r}, 86^{r}, 120^{r}, 160^{r}.

f. BER 6 f.; 27 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 194 f. num. (lipsesc 2 f. nenum.). Aproape toate filele desprinse şi deteriorate.

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor, cu ornamentaţie asemănătoare.

Nu are sau nu mai are însemnări semnificative.

g. BER 6g; 26,5 × 18,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură nouă, din carton, pânză şi piele (la cotor).

Însemnare (chirilice, cerneală neagră) pe f. 1^{r}: „Ace[a]stă sfântă *Vanghelie* [sic!] este a lu[i] jupânului [sic!] Nistor din Focşani şi am dat-o, lei 30, Neculai ... într-o lună de zile ..." (întrerupt).

h. BER III 426; 29 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate şi cu ornamentaţii asemănătoare.

Nu mai are însemnări.

i. BER III 427; 28 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătura veche nu se păstrează şi nici nu a fost înlocuită cu o alta.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. 2^{r}–5^{v}: „Această sfântă *E[vanghe]lie* am cumpărat-o eu, protopopul Vasilie, leat 1790, iulie 3. Şi acum am ferecat-o cu argint şi am poleit-o şi am afierosit-o la sfânta beserică ... din Roman, unde să prăznu[i]escu Sfinţii vo[i]evozi Mihail şi Gavril. Şi toate puterile cereşti să fie pentru pomenirea noastră. 1810 noem[brie] 24. Vasilie, preot Popa, din Roman".

Exemplarul provine de la această biserică.

j. BER III 428; 28 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu aceleaşi ornamentaţii.

Însemnare (chirilice, cerneală neagră) pe coperta a doua, interior: „Sat Boteşti, ţinut Roman ... Ion dascăl, sin priot ..., av[gust] 1840".

Exemplarul a rămas mai mult timp în acelaşi loc, căci pe foaia de gardă de la început, ca şi pe f. I nenum., 6, aflăm ştampila cu textul „Episcopia Romanului şi Huşilor, judeţul Neamţ. Parohia Boteşti".

k. BER III 429; 26 × 18,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate şi cu aceleaşi ornamentaţii.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. I nenum.: „Să s[e] ştie [că] ace[a]stă s[f]ântă *Ivanghilii* [sic!] este a Biserici[i] Albi [actuala Biserică Sfinţii Voievozi, din Roman – n.n.], am ad[us-o, eu], Toader Bârzul, clisăercu [sic!] ..." (îngustat la legat);

– f. II^{v}–III^{r} nenum., aceeaşi mână: „Această sfântă *Ivanghile* [sic!] am [a]dus eu, Toad[e]r Bârzul clesăe[r]cu ... [îngustat] de la Sf[i]nte [sic!] G[he]o[r]ghi, de [a]m adus-o aici ..." (îngustat).

Exemplarul provine de la parohia la care fusese adus atunci de Toader Bârzu.

l. BER III 430; 26,5 × 19 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură nouă, din carton şi piele, cu motive florale şi o cruce pe prima copertă.

Însemnări (caractere latine, cerneală brună) pe f. de gardă de la sfârşit: „La anul 1869, martie, în 9 zile, am venit eu stareţ la Biserica Sfinţii V[oie]v[ozi], care pentru ştiinţă am scris. 1869, mart[ie] 9, N. Iliescu"; mai jos: „La anul 1880, ianuarie 1, am venit diacon la biserica cu patronul Sfinţilor Voevozi, eu, dieacon Climescu Gheorghie, şi spre ştiinţă am subscris aici"; mai jos (caractere latine, creion): „La anul 1913 am venit paracliser la biserica cu hramul Sfinţi[i] Voi[e]vozi din Roman, no[i]embr[ie] 15. A. Lupu".

Al treilea exemplar al *Evangheliei* tipărite la Iaşi, în 1762, care provine de la biserica Sfinţii Voievozi, din Roman.

m. BER III 432; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu acelaşi ornamentaţii pe care le-am întâlnit mai sus, la exemplarele unde această legătură s-a păstrat.

Nu are însemnări.

Provine de la Parohia Butnăreşti (com. Secuieni – Roman).

n. BER III 433; 27 × 19 cm. Conţine 4 f. nenum. şi f. 1–193 num. (lipsesc f. 2, 3 şi 194).

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată (cu două cheotori metalice şi cu ornamentaţiile obişnuite).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „Cari această carti, ci es[t]i mică la videri, dar mari şi înfricoşată la cuvinte. 1848, iuli[e] 20 ...";

– f. 1–7: „Această sfântă *Ivanghelie* [sic!] am cumpărat eu, preutul ... [lipsă f. 1–2], ca s[ă] fie poman[ă] sufletului mieu cel păcătos şi fiilor noştri poman[ă], că esti danie sfintii biserici acestie[a]. Iar cine ar dejrădăcina-o [sic!], să fie dat anaftimii în veci. De la biserica aceasta, eu, preutul Ioniţă Nic[o]la[e], let 7274, av[gust] 15 dni" (15 august 1766 – n.n.].

Exemplarul provine de la Biserica Precista Mică, din Roman.

o. BER III 434; 28 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cele două cheotori păstrată şi cu ornamentaţiile obişnuite.

Însemnări (chirilice, cerneală brună) pe f. I–II nenum.: „Şes[e lei i] pol [şase lei şi jumătate – n.n.] au dat Gavril pah[arnic] şi un leu Ion comis la această sfântă *Evanghelie*, pentru pomenirea părinţilor lui, Iordachi, Maria, Gheorghe, Catrina, Neculai, Gherasim".

B.C.U. "M. EMINESCU" IAŞI

Exemplarul provine de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti.

p. BER III 435; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num. (lipsesc f. 192, 193).

Legătură din carton şi piele, cu ornamentaţiile obişnuite şi cu titlul (caractere latine) – *Sf. Evanghelie*, inscripţionat pe cotor.

Nu are însemnări. Provine de la Biserica Sfântul Gheorghe, din Roman.

r. BER III 436; 26 × 18,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate şi cu ornamentaţiile obişnuite.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Bârjoveni II (com. Români, jud. Neamţ).

s. BER III 437; 23 × 17 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 193 f. num. (lipsesc f. 2–7, 194).

Legătură din lemn, acoperit cu catifea şi ferecătură, cu Mântuitorul în centru şi cei patru evanghelişti, pe prima copertă; cu Duhul Sfânt (în chip de porumbel), înconjurat de raze, pe coperta a doua.

Nu are însemnări. Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Nicolae din Roman, a cărei ştampilă, cu textul „Episcopia Romanului şi Huşilor. Parohia Sf. Nicolae din municipiul Roman", o aflăm pe interiorul copertei iniţiale.

ş. BER III 438; 26,5 × 19 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 194 f. num.

Legătură nouă, din carton şi piele; scenă biblică, în mijloc, iar la colţuri, motive florale (pe ambele coperte).

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (caractere latine, creion): „Astăzi, 26 martie, păr[intele] Gh. Popovici fiind bolnav de gripă, [am făcut] eu slujbă la biserică în locul Sf[inţiei] Sale. Pr[eot] Rusu. 1932"; pe verso, ştampila cu textul: „R[epublica] P[opulară] R[omână]. Parohia Trifeşti. Raionul Roman"; o ştampilă mai veche se află la f. II nenum.: „România. Parohia Trifeşti, comuna Trifeşti, plasa Siretul de Jos";

– f. 50^{r}, 54^{r}: însemnări vechi (chirilice, cerneală neagră), care nu mai pot fi reconstituite, din cauza îngustării filelor la legat; la fel, la f. 194^{v}, o însemnare mai nouă, din care a mai rămas: „Să să ştie di când au murit ...";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Spre ştiinţă: în anul 1945, de s[fintele] sărbători ale Naşterii Domnului, a plouat şi încă nu era nins până atunci. 27 decembrie 1945. Paroh pr[eot] Gh. Căluian"; mai jos, aceeaşi mână: „La 7 martie 1953 s-a stricat clopotul cel mic. La 9 martie 1953 s-a înmormântat I. V. Stalin" (ceea ce nu se precizează, dar se lasă să se înţeleagă, este legătura între cele două întâmplări – n.n.).

Exemplarul provine de la parohia ale cărei ştampile le-am semnalat mai sus.

În total, în eparhia Romanului, se află cel puţin 40 de exemplare ale acestei cărţi (în afara celor 19 de la Roman, 21 sunt la M-rea Bogdana).

63. CEASLOV, Iaşi, 1763

BRV II (332), p. 160. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 110–111; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 57; CRV Suceava, p. 124.

a. BER I 32; 17 × 12 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 381 f. num. (lipsesc f. 12, 13, 108, 382–389, iar f. 341, 343, 346 au fost legate la sfârşit). Multe foi deteriorate (I, II, 1–5, 8–10, 14–18, 25, 34, 36, 37, 47–52 etc.). Numerotare veche a filelor, cu rare erori (53–53).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (ştearsă) şi motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. de gardă de la început: „A Precistii cei Mari";

– f. I nenum., 290^{v}, 291^{r}, însemnări de familie (căsătorie, moarte), din 1825, 1827, 1822, fără precizarea numelor şi a locului.

Exemplarul provine de la biserica indicată de vechea însemnare, din păcate, fără dată.

b. BER I 134; 16,5 × 12,5 cm. Conţine f. 178–381 num. (lipsesc f. I–II nenum. şi f. 1–177 num.).

Legătura veche nu se mai păstrează şi nici nu a fost înlocuită cu o alta.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. 287^{v}–289^{r}: „Să ştii de când au făcut zurba [bătaia, încăierarea – n.n.] tătarii cu Gligor[e]-Vod[ă] şi au fugit oamenii în bejeni[e], pi la Sfinţ[ii] Arhanghel[i]. Şi, după Crăciun, au venit oamenii prin case, leat 7236" (1728, în timpul primei domnii, în Moldova, a lui Grigore II Ghica, 1726–1733, n.n.; însemnarea se repetă la f. 303^{v}–305^{r} şi 377^{v}–379^{r}, adăugându-se numele autorului: Toma Cravăţ);

– f. 291^{r}: „Să s[e] ştii de când au p[i]erit Ghica-Vo[i]evod, de i-au tăiat capul un capegi-paşa [= capugi-başa „căpetenia capugiilor, trimişi de sultani pentru mazilirea domnitorilor din Ţările Române" – n.n.], duminecă, un ceas din no[a]pt[e]. Şi i-au dus capul la Ţarigrad, oc[tombrie] 72[86]" (este vorba de Grigore III Ghica, ucis de capigii, la 1 octombrie 1777, pentru că, mizând pe protecţia Rusiei, s-a opus cedării către austrieci a teritoriului din nordul Moldovei, numit ulterior Bucovina, fără a şti că, între timp, prin mituire, înalţii comandanţi ruşi acceptaseră această cedare – n.n.);

– f. 298^{v}–299^{v}: „Să să ştii di când s-au născut fiiul nostru Ioan, la noao ceasuri din zi, luni, săptemvrii 4, 7294" (4 septembrie 1786 – n.n.; se repetă la f. 310^{v}–311^{r}); f. 302^{v}–303^{r}, aceeaşi mână: „Să s[e] ştii de când au prădat tătarii Ţara Moldovei, la săp[tembrie] 15, 7267 [1758 – n.n.] şi atuncia m-am născut eu, preot Toma, sân lui diiaconul Ştefan"; f. 307^{v}–309^{v}: „Să s[e] ştii de când, cu ajutoriul lui D[u]mnezeu, m-am căsătorit eu, Toma, sân lui Ştefan diiacon, la let 7288 no[i]em[brie] [noiembrie 1780, căci la f. 369^{v}–370^{r} spune că evenimentul a avut loc la 7289, no[i]em[brie] 12 dni – n.n.] şi m-am lăsat de nu m-am mai ras de mire, ca să mă fac preot după Bobotează ..."; f. 344^{v}–346^{v}: „Să s[e] ştie de când au întrat Măria Sa Ion Alexandru Costandin-Vo[i]evod în scaun, întru întă[i]e domnie a Mări[ii] Sale, leat 7291 săp[tembrie] 12" (12 septembrie 1782, începutul primei domnii, în Moldova, a lui Alexandru Mavrocordat n.n.); f. 359^{v}–360^{r}: „Să s[e] ştie de când s-au mazilit Moruz-Vod[ă], 7291, avgust 8. [I]erei Toma" (1782, sfârşitul domniei voievodului precedent, Constantin Moruzi – n.n.); f. 316^{v}–319^{r}: „Să să ştie de când au nins înaintea lui Sfânt Dimitrie, cu o săptămână mai înainte şi au ţinut până la Vovedenie [= Intrarea în biserică a Maicii Domnului, 21 noiembrie – n.n.] şi au p[i]erit oameni şi dobitoace, la anul 7293, oc[tombrie] 20 [20 oct. 1784 sau 1785, n.n.] şi au fost furtună şi vicol [= viscol, n.n.] ca şi cel de la m[i]ez părese[m]i" (din mijlocul Postului Mare – n.n.); f. 331^{v}–333^{r}: „Să s[e] ştii de când s-au mazilit Alexandru Costandin Moruţ-[sic!] Vo[i]evod şi au venit şi moscalii în Ţara Moldovei şi au trecut şi în Ţara Muntenilor, al treile[a] rând, în veletul 7315 no[i]em[brie] 15 [15 noiembrie 1806, în timpul celei de-a doua domnii, în Moldova, a lui Alexandru Moruzi, la începutul războiului care avea să se soldeze cu anexarea de către ruşi a jumătăţii de răsărit a Moldovei, numită apoi, în funcţie de interes şi conjunctură, Bessarabskaja Oblast', Moldavskaja S.S.R. sau Republica Moldova – n.n.]; f. 356^{v}–357^{r}: „Să s[e] ştie de când au venit episcop la Roman, dup[ă] Anton [Antonie, 1787–1796, n.n.], alt episcop, Veniamin, 7304, iun[ie] 15 [Veniamin Costache, 15 iunie 1796 – n.n.]. Au pis [= scris, n.n.] ierei Toma ot Odobeşti";

– f. 314^{v}–316^{r}: „Să s[e] ştii di când m-am căsătorit eu, Ioan, ficiorul Tomii, din sat Odobeşti, ţânut Romanului, la velet 7320, ghenarie 11" (11 ian. 1812; este vorba de cel născut la 4 sept. 1786, conform însemnării de la f. 298^{v}–299^{v} a tatălui său, preotul Toma din Odobeşti, ale cărui numeroase

şi interesante însemnări tocmai le-am reprodus, în mod selectiv şi într-o anumită ordine, tematică şi cronologică).

64. OCTOIH, Râmnic, 1763

BRV II (334), p. 161. A se vedea şi CRVAS Focşani, cota II 1339; CRVBCU Iaşi, p. 111–112; CRV Suceava, p. 124–125.

a. BER 204; 19,5 × 14 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 255 f. (*Octoih*) + 127 f. (*Sinaxar*). Numerotare veche a filelor, cu rare erori (16–15, 17–19, 66–68, 140–181, 170–71).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Scenă biblică, motive florale şi geometrice (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Prin prostime[a] minţii, / P[i]erdui cale[a] pocăinţii. / Prin sfatul vrăjmaşului, / P[i]erdui cale[a] oraşului. Diiacon Năstasi ot Blăgeştii"; mai jos (caractere latine, cerneală neagră): „Transcris econ. D. Furtună, Dorohoi, 1926, mart 15" (se reptă la f. 5^{r} şi 21^{r});

– f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră) – 21^{r}: „Acest sfânt şi dumneză[i]esc *Octoih* şi dumneză[i]esc organ şi flo[a]re a raiului foarte veselitoare sufletilor noastre celor păcătoase, precum au văzut marile între patrierşi Iacov, ş-acest este toate împlinere [sic!] şi l-au dat dumnezăirii şi a sfintăi [sic!] naşteri, Maici[i] lui Dumnezău, l-am cumpărat eu, preotul Dragomir din Măgereşti [jud. Bacău – n.n.], în opt lei, tocma în zilile Mării[i] Sale Io Grigore Calmâş-Voi[e]vod [Grigore Callimachi – n.n.], la velet 7272, fev[ruarie] 2 zi[le]. Iar care om l-ar fura, să fie anaftima şi afurisit de Vlădica H[risto]s şi de Maica Precista şi 12 Apostoli şi de 318 Sfinţi şi de noi, de toţi, amin! [I]erei Dragomir mnoghi greşnic, let 7272 [mult greşitul, anul 1764 – n.n.]. [I]erei Dragomir mnoghi greşnic, proin [fost – n.n.] protopop".

b. BER II 111; 20,5 × 15 cm. Conţine 3 f. nenum. + f. 1–255 (*Octoih*) + f. 1–127 (*Sinaxar*).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică şi motive florale, pe prima copertă; fără ornamentaţii, pe a doua.

Însemnări:

– f. II nenum. – 9^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carti ce să chiam[ă] *Octoih* s-au dat la această sf[â]ntă bis[e]ric[ă] ci este hramul Adormire[a] Precistii … [rupt, lipit] ori pentru poclonul vlădicei, ori pentru ce fel, să fie ne[i]ertat de Domnul D[u]mnezeu şi de Maica Precista şi de toţi sfinţii, în veci, amin …" (rupt);

– f. 255^{v} (la fel): „Să ştii de cându au fostu acestu Octoih aice, la mine, [i]erei Pavel";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „Însemnare. Subsemnatul am intrat ca cântăreţ la această biserică, cu hramul Sf[ântul] marile [Mucenic] Dimitrie, la 1854, iară cu soţia me[a] am fost la 1857, faur 6. Şi spre ştiinţă am scris aice. 1896, august 20. P. Iliescu".

Exemplarul provine de la Parohia Cotu Vameş (Roman). Nouă exemplare ale *Octoihului* de la Râmnic, din 1763, se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

65. MOLITVENIC, Iaşi, 1764

BRV II (338), p. 162. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 112–113; CRV Suceava, p. 125–126.

a. BER 176a; 20 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 824 p. num. (lipsesc p. 825–827). Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (163–163, 251–152, 330–238, 342–344, 359–359, 398–409 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, parţial desprinsă de la cotor. Imagine biblică, motive florale şi geometrice (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări (caractere latine, creion):
– coperta I, interior: „Parohia Sfinți[i] Voi[e]vozi, Burcioaia, jud. Putna";
– p. 76: „1924. Ca amintire. Adjud. Putna".

b. BER 176b; 18 × 14 cm. Conține 4 f. nenum. și p. 17–827 (lipsesc p. 1–16). Multe foi deteriorate (I–IV nenum., 34–35, 38–39, 46–47, 54–55, 180–184 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, ale cărei ornamentații nu se mai disting.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– p. 17: „... [lipsă p. 1–16] în zilele Mării[i] Sale Scarlat Ghica-Vo[i]evod [1757–1758] și mazilindu-să, a rămas țara fără domn și au venit Vo[i]evod Calmâș ...." (îngustat la legat);
– p. 123 (idem) „Acest *Molitvenic* esti al meu, di la tatăl meu, [i]erei Nicolai Ursachi [? îngustat] ot ..." (îngustat).

c. BER 182; 18,5 × 14 cm. Conține 803 p. și 4 f. albe, nenum. (lipsesc 4 f. nenum., p. 53–62, 383–384, 495–496, 804–827).

Legătură din lemn și piele, desprinsă la cotor, dar cu cele două cheotori păstrate; cruce în mijloc, câte un spic de grâu la colțuri, chenare cu motive geometrice (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a).

Însemnare cu chirilice, cerneală maronie, pe f. albă I de la sfârșit, recto: „Acist [sic!] sfânt Molivtenic [sic!] s-au plătit di legat di dum[nea]lui Ioan Hriscu, di aici, din Huși, spre pomenire[a] lui, la anul 1856, fevr[uarie] 10".

d. BER I 96; 18,5 × 13,5 cm. Conține p. 1–826 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 7–8, 499, 827).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Imagine biblică, în centru, pe ambele coperți, iar pe prima copertă, și motive florale.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Doljești, a cărei ștampilă se află la f. 23^{r} (mai înainte, și pe f. de gardă de la început).

e. BER I 97b, 18,5 × 14,5 cm. Conține p. 3–425 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 1, 2, 7, 8, 196, 197, 206–241, 426–827). Multe pagini deteriorate (3–20, 175–195, 242–286, 382–425).

Nu are legătură, nici însemnări. Provine de la Parohia Rediu, din fostul județ Roman (acum jud. Neamț).

f. BER I 98; 19 × 14,5 cm. Conține p. 1–823 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 9–10, 86–89, 137–142, 145–148, 256–289, 824–827).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):
– p. 1–23: „Această sfântă carte numită *Moliftelnic* [sic!] este a Sfinții[i] Sale preotului Vasilie Manoliu, duhovnic ... [lipsă p. 9–10] ... T. Manoliu";
– coperta II, interior: „Manoliu Alexandru". Exemplarul provine de la Parohia Chilii (jud. Neamț), a cărei ștampilă apare pe interiorul copertei a doua.

g. BER 97a, BER I 101; 18 × 14 cm. Conține p. 25–150, 168–803 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 1–24, 151–167, 803–827).

Nu are legătură.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):
– p. 73: „Această carte esti a me[a], gios iscălitul, dată de socrii mei, preot Ioan Crengăniș. 1860, deche[m]vrie 30. Gheorghi Țigara, dascăl";
– p. 730: „S-au născut Maria, fiica dascălului Gheorghi Țigara. 1858";
– p. 664, aceeași mână (caractere latine, cerneală violetă): „La anul 1881, luna martie, în 8 zile, dimineații, mai era până la ziuă 2 ciasuri, s-au cutremurat pământul. Gh. Țigara"; p. 625: „Preot Gr. Teliman".

Exemplarul, care în mod eronat a fost înregistrat sub două cote diferite, provine de la Parohia Hociungi II, din actualul jud. Neamț.

h. BER I 102; 17,5 × 13,5 cm. Conține p. 17–189, 196–787 (lipsesc 4 f. nenum. și p. 1–16, 190–195, 788–827).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (lipsește coperta a doua). Pe prima copertă, scenă biblică (ștearsă) și motive florale.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Pănceşti (jud. Neamț).

i. BER I 103; 18,5 × 13,5 cm. Conține p. 19–267, 270–819 (lipsesc 4 foi nenum. și p. 1–18, 49–53, 673–678, 719–728, 820–827).

Legătură nouă, din carton și pânză, cu piele la cotor și colțuri.

Nu are însemnări de luat în seamă. Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, a cărei ștampilă se află pe interiorul primei coperte.

j. BER I 104; 19 × 14 cm. Conține doar p. 56–204 (lipsesc 4 f. nenum. și p. 1–55, 196–197, 205–827), dintre care destule deteriorate (56–70, 112–113 etc.).

Nu mai are niciun fel de legătură. Provine de la Schitul Nechit (jud. Neamț), a cărui ștampilă o aflăm la p. 58, ca singură mărturie asupra trecutului acestui exemplar.

k. BER I 105; 17,5 × 12 cm. Conține 4 f. nenum. și p. 1–827 (lipsesc p. 256–261, 268–269, 671–678). Destule pagini deteriorate (23, 246–255, 262–267, 270–284 etc.).

Legătură din carton și piele, din care s-a păstrat numai prima copertă, și ea ștearsă, deteriorată.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe p. 1–2: „Acest *Molitvelnic* l-am cumpărat drep[t] 307 bani. 1765, maiu 3 ... [șters] iereu".

Exemplarul provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

l. BER I 106; 19 × 13,5 cm. Conține p. 56–715 (lipsesc f. I–IV nenum., p. 1–55, 196–197, 716–827). Numeroase pagini deteriorate (58–80, 172–196, 262–279, 445–464 etc.), toate înnegrite.

Din vechea legătură a mai rămas doar o bucată de piele legată cu sfoară.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Bârjoveni I.

m. BER I 107; 18 × 14 cm. Conține p. 23–707 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–22, 453–458, 663–680, 684–686, 708–827).

Destule pagini deteriorate (29–34, 58–63, 74–75, 188–204, 246–294 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor; coperțile, desprinse, găurite de cari, au ca ornamentații scenă biblică și motive florale (I), numai motive florale (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Ruginoasa (jud. Neamț).

n. BER I 119; 18,5 × 15 cm. Conține 4 f. nenum. și p. 1–827 (lipsesc p. 5–6). Destule pagini deteriorate (1–11, 62–63, 168–173, 176–194, 246–249, 280–290, 824–827 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, având coperta din față desprinsă de cotor. Ambele coperți, deteriorate, găurite de cari (la fel și cotorul); scenă biblică (Răstignirea) și motive florale (I), cruce și motive florale (II).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „1840 mart[ie] 14"; „1840, martie 21. Ioan Popovici";

– f. I nenum. (la fel) „A Precist[ei] cea Mare";

– p. 827: „Mâna știu că va putrezi, dar numele, văzând, să va pomeni. 1787, mart[ie] 10"; pe f. următoare precizarea (caractere latine, cerneală albastră): „Este scrierea ierod[iaconului]

Vartholomei [Măzăreanu – n.n.], apoi arhim[andrit] şi egumen al Precistii, ctitor al Spitalului Precista. 1961 (acelaşi scris, ca la f. I nenum.), Dr. Cozărescu";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră şi roşie): „1798, feb[ruarie] 9".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 27 de exemplare ale acestei cărţi.

66. CAZANIE, Bucureşti, 1765

BRV II (341), p. 163.

BER 115; 29 × 20,5 cm. Conţine 3 f. albe şi 267 f. num. (lipseşte f. de titlu). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (12–15, 192–195–194, 230–228 – f. nenum. – 233).

Legătură veche, din lemn şi piele, din care s-a păstrat numai prima copertă; medalion (Bunavestire), în mijloc, şi chenare cu motive florale şi geometrice.

Însemnări:

– f. I albă (caractere latine, creion): „Să să ştii că la anii 1869, ghenar, în I-ie [sic!], s-au săvârşit din viaţă preotu[l] Gheorghi Teodoru. Şi s-au însemnat spre ştiinţă";

– f. 2–9 (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştii că această sfântă carte ce să chiamă *Minei* am cumpărat-o eu, Ştefan Morţun, şi am dat-o la sfântul schit de la Drăgeşti [acum în jud. Bacău – n.n.], unde să prăznu[i]eşti Sfânt[ul] Arhanghel [sic!] hram, în 1777, fev[ruarie] 17 ... şi au luat-o la v[e]leat 1768, dup[ă] numărul anilor de la Hristos";

– f. 106^{r} (jos, chirilice, cerneală neagră): „Să se ştii de când am scris pe această sfântă carte, pr[e] vremea domnului nostru Scarlat Calimah-Vo[i]evod. Să să ştii când s-au bătut turcii cu moscalii şi au şăzut moscalii în Ţara Moldaviei 6 ani. La velet 1813, şi am scris când era decem[brie] ..." (tăiat la legat);

– f. 187^{r} (jos, chirilice, cerneală neagră): „La an[ul] 1838, ghen[ar] 11, marţi, la 4 ceasuri şi un sfert, au stătut cutremur ce s-au întâmplat noapte[a], la Căutişeni [probabil, în fostul ţinut Roman – n.n.], fiind eu împreună cu socru[l] meu la d[umnealui] chirio chir Costandin Burcă. Şi au fost cutremur foarte marte, 1838, ghen[ar] 11";

– f. 222^{v} (chirilice, cerneală neagră şi roşie): „Să [se] ştii de când am scris pi această sfântă carte, în zilele pre[a]înălţatului domn Calimah Scărlat-Vo[i]evod, pre vreme[a] mitropolitu[lui] Veniamin [Costache – n.n.]. Şi am scris cu mâna de ţărnă; mâna a putrezi, slova va rămâne şi să va pomeni; cini va ceti şi [va] zici: Dumnezeu să-l [i]erte. 1813, mai 30" (mai jos, o însemnare asemănătoare, neterminată, datată 12 aprilie 1813; o alta, mai scurtă, din 11 aprilie 1813, la f. 235^{v});

– f. 247^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştii di când s-au tăiat turcii la Roman, rădicându-s[e] Ipsilanti cu grecii ... la anu[l] 1821, fev[ruarie] 19 şi sara la ... au venit turcii şi au prădat ţara şi s-au bătut turcii cu volentirii. 1822, au venit domn Ion Sturza [Ioniţă Sandu Sturdza, primul domn pământean în Moldova, 1822–1828, după domniile fanariote – n.n.] ... vara 1826 au [ve]nit bulubaş [?] [comandant militar turc – n.n.] şi s-au dus piste Prut de au încheiat pace toamna, şăzând până după Crăciun";

– f. 263^{r} (jos, chirilice, cerneală roşie): „Să [se] ştii di când s-au născut Constandin Burchi, la velet 1813, mai 30, şi eram, când am scris, di 19 ani".

67. EVANGHELIE, Blaj, 1765

BRV II (342), p. 164. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 39.

BER 7; 31 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. + 363 p. + 1 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (18–17, 86–88, 251–253, 258–258, 343–343, 344–346).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă (este mai mare decât cartea, având 37,5 × 24 cm.), dar cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică, motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală verde): „1876. Parohia Cuci, Roman. Pr. I. Pigui";

– f. II nenum. – p. 5 (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă şi dumnezăiască *Evanghelie* o am cumpărat eu, robul lui Dumnezău, Nicolae Cuza, med[elnicer], în zilile pre[a]înălțatului domn Constantin Alexandru Ipsilant-V[oie]vod, întru întăia domnie a sa la Moldova [1799–1801, n.n.], la let 1800, avgust 31, şi am [a]fierosit-o la sfânta Bisărică de la Cuci, din Țânutul Vasluiului, unde să prăznuieşte hramul Ado[r]mirei Preasfintei Născătoare de Dumnezău, spre pomenire[a] sufletului meu. Di s-ar ispiti ca să ... [rupt] ... fii blestemat de Domnul Dumnez[e]u şi de cei 318 Sfinți Părinți de la Săborul Nicheii; f[i]erul, piatra să putrezască, iar trupul lui să rămâi[e] întreg, amin".

68. Simeon, arhiepiscopul Tesalonicului, VOROAVĂ DE ÎNTREBĂRI ŞI RĂSPUNSURI ÎNTRU HRISTOS, Bucureşti, 1765

BRV II (344), p. 166–170. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota III 143; CRVBCU Iaşi, p. 114–115; CRVBJ Galați, p. 39–40; CRVBJ Piatra Neamț, p. 57; CRV Suceava, p. 127–128.

a. BER 120a; 30 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. + 562 p. + 1 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (40–42, 102–99, 115–106, 236–238, 239–139, 139–141, 147–208, 208–251, 251–250, 250–151, 152–253, 259–160, 161–262, 445–444–445 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, foarte bine păstrată, inclusiv cele două cheotori. Scenă biblică, motive florale şi geometrice pe prima copertă, numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie că acest *Thisilonic* [sic!] este al mieu, ierei Dimitrie. Şi cine s-ar ispiti a fura, să fie nenorocit şi blagoslovit [sic!] de Vlădica Hristos şi de mine, un păcătos. Şi când am scris, umbla velet 1792, deche[m]v[rie] 29"; f. nenum. de la sfârşit, aceeaşi mână: „Ierei Dimitrie";

– p. 3 (chirilice, cerneală roşcată): „Ieromonah Paisie".

Exemplarul provine de la Doljeşti, după cum o arată însemnarea (caractere latine, creion) de pe f. I nenum.

b. BER 120b; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. + 582 p. num. + 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, având coperta din față desprinsă şi ornamentații asemănătoare cu ale exemplarului precedent.

Însemnări (chirilice, cerneală brună), f. IV nenum.: „Sfinților voştri părinți, diiacon[i] şi dascăli, în H[risto]s frățască datorie fac ştiut că aciastă carte este a călugăraşului care au fost fecior lui Ion Miron".

c. BER 120c; 30 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. şi 562 p. num. (lipseşte foaia nenumerotată de la sfârşit).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate şi cu ornamentații asemănătoare celor de mai sus.

Însemnări (chirilice, cerneală brună), p. 562: „1788, sept[embrie] 10. M[ona]h Azari[e] ... [şters] ot Mănăsti[rea] Dobrovățul ..." (şters); mai jos: „Scris-au Vasilchevici ... din slăvit oraş Eşi. 1811, mart[ie] 16".

d. BER III 504; 32 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. + p. 7–562 + 1 f. nenum. (lipsesc f. II–IV nenum., p. 1–6, 266–269, 322–325).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colțuri, cu ornamentații asemănătoare.

Însemnări (caractere latine, cerneală albastră), f. I nenum.: „Preotul Ioan Thomescu, 1883, mai, în 12"; aceeaşi mână, pe f. nenum. de la sfârşit (caractere latine, cerneală violetă): „În ştiinţă să fie că duminică, la 15 octombrie, anul 1889, ca la 2 ciasuri după apusul soarelui, adecă duminică înspre luni, a trecut către lăcaşurile veşnice, unde drepţii să odihnesc, tatăl meu, Toma Filip Boţoc. Am scris eu, fiul său, preot în comuna Brăniştenii [actualul Miron Costin, com. Trifeşti, jud. Neamţ, n.n.] I. Ionescu".

Exemplarul provine de la Parohia Ruginoasa (jud. Neamţ).

e. BER III 505; 31 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. + 562 p. num. + 1 f. nenum.

Legătură din carton şi piele, cu motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări (caractere latine, cerneală albastră), f. I nenum.: „Cărţile bibliotecii Parohiei Dolješti. Paroh pr[eot] M. Brumă"; în dreapta, ştampila parohiei respective: „România. Parohia Dolješti. Plasa Siretul de Sus. Roman".

f. BER III 506; 29,5 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. + 562 p. num. + 1 f. nenum.

Legătură nouă, din carton şi hârtie albastră.

Însemnare (chirilice, cerneală brună), f. III nenum.: „Acestu *Tosalonecu* [sic!] l-am vândut noi, preoţii din Agiud[ul] Vechi, Sfinţii[i] Sale, părintele [sic!] protopo[pu]lui Atănasâi, de bune-vo[i]e[a] [sic!] no[a]stră. Şi pentru a fi mai adevărat, ne-am şi iscălitu, să[ptem]v[rie] 2, 1799. Precum să să ştii că am iscălit, Gheorghe Pop[o]vici. Preotul Costachi, Agiud. [I]erei Ion Sdreon, Agiud Vechi. [I]erei Iordachi ot tam" (de acolo, n.n.).

Exemplarul provine de la Biserica Sf. Voievozi, din Roman.

69. ANTOLOGHION, Bucureşti, 1766

BRV IV (134), p. 80–82. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 116–117; CRV Suceava, p. 130–131, 318.

a. BER 97; 30 × 19,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 2 f. nenum., 546 f. num. şi o altă f. de gardă. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (50–50–52, 79–89–81, 82–23–84, 91–90–93, 162–164, 164, 180–180–181, 223–222–225, 234–234–236, 257–260–259 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, dar cu o cheotoare păstrată; medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), în mijloc, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. 3–13 (jos, chirilice, cerneală neagră): „... [lipitură] Ursului Iuraşco, drept 12 lei 90 bani şi dintr-aceşti bani am dat şi cumnat[u]lui Costan post[elnic], 60 bani, în dzilili Mării[i] Sal[e] Ion Gligori Calimah-Voevoda, în domnie[a] al [sic!] doile[a] [1767–1769 – n.n.]. Şi s-au tâmplat de au pribegit şi bo[i]erii Moldovii la tătar[i] şi îmbla vălet 7276, iar de la H[risto]s, 1768 ... Iar cini ar fura-o sau lua-o făr[ă] vo[i]e[a] noastră, să fie blăstămaţi şi procleţi de Domnul H[risto]s şi de Pre[a]curata Maică Precestă şi de 318 Oteţi de la Nicheie. Iuraşco med[elnicer]";

– f. 123^{v} (jos, caractere latine, creion): „I. G. Cojocaru. 1935, iulie 28" (şi la f. 504^{r}, jos);

– f. 405^{r} (sus, chirilice, cerneală verzuie): „Să s[e] ştie ... [îngustat] dumisali cuconului Co[n]stantin Iuraşcu ..." (îngustat).

b. BER III 406; 28,5 × 18,5 cm. Conţine 545 f. num. (lipsesc 2 f. nenum., f. 445, 546, 547).

Legătură din lemn şi piele; o cruce în mijloc, iar pe margini, un chenar cu motive florale (coperta I); motive florale şi geometrice (coperta a doua); o cheotoare păstrată.

Nu are însemnări (pe interiorul primei coperte, ştampila parohiei Broşteni, din jud. Neamţ).

c. BER III 407; 29 × 20 cm. Conține 1 f. de gardă, 540 f. num. şi o altă f. de gardă (lipsesc 2 f. nenum., f. 112, 541–546).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Butnăreşti, din actualul judeţ Neamţ.

d. BER III 543; 30 × 20 cm. Conține 2 f. de gardă, f. 259–546 (începe cu luna ianuarie) şi încă o foaie de gardă (în afara celor două foi nenumerotate de la început şi a f. 1–258, legate, probabil, într-un alt volum, lipsesc f. 305–306, 517).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), în mijloc, şi chenare cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a doua).

Însemnări:

– f. I (gardă), chirilice, cerneală brună: „Izvod pentru orţii [= monedă, bani – n.n.] Postului acestui Mari" (o listă pentru pomenire în Postul Mare, având, pe coloana din stânga, cifra de 10 parale, adică echivalentul unui ort, iar pe coloana din dreapta, nume de săteni: Necolai, sân Dumitru Lăpuşnei, Vasâle Păpăuţi, Toadir Păpăuţi, Costantin Păpăuţi, Gheorghe Coteanu, Vasâle Căşariu, Ileana Căşăriţa, Necolai Luca, Toadir Crăciun, Necolai Amărandi[i], Gheorghe Ursu, Toadir Alăzăroaie etc.); un alt pomelnic lung, cuprinzând doar nume de botez, se află pe interiorul copertei din faţă, pe a doua foaie de gardă, pe foaia de gardă de la sfârşit şi pe interiorul copertei a doua;

– f. II (gardă) verso (caractere latine, cerneală albastră): „Făurei. Par[ohia] Climeşti" (acum în jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 14 exemplare ale acestei cărţi.

70. PSALTIRE, Iaşi, 1766

BRV II (347), p. 171. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 118–119, CRVBJ Galaţi, p. 40; CRV Suceava, p. 129–130.

a. BER 73a; 19,5 × 14 cm. Conține 4 f. nenum. + 513 p. num. + 3 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată. Scenă biblică şi motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii când am învăţat eu, gios iscălitul, anume Costachi Popescu, din satul Trifeşti";

– f. I nenum. – 7^{r} (la fel): „Carte[a] ace[a]sta este a me[a] şi am cumpărat ... [tăiat, îngustat] pări[n]tele, egumenul Dionesie";

– p. 9 (caractere latine, cerneală neagră): „Preot Ath[anasie] Vasilescu, preot la această biserică din Dolješti, din anul 1894. Am scris mon[o]grafia Monastirei Dolješti şi a comunei, în anul 1930".

b. BER 73b; 20 × 15 cm. Conține 4 f. nenum. + 508 p. num. (lipsesc p. 509–513) + 3 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată, dar cu ornamentaţiile şterse.

Însemnări:

– p. 289 (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii di când am venit la şco[a]lă, la bădica Miron"; se repetă la p. 411, adăugându-se: „la anul 1830, 4 i[a]nuari[e], în 5 [sic!]. Eu, Mirce[a] Lazăr";

– p. 300 (la fel): „Ştiut să fii di când au răposatu con[ul] Grecu, la 1828, octomvrie 6, în vreme[a] muscalilor ...".

– p. 322 (caractere latine, creion): „I. Gavrilaş, priapăcătosul, din comuna Brusturoasa [jud. Bacău – n.n.]. 28 II 1936".

c. BER 302; 18,5 × 14 cm. Conține p. 57–210, 223–470 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–56, 211–222, 471–513; la început se află 32 f. nenum., iar după p. 210, alte 6 f. nenum., toate scrise de mână).

Exemplarul nu păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare pe f. III nenum.; sus, caractere latine, cerneală albastră: „Criveşti – Roman" (acum în jud. Iaşi).

La Mănăstirea Bogdana se mai află un exemplar al acestei *Psaltiri*.

71. LITURGHIE, Râmnic, 1767

BRV II 350, p. 173; IV (350), p. 251. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 120; CRV Suceava, p. 132–133.

a. BER II 131; 19,5 × 14,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 204 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (15–6, 17–8, 134–134, 171–176). Foi deteriorate, înnegrite (15–21, 36–40, 52–58, 65–73, 76–80, 140–156 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colțuri. Scenă biblică (Răstignirea) şi motive florale (I), motive geometrice (II).

Nu conține însemnări semnificative. Provine de la Parohia Gâdinți – Roman.

b. BER II 132; 21 × 15,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 202 f. num. (lipsesc f. I nenum. şi f. 203–204). Destule foi deteriorate (15, 18, 19, 25–40, 51–57, 73–79 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Broşteni (jud. Neamț), a cărei ştampilă a fost aplicată pe interiorul copertei din față.

Cinci exemplare ale acestei cărți se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

72. PENTICOSTAR, Râmnic, 1767

BRV II (351), p. 173–174. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 121; CRVBJ Galați, p. 40; CRV Suceava, p. 132–134.

a. BER 234; 31 × 19 cm. Conține 253 f. (lipsesc f. I nenum. şi 1 f. nenum. de la sfârşit). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (33–22, 45–49, 48–52, 55–57, 178–189).

Legătură veche, din lemn şi piele. Motive florale şi geometrice, iar în mijloc, imagine biblică (I); motive geometrice (II).

Însemnări (caractere latine, creion), f. 181^{r}: „Cantor C. Urzică. 1931"; coperta a doua, interior: „Slavă, laudă şi închinăciune lui D[umne]zeu celui slăvit în Preasfânta Troiță, carele m-au ajutat de am început şi am ajuns şi am sfârşit. Cantor C. Urzică".

Exemplarul provine de la Parohia Secuieni (jud. Bacău), a cărei ştampilă apare pe f. de gardă de la început.

b. BER 240; 28 × 19 cm. Conține 1 f. de gardă, 1 f. nenum., 220 f. num. şi 2 f. de gardă (lipsesc 1 f. nenum. (f. de titlu) şi f. 221–253).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), ornamente şi chenare cu motive florale (coperta I); ornamentația de pe coperta a doua nu se mai distinge.

Însemnări la f. 1^{v} (jos, chirilice, cerneală brună): „Acest *Penticostariu* s-au afierosit de smerenia noastră sfintei Mănăstiri Berzunțului, unde să prăznu[i]ește hramul Adormirii Maicii Domnului, spre a noastră veşnică pomenire. 1804, mart[ie] 30. [I]erarh episcop Gherasim" (Gherasim Clipa, episcop de Roman între 1803 şi 1826).

c. BER III 260; 27,5 × 18,5 cm. Conține 1 f. nenum. + 253 f. num. + 1 f. nenum. Multe foi deteriorate (1–18, 29–35, 53–61, 92–94, 107, 125–129 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, având ornamentații identice cu cele ale exemplarului precedent.

Însemnare la f. 93^{r} (caractere latine, creion): „I. Tunaru, cântăreț".

Exemplarul provine de la Parohia Ruginoasa (jud. Neamț).

73. CAZANII, București, 1768

BRV II (356), p. 177–179. A se vedea și CRBCU Iași, p. 121; CRV Suceava, p. 134–135.

BER 110; 26 × 17 cm. Conține 2 f. nenum. și 412 f. num. (lipsesc f. 410–411, iar de la sfârșit, f. 413–414). Numerotare veche a filelor, cu unele greșeli (109–111, 183–181, 192–197, 197–195, 333–337, 348–347, 386–386).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, având și coperta a doua desprinsă. Ornamentații asemănătoare cu ale cărții precedente.

Însemnare pe f. 132 (caractere latine, cerneală neagră): „Parohia com[unei] Herăstrău – Vrancea, jud. Putna. Donată pentru Biblioteca Eparhială"; alături, ștampila veche a acestei parohii, care mai apare și la f. 195^{r}, 248^{r}: „Regatul României. Parohia comunei Herăstrău – Vrancea. Jud[ețul] Putna".

Un alt exemplar al acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

74. ÎNDREPTAREA PĂCĂTOȘILOR, Iași, 1768

BRV II (357), p. 179–182. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 122–123; CRVBJ Piatra Neamț, p. 58; CRV Suceava, p. 135.

a. BER 393a; 19 × 15 cm. Conține 121 p. num. (lipsesc 1 f. nenum. și p. 122–161). Numerotare veche a paginilor, cu unele greșeli (36–38, 42–42–41–45, 65–65, 101–103).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai prima copertă; ornamente cu motive florale, în mijloc și la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale și geometrice.

Însemnări:

– p. 9–35 (chirilice, cerneală brună): „Această scrisoare am scris eu, dascăl Toma ... aice însămnez eu, Toma dascăl, feciorul preutului Gheor[ghe], de când s-au cutremurat pământul, let 1802, oct[ombrie] 14, iar de când s-au născut Ștefănel, la velet 1802, no[i]emv[rie] 20, iar de când m-am dus la Eș [= Iași], 1802 decem[brie] 10; de când au murit tata, [i]er[o]monahul Ghedeon, 1802, mart ... [șters] și de când s-au călugărit mama ..., 1802 decem[brie] 20. Scris-am, fiind carte[a] me[a] ș-am iscălit, Toma dascăl, 1802, decem[brie] 20. De când s-au călugărit mama la Schitul Lepșei [jud. Vrancea] am scris la velet 1803, iuli[e] 14, Toma dascăl";

– p. 39–40 (aceeași mână): „Aice am însămnat veletul de când m-am însurat eu, dascăl Toma, în anul 1803, săp[tem]vri[e], di la Hristos, iar de la Adam, ..." (tăiat);

– p. 45 (aceeași mână): „De când s-au născut Ștefănel, la velet 1802, no[i]emv[rie] 21, în ziua de Vovedenii, și l-au botezat Buga ...".

b. BER 393b; 19 × 15 cm. Conține p. 18–147 num. (lipsesc 1 f. nenum. (f. de titlu), p. 1–17, 148–161).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare la p. 35 (jos, chirilice, cerneală neagră): „Această sf[ântă] carte ce să numește *Îndreptarea păcătoșilor* este a celui gios iscălit, ierodiacon Luca Flurochin [?], 1851, iulii, 13 zile".

75. MOLITVENIC, Râmnic, 1768

BRV II (358), p. 182–183. A se vedea şi CRVBJ Piatra Neamţ, p. 58; CRV Suceava, p. 136.

a. BER 177; 20,5 × 15,5, cm. Conţine 4 f. nenum. şi 360 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (142–144, 151–150, 196–199, 198–197, 200–200, 350–340).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă la cotor, dar cu cele două cheotori păstrate. Motive florale şi geometrice, imagini biblice, în mijloc şi la colţuri (I), motive geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 184; 20,5 × 15 cm. Conţine 1 f. de gardă, 1 f. nenum., 358 f. num. şi încă o foaie de gardă (lipsesc f. 87–88, 106–111, 359–360).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (şters) şi motive geometrice (coperta I), numai motive geometrice (coperta a doua).

Însemnare pe f. de gardă de la început, recto (caractere latine, cerneală): „Donaţie Pr. Gh. Hrubaru, paroh Suraia – Putna, 27 II 1942" (alături, ştampila parohiei şi a Bibliotecii Episcopiei Romanului, din 1932).

76. PENTICOSTAR, Blaj, 1768

BRV IV (143), p. 86–87. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 124–125; CRV Suceava, p. 138.

a. BER III 304; 31,5 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 202 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (21–21, 22–22, 28–28, 143–145).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi colţuri, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (ştearsă), motive florale (I), motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Luţca (com. Sagna, jud. Neamţ), a cărei ştampilă apare în mai multe locuri (coperta I, interior, f. I nenum., f. 36^{r}, 108^{r}, 121^{r}, 126^{r}).

b. BER IV 464; 33 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 199 f. num. (lipsesc f. 200–202).

Legătură asemănătoare, atât ca aspect, cât şi ca stare, cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală neagră): „Domnul Dascălu Grigore, din comuna Budeştii Ghicăi [acum, în com. Făurei, jud. Neamţ – n.n.] ... [şters] este dascăl în Tatumireştii ..." [şters].

Alte însemnări, de asemenea moderne, sunt şi mai puţin importante.

c. BER IV 465; 34 × 21,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 202 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele. Scenă biblică şi motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această sf[â]ntă carte iaste a preotului Pavel, răposatului, ca toţi cei ce vor citi sau vor cânta pre această carte, să zică: D[u]mnezeu să-l [i]erte. Aceasta am scris eu, dascalul Ioan, care dascal e scris pre această carte. Let 1791 ..., ianuarie 20";

– mai jos (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carte ce să chiamă *Penticostar* iaste a preotului Catrinei, din Şipote. Şi am scris la let 1793, ghenarii 26. Andrei diiacon";

– f. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti – Roman; nr. marcaj 198"; pe aceeaşi foaie (jos, chirilice, cerneală brună): „Ieromonahul Paisie şi fiiul meu, Varlaam, 1805, ap[rilie] 13".

Exemplarul provine de la Parohia Dolješti (acum în jud. Neamţ).

77. PENTICOSTAR, Bucureşti, 1768

BRV II (359), p. 183–184. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 125; CRV Suceava, p. 136–138.

a. BER 235a; 29 × 20 cm. Conţine 2 f. lipite de copertă ulterior (viaţa Sf. Dimitrie Basarabov) + 2 f. nenum. + 217 f. num. + 2 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (4–6, 45–49, 50–48–52, 100–103–101, 185–183).

Legătură veche, din lemn şi piele. Imagine biblică, motive geometrice şi florale (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. 9^{r}–12^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] ştie că am cumpărat eu, preotul Gheorghie, aciastă carte, anume *Pinticostar* [sic!], de la dascăl Lazăr i [= şi, n.n.] Toadir, în 12 lei, adec doispre[ze]ce lei. Şi cene [sic!] s-ar ispiti ca să-l fure, să fie afurisit de trei sute 18 [sic!] Sfinţi Părinţi de la Nechie [sic!]. Iar fierul să rugine[a]scă, iar trupul aceluia să nu mai putreze[a]scă. 1789, sept[embrie1] 24. Preotul Gheorghie, Bilieşti" (jud. Vrancea, n.n.);

– f. 13^{r} (la fel): „Aci[st] *Pinticostar* [sic!] este a preotului Dragomir, sin preotului Ghiorghie";

– f. 35^{v}–36^{r} (la fel): „Acest *Pinticostariu* [sic!] l-am cumpărat şi l-am dat la Schitul Savului, ca să fiu pominit la acel sfânt schit. Şi nimine să nu îndrăznească a-l înstrăina de la acel sfânt schit, că va fi supt blestemu[l] Maicii Domnului şi a Sfinţilor Părinţi. Eu, diiaconul Ilii, l-am cumpărat cu 20 lei, adică doaozăci de lei, la let 1817, mart[ie] 18";

– f. 217^{v} (caractere latine, cerneală violetă): „*Penticostar*, adecă cea mai dulce carte din toate / Care l-a scos pre om din moarte. / Şi l-a dus pre el la viaţă, / La grădina cu dulceaţă. / Care aicea veţi ceti, / Pre mine mi-ţi pomeni. / Şi pre Domnul să-l rugaţi / Ca raiul să-l câştigaţi. Alexandru Aniţei".

Exemplarul provine de la Schitul Savu (jud. Bacău).

b. BER 235b; 29 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. + 217 f. num. + 2 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată şi cu ornamentaţii asemănătoare cu ale exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Aceste cărţi a sfântului Schit Buciumin[i] [?] [probabil Buciumenii Precistei – Galbeni, Bacău, n.n] li-au legat acestu mai gios iscălit. Cărţile, anume *Triodul*, minee, doao dintr-unul, *Pinticostar*, *Theodor Studit*, *Ciaslov*, *Pisaltire* [sic!], aceste[a] cu cheltuiala acestui mai gios iscălit s-au legat. Ven[i] dict [?] [i]ermo[nah] [?]";

– f. 28^{v} (caractere latine, creion): „Cei ce vor ceti pe această scumpă carte să ştie că de la 1 august 1923 şi până în prezent [1926 – n.n] au fost stareţ al M[ănăsti]rei Bogdana mai jos iscălitul, în timpul P[rea] S[finţitului] episcop de Roman Lucian, când am scos plata moşiei expropiate din Basarabia, 569800, şi depusă la Casa de depuneri Bucureşti. Protos[inghel] Glicherie Lovin";

– f. 154^{v}–172^{r} (chirilice, cerneală brună): „La velet 7284, sep[tembrie] 1, Ienochint ieromonah, exarhul, dascalul de la Schit Ropciun [?] [probabil Răpciuni – n.n.]. Că altă era şi carti aciasta; o am cumpărat când eram în Mănăstiri Bogdana. Am dat patru[s]prăzeci lei pe dânsa. Apoi, uitându-mă în cuvântul *Apostolului*, carel[e] zice că mai fericit iaste a da decât a lua şi pre [cel ce dă] de bun[ă] vo[i]e îl iubeşt[e] Dumnezeu şi a darea la vreme şi-n locul trebuinţei iaste ca plo[ai]e[a] în vremi de secetă, măcar că nu fălindu-mă dzic, ce uitându-mă, iar cuvintele sfinţilor ... [şters] dzic cum socotim şi cum domnim, de a mea bun[ă] vo[i]e şi o am giuruit şi o am şi afi[e]rosit şi am dat-o şi am dăruit-o la părintele Isaiia, în schit, ca să fie pentru pomenire. Iustin ieromonahul, exarhul, Ivanovici dascalul, de postrig de la schit ... [şters, neclar], de la părintele Ienochint, stareţul Pocroveanul, de la Mănăstirea Neamţul. Deci am şezut oarecâtă vremi şi aicea, în Mănăstirea Bogdana, când era egumenul Theofil eclisiarhul ..."; f. 203^{v}, aceeaşi mână: „Aciastă carte ... iaste a

mea, acum esti şi iscălitura. Iar dup[ă] moarte, a fi aici, a rămânea. Ienochint ieromonah, Ivanovici dascal"; f. 217^{v}, aceeaşi mână: „Săznaetesea [sic! = să ştiţi, n.n] Ienochent [sic!] ieromonah, 7283 [= 1775, n.n.], Ivanovici dascal, exarhul. Ienochent [sic!] ieromonahul, exarhul Ivanovici dascalul, de postrig [călugărie – n.n.] de la schit Răpciuni" [?].

c. BER III 256; 28 × 18,5 cm. Conţine f. 2–217 (lipsesc 2 f. nenum., f. 1, 46–48, 55). Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (48–51, 99–102, 115–112, 145–143, 183–186, 195–204, 213–212). Multe foi deteriorate (2–37, 54–70, 76–86, 90–101, 103–113, 123–127 etc.).

Din vechea legătură s-a păstrat numai coperta a doua, desprinsă, având în centru un medalion, iar pe margini, motive florale şi geometrice.

Însemnări:

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „Această carte este a lui Vasile dascălu[l], Iordache".

– f. 2^{r}–17^{r} (chirilice, cerneală neagră): „... [lipsă f. 1] este cumpărată de robii lui Dumnezeu ... [rupt], cu frati-său şi alţi ... [rupt] creştini ... Simion ... Paraschiva, Ştefan ... Andrei, Chiriac ... Elena, Pavel ... Ioan, Ioana ... Gligoraşco, s-au făcut bani [cu] t[otu]l 7 p[o]l şi au rămas cine să va mi[lo]stivi ca să de[a] de t[o]t cinci şi jumătate [încă 4 pol = jumătăţi, n.n.] şi era veletu 7285 [1777 – n.n.]. Acei, anume robul lui D[u]mnezeu, Radul ... [şi cu so]ţul lui Mădulina [sic!] şi cu fii[i] săi au ... 3 lei. Să fie pomeniţi în [veci]".

d. BER III 257; 27 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 220 f. num. (lipsesc f. 49–51).

Legătură nouă, din carton şi piele. Pe prima copertă, scenă biblică (Răstignirea), chenare cu motive florale şi inscripţia (caractere latine): „Pr. A. Ionescu"; coperta a doua nu are ornamentaţii.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Acest *Penticostar* aparţine Bisericei filiale Sf. Voi[e]vozi, din Po[i]enile Oancei, şi este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr[eot] Pamfil Cădere"; tot aici, ştampila: „Parohia Todireni. Comuna Stănişa. Jud. Roman. 1928, decembrie 31";

– f. 127^{v}–128^{r} (caractere latine, creion): „Cântăreţ Gh. I. Ardeleanu. 7 iunie 1964, timp săcetos. Cu colectivu ... mai este de prăşit. Grâu slab, s-au arat din el"; f. 178^{v} (la fel): „8 mai 1968, secetă, nu au plo[u]at decât în trei zile, de la Paşti până la Moşii de vară. Cântăreţ Gh. I. Ardeleanu".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 14 exemplare ale acestei cărţi.

78. LITURGHIE, Buzău, 1769

BRV II (366), p. 192. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 123; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 59; CRV Suceava, p. 137.

a. BER 48; 18 × 13 cm. Conţine 2 f. nenum. + 272 p. + 2 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (23–22–24, 80–80, 82–82, 83–85, 86–86, 94–93–94, 225–151, 239–239).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta a doua, dar cu cele două cheotori păstrate; ornamentaţii cu motive florale şi geometrice (I); numai geometrice (II).

Nu are însemnări. Provine, probabil, de la Parohia Tătărăşti, comuna Homoci, judeţul Tecuci (acum Homocea, jud. Vrancea), a cărei ştampilă apare pe foaia de gardă de la început.

b. BER 54; 20 × 15,5 cm. Conţine 1 f. nenum., 271 p. num. şi 1 f. de gardă (lipsesc f. de titlu, p. 272 şi 2 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), în mijloc, ornamente florale, la colţuri, şi chenar cu motive florale şi geometrice (coperta I); la fel pe coperta a doua, care prezintă însă un ornament floral, în mijloc.

Nu are însemnări semnificative.

79. TRIOD, Bucureşti, 1769

BRV II (367), p. 192; IV (364), p. 252. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 126; CRV Suceava, p. 138–140.

a. BER 221a; 31,5 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 470 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (3–3, 91–90, 129–131, 204–210–204, 206–205, 209–212, 227–230, 231–238, 346–357, 409–118–119–411).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; imagine biblică, motive florale şi geometrice (I), motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Parohia Sagna, jud[eţul] Roman. Rugaţi-vă şi pentru mine, preot Ioan";

– f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acestu sfântu *Treod* [sic!] este a preutului Co[n]standin din Sagna, l-am cumpărat şi ... [îngustat] l-am dat la ..." (îngustat la legat); f. albă dintre f. 119 (num. greşit) şi 411: „Să ştii de când au cumpărat aciastă carte [i]erei, preutul Co[n]stantin, 17 lei, în zilele lui Moruzu [sic!; Constantin Moruzi – n.n.]-Voievod ... velet 7284 [1776 – n.n.], irii [sic!], preotul Co[n]stantin"; f. 411^{r}, aceeaşi mână care a scris însemnarea de pe foaia albă (II nenum.): „Diiacon Lupaşcu au scris aice, fraţilor, di-au cercat on [sic!] condeiu de gâscă, să vadă scriia [sic], bine, ori nu. Di-a scriia, a mai scriia"; din nou, pe f. II albă, nenum. (chirilice, cerneală brună): „Cu frăţască dragoste şi cu fericită sănătate, poftescu, bădie Timofti, ani mulţi şi fericiţ[i] să-ţ[i] dăruiască milostivul D[u]mnezău, altă nu am cătră ... făr[ă] decât numai mă rog ... ca să-ţ[i] dăruiască, milostiv, cinstit, Sfinţie[a] Ta, părinte Iusafi [sic!], egumen a sfintei Mănăstiri a Agapiii, cu plecăciune mă închin";

– mai jos (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii că acestu sfântu *Triod* s-au cumpărat de preutul Co[n]stantin din Sagna şi cu Grecul dimpreună şi cu carile s-au mai îndurat. Şi preţul lui este 11 lei drepţi, atâta s-au dat ... carile s-ar scula ca să-l furi, să fie anaftima şi afurisit cu tot neamul lui. Am scris în luna lui sept[embrie] ... zile. To[a]der ...".

b. BER 221b; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 465 f. num. (lipsesc f. 466–470).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţii asemănătoare cu cele ale exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. II nenum. (caractere latine, creion): „Donat de la [Biserica] Adormirea, din Scurta – Putna. N° 67";

– f. 1–15^{r} (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă şi dumnezăiască carte carile [sic!] să cheamă *Triod*, ce să cuprinde într-însul toată slujba sfântului şi marelui post, [s-au cum]părat de mini, şăt[rar] Gavril Stamatin şi de gineri-său [sic!] Vasilie Stavăr şi s-au dat sfântului schit de la Ceuca, carile să prăznu[i]eşti şi să cinsteşti hramul Adormire[a] Preasfinte[i], de D[u]mnezău Născătoare[i] şi pururea Fecioarii Marii[i], ca să fii nelipsit pentru slujba acestui sfânt schit şi pentru veşnica pomenire a acestor creştini cari l-au cumpărat. Iar carile di[n] călugări, ori din preoţi, sau din mireni, oricini, s-ar ispiti a-l lua de la acest sfânt schit, să fii blăstămat şi ne[i]ertat de Domnul Dumnezău şi de Pre[a]curata Ficioară Marie[a] şi de sfintile săboară şi toate canoanile ... [şters] pentr-aciastă sfântă carte, unuia ca aceluia să-i fii pârâş înaintea straşnicului giudeţ. Şi o au afi[e]rosât schitului în velet 1778, avg[u]st 1".

c. BER 221c; 31 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 470 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate și cu ornamentații asemănătoare cu cele ale exemplarelor descrise mai sus.

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, creion): „Proprietatea Biserici[i] Sfinții Vo[i]evozi; parohia a 2[-a], Vale[a]-Seacă. Cântăreți: Bobârnac, Irofti Neculai, în ziua de 21 martie 1932. Cântăreț numit eu sunt cu data de 1 octo[mbrie] [1]931, Bobârnac, cu părintele Alex[andru] Străitaru" (semnăturile celor doi cântăreți se mai află și pe interiorul copertei a doua);

– f. 13^{r}–26^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sf[â]ntă și dumnezeiască carte, anume *Triod*, [am] cumpărat-o ... [lipit] săteni din Va[lea Sea]că ... [lipit], din ținutul Putni[i], de la Oco[a]lele Scurtei și s-au dat sf[i]ntei besereci în satu[l] D[u]m[i]lor Sale, ca să le fie pomenire lor și feciorilor ... [lipit] nepoților, în veci. Și s-au cumpărat în zilele prealuminatului d[o]mnu Grigore Ghica-Vodă, întru a doao domnie a Țări[i] Moldo[vei] [1774–1777, n.n.], 1777, ap[rilie] 4. Și l-am vândut eu ... [lipit]. Ș[e]rban au d[at] ... [lipit], anume preotul Andonie, vornicul Ștefan Hudimacu, Andrei Roman, Eftenie Popa, Sămion Grecu".

d. BER III 461; 30 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. și 470 f. num. Multe foi deteriorate (I nenum., 1–3, 10, 104, 110, 147, 293–296, 309, 311, 430–470).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, cu ornamentațiile cunoscute.

Însemnare la f. 10^{r}–15^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să se știi că această sfântă carte, anume *Triod*, esti a mea ... Co[n]standin ..., la bisărica din sat, în Bătrâneşti, unde să prăznu[i]ește hramul Adormirii Precistii".

Exemplarul provine de la parohia din acest sat.

e. BER III 471; 29,5 × 20 cm. Conține f. 10–470 (lipsesc 2 f. nenum. și f. 1–9). Multe foi deteriorate, desprinse (10–25, 120–125, 146, 172, 180 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (Răstignirea) și motive florale, pe prima copertă; niciun fel de ornamentație, pe a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Broșteni (jud. Neamț).

f. BER III 472; 30,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. și f. 1–470 (lipsește foaia de titlu – I nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate. Imagine biblică (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), chenar cu motive florale (I), motive geometrice (II).

Însemnare pe f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „Această carti s-au dat la sfânta biserică, să fii pentru slujba bisericii, ca totdeauna să se rânduiască".

Exemplarul provine de la Parohia Băluşești, din fostul județ Roman (acum, jud. Neamț).

g. BER III 485; 30 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și f. 1–465 (lipsesc f. 16–19, 466–470). Multe foi deteriorate (I nenum., 1–4, 7–8, 20–22, 24, 50, 56–57, 139–140, 143–148, 172, 177, 180, 197 etc.).

Din vechea legătură s-a păstrat numai prima copertă, având imprimată în mijloc scena Răstignirii, iar pe margine, un chenar cu motive florale.

Însemnare la f. 317^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să să știe de cân[d] s-au cutremurat pământul, în zilele pre[a]luminatului domn, Co[n]stantin Mihai Suțu-Voievod [1793–1795, n.n.], a Măriei Sale doamnă Savastie[a], în anul 1793, în luna lui noiemvre, 27 zile. Și s-au cutremurat în trii rânduri, al cincile[a] an după venire[a] nemților. Atunce era Ion de unsprezeci ani și Gheorghi de nouă ani și Ioniți de doi ani și giumătate și eu, Vasile, care am scris, eram de 27 ani și eram holtei".

Alte nouă exemplare ale acestui *Triod* se află la Mănăstirea Bogdana.

80. OCTOIH, Blaj, 1770

BRV II (371), p. 194; IV (371), p. 252. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 128–129; CRV Suceava, p. 141–142.

BER 205; 21 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. + 211 f. num. + 103 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţii cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte (pe prima copertă şi imagine biblică, în mijloc).

Însemnări pe f. I nenum. – 18 (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă şi dumnezăiască carte ce să cheamă *Octoih* este a lui Canditu [?] Popoviciu, rămasă de la părintele său, [i]er[o]monah Macarie, 1782 no[i]em[brie] 9, de când au răposat. Şi am dat-o la sfânta biserică, la satul Luţca [com. Sagna, fostul judeţ Roman, acum jud. Neamţ – n.n.], ce iaste hramul Precesti[i], ca să fie pomană părinţilor miei. 1812, fev[ruarie] 25".

81. Samuil Ravvi jidovul, ALCĂTUIRE ÎNAURITĂ, Iaşi, 1771

BRV II (378), p. 197–200.

BER 394; 19 × 14 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 125 p. num. (lipsesc p. 126–128). Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (106–105–106, 119–117).

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţii.

Însemnări:

– p. 55 (chirilice, cerneală brună): „Aciastă carti este a me[a], dăruită de cuco[a]na Civardaţi [?], nepoata bo[i]ariu[lui] Iacov ...";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală violetă): „Ace[a]stă carti este suvinir di la părintelui [sic!] meu, la anul 1888, decemv[rie] 24. Costin ..." (neclară semnătura).

Un exemplar al acestei cărţi se află şi la Mănăstirea Bogdana.

82. TRIOD, Blaj, 1771

BRV IV (151), p. 89–90. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 129–130; CRV Suceava, p. 142.

a. BER III 509; 32 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 237 f. num. (lipseşte 1 f. nenum. = f. de titlu).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată; medalion (şters), în mijloc şi chenare cu motive florale (coperta I); motive geometrice şi florale (coperta a II-a).

Însemnare pe f. de gardă de la început, recto (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Triod* s-au legat de dascălul Flore[a], din sat Galbini, ţinut Neamţului. Şi s-au legat la anul 1832, octomvri[e] 14 zile. Dascăl Flore[a]".

Exemplarul provine de la Parohia Poienari, jud. Neamţ (ştampila parohiei pe f. 1^r, 32^r, 69^r).

b. BER IV 12; 32 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 237 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (27–26, 55–55, 64–64, 102–107, 103–108, 104–109, 105–110, 141–141, 201–200, 235–235). Multe file deteriorate, înnegrite (I nenum., 1–3, 5, 13–14, 26, 38, 42, 65, 68, 69, 70, 71 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor şi având coperţile desprinse. Medalion [şters], în mijloc, pe prima copertă, iar pe margini, chenar cu motive florale; coperta a doua fără ornamentaţii.

Însemnări pe f. 1–3 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Triod* iaste cumpărat [de] preutul Nicolae şi l-au af[i]erosit ... [înnegrit], spre pomeniri Sfinţi[ii] Sale şi a tot neamul".

83. APOSTOL, Bucureşti, 1774

BRV II (384), p. 204–205. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 133–134; CRV Suceava, p. 142–143.

a. BER 31a; 26 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (32–34, 82–87, 107–107, 176–176).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate, dar cu ornamentaţiile şterse în mare măsură.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „Aciastă carti iasti a bisăricii Ociungii [Hociungi – n.n.], ot Cioc[ăn]iaştii şi s-au însămnat spre ştiinţă".

b. BER 31b; 26,5 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate, cu ornamentaţii geometrice şi florale (I); numai geometrice (II).

Însemnări:

– f. 1–5 (chirilice, cerneală neagră): „Acest Apostol l-am cumpărat eu şi l-am afierosit la biserica noastră de la Greci – Oltu, ca să fie pentru pomenirea mea şi a soţii[i] mele, Elenii Drăghici";

– f. 178^{r} (caractere latine, cerneală neagră): „Am cântat şi eu pe acest *Apostol*. C. Popescu. Învăţător, Greci [Olt], 1904".

c. BER 31c; 27 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri, dar cu o cheotoare păstrată. Imagine biblică, motive florale şi geometrice (I); ornamentaţii şterse (II).

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Iubiţii mei cititori, aceia cari vor ceti cu evlavii, aflaţi că la anul 1825, la aprilii 12, au fost [i]ernă [sic!] fo[a]rti grozavă, cât nu işa [ieşea – n.n.] omul din casă, [că] nu mai în[n]imere[a] înapoi. Şi viti multi au murit ... . Iar eu am scris aicea pentru ca să să ştii, că eu oi muri, iar dum[nea]voastră nu încetaţi a mă pomini şi mă [i]ertaţi, ca unul ci-s, n-am scris ghini. 1852, april[i]e 12 ..." (semnătură indescifrabilă);

– f. de gardă din faţă (caractere latine, creion): „Adjudul Vechi";

– f. II nenum.: (chirilice, cerneală brună): „Popa Dumitraşco ot Agiud, papadi[ja] ego [preoteasa lui, n.n.] Io[a]na"; aceeaşi mână, la f. 36^{v}: „Eria [preotul – n.n.] Niculai i papad[ia] [şi preoteasa] Io[a]na am proti[misi]t [am preferat; am acordat întâietate; am privilegiat – n.n.] di l-am cumpărat ... cu Oniţi [sic!] Cupăcescu";

– f. 1^{r}–36^{r} (la fel): „Aceasta [sic!] sfânt *Apostol*, ci s-au cumpărat de dumn[e]alui negustor ... de Agiud ... Niculai, Stoica nigustor, Ene capitan, Alixandru bacal, Dumitrachi Mârţu, Ioniţă Copăcescu. Şi de s-ar tâmpla vreo pricină, ca să se prăpădească sau să s[e] fure, sau altă pricină s-ar tâmpla şi s-ar afla şi ar umbla ca să-i [sic!] ascundă, să fie supt blestemul celor 318 de Oteţ[i] din Nichie [sic!] ... let 7286, i[a]nuarii 22 [22 ian. 1778 – n.n.]. Şi cini s-ar bucura la acest blestem a să îmbrăca, să fie în veci blăstămat".

d. BER III 66; 25,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 178 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la colţuri şi cotor, perforată de cari, dar cu ambele cheotori păstrate. Scenă biblică (Răstignirea), chenar cu motive florale (I), motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Poienari, din actualul judeţ Neamţ, a cărei ştampilă se află pe foaia de gardă de după prima copertă.

e. BER III 68; 26 × 18 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 178 f. num. (lipseşte f. II nenum.). Multe foi deteriorate (I nenum., 1–21, 30–31, 40, 78–80, 91–93, 97, 100 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia îi lipseşte cotorul. Scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale (I), imagine biblică (Maica Domnului cu Pruncul Iisus) şi chenar cu motive florale (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Ruginoasa (jud. Neamţ).

f. BER III 244; 27 × 19 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 176 f. num. (lipsesc f. I nenum. şi f. 177–178 de la sfârşit).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale (I), motive geometrice (II).

Însemnări:

– coperta I, interior – f. de gardă (chirilice, cerneală neagră): „Ştiu[t] să fie că au cumpărat Iordachi iconom dolapi [sic!] mari, de pus veştmintele cele bune, dichevre [sic!] 20, an 1857. Şi atunce au fost adus călugăriţa Căsiiana un filon [sic!] şi un epitrahir [sic!] şi o perechi de neracleţi sfinţi[ti] de Ioan iconom, ghenar 1, an 1858. Şi la an 1859 au adus Iordachi iconom un antimis, iunii 1, slujit de Ioan iconom. Ştiut să fie când au făcut Ior[dachi] ... iconostas[ul], la an 1860, ghen[arie] 1 ... Ştiut să fie când au adus maica Casiiana copie[a] ce[a] no[u]ă şi s-au sfinţit la 26 iunii, de Ioan iconom, în an 1860; şi la Paşti au adus un filon şi un epatrahir şi o pereche de naracleţi ... şi s-au sfinţit de Ioan iconom, an 1860 april[ie] 3.

Ştiut să fie cân[d] s-au adus cărţile cele di la Pe[a]tră, de Ioan iconom, în an 1859, ... a dumisale, coconului[i] Du[mi]trachi Stan, octomvri[e] 1. De câte cărţi s-au adus, o *Evanghel[i]e*, on [sic!] *Apostol*, o *Psaltare* [sic!], un *Ceaslov*, o *Leturghii*, un *Ohofoic* [sic!], 12 meneiuri [sic!], on [sic!] *H[r]onograf*, o *Praştii*, una de cântat la Paşti şi la Înălţarea[a] Do[m]nulu[i]. Am mai cumpărat 3 cărţi, 2 de pasaltichii [sic!], şi un *Prohod D[o]mnului*, tot Ioan iconom, cu banii bo[i]erului [Dumitrache Stan – n.n.], 1860, mai 12";

– f. 1^{r}–9^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Apostol* l-am cumpărat eu, Sandu, vel-sulger şi am dăruit-o [sic!] în sfânta beserică den Boteştii, unde să cinsteşti şi să prăznu[i]eşti hramu[l] Sfântului Neculai, pentru a noastră pominire .... Şi cini ar îndrăzni a o strămuta de la această sfântă beserică, să aibă pre Sfântul [I]erarh Neculai la straşnecul giudeţ. 1775 oct[ombrie] 20. Sandu sulger";

– coperta II, interior (chirilice, cerneală neagră): „Ştiut să fie când au vinit Priosfinţitul [sic!] episcopul Nictrarii [sic!] la Boteşti, octo[m]vrii, în 2, an 1859" (cel denumit astfel este Nectarie Hermeziu, locţiitor de episcop de Roman, între 1855 şi 1864; însemnarea este scrisă de aceeaşi persoană care a scris-o şi pe aceea de pe coperta I).

Exemplarul provine de la Parohia Boteşti (acum în jud. Neamţ), unde s-a aflat pentru mult timp.

g. BER III 245; 25,5 × 18,5 cm. Conţine f. 1, 5–178 (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 2–4).

Legătura nu se păstrează. Nu are însemnări.

Exemplarul provine de la Parohia Rediu II (jud. Neamţ).

Alte zece exemplare ale cărţii se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

84. OCTOIH, Bucureşti, 1774

BRV II (388), p. 206–210. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 134; CRV Suceava, p. 143–145.

a. BER 206a; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (7–6, 118–159, 123–154, 183–284, 251–256, 271–271, 343–349, 380–371, 387–389).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), motive florale şi geometrice (I); numai motive florale şi geometrice (II).

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Octoih* iaste al sfintei Episcopii Huşi".

b. BER 20b; 29,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. Multe foi, deteriorate (I nenum., 2, 3 (I), 10, 47–55, 92–98, 137–146, 183–193, 227, 230–238 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată şi desprinsă de la cotor. Ornamentații asemănătoare cu cele ale exemplarului precedent.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „1863, iulii, 8 zile, s-au cununat Ion a dascalu[lu]i Gheorghiță, di preutu[l] Ştefan …";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „Ca amintire că suntem … biserica cu hramul Sf. Voi[e]vozi, din c[omuna] Miron Costin. Pr[eot] parohie I. Dăscălescu, 1903, octombrie 18".

c. BER 206c; 30 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. (lipseşte f. II nenum.). Unele foi, deteriorate (I nenum., 2, 3 (I); 8 , 50, 96, 139, 192, 232 (II) etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor (coperțile desprinse). Ornamentații asemănătoare cu cele de mai sus.

d. BER 206d; 29,5 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. (lipseşte f. II nenum.). Unele foi, deteriorate (I nenum., 2–9 , 47–55, 93, 97–99, 190, 192 (II) etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, în aceeaşi stare şi cu aceleaşi ornamentații.

Însemnări:

– f. 2^{r} (caractere latine, creion): „Adjudul Vechi";

– f. 10^{r}–53^{r} (chirilice, cerneală brună): „… [lipit] negustoriu, sin Stoica negustor, di l-au dat sfi[n]tei biserici[i] lui, la târgul Agiudului. Iar de s-ar p[i]erde sau l-ar fura cineva şi nu l-ar dovedi şi l-ar ascunde, unii ca aciia să fie afurisiți de 318 Sfinți Părinți di la Nicheia. Şi cine l-ar colibi [pune la adăpost – n.n.] şi nu l-ar spuni, deci să fie [i]ertați. Amin …";

– f. 431^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii di când s-au trecu[t] Ion, sân preut[ului] Vasili Grozăvăscu, dascal la bisărica cu hramul Sfântului Neculai, din sat Şişcanii, moşi[a] d[um]ne[a]lui Alecu Baloş. Velet 1862, no[i]emvr[ie] 21".

e. BER III 476; 31 × 20,5 cm. Conține f. 4–14 num. şi f. 1–437 num.; lipsesc f. I–II nenum. şi f. 2–3 (I). Numeroase foi, deteriorate (5–11, 35, 40, 48–50, 52, 55, 84, 98–100, 119–121, 137–147 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată, căreia-i lipsesc cotorul şi coperta a doua. Pe prima copertă, scenă biblică (ştearsă), în mijloc, iar la colțuri, câte o cruce ornamentată cu motive florale.

Nu are însemnări cât de cât importante. Provine de la Parohia Trifeşti (jud. Neamț).

f. BER III 480; 29 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. + f. 5–14 num. + f. 1–340 num.; lipsesc f. 2–4 (I), 336, 338, 339, 341–437 (II). Multe foi, deteriorate (I nenum., 5–7 (I), 1–4, 9–11, 47–55, 92–96, 99, 137–146, 189, 192–193 (II) etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, în aceeaşi stare cu aceea a exemplarului precedent. Pe singura copertă păstrată (I), scenă biblică, iar pe margini, motive florale.

Nu mai are însemnări importante (aceea de la f. 2–5, cu chirilice şi cerneală neagră, nu se mai poate citi, din cauza îngustării filelor la legat).

g. BER III 481; 28,5 × 19,5 cm. Conține 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. (lipseşte f. II nenum.).

Unele foi, deteriorate (I nenum., 2–7 (I), 2, 9–11, 42, 48, 96, 99, 137–143 (II) etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor (înlocuit ulterior), deteriorată la colţuri, dar cu o cheotoare păstrată. Imagine biblică şi chenar cu motive florale (I), fără ornamentaţii (II).

Însemnare pe f. 437^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Mâna me[a] au scris şi murind eu, va putrezi, iară cei ce vor citi să zică D[u]mnezeu să-l pomenească. 1783, iul[ie] 29. Vedeţi ce slav[ă] deşartă este lume[a] toată. Ştefan log[ofăt] … Hănguleşti".

Exemplarul provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

h. BER III 482; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică şi chenar cu motive florale (I), fără ornamentaţii (II).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti (jud. Neamţ).

i. BER III 483; 29 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. Unele foi, deteriorate (I nenum.), 2–10 (I), 2–5, 30, 35, 49, 50, 4, 92, 95, 97, 100 (II) etc.).

Însemnări (chirilice, cerneală brună), f. 14^{r}: „Această carte ce să numeşte *Paraclitichi*, adecă *Ohtoih* [sic!], s-au cumpărat de la un Gavriil Ungurianul şi s-au dat zăce lei, bani noi, în zilile pre[a]înălţatului domn Alexandru Constantin Mavrocordat-Vo[i]evod, fiind arhipăstor Eparhiei Romanului pre[a]osvinţitul episcop chir Leon Putnian, iar de neam, Gavrilităsc [episcopul Leon Gheuca, 1769–1786, care, de metanie, era, se pare, de la Mănăstirea Putna, şi fusese protosinghel al mitropolitului Gavril I (Calimah), înaintaşul său pe scaunul mitropolitan, 1758–1786, n.n.], întru ale căruia fericite zile am fost şi eu dichiu la Episcopia Romanului. Şi atunci am cumpărat carte[a] aceasta. Diiacon Vasile Hudici, dichiu, 1783, april[ie] 2"; f. 46^{r}, aceeaşi mână: „Acest svânt *Octoih* l-am cumpărat eu, numitul mai gios, pe drepţi banii miei, şi l-am dăruit svintii biserici din Târgul Romanului unde să prăznu[i]esc Svinţii Vo[i]evozi Mihail şi Gavriil, pentru sufletul mieu şi al părinţilor miei, şi nime să n-aibă vo[i]e a înstreina de la svânta biserică, ce să fie neclătit în veci. Diiacon Vasile Hudici, dichiu, 1783, apr[ilie] 1 dni".

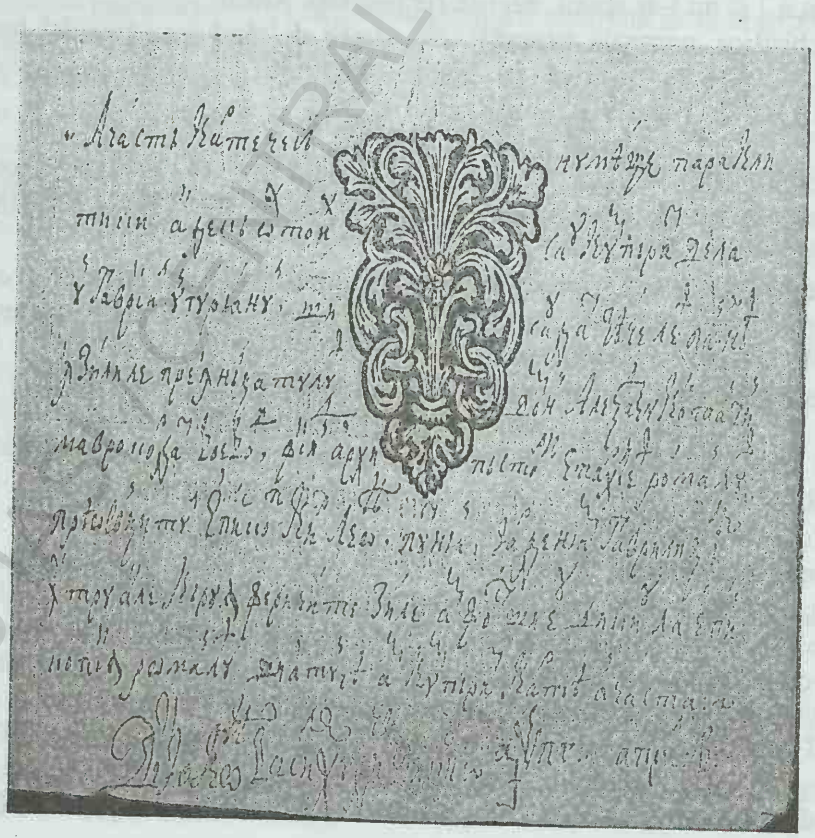

j. BER III 484; 27 × 19 cm. Conține 1 f. nenum. + 14 f. num. + 437 f. num. (lipsește 1 f. nenum.). Numeroase file, deteriorate (2–4, 48, 92, 93–99, 138–140, 185–192, 232, 235, 238, 316–319, 323, 363–367 etc.).

Legătură nouă, din carton și piele; scenă biblică (ștearsă) și motive florale (I), fără ornamentații (II).

Însemnări la f. 90^{r}, 238 (caractere latine, creion): „Ioan I. Movileanu, cântăreț la Parohia Bahna".

k. BER III 486; 28 × 19,5 cm. Conține f. 3–14 și 1–436 num. (lipsesc 1 f. nenum., f. 1–2 și 437 num.).

Numeroase file deteriorate (9–49, 92–97, 137–152, 184–192, 230–234, 273–280 etc.).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări (doar frânturi de litere rămase în urma îngustării filelor, cândva, la legat).

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Buciumeni (jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se află nu mai puțin de 34 de exemplare ale acestei cărți.

85. EVANGHELIE, București, 1775

BRV II (390), p. 211–213. A se vedea și CRV Suceava, p. 145–146.

a. BER 8a; 29,5 × 21 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num.

Unele foi deteriorate (130–132, 147, 149, 177–180).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (Răstignirea), în mijloc, și cei patru evangheliști, la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale (pe ambele coperte).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Parohia com. Herăstrău – Vrancea, jud. Putna" (aceeași însemnare la f. 55^{r}, cu mențiunea: „Donată pentru Biblioteca Eparhială" și cu ștampila parohiei respective;

– pe aceeași foaie, mai jos (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sf[â]ntă și d[u]mnezeiască *Ev[an]ghelie* s-au dat sf[â]ntului schit din Vrancea, de părintele Neofit, star[eț], ca să fie nestrămutat[ă] de la sf[â]ntul schit în véci. Iar de ar îndrăzni cineva a o înstreina, acela să fie supt blestemul Sf[i]nților Părinți di [la] Nicheia. Leat 1784, mai …" (șters; însemnarea se încheie la f. 5^{r}).

b. BER 8b; 29 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 176 f. num. (lipsesc f. 177–180). Multe foi, deteriorate (I–IV nenum., 1–28, 48, 54, 55, 130, 174–176).

Legătură veche, din lemn și piele, desprinsă de cotor, cu ornamentații asemănătoare celor ale exemplarului precedent.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Secuieni (jud. Bacău), a cărei ștampilă o aflăm la f. II nenum.

c. BER 10; 30,5 × 21,5 cm. Conține 1 f. de gardă, 4 f. nenum. și 180 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; medalioane, în mijloc și la colțuri (toate șterse), și chenare cu motive florale și geometrice (pe ambele coperte); o cheotoare păstrată.

Exemplarul provine din comuna Sagna, de lângă Roman (numele acestui sat este notat pe foaia de gardă, recto).

Nu are alte însemnări.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

d. BER III 441; 29 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 180 f. num. (lipsește f. de titlu). Deteriorate f. I–III nenum., 6–8, 17, 171–180.

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor și cheotori, cu ornamentații asemănătoare, pe prima copertă, și numai cu scena Răstignirii și cu motive florale, pe a doua.

Însemnări la f. 141^{v}–142^{r} (caractere latine, creion): „În anul 1919, ziua 26 octombri[e], am avut alegerea di senatori, pentru prima dată cu vot universal și obligator, la comuna Dameneşti [acum Dămieneşti, jud. Bacău – n.n.], [unde m-am] dus după serviciul divin. Preot Gh. Ghine[a]; am scris spre amintire".

Exemplarul provine de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti (jud. Neamț).

e. BER 449; 30 × 21 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor și cheotori, cu ornamentații asemănătoare cu acelea ale primelor două exemplare.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Icuşeşti (jud. Neamț), comună de care aparțin satele Bătrâneşti și Spiridoneşti, de unde provenea exemplarul precedent.

f. BER III 451; 28,5 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num. Destule foi, deteriorate (4–7, 9, 12, 14–15, 39, 129, 131, 135, 141, 143–147, 149, 175–180).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ornamentații asemănătoare.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Poienari (acum în jud. Neamț), a cărei ștampilă se află pe f. de gardă de la început, ca și pe f. 6^{r}, 35^{r}, 36^{r}, 86^{r}.

g. BER III 452; 29 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num. Destule foi, deteriorate (I nenum., 1–5, 8–12, 22–24, 26–28, 32, 46–48 etc.).

Însemnare pe coperta I, interior (caractere latine, creion): „La data de 1 no[i]embrie 1942 am fost numit ca preot paroh la Parohia Buciumeni, înființată la 1 noiembrie 1942. Paroh pr[eot] Olăraşu".

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Buciumeni (jud. Neamț).

Alte 7 exemplare ale *Evangheliei* se află la Mănăstirea Bogdana.

86. Macarie Egipteanul, OMILII, București, 1775

BRV II (392), p. 212–213. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 135; CRVBJ Galați, p. 43.

BER 130; 30,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. + 6 p. nenum. + 211 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu foarte rare erori (52–52).

Legătură nouă, din carton și piele (numai la cotor).

Nu are însemnări.

87. PSALTIRE, București, 1775

BRV II (393), p. 213–214. A se vedea și CRVBJ Piatra Neamț, p. 59; CRV Suceava, p. 146.

a. BER II 135; 19 × 14,5 cm. Conține 6 f. nenum. și 224 f. num. (lipsesc 2 f. nenum.). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (44–40, 46–42, 48–50, 50–52, 80–82, 123–133). Destule foi deteriorate (I–VI nenum., 3, 8, 11, 15, 20, 45–49, 53–59 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, dar cu o cheotoare păstrată. Ornamentații cu motive florale și geometrice (I), numai cu motive geometrice (II).

SO IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– f. 7^{r}: „Necolae dascălu …" (şters);
– f. 203^{v}: „Să s[e] ştie di când au … [şters] Prăjăşti" (= Prăjeşti, n.n.).
Provine de la Parohia Bârjoveni I (com. Secuieni), filiala Prăjeşti.

b. BER II 245; 20 × 15 cm. Conţine f. 37–184 (lipsesc f. I–VI nenum. şi 1–36, 179–180, 185–224 num.). Multe foi deteriorate (58–63, 89, 106, 107, 127–129, 133–140, 149–158 etc.).
Legătura veche nu se păstrează şi nici nu a fost înlocuită cu o alta.
Nu are însemnări. Provine de la Parohia Rediu, din fostul judeţ Roman (acum jud. Neamţ).
Un exemplar al acestei *Psaltiri* se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

88. EVANGHELIE, Blaj, 1776

BRV II (394), p. 214. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 135; CRV Suceava, p. 146–147.

a. BER IV 524; 33 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 344 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (190–193, 191–92, 214–115).
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri, cu scene biblice în mijloc, cu chipurile celor patru evanghelişti la colţuri şi cu motive florale şi geometrice.
Însemnări pe p. 1–39 (chirilice, cerneală neagră): „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin. Această sfântă *Evanghelie* au cumpărat robul lui D[u]mnezău Todosii şi cu soţie[a] sa, Marie[a], din Dulceşti, şi au dat-o la această sfântă mănăstire, anume Cârligu[l], unde să cinsteşte şi să prăznuiaşte hramul Adormire[a] Născătoarei de D[u]mnezău, pentru [i]ertarea păcatelor sale şi a tot neamul lui, în veci. Iar cine a îndrăzni cumva să o depărteze de la această sfântă măn[ă]stire, Cârligu[l], să dei[e] sama înainte[a] straşnicului giudeţ. Şi am scris eu, ieromonah Sofronie, nacealnicul [starețul – n.n.] acestui schit, la velet 1790, no[i]em[brie] 2. Atunci s-au întors nemţii de la Ţara Muntenească înapoi şi merge[au] în sus, iar moscalii au rămas tot în Moldova".
Exemplarul provine de la Parohia Cârligul (jud. Neamţ), a cărei ştampilă se află pe f. I nenum.^{v}, precum şi pe p. 123, 327 sau pe f. de gardă de la sfârşit.

b. BER IV 525; 34 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 344 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată, cu ornamentaţii asemănătoare cu acelea ale exemplarului precedent.
Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Linseşti (com. Giurgeni), acum în jud. Neamţ.
La Mănăstirea Bogdana se păstrează un exemplar al acestei cărţi.

89. MINEIUL PE OCTOMBRIE, Râmnic, 1776

BRV II (395), p. 215–217. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 136–137; CRV Suceava, p. 147–148.

a. BER 165/1; 30 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 254 f. num. (lipseşte f. 255). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (66–68–67–69, 124–126–125–127, 201–203–202, 252–254).
Legătură veche, din carton şi piele; imagine biblică + motive florale şi geometrice (I); chenar cu motive florale şi geometrice (II).
Însemnări cu caractere latine:
– f. I nenum.: „Proprietar Seminarul Sf. Gheorghe – Roman";

– f. 235^{r}: se menționează aceeași instituție, dar și anii 1929–1930;
– f. 20^{r}: semnează „Vasile G. Boatcu".

b. BER 165/2; 31 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 255 f. num.
Legătură nouă, din carton și hârtie.
Însemnări:
– coperta I, int. (chirilice, cerneală brună): „Această carte este cumpărată ... sfintei Bisărici Bogeşti [com. Pogana, la nord de Bârlad, acum în jud. Vaslui – n.n.]. Și cine o a înstrăina-o, să fie afurisit";
– f. 55^{r} (caractere latine): „Am răsfoit acest *Minei* eu, robul lui Dumnezeu Virgil Pântea, student an IV la Secția Istorie, Iași, în ziua de 23 decembrie 1936, din însărcinarea domnului prof. Ilie Minea și cu permisiunea Sf. Sale pr. Dănilă".
Exemplarul provine de la „Parohia Hăbăşeşti, com. Strunga. Plasa Siretul de Sus. Jud[ețul] Roman", a cărei ștampilă poate fi găsită pe foaia de titlu (I nenum.), precum și pe f. 34, 49.

c. BER III 274; 29,5 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 255 f. num.
Legătură din lemn și piele, fără ornamentații.
Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „La anii 1789, oct[ombrie] 7 s-au născut cuconașul Manolachi, si [sic!] se știe".
Exemplarul provine de la Parohia Trifești, din fostul raion Roman (a se vedea ștampila de pe f. I nenum.).
La Mănăstirea Bogdana se păstrează alte șase exemplare.

90. OCTOIH, Râmnic, 1776

BRV II (396), p. 217. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 137–138; CRV Suceava, p. 148–149.

BER II 144; 20 × 15 cm. Conține 2 f. nenum. și 382 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (26–72, 90–71, 163–160, 190–194, 191–190, 213–113, 270–270). Multe foi, deteriorate (I nenum., 1–8, 18–28, 33, 38, 39, 53–57, 70, 70, 83 etc.).
Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (ștearsă) și motive florale și geometrice (I); numai motive geometrice (II).
Însemnări pe f. 132^{r}–135^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să să știi de câ[n]d [a fost] iarna ce[a] mari, let 7292 [1783–1784, n.n.]; di când s-au dus muscali[i], leat 7284 [1776 – n.n.]; să să știi di când m-am însurat eu, preutul Ștefan, let 7285 [1777, n.n.]; di când s-au născut Ion, let 7289 [1781, n.n.]; să să știi de când au venit lăcustele, let 7286" (1778, n.n.).
Exemplarul provine de la Parohia Bătrânești, filiala Spiridonești (jud.Neamț).
La Mănăstirea Bogdana se află șapte exemplare ale acestei cărți.

91. ANTOLOGHION, București, 1777

BRV II (398), p. 218. A se vedea și CRV Suceava, p. 149–151.

a. BER 98a; 28 × 18,7 cm. Conține 1 f. de gardă, 3 f. nenum. și 277 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greșeli (253–255–254–256).
Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate, dar având cotorul refăcut (tot din piele); ornamentație cu motive geometrice, pe ambele coperte (pe prima, în plus, o floare în mijloc).

Însemnări:

– f. I nenum. (f. de titlu), jos, chirilice, cerneală neagră: „Aciasta carte o am vândut eu, Gheorghi diacon, în lei 20, la preotul Mardarie, şi pentru ca să se ştie aceasta"

– f. II nenum. (în dreapta, chirilice, cerneală maronie): „Aciasta c[arte] este a ... schitului ..." (îngustat la legat).

b. BER 98b; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 2 f. nenum. şi f. 278–572 num. (este partea a doua a textului din exemplarul **BER 98a**). Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (461–461–463, 551–550–553).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I), numai motive geometrice (coperta a II-a).

Însemnări:

– coperta I (interior, caractere latine, cerneală roşie): „Donat de Bis[erica] Adormirea din Scurta – Putna";

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală violetă): „Degeratu Constantin, comuna Scurta, plasa Sascut, judeţul Putna. Anul 1909, februarii, 18 zile".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 37 de exemplare ale acestui *Antologhion*.

92. CATAVASIER, Blaj, 1777

BRV II (404), p. 220. A se vedea şi CRV Suceava, p. 151–152.

BER 323; 17,5 × 10,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 459 p. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi p. 15–16, 79–80, 97–112, 123–124, 385, 386, 460–463).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la ambele coperţi (pielea a fost desprinsă şi înlăturată).

Nu are însemnări, în afara numelui localităţii Heleşteni (cândva în jud. Roman, acum în jud. Iaşi), notat cu creionul, cu caractere latine, pe foaia de titlu (I nenum.).

93. CEASOSLOV, Iaşi, 1777

BRV IV (408), p. 257. A se vedea şi CRV Suceava, p. 152–153.

BER 245; 18,5 × 13,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 346 f. num. (lipsesc f. 189–192; 347–348). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (53–53, 66–60–62–69, 107–109, 341–346). Destule foi, deteriorate (3–36, 89, 141, 144, 233–240, 345–346).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor; ca ornamentaţie, scenă biblică, motive florale şi geometrice (I), numai motive geometrice (II).

Însemnări pe f. 10^{r}–12^{v} (chirilice, cerneală maronie): „Acestu *Ce[a]slovu* esti a nipo[a]ti[i] Ilinchi[i], fiica răposatului f[r]ăţi[ne]-meu, Mihalachi Huncu [sic!]. Să nu i-l [i]ei nimi, [i]er [iar – n.n.] cini ar îndrăzni să-l [i]ei, să fii b[l]ăstămat di câţi sfinţi sâ[n]tu numile lor într-acestu *Ceaslovu*. Să fii di învăţat şi di închinat şi cându s-a ruga lui Du[m]n[e]zău, să-ş[i] aducă aminti şi di mini, Ileana pit[ărniceasa] Brăno[a]i[a], că am învăţat-o carti cu multă ostine[a]lă, la velet 1813".

În anul 1932 exemplarul se afla deja în Biblioteca Romanului, conform ştampilei de la f. 56^{r}.

94. TRIOD, Râmnic, 1777

BRV II (410), p. 222–223. A se vedea şi CRV Suceava, p. 153–154.

a. BER 222; 30 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 253 f. num. (lipsesc f. 254–421). Numerotare veche a filelor, cu puţine greşeli (100–98–102, 178–189).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; imagine biblică, motive florale şi geometrice (I), numai motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă din faţă, pe verso (chirilice, cerneală neagră): „Izvod de ban[i], cini ci-au dat la legatul aceştii sf[inte] cărţi, 1801, no[i]emv[rie] 13: par[ale] 10, Ion Gavriliţ; par[ale] 10, Neculai Copciac; par[ale] 10, Neculai Zbârn[e]a; par[ale] 15, Pavăl Gavriliţ; par[ale] 40, mama Safta [I]eto[ai]e[a]; par[ale] 14, căpit[an] Costin Teni[i], par[ale] 10, Bejan Strătilat; par[ale] 10, Vasâle Teni[i]; par[ale] 40, post[elnic] Costandachi Teni[i]; par[ale] 4, Negruţ Teni[i]; par[ale] 10, Eni Maţgras; par[ale] 5, Anton, sin Eni[i] Maţgras; par[ale] 10, preoteasa Mariia; par[ale] 7, Grigore Stegariu; par[ale] 20, Vasâle Steg[a]riu i Costandin, sin Vasâle Stegariu; par[ale] 10, Catrina Steg[ă]riţa; par[ale] 10, Toader, sin Vasâle Lupu; par[ale] 6, Gheorghie Bâcă; par[ale] 7, Bejan Steg[a]riu".

– f. 3^{r}–54^{r} (chirilice, cerneală brună): „Aciastă sfântă şi dumnezeiască carte ci să numeşti *Pentecostariu* [sic!] esti la beserica cea vechi, hramul Adormirii, la Movila Corodului [acum în jud. Galaţi, n.n.] şi s-au cumpărat de aceşti ctitori, prav[o]slavnici creştini, careli să vor numi mai înainte. Iar cini şi cât au dat: 20 par[ale], Bejan … [şters]; 10 lei pol [10 lei şi jumătate – n.n], Eni Tenii; 1 leu, Vas[i]le Tenii; 35 lei, Costant[in] Tenii, cu Ghiorghii Tenii; 30 par[ale], Lupul Strătulat; 10, Apostol Lu[n]gul; 5, A[n]donii Taşcă; 3, Ilinca Lăzăro[ai]e[a]; 15, Vas[i]le Lazăr; 10, Leca Vrabie; 10, Pavăl Taşcă; 6, Iftemii Ciobotar; 10, Gherman Borde[a]; 5, Gligorii Miron; 15, Vas[i]le Arpinte [sic!]; 10, Ion Coadă; 5, Iordache Co[a]dă; 5, Toderaşcu Crâste[a]; 6, Dum[i]tru Niţul; 10, Ion Gavriliţ; 15, Neculai Zbârne[a]; 5, Dafina Zbârno[ai]e[a]. Şi s-au cumpărat în velet 7286 [1778, n.n.], în zilele pre[a]luminatului domn Costandin Dimitriu Moruz-Vo[i]evod. Şi cine s-ar ispiti ca să-l furi sau să-l înstreinez[e], să fie afurisit şi blestemat de Domnul H[risto]s şi de Pre[a]curata lui Maică şi de toţ[i] sfinţii. Şi am scris eu, smeritul între robii Domnului, Vasâle Teni[i], sân Eni[i] Teni[i]".

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Ştiut să fii di cându s-au stricat [Biserica] Adormirii Precistii, 1857. Şi s-au început la anu[l] 1858 şi s-au sâlit părinţâi noştri şi puind puteri pre cât au putut, s-au sâlit postelnicu[l] Ilii … şi postelnicu[l] Vasili Popovici. Ianuarii 16, 1862".

Exemplarul provine de la Parohia Corod I (jud. Galaţi).

b. BER III 460; 29 × 19,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 420 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 421).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la colţuri, dar cu o cheotoare păstrată. Scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale (I); fără ornamentaţii (II).

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (chirilice, cerneală brună): „Aceste s[f]inti cărţi s-au cumpărat de o[a]menii din Fundeni şi din Certioana [= Hertioana – Răzeşi; ambele, actualmente, în jud. Bacău, cândva, în jud. Roman], anume să s[e] ştii: vii – Stan şi cu soţu[l] [= soţia, n.n.] meu, Dobra, 20 paral[e]; Radul şi cu soţul meu, Paraschiva, 30 paral[e]; To[a]der şi cu soţul meu, Ana, 20 paral[e]; Radu şi cu soţul meu, Necta, 10 paral[e]; Sandu şi cu soţul meu, Sanda Ştefan Chidina, 30 p[arale]; morţi – Radul Dobra, Ion Marie[a], To[a]der, Marie[a], Stoica, Voica, Stanciu, Trifan, Marie[a], Ivaşco …";

– f. 20^{v}–39^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Triod* s-au cumpărat de la preotul Gheorghe de la Fundeni, cu 15 lei, prin silința Sfinții[i] Sale [i]eromonah Procopie şi s-au dat la biserica de la Cordun, ținut[ul] Romanului, u[n]de să prăznu[i]eşte hramul Sfântului mare Mucenic Gheorghe. Pentru această puțină facere de bine a no[a]stră, ne rugăm Sfinților Voastre, preoți ce veț[i] sluji la acest sfânt lăcaş, să nu dați uitării de a pomeni aceste nume: [i]eromonah Procopie, Varlaam, Vasilie, Tinca, [i]erei Gheorghe, Anița. 1796, av[gust] 28".

c. BER III 462; 30,5 × 21,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi f. 1–257, 355–420 num. (lipsesc 1f. nenum. şi f. 258–354, 421).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor şi având prima copertă desprinsă. Scenă biblică şi motive florale (I), motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (a se vedea f. I nenum. şi f. 1, 17).

d. BER III 510; 30 × 20,5 cm. Conține 1 f. de gardă, f. 258–354 şi o altă foaie de gardă (este exact partea care lipseşte din exemplarul anterior).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), în mijloc, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); numai motive geometrice pe a doua copertă; una din cheotori se păstrează.

Însemnări:

– f. 296^{r} (în mijloc, caractere latine, cerneală violetă): „Pr. A. Bulăceanu, 15 aprilie 1925, ora 7$^{1/2}$ dim[ineața], la Lit[urghia] înainte sfințită; m[i]ercurea Paştilor";

– f. 350^{r} (la fel): „Astăzi, 23 aprilie, anul 1927, Sf[ântul] Gheorghe în sâmbăta Paştilor, am oficiat Sf[ânta] Liturghie. Pr. G. Popovici" (acelaşi, mai sus, la f. 294^{v}, cu creionul: „Pr. Gh. Popovici, 1915, martie 17, sara la denie, ora 8 şi 20 minute".

La fel ca şi partea legată în exemplarul anterior, provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (ştampila cu acest conținut, la f. 259^{r}, 261^{r}).

La Mănăstirea Bogdana sunt 12 exemplare ale acestei cărți.

95. CATAVASIER GRECO-ROMÂN, Iaşi, 1778

BRV II (412), p. 224–226. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 171; CRV Suceava, p. 154.

a. BER 324; 14 × 9,5 cm. Conține 279 f. num. (lipsesc 4 f. nenum. şi f. 8–16, 25–32, 121, 130, 137–145, 161–168).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta a doua; imagine biblică şi motive geometrice (I), motive geometrice (II).

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. albă de după f. 160: „Să să ştie de când au întrat ruşii în Moldova, anii de la Hristos 1877, aprilii, 10 zile. Şi pentru ştiință, am scris. Bătălia au fost cu turcii. Gheorghi Scărlătescu";

– mai jos: „Să să ştii de când au răposat tatu-meu, la anii 1882, luna iulie 28. Şi spre ştiință, am iscălit, Gh. Scărlătescu";

– f. de gardă de la sfârşit: „Să să ştie de când am început a sărvi la bisărica din Hălăuceşti, patronu[l] bisăricii Sfinții Voi[e]vozi M[i]hail şi Gavriil, anul 1891, octomvrie 26. Gh. Scărlătescu".

b. BER 335; 15,5 × 10 cm. Conține f. 11–247 (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–10, 15–17, 24, 41, 43, 248–279). Numerotare veche a filelor, cu multe erori (45–47–49, 55–58, 63–64–67, 71–73, 80–82, 87–89, 112–114, 119–121, 136–138, 143–146, 151–153 etc.).

Legătura nu se păstrează. Nu are însemnări.

c. BER I 6; 14 × 9 cm. Conține 3 f. nenum. și 277 f. num. (lipsesc f. 1, 9, 25–40, 56, 177). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (13–14, 129–103, 140–41, 163–164). Unele file, deteriorate (4, 48, 55–61, 72, 74, 133–135, 154, 161, 168, 171–180 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată; motive florale și geometrice (I); motive geometrice (II).

Nu are însemnări cât de cât importante. Provine de la Parohia Cotu – Vameș, de lângă Roman.

d. BER I 21; 14 × 9 cm. Conține 3 f. nenum. și 278 f. num. (lipsesc f. 35, 137, 168, 209).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate. Ornamentații (motive florale și geometrice) numai pe prima copertă.

Însemnări:

– f. 1^{r} (chirilice, cerneală brună): „La anul 1778, săptem[vrie] 14, am într[at] la slujbă în casa păr[i]nt[e]lui Gherasim și la 1780, săpt[em]v[rie] 14, m-am …" (îngustat);

– f. 95^{v}–98^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Cativasier* [sic!] este a răposat[ului] preot Gheorghe, din satul Porceștii [acum Moldoveni, jud. Neamț – n.n] și s-au dat Bisăricii Albe [Biserica Sfinții Voievozi – n.n.], din Roman, 1832".

Exemplarul provine de la Biserica Sf. Voievozi, din Roman, unde, după cum tocmai am văzut, se afla deja în 1832.

e. BER I 22; 14 × 9,5 cm. Conține f. 35–287 (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–34, 36, 37, 48, 64, 144–146).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, dar cu una din cheotori păstrată; ornamentații asemănătoare cu ale exemplarului precedent.

Nu mai are decât frânturi de însemnări, fără date de luat în seamă. Provine de la Parohia Luțca (jud. Neamț), cum o arată ștampila de pe interiorul primei coperte și de la f. 35^{r}, 58^{r}, 147^{r}, 175^{r}, 193^{r}.

f. BER I 23; 14 × 9 cm. Conține 4 f. nenum. și 279 f. num. (lipsesc f. 64, 134–135, 168, 169); multe foi deteriorate (33, 48–50, 53, 55–57, 60, 71, 82, 87–89 etc.).

Legătura veche nu se păstrează și nici nu a fost înlocuită cu vreo altă legătură.

Nu are însemnări. Provine tot de la Parohia Luțca (a se vedea ștampila de la f. I nenum.: „Episcopia Romanului și Hușilor. Județul Neamț. Parohia Luțca").

La Mănăstirea Bogdana se păstrează două exemplare ale acestei cărți.

96. MINEI PE LUNA NOIEMBRIE, Râmnic, 1778

BRV II (415), p. 226–228. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 141–142; CRV Suceava, p. 154–155.

a. BER 165/1; 30,5 × 21 cm. Conține 3 f. nenum. și 207 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (54–54–56, 76–76–78, 137–128, 130–141, 153–153, 154–156, 181–181, 182–184, 185–185, 186–188, 189–191).

Legătură nouă, de carton și hârtie.

Nu are însemnări.

b. BER 165/2; 29,5 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 207 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Imagine biblică, chenar cu motive florale și geometrice (I); motive florale și geometrice (II).

Nu are însemnări.

c. BER 165/3; 31 × 21,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 207 f. num.

Legătură nouă, din carton și hârtie.

Nu are însemnări. Provine de la „Parohia Hăbășești, com. Strunga, plasa Siret de Sus, jud. Roman", cum o dovedește ștampila de pe f. de gardă din față, de pe f. I nenum. și de pe f. 19.

d. BER III 273; 30 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 207 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, la colțuri și în locurile unde s-au aflat cheotorile. Coperțile nu au ornamentații.

Însemnări la f. 177^{v}–178^{r} (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1793, no[i]emv[rie] 24, duminică sara, la trei ceasuri, s-au cutremurat pământul tari, în zilele Mării[i] Sale, Mihai-Vo[i]evod Sutul".

Exemplarul provine de la Parohia Trifești, din fostul raion Roman, cum o arată ștampila de pe f. I nenum. și de pe f. 4^{r}.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează alte opt exemplare ale acestei cărți.

97. MINEI PE LUNA DECEMBRIE, Râmnic, 1779

BRV II (419), p. 231–233. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 142; CRV Suceava, p. 155–156.

a. BER 165/2; 31 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. și 231 f. num.

Numerotare veche a filelor, cu unele greșeli (28–28, 30–32, 229–250).

Legătură nouă, din carton, învelit în hârtie.

Nu are însemnări.

b. BER 165/3; 28,5 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 209 f. num. (lipsesc f. 210–231).

Legătură veche, din lemn și piele, bine păstrată, cu două cheotori metalice; imagine biblică, în centru, iar în colțuri și la margini, motive florale (I); motive florale și geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative.

c. BER 165/4; 30,5 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. și 227 f. num. (lipsesc f. 228–231).

Legătură nouă, din carton, învelit în hârtie.

Nu are însemnări.

Exemplarul provine de la „Parohia Hăbășești, com. Strunga, plasa Siret de Sus, jud. Roman" (a se vedea ștampila de la f. 14 și 28).

d. BER III 266; 29,5 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 231 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată. Ornamentații asemănătoare cu cele ale exemplarului **b.**

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman, a cărei ștampilă a fost aplicată pe f. de gardă de la început.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează șapte exemplare ale acestui *Minei*.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

98. MINEI PE LUNA IANUARIE, Râmnic, 1779

BRV II (420), p. 233–237. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 142–143; CRV Suceava, p. 156–157.

a. BER 165/3; 30,5 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 253 f. num. Numerotare veche a filelor, cu erori (193–193, 199–101, 213–213–215, 227–227–229, 245–248–249).

Legătură nouă, de carton şi hârtie.

Însemnări pe f. I^{r} nenum. (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] ştii di când am vinit eu în satul Hăbăşeştii cuconului Iordache, la mart[ie] 27, let 1787. Şi era domn Mărie[a] Sa Ion Alexandru Ioan-Voievod [Alexandru Ipsilanti, 1786–1788, n.n.], Zamfira Doamna şi mitropolit, Leon [Leon Gheuca, 1786–1788, n.n.] şi cuconul era logofăt al triilea, cându m-au şi preoţit …"; pe verso (la fel): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii ghenarie, esti din cărţile mele, care le-am dat la biserica de la Hăbăşeşti, din Ţinutul Romanului, ce să prăznu[i]eşte hramul Sf. Gheorghie".

Exemplarul provine de la Parohia Hăbăşeşti, localitate menţionată în însemnarea veche şi în ştampila parohiei, pe care am reprodus-o mai sus (a se vedea, mai sus, *Mineiul pe luna decembrie*, nr. **97c**).

b. BER 165/4; 30 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 253 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; imagine biblică, motive florale şi geometrice (I); chenar cu motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative.

c. BER 165/5; 32 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 253 f. num.

Legătură nouă, din carton, având cotorul învelit în piele, fără ornamentaţie.

Însemnare la f. 74^{r} (caractere latine): „Am răsfoit acest *Minei* eu, robul lui Dumnezeu Virgil Pântea, student anul IV al Facultăţii de Litere, Iaşi, Secţia Istorie, din însărcinarea d-lui prof. Ilie Minea, azi, 28 decembrie 1936" (a se vedea, mai sus, o însemnare asemănătoare, a aceleiaşi persoane, datată 23 decembrie 1936, pe *Mineiul lunii octombrie*, Râmnic, 1776, **BER 89b**).

d. BER III 271; 30 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 253 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; imagine biblică şi chenar cu motive florale (I); motive geometrice şi florale (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman, a cărei ştampilă se află pe interiorul primei coperte.

e. BER III 279; 29 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 253 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, fără ornamentaţii.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „La anii 1791, ghenar 7, s-au născut cuconaşul Teodoraşcu, în vremi di răzmiriţi";

– f. 103^{v}–104^{r}: „La veletu 1838, ghenar 11, s-au cutremurat pământul, la patru ceasuri din noapte; păreţii au crăpat".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (a se vedea ştampila de pe f. de gardă de la început).

Alte opt exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

99. MINEI PE LUNA FEBRUARIE, Râmnic, 1779

BRV II (421), p. 237–241. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 143–144; CRV Suceava, p. 157–158.

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a. BER 165/5; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 161 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţia obişnuită.
Nu are însemnări importante.

b. BER 165/6; 29 × 20,5 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 161 f. num.
Legătură nouă, din carton şi hârtie; numai cotorul învelit în piele.
Însemnare pe f. de gardă (chirilice, cerneală brună): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii lui februarie, este din cărţile cele ce s-au dat la Biserica Sfântului Gheorghie, de la satul Hăbăşeşti ..." (a se vedea mai sus *Mineiul pe luna ianuarie*, **BER 165/3**, f. I nenum.).
Ca şi acel exemplar, provine de la Parohia Hăbăşeşti, a cărei ştampilă, din vremea când localitatea făcea parte din judeţul Roman (com. Strunga, plasa Siretul de Sus), o aflăm la f. V nenum., 7, 100.

c. BER III 269; 29 × 20 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 161 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată şi cu ornamentaţia obişnuită.
Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (a se vedea ştampila existentă pe f. de gardă de la început).

d. BER III 293; 29 × 20 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 161 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, fără ornamentaţie.
Însemnare la f. 161^{v} (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1836, fevr[uarie], în 15 zile, sâmbătă, la 9 ciasuri di noapti, s-au săvârşit din viiaţ[ă] marile a Moldovii vistiarnic, Iordachi Rosit [sic!], carile au fost şi ctitor la biserica din Trifeşti, îmbrăcând pe Maica Domnului, toată, în argint".
Şi din acest *Minei* se păstrează la Mănăstirea Bogdana opt exemplare.

100. MINEI PE LUNA MARTIE, Râmnic, 1779

BRV II (422), p. 241–244. A se vedea şi CRV Suceava, p. 158–159.

a. BER 165/6; 28,5 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 151 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori de metal şi piele. Imagine biblică şi motive florale, pe prima copertă, chenare cu motive florale şi geometrice, pe a doua.
Nu are însemnări cât de cât importante.

b. BER 165/7; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 151 f. num.
Legătură nouă, din carton învelit în hârtie şi, numai la cotor, în piele.
Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii lui martie, esti din cărţile meli, ce le-am dat la biserica de la Hăbăşeşti, din Ţinutul Romanului, ce să prăznu[i]eşte hramul Sfântului Gheorghie" (a se vedea mai sus, mineiele pe ianuarie, **BER 165/3**, exemplarul **b** şi februarie, **BER 165/6**, exemplarul **b**). La f. I, V nenum. şi 18 aflăm cunoscuta ştampilă a Parohiei Hăbăşeşti, din jud. Roman.

c. BER III 262; 28,5 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 151 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată şi cu ornamentaţii asemănătoare cu ale exemplarului **a**.
Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman, a cărei ştampilă o aflăm pe interiorul primei coperte şi pe fila de gardă care urmează.

d. BER III 265; 29 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 151 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, fără ornamentaţie.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „Eu, Dumitrachi Tăutu, iconomu[l]";

– f. 49^{r}: „La velet 1825, mart[ie], 10, au răposat marile logofăt Co[n]standin Balşu"; f. 151^{v}: „La let 1791, mart[ie], 20, gioi sara spre vine[ri], la 6 ceasuri pol [şi jumătate – n.n.] din noapti, s-au pristăvit [au murit – n.n.] cucoana Zoiţa, fiica dumisale cuconului Co[n]stantin Balş, ban".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (acum jud. Neamţ), a cărei ştampilă o aflăm pe f. I–II nenum.

Alte opt exemplare ale acestui *Minei* se află la Mănăstirea Bogdana.

101. PSALTIRE, Râmnic, 1779

BRV II (423), p. 244–245; IV, p. 257–259. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 145–146; CRV Suceava, p. 156–160.

BER III 102; 27,5 × 19 cm. Conţine 3 f. de gardă, f. 2–172 num. şi 2 f. nenum. de la început, legate în mod eronat la sfârşit (lipsesc 6 f. nenum., f. 1, 3, 173–242). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (23–27, 35–37–37, 94–93–96, 97–97–99, 104–103).

Legătură modernă, din carton învelit în piele, la cotor şi la colţuri; pe prima copertă, o cruce şi titlul *Psaltirea*, cu caractere latine.

Însemnări:

– f. II (gardă), caractere latine, creion: „Parohia Boghicea. Jud[eţul] Roman";

– mai sus, caractere latine, cerneală brună: „Această carte de psalmi este proprietatea bisericei cu hramul Pogorârea Sf[ântului] Duh, din Boghicea – Roman, şi s-a legat în timpul sf[ântului] Post Mare a anului 1927, cu cheltuiala enoriaşului Ion D. Ţurcanu, din Boghicea, costându-l 300 lei. 1927, aprilie 15. Paroh supl. pr. D. Cetan, paroh Stăniţa – Roman".

La Mănăstirea Bogdana se află două exemplare ale acestei *Psaltiri*.

102. SLUJBA SFÂNTULUI DIMITRIE BASARABOV, Bucureşti, 1779

BRV II (424), p. 245–246.

BER II 42; 21,5 × 16 cm. Conţine f. 2–40 (lipsesc 3 f. nenum. şi f. 1).

Numerotare veche a filelor, cu unele erori (18–20, 19–21, 24–27, 25–28, 26–25, 27–26, 38–40). Deteriorate f. 2–10.

Legătură veche, din carton şi piele, deteriorată grav la cotor, dar şi la margini. Ornamentaţii cu motive florale, pe prima copertă.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Butnăreşti (jud. Neamţ).

103. LITURGHIE, Bucureşti, 1780

BRV II (432), p. 253; IV (432), p. 261. A se vedea şi CRV Suceava, p. 161.

BER II 124; 19,5 × 15 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 271 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu greşeli (21–23, 22–21, 51–50, 52–52, 80–80, 81–81, 82–80, 90–94).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; ornamentaţii numai pe prima copertă: motive florale.

Nu are însemnări de luat în seamă. Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (a se vedea şi ştampila de pe interiorul primei coperte şi de pe foaia de gardă care urmează).

BJU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

104. MINEI PE LUNA APRILIE, Râmnic, 1780

BRV II (433), p. 254–256. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 147; CRV Suceava, p. 161–163.

a. BER 165/4; 30,5 × 22 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 143 f. num.

Legătură nouă, de carton şi hârtie, având doar cotorul învelit în piele. Se află legate împreună, în acest caz, *Mineiul pe aprilie* şi *Mineiul pe luna mai* (a se vedea mai jos).

Nu are însemnări.

b. BER 165/7; 30 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 143 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate. Imagine biblică şi motive florale (I); chenare cu motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări.

c. BER 165/8; 29,5 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 143 f. num.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie că această carti iaste unul din cele 12 mine[i]e. Costachi Dascălu".

Exemplarul provine, ca şi altele, de la Parohia Hăbăşeşti, din fostul judeţ Roman (ştampila pe f. de gardă şi pe f. I nenum.).

d. BER III 278; 29 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 143 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi fără ornamentaţii.

Însemnări:

– f. 46^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii di când au început a să zidi biserica de la Trifeşti, luni, a treia săptămână după Paşti, aprili[e] 12, 1798";

– coperta a II-a, interior (chirilice, creion): „La velet 1809 au fost Sfânt[ul] Gheorghii vineri, a patra să[p]tămână după Paşti, şi … [rupt] pădure[a] au fost făr[ă] de frun[ze]"; mai jos (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1852 au început a ninge şi a viscoli de la 30 mart[ie], din zio[a] de Paşti, şi pân[ă] la 10 april[ie]; şi încolo, april[ie], au început mai cumplit viscol şi au ţinut … [tăiat] zili, din care pricină mulţime de boi, vaci, oi şi miei au murit; şi pădurile nici oleacă n-au fost înfrunzite".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (ştampila aceasta, la f. I. nenum.).

Alte şapte exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

105. MINEI PE LUNA MAI, Râmnic, 1780

BRV II (434), p. 256–260. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 147–148; CRV Suceava, p. 163–164.

a. BER 165/4; 30,5 × 22 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 152 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (4–6, 7–9, 147–140, 124–155). Legat împreună cu *Mineiul pe luna aprilie* (a se vedea mai sus, **93a**).

Nu are însemnări.

b. BER 165/8; 30 × 29,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 152 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu două cheotori (una fără partea metalică). Imagine biblică, pe prima copertă, în mijloc; chenare cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Nu are însemnări.

c. BER 165/9; 30 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 152 f. num.

Legătură nouă, de carton, hârtie și piele (numai la cotor).

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. I nenum.: „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii lui mai, esti din cărțile meli, ce l-am dat la Biserica din satul Hăbășești, ce să prăznu[i]ește hramul Sfântului Gheorghie";

– f. 1^{r}: „1813, febr[uarie] 28. Alexandru, iconom".

Exemplarul provine, firește, de la Parohia Hăbășești, din fostul jud. Roman (acum în jud. Iași), a cărei ștampilă o găsim la f. II nenum., f. 12 și 60.

d. BER III 270; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 152 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu una din cheotori păstrată. Motive geometrice și florale, pe ambele coperte; în plus, pe coperta din față, în mijloc, Iisus Hristos Pantocrator.

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ștampila pe f. de gardă și pe f. I nenum.).

e. BER III 272; 29 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 152 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor, la colțuri și fără ornamentații.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe de când s-au aprins târgul Romanului, gioi, a cince[a] săptămână după Pași, mai 15, 1791; iar la velet 1792, iarăș[i] s-au aprins târgul Romanului și au ars mai tot, gioi, în Săptămâna Luminată, apr[ilie] 8";

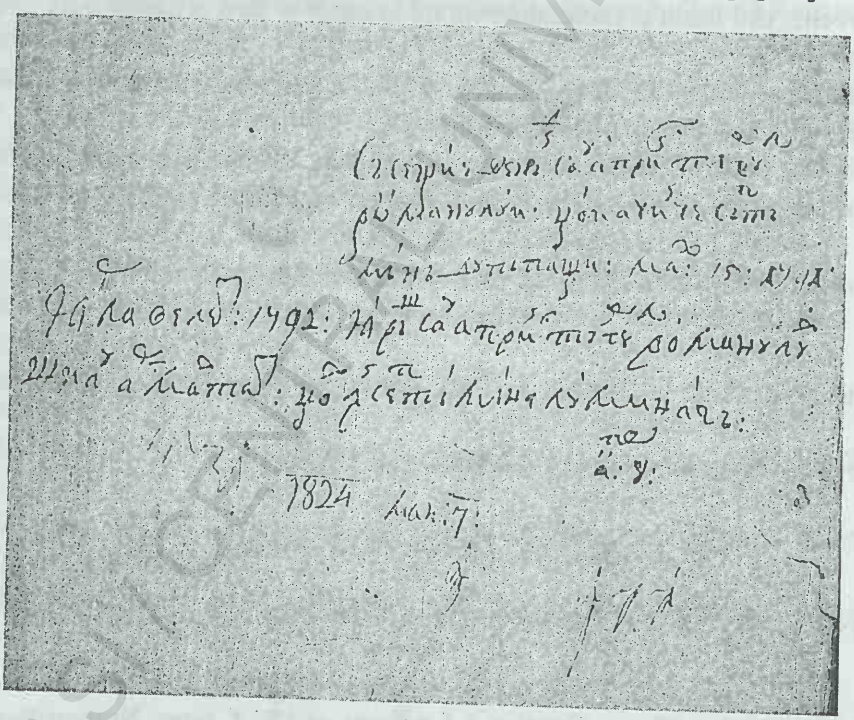

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „1826, au răposat preotul Manolachi, apri[ie] 1";

– f. 69^{v}–70^{r} (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1793, mai, 13 zile, vineri, a trie săptămână după Pași, după liturghie, s-au uitat o lumânari aprinsă în biserică. Și [i]ești preotul din biserică, s-au aprins scaunul cel mari, ci era sfeșnic dinainte[a] Icoanii Precistii, și au ars tot, cu toati făcliile ci era într-însul și s-au aprins și strana Icoanii cei[i] Făcătoari de Minuni și au ars pocăsteala [= păcosteala „poleiala", n.n.] Icoanii, giumătati, la trii ceasuri din zi, în zilele lui Mihai-V[oie]v[od] Sutul".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti (jud. Neamţ), în a cărei biserică se află şi astăzi icoana făcătoare de minuni, afectată, cum aflăm din această însemnare, de incendiul din 13 mai 1793 (a se vedea şi ştampila parohiei respective, de pe vremea apartenenţei localităţii la raionul Roman, f. I nenum.^{r}, f. 1^{r}).

La Mănăstirea Bogdana sunt şapte exemplare ale acestui *Minei*.

106. MINEI PE LUNA IUNIE, Râmnic, 1780

BRV II (435), p. 260–262. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 148; CRV Suceava, p. 164–165.

a. BER 165/5; 30 × 21,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 135 f. num. Numerotare veche a filelor, cu câteva erori (69–66, 101–103–103).

Legătură nouă, din carton şi hârtie, având cotorul învelit în piele (sunt legate împreună mineiele pe lunile iunie şi iulie).

Nu are însemnări.

b. BER 165/9; 30 × 19 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 134 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată (inclusiv cele două cheotori). Imagine biblică, în mijloc, pe prima copertă, iar în colţuri şi pe margini, motive florale şi geometrice; pe coperta a doua, chenare cu astfel de motive.

Însemnare pe f. de gardă din faţă (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei* s-au adus aice la Mănăstirea Doljeşti … [şters] părintili egumen Sofron[ie], fiind în zilele Sfinţiei Sale, la anul de la H[risto]s 7296, iulie 2" (2 iulie 1788 – n.n.).

c. BER 165/10; 29,5 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 135 f. num.

Legătură nouă, din carton şi hârtie, având numai cotorul învelit în piele.

Însemnări:

– f. de gardă din faţă (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii iunie, este din cărţile mele, ce l-am [sic!] dat la Biserica Sfântului Gheorghie, de la satul Hăbăşeşti";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştii de când am slujit eu liturghii în biserica spătarului Enănache, la Schei [= Şcheia, n.n.], şi mergând la curte, mi-au dat cuconul Iordache doao menei[e] [sic!]; şi era mare săcită, cât nimic nu [era] răsărit din sămănături; şi era 4 mai, în 1787 ……".

Provine de la Parohia Hăbăşeşti, din fostul judeţ Roman (ştampila, de-acum bine cunoscută, pe f. de gardă din faţă, pe f. I nenum. şi pe f. 19^{r}).

d. BER III 268; 29 × 19,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 135 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţiile obişnuite (Iisus Hristos Pantocrator, în centru, iar în jur, ornamente cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai ornamente cu astfel de motive, pe coperta a doua).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ştampila acestei parohii, pe f. de gardă de la început).

e. BER III 275; 29 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 135 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, fără ornamentaţii.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1792, iul[ie] 21, s-au făcut mitropolit Moldavii[i] preasfinţitul episcopul de Huşi, Iacov [Iacov II Stamati, numit Grecu,

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1792–1803, n.n.], dede[a] [= unchiul] înălțatului domn Alexandru Moruzi-V[oie]vod, să să știe" (domnitor fanariot, 1792–1793 și 1802–1806 – n.n.);

– f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „Să știi di cându am vinit aici, la Trifești, la anu[l] 1835, la fevruari[e] 20"; mai jos, aceeași mână: „Să să știi di cându am venit aice, în Trifești, la anu[l] 1835, la dechem[brie]";

– f. de gardă următoare, aceeași mână: „Să știi di când m-am căsătorit, 1835 și di când am vinit la mănăstire, la Trifești, și tot la anul acela, la moșiia cucoanii Catinca Baluşo[a]i[a]; dascăl Gheorghi Dascalu [sic!] ot Trifești"; mai jos, tot cu chirilice și cerneală neagră, semnează un „Ioan Dascălu".

Exemplarul provine de la Parohia Trifești, din fostul raion Roman (ștampila la f. I nenum., f. 3^{r} și 4^{r}).

Alte șapte exemplare ale *Mineiului pe luna iunie* au fost depozitate la Mănăstirea Bogdana.

107. MINEI PE LUNA IULIE, Râmnic, 1780

BRV II (436), p. 262–264. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 148–149; CRV Suceava, p. 165–166.

a. BER 165/10; 30 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 185 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, bine păstrată (inclusiv cele două cheotori); ornamentațiile obișnuite.

Nu are însemnări semnificative (cea de pe f. de gardă din față, cu chirilice și cerneală neagră, „La Roman, 1835, iulii", ar putea arăta că exemplarul acesta se află aici de mult timp).

b. BER 165/11; 28,5 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 185 f. num.

Legătură nouă, din carton (numai cotorul învelit în piele).

Însemnare pe f. de gardă din față (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii lui iulie, esti din cărțile mele ce l-am [sic!] dat la Biserica Sfântului Gheorghe, de la satul Hăbășești".

Provine, firește, de la Parohia Hăbășești, din, pe-atunci, județul Roman (ștampila cunoscută se află pe aceeași foaie, precum și la f. I nenum. și 2).

c. BER III 277; 29 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 185 f. num.

Numerotare veche a filelor, cu rare greșeli (135–126, 136–127, 137–128).

Legătură veche, din lemn și piele, fără ornamentații.

Însemnări pe f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Ion dascăl Grigorie"; mai sus (caractere latine, creion): „Spre eternă memorie, diacon Gh. Simionescu".

Exemplarul provine de la Parohia Trifești, din fostul raion Roman (ștampila acestei parohii pe f. I nenum.).

La Mănăstirea Bogdana sunt opt exemplare ale cărții.

108. MINEI PE LUNA AUGUST, Râmnic, 1780

BRV II (437), p. 265–267. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 149–150; CRV Suceava, p. 166–167.

a. BER 165/6; 30,5 × 21,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 192 f. num.

Legătură nouă, din carton (cotorul învelit în piele).

Însemnare pe f. de gardă din față (chirilice, cerneală brună): „Acest *Minei*, ce cuprinde slujba lunii august, esti din cărțile meli, ce am dat la Parohia Sfântului Gheorghe, ce este făcută de mine la satul Hăbăşeşti, ținut[ul] Romanului".

Provine, firește, de la Parohia Hăbăşeşti, din fostul județ Roman (ştampila acestei parohii, la f. I, II nenum. şi 1).

b. BER 165/11; 30,5 × 20,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi 192 f. num. Legătură veche, din lemn şi piele, bine păstrată. Imagine biblică, în mijloc (Maica Domnului cu Pruncul), încadrată de ornamentații cu motive florale şi geometrice (I); motive florale şi geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative.

c. BER 165/12; 32,5 × 21,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi 192 f. num.

Legătură nouă, din carton (cotorul învelit în piele).

Nu are însemnări.

d. BER III 264; 29,5 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. şi 192 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (144–144, 145–145, 189–189).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără ornamentații.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „Duminică, N. Tudurache, născut în 1914, paraclisier, Trifeşti. Făcut servici[ul] cu Neculai Blându, fost socru".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (ştampila pe f. de gardă de la început şi pe f. I nenum.).

e. BER III 267; 31 × 21 cm. Conține 3 f. nenum. şi 192 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată. Ornamentații asemănătoare cu cele ale exemplarului **b**.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ştampila acestei parohii, pe versoul foii de gardă de la început).

Şi în acest caz, la Mănăstirea Bogdana sunt opt exemplare ale *Mineiului*.

109. MINEI PE LUNA SEPTEMBRIE, Râmnic, 1780

BRV II (438), p. 267–268. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 150–151; CRV Suceava, p. 167–168.

a. BER 165/1; 29,5 × 20 cm. Conține 240 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (123–126–125–126, 221–282).

Legătură nouă, din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Hăbăşeşti, com. Strunga, plasa Siretul de Sus, jud. Roman (ştampila cunoscută la f. 1, 67).

b. BER III 280; 31 × 20,5 cm. Conține 240 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele. Cruce ornamentată cu motive florale şi geometrice (în mijloc, pe coperta din față), încadrată de un chenar cu motive florale; motive geometrice şi florale, pe coperta a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Trifeşti, din fostul raion Roman (ştampila la f. 1^r).

c. BER III 281; 30 × 20 cm. Conține 240 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele. Maica Domnului cu Pruncul (în mijloc) + motive geometrice şi florale (I); motive geometrice şi florale (II).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Poienari, din actualul jud. Neamț (ștampila acestei parohii, pe f. de gardă de la început).

Opt exemplare ale acestui *Minei* se află la Mănăstirea Bogdana.

110. PSALTIRE, Bucureşti, 1780

BRV II (441), p. 269–270. A se vedea şi CRVBJ PiatraNeamț, p. 60; CRV Suceava, p. 168.

BER II 136; 20 × 15 cm. Conține 8 f. nenum. şi 217 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (39–48, 44–40, 47–42, 81–84, 134–125, 146–127, 159–150, 178–79, 186–185, 205–202, 207–204).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată. Motive florale şi geometrice (şterse), pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua (ruptă, deteriorată).

Însemnări:

– f. IV nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie de cându s-au născut copila noastr[ă], Aniculița, la velet 1818, mart[ie] 26, viniri sara"; f. V nenum., aceeaşi mână: „Să să ştie di cân[d] s-au născut copilul nostru, Iordache, la anul 1820, iulii 26, luni"; f. VI nenum. (caractere latine). „Să să ştie de cându s-au născut copila noastră, Profirița, la ano [sic!] 1823, iunie, 7 zile"; f. VI nenum., aceeaşi mână (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de cându s-au născut copilul nostru, Costachi, 1826, viniri 27 …, m[i]ercuri sara, la 2 ciasuri di noapti";

– f. 1–6^{r} (chirilice, cerneală brună), aceeaşi mână: „Această sfântă carte iaste a me[a], care mă vo[i] iscăli, cumpărată cu drepți banii miei, adică cu 16 lei. Şi am luat-o de la Bucureşti, 1814, ian[uarie], cari am şi iscălit. [I]erei Co[n]standin" (iscălit şi la f. V nenum.); la f. 74^{r} (caractere latine, cerneală neagră), semnat Gh. Lupaşcu (la 30 mai 1911), iar la f. 199^{r}, „Ciocoiu Enacache Vasile. Roman. Sf. Episcopie Roman" (fără dată).

Exemplarul provine de la Parohia Sterpu – Roman.

Alte două exemplare sunt la Mănăstirea Bogdana.

111. CATAVASIER, Bucureşti, 1781

BRV II (444), p. 270–271. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 151; CRVBJ Galați, p. 45–47.

BER I 5; 14,5 × 10 cm. Conține 237 f. (ale căror cifre nu se mai pot vedea, probabil, din cauza îngustării filelor la legat).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi pe margini. Ornamente (motive geometrice), pe ambele coperte.

Însemnări la f. 6^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „N° 154. B[iserica] S[finții] Vo[i]evozi Hociungi – Roman" (alături, o ştampilă ştearsă, probabil, a parohiei respective).

Exemplarul provine de la acea parohie.

112. CAZANII, Râmnic, 1781

BRV II (445), p. 271–272; IV (445), p. 262. A se vedea şi CRVAS Galați, cota II 1495; CRVAS Iaşi, cota 13613; CRVBCU Iaşi, p. 152; CRV Suceava, p. 168–169.

a. BER 114; 29,5 × 20 cm. Conține f. 4–307 (lipsesc 2 f. nenum., f. 1–3, 5–13, 308–312). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (189–189–191, 213–215, 216–218).

Legătură modernă, din carton, învelit cu hârtie (la cotor, cu pânză).

Însemnări la f. 304^{v}–306^{r} (jos, chirilice, cerneală brună): „Să se ştie de când am vinit noi, adecă eu, popa David [?] ot Câmpuri [probabil, din actualul jud. Vrancea] aici la Osoiu [jud. Iaşi] şi am scris eu, Grigore, sân popa David [?]. 7302, leat 1794".

b. BER III 54; 26 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. şi 311 f. num. (lipseşte f. 312).

Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (165–165, 189–189). Multe foi, deteriorate, mai ales la sfârşit (1, 93, 127, 212, 219, 236, 282, 285–311).

Nu are însemnări importante (aceea de la f. 197^{v}, scrisă cu creionul (caractere latine), „Suvenire de la dascălu[l] Dumitru Teodor", ar putea, eventual, ajuta la stabilirea provenienței acestui exemplar).

c. BER III 55; 25,5 × 18 cm. Conține f. 4–308 (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 1–3, 118, 119, 190, 310–312). Multe foi, deteriorate (23, 40, 59, 68, 71, 81, 96, 111, 127 etc.; f. 303, legată, din greşeală, la sfârşit, după f. 308).

Legătură din carton şi piele, cu ornamente: scenă biblică şi motive florale (I), cruce şi motive florale (II).

Însemnări la f. 4^{r}–18^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Ace[astă] ... [îngustat] am cumpărat-[o] noi, anume ... [îngustat, lipit] şi Vasile Rusul. Aceşti cinci oameni au cumpărat această sfântă carte şi au dat-o sfintei besăreci în Băltăț[eni] ... [îngustat] de la sfânta besărica aceasta, să fie supt blestămul celor tri[i] sute optspe [sic!] ... [îngustat]. Şi am vândut-o eu, dascălul Lazar, pent[ru] ca să am şi eu ceva parte; şi o am vândut la let 7290, ghenar 8 [8 ian. 1782 – n.n.] ...".

Exemplarul provine de la Parohia Icuşeşti (acum în jud. Neamț).

d. BER III 141; 24 × 18,5 cm. Conține 312 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 2, 4).

Legătura veche nu se păstrează (a rămas numai coperta a doua, din carton, învelit în pânză).

Însemnări:

– f. 148^{v} (caractere latine, creion): „Să fii ştiut că în anul 1881, septemvri[e] 12, au nins, omătul ca de un lat de mână, au dat şi bruma şi recolta au fost târzie şi au vătămat ... Pentru aceasta, s-au însemnat, spre ştiință, de mine, cântăreţu[l] Emandi Ghedion, 1881, septemvri[e] 20";

– f. 153^{v} (caractere latine, creion): „1902, octombri[e] 6, au plouat cu zăpadă. Cântăreț Zaharie[a] Dascălu";

– f. 169^{v} (chirilice, cerneală neagră): „.... di la bisărica din Corduneni, di lângă Roman".

Exemplarul provine de la Parohia Cordun, din actualul jud. Neamț.

e. BER III 142; 27 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. şi 311 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 312).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor (înlocuit cu unul de pânză); medalion (şters) şi chenar cu motive florale (coperta I); motive florale şi geometrice (coperta a II-a).

Însemnări:

– f. I (nenum.) – 6^{r} (jos, chirilice, cerneală neagră): „Această carte, ce este *Cazanie*, am cumpărat-o eu, cel mai gios iscălit, în 13 lei, feb[ruarie] 10, 1795, den târgul Eşului, în zilele acelu[i]eş[i] domn unde s-au tipă[rit] ... Macovei biv ... ispra[vnic] ... şi am dat-o la biserica de la Bâra ... spre veşnica pomeniri";

– f. 272^{v} (caractere latine, creion): „1961, în 9 marti[e], săptămâna a 3-a [sic!] a postului, joi, când au căzut 40 de Sfinți. Cântăreț V. Leahu"; f. 288^{r} (acelaşi): „Puțină lume la biserică pe ziua de 29 iunie 1961. Cântăreț V. Leahu"; f. 292^{v} (acelaşi): „1949, 20 iulie, am făcut slujba singur, că tovarăşul nu a venit. Cântăreț I V. Leahu".

Exemplarul provine de la Parohia Bâra, din actualul județ Neamț.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

f. BER III 143; 25,5 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 312 f. num. (exemplar complet).

Legătură nouă, din carton (colțurile și cotorul învelite în piele).

Însemnări:

– f. 1^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să s[e] știe de câ[n]d s-au însurat ginerele, popa Ion ot Silește, la anul 1824, ghenar 26";

– f. 78^{r} (chirilice, cerneală neagră): „ … în 20 zil[e], la an[ul] 1793 …" (restul însemnării dispărut, prin îngustarea filelor la legat).

Exemplarul provine de la Parohia Siliștea, din fostul județ Roman, unde se afla deja în 1824.

Alte opt exemplare ale cărții au fost depozitate la Mănăstirea Bogdana.

113. PENTICOSTAR, București, 1782

BRV II (454), p. 275–276. A se vedea și CRVAS Bacău, cota III 309; CRVBCU Iași, p. 154–155; CRV Suceava, p. 170.

a. BER III 323; 29,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. și 217 f. num.

Numerotare veche a filelor, cu unele erori (45–49, 50–48, 98–98, 99–99, 103–103, 111–115, 142–145, 151–142).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Scenă biblică și motive florale (I); motive florale și geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală albastră): „Aparține bisericii filiale Lița [= Luța, com. Sagna, fostul județ Roman; acum în jud. Neamț, n.n.]. Paroh pr. I. C. Brumaru, 2 noiembrie 1950"; pe verso (chirilice, cerneală neagră): „A biserici[i] din Lița";

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] știe de când am fost dascăl de beserică la satul dumisale cuconului Dumitrache Sturza vel-logofăt, de la anul 1829, în zilele înaltului și prealuminatului, marelui domnul [sic!] nostru, împăratul Neculai Pavlovici a toată Rosia [țarul Nicolae I, urcat pe tron în 1825, n.n.] și mitropolit Moldovei Veniamin [Veniamin Costache, revenit în scaun în 1812, după plecarea rușilor și anexarea Basarabiei, ca urmare a războiului ruso-turc din 1806–1812, n.n.]. Eu, Iordache Zmău, dascăl, februar[ie], 24 zile".

Exemplarul provine de la parohia din aceeași localitate.

b. BER III 324; 29,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. și 217 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, al cărei cotor nu s-a păstrat. Scenă biblică și motive florale, pe prima copertă; motive florale și geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Cotu – Vameș, de lângă Roman.

c. BER III 325; 29,5 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. și 217 f. num.

Legătură nouă, din carton și pânză (cotorul învelit în piele). La legat au fost inversate f. 9–12 și 13–16.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, creion): „În anul 1894, de la 1 a lunii aprilii, s-au pus legea clerului în aplicare. Cântăreț C. Munteanu".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu, din fostul județ Roman.

Nu mai puțin de 21 de exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

114. TRIOD, Râmnic, 1782

BRV II (456), p. 277–278; IV (456), p. 263. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 156–156; CRV Suceava, p. 171–172.

BCU "ȘTEFAN CEL MARE" UNIVERSITY LIBRARY

a. BER III 470; 31 × 21 cm. Conține 474 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. și f. 475–476). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (18–18, 251–152, 252–153, 255–156, 256–157, 259–160, 421–421, 469–468, 470–469, 473–476).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor. Ornamentație obișnuită: medalion (scenă biblică) și motive florale (I), motive florale și geometrice (II).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră), f. 1^{r}: „Să s[e] șt[ie] de când s-au născut fiiul meu, Gheorghe, martie 20, leat 1796 și au răposat apriI[i]e 23"; f. 2^{r}, aceeași mână: „Să s[e] știi de când s-au cutremurat pământul, martie, 14 zile, duminică dimineața, înainte[a] *Leturghii[i]*. Și am scris eu, Ioniță, la 1798, dascălul".

Exemplarul provine de la Parohia Luțca (com. Sagna, din fostul județ Roman; acum jud. Neamț); ștampila acestei parohii se află la f. 136^{r}.

b. BER III 508; 30 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. 64^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, *Triod*, au cu[m]părat-o Neculai Schifirneț, la sf[â]nta beserică" (se repetă la f. 125^{v}–126^{r}); la f. 474^{r} este reluată, cu mai multe detalii: „Această carti sfântă au cu[m]părat-o Neculai Schifirneț, cu fiii săi, la sfânta beserică. Să fie în veci neluat[ă] … să s[e] știe, velet 72 …" (șters) (cartea datând din 1782, însemnarea poate fi din 1783–1799, n.n.);

– f. 148^{r} (caractere latine, creion): „I. Movileanu. Cântăreț bisericesc la Parohia Bahna".

Exemplarul provine de la Parohia Boghicea (fostul județ Roman, acum jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se află 15 exemplare ale acestui *Triod*.

115. OCTOIH, Blaj, 1783

BRV IV (179), p. 96. A se vedea și CRVAS Bacău, cota I 1292; CRVBCU Iași, p. 159; CRVBJ Galați, p. 47–49; CRV Suceava, p. 172.

a. BER II 115; 19 × 17 cm. Conține 1 f. nenum. + 478 p. num. + 1 f. nenum. + 224 p. num. (exemplar complet). Numerotare veche a paginilor, cu unele greșeli (24–17, 25–18, 26–19, … 31–24, 214–231).

Legătură veche, din lemn și piele, cu motive florale, iar pe prima copertă, și cu scena Răstignirii, în mijloc.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Poienari.

b. BER II 116; 20 × 16 cm. Conține 1 f. nenum. + 478 p. num. + 1 f. nenum. + 222 p. num. (lipsesc de aici p. 223–224).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai prima copertă (ornamentată asemănător ca aceea a exemparului precedent).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Cârligul, din fostul județ Roman, actualul jud. Neamț; ștampila acestei parohii, la p. 9, 177, 345 (I), 39 (II).

c. BER II 117; 18 × 15 cm. Conține p. 5–478 (I) și 224 (II) (lipsesc 1 f. nenum., p. 1–4 (I) și 1 f. nenum. (II).

Legătură nouă, din carton și pânză.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări (caractere latine, creion):

– p. 191 (II): „Vasile Costin, cântăreț, Liliac [com. Bahna, fostul județ Roman, actualul jud. Neamț, n.n.], 23 iulie 1944";

– f. de gardă de la sfârșit: „Acesti cărți sunt legate de poporănii bisericii [din] Liliac, după Războiul cel Mare, din anii 1916–1917, cu a lor cheltuială; ș-au fost legate în anul 1922, luna ianuarie, 25 zile"; pe verso, aceeași mână: „1922, spre amintire. În anul 1922, luna mai, au căzut o grindină nemaivăzută pe satul Băhnișo[a]ra, Bahna și Urzici, spre Broșteni, făcând mare stricăciune, mai ales la grâu; l-a zdrobit, de n-au mai fost bun de nimica, ci l-au cosit oamenii. C. N. Movileanu".

d. BER II 155; 20 × 16,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 478 p. num. + 1 f. nenum. și 224 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, întru totul asemănătoare cu aceea a exemplarului **a.**

Însemnări:

– p. 224 (II) (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] știi de când [au] întunecat soarel[e], la am[i]ezi, în [lu]na lui a[u]gust, 4 ze[l]e [sic!], let 1793. Și am scris eu, Ioniță dascălul, Lutca" (se repetă, cu unele modificări și adăugiri, pe f. de gardă);

– f. I, nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] știe de când au întunecat soarele, după am[i]ezi, în luna lui a[u]gust, 25 zile, let 1793. Și am scris eu, Ioniță dascălul, din Lutca. În anul acela am luat-o pe Iili[a]na [sic!], soția mea, și au trăit în ... [șters] ani [și] au răposat întru Domnul" (se repetă, la p. 224, numai partea referitoare la eclipsa de soare).

Exemplarul provine de la Parohia Lutca, unde a fost utilizat împreună cu exemplarul **a.** (ambele conțin însemnări din ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea, ale aceluiași dascăl, Ioniță).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează un exemplar al acestei cărți.

116. Atanasie cel Mare, SINOPSIS, Râmnic, 1783

BRV II (459), p. 279–280. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 156–159; CRVBJ Piatra Neamț, p. 61.

BER II 45; 21 × 14,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 123 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (19–21, 24–26–26, 28–28, 57–60).

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarelor **a** și **d** ale cărții precedente.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman.

117. PENTICOSTAR, București, 1783

Este identic cu *Penticostar*, București, 1782 (BRV II (454), p. 275–276); Poenaru, *Contribuții*, p. 64. A se vedea și CRV Suceava, p. 170–171.

a. BER 236a; 29,5 × 20 cm. Conține 1 f. de gardă, 2 f. nenum., 217 f. num. și o altă foaie de gardă. Numerotare veche a filelor, cu destule greșeli (45–49, 50–48–52, 100–98, 99–103–101, 111–113–115, 142–145, 144, 151–142, 153).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; medalion (Învierea) și chenare cu motive geometrice (coperta I); motive geometrice (coperta a doua).

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit, recto (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe că ace[a]stă carte ce să numește *Pintecostar* [sic!] este al [sic!] părintelui Condor ... ot satu[l] Furceni [Furcenii Vechi, acum în jud. Galați – n.n.], mai 21, 1798. Și am scris eu, dascăl Gheorghe Munt[e]an. Și mâna mea va putrezi, iar numele mieu tot să va pomeni".

ȘCOALA CENTRALĂ UNIVERSITY LIBRARY

b. BER 236b; 28,5 × 20 cm. Conține 1 f. de gardă, 2 f. nenum. și 217 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; medalion (șters), ornamente florale, la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); numai chenare de acest fel (coperta a II-a).

Însemnare pe f. de gardă (verso), caractere latine, creion: „Donat de Parohia Cordun. 22 aprilie 1955. Pr. Ioan Bucevschi".

c. BER 236c; 29,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 217 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. 206^{r} (chirilice, cerneală brună): „1795, mart[ie] 30, l-am cumpărat acest *Penticostar*. Alersanii [?] Ioanin [?]" (apare, cu sau fără dată, și la f. 27^{r}, 33^{r}, 48^{r}, 157^{v}, 158^{r}, 201^{r}).

118. APOSTOL, București, 1784

BRV II (466), p. 284–285; IV (466), p. 263. A se vedea și CRVAS Bacău, cota III 304; Vaslui, inv. 2776; CRVBJ Galați, p. 49; CRV Suceava, p. 172–173.

a. BER III 227; 31,5 × 21 cm. Conține 3 f. nenum., 148 f. num. și 1 f. nenum. (lipsește 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentație asemănătoare cu aceea a cărții anterioare (aici, în medalion, pe prima copertă, Maica Domnului cu Pruncul Iisus).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Moldoveni II (jud. Neamț).

b. BER III 228; 29,5 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum., 148 f. num. și 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, cu medalion (scenă biblică) și motive florale (pe ambele coperte).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră), f. I nenum.: „Să să știi că acest Apostol esti cumpărat de prop[ri]etaru[l] moșiei ... [șters] postelnic mare Iordachi Catargiu și dat la biserica cu hramu[l] Sfânt[ului] Mucenic Gheorghe. [1]825, iunie 23, dascălu[l] Costandin"; f. de gardă de la sfârșit, aceeași mână: „Știut să fii di când s-au adus acest sfânt *Apostol* la biserică ot Mărgineni [jud. Neamț – n.n.]. 1825, iunii 27".

Exemplarul provine de la Parohia Izvoarele (com. Bahna, jud. Neamț).

c. BER III 229; 30 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 149 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate; ornamentație (motive florale), numai pe prima copertă.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „A bisericii din Lițca" (= Luțca, n.n.);

– f. II nenum. (latine, cerneală): „Aparține bisericii filiale Lițca. Paroh Pr[eot] V. N. Brumărescu, 2 noiembrie 1950".

d. BER III 230; 28 × 19,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 149 f. num. (exemplar complet).

Legătură din carton, învelit în piele; ornamentație numai pe prima copertă: medalion (Răstignirea) și motive florale; jos, cu caractere chirilice, inscripția, „Pr. A. Ionescu".

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală): „Acest *Apostol* este proprietatea bisericii filiale „Sf[inții] Voi[e]vozi", din satul Po[i]enile Oancei [com. Stănița, acum în jud. Neamț – n.n.], și este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr[eot] Pamfil Cădere";

– f. de gardă următoare (chirilice, cerneală brună): „Acest *Apostol* esti dăruit besericii cu hramul «Sfinții Voi[e]vozi». Cini s-ar ispiti să[-l] furi, s-au afurisit [sic!] di Sfinții Părinți. 1847, mart[ie] 20. Dascălul Ion Fote[a]".

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Exemplarul provine de la „Parohia Todireni. Comuna Stănița. Jud[ețul] Roman, 1928, decembrie 31" (a se vedea ştampila de pe prima foaie de gardă).

e. BER III 231; 29 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi 141 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 142–149).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentație numai pe prima copertă (scenă biblică şi motive florale).

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Bâra, din fostul județ Roman (acum în jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana sunt 4 exemplare ale acestui *Apostol*.

119. CEASLOV, Râmnic, 1784

BRV II (471), p. 287. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 173–175; CRV Suceava, p. 173.

BER 262; 15,5 × 10,5 cm. Conține 2 f. de gardă, f. 11–512 şi o altă foaie de gardă (lipsesc 8 f. nenum., f. 1–10, 513–519). Numerotare veche a filelor, cu greşeli (23–25, 117–119, 152–161, 176–153, 160–177, 272–274, 288–290, 447–449, 510–512).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion, în mjloc (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), ornamente florale, la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); numai motive geometrice (coperta a II-a); una dintre cheotori se păstrează.

Nu are însemnări semnificative.

120. CUVINTELE PĂRINTELUI DOROTEI, Râmnic, 1784

BRV II (473, p. 288–289). A se vedea şi CRVAS Botoşani, inv. 8574; CRVBCU Iaşi, p. 163–164.

a. BER 129a; 29,5 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. şi 70 f. num.

Legătură nouă, din carton (învelit în piele la cotor).

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 129b; 29,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 70 f. num.

Legătură nouă, din carton.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. II nenum.: „Această carte ci să numeşti Dorotei am cumpărat-o de la pări[ntele] Iosif … [şters] şi este a me[a] şi m-am iscălit. Pr[eot] Trăistaru [?], let 1856";

– f. 70^{v}: „Această carte este a me[a], de gios iscălitu[l], Iustin ieromonaschi[i]";

– coperta a doua, interior: „Ierei Dimitrachi, legător din Sf[ântul] Nicolai … [şters] în [I]eşi au …" (întrerupt).

121. EVANGHELIE, Râmnic, 1784

BRV II (474), p. 289–290. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 164–165; CRV Suceava, p. 173.

a. BER 9a; 31 × 21 cm. Conține 3 f. nenum. şi 159 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (54–50–56).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu scene biblice (Înălțarea, pe prima copertă, Răstignirea, pe a doua), în mijloc, cei patru evanghelişti, la colțuri, motive florale şi geometrice.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnare pe f. de gardă (caractere latine, cerneală albastră): „Destinată Basarabiei şi nordului Bucovinei, de la Parohia Poieni, com. Părincea, jud. Bacău. 1941, oct[ombrie] 8. Paroh pr[eot] I. Palade" (Basarabia şi nordul Bucovinei fuseseră eliberate de sub ocupaţia sovietică la sfârşitul lunii iulie 1941 – n.n.).

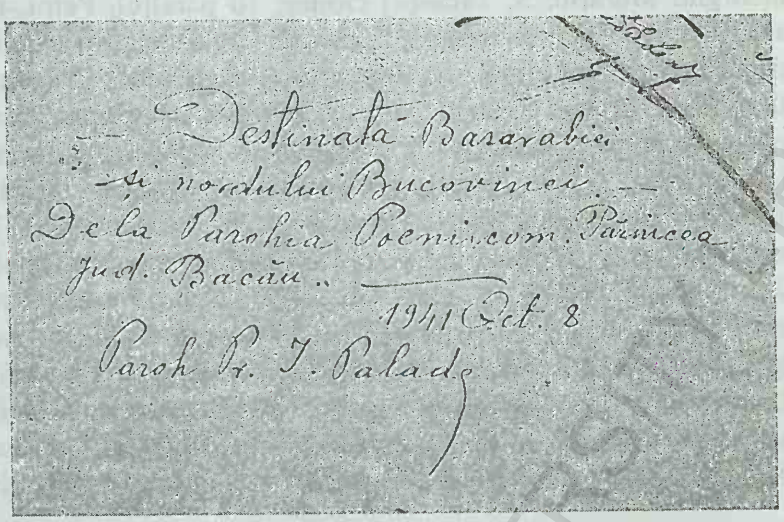

b. BER 9b; 31,5 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. de gardă de după prima copertă (chirilice, cerneală maro): „La leatu 1863 s-au ridicat în scaun episcop Neofit Scriban [locţiitor, din 1862, episcop de Argeş, din 1868 până în 1873 – n.n.], în locul părintelui, episcopul Climent, răposatul [Climent Găiseanu, episcop de Argeş între 1850 şi 1862, n.n.], şi era domn Alexandru Ioan Cuza peste Moldova, cu Valahia Mare [Muntenia – n.n.] şi Mică [Oltenia – n.n.] …";

– f. 1–11 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă *Evanghelie* am cumpărat-o eu, robul lui Dumnezeu, Drăghicean[u] şi am afierosit-o în sfânta biserica noastră de la Greci, ca să fie pentru pomenirea mea şi a soţiei mele, Elena Greceanca, şi oricare va îndrăzni a o despărţi de la această sfântă biserică, să fie blestămat";

– f. 49^{v} (caractere latine, cerneală neagră): „Să se ştie că părintele meu, preotul Marin Duhovnicu[l], care a servit ca preot la biserica din Greci 43 ani, a răposat în anul 1897, noiembrie 10, luni, ora 6 1/2 p.m.. Const. Popescu"; p. 88^{r}, aceeaşi mână; „La anul 1897 a răposat părintele nostru, preotul Marin Duhovnicu[l], ce a servit la această sf. biserică de la 1854. C. Popescu, 1904, iulie 16. Pe ziua de 1 iunie 1904 s-a numit aici ca preot Părintele Gh. Cristescu, ca supranumerar; demisionat din paroh de la Parohia Corbu, unde s-a făcut fiul său, C. P. Buzescu, pe ziua [sic!] de 29 şi 30 iunie 1904";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală neagră): „În această sf[ântă] *Evanghelie* m-am iscălit eu, M. Brumuţescu, 1889, martie 17, marţi, pe când au murit fata lui Marin, bă[i]etul lui popa Marin Duhovnicu[l]".

c. BER III 417; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 156 f. num. (lipsesc f. 157–159).

Legătură din lemn şi catifea, învelită cu aluminiu, pe care s-au imprimat, în centru şi la colţuri, medalioane lucrate rudimentar.

Însemnări:

– f. 1^{r}–53^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă şi d[u]mnezeiască *Evanghelie* s-au cumpărat de la Luca diiacul, din satul P[i]etroasa, ca să fie pentru slujba sfintei biserici ce s-au făcut

de noi la Târgul Şomuzului [Fălticeni – n.n.], unde iaste hramul Sfântului Pro[o]roc Ilie, însă cu agiutoriul pravoslavnicilor creştini, cari s-au şi scris numele lor şi cât au dat anume, 1786, mart[ie] 31: feciorul Luca au dat 10 părale; 5 părale, Ioniţă Mighiul; 10 parale au dat Iacob, sin Mane neguţitor; 40 parale di-a lui giupânu[l] Dima, şoltuz; 10 parale au dat Marina, soţu[l] [= soţia, n.n.] Dimii; 10 parale, Gheorghii Murariu; 5, Tănas[e] croitor; 10 păral[e], Petru, nepotu[l] popii, lui Dumitrachi; 10 parale, giupânul Andrei pitariul; 5 parale, Co[n]stanti[n] crăşmariu[l] ... Bogdan hatmanu[l], 10 parale; Gheorghi băcalu[l], sin Ion preut, 10 par[ale]; giupân Enachi, sin Sava giupân Gheorghi, 10 păr[ale]; giupân Stamati Panu ot Suceavă, 10 părale; Dumitrachi Aniţa, 10 parale; Ileana, 4; Neculai, 10 parale; giupânu[l] Ilii Movileanu, 10 parale; ... Tănasii Marie[a] Iliana, 10; Dochiţa, unul [sic!]; Axinie[a], 2; Istrati, 1; Vasilica, 2; Toader, 1; Lupu, 1; Toader, 4; Co[n]stantin Paiu ot Bai[a], 10; Andrei băcal, 10; Vasile, 20; Toader băcalu[l] ot Suceavă, 10; Andrei făclier, 1; Chiriţă, 10 parale; Grigorie cojocar, 10 parale; ... preutul Grigorie ot Rădăşani, 10 parale; giupânu[l] Tănasii Movileanul, 9; giupânul Gheorghii Gurţiu, 5 parale; Iane, zet [ginerele – n.n.] Necoli[i], 5; Andrei Bosânceanu, 5; Vasile bărbier, 10; Anton Dima, 5; Pavel cojocar, 5; ..... eu, Vasile, sin Toader Mighiul ot Buciumeni [fost sat, la nord vest de Fălticeni, n.n.], 20 parale; Zanci Dumitru, 10; Lupaşcu cojocar, 10 par[a]le; Toader, Pătraşcu, Anton, ficiorii Manii, 10 parale; Mihai, sin Iane băcal, 10 păr[a]le; Nică tălpălar [cel care face sau vinde talpă – n.n.], 10; Gavril starosti, 10; Gheorghii tălpălar, 10 păr[ale]; Axinti ciobotar, 5; Ivan ciobotar, 5 păr[ale]; Chirilă ciobotar, 5 ...";

– f. 53^{v}–57^{r} (la fel): „Această sfântă carte, ce să numeşte *Evanghelie*, s-au cumpărat prin sălinţa şi osteneala preotului Ioan şi a dascălului Vasile, care au fost vechil şi purtător de grijă din început bisericii din Târgu[l] Şomuzului, care s-au rânduit de însuşi stăpânul sfintei biserici, părintele Calistru Stamate, şi cu vo[i]e[a] târgului şi cu carte[a] preasfântului stăpân, mitropolit Leon [Leon Gheuca, mitropolit al Moldovei între 1786–1789, n.n.], care carte să fie a sfintei beserici în veci";

– f. 88^{r} (caractere latine, creion): „În ziua de 18 iulie 1938, orele 17^{30}, a încetat din viaţă regina Maria";

– f. 89^{r} (la fel): „În duminica de la 20 faur [februarie, n.n.] 1894, ora nouă dimineaţa, au fost cutremur de pământ";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Spre ştiinţă celor ce vor urma după noi să fie că biserica parohială cu hramul „Pogorârii Sf[ântului] Duh", din satul Dulceşti, s-a renovat în 1938, cu cheltuiala ctitorilor, Constantin N. Vasiliu Bolnavu şi soţia sa, Aurelia Teodoru. Apoi, în 1946 şi 1956 s-au renovat de către credincioşii din Dulceşti şi Corhana şi cu prilejul redeschiderii, în duminică 11 no[i]embrie 1956, de către P. C. părinte proto[i]ereu I. V. Pascu, pr. C. Tărcuţă ... şi subscrisul, credincioşii au făcut multe daruri sf[intei] biserici, printre care notăm că Ion şi Maria Şt. Cârlig, din satul Breţcani, au cumpărat, cu suma de lei 1840, un rând de vestminte noi, de culoare albastră, iar Ion Mardare, V[asi]le Ursachi, Nicolae Ursachi, Teodor Filipoi, Pavel Cucu, Gh. Nahoi, Vasile Neagu II, Dumitru Puşcaşu, Vasile Luca, Teodor Cucu, Teodor Suzan, Ioan Sfoară, Alexandru C. Cantea, Grig[ore] Ursache, Ion P. Adobriţei, Enrie Sava, V[asi]le C. Cucu, pr[eot] Eugen şi alţii au cumpărat un rând de vestminte de culoare galbenă. Gh. V. Luca a cumpărat icoana Sf[ântului] M[ucenic] Gheorghe, Ion Davişca, a Sf[ântului] Ion Botezătorul. V[asi]le şi Marita Rotaru, cu fii[i] Florica şi Gh. Puşcaşu, a[u] dăruit un covor de 12 ani; Ion Davişca, V[asi]le şi Ioana Neagu, o perdea de culoare neagră, la Maica Domnului; Ion Davişca, o perdea de culoare roz; V[asi]le C. Rusu, de culoare roşie, bleu şi albastru [sic!] [cu flori]; Constantin şi Gheorghina Vasilea [?], o faţă pentru Sfânta Masă.

Menţionăm că multă dragoste arată faţă de sf[ânta] biserică şi podoabele ei Ion Mardare, care a reparat sf[intele] evanghelii, curăţându-le şi îmbrăcându-le cu pluş [a se vedea exemplarul de faţă – n.n.] şi face în mod gratuit orice reparaţii la mobilierul sf[intei] bis[erici] şi a casei parohiale. S-a reparat lumina electrică şi s-au pus becuri noi. Reparaţia a fost făcută de maistrul V. Rusu, din

Roman, iar şanţul de dirijare a apelor, de către Toader Gh. Cucu şi Gică Creţu. Pr[eot] Eugen Bordeianu".

Exemplarul provine, firește, de la Parohia Dulceşti (acum în jud. Neamţ).

Nu mai puţin de 11 exemplare ale *Evangheliei* de la Râmnic, din 1784, se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

122. MOLITVENIC, Blaj, 1784

BRV II (475), p. 290–292; IV (475), p. 264. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 165; CRVBJ Galaţi, p. 50; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 64; CRV Suceava, p. 173.

a[1]. BER II 76; 20 × 17 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 240 p. num. Toate foile, deteriorate, în special în partea din dreapta.

Nu mai are niciun fel de legătură.

Însemnare între f. II nenum. şi p. 23 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Molitvenic* esti dăruit de mine, Costa[n]din Bejinariu, ... [deteriorat] la mo[a]rte[a] fiului meu, Ioan, ca să fie spre pomenire la tot neamul. Anul 1848, iulii 20, cu semnătura me[a], eu, Costandin Bejinariu".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu, din fostul judeţ Roman.

a[2]. BER II 77; 20 × 17 cm. Conţine p. 307–310, 323–326, 337–606 şi 4 f. nenum.

Nu mai are niciun fel de legătură.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la sfârşit: „Să să ştii de când am fost pisar la sat Cordunu[l], la anul 1843, mart[ie] 28" (în exemplarul **a[1]**, pe f. de gardă de la început, aceeaşi persoană menţiona că s-a „tocmit" ca „scriitor" în acelaşi loc şi la aceeaşi dată: „Să se ştie de când m-am tocmit eu în scriitor [sic!] la sat Cordunul, în 28 mart[ie] 1843 ...");

– pe aceeaşi foaie, mai jos: „Să se ştie de când au fost viscolul cel mare, în primăvara anului 1852, în săptămâna a doua după Paşti, în luna lui mart[ie], în 30 de zile şi în 31, viscol mare şi în aprilii, 10, 11, 12, viscol mare, au astupat tot cu omăt, şi casă, şi vi[te], 1852, aprilie"; pe verso: „Să să ştie de când au fost iarna cea mare, di au astupat oamenii în casă şi au p[i]erit mulţi, şi din norod, sugari şi mari. Şi cei ce au fost astupaţi în casă, au [i]eşit prin acoperiş ... era Dumitrachi Strat pe moşie[a] Rădiului, în zilele prealuminatului ... domn Mihai Grigorii Sturza-V[oie]v[o]d, domnu[l] Ţării Moldovei [1834–1849, n.n.], la anul 1841".

Înregistrată sub o cotă diferită, cartea provine de la aceeaşi parohie. Este clar acum că nu avem a face cu două exemplare fragmentare ale aceleiaşi cărţi, ci cu unul singur, fapt pentru care am şi notat cele două părţi cu **a[1]** şi **a[2]**, un exemplar care, chiar şi astfel întregit, rămâne incomplet, lipsindu-i p. 241–306, 311–322, 327–336.

La Mănăstirea Bogdana sunt cinci exemplare ale acestui *Molitvenic*.

123. PRĂVILIOARĂ, Iaşi, 1784

BRV II (478), p. 292–294. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 165–166, CRV Suceava, p. 173–174.

BER I 108; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 67 f. num. (lipseşte f. 68).

Legătură de carton.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Anul 1879, august, 17 zile, prin care subsemnatul am subscris. Adm[inistratorul] M[aiestăţii] Sale, V. Gheorghiescu".

Exemplarul provine de la Parohia Boteşti (jud. Neamţ).

Alte opt exemplare ale cărţii au fost depozitate la Mănăstirea Bogdana.

124. Teodor Studitul, CUVINTE, Râmnic, 1784

BRV II (481), p. 295–300. A se vedea şi CRVAS Botoşani, inv. 8574; CRVBCU Iaşi, p. 167–168; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 64–65; CRV Suceava, p. 174.

BER 131; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 123 f. num. Numerotare veche a filelor, cu puţine greşeli (21–21, 22–24, 29–29–31).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu scenă biblică (ştearsă), pe prima copertă, cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. 1–7 (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie de când au fost iarna ce[a] bună, 1813, în zilele Măriei Sale Constantin Alexandru-Voievod şi în zilele Preasfinţiei Sale părintelui Veneamin, episcopul de Roman [Veniamin Costache, 1796–1803, n.n.], la anii de la zidirea lunii 7309, iar de la Hristo[s], 1801. Şi am scris eu, Macarie Răcăuţeanul, pentru ca să se pomenească ace[a] iarnă aşa bună şi blagoslovită" (la niciuna din datele menţionate, 1801 şi 1813, Constantin Alexandru (Calimah) nu mai era în scaunul Moldovei, a cărei domnie o deţinuse între 1795 şi 1799, n.n.); f. 8^{v}–14^{r}, aceeaşi mână: „Să să ştie că această carte, ce să cheamă *Theodor Studitul* am cumpărat-o eu, ieromonahul Macarie, ce am fost nacealn[ic] schitului acestuia, Buciumeni, şi am dăruit-o tot schitului acestuia, ca să-mi fie întru pomenirea me[a] şi a părinţilor mei şi [a] tot neamul meu. Iar cine să va ispiti ca să o ie în silă de la sfânta biserică, acela să fie supt blăstămul Sfinţilor Părinţi, ce s-au adunat la cele 7 sfinte soboară. Iar cine a ceti pre dânsa, să fie blagoslovit. Leat 7307, de la Naşterea lui Isus, 1799";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală): „Am cetit numitul, semnat jos. 1914, februarie 23, M[ănăsti]rea Bogdana. Iosif Rusu". La această mănăstire se află acum patru exemplare ale cărţii.

125. MOLITVENIC, Iaşi, 1785

BRV II (492), p. 307. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 171; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 65; CRV Suceava, p. 174.

a. BER 178a; 18,5 × 13,5 cm. Conţine 4 f. nenum., 786 p. num. şi 1 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (101–103, 104–104, 129–133–137, 134–132, 138–136, 199–199–201 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate. Medalion (şters), în mijloc, pe prima copertă, iar pe margini, chenare cu motive geometrice şi florale; pe a doua copertă, numai motive geometrice.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 178b; 20,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 786 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată şi cu ornamentică asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări (caractere latine, cerneală neagră):

– p. 100: „La 5 august 1893, orele 4 [şi] 35 minute, după-amiază, a urmat un mare cutremur de pământ în Huşi";

– p. 101, aceeaşi mână: „La 29 august 1893, orele 5 şi 45 minute dimineaţa, a urmat iarăşi un alt cutremur de pământ, nu mai puţin puternic ca şi cel de la 5 august. Silvestru, episcopul Huşilor";

– p. 116, aceeaşi mână: „Huşi, vineri, 19 august 1894, a fost un mare cutremur de pământ, pe la orele 2 1/2. Silvestru, episcop Huşilor" (Silvestru Bălănescu, episcop de Huşi între 1884 şi 1902, n.n.).

c. BER 178c; 18,5 × 13,5 cm. Conţine 3 f. nenum., 786 p. num. şi 1 f. nenum. (lipsesc f. de titlu, f. I nenum. şi p. 11–14).

Legătură din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; ornamentică simplă: chenare cu motive geometrice.

Însemnări (caractere latine, cerneală neagră), f. II nenum.: „*Molitvelnic* tipărit în Iaşi, de Mihail Strilbiţki şi fiul său, Palica, la 1785"; p. 424 (aceeaşi mână): „Am scris eu, Grigore Creţu, prof[esor], Huşi"; „Molitvenic tipărit în Iaşi, sub mitrop[olitul] Gavril [Gavril I Calimah, mitropolit al Moldovei între 1758–1786, n.n.], de [i]ereu[l] Mihail Strilbiţki, în anul 1785 (Gr. Creţu scrisă)"; f. nenum. de la sfârşit, aceeaşi mână: „Tipăr[ită] 1785, Iaşi, de M. Strilbiţki".

d. BER I 133; 18,5 × 14 cm. Conţine 4 f. nenum., 786 p. num. şi 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, căreia nu i s-a păstrat cotorul. Medalion aproape şters (Răstignirea), pe prima copertă, în mijloc, iar pe margini, motive florale; pe a doua copertă, motive florale şi geometrice.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această carte este a celui gios iscălit şi spre ştiinţă [am] însemnat aicea. 1859, iunii 22. A. Ieremie[a], iconom".

e. BER II 1; 20 × 14 cm. Conţine p. 209–610, 615–688 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–208, 611–614, 688–786 şi f. nenum.).

Nu mai are niciun fel de legătură.

Însemnări:

– p. 219–231 (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]stă sfântă carte am cumpărat-o eu, ierei Neculai, de la preotul Filip, ş-am dat pi dânsa cinci lei, adică cinci lei bani, ca să fii pentru trebuinţa me[a] şi [a] ficiorilor mei. Let de la Hristos, 1797, mart[i]e 1";

– p. 242 (chirilice, cerneală brună): „Sacerdot A. Ionescu";

– p. 449 (caractere latine, cerneală): „Comana [sic!] Po[i]enile O[a]nce[i]" (acum în com. Stănişa, n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Todireni, din apropiere de Poienile Oancei (cândva în jud. Roman, acum în jud. Neamţ). La Mănăstirea Bogdana sunt numai două exemplare ale acestei cărţi.

126. PENTICOSTAR, Râmnic, 1785

BRV II (494), p. 309–310. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 172; CRV Suceava, p. 175.

a. BER III 326; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 250 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată. Scenă biblică (Răstignirea) şi motive florale, pe prima copertă, motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– f. II nenum. (caractere latine, creion): „*Penticostar* al cântăreţului I Ioan Movileanu. Biserica Sf. Neculai, Bahna";

– pe aceeaşi foaie, mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, ce să numeşte *Penticostariu*, am cumpărat-o noi, o samă de oameni din Urzici [com. Bahna, fostul judeţ Roman, acum jud. Neamţ, n.n.], anume: eu, Ştefan Bibiri, am dat un leu; eu, preotul Ioan, am dat un leu; eu,

Maria Bibiroa[i]e[a], am dat un leu; eu, Costantin, sân Mariei, am dat un leu; eu, Vasile Tamba, am dat un leu; ... eu, Ştefan Irimia, am dat un leu ... cari fac zece lei, peste to[a]tă, iară şi cu apărătoare[a] atâta este. Şi o am dat pomană la sfânta beserică din Urzici, ca să fie pentru slujba besericei şi pentru [i]ertare[a] păcatelor noastre şi a părinţilor noştri. Iar altul, niminea să nu aibă a o înstrăina la alte biserici, ori din neamurile noastre, ori străin; ea să şadă în sfânta biserică, în Urzici, în veci neclătită. Amin. 1786, apr[ilie] 30".

b. BER III 327; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 250 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu rare erori (179–185, 183–187, 245–249).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică şi motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Să [se] ştie de când au răposat părintele Pais[i]e, duhovnicul şi apoi egumen al Mănăstirii Doljeşti, în zilele lum[inatului] domnul[ui] nostru, Ioan Sandul Sturza-V[oie]vod, 1826, apr[ilie] 19. Gheorghii Teodor";

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Ieromonah Paisie"; f. 1^{r}, aceeaşi mână: „Acest *Pintecostar* [sic!] esti al meu, Ieromonah Paisie";

– f. 71^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte, ce să numeşte *Penticostar*, este cumpărat de preotul Neculai ot Floreşti, sân popa [sic!] Sava di la Bisărica Albă ot Focşani. Şi este cumpărat drept 8 [? neclar] lei bani, la velet de la începutul lumii 7295, iar de la întrupare[a] lui H[risto]s, 1787, marti[e] 28";

– f. 73^{v}–77^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, ce să numeşte *Pintecostari* [sic!], este cumpărat [sic!] de robul lui Dumnezeu Pavel, sin popa Neculai, iar cini s-ar ispiti, să fie ..." (întrerupt).

Exemplarul provine de la Biserica Precista Mare, din Roman.

c. BER III 328; 26 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 250 f. num.

Legătură de carton, având cotorul şi colţurile învelite în piele.

Însemnare pe f. II nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte numită *Penticostar* este proprietatea bisericei cu hramul „Pogorârea Sf[ântului] Duh", din Boghicea – Roman şi s-a legat în timpul sf[ântului] Post Mare a anului 1927, cu cheltuiala enoriaşului Gheorghe Andrei, din satul Boghicea, costându-l 300 lei. 1927, aprilie 15. Paroh pr[eot] Didilescu".

d. BER III 329; 29 × 19,5 cm. Conţine f. 11–216 (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 217–250). Alte 25 f., aflate în interior, nu au legătură cu această tipăritură. Multe foi, deteriorate (11–17, 31–32, 35, 43, 54–61, 90–91, 106, 110–111, 116, 122, 141–144, 148–151 etc.).

Exemplarul nu mai are niciun fel de legătură.

Însemnări:

– f. 28^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când au scris aici, robu[l] lui D[u]mnezeu, Vasili. Let 1850, ianuari[e] 18";

– f. 75^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Scris-am eu, Pavel, într-ace[a]s[tă] sfântă carte ce să numeşte *Pindicostar* [sic!], cu agiutoriul lui D[u]mnezeu. Şi oricini va ceti ace[a]stă scrisoare, din preoţi sau din diiaconi sau din călugări sau din dascăli sau din cliricii bisericii, cu toţi să zică D[u]mnezeu să-i iarte păcatile şi norocire bună să-i dăruiască D[u]mnezeu. Şi eu, Pavel dascălul, am scris şi m-am iscălit cu mâna me[a]. 1805, iulii, 15 zile".

Exemplarul provine de la Parohia Butnăreşti, din fostul judeţ Roman (acum, jud. Neamţ).

Şapte exemplare ale cărţii se află la Mănăstirea Bogdana.

127. ANTOLOGHION, Bucureşti, 1786

BRV II (498), p. 311–312. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 172–173.

a. BER 99a; 31 × 20,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 571 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 572–573).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, dar cu cele două cheotori păstrate; medalion cu conţinut biblic (şters în bună măsură) şi chenare cu motive geometrice şi florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (caractere latine): „Am citit şi eu pe acest *Meneiu* [sic!], Alexandru Bontaş, fecior [?] lui Grigorie Bontaş din comuna Bodeşti [jud. Neamţ – n.n.], care m-am aşezat dascal la 1869, aprilie 23, în locul moşului meu, Alexandru Bontaş".

b. BER 99b; 29 × 21,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 518 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 519–573).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori bine păstrate. Medalion (Iisus Hristos Pantocrator), motive florale şi geometrice, pe coperta din faţă, în timp ce a doua copertă este simplă.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Donaţie pr. Gh. Hrubaru, paroh Suraia – Putna, 27 II 1942";

– f. 80^{v}–98^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această [sfântă] carte ce se numeşte *Mineu* [sic!] este cumpărată de preotul Simion, satul Suraia, preotului Ion ... [şters], în luna lui iulie, în 4 zile, la let, în anii [sic!] de la Hristos 1793, iar de la Adam, 7301".

c. BER 99c; 30 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 277 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 278–573).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată; cruce în mijloc, flori şi motive florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări.

d. BER III 413; 20 × 20 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 572 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 573).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor, având copertele desprinse; ornamentică asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări la f. 7^{v}–11^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte sfântă, ce să chiamă *Mineiu*, este cumpărată în 23 de lei şi jumătate de mine, preotul Grigori, şi de poporăni şi am dăruit-o la sfânta bisărică ot Boteşti. Şi cini s-ar ispiti ca să o [i]e, să fie pentru învăţătură sau să o vânză, să fie blestemat de cei 12 Apostoli şi de cei 70 şi de toţi Sfinţi[i] Părinţi şi de noi, păcătoşii, că aceasta am dăruit-o ca să fie în veci".

e. BER III 414; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 573 f. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor şi având coperţile desprinse); medalion (Răstignirea), flori şi motive florale şi geometrice, pe prima copertă.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Luţca, a cărei ştampilă se află la f. 44, 70, 114.

f. BER III 415; 29,5 × 20 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 571 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 572, 573 de la sfârşit).

Nu mai are niciun fel de legătură şi nici nu conţine însemnări semnificative.

g. BER III 416; 28,5 × 18 cm. Conține 4 f. nenum. și 573 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, căreia-i lipsește cotorul. Ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări pe coperta I, interior (caractere latine, cerneală albastră): „Acest *Minei* este proprietatea bisericii filiale Sf[inții] Voievozi, din satul Poienile Oancei și este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr[eot] Pamfil Cădere"; pe aceeași pagină, o ștampilă, din 1928, a unei parohii dintr-un sat din aceeași comună: „Parohia Todireni, comuna Stănița, jud[ețul] Roman, cap. II, nr. 9, 1928, decembrie 31".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 22 de exemplare ale acestei cărți.

128. ANTOLOGHION, Râmnic, 1786

BRV IV (196), p. 99–100. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 173–175; CRV Suceava, p. 175.

a. BER III 403; 29 × 20,5 cm. Conține 1 f. de gardă, f. 278–518 și o altă f. de gardă.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenar cu motive geometrice (coperta I); numai motive geometrice pe coperta a doua.

Însemnare pe f. de gardă de la început, recto (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei* s-au plătit ... de dumnealui Luca Veleșcu și cu soțul ... și au dat opt lei, spre pomenire, la velet 1844, mai 17".

Exemplarul, conținând numai partea a doua a cărții, provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Muncel (jud. Neamț).

b. BER III 404; 30 × 20 cm. Conține f. 65–571 și 1 f. de gardă (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–64, 234–235, 370–371 și 572–573).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai coperta a doua.

Însemnări:

– f. 278^{r} (sus, caractere latine, creion): „Ianuarie 1, 1933. Cântăreț Gh. Toma" (semnase și ceva mai înainte, la 23 decembrie 1932, la f. 517^{r});

– f. 558^{v} (jos, chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă și d[u]mnezeiască carte ce să chiamă *Minei* o au cumpărat igumenu[l] Ioan și cu poporenii și au dat pe dânsa 20 lei: igumenu[l] Ioan [de la Schitul Cârligul – n.n.], 11 lei 30 părale; 1 leu – Gavril Lupașcu; 1 leu – Andrii, cu Irina Cârlig; 1 leu – Gavril ... cu Catrina; 1 leu – Iftimi[e] Michi[u]l, cu Paraschiva; 30 părale – Ion Fodor, cu Gafița; 20 păr[ale] Costantin, cu Irina; 20 parale – Costantin Cârlig, cu Nicon; 20 părale – Gavril Bogos [?], cu Ile[a]na; 20 părale – Mihail ... cu Paraschiva; 20 părale – Neculai Cârlig; 20 parale – Catrina cu fiu[l] său; 2 lei – preotul Andrii, cu Safta; 1 leu au dat la carte; 1 leu au cheltuit ducâ[n]d până ... [pătat cu cerneală] carte s-au luat fără bani, cu zapis, pân[ă] au făcut banii și s-au dus și s-au luat, luna lui no[i]emvri[e] 21 de zile, în zilile Preosfi[n]ții[i] Sale mitropolit Gavriil [Gavril I Calimah, mitropolit al Moldovei între 1758 și 1786 și între 1808 și 1812 – n.n.] și în zilile pre[a]luminatului Dimitrie Moroț-Vo[i]evod [de fapt, negociator, din partea Imperiului Otoman, la cedarea către ruși a Basarabiei, în 1812 – n.n.], let 7280 [sic!] și s-au dat această sfântă [carte] Schitului Cârligul de [lipită bandă albă] să fi[e ne]mișcată în veci. Amin. Și eu am scris cu mâna me[a], Costandin, sân Gavril ...".

Exemplarul provine de la Parohia Cârligul, din actualul jud. Neamț (ștampila parohiei respective apare la f. 181^{r}, 237^{r}, 466^{r}, 478^{r}).

c. BER III 405; 29,5 × 20 cm. Conține f. 35–566 (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–34, 231, 325, 330–331, 527, 567–573). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (130–158, 159–131, 200–200, 258–159).

Legătura nu s-a păstrat.

Însemnare pe f. 224^{r} (sus, chirilice, cerneală neagră): „Acea[s]tă sfântă carte ce să chea[mă] ... [tăiată foaia] este a preotului Râdichi".

Exemplarul provine de la Parohia Moldoveni, din actualul județ Neamț.

La Mănăstirea Bogdana se află nu mai puțin de 40 de exemplare ale acestui *Antologhion*.

129. OCTOIH MIC, Iaşi, 1786

BRV II (503), p. 313–315. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 176.

a. BER 190; 18 × 13,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 191 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalion, în mijloc, flori, motive florale şi geometrice, toate pe prima copertă.

Însemnări pe p. 1–21 (caractere latine, cerneală neagră): „Acest *Octoih* este din cărțile mele. Preot G. Grințescu. Dăruitu-l-am pre el pentru trebuința bisericii cu patronul Sf[inți]lor Voievozi, din Săvineşti[i] de Jos, comuna Calu – Iapa, jud. Neamț, la care biserică servea Sfânta Liturghie de la anul, astăzi, în 3 zile a lunii iulie, 1894. Paroh Gavriil Grințescu".

b. BER II 118; 20 × 15 cm. Conține 2 f. nenum. şi 188 p. (lipsesc p. 189–191).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu conține însemnări semnificative.

130. LITURGHIE, Râmnic, 1787

BRV II (511), p. 316. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 177–178.

a. BER 49; 20,5 × 15 cm. Conține 2 f. nenum. şi 203 f. num. (lipseşte f. 204).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; medalion (Răstignirea), câte o floare, la colțuri şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Astăzi, a doua zi de Paşti, au dat o plo[a]i[e], aşa că n-au putut oamenii să ari decât pisti o săptămână de zile. Aceasta s-a întâmplat în anul 1889, aprilii 10. Preutu[l] Ioan";

– f. 2^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte a sfintelor liturghii le-am [sic!] cumpărat eu pentru trebuința sfintei bisărici di la Draxini [jud. Vaslui – n.n.], 1793, april[ie] 9, Iaşi ...".

b. BER I 14; 16 × 10,5 cm. Conține f. 141–216 (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 1–140).

Nu păstrează vechea legătură şi nici vreo alta, mai nouă.

Nu are însemnări.

c. BER II 133; 20,5 × 15 cm. Conține 2 f. nenum. şi 204 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai geometrice, pe a doua.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Ştefan Mavrichie, mart[ie] 4, 1912, pentru pomenirea soției, Ana Mavrichie".

Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Nicolae, din Roman (ştampila acestei parohii se află pe aceeaşi foaie).

Alte patru exemplare ale cărții au fost depozitate la Mănăstirea Bogdana.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

131. CATAVASIER, Iaşi, 1792

BRV II (551), p. 345–346. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 186; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 66.

a. BER 325a; 15 × 9,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 98 + 318 p. num. Numerotare veche a filelor, cu destule greşeli (40–42, 62–62–68–66–69, 80–83–84, I; 47–46, 48–51, 57–59–58–60, 94–99, 109–111, 270–266, 267–273, II).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor; ornamentaţia ştearsă.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 325b; 15 × 9,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 98 + 374 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; ornamentaţia complet ştearsă.

Nu are însemnări semnificative.

c. BER 332; 16 × 10 cm. Conţine 277 p. num. şi 3 f. nenum. (lipsesc 3 f. nenum. şi 98 + 99 p. num.).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţia ştearsă, iar învelitoarea din piele a cotorului înlocuită cu una din material textil.

Nu are însemnări semnificative.

d. BER I 18; 16 × 10 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 98 + 376 p. num. + 3 f. nenum.

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Vasile Bosi[n]ceanu, din satul Spiridoneştii de Sus ..." (com. Icuşeşti, jud. Neamţ – n.n.).

La Mănăstirea Bogdana se află un singur exemplar al acestei cărţi.

132. CAZANII, Râmnic, 1792

BRV II (552), p. 143–144. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota III 292; Botoşani, inv. 8156; CRVBCU Iaşi, p. 186–188; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 66; CRV Suceava, p. 177–178.

BER III 56; 26,5 × 20 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 311 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 312). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (34–33–36, 141–143–143, 165–165). Lipseşte f. I nenum. (f. de titlu).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, dar cu cele două cheotori păstrate; medalion, în centru, pe prima copertă, câte o floare la colţuri, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (cop. I); numai motive geometrice pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman (a se vedea ştampila acestei parohii pe interiorul ambelor coperte şi pe foile de gardă).

Trei exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

133. OCTOIH, Blaj, 1792

BRV II (556), p. 349. A se vedea şi CRV Suceava, p. 178–179.

a. BER II 158; 20,5 × 16,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 195 f. num. (lipsesc f. 16–25 şi 196).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalion şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă, motive geometrice, pe a doua.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. II nenum.: „Această sfântă carte ci să numeşti *Octoih* iaste cumpărată de cucon[ul] Iordachi, biv vel-spăt[ar] şi au dat la biserica din sat Prăjeşti, ţinutul Neamţului şi s-au adus la let 1809, mart[ie] 14 ...";

– f. 172^{v}: „Acesta [sic!] *Octoih* este a bisericii din satul Prăjeşti [continuă la f. 176^{v}], ţinut[ul] Neamţului, ocolul Mijlocului, fiind moşia dumisali cuconului Gheorghii Negruţ, biv vel-agă".

b. BER II 161; 21,5 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 424 + 195 f. num. (lipseşte f. 136).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; ornamentică asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent, faţă de care acesta este însă mai bine conservat.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. II nenum.: „Această sfântă carte ce-i zice *Ohtoih* [sic!] esti dată la bisărica din sat Prăjeşti, ocol Mijlocului, cumpărată di dum[n]ea[lui] Iordachi Ruset vel-spăt[ar]. Şi după curgere[a] anilor, la anul 1815, fev[ruarie] 7, s-au dat dum[nea]lui sărdariului Gheorghi Negruţ. Şi am scris pentru aducere aminte, când am venit eu în Prăjeşti, umbla velet anilor 1803, sept[embrie] 14 ..." (scrisă de aceeaşi mână ca şi însemnarea, de pe aceeaşi foaie, din exemplarul **a**);

– f. 238–239: „Acest *Octoih* esti a bisericii din sat Prăjeşti, în ţinut Roman. 1834, iunii 27. Nicolae dascăl ot Botoşăni"; f. de gardă de la sfârşit, aceeaşi mână: „Să să ştii di când m-am însurat, eu, Nicolae dascăl, 1830, noiembrie 14. Să să ştie di când am venit [de] la Botoşani, 1830, fev[ruarie]. Să să ştie di când s-au născut Costachi, fiiul meu, 1831, oct[ombrie] 10".

La Mănăstirea Bogdana sunt şase exemplare ale cărţii.

134. OCTOIH, Bucureşti, 1792

BRV II (557), p. 349–350. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota III 308, CRVBCU Iaşi, p. 188–190; CRV Suceava, p. 179.

a. BER 208a; 31 × 20,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 353 f. num. Numerotare veche a filelor, cu foarte rare erori (169–180, 199–190).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (Maica Domnului cu Pruncul) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice şi florale, pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative. Exemplarul se afla în 1932 în Biblioteca Episcopiei Romanului, după cum o arată ştampila din acel an a bibliotecii (f. I nenum., 52, 167, 210, 254, 289, 346).

b. BER 208b; 31,5 × 19,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 353 f. num. (exemplar complet, la fel ca şi primul).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalion rombic (Răstignirea), motive florale şi geometrice (I), numai motive geometrice (II).

Însemnare (chirilice, cerneală neagră), pe f. de gardă de la început: „Această sfântă şi dumnezeiască carti, ce să cheamă *Octoih*, s-au legat de noi, prin cheltuiala robilor lui Dumnezeu, Todosă şi Ion Cher[e]acu şi Radu, Aniţa, Manolachi, Florea, pentru sănătatea şi mântuirea lor. Morţi: To[a]dir, Gherghina, Gheorghe, Stoica, Petru [i]erodiacon, Ileana, Panaite, Dumitru, Maria, Ioana, Dobriţa, Măriuţa, Smaranda, Trifan, Manea ... Ion, Vasile, Maria şi tot neamul lor. Să-i pomenească Dumnezeu. 1840, iulii 23".

c. BER III 487; 28 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum.şi 353 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea), câte o floare la colţuri, iar pe margini, chenare cu motive florale (coperta I); coperta a doua, fără ornamentaţie; titlul cărţii, *Octoih*, şi numele proprietarului, pr. A. Ionescu, inscripţionate cu chirilice pe prima copertă.

Însemnări (caractere latine, cerneală albastră):

– f. I nenum.: „Acest *Octoih* este proprietatea bisericii filiale Sf[inții] Voievozi, din satul Poienile Oancei [com. Stănița, jud. Neamț], și este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr. Pamfil Cădere" (alături, ștampila „Parohia Todireni, comuna Stănița, jud[ețul] Roman");

– f. 2^{r}–3^{v} (jos, chirilice, cerneală brună): „Această carte, ce să numește *Octoih*, s-au cumpărat de smeritul și păcătosul robul lui Dumnezeu Gavril Fano, la anul de la H[riso]s 1793, iulii 11, cu 17 lei 30 parale, și spre [i]ertarea păcatelor sale au afierosit-o Bisericii Sfântului mare Mucenic Gheorghii, de aicea, din târgul Romanului. Pentru care, spre adeverire[a] acestei afierosiri, s-au și iscălit cu mâna: Gavril Fano".

d. BER IV 50; 29 × 20 cm. Conține f. 10–329 și f. 352 (lipsesc 1 f. nenum. și f. 1–9, 330–351, 353).

Legătura nu s-a păstrat. Nu are însemnări.

Exemplarul provine de la Parohia Butnărești, com. Secuieni, jud. Neamț.

Octoihul de la București, din 1792, se păstrează la Mănăstirea Bogdana în nu mai puțin de 43 de exemplare.

135. CATAVASIER, București, 1793

BRV II (560), p. 352. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 191; CRVBJ Piatra Neamț, p. 66; CRV Suceava, p. 180–181.

BER I 19; 15,5 × 11 cm. Conține f. 9–295 (lipsesc 6 f. nenum. și f. 1–8). Numerotare veche a filelor, cu destule erori (21–24–23–22–25; 49–42–51–49, 166–169 num. de două ori, 195–195–197, 245–248–247–246–249–250 etc.).

Nu mai are legătură, iar unele foi, desprinse, au fost așezate greșit.

Însemnări la f. 224^{v}–231^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să să știi di când m-am făcut diacon, la anu[l] 1850, iunii 29, la Sfinții Petru și Pavel, la Sfânta Mitropolii, di arh[i]ereu Iustin, pentru Schitu[l] Nechit, eu, în vreme[a] PS arhimandritului Pangratii. Daniil [i]erodiacon".

La Mănăstirea Bogdana se află, de asemenea, un exemplar al cărții.

136. APOSTOL, Râmnic, 1794

BRV II (569), p. 356–357. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 193–194; CRV Suceava, p. 181.

a. BER 33a; 30 × 19,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 151 f. num. (lipsesc 2 f. nenum.). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (62–64–64, 100–102–104–104–103–105, 149–148–151).

Legătură veche, din lemn și piele; cruce în mijloc și chenare cu motive geometrice și florale (I); numai motive geometrice (II).

Nu are însemnări.

b. BER 33b; 28 × 20 cm. Conține 3 f. nenum. și 151 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Medalion (Iisus Hristos Pantocrator), flori la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări.

c. BER III 246; 30,5 × 20,5 cm. Conține f. 2–151 num. (lipsesc 3 f. nenum. și f. 1).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor, având coperțile desprinse. Medalion (Răstignirea), câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, toate pe prima copertă; a doua copertă, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. 39^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când s-au sfinţit biserica din Bârjoveni, la anul 1837, septembrie 19, de Prea Sfinţia Sa părintili Meletie Brandaburu[l] [episcop de Roman între 1826–1844, n.n.]. Şi la anul 1838, ghenar[ie] 11, s-au cutremurat pământul tari";

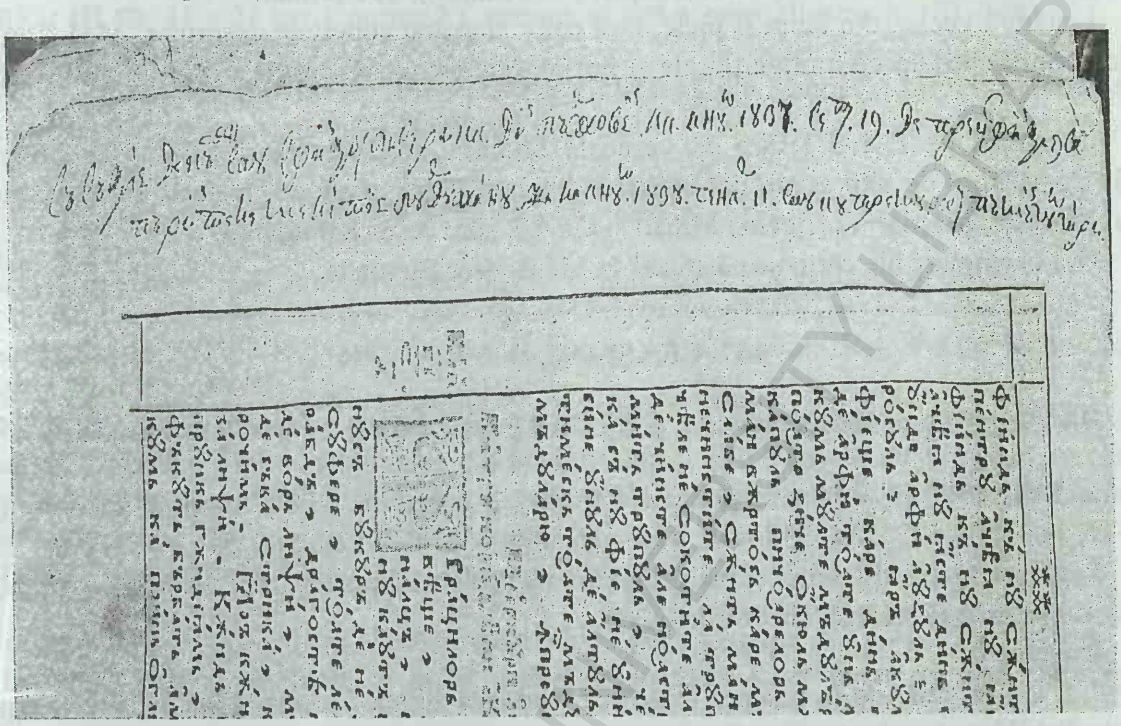

– f. 55^{v}–56^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Mă aflam dascăl la această biserică, la Prăjeşti, am venit di la Botoşani, la anul 1829, februarie 10"; f. 87^{v}–89^{v}, aceeaşi mână: „Şi am scris la anul 1834, ghenar[ie] 30 zile şi am iscălit. Necolae dascălu[l], din oraş Botoşani".

d. BER III 247; 31 × 20,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 151 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori bine păstrate. Ornamentică asemănătoare cu aceea a legăturii exemplarului **a**.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Acest *Apostol* esti a sfintei biserici din satul Po[i]enari, hramul Sfinţilor Vo[i]evozi, plătită cu cheltuiala lui Toader Burdan" [?].

Provine de la parohia din localitatea respectivă, după cum o arată ştampila modernă, de pe aceeaşi foaie, de la f. I nenum. sau de la f. 11 („Episcopia Romanului şi Huşilor. Judeţul Neamţ. Parohia Poienari").

e. BER III 248; 30 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 148 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 149–151).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor şi având coperţile desprinse; ornamentică asemănătoare cu aceea a legăturii exemplarului **c**.

Nu are însemnări semnificative păstrate integral.

f. BER III 249; 32,5 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 263 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, în aceeaşi stare şi cu ornamentică asemănătoare cu ale exemplarului precedent.

Însemnări pe f. I nenum. – 4 (chirilice, cerneală neagră): „Această sân[tă] carte, fiind pe drepţi banii mei cumpărată, o am hărăzit, împreună cu altile, Sân[tei] Maria Precista, din Roman,

care, după trecerea mea din viață, va sluji în paraclisul din ograda acesteia, spre trebuință în vremile cuvenite, în slujba cetirii. 1850, februarie 28 ... arhimandritul".

g. BER III 250; 28 × 19,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 151 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor și având copertele desprinse. Medalion (șters), flori la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnări pe f. 1–3 (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carte s-au cumpărat de logofăt Costachi și de alții și am dat bisericii din satul Bâra, unde se cinstește și să prăznu[i]ește hramul Sfinților, Marilor Vo[i]evozi Mihail și Gavril, spre veșnică pomenire ...".

Opt exemplare ale cărții se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

137. CEASLOV, Dubăsari, 1794

BRV II (573), p. 359. A se vedea și CRVAS Bacău, cota II 2971; CRV Suceava, p. 181.

a. BER 257; 19 × 14 cm. Conține 4 f. albe, 3 f. nenum. 814 p. num. și 2 f. albe (lipsesc p. 13–14, 131–134, 233–234, 393–410, 415–416, 449–456, 497–520, 569–576, 679–682).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (cotorul desprins, rupt de prima copertă, pielea crăpată, ornamentația ștearsă, cheotorile lipsă).

Însemnări:

– f. a II-a albă, de la început (chirilice, cerneală brună): „Acist *Ciaslov* este cumpărat di părintele To[a]der. Am dat 16 lii ...";

– pe verso (caractere latine, creion, scris de începător): „Aceasta carte ce să numește *Ci[a]slov mare* [am] găsit[-o] dim[ineață], mergând pe drum la un bă[i]et a lui Ion Radu, eu, Aav[ram] Vulpi";

– p. 566–567 (jos, chirilice, cerneală brună): „Să să știi di când au răposat preote[a]sa Marghioala a preotului Ghiorghi Brânzău, la velet 1866, aprili[e] 5";

– f. I albă, de la sfârșit, verso (alfabet de tranziție, cerneală brună): „Acest *Ce[a]slov* este a lui iconomu[l] Gheorghi și cine să va ispiti a fura, să fii anaftima, cu tot ne[a]mul lui, iar cine va lo[u]o [sic!] cu blagoslovenia lui Dumnezeu să cetească, să fie blagoslovit di tatăl cerescul. 1861, martii, 2, Dimitrie Brânzău";

– pe altă filă albă, de la sfârșit, o însemnare cu creionul, din 24 iulie 1927, referitoare la Mărgărint Trandafir, din comuna Barcana, județul Tecuci (acum Bărcana, com. Răchitoasa, jud. Bacău).

b. BER I 33; 17 × 12,5 cm. Conține p. 4–328 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–3, 328–814 etc.).

Numerotare veche, cu unele erori (53–53, 67–62–69 etc.).

Nu se mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări.

c. BER I 34; 18 × 11 cm. Conține 370 p. num. (lipsesc 4 f. nenum., de la început, p. 1–17, 371–814).

Însemnări pe p. 263, 323, 339 (caractere latine, creion): însemnări de familie din 1883 și 1885, semnate „T. Pricopi".

Un exemplar al acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

138. CRITIL ŞI ANDRONIUS, Iaşi, 1794

BRV II (574), p. 359–361; IV (574), p. 268. A se vedea şi CRVBCU 'Iaşi, p. 194–195; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 67.

BER III 52; 31 × 21 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 100 p. num. (lipsesc p. 101–108).

Legătură din carton.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman, a cărei ştampilă o aflăm pe interiorul primei coperte şi pe f. de gardă care urmează.

139. EVANGHELIE, Râmnic, 1794

BRV II (576), p. 361. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 63; CRV Suceava, p. 182.

a. BER 11a; 31,5 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare erori (3–8–5, 104–104–106, 157–159).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor. Medalioane rombice, cândva aurite (Răstignirea, respectiv Maica Domnului cu Pruncul Iisus) şi cei patru evanghelişti, în dreptul fiecăreia dintre laturile rombului, în mijloc, iar marginal, chenare cu motive florale şi geometrice (pe ambele coperte).

Nu are însemnări.

b. BER 11b; 30,8 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentică asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări pe f. 1^{r}–6^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă *Evanghelie*, a Sfinţiei Sale părintelui Teofilact, ieromonah şi duhovnic, s-au pus în biserica Schitului Orgo[i]eşti" [jud. Vaslui – n.n.], sept[em]brie 1827".

c. BER 11c; 31,5 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor, având aceeaşi ornamentaţie ca în cazurile exemplarelor **a** şi **b**.

Însemnare pe f. 1 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă *Evanghelie* am dat-o eu la Sfântu[l] Schit Orgo[i]eşti [a se vedea mai sus, exemplarul **b** – n.n.], înspre pomenire şi m-am iscălit ..." (indescifrabil – n.n.).

d. BER III 443; 29 × 19,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură din lemn acoperit cu catifea roşie.

Nu are însemnări.

e. BER III 444; 31 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta din faţă (colţul de sus); ornamentică asemănătoare cu aceea a primelor trei exemplare, cu deosebirea că medalioanele sunt dreptunghiulare, iar cel de pe coperta a doua reprezintă Bunavestire.

Însemnări pe f. 1–5 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă şi dumnezeiască *Evanghelie* [este] afierosită [închinată, dedicată – n.n.] sfintei bisărici din satul Bâra, unde să cinsteşte şi să prăznu[i]eşti hramul Sfinţilor, marilor Voievozi Mihail şi Gavril. 1800, no[i]emvrie ..." (semnătură indescifrabilă).

f. BER III 445; 31 × 21,5 cm. Conţine 155 f. num. (lipsesc 4 f. nenum. şi f. 156–159).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

BCU/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări pe f. 1–4 (chirilice, cerneală neagră): „Această *Evanghelie* s-au dat la Biserica Bunei-Vestiri, de mine, Partenie ieroshimonah şi Arsenie shimonah şi cine o va înstrăina de la biserică, să fie sub canon. 1823, februar[ie] 24".

g. BER, dep. nr. 1; 31,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

Legătură din lemn învelit în catifea roşie, ferecată în argint aurit, cu cinci medalioane color, din email (în mijloc, Învierea, la colţuri, evangheliştii), pe prima copertă, cu o cruce şi patru suporturi semisferice, pe coperta a doua şi cu două încuietori metalice, tot din argint aurit şi ornamentate cu motive florale, ca întreaga legătură (remarcabilă ca realizare artistică şi, desigur, ca valoare; a se vedea, la sfârşit, ilustraţia 58); de menţionat şi faptul că muchiile exterioare ale filelor sunt aurite.

Exemplarul nu are însemnări semnificative.

h. BER, dep. nr. 2; 32 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 159 f. num.

În acest volum se află, legate împreună, în această ordine: *Evanghelia* grecească, tipărită la Veneţia, în 1785, şi *Evanghelia* românească, tipărită la Râmnic, în 1794.

Legătură din lemn, învelit cu catifea verde, ferecată în argint aurit, cu motive florale şi cinci medalioane din email colorat (Învierea, în mijloc, evangheliştii, fără a li se scrie numele, la cele patru colţuri), toate pe prima copertă; cinci medalioane metalice, de argint aurit, înfăţişând Răstignirea, în mijloc, profeţii (Ava, Solomon, Moise, Isaia), în colţuri, pe coperta a doua (sub scena Răstignirii, cu chirilice cursive, imprimate în metal: „Gherasim, episcop Huşului, 1802"; a păstorit la Huşi între 1796 şi 1803); muchiile exterioare ale filelor sunt aurite.

Această deosebit de valoroasă legătură (a se vedea, la sfârşit, ilustraţia 59) a fost restaurată de arhiereul Valerian Râmniceanu Ştefănescu (fratele episcopului Melchisedec Ştefănescu), după cum o arată nota autografă, nesemnată, aflată în acest volum, datată 29 august 1908, mai ales post-scriptumul protosinghelului şi marelui eclesiarh Ilarion Mircea (viitorul arhiereu Ilarion Băcăuanul, 1922–1950), datat 26 septembrie 1908: „Aviz. Această sfântă *Evanghelie* este una din podoabele Sfintei Mese a Bisericii sfintei Episcopii de Roman. Este în două limbi [am văzut că, de fapt, sunt legate împreună două ediţii, greacă şi română, apărute în locuri diferite şi în ani diferiţi – n.n.], ceea ce dovedeşte vechimea sa şi este un monument istoric al ţării noastre. Ea era, cu şaizeci de ani în urmă, una din ilustraţiile sfintei Episcopii şi se întrebuinţa la serviciile de sărbători mari şi duminica.

Cu trecerea timpului, s-au găsit persoane româneşti care au înzestrat sfânta biserică, a sfintei Episcopii, cu evanghelii, numai româneşti, şi mai bogate în ilustraţiile exterioare, aşa că această *Evanghelie*, devenind cam deteriorată, rămăsese a nu se mai întrebuinţa. Cu toate acestea, ea cuprinde învăţătura Domnului în două limbi, din care una s-ar putea zice că este în limba originală în care s-au scris şi, ca atare, merită a-şi lua locul în uzul bisericii. S-au găsit persoane particulare care au dorit ca ea să reintre în serviciul sfintei biserici şi a se perinda cu celelalte evanghelii în duminici şi sărbători. Pentru care, cu plăcere s-au oferit a se însărcina cu restaurarea şi înnoirea ei, în partea exterioară, tot cu podoabele ce le-au avut, care numai s-au reparat şi s-au curăţit. Şi cu binecuvântarea preasfinţitului episcop de Roman actual, D. D. Gherasim Safirin, s-au restaurat, precum se vede, şi s-au pus pe Sfânta Masă, în anume toc de sticlă, pentru a se conserva mai bine, servind spre slava lui Dumnezeu, podoaba bisericii şi mulţumirea sufletească a celor ce, din darul lui Dumnezeu, au putut a se însărcina cu cheltuiala. 1908, august 29. Bucureşti.

N[ota] B[ene]

Din multa smerenie ce împodobeşte persoana care a binevoit a curăţi sf[ânta] *Evanghelie* despre care se pomeneşte aici, n-a semnat; aşa fiind, îmi permit a spune eu că scrierea de pe faţa întâi este a preasfinţitului arhiereu Valerian Râmniceanu Ştefănescu şi tot Preasfinţia Sa a cheltuit şi cu curăţirea acestei sf[inte] *Evanghelii* [aurirea ei]. Mare eclisiarh, protosinghel Ilar[ion] Mircea, 1908, sept[embrie] 26, Roman".

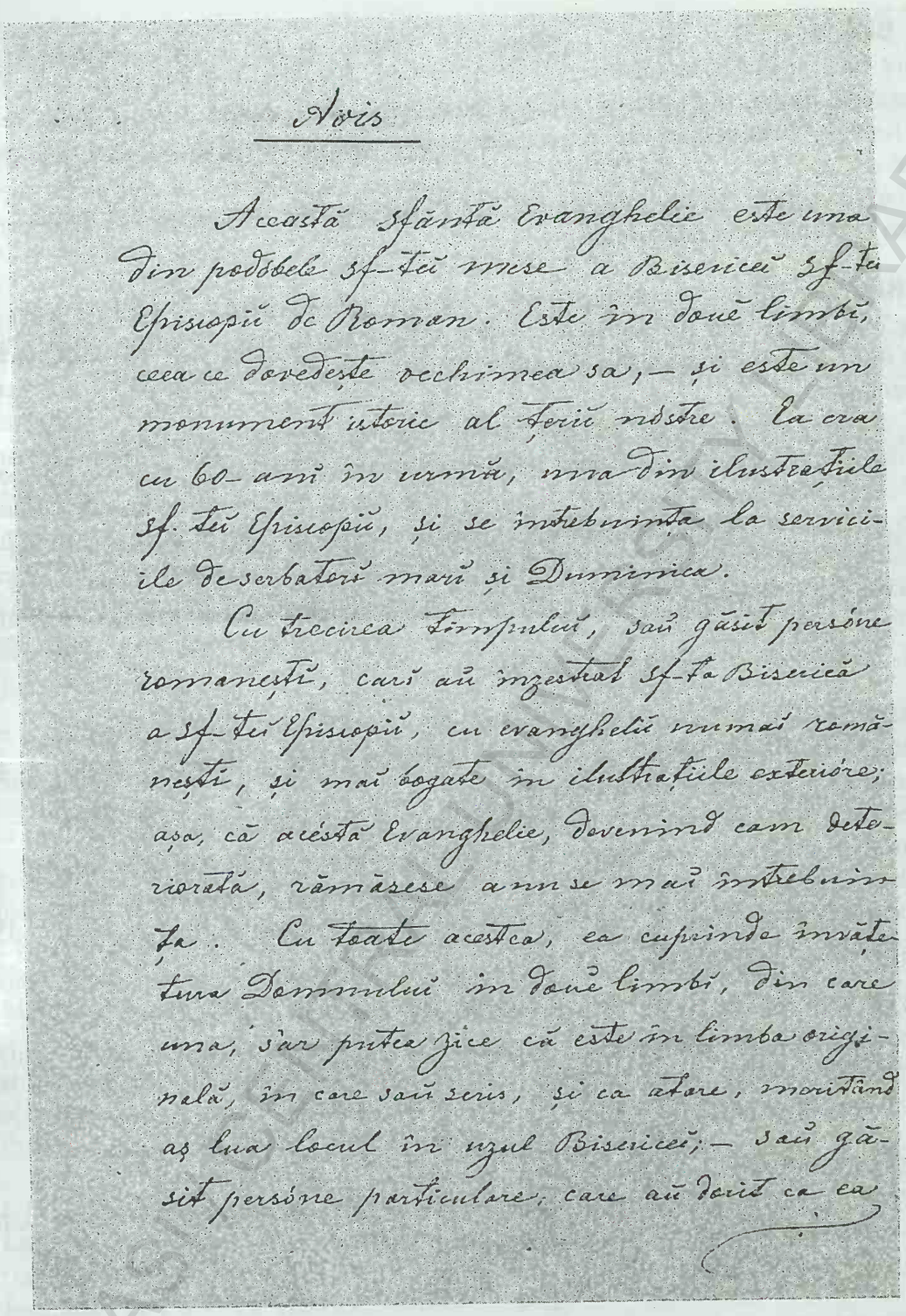

Notis

Această Sfântă Evanghelie este una din podobele sf-tei mese a Bisericei Sf-te Episcopii de Roman. Este în două limbi, ceea ce dovedește vechimea sa, — și este un monument istoric al țerii noastre. La era cu 60 ani în urmă, una din ilustrațiile sf. tei Episcopii, și se întrebuința la serviciile de serbatori mari și Duminica.

Cu trecerea timpului, sau găsit persone românești, cari au înzestrat sf-ta Biserică a sf-tei Episcopii, cu evanghelii numai românești, și mai bogate în ilustrațiile exteriore; așa, că această Evanghelie, devenind cam deteriorată, rămăsese a nu se mai întrebuința. Cu toate acestea, ea cuprinde învățătura Domnului în două limbi, din care una, și ar putea zice că este în limba originală, în care sau scris, și ca atare, meritând aș lua locul în uzul Bisericei, — sau găsit persone particulare, care au dorit ca ea

În afara filei separate, conținând aceste interesante mărturii, exemplarul nu are niciun fel de însemnări.

Alte şapte exemplare ale cărții se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

140. LITURGHIE, Iaşi, 1794

BRV II (578), p. 365–366. A se vedea şi CRVAS Bacău, cotele III 139 şi III 140; CRVBCU Iaşi, p. 195–196; CRVBJ Galați, p. 60; CRV Suceava, p. 182–186.

a. BER 50a; 31 × 19 cm. Conține 10 f. nenum. și 158 f. num. (lipsesc f. 159–164). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (17–17, 49–51, 107–104–110, 114–104–115).

Legătură veche, din lemn și piele, fără cotor și fără coperta a doua. Pe prima copertă, medalion rombic (Bunavestire), în mijloc, câte o floare la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice.

Nu are însemnări (o ștampilă din 1936, a Mănăstirii Bogdana, de pe f. I nenum., 37, 58, ar putea indica proveniența exemplarului).

b. BER 50b; 30 × 18,5 cm. Conține 10 f. nenum. și 164 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; medalion (Răstignirea) și chenare cu motive geometrice, pe prima copertă; coperta a doua, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Donat de Parohia Cordun – Roman sf[intei] Episcopii a Romanului și Huşilor. 1955, aprilie 22. Paroh preot Ion Bucevschi";

– f. I–V, nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe că această carte, *Liturghie*, am cumpărat-o eu, preotul Dimitrii, cu milostenie di pi la creștini din sat, di pi la cine s-au îndurat. Și au fost ca să fie pentru slujba sfintei beserici din satul Corduneni [= Cordun, n.n.], di lângă Roman, unde se prăznu[i]ește hramul Sfântului Gheorghie. Și am cumpărat-o marți, în Săptămâna cea Albă, la leat 1796, 26 februarie. Și tot atunci am cumpărat și o cădelniță de tombac [= aliaj de cupru cu zinc – n.n.], tot cu milostenie di la doi oameni ...".

c. BER 50c; 31,7 × 21 cm. Conține 8 f. nenum. și 164 f. num. (lipsesc primele 2 f. nenum.).

Legătură de carton, învelit în piele, cu medalion, flori și motive geometrice, pe prima copertă; numai cu motive geometrice, pe a doua.

Însemnare pe f. 96^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] știi di când m-am făcut călugăr în sfânta Mănăstire Bogdana, de Sfinția Sa, părintele Dosit[e]i [i]eromonah, la leat 1801, și [i]eromonah de chiriu chir Veneamin [Costache – n.n.], episcop al Romanului. Sofronie".

Exemplarul provine de la Mănăstirea Bogdana, menționată și în ștampila din 1936 (f. I nenum., 45, 105).

d. BER 50d; 30 × 19,5 cm. Conține 10 f. nenum. și 164 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele. Medalion rombic (Maica Domnului cu Pruncul), motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative.

e. BER III 177; 30,5 × 19 cm. Conține 10 f. nenum. și 161 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; medalion [șters], în mijloc, pe prima copertă; motive florale și geometrice, pe ambele coperte.

Nu are însemnări semnificative.

f. BER III 188; 29,5 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. + 164 f. num. + 8 f. nenum. (ultimele, așezate, din greșeală, la sfârșit).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Medalion dreptunghiular, având câte o floare pe fiecare latură și chenare cu motive florale și geometrice (pe marginile primei coperte); coperta a doua, fără ornamentație.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Pomelnicul lui Vasile Vezeteu, 1849: Vasile, Safta, Vasile și tot neamul lor. Morți: Costachi, Ghiorghi ... Năstase și tot neamul lor. Acest sfânt *Leturghie* [sic!] este a Sfinților V[oi]evoz[i], la sat Po[i]enari, ținut[ul] Vasluiului, 1832, octomvrie".

Exemplarul provine din aceeaşi localitate, căci ştampila modernă a parohiei respective, din Episcopia Romanului şi Huşilor, se află atât pe interiorul primei coperte, cât şi pe f. I–II nenum.

g. BER III 189; 30 × 18,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 162 f. num. (lipsesc 4 f. nenum. de la început, inclusiv f. de titlu şi f. 163–164 de la sfârşit).

Legătură de carton, învelit cu catifea roşie, iar la cotor, cu piele.

Însemnare pe f. 2–3 (chirilice, cerneală brună): „Această *Liturghie* iaste a Obştei stareţului Paisie".

h. BER III 190; 32,5 × 19 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 164 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, având, pe prima copertă, o cruce în mijloc, câte o floare în dreptul laturilor, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice; pe coperta a doua, numai motive geometrice.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „N° 29. Bis[erica] Sf[ântul] Neculai, Hociungi – Roman".

i. BER III 191; 31 × 19,5 cm. Conţine f. 55–134 (lipsesc 10 f. nenum. + f. 1–54 şi 135–164); f. 55–76, deteriorate (le lipsesc colţurile din dreapta, jos).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare pe f. 55 (caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Todireni" (com. Stăniţa, acum în jud. Neamţ – n.n.).

j. BER III 192; 31,5 × 19,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 120 f. num. (lipsesc primele 8 f. nenum., inclusiv f. de titlu, f. 59–96, 102–112, 117, 118, 121–164).

Nu are legătură şi nici însemnări. Ca şi exemplarul de mai înainte, este grav deteriorat.

k. BER III 193; 31,5 × 20,5 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 162 f. num. (lipsesc f. 163–164).

Însemnări la f. 1^{v}–17^{r} (chirilice, creion): „Această sfântă şi dumnezeiască carte ci să numeşte [dumne]zăiască *Liturghie* este cumpărat[ă] de Cuvioşia Sa, [i]erodiacon … [lipit] şi au dăruit sfintii biserici di la Schitul Ţuţcani [com. Bahna, jud. Neamţ – n.n.], unde să prăznu[i]eşte hramul bisăricii Sfântul [I]erarh N[eculai], pentru mân[tu]ire[a] părinţilor şi la tot neamul lui. Iar cine s-ar … [şters] a o înstrăina de la Sfântul [I]erarh Neculai, să fie blăstămaţ de tri[i] sute de Părinţi şi tri[i]sprezece [sic!] di la Nichiea şi Sfântul [I]erarh Neculai şi de slujitorii Sfinţiei Sale. 1795, no[i]embrie 10 … [rupt] … Costandin".

Provine de la Parohia Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ).

l. BER III 194; 32 × 20 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 164 f. num. veche.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalioane cu flori, la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări pe f. 27^{v}–28^{r} (chirilice, cerneală brună): „… [îngustat la legat] Şi cine s-ar tâmpla să o furi sau să o vânză sau să o îndatore[ze], spre a o zăloji la nescare … [îngustat la legat] lumeşti, să fie afurisit de trei sute optsprezece Sfinţi Părinţi. Şi rog pre toţi preoţii care vor sluji la *Liturghie* să fie cu privighere, să nu o strice sau să o arză cu lumânare[a], că sfinţii nu vor [i]erta, nici nu vor folosi, nici acum, nici în viaţa viitoare. Şi eu, dascăl Ion, am scris cum am putut, Dumnezău să mă [i]erte! Pomelnic. Viilor: Toader, Maria, Vasile, Gheorghe, Io[a]na, Ion, Paraschiva; morţilor: Constantin, Gafiţa, Neculai, Măriuţa, Ioniţă".

Exemplarul provine de la Parohia Luţca (jud. Neamţ), a cărei ştampilă apare pe f. I nenum. şi pe f. 36, 75.

m. BER III 155; 30,5 × 19,5 cm. Conține 10 f. nenum. și 164 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; medalion (Psalmistul David), câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări semnificative.

n. BER III 196; 30,5 × 18,5 cm. Conține 10 f. nenum. și 164 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu una dintre cheotori păstrată; cinci medalioane, în mijloc și la colțuri, pe prima copertă, unul, în mijloc, pe coperta a doua (toate șterse).

Nu are însemnări semnificative.

o. BER III 197; 32 × 20,5 cm. Conține 10 f. nenum. și 163 f. num. (lipsește f. 164).

Legătură veche, din lemn și piele, din care s-a păstrat numai prima copertă, având, în centru, un medalion (Iisus răstignit), iar pe margini, chenare cu motive florale și geometrice.

Provine de la Parohia Broșteni – Liliac (com. Bahna, jud. Neamț), după cum o arată ștampila de pe f. I nenum.

p. BER III 198; 31,5 × 19,5 cm. Conține 9 f. nenum. și 163 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. și f. 164).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare pe coperta II, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să știi di când s-a rădicat Padircăț [?] asupra împăratului Neculai Pavlovici a toată Rosie[a], la anii 1849, ghenarie 4. Gheorghi …".

r. BER III 199; 32,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 134 f. num. (lipsesc 9 f. nenum. și f. 135–164).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnări pe f. 18^{r}–19^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această *Liturghi[i]* este a lui dascălu[l] din satul Rădiurile [= Rediu n.n.] și cine s-ar ispiti să o furi, anatima să fii. 1846, iulii 25, Gheorghi dascălu[l]".

s. BER IV 544; 32,5 × 20,5 cm. Conține f. 64–109 (lipsesc 10 f. nenum., f. 1–63, 76, 77, 95–103, 110–164).

Exemplar incomplet, fără legătură, foarte deteriorat, care provine de la Parohia Cârligul – Roman (conform însemnării moderne de la f. 64^{r}).

ș. BER IV 545; 33,5 × 20 cm. Conține f. 42–160 (lipsesc 10 f. nenum., f. 1–41, 161–164).

Exemplar aflat în aceeași stare ca cel dinainte, despre care nu știm însă de unde provine.

Alte 15 exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

141. MOLITVENIC, București, 1794

BRV II (579), p. 36–367. A se vedea și CRVAS Galați, inv. 2929; CRVBCU Iași, p. 196–197; CRV Suceava, p. 186.

a. BER 179; 20 × 14 cm. Conține 8 f. nenum. și 355 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greșeli (142–144–144).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; ca ornamentație, o cruce în mijloc, câte o floare, la colțuri și chenar cu motive geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Însemnare pe f. 11[r] (chirilice, cerneală neagră): „1824, ghenarie 26. Acest *Molitvenic* esti al meu, preotu[l] [sic!] Vasile, iar cine să va ispiti să-l fure, să fie supt blăstămul Maicii Precistei şi al tuturor sfinţilor. Vasile preotul, sân Gheorghe Enachi, din satul Trohanu, ţinutul Vasluiului, ocolu[l] Racovei" (acum în com. Pungeşti, jud. Vaslui).

Exemplarul provine de la Parohia Ciutureşti (com. Roşiori, jud. Bacău), localitate situată nu departe de cea menţionată în însemnarea din 1824.

b. BER I 100; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 346 f. num. (lipsesc primele 4 f. nenum., inclusiv f. de titlu şi f. 347–355).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi la coperta a doua (perforată de cari). Medalion (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe coperta din faţă; a doua copertă, simplă.

Însemnare pe f. 11[r] (caractere latine, creion): „Gheorghe H. Crăsnariu. 1903. Paroh Spiridoneşti" (acest nume apare şi pe f. de gardă de la sfârşit, alături de cel al lui Bârgu Neculai şi de data 1900, aprilie, după ce, în dreptul anului 1900, apăreau alte nume, din familie sau din afara ei, Aristide Crăsnariu, Gheorghe Flaurian [sic!] Crăsnariu, Dumitru şi Gheorghie).

Exemplarul provine din acelaşi loc, adică de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti (com. Icuşeşti, jud. Neamţ).

c. BER I 130; 18,5 × 14,5 cm. Conţine 353 f. num. (lipsesc 8 f. nenum. şi f. 354, 355).

Legătură din lemn şi piele, fără ornamentaţie.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Însămnare. Subsămnatul am intrat cântăreţ la biserica din comuna Cotul Vameş la anul 1852 şi la 1857 m-am căsătorit şi pentru înştiinţare, am însămnat aice. 1899, iunie 24. P. Iliescu".

Exemplarul provine de la biserica menţionată în însemnare.

Alte patru exemplare ale cărţii se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

142. PRAVOSLAVNICĂ ÎNVĂŢĂTURĂ, Bucureşti, 1794

BRV II (581), p. 367–370. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 197; CRVBJ Galaţi, p. 60–63; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 67.

BER I 118; 19 × 14,5 cm. Conţine 172 f. num. (lipsesc 10 f. nenum. de la început). Numerotare veche a filelor, cu rare erori (134–139).

Legătură veche, din lemn şi piele, desprinsă de cotor. Medalion (Maica Domnului cu Pruncul), pe prima copertă; motive florale, pe ambele coperte.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte ci să numeşti *Pravoslavnică mărturisi[re]* este a seche[la]riei Ştefan de la Biserica Sfântului Nicolai şi mi-au dat-o să citesc pe dânsa şi când a cere-o, să i-o dau fără sminteală. 1811, Mihalache preot, mai 30".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ), a cărei ştampilă se află pe prima foaie.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează, de asemenea, un exemplar al cărţii.

143. PSALTIRE, Iaşi, 1794

BRV II (582), p. 371–373. A se vedea şi CRVAS Piatra Neamţ, cota II 3421; CRVBCU Iaşi, p. 198; CRV Suceava, p. 186–187.

a. BER 74; 20 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum., 675 p. num. şi alte 4 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (639–644, 645–642, 659–663 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalioane (cupă aurită), pe ambele coperţi, motive florale, la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice.

Nu conţine însemnări semnficative (în afara numelui localităţii Criveşti – Roman, acum în jud. Iaşi, notat, cu caractere latine, pe f. II nenum.).

b. BER II 141; 21,5 × 17,5 cm. Conţine 365 p. num. şi 3 f. nenum. (lipsesc 4 f. nenum., p. 366–675 şi 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele; pe prima copertă, o cruce, având câte o floare la capete, iar la margini, chenare cu motive geometrice; coperta a doua, simplă.

Însemnare pe coperta din faţă, interior (chirilice, cerneală brună): „A bisericii din Liţca" (= Luţca).

c. BER II 142; 20 × 17 cm. Conţine 348 p. (lipsesc 4 f. nenum., p. 349–675 şi alte 4 f. nenum.).

Legătură de carton, învelit în piele şi catifea roşie, la cotor şi la colţuri, fără ornamentaţie.

Nu are însemnări semnificative.

d. BER II 143; 17 × 14,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 675 p. num. (lipsesc 4 f. nenum. de la sfârşit).

Legătură din carton şi catifea verde.

Însemnări la p. 2–7 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă *Psaltire* am cumpărat-o eu, Ion Ciută, şi am dat-o la sfânta besărică la Arămeşti [com. Bahna, jud. Neamţ – n.n.], unde hramul este Sfeti Niculai, iar cini ar fura-o sau a lua-o, să fii blestemat".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni, din aceeaşi comună.

e. BER II 144; 19 × 15,5 cm. Conţine 675 p. num. şi 4 f. nenum. (lipsesc 4 f. nenum. de la început, inclusiv f. de titlu, p. 10–51, 55–56, 521–524).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (şters) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, creion): „Broşteanu, [am] învăţat la Şcoala de Cântăreţi Bisericeşti, în oraşul Bacău ... anul 1967 ... am trăit pi lângă sfânta biserică din Parohia Cârligul timp de 18 ani şi mai bine"; p. 105, aceeaşi mână (cerneală albastră): „Proprietatea elevului Broşteanu Grigore, cl. II, Ş[coala de] C[ântăreţi] B[acău]";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Această *Pisaltiri* [sic!] este a bisericii din satul Cârligu[l], hramul Adormirii Maicii Domnului şi fiindcă *Psaltirea* me[a] este în bisărică, am luat-o pi aceasta în casa me[a]. Gheorghie ..., 1860, mai 9".

f. BER II 145; 17,5 × 13,5 cm. Conţine 833 p. num. (lipsesc f. I–V, nenum., p. 1–88, 439–442, 665–666, 673–676).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări.

Provine de la Parohia Broşteni, jud. Neamţ, a cărei ştampilă se află la p. 89.

g. BER II 146; 21 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 765 p. num.

Nici acest exemplar nu mai păstrează vreo legătură, veche sau modernă.

La p. 1, cu caractere latine, „Cotu Vameş" (satul de lângă Roman de la a cărui biserică provine).

Alte două exemplare ale *Psaltirii* ieşene din 1794 se află la Mănăstirea Bogdana.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

144. BIBLIA, Blaj, 1795

BRV II (595), p. 380–382. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 200–201; CRVBJ Galaţi, p. 63; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 69; CRV Suceava, p. 187–189.

a. BER 24a; 40 × 16,5 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 894 + 246 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (256–256, 360–363, 364–361, 362–367, 368–365, 366–369, I; 135–132, II).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor şi coperte, cu ornamentaţia complet ştearsă.

Însemnări:

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală neagră): „Această *Sfântă Scriptură*, a *Noului* şi a *Vechiului Testament*, este cumpărată de mine în anul 1886, pe când încă nu eram hirotonit preot. Acum, fiind ca slujitor la Parohia Bogeşti, din jud. Tutova [acum în jud. Vaslui, n.n.] şi având vârsta de 70 (şaptezeci ani), pe această *Sfântă Scriptură* o donez sfinţei Episcopii de Huşi, ca să se păstreze în Muzeul Sf[intei] Episcopii, spre veşnica amintire. Astăzi, luna iunie 26, anul 1929. Econ. Gri[gore] Blănaru"; alături, ştampila „Episcopia Huşilor, 1894, România";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Această carte iaste a părintelui arhimandrit Ioasaf ieromonahul. 1823, martie 5".„Am citit şi eu, mai micul între ieroschidiaconi pi această carti şi mult m-am folosit. 1857 aug[ust] 7. Anania ieroschidiacon";

b. BER 24b; 38,5 × 26 cm. Conţine 7 f. nenum. şi 894 + 246 p. num. (lipsesc 3 f. nenum. de la început).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalion (Răstignirea) în mijloc, câte o floare la colţuri, chenare pe margini, cu motive florale şi geometrice, toate destul de şterse (coperta din faţă); medalion cu motive florale, iar în rest, aceeaşi ornamentaţie şi pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative.

c. BER 24c; 37,5 × 24 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 894 + 246 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent, dar mult mai vizibilă.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „De la bunicul artistului George Enescu, după mamă, fost preot în Mihăileni – iconomul Ioan Cozmovici, târg Mihăileni, 1845. Pr[eot] D. Furtună, 15 mai 1918"; pe f. I nenum. se află ştampila (cu chirilice, culoare neagră, rotundă): „Iconom Ioan Cozma. T[âr]g Mihăileni, 1845, I. C. I." (localitate aflată atunci în ţinutul Dorohoi, iar acum în jud. Botoşani – n.n.).

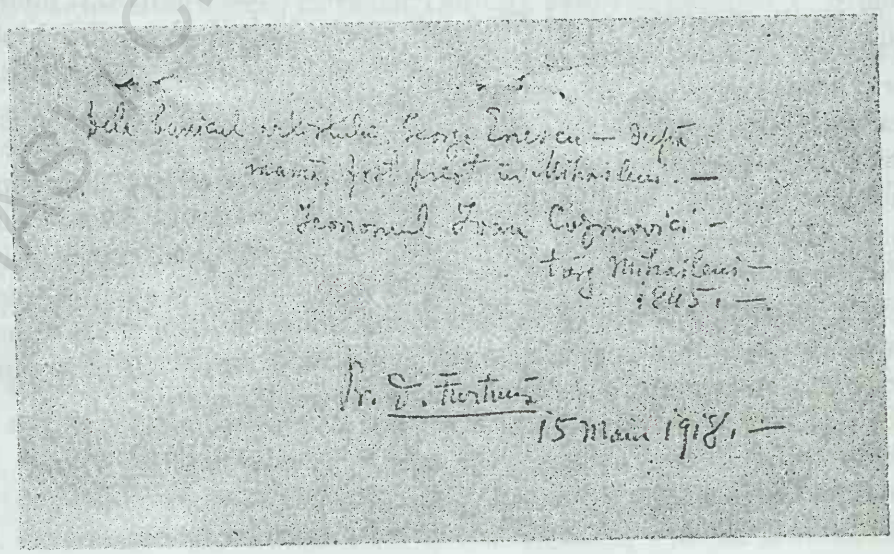

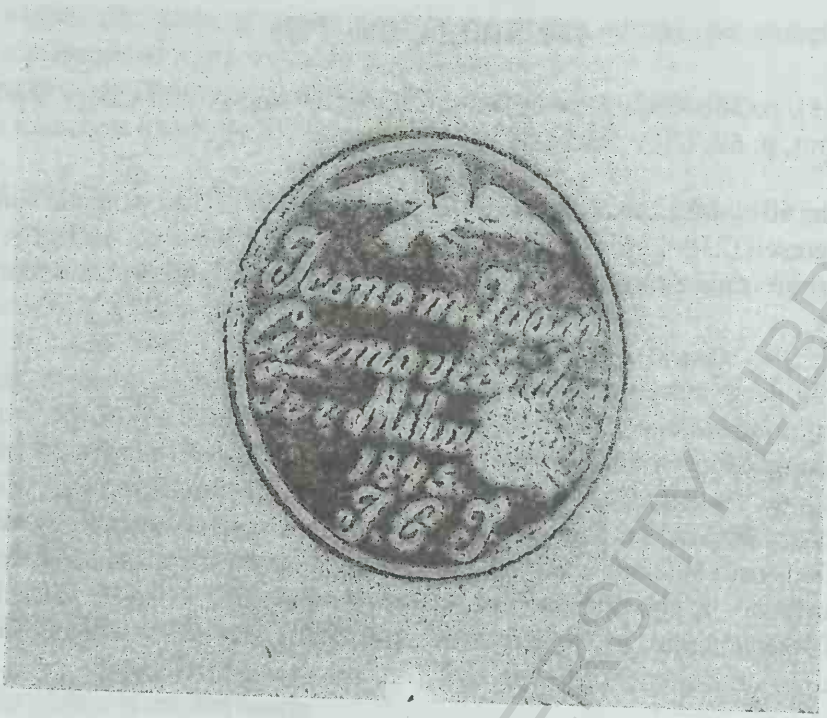

d. BER 24d[1]; 36 × 24 cm. Conține 7 f. nenum. 894 și 246 p. num. + 3 f. nenum. (trecute la sfârșit).

Legătură modernă, din carton și piele, cu titlul *Sfânta Biblie*, pe cotor, și fără ornamentație.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă *Biblie* este a noastră, cumpărată de mini, monah Palamont [?], veleat 1796, av[gust] 7";

– p. 1 (chirilice, cerneală brună): „Aciastă *Biblie* iaste a mea, a celui mai jos iscălit, cumpărată cu preț șasăzăci și cinci lei. 1820, Costantin, sachelarie ot Sf[â]ntul Nicolae Gos[po]d [= Domnesc, n.n.] di[n] Iaș[i]".

e. BER 24d[2]; 37,5 × 24 cm. Conține 10 f. nenum. și 212 p. num.

Legătură modernă, din carton și piele; o cruce în mijloc, pe prima copertă, motive florale la colțuri, chenar cu motive geometrice, pe margini; la fel pe a doua copertă, cu deosebire că în locul crucii este un medalion cu motive florale.

Însemnare pe f. 10 nenum. (chirilice, cerneală brună): „La leatu 1821, dintru scornire[a] a unor mai mari ai noștri gospodari ce au făcut într-aceste doa[u]ă țări, adică Moldaviia și Țara Rumânească, Valahiia, ce deocamdată au început a striga că p[i]er de a face dreptate într-aceste părți lăcuitorilor și tuturor, de obște, s-au sculat și în loc de dreptate, s-au pornit a face nedreptate și răfuire foarte rea, încât s-au stins sermanile țări. Și neputând Dumnezeu răbda faptele lor cele rele și urâte, s-au scârbit și le-au dat o urgie, încât s-au sporit taberile lor ș-au apucat care încotro au văzut cu ochii, dintru o bătălie ce au făcut cu turcii peste Olt, la Drăgășani [bătălia din 1821, dintre eteriștii conduși de Alexandru Ipsilanti și turci – n.n.]. Și așa, din greul urgiei, risipindu-să, între care fiind și eu, am ajuns unii și aici, până la Sagașari[i] Doamnii [?] și am în[n]emerit în gazdă la părintele potr[opop] Grigorie și cetind pe această *Biblie*, știință am luat și am și însemnat pentru pomenire. Și știu că eu voi să mor ... și mâna va să putrezească, iar slovele or să rămâie și cine va ceti, tot mă va pomeni ... oct[ombrie] 2. Dobre Dunărean ot oraș București".

f. BER 24d[3]; 37,5 × 24 cm. Conține 516 p. num.

Legătură modernă, din carton.

Nu are însemnări.

g. BER 24d[4]; 37,5 × 24 cm. Conține 738 p. num.
Legătură modernă, din carton.
Nu are însemnări.

h. BER 24d[5]; 39 × 25 cm. Conține 894 p. num.
Legătură modernă, din carton.
Nu are însemnări.

i. BER 25; 40 × 25 cm. Conține 1 f. nenum. și 246 p. num. (*Noul Testament*). Lipsesc 9 f. nenum. și 894 p. num. (*Vechiul Testament*).

Legătură din carton învelit în piele, cu motive florale pe ambele coperte.

Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această carte esti a dumisale Anastasă Scorțescu, fost mare sărdar, cumpărată pe banii săi".

Exemplarul provine de la „Parohia Hăbășești, comuna Strunga, plasa Siretul de Sus, jud. Roman" (a se vedea ștampila de pe f. de gardă de la început, de pe f. I nenum. și de la p. 3, 9, 47, 87). Același conținut (numai *Noul Testament*) îl are și un alt exemplar, având cota **BER 24**, căruia ar trebui să-i atribuim cota **BER 24d[7]** (dacă celui pe care tocmai l-am descris i-am atribui cota **BER 24d[6]**, în loc de **BER 25**).

j. BER IV 556; 38 × 24,5 cm. Conține 1 f. albă și p. 1–246 (*Noul Testament*).

Legătură din carton învelit în piele; pe ambele coperte, câte un chenar cu motive florale; pe prima copertă, și un ornament floral, în mijloc.

Însemnări pe f. albă, recto (caractere latine, cerneală albastră): „*Noul Testament*, ediție necunoscută. Paroh pr. V. D. Brumărașu, 20 septembrie 1950"; mai jos (creion): „Probabil ed. 1819, Petersburg, vezi „Studii teologice", nr. 7–8 (1974, p. 507. Pr. V. D. Brumărașu, însemnare făcută azi, 6 martie 1975" (este, de fapt, partea a doua, *Noul Testament* (p. 1–246), din *Biblia* de la Blaj, din 1795 – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Doljești, din fostul județ Roman (ștampila parohiei, la p. 1).

k. BER IV 557; 37 × 24 cm. Conține p. 1–246 și 1 f. albă.

Legătură din carton învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenar cu motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări (caractere latine, creion):

– p. 1: „Aparține Bibl[iotecii] parohiale Doljești. Paroh pr. sachelar V. Brumărașu";

– p. 97: „Cea mai mare fericire pentru cineva este a fi în slujba Domnului. Dar și cea mai mare răspundere. 14 octombrie 1946. Preot V. Brumărașu".

Exemplarul provine de la aceeași parohie ca și cel anterior.

l. BER IV 558; 39,5 × 25,5 cm. Conține 1 f. de gardă (albă), 3 f. nenum., p. 1–246 și o altă f. de gardă.

Legătură din carton învelit în piele; o cruce cu Răstignirea Domnului Iisus Hristos, pe prima copertă, iar la colțuri și pe margini ornamente florale; medalion (șters) și ornamente asemănătoare, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. III nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Trecută la nr. 72, în *Condica bisericei*, 1880, iunie 29, de preut V. Mureșanu":

– p. 1 (sus, latine, cerneală violetă): „Această carte este oferită de subsemnatul, astăzi, 12 ianuarie 1880, bisericei construite acum, cu hramul Sf[ântul] Vasilie, la noua comună, Elisabeta

BCU CLUJ "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Doamna, de lângă urbea Roman [înființată atunci, la fel ca și satul Carol, de asemenea de lângă Roman, din inițiativa și cu contribuția viitorului rege Carol I și a viitoarei regine Elisabeta, pentru a veni în ajutorul familiilor unor veterani ai Războiului de Independență, din 1877–1878; modificate în perioada comunistă (în Horia, respectiv Bălcescu), denumirile celor două așezări au rămas neschimbate în România „europeană" de după 1989]. Costin Brăescu";

– p. 2–3 (jos, chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a me[a]. Ieromonah Paisie";

– mai jos (caractere latine, creion): „Este ieromonahul Paisie, de la M[ănăsti]rea Precista, din Roman, ctitor al spitalului" (scrisul doctorului Epifanie Cozărescu – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia actualei comune Horia (fostă Elisabeta Doamna), din jud. Neamț (pe atunci, în județul Roman).

La fel ca și exemplarul **i. BER 25**, ultimele trei exemplare conțin numai *Vechiul Testament* din *Biblia* de la Blaj.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează numai două exemplare ale *Bibliei* de la Blaj, din 1795.

145. PSALTIRE, București, 1796

BRV II (603), p. 389. A se vedea și CRV Suceava, p. 189.

BER I 17; 15,5 × 10,5 cm. Conține f. 3–244 num. (lipsesc 8 f. nenum. și f. 1–2, 16, 90). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (42–44–44, 65–64–67, 200–200–199–203).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (prima copertă desprinsă de cotor, ornamentația ștearsă).

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să știi de când au cumpărat această *Psaltire* din Iași [?], cu trii lei ..... [șters] cupilului lui, să-i fie de învățătură. Și cine ar fura-o, să fie ne[i]ertat de Dumnezeu și de noi ... și oricine o ar vinde la cineva, să știi că esti a me[a]. Și eu am scris aice, Toma, dascălul din Hârto[a]pe" (jud. Iași, n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Luțca (jud. Neamț), după cum o dovedește ștampila aplicată la f. 48, 72, 111, 162.

146. CEASLOV, Iași, 1797

BRV II (609), p. 393. A se vedea și CRVAS Botoșani, inv. 7852, Vaslui, cota 609, Vrancea, cota II 1242; CRVBCU Iași, p. 204–206; CRV Suceava, p. 189–192.

a. BER 246a; 17,5 × 10,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 624 p. num. (lipsește 1 f. nenum.). Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (14–19, 20–15, 18–21, 231–233–222–207, 238–233, 610–609–612 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (desprinse prima copertă și cotorul). Medalion rombic (șters), încadrat cu motive florale și geometrice (I); motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală mov): „1896, febr[uarie], 10 zile. Pr[eot] Gh. Micu" (semnat și pe interiorul copertei din față, cu aceeași cerneală și cu aceleași caractere).

– f. 97 (caractere latine, cerneală mov): „La anul 1888, luna octombrie 27, [au înghețat] Siretu, de au rămas numai pe matcă neprins și nu au umblat podu[l] o săptămână, după ziua de 27. Preot Th. Bitiri"; p. 234, aceeași mână: „Bitiri Theodoriu. Preot Bisericii Sf. Ierarh Nicolai din cotuna Corni" (probabil, jud. Bacău).

– p. 259–319 (caractere latine, cerneală albastră): „Știut să fie că în anul 1936, ianuarie 7, nefăcând preotul slujbă la nicio biserică, eu, păcătosul cântăreț, am venit la sf[ânta] biserică și am cetit *Acatistu[l] Sf[ântului] Ion Botezătorul*. Și cetind, aducându-mi aminte de păcatele mele, mi-au

dat Domnul lacrimi, de n-am putut ceti de plâns. Până ce iarăşi m-am limpezit la ochi şi am continuat cetirea. Şi spre amintire, am scris, Dumitru Chitic, fiind ca cântăreț [sic!] la această sf[ântă] biserică. Slujba Iordanului s-au făcut în fața bisericii, căci era gloată mare pe drum. 1936".

b. BER 246b; 17 × 10,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 624 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; în mijloc, o cruce, pe prima copertă; un medalion (şters), pe a doua; pe margini, chenare cu motive florale.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Această sfântă carte, numită *Ceaslov*, este al meu [sic!], Gheorghe Popovici, dascăl la Adormirea Maicii Domnului din oraşul Dorohoi. Anul 1862, iuni[e], 20 zile. Eu, Gheorghe Popovici".

c. BER I 12; 16,5 × 10,5 cm. Conține 462 p. num. (lipsesc 2 f. nenum., p. 1–67, 79–80, 127–128, 177–178, 191–192, 225–226, 449–450, 463–624).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări semnificative.

d. BER I 13; 17 × 10 cm. Conține 382 p. num. (lipsesc 4 f. nenum. şi p. 1–39, 239–240, 335–336, 369–370, 383–624).

Ca şi exemplarul anterior, fără legătură şi fără însemnări semnificative.

e. BER II 243; 23,5 × 16,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 606 p. num. (lipsesc f. II nenum. şi p. 607–624).

Legătură modernă, din carton învelit în pânză.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Dioc[ezan] Ghenadie Monoriu, de la Biserica Română, str. Je[a]n de Beauvais, 9 bis, Paris. Domnişoarei Elena Monoriu".

Exemplarul provine de la Parohia Cordun (jud. Neamț) şi a fost legat de către legătorul Beram, din Roman (a se vedea ştampilele de pe aceeaşi foaie de gardă).

f. BER III 106; 28,5 × 19 cm. Conține 1 f. nenum. şi 624 p. num. (lipseşte 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion şters şi motive florale, pe prima copertă, motive geometrice şi florale, pe a doua.

Însemnări:

– p. 1 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Ceaslov* este a părintelui Ion, din Gura Bacăului. Şi au dat douăzeci lei … [i]ereu Ioan, Gura Bacăului";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală brună): „Să se ştie de când au răposat pre[a]iubita me[a] soția Ruxanda …, la 6 ceasuri, 1833 …" [şters]; mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştie de când a răposat pre[a]iubita noastră, mai mari cumnată, Ruxanda Stan băneasa, fiica răp[osatului] Constantin Ghiorghiadi, vineri noapte, la 10 ceasuri turceşti. Au vieţuit cu iubitul d[umi]sa[le], mai marele nostru frati, Dimitrachi Stan biv vel-ban … (deteriorat).

g. BER III 107; 29,5 × 20 cm. Conține 596 p. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi p. 1–20, 429–430, 597–624).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor, cu ornamentația ştearsă.

Însemnare pe coperta a doua, interior (chirilice, cerneală neagră): „Să [se] ştie de când s-au legat. 1824".

Exemplarul provine de la Parohia Cordun, de lângă Roman (a se vedea ştampila de la p. 21, 23).

h. BER III 108; 28 × 19 cm. Conține 1 f. nenum. şi 624 p. num. (lipseşte 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele; motive florale, pe prima copertă, ornamentație ştearsă, pe coperta a doua.

Nu are însemnări.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

i. BER III 109; 27 × 18,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 624 p. num. (lipsește 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele; medalioane cu motive florale și chenare cu motive florale și geometrice, pe ambele coperte.

Însemnări:

– p. 133–139 (chirilice, cerneală brună): „Acest sfânt *Ceaslov* esti di la preot Anastasă … [tăiată foaia], cumpărat al tri[i]le[a] de mine, Ioan, numit dascăl … [idem] cu toată silința me[a], cu 22 lei pol, dar [c]titori mai sânt: esti Ion Târnovan, cu 2 lei pol, Gavril …, un leu, Toader Pral[ea], un leu, Măriuța, cu feciorul, un leu, Andrei Ciocan, 20 parale, Lazăr Ciocan, 40 parale, Ioan Crețul, 40 parale, Radu Mocan, 20 parale, Ioan Vartolomei, 20 parale, Irimie Crețul, 6 parale. Și să fie pomeniți de tot cetitorul la *Vecernie*, la *Utrenie*, la *Ceasuri*, la *Pavecerniță*, la *Acatist*, la *Paraclis* și la toate câte s-a afla aici, ca să fie și ei pomeniți. Mă rog celui ce i-ar căde[a] la mână să puie sâlință la rugăciune și pentru mine, păcătosul, că sânt îngreo[i]et mai mult decât toți cu păcatele … [șters] dascăl Ioan … [șters] l-au dăruit la Biserica Sfinții Vo[i]evozi, la sat Luțca și cine s-ar atinge să-l fure sau să-l strămute …, să fie afurisit de …” (șters);

– p. 618–619 (chirilice, cerneală brună): „Să se știe de când au fost în zioa de Crăciun cald ca vara și am dormit afară, la soare, numai în cămeșe; umbla ve[le]t 1814”.

Provine de la parohia pentru care fusese, cândva, cumpărat („Episcopia Romanului și Hușilor. Județul Neamț. Parohia Luțca”: ștampila cu acest text, pe f. de gardă de la început și la p. 83, 105, 229, 303).

j. BER III 110; 28,5 × 17,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 622p. num. (lipsesc p. 623–624).

Legătură veche, din lemn și piele; cruce în mijloc, motive florale la colțuri, chenare pe margini, cu motive florale și geometrice, toate pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnare pe coperta a doua, interior (chirilice, cerneală neagră): „Cu fiiască supunire mă închin dumitali, veri Ghiorghi, și sărut mânile, ca să mă împrumuți cu 60 di … [șters] di ovăz, până la toamnă. Satul Boteşti, ținutu[l] Romanului”.

Exemplarul provine de la parohia din aceeași localitate (a se vedea ștampila de la f. II nenum.).

k. BER III 111; 28 × 16 cm. Conține 618 p. num. (lipsesc 2 f. nenum. și p. 619–624).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată; medalion (Răstignirea) și chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; pe a doua se mai văd doar aceste chenare.

Provine de la Parohia Bâra (numele localități este notat pe interiorul copertei a doua).

l. BER III 112; 27 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 624 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus), în mijloc, câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe margini, toate pe prima copertă; ornamentația de pe coperta a doua nu se mai vede.

Însemnare pe p. 471–475 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carti s-au dat la Avereşti, de Preasfințitul Veneamin (Costachi – n.n.), episcupul Romanului, la anul 1798”.

De la Avereşti (acum în com. Ion Creangă, jud. Neamț), a ajuns ulterior la Rediu (acum în com. Bâra, jud. Neamț), iar de aici, la Biblioteca Episcopiei Romanului (a se vedea f. II nenum.).

m. BER III 113; 27,5 × 17 cm. Conține 2 f. nenum. și 624 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; cruce în mijloc, câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– p. 211 (caractere latine, cerneală neagră): „Dăscălescu Zaharia, 1893, no[i]embrie, în 8, Mihail și Gavril, este hram …”;

– p. 471 (chirilice, cerneală brună): „Să să știe când s-au cutremurat pământul, la velet 1838, ghenar[ie] 11 zile, la 4 ceasuri din noapte. Ioan Popovici”.

n. BER III 114; 25,5 × 18 cm. Conține 616 p. num. (lipsesc 2 f. nenum. și p. 617–624).

Nu mai păstrează vechea legătură.

Însemnări (caractere latine, cerneală brună, mov), p. 111: „Să se știe când s-au născut fiul meu, Constantin, la anu[l] 1878, no[i]embrie 10, ora 4 din noapte. N. Petrovanu"; p. 211, aceeași mână: „Arieta, ești născută la anu[l] 1885, luna octombri[e] 14, ora 6, după douăsprezece. Aceasta va fi spre pomenire. Preut N. Petrovanu"; p. 261, aceeași mână: „La 1880, seara, în 17 martie înspre 18 martie, s-au născut fiul meu Gheorghe și s-au botezat la 24 martie, anu[l] 1880. Spre memorie am subscris. Paroh N. Petrovanu"; p. 288, aceeași mână: „Să fie știut de când s-au născut fiica mea, Elionora; s-au născut la anu[l] 1881, luna octombrie, în 24, la ora 4 dimineața. Paroh N. Petrovanu"; p. 339, aceeași mână: „Să se știe de când s-au născut fiul meu, Dimitrie; s-au născut la anul 1876, iunie, în 21 de zile și s-au botezat la 23, aceeaș[i] lună. Paroh N. Petrovanu".

Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Nicolae, din Roman (a se vedea ștampila de la p. 9, 19, 23, 91, 219), al cărei paroh a fost, probabil, și N. Petrovanu, care a consemnat nașterea, între 1876 și 1885, a celor cinci copii ai săi.

o. BER III 115; 27,5 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. și 624 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate. Medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus) în mijloc, chenare cu motive geometrice și florale pe margini (pe prima copertă); motive geometrice, pe a doua copertă.

Nu are însemnări.

p. BER III 116; 26 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 624 p. num.

Legătură din lemn și piele; cruce în mijloc, cu motive florale la colțuri și chenare (I); medalion (șters), pe coperta a doua.

Însemnări:

– p. 3 (caractere latine, cerneală albastră, neagră sau mov): „Acest *Ceaslov* îl am de la tată[l] meu, preotul Dimitrie Popovici, preot în Parohia Broșteni, jud. Roman, mort la 1 decembr[i]e 1896. Pr[eot] G. Popovici – fiul, paroh Trifești – Roman între 1903–1932"; p. 261, aceeași mână: „Hrisant s-a născut în 1894, luna mart[ie], ziua 12, orele 4 [și] 25 minute" (se repetă la p. 344); p. 288, aceeași mână: „Astăzi, 14 martie 1919, ora 6 dimineața, mama mea, preoteasa Profira pr[eot] D. Popovici, din satul Broșteni, jud. Roman, a încetat din viață, la mine, în Trifești, jud. Roman. A trăit 90 de ani ... . Pentru știință am însemnat aici. Pr. G. Popovici"; p. 503, aceeași mână: „În 29 martie 1934, ora 10 sara, s-a produs un puternic cutremur de pământ. Preot G. Popovici, fost [la] Trifești, între 1903–1932".

– p. 2–5 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Ceaslov* esti al mieu, a preutului Gheorghie ... [șters], ajutorindu-mă și cuconu[l] Ghiorghi Vârnav ...".

Exemplarul provine de la Biserica Sfântul Nicolae din Roman (mai înainte a aparținut bisericii din Trifești – Roman).

r. BER III 117; 27 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. și 588 p. num. (lipsesc p. 5–62, 589–624).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări care să mai poată fi citite.

s. BER III 118; 27,5 × 19 cm. Conține 2 f. nenum. și 614 p. num. (lipsesc p. 615–624).

Legătură din lemn și piele; cruce în mijloc, pe prima copertă; chenare cu motive geometrice, pe ambele coperte.

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Ceaslov* au fost a preutului Sandului, din Gârcina și din Schitul Almaș [jud. Neamț – n.n.] unde să ... [șters] cu 30 di lei ... [șters] velet 1828, fivrari, în zece zile ...".

Ulterior, exemplarul a aparținut unor elevi ai Școlii de Cântăreți Bisericești din Roman, ale căror semnături (Bratu Gheorghe, Bogza I. Vasile etc.) le aflăm la p. 113 și pe interiorul copertei a doua.

ş. **BER III 119**; 25 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 622 p. num. (lipsesc p. 623–624).
Legătură din lemn, învelit în pânză de culoare verde.
Nu are însemnări semnificative.
La Mănăstirea Bogdana se află încă 23 de exemplare ale acestei cărţi.

147. LITURGHII, Bucureşti, 1797

BRV II (610), p. 393–394. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 206–207.

a. BER 51a; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 204 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (şters), în mijloc, câte o floare la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice, pe margini (pe prima copertă); chenar cu motive geometrice, pe a doua. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (22–21–24, 188–193, 196–198–190, 193–198).
Însemnări pe coperta I, interior – f. de gardă (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştie în ce vreme s-au hirotonisit Panaiti, în ziua de Intrare în Biserică, no[i]em[brie] 21, 1839. S-au însemnat ca să se ştie, fiind şi eu tovarăş, am fost cu Sfinţia Sa la paraclis ..."; aceeaşi mână: „Să se ştie că s-a hirotonisit Gheorghi, din satul Dolheşti, la anul 1847"; f. de gardă de la sfârşit, aceeaşi mână: „Să se ştie de când s-au cutremurat pământul, 1847"; „Ştiut să fie di când m-au hirotonisit, preotul Ioan ..., la Adormirea Maicii Domnului. 1852, august 15".

b. BER 51b; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 204 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.
Însemnare pe f. 1–2 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Liturghier* [a] fost a[l] Episcopiei [de] Huşi".

c. BER 51c; 19,5 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 203 f. num. (lipseşte f. 204).
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– f. 5^{v}–6: „Această sfântă carte este a sfintei biserici cu hramul Adormirea Maicii Domnului din satul Lozna [acum în jud. Botoşani, n.n.]. Mihalachi Moldovanu, 1861, apr[ilie] 16";
– f. 48, aceeaşi mână: „Să s[e] ştie că la anul 1861 s-au sfinţit biserica cu hramul Adormirea, di arhimandritul ..." (şters);
– f. 112^{v}–118^{r}, aceeaşi mână: „Această sfântă şi dumnezeiască *Liturghie* esti a d[umi]sale stolnicesei Saftei Potlogisăi; s-au cumpărat de dumneaei şi mi-au dăruit-o mii, lui Grigoraş, sân dascălu[lui] Sandu ot sat Lozna. S-a donat spre pomenirea me[a] şi a fiilor mei, până la al 7-lea neam; cini s-a întâmpla să o fure, să fie afurisit de trei [i]erarhi, de Marele Vasile, Grigore, Ioan Gură de Aur, de Maica Preacurata şi de toţi sfinţii, în veci, amin. 1865, dechem[vrie] 14".

d. BER II 128; 21 × 14 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 203 p. num. (lipseşte f. 204).
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată la cotor; medalion rombic (Răstignirea), motive florale la colţuri şi la chenarul marginal (I); motive geometrice şi florale (II).
Nu are însemnări.

e. BER II 129; 20 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 204 f. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor); Sfântul Potir, în mijloc, pe prima copertă (altceva nu se mai poate distinge).
Însemnări (chirilice, cerneală neagră):
– f. II nenum.: „Melchisedec ..., [i]ero[monah] o[t] Bistriţa";

– f. 1–4: „Aciastă sfântă *Liturghie* iaste a Episcupiei Romanului. Let 1800, mai 27. Sofronie [i]eromonah eclisiarh".

Exemplarul provine de la Parohia Horia, jud. Neamț (a se vedea ştampila de pe foaia de gardă).

f. BER II 129; 19 × 14,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 204 f. num. (lipseşte f. II nenum.).

Legătură din lemn şi piele; o cruce în mijloc, pe prima copertă.

Nu are însemnări vechi (pe f. de gardă de la început este scris, cu pixul, numele localității Stănița, din actualul județ Neamț, iar pe interiorul copertei din față a fost aplicată o ştampilă dreptunghiulară, cu textul „Tipografia sfintei Mănăstiri Neamțu, jud. Neamț").

La Mănăstirea Bogdana se păstrează douăsprezece exemplare ale acestei cărți.

148. Ioan Molnar, RETORICA, Buda, 1798

BRV II (616), p. 403–404; IV (616), p. 272. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 208–209; CRVBJ Galați, p. 65; CRVBJ Piatra Neamț, p. 70; CRV Suceava, p. 193.

a. BER 407; 19,5 × 11,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 296 p. num.

Legătură din carton şi hârtie.

Nu are însemnări semnificative (doar două semnături, fără loc şi dată, una, cu chirilice, „Dimitrie Petrovici", pe interiorul primei coperte şi pe f. I nenum., alta, cu latine, „Simion Pante[a]", pe f. I nenum.).

b. BER II 69; 20 × 12 cm. Conține 4 f. nenum. şi 296 p. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Esti a Precistii cel[ei] Mari";

– coperta a doua, interior (caractere latine, cerneală brună): „*Retorică*. Ierodiacon Iezechil S. Petcu. Al Sfintei Monastiri Precista Mare, din oraşul Roman. Sfânta Episcopie Roman, 6 iulie 1910, marți, ziua. Ierod[iacon] S. Petcu ...".

149. TRIOD, București, 1798

BRV II (617), p. 404–410. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 209–211; CRV Suceava, p. 193.

a. BER 224a; 28,5 × 20 cm. Conține 6 f. nenum. şi 474 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare erori (220–222, 223–225, 469–468–471).

Legătură veche, din lemn şi piele; cruce în mijloc, chenar cu motive geometrice şi câte o floare, la colțuri (coperta din față); coperta a doua, fără ornamentație.

Însemnare la f. 152^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, anume *Triod*, s-au cumpărat în treizăci şi doi lei, de la sfânta Episcopii, în zâlile Preasfințâi[i] Sali episcop Gherasâm ot Huş[i], anume de căp[itanul] Antohi, 13 lei, de Mihai Răşcanu, 7 lei, de Săbios [sic!] Vicol, 4 lei, de Toderaş Agărâci, 2 lei, de Lupul Agărâci, doi lei, Ioniță Moscul, doi lei, Pintelei Stoleriul, 2 lei şi de Toader, nepot[ul] căpit[anului], 2 lei, care sânt ctitori sfintii bisărici a Sfântului Necolai ot Pudeşti [sic!], ctitori din talpă. Şi cari o va înstrăina de la sfânta bisărică de sus arătată, să fii blestemat de Domnul Dumnezău şi de Pre[a]curata Sa Maică şi de cei trei suti optsprezăci Sfinți Părinți de la Nicheia, în veci, amin. 1799, ghenar 20".

b. BER 224b; 29,5 × 20,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 474 f. num.

Legătură din lemn şi piele, deteriorată; ornamentația ştearsă.

Însemnări:

– f. 6 nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* iaste a sfintei Episcopii Romanului, pentru trebuința bisericii";

– f. 293^{v} (caractere latine, cerneală albastră): „Am răsfoit acest *Triod*, căutând însemnări vechi, în ziua de 30 decembrie 1936, orele 6 fără 10 minute, eu, robul lui Dumnezeu, student Virgil C. Pântea, din însărcinarea d[omnu]lui profesor Ilie Minea, de la Universitatea din Iași, cu aprobarea P[rea] S[finției] S[ale] episcop Lucian al Romanului și cu bunăvoința preot[ului] șc[olar] Ioan Dănilă, protosinghelului Ghenadie Iacobescu, de la sf[ânta] Episcopie a Romanului. Și am scris aceasta spre veșnica amintire, gândind la vremurile grele ce au fost și care se arată a veni iarăși".

c. BER 224c; 30 × 19,5 cm. Conține 6 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor; medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus) în mijloc, câte o floare la colțuri, iar la margini, chenare cu motive florale și geometrice (pe prima copertă); chenarele apar și pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală mov): „1895, ianuar[ie] 22. Spre amintire am scris aice. Pr[eot] G. Micu"; mai jos, cu creionul: „În anul 1909, mai 1, am venit aici, ca cântăreț [sic!], la Parohia Corni și spre știință, m-am iscălit aici. Dumitru Chitic, din comuna Valea Rea";

– f. 142^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe di când s-au cutremurat pământul la anul 1898, ianuarii, în zilele noastre. Dascălu[l] Neculai Bostan am scris; ianuarie, 6 zile, noapte[a], la trii ceasuri".

d. BER 224d; 30 × 21 cm. Conține 6 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Nu are însemnări semnificative.

e. BER 224e; 29,5 × 20 cm. Conține 6 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; medalion (Răstignirea) în centru, câte o floare la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale și geometrice (pe prima copertă); la fel pe coperta a doua, cu deosebirea că în centru se află un medalion cu motive florale.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. VI, nenum.: „Știință să fii di când m-am însurat eu, Gheorghii Popa, atuncea așa umbla velet, 1822, ianuar[ie], 11 zile";

– f. 330^{r}–332^{v}: „9 lei [și] 10 parali am dat eu, Ion Irimie, dar acești bani am strâns cu discul [de la biserică – n.n.] și văzând că s-au fărmat *Triodul*, l-am dat și l-am legat la dascălu[l] Neculai, 1825, mai 16 zile" (la f. 1–27, jos, în banda albă, se află, scrisă de aceeași mână, tot cu chirilice și cu cerneală brună, lista celor care au contribuit la legarea *Triodului* „fărmat" și suma pe care a pus-o fiecare pe disc[os]ul purtat prin sat de Ion Irimie; din păcate, nu se precizează numele satului (probabil, cel din însemnarea următoare);

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Această carti, ci să numești *Triod*, cari cuprindi întru sine slujbile Postului cel[ui] Mari [și] preste tot anul esti … a Sfântului Ierarh Neculai, di[n] sat[ul] Puțeni" (acum Valea Mărului, jud. Galați).

f. BER 224 f.; 30 × 20,5 cm. Conține 6 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului **e**.

Însemnări:

– coperta din față, interior (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carti esti a me[a], a păcătosului … [șters] Să să știi di când m-am preoțit … [șters, neclar] … . [Ier]arh Necolai … să să știi di când au fost părintele Ion. Să s[e] știi di când m-am dus de la părintele, eu, Nedelcu …";

– f. 14[r] (caractere latine, creion): „Această carti esti a bisericii cu hramul Sfântului Nicolae"; f. 69[r], aceeaşi mână: „Această carti esti a lui Hridu Radu, din comuna Nicoreşti, judeţul Tecuci".

g. BER 224 g; 29,5 × 19,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 474 f. num.

Legătură din carton învelit în piele; scenă biblică (Învierea) şi chenar cu motive florale, pe prima copertă; numai un astfel de chenar, pe coperta a doua).

Însemnare pe f. VI nenum., pe verso (chirilice, cerneală brună): „Acest *Triod* s-au afierosit de Smerenia Noastră sfintei Mănăstiri Berzunţi, unde să prăznuieşte hramul Adormirii Maicii Domnului, spre a noastră veşnică pomenire. 1804, mai 26. Veniamin, mitropolit Moldovei" (Veniamin Costache devenise mitropolit în martie 1803, dar, cum se vede, nu uitase acest aşezământ din Eparhia Romanului).

Exemplarul provine de la Parohia Berzunţi, a cărei ştampilă o aflăm pe foile de gardă, de la început şi de la sfârşit, ca şi pe primele două foi nenumerotate.

h. BER III 463; 29 × 19,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 474 f. num.

Legătură din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor şi cu ornamentaţia ştearsă).

Însemnări pe f. 1–8 (chirilice, cerneală brună): „Acest Triod s-au făcut dar s[fintei] M[ănăstiri] Agapiei de către Sfinţie[a] Sa părintele stareţ şi arhimandritul s[fintei] M[ânăstiri] Săcului, spre a Sfinţii[i] Sale pomenire. Şi cine va îndrăzni a-l înstrăina, să fie supt neblagoslovenie, până ce-l va întoarce iarăş[i] înapoi la această s[fântă] m[ănăstire], Agapie[a]. 1823, deche[m]v[rie] 4".

i. BER III 464; 30 × 20,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 474 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (Maica Domnului cu Pruncul), câte o floare la colţuri, chenare cu motive geometrice şi florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie di când dăscălesc eu aice, în sat Prăjăşti, a d[u]m[n]e[alui] spăt[arului] Drăgachi Rusăt. Am venit la let 1803, sept[embrie] 14 ş-am scris la let 1821, apr[ilie] 7. Ioan dascal";

– f. 116[v] (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carti esti a sfintii biserici din satul Prăjeşti, ţinutul Roman, ocolul Siretului, fiind moşie[a] dum[i]sali Gheorghie Negruţ biv vel-agă şi am scris eu, cel mai josnic păcăt[os], la let 1836, fev[ruarie], 15 zile. Nicolae, dascăl botoşănean"; f. 152[r], aceeaşi mână: „Aici am scris eu, cel mai gios iscălit, din sat Prăjeşti, a dumisali Gheorghie Negruţ biv vel-agă, ţinut Neamţului [sic!], ocolul Mijlocului. Şi am scris eu, Gavril, când mă aflam cu dăscălia această scrisoare. Iar în sat Prăjeşti am venit la let 1830 şi am scris la 1831, mai, 7 zile ş-am iscălit. Nicolae dascăl.

j. BER III 465; 30,5 × 20 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 474 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţia obişnuită (scenă biblică Răstignirea, în mijloc, pe prima copertă).

Însemnare pe f. 116 (chirilice, cerneală brună): „Să se ştie că această sântă carti a sfintii bisărici cu hramul Sfântul Nicolai, [de] la Porceşti Deal …".

k. BER III 466; 30 × 19,5 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 474 f. num. (lipseşte prima foaie nenumerotată – f. de titlu).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. V nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştii că acest *Triod* este a[l] diaconului Vasile Hudici şi l-au dăruit bisăricii sat[ului] Bărcu, spre pomenire şi [i]ertare[a] păcatelor".

l. BER III 467; 30 × 20 cm. Conține 6 f. nenum. și 474 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentația ștearsă, în mare măsură (se mai poate distinge câte un chenar cu motive geometrice, pe ambele coperte).

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „A Precistei Mari".

Exemplarul provine de la parohia cu acest nume, din Roman (ștampila parohiei, pe f. I, II nenum.).

Numărul exemplarelor păstrate la Mănăstirea Bogdana este de douăzeci și trei.

150. Baumeister, LOGICA, Buda, 1799

BRV II (622), p. 416. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 211; CRV Suceava, p. 194.

BER I 62 18 × 10,5 cm. Conține 1 f. albă, 205 p. și alte 2 f. albe.
Legătură din carton, învelit în piele; pe cotor, cu chirilice, titlul *Loghica*.
Însemnări:

– f. albă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Sf[ântul] Gheorghe" (biserica din Roman, cu acest hram);

– coperta a doua (interior, chirilice, text tipărit la legat, la fel ca și titlul de pe cotor): „Cu înaltă cinstire se prezentu[i]ește aceasta Preosfinției Sale kirio kir Gherasim, iubitoriului de D[u]mnezeu, episcop al Hușului. Cernăuți, 10 iunii 1800. Isai[i]e Baloșescul, arhimandrit Conzistoriumului Bucovinii" (Gherasim Clipa, bucovinean de origine, episcop de Huși între 1796 și 1803, apoi episcop de Roman, între 1803 și 1826 – n.n.).

Ку ѫналтъ чинстире сѣ презентуеще ачаста
Преосфинцїисале Кѵріо, Кѵріо ГЕРАСІМЪ, юби:
торюлуи де Дмнезеу Епкопъ ал Хушулуи.
Чернъуци 10. юнии 1800.
Ісаіе Балошескул
Архимандрит Конзисторїулуи
Буковиний.

151. CARTE FOLOSITOARE DE SUFLET,
București, 1800

BRV II (624), p. 416–417. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 212–214; CRVBJ Galați, p. 66.

BER 374; 21 × 14 cm. Conține 12 f. nenum. și 158 f. num.

Legătură din carton, acoperit cu hârtie (numai cotorul învelit în piele și ornat cu motive florale și geometrice).

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– f. de gardă din față (caractere latine, cerneală mov): „Din cărțile mele. V. Leondary"; f. I nenum., aceeași mână: „V. Leondary, fost elev al Seminarului din Huși și absolvent, în anul 1876, luna oct[ombrie] 24";

– f. III nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această pravilă, învățătură duhovnicească, este cumpărată pi drepți banii mei. 1815, ghenarie 4. Gher[ontie], episcopul Hușilui" (sic!); f. 1–5, aceeași mână: „Această sfântă carte povățuitoare către duhovnici și către fii[i] cei duhovnicești este a me[a], a celui mai jos iscălit, cumpărată pi drepți banii mei. Gher[ontie], episcopul Hușilui. 1824, apr[ilie]".

152. PENTICOSTAR, București, 1800

BRV II (627), p. 418–420. A se vedea și CRVAS Vaslui, inv. 2774; CRVBCU Iași, p. 215–217; CRV Suceava, p. 194–195.

a. BER 237; 29 × 19,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 220 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; o cruce în mijloc, câte o floare la colțuri, iar marginal chenare cu motive florale și geometrice (coperta din față); pe coperta a doua, numai chenare cu motive geometrice.

Însemnări:

– f. 28^{v} (caractere latine, creion): „Spre memorie eternă, am scris subsemnatul cântăreț Vasile Varlam. 1927 … 1 mai, în ziua Tomei. Varlam";

– f. 48^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Știință să fie de când au fost aciastă moarte a holerii în Moscova și la Moldavia și în Valahie[a]. Și până la mormânt[ul] Mântuitorului ace[a]stă moarte năprasnică ce-au fost acum. Pre spunirile bătrânilor, cum că n-au apucat ace[a]stă moarte, nici au mai auzit, nici de [la] strămoși. De ace[a]stă moarte să spunim și să povistim mai jos cum au fost. Întâi, când lovea pre om, dându-i [?] nişte cârcei, îl trânte[a] jos di pe cal sau din car, sau din …, sau din casă, sau șăzând. Și întâi îi schimba cătătura și apoi îl zgârce[a] di mâni și di picioare, de-l făce[a] ghem. Și otravă da afară des, și vărsa venin galbăn, și ochii să duce[au] în fundul capului. Și până în trei ciasuri mure[a] omul, și-i păre[a] că au zăcut trei ani omului acela [sic!]. Care, pren orișâcare târg și trei, și patru sute pe zi, iar prin sati, zăci și [ză]ci pe toată zio. [I]erei Goian [?], … preot ot Puțăni [acum, Poiana Mărului, jud. Galați, n.n.], 1831, avgust 29".

– f. 74^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aciastă carte iaste *Pintecostariu* [sic!] și nu iaste [a] bisăricii, ci este a popii lui David, dar la bisărică să duci di să face trebuință di carile iaste într-însul. Dar să uite [?] [pătat] că n-au dat banii pe dânsul, că nimine nu vre[a] ca să fie dați[i] banii pe dânsul și i-am cerut și l-au scos și l-au dat. Și de să va întâmpla ca să să prăpădească și l-a fura cineva și n-a vre[a] ca să-l spui[e] sau să-l dovedească și va ține[a] pe dânsul, chip de vicleșug și de tălhărie este lucru[l] acela … și să fie afurisit și supt anaftima să cază dă pri furtușagul său, așa să fie în vecia de veci, amin. Și să să știe și cine au scris, eu, Ștefan, zet [ginere] popa David ot Puțănii. 1823, fevr[uar]i[e] 6";

– f. 75^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe di când au murit muşu [sic!] Lupul, în Săptămâna ce[a] Albă, a Brânzii; atunci așa umbla velet de la Hristos și de la Adam, 1823 [7331], martii 1"; mai jos, aceeași mână: „Să se știe de când s-au născut To[a]der a dascalului Ghiorghi … atunce așa umbla velet de la Adam și de la Hristos, 7331; 1823, martii 22";

– f. 89^{r}, aceeași mână: „Știință să fii de când au răposat proto[po]pul Ghiorghii Avram iconomul, din oraşu[l] Gălații. Atunce așa um[bla] velet 1824, 7332, martii 1";

– f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, creion): „Preot Neculai Dragoș, încetat din viață la 1874, luna sept[embrie]. Cântăreț Vasile D. Varlam, 1928, iunie 19"; mai jos: „Să se știe de când au murit cântărețu[l] Neculai Vintilă, la 1900, april[ie] 2, în ziua de Florii, ocupându-i subsemnatul

postul său de cântăreț. Vasile D. Varlam, 1900, mai 21" (aceeaşi însemnare la f. 181[r]; a se vedea, mai sus, o altă însemnare a aceluiaşi, din 1 mai 1927).

b. BER III 252; 29,5 × 20 cm; conține 2 f. nenum. şi 220 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (45–49–47, 49–52, 122–124, 154–156, 164–166).

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion (Răstignirea) în mijloc, ornamente florale la colțuri, chenare cu motive florale şi geometrice, pe margini (coperta din față); numai chenare cu motive geometrice (coperta a doua).

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– coperta din față, interior: „Scrisoarea aceasta am scris-o eu, Neculai, dascăl botoşănean, când dăscăleam aici, în sat Prăjeşti. Am scris la 1831, mai 3. Neculai dascăl, Botoşani";

– f. 28[v], aceeaşi mână: „La această bisărică să află slujitor preuț[ii]: [i]erei Ioan Zamă, [i]erei Vasile Ciocan. Bisărica esti curată, di lemn văruit, cu hramul Sfinții mai marii Vo[i]evozi Mihail şi Gavril; şi ari țântirim îngrădit bine şi esti la loc foarti bun; ari un clopot bun şi esti foarti lăudată în ținutul acesta. Numai Dumnezeu să dei[e] sănătati bo[i]erilor, să o stăpânească, şi slujitorilor, să slujească. Şi am scris eu, cel mai jos iscălit, la let 1831, mai 3. Necolai dascăl";

– f. 220[v], aceeaşi mână: „Scrisoare[a] aceasta am scris-o eu, Ioan dascăl Bărcan, când dăscăleam în ace[st] sat, Prăjeşti. Am venit la let 1803 apr[ilie] ş-am scris la let 1818, iulii 7. Neculae, dascăl botoşenean".

c. BER III 291; 29,5 × 21 cm. Conține 2 f. nenum. şi 220 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor). Scenă biblică (Răstignirea) în centru, la colțuri câte o floare, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; ornamentația de pe a doua copertă nu se mai vede.

S-a aflat cândva în satul Porceşti, din ținutul Romanului, după cum o dovedeşte una dintre încercările de condei (scrisă cu chirilice şi cerneală neagră, pe interiorul copertei din față).

d. BER III 330; 29,5 × 20,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 220 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; medalion în mijloc (Iisus Hristos Pantocrator), ornamente florale la colțuri, chenare cu motive florale şi geometrice (toate pe prima copertă); motive geometrice şi florale, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Anul Mântuirii 1934, februar[ie]. Eclisiarh E. O[u]atu";

– f. II nenum. (caractere latine, cerneală mov): „Această carte s-au dăruit la sf[ânta] biserică [din] cotuna Cucii, comuna Mărmureni [acum com. Oniceni, jud. Neamț – n.n.], de către d[oam]na E[u]frosina, fiica răposatului Chiril Cormonesii, la 1881, mart[ie];

– f. 14[r] (caractere latine, creion): „Cântăreț Chelaru Agapie, 25 aprilie 1941";

– f. 220[v] (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Pinticostari* [sic!] s-au dat la bisărica din Verbie[a] şi umbla velet 1800, mart[ie] 9. Eu, [i]erei Ilii ot Căcăceni" (Verbia şi Căcăceni, foste sate în fostul ținut al Romanului, la nord de Miclăuşeni, acum în jud. Iaşi – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Săcăleni, din actualul județ Neamț (a se vedea ştampila de la f. 63[r], 83[r]), adică din zona în care s-a aflat începând din anul 1881.

e. BER III 331; 29 × 20 cm. Conține 2 f. nenum. şi 220 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (fără cotor); ornamentație cu motive florale în mijloc, iar pe margini chenare cu motive geometrice şi florale (pe prima copertă); chenare cu motive geometrice, pe coperta a doua.

Pe interiorul copertei din față, cu caractere latine: „P[arohia] Broşteni – Liliac" (acum în com. Bahna, jud. Neamț – n.n.), iar alături, ştampila cu textul „Episcopia Romanului şi Huşilor. Județul Neamț. Parohia Broşteni".

Mult mai mare este numărul exemplarelor acestui *Penticostar*, păstrate la Mănăstirea Bogdana (douăzeci şi două).

SECOLUL AL XIX-LEA (1801–1830)

153. CHIRIACODROMION, Bucureşti, 1801

BRV II (632), p. 422–425. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 218; CRVBJ Galați, p. 67; CRV Suceava, p. 201–202.

a. BER 105a; 29,5 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 224 f. num. (lipsesc f. 225–248, I; 1–248, II). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (12–12, 54–56, I; 24–26, 39–41, 70–72, 78–80, 124–115, II).

Legătură din carton şi piele, cu chenar floral pe ambele coperte.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 105b; 29,5 × 20,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 248 + 248 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale (I); chenar cu motive geometrice (II).

Nu are însemnări semnificative.

c. BER III 494; 29 × 21 cm. Conține 4 f. nenum., f. 1–224 şi 1–250 num. (lipsesc f. 140–149, I).

Legătură din carton, învelit în piele; lipseşte cotorul, iar prima copertă este desprinsă; ca ornamentație, motive florale pe ambele coperte, în partea dinspre cotor.

Însemnări:

– f. 1–4 (chirilice, cerneală brună): „Această carte ce să numeşte *Chiriacodromeon* o am cumpărat cu 85 lei, deci îmi va rămâne după sfârşitul mieu, să aibă a mă pomeni pre mine, păcătosul Meletie, [i]eromonah, 1816, avg[ust] 15. Şi socotind mai-nainte de sfârşitul mieu, o am dăruit Schitului Golgota de la țin[utul] Tutovei, unde să prăznu[i]eşte hramul Sf[ântului] Ierarh Necolai, ca să fie nelipsită din biserică, la anul 1819, dechemvr[ie] 3";

– f. 4–7 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte esti a sf[ântului] Schit Giurgeni, di părintile Mileti [sic!] dăruită. Cini ar îndrăzni să o furi, să fie supt canon, până ci o va întoarci";

– f. 144^{r} (chirilice, cerneală cenuşie): „Am citit pre această carti. 1821, fe[b]ru[arie] 18, schimnic Iorest Nacea Rafail …".

Provine de la Parohia Giurgeni (jud. Neamț).

d. BER III 495; 30,5 × 21 cm. Conține 4 f. nenum. şi 224 + 248f. num.

Copertă din carton şi piele, cu medalion floral şi chenar cu aceleaşi motive, pe ambele coperte.

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Gâdinți (jud. Neamț).

e. BER III 496; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. şi 224 f. + 247 f. num. (lipseşte f. 248).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale (I); motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. I nenum. – f. 32^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte … [şters] ce să numeşti *Tâlcuire[a] Sfintii Evanghelii* este cumpărată di preuți şi di poporeni, anume: Marcel Coce[a], un leu; Costachi Zamă, un leu; Ştefan Amara[n]di[i] … [şters] lei; Chirilă Zamă, un leu; Ştefan Gâțilă, doi lei; Vasile Gâțilă, 10 parale; … [şters] Gâțilă, 23 parale; Luca, 20 parale; Toader Coruț, 20 par[ale]; io, Vasile Tălmaciu, 20 par[ale]; Alexandru, 10 parale; Ion Axenti, un leu; Ştefan Câmpanu, un leu; Pavel Costin, 10 parale; Pavel Tăbăcarul, 15 parale; Dumitru, 10 parale; Ion Aramă, 20 parale; … [pătat] Pavel Zamă, 10 parale; Ion Coce[a], 10 parale; Safta, 7 parale; Lianti Oniga, 20 parale; Năstasi Gâțilă, 5 parale; … preut[ul] Chirilă, 5 lei; doi lei, preutu[l] Toader, sân preutu[lui] Ştefan; 10 parale, Lupan Cătan; doi lei, preutul Ion; dou[ă]zăci parali, preutul Şărban; 15, Costin Oniga parale; şi diiaconul Costa[n]tin, 8 parale; şi diiaconul Il[i]e, 8 parale; triizăci di parale, preutu[l] Ştefan; doi lei, preut[ul] Alexa; doi lei, preut[ul] Ioniț[ă] Zamă ot Budeşti …”.

– f. 169^{v}–173^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să ştii de cene [sic!] s-au cumpărat această carte, s-au cumpărat de aceşti o[a]mini care mai gios s-au pus; şi-am scris mine [sic!], fecior preutului Şărban. Iar cene ar vr[e]a ca s-o ascundă, să fie suptu blestămul sfintii biserece şi să fie blăstămat de cei doisprezece apostoli … [şters] şi de cei patru sute şăpteză[ci] de sfinți. Iar cene s-ar tâmpla ca să cete[a]scă, să zică Do[m]nu[l] să milu[i]e[a]scă, D[o]mnul să blago[slo]ve[a]scă şi să zică pururе[a], în veci să fie pomana lui aşe … [şters]. 1806, deche[m]vr[i]e 9”;

– f. 90^{v}–91^{r} (chirilice, cerneală brună): „Eu, preutul Ioniță Zamă [şi] Mariuca presvitera, un leu am dat la această carte;

– f. 215^{r} (chirilice, cerneală neagră): „1821, mart[ie] 6, duminică, la zeci ceasuri din zi, au răposat părintile meu, dum[nealui] Lefter Teverdean, vorn[ic] de Poartă, odihnească-l Dumnezeu cu drepții. Spre ştiință am însămnat. Alecu Teverdean”;

– f. 237^{r}–247^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să să ştii di cine s-au cumpărat ace[a]stă … [şters] cumpărat di preuții … [şters] anume preutul Alecu [?] i [şi – n.n.] preutul To[a]der i preutul Ion i preutul Alexandru i preutul Grigore i diiacon Sârghie … . Iar cine ar umbla ca să o tăgăduie[a]s[că], să fie blăstămat de Cel de Sus … [şters].

Exemplarul provine de la Parohia Todireni (com. Stănița, jud. Neamț).

f. BER III 497; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. şi 224 + 248 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. II nenum.: „Acist om, anume Şărban din Mircești, ținutul Romanului”; f. 2^{v}–3^{r}, aceeaşi mână: „Carte[a] aceasta este [a] dascălu[lui] Şărban”; f. 223^{r}: „Şărban dascălu[l]”;

– f. 83^{v}–84^{r}: „… [şters, pătat] Boteşti, ținut[ul] Romanului. Eu, Popovici, la anul 1847”;

– f. 124^{r}: „Sâmion au plătit la această carte …”.

Exemplarul provine de la Parohia Boteşti (acum în jud. Neamț).

g. BER III 498; 30,5 × 20,5 cm. Conține 224 + 248 f. num. (lipsesc cele 4 f. nenum. de la început).

Legătură din carton şi piele, cu un medalion şi un chenar, ambele cu motive florale, pe prima copertă.

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Broşteni, filiala Țuțcanii din Vale (com. Bahna, jud. Neamț).

h. BER III 499; 30,5 × 21 cm. Conține 4 f. nenum. şi 224 + 246 f. num. (lipsesc f. 247–248 de la sfârşit).

Legătură din carton şi piele, cu ornamentație asemănătoare.

Însemnare la f. 1[r] (caractere latine, cerneală albastră): „Nr. 107. Biserica Sf[inții] Vo[i]evozi, Hociungi, județul Roman".

Exemplarul provine de la parohia acelei biserici.

i. BER III 500; 27,5 × 20 cm. Conține 224 + 248 f. num. (lipsesc f. de titlu și celelalte trei foi nenumerotate, de la început).

Legătură din carton învelit în piele, fără ornamentație.

Însemnări la f. 201[r] (caractere latine, creion): „Comuna Cârligul. Adu-ți aminte, frate muritor, și de mine, când, din întâmplare, vei citi această carte. Paroh Ion Trăistaru, 1894, mart[ie] 27" (străbunicul, în linie maternă, al autorului acestei cărți – D.M.); „Aseminea și de mine, preut Ion Mircea, din Ruginoasa, comuna Bozienii, 1894, mart[ie] 27"; „Aseminea și de mine, preut I. Toma, comuna Văleni, cat[unul] Moreni".

Exemplarul provine din Parohia Cârligul, din, pe-atunci, județul Roman (acum, jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează două exemplare ale acestei cărți.

154. PSALTIRE, Sibiu, 1801

BRV II (641), p. 431.

BER I 76; 17,5 × 11 cm. Conține 4 f. nenum. și 470 p. num. + 5 f. nenum.

Legătură din carton și piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenar floral (I); medalion floral și chenar cu motive geometrice (II).

Provine de la Parohia Sterpu (acum în Roman), a cărei ștampilă o aflăm pe a doua foaie nenumerotată, de la început: „Episcopia Romanului și Hușilor. [Județul] Neamț. Parohia S[terpu]. Municipiul Roman".

155. SLUJBA SFÂNTULUI DIMITRIE BASARABOV, București, 1801

BRV II (642), p. 431. A se vedea și CRVAS Botoșani, inv. 7825; CRVBCU Iași, p. 219; CRVBJ Galați, p. 67; CRVBJ Piatra Neamț, p. 71; CRV Suceava, p. 202–203.

BER 280; 25,5 × 17,5 cm. Conține 41 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greșeli (18–20–21–21; 38–40).

Legătură din carton.

Însemnare la f. 12 (chirilice, cerneală neagră): „Să să știi când au luat moscalii cetatea Hotinului și toate cetățile de pre malul Dunării și pri turci i-au scos peste Dunări, în anul, la velet [sic!] 1806, oct[ombrie], 10 zile. Și am iscălit ca să se știe în ce vreme s-au luat cetățile ...".

156. APOSTOL, Blaj, 1802

BRV II (644), p. 433. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 219; CRV Suceava, p. 203–204.

BER 34; 34,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 238 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; cruce cu motive florale și chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; fără ornamentație, coperta a doua.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carti ci să numește *Apostol* este dată la biserica din satul Borâla [Poiana Borâla], cu hramul Sfinților Voievozi. Și cine a îndrăzni a o fura, să fie afurisit și blestemat de Sfinții Voievozi, la cari este arătat mai sus, sat Asău, ținutul Bacăului, 1843, septembrie 5".

La Mănăstirea Bogdana se află şase exemplare ale acestui *Apostol*.

157. PRĂVILIOARĂ, Iaşi, 1802

BRV II (652), p. 438–439. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 220–221; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 71; CRV Suceava, p. 204.

a. BER II 62; 20,5 × 14 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 190 p. num. (lipsesc p. 3–6, 191–198). Numerotare veche a paginilor, cu rare erori (21–21; 22–22).

Legătură din carton şi piele, din care se păstrează numai prima copertă, fără ornamentaţie.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica Liţca" (= Luţca – n.n.; însemnarea se repetă la p. 1).

Exemplarul provine de la Parohia Doljeşti, unde ajunsese între timp.

Tot două exemplare ale cărţii se află şi la Mănăstirea Bogdana.

b. BER II 229; 19 × 13 cm. Conţine 1 f. nenum., p. 1–10 şi 127–194 (lipsesc p. 11–126).

Legătură din carton, din care se păstrează numai prima copertă.

Nu are însemnări importante.

158. PSALTIRE, Iaşi, 1802

BRV II (653), p. 439. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 221; CRV Suceava, p. 204–205.

a. BER 75a; 22 × 18 cm. Conţine 3 f. nenum., 365 p. num. şi alte 3 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (41–43–42–44; 45–47–46–48).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Învierea), câte o floare la colţuri, iar pe margini, chenare cu motive geometrice (coperta I); numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări (caractere latine, cerneală mov):

– coperta I, interior: „A. Ionescu, 1908, ianuar 7" (se repetă pe f. I nenum., verso);

– p. 1: „Bis[erica] Sf. Neculai. Hociungi – Roman"; mai jos: „Paroh Ec. M. Roşescu, 25 august 1941".

Exemplarul provine de la Parohia Hociungi, a cărei veche ştampilă o aflăm la p. 11 („Plasa Siret, jud. Roman. Parohia Rurală Hociungi, com. Hociungi"), iar în 1932 se afla deja în Biblioteca Episcopiei Romanului, după cum o dovedeşte ştampila de la p. 1, 71, 213, 263 („Biblioteca sf[intei] Episcopii, Roman, 1932).

b. BER 75b; 21 × 16,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 365 p. num. + 3 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua.

Nu are însemnări.

c. BER 90; 22 × 17 cm. Conţine 330 p. num. (lipsesc 3 f. nenum., p. 1–12).

Legătura nu se păstrează.

Însemnări:

– p. 190 (jos, chirilice, cerneală brună): „Această *Psaltiri*, ci[ne] o va fura, să fii blestemat de Dumnezeu şi di Maica Domnului nostru I[su]s H[risto]s şi di Sfinţii Apostoli şi di serafimi şi di heruvimi";

– p. 227 (jos, caractere latine, creion): „Această carti, ci să numeşti *Psaltiri*, este a preotului Gavril, din comuna Curtari [?], cotuna Rădeşti, plasa Crucea, districtul Fălciu".

La Mănăstirea Bogdana se află alte două exemplare ale acestei cărţi.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

159. CATAVASIER GRECO-ROMÂN, Sibiu, 1803

BRV II (659), p. 445. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 224–226; CRV Suceava, p. 205.

BER 326; 18 × 10,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 240 p. num. (lipsesc p. 1–8, 46–50, 65–66).

Însemnări (chirilice, cerneală brună), f. I nenum.: „Şi această carte este a lui Chiriac …, aprilie 1811"; f. IV nenum. (aceeaşi mână): „Acest *Catavasier* s-au cumpărat la zborul [= soborul, adunarea – n.n.] ce să face la … [şters] Chiriac …, la leat 1811, iulie 24".

160. Neofit, ÎNFRUNTAREA JIDOVILOR, Iaşi, 1803

BRV II (662), p. 446–447. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 226; CRVBJ Galaţi, p. 68; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 72; CRV Suceava, p. 206.

BER 372; 20,5 × 16,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi hârtie, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Spre ştiinţă, am însemnat că în anul 1893 spre [18]94 au dat puţin omăt, ca cum ar fi fost o ploaie bună, în ziua de 21 spre 22 noiembr[i]e, sara, 1893, şi în urmă, în ianuar, fevruar şi următoarele, 1894, au arat şi semănat în multe părţi, căci n-au mai căzut omăt. 1894, martie 23, ziua".

161. MINEI PE LUNA SEPTEMBRIE, Buda, 1804

BRV II (668), p. 449–450. A se vedea şi CRV Suceava, p. 217.

a. BER 166/1; 36 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 205 f. nenum. (lipsesc 2 f. nenum. de la început şi 4 f. nenum. de la sfârşit).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţia ştearsă (se mai disting doar chenarele, cu motive geometrice, de pe ambele coperte).

Nu are însemnări importante.

b. BER IV 280; 35 × 22,5 cm. Conţine 5 f. nenum., 175 f. num. şi alte 4 f. nenum. (lipsesc 1 f. nenum. de la început şi f. 176–205).

Legătură din carton învelit în piele; ornamentaţie cu motive florale, numai pe prima copertă.

Însemnări pe f. I–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* [sic!] iaste cu[m]părat de dumn[ea]lui căminariul Gavril Eni, spre pomenire[a] dum[isa]le şi a părinţil[or] dum[i]sale. Şi ci[ne] va îndrăzni să-l [i]ei, să fii supt blăstămul Maicei D[o]mnului, până[-l] va întoarci napoi. 1820, dec[embrie] 6".

Exemplarul provine de la Parohia Văleni (jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 19 exemplare ale acestui *Minei*.

162. MINEI PE LUNA OCTOMBRIE, Buda, 1804–1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 231; CRV Suceava, p. 217–218.

a. BER 166/1 (legat împreună cu *Mineiul pe luna septembrie*); 36 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum., 175 f. num. şi alte 3 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (101–101, 169–170, 170–171 … 174–175).

BCU IAŞI - BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ - LIBRARY

Însemnare pe f. III nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această carte ce se numeşte *Luna lui septembrie* [sic!] iaste a prea sfinţitului … Nicolae, arhiepiscop Ţarigradului. Şi cine va cuteza să o fure, iaste blestemat în toată viaţa lui. 1825".

b. BER IV 223; 35,5 × 23 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele, ornamentată cu motive florale.

Nu are însemnări importante (la f. 103–104, 128–131, însemnări semnate I. I. Istrati, despre mersul vremii şi al lucrărilor agricole, în preajma sau în ziua Sfântului Dumitru, în anii 1934–1950, în satul Români).

Exemplarul provine de la parohia din acel sat.

c. BER IV 224; 36 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton, căreia-i lipsesc ornamentaţia şi cotorul.

Însemnări:

– f. 53^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „9/9/1945, fiind duminică, azi s-a oficiat celebrarea căsătoriei fiicei mele, Sofia I. Istrati, atât la Primărie, cât şi cea religioasă, având 2 nuni: d[omnu]l C. Gheorghe, învăţător, şi Alexandru, notar";

– f. 117^{v} (caractere latine, creion), aceeaşi mână: „21/9/1941. Război cu Rusia; se luptă România cu Germania [sic!], pentru ocuparea Odesei" (se repetă la f. 118); la f. 40^{r}, 45^{r}, 84^{r}, 119^{r}, 157^{r}, însemnări despre mersul vremii şi despre recolte, în anii 1941, 1946, 1948, de felul celor pe care le-am semnalat în exemplarul anterior).

Provine, firește, de la aceeaşi parohie.

d. BER IV 240; 37 × 23,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud[eţul] Roman, nr. marcaj 194" (mai sus, ştampila de atunci a parohiei: „România. Plasa Siretul de Sus. Judeţul Roman. Parohia Dolješti. Com. Dolješti").

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

e. BER IV 241; 37 × 23,5 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele, deteriorată, fără ornamentaţie.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această carte să numeşte septemvrie [sic!], adecă *Minei*";

– f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud[eţul] Roman, nr. marcaj 193" (a se vedea aceeaşi însemnare, cu nr. de marcaj 194, la exemplarul anterior, f. I nenum.).

Provine, deci, de la aceeaşi parohie.

f. BER IV 243; 36 × 22,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele (la cotor).

Însemnări:

– f. de gardă (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii di când s-au târnosit bisărica satului Hociungi. 1852, dechemvre 4";

– f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „B[iserica] S[finţii] Vo[i]evozi. Parohia Hociungi, j[udeţul] Roman" (alături, vechea ştampilă a parohiei).

Exemplarul provine de la această parohie.

g. BER IV 244; 36 × 22,5 cm. Conţine 6 f. nenum., 175 f. num. şi 5 f. nenum.

Legătură din carton şi piele, ornamentată cu motive florale.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări (chirilice, cerneală neagră) pe f. V nenum.: „Să s[e] ştie că aceste dou[ă]sprezece menie [sic!], pe dou[ă]sprezece luni, le-am cumpărat de la preut Neculai, o sută şe[i]zeci lei [sic!]. Şi am dat optzeci lei şi optzeci or rămas pe[n]tru pomenire[a] lui. Şi le-am dat sfintei biserici din Broşteni, unde să cinsteşti şi să prăznu[i]eşti hram[ul] Naştire[a] Maicii Domnului, care o am făcut eu din temelii, cu toată cheltuiala şi cu puţin a[m] luat [sic!] de la care au binevoit a agiuta, să fie spre pomenire[a] me[a] şi a ficiorilor mei şi a tot ne[a]m[ul], amin. Ion [?], iconom şi protopop, 1809"; mai jos, alt scris: „Şi tot pre urmă am cumpărat altele în loc şi acele[a] le-am dat la s[fânta] biserică din sat Hociungi, la S[finţii] Vo[i]evozi .... [neclar] Iconom".

Exemplarul provine de la Parohia Hociungi, a cărei veche ştampilă o regăsim la f. 1[r]: „România. Plasa Siret de Jos. Jud[eţul] Roman. Parohia rurală Hociungi, com. Hociungi. 1882".

h. BER IV 257; 37 × 24 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără cotor şi fără ornamentaţie.

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Sfântul Gheorghe, din Roman.

i. BER IV 268; 36 × 23 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „C. Tansanu, cântăreţ, 1934, Precista Mică, Roman"; „V. Teodorescu"; „Gh. Gheorghiu. Sem. Roman, n. 1884";

– f. IV nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această carti ci să numeşti *Minei* am cumpărat cu bani, eu, Enciul, Mariia, Ioan, Hriste[a] şi am dat-o sfintii bisărici [ce] să numeşti Adormire[a] Maicii Domnului, în Roman, 1808, fev[ruarie] 20".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman (a se vedea ştampila acestei parohii pe foile de gardă, de la început şi de la sfârşit şi pe interiorul copertei a doua).

j. BER IV 281; 35 × 22,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu ornamentaţie identică aceleia a exemplarului anterior.

Însemnări pe f. I–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* [sic!] iaste cu[m]părat de du[mnea]lui cămenariul Gavril Eni, spre pomenire[a] dum[isa]le şi a tot neamul. Şi cine va îndrăzni să o furi, să fii supt bles[te]mul lui D[u]mnezeu şi a Maicii lui D[u]mnezeu şi [al] tuturor sfinţilor. 1820, dec[embrie] 6".

Provine de la Parohia Văleni (jud. Neamţ).

k. BER IV 298; 36 × 23,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 175 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentaţie.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală): „D[oam]na Efrosina Gossesmann [a] dăruit aci[a]stă carte bisericei de la Cuci".

Exemplarul provine de la Parohia Cuci (com. Bozieni, jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 17 exemplare ale *Mineiului pe luna octombrie*, Buda, 1804–1805.

163. MINEI PE LUNA NOIEMBRIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 218–219.

a. BER 167/1; 35 × 23,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 191 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (31–33, 129–129, 188–188).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţie cu motive florale (medalioane şi chenare), pe prima copertă; chenare cu motive geometrice şi florale, pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER IV 225; 36 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din carton şi piele, deteriorată, fără ornamentaţie.

Însemnare la f. 103^{v} (caractere latine, cerneală albastră): „19 XI 1944, timpul frumos, suntem sub dominaţie rusă; armata roşie şi cea română luptă la Budapesta. Timpul frumos, cald, bine, timp gras, grâu semănat 850 hectare; arate de primăvară sunt 106. Notar şi cântăreţ Istrati" (numeroase alte însemnări, dintre 1929 şi 1952, ale aceluiaşi, cu caracter exclusiv meteorologic şi agricol, la f. 40^{r}, 45$^{r, v}$, 46$^{r, v}$, 47$^{r, v}$, 125^{v}, 126$^{r, v}$, 127^{v}, 128^{v}; a se vedea mai sus referirile la însemnări ale sale, preponderent cu aceeaşi tematică, din exemplare ale *Mineiului pe octombrie*: **b. BER IV 223**, **c. BER IV 224**).

Ca şi acele exemplare, şi acesta provine de la Parohia Români, din actualul judeţ Neamţ.

c. BER IV 242; 35,5 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din carton, deteriorată, având cotorul învelit în piele.

Însemnare la f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica «Sf. Vo[i]evozi». Parohia Hociungi, j[udeţul] Roman" (alături, ştampila: „România. Plasa Siretul de Jos, jud. Roman. Parohia rurală Hociungi, com. Hociungi".

Exemplarul provine de la acea parohie (ca şi **BER IV 243**, de mai sus, conţinând mineiele lunii octombrie).

d. BER IV 258; 33 × 22,5 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din piele (la cotor), carton şi pânză, datând din anul 1896 (dată imprimată pe prima copertă).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Să fie ştiut de când au venit muscalii în Roman, la anul 1828, în luna ..." (şters);

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Acest *Minei* s-au legat cu spesele no[a]stre, pentru pomenire: Lascar, Elena, cu tot neamul. 1896, octombrie 17" (câtă deosebire, după mai puţin de şapte decenii, între lumea în care intrau muscalii, în 1828, şi aceea în care se lega din nou *Mineiul*, în 1896! – n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Sf. Gheorghe din Roman, a cărei veche ştampilă, din 1894, o aflăm sub însemnarea din 1896: „România. Parohia Bisericei Sf. Gheorghe, din urbea Roman. 1894".

e. BER IV 270; 36 × 22,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnare la f. II nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei a lunii lui no[i]embrie* s-au cumpărat de Maria a lui Ion Postolache, cu tot neamul ei, şi s-au dat Bisericii Adormirii Precistei. Şi s-au hărăzit spre pomenire. 1808, feb[ruarie] 22" (a se vedea, mai sus, exemplarul **i. BER IV 268**, al *Mineiului pe octombrie*; ca şi acela, provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

f. BER IV 282; 35 × 22,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu ornamentaţie florală numai pe prima copertă.

Însemnare la f. I nenum. – 2^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* [sic!] *no[i]e[m]vrii* iaste cu[m]părat de dum[nea]lui cămenari Gavriil Eni, spre pomenire dum[i]sale şi a tot neamul dum[i]sale. Şi niminea să nu o furi, că greu păcat a faci. 1820, dec[embrie] 6".

g. BER IV 283; 35 × 22,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu ornamentație florală pe prima copertă.

Însemnări la f. I^{r} nenum. – 3^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* iaste cu[m]părat de dum[nea]lui cămenariu Gavriil Eni. Şi cine va fura, să fii supt blăstămul lui D[u]mnezeu şi a lu[i] [sic!] Maicii lui D[u]mnezeu şi a tuturor sf[i]nților, Dec[embrie] 6, 1820" (a se vedea exemplarul anterior, iar mai înainte, exemplarele **j. BER IV 280** şi **k. BER IV 281** ale *Mineiului pe octombrie*; ca şi acelea, provine de la Parohia Văleni).

h. BER IV 299; 35,5 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. şi 191 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără cotor şi fără ornamentație.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „D[oam]na Efrosina Gossesmann au dăruit aci[a]sta carte bisericei de la Cuci. Av[ocat] Gossesmann".

– coperta a doua, interior (caractere latine, creion): „[1]936. E. Constantinescu".

Exemplarul provine de la Parohia Cuci (com. Bozieni – Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se află 15 exemplare ale *Mineiului pe luna noiembrie*. ✕

164. MINEIUL PE LUNA DECEMBRIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 219.

a. BER 166/2; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. şi 193 f. num.

Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (137–140, 143–142, 150–152–151–153–155–155, 178–180–180).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentație cu motive florale (coperta I) şi geometrice (coperta a doua).

Nu are însemnări importante.

b. BER IV 228; 36 × 23,5 cm. Conține 3 f. nenum. şi 193 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentație.

Însemnare la f. 32^{r} (caractere latine, cerneală): „6 XII [1]944, an de război fericit ..." (în rest, aici şi la f. 31^{v}, însemnări pe teme agricole şi meteorologice ale lui I. Istrati, bine cunoscut deja din însemnările sale de pe mineiele din octombrie, **b. BER IV 223**, **c. BER IV 224** şi noiembrie, **b. IV 225**, unde vorbea însă de lupta pentru Odessa, la 21 IX 1941, sau de dominația rusească, la 19 XI 1944).

Ca şi celelalte volume menționate, şi acesta provine de la Parohia Români, din actualul județ Neamț.

c. BER IV 247; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. şi 193 f. num.

Însemnare pe f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica «Sf. Vo[i]evozi». Parohia Hociungi. J[udețul] Roman"; alături, vechea ştampilă a acestei parohii: „România. Plasa Siret de Jos. Județul Roman. Parohia rurală Hociungi, com. Hociungi".

d. BER IV 259; 37 × 24 cm. Conține 3 f. nenum. şi 193 f. num.

Legătură veche, din carton şi piele, fără ornamentație pe coperte; pe cotor, cu chirilice, titlul *Mineiul, luna lui dechemvrie* şi ornamentație cu motive florale.

BUNAS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nu are însemnări semnificative.
Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

e. BER IV 271; 35,5 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. și 193 f. num.
Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; scenă biblică (Răstignirea) în mijloc, iar pe margini, chenare cu motive florale și geometrice (coperta I), care apar și pe coperta a doua.
Însemnări:
– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Grosu, cântăr[eț], 1881, dechemvri[e] 15, marți" (pe f. de gardă de la sfârșit, același): „Spre eternă amintire, m-am subscris pe această carte numită *Mineiu[l] lunii decemvre*. 1897. Cântăreț V. Grosu");
– f. II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Meniiu* [sic!] am cumpărat eu, Lupu, și eu, Dumitrache Mârza, și l-am dăruit Precistii din Sus".
Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, a cărei biserică era numită „Precista din Sus", datorită așezării față de actuala Precista Mare (situată mai spre sud și ceva mai jos).

f. BER IV 297; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. și 193 f. num.
Legătură veche, din carton și piele, fără cotor și fără ornamentație.
Însemnări:
– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „D[oam]na Efrosina Gossesmann au dăruit ace[a]stă carte bisericei de la Cuci. Av[ocat] Gossesmann".
– f. de gardă de la sfârșit (latine, creion): „Amintire eternă să fie domnului cântăreț Gheorghe I. Constantin. 14 d[ecem]brie [1]937 ...".
Ca și exemplarul menționat în legătură cu prima însemnare, provine de la Parohia Cuci (com. Bozieni – Neamț).
☞ La Mănăstirea Bogdana sunt 21 de exemplare ale *Mineiului pe decembrie*.

165. MINEIUL PE LUNA IANUARIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea și CRV Suceava, p. 211–212.

a. BER 167/2; 37 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 222 f. num.
Legătură veche, din lemn și piele; cruce cu motive florale și chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); numai cu motive geometrice (II).
Numerotare veche a filelor, cu erori (11–9–11–2–15; 22–22, 24–23, 53–57, 58–56–60, 204–206, 207–207–209).
Nu are însemnări semnificative.

b. BER IV 248; 37 × 24 cm. Conține 3 f. nenum. și 222 f. num.
Legătură din carton și piele, deteriorată, fără ornamentație pe coperte.
Nu are însemnări importante.
Exemplarul provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

c. BER IV 260; 35,5 × 22,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 222 f. num.
Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea) și chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); numai motive geometrice, pe coperta a doua.
Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Menei*, ci esti pi luna lui i[a]nuarii, prin sâlința dumisali giupânului Co[n]stantin Popa, clinoromul [sic!; de fapt, clironomul = moștenitorul, n.n.] Bisăricii Adormirii Precistii din Sus, ne-au învrednicit·milostivul și înduratul

Dumnezău di l-am cumpărat noi, numiții Ioan şi ... [neclar] şi cu tot ne[a]mul nostru, ca să fie pomană şi să rămâi[e] Bisăricii Adormirei Precistii din Sus. Şi am pus velet 1808, feb[ruarie] 20".

Ca şi exemplarul **e. BER IV 271** al *Mineiului pe decembrie*, provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, deci de la „Precista din Sus".

d. BER IV 291; 36,5 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 222 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără cotor şi fără ornamentație.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „Ace[a]stă carte s-au dăruit de către d[oam]na Efrosina Gossesman bisericei de la Cuci. Gossesmann" (a se vedea, mai sus, exemplarele **h. BER IV 299** şi **f. BER IV 297**, ale mineielor pe noiembrie şi decembrie).

Şi acest *Minei*, al lunii ianuarie, se păstrează la Mănăstirea Bogdana în 21 de exemplare.

166. MINEIUL PE LUNA FEBRUARIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 212.

a. BER 167/3; 37 × 23 cm. Conține 6 f. nenum. şi 140 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER IV 190; 36 × 23 cm. Conține 6 f. nenum. şi 140 f. num.

Legătură din carton, deteriorată (copertele desprinse).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Români, a cărei ştampilă se află la f. I, III nenum., 4^r, 20^r.

c. BER IV 226; 36,5 × 23,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 140 f. num.

Legătură din carton şi piele (la cotor, unde este inscripționată, cu caractere chirilice, numele lunii „fevruarie".

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Bis[erica] «Sf[inții] Vo[i]evozi» Hociungi – Roman".

Exemplarul provine de la parohia din localitatea respectivă, aflată acum în jud. Neamț.

d. BER IV 261; 36 × 23 cm. Conține 6 f. nenum. şi 140 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea), chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; motive florale şi geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări.

Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, a cărei ştampilă se află pe foile de gardă de la început şi de la sfârşit.

e. BER IV 273; 35 × 22,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 140 f. num.

Legătură din carton şi piele; medalion şi chenare cu motive florale, pe prima copertă; pe cotor, cu chirilice, este inscripționat titlul *Mineiul [pe] februarie*.

Însemnare pe f. I–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* iaste cu[m]părat de mine, căminariu[l] Gavriil Eni, spre pomenire[a] me[a] şi a părinților mii. Şi cini va o [sic!] lua, să fii supt blăstămul Maicii D[o]mnului şi a tuturor sfinților şi legat să fii cini va îndrăzni a lua. 1820" (a se vedea mai sus, exemplarele **j. BER IV 280** şi **k. BER IV 281**, ale *Mineiului pe octombrie*, **f. BER IV 282** şi **g. BER IV 283**, ale *Mineiului pe noiembrie*).

Ca şi toate celelalte, provine de la Parohia Văleni, din actualul județ Neamț.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

f. BER IV 284; 37 × 23,5 cm. Conține 6 f. nenum. și 140 f. num.

Legătură din carton și piele, fără cotor și fără ornamentație.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud[ețul] Roman, nr. marcaj 186".

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

La Mănăstirea Bogdana mai există încă 17 exemplare ale acestui Minei.

167. MINEIUL PE LUNA MARTIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea și CRV Suceava, p. 212–213.

a. BER 167/4; 35 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu ornamentația parțial ștearsă (se mai disting chenarele, cu motive geometrice).

Nu are însemnări semnificative.

b. BER IV 189; 35,5 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură din carton și piele (la cotor).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Români, a cărei ștampilă se află pe f. de titlu (I nenum.) și pe f. 1, 5, 12.

c. BER IV 232; 36 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură din carton și piele.

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună), pomelnic (fără loc și dată);

– f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica «Sf. Vo[i]evozi». Parohia Hociungi. J[udețul] Roman";

– f. 126^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să știe de când am învățat copii[i] carte, în casa lui Bosuioc, la let 1818, fe[b]r[uarie] 8. Vasile dascăl".

Exemplarul provine de la Parohia Hociungi, din actualul județ Neamț.

d. BER IV 250; 37 × 24 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură din carton și piele, fără ornamentație pe coperte, cu titlul *Mineiul, luna lui martie*, inscripționat, cu chirilice, pe cotor".

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

e. BER IV 262; 35 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea), chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă, numai cu motive geometrice, pe a doua.

Însemnare pe f. III nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Această carte s-au cumpărat de noi, preotu[l] Ioan și Iftimie. Și pentru mântuire[a] sufletilor noastre, am dat-o bisericii[i] ce să prăznu[i]ește hramu[l] Adormire[a] Maici[i] Domnului, ot Roman, Precista de Sus. 1808, martie 15".

Ca și alte volume ale mineielor de la Buda, din 1804–1805, provine de la Parohia Precista Mică, „Precista de Sus", cum mai era numită atunci biserica acestei parohii din Roman.

f. BER IV 274; 35 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 126 f. num.

Legătură din carton și piele, cu medalion și chenare cu motive florale, pe prima copertă.

Însemnare pe f. I–III nenum. (chirilice, cerneală cenușie): „Acest *Menii* [sic!] iaste cumpărat de mine, căminariu[l] Gavriil Eni, spre pomenire[a] me[a] și a părinților mei. Și cine va lua, să fie

supt blestămul Maici[i] lui D[u]mnezeu şi tuturor sfinţilor ... 1820" (a se vedea mai sus exemplarele **j. BER IV 280**, **k. BER IV 281**, ale *Mineiului pe octombrie*, **f. BER IV 282** şi **g. BER IV 283**, ale *Mineiului pe noiembrie* şi **e. BER IV 273**, al *Mineiului pe februarie*).

Acest exemplar, ca şi toate celelalte, provine de la Parohia Văleni, din actualul judeţ Neamţ.

g. BER IV 286; 36,5 × 23,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 126 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie, având numele lunii martie inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări pe f. de titlu (I nenum.), caractere latine, cerneală neagră: „Aparţine bisericii parohiale Dolješti, 187" (reluată la f. 1[r]); caractere latine, cerneală albastră: „Biserica parohială Dolješti, jud. Roman, nr. marcaj 187" (cu ştampila acelei parohii, de la care provine exemplarul de faţă).

La Mănăstirea Bogdana se află 15 exemplare ale acestui *Minei*.

168. MINEIUL PE LUNA APRILIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 213–214.

a. BER 167/5; 37 × 23,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 120 f. num.

Legătură din carton şi hârtie, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Dintru ale [Bisericii] Sf[â]ntului Necolae, din târgul Bacău. Ioan Sion sachelarie" (cartea a ajuns la BER înainte de anul 1932, după cum o dovedeşte ştampila din acel an a bibliotecii, aflată pe foile de gardă de la început şi de la sfârşit, precum şi pe f. 24, 28).

b. BER IV 221; 36 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 120 f. num.

Legătură din carton şi piele (la cotor).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Români, din actualul judeţ Neamţ.

c. BER IV 251; 37 × 24 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 120 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie pe coperte, cu titlul *Mineiul, luna lui apreli*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

d. BER IV 263; 36 × 23,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 120 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cele două cheotori păstrată; scenă biblică (Răstignirea), iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); numai motive geometrice (coperta a doua).

Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Minei din luna lui april* l-am cumpărat noi, anume Ion Grecea [?] şi Gheorghi Gligori [şi] l-am dat la Bisărica Precista din Sus, ca să fii pomană no[u]ă şi părinţilor noştri".

Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, ca şi alte volume, cumpărate la vremea respectivă de diferiţi credincioşi, pentru a fi donate bisericii acestei parohii, pe care o numeau „Precista din Sus".

Alte 15 exemplare ale acestui *Minei* se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

169. MINEIUL PE LUNA MAI, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 214.

a. BER 166/3; 35,5 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum., 127 f. num. şi alte 3 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (16–18, 25–25, 31–34–33).

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

Legătură veche, din lemn şi piele; ca ornamentaţie, chenare cu motive florale şi geometrice. Nu are însemnări semnificative. Este legat în acelaşi volum cu *Mineiul pe luna iunie*.

b. BER IV 222; 35,5 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură din carton şi piele (la margini şi la cotor).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Români, a cărei ştampilă se află la f. I nenum., f. 3, 8 şi 15.

c. BER IV 230; 35,5 × 24 cm. Conţine 4 f. nenum., 127 f. num. şi alte 3 f. nenum.

Legătură din carton şi piele (la cotor).

Însemnări:

– f. 1^{r} (caractere latine, cerneală): „Biserica «Sf. Vo[i]evozi». Parohia Hociungi. J[udeţul] Roman" (alături, ştampila de atunci a parohiei);

– f. 124^{r} (caractere latine, creion): „Souvenir, 30 mai [1]946 … Înălţarea, T. Butnaru".

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

d. BER IV 252; 37 × 23,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie (având titlul *Mineiul [pe] luna lui mai* inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

e. BER IV 264; 35 × 22,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai cu motive geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

f. BER IV 276; 35,5 × 22,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu medalion şi chenar cu motive florale, pe prima copertă şi cu titlul *Mineiul [pe] mai*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Ivaşcu C. Gheorghe, cântăreţ în parohia Văleni, de la 1908–1967. 16 iulie 1967";

– f. 1^{r}–5^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* [sic!] iaste cumpărat de dum[nea]lui cămenariu[l] Gavril Eni, spre pomenire[a] dum[isa]le şi a tot neamul. Şi cine va îndrăzni să-l furi, să fii supt blăstămul lui D[u]mnezeu şi al Maicii lui D[u]mnezeu şi a tutur[or] sf[i]nţilor. 1820, dec[embrie] 8".

g. BER IV 287; 36,5 × 23,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie, cu titlul *Mineiul [pe] luna lui mai*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală): „Biserica parohială Doljeşti, jud[eţul] Roman, nr. marcaj 189" (la f. 1^{r}, ştampila parohiei respective, de la care provine şi acest volum).

h. BER IV 296; 36,5 × 23 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 127 f. num.

Legătură din carton şi piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „Doamna Efrosina Gossesmann au dăruit acesta [sic!] carte bisericii de la Cuci. Gossesmann" (provine de la acea parohie şi face parte din seria completă donată de persoana respectivă).

La Mănăstirea Bogdana se mai află încă 15 exemplare ale acestui *Minei*.

170. MINEIUL PE LUNA IUNIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea şi CRV Suceava, p. 214–215.

a. BER 166/3; 35,5 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum., 115 f. num. şi 1 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (73–73–75).

Nu are însemnări semnificative. Este legat împreună cu *Mineiul pe luna mai*.

b. BER IV 235; 35,5 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum., 115 f. num. şi 1 f. nenum.

Nu are însemnări. Provine de la parohia din comuna Români, judeţul Neamţ, a cărei ştampilă o aflăm pe f. I nenum. şi pe f. 1^r, 6^r, 10^r.

c. BER IV 253; 27 × 24 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 116 f. num.

Legătură din carton şi piele, fără ornamentaţie, cu titlul *Mineiul pe luna lui iunie* inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări demne de luat în seamă.

Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

d. BER IV 265; 36 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum., 115 f. num. şi 1 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Ca psalt la strana mare, m-am subscris. V. Cărtănescu"; f. 54^v, aceeaşi mână: „Cel mai renumit psalt eu sunt, V. Cărtănescu"; „Fiind şi eu prin Seminar, mă subscriu, spre amintire. P[reot] Leon Scarlatan. 1877–1881, iunie 28"; mai jos: „Protos[inghel] G. Manoliu";

– f. II nenum., verso (chirilice, cerneală neagră): „Această carte s-au cumpărat de noi, Aniţa ... [şters], dimpreună cu fiiul meu, Dumitrache, şi Safta, fii[că], şi am dat-o Biserici[i] Maici[i] Precisti[i], ca să fie pomană, noao şi părinţilor noştri. 1808, martie 15".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

e. BER IV 277; 35 × 22,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 116 f. num.

Legătură din carton şi piele, cu medalion şi chenare cu motive florale, pe prima copertă şi cu titlul *Mineiul [pe] iunie*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări pe f. 1^r–2^r (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* iaste cumpărat [de] dum[nealui] cămenariu[l] Gavril Eni, spre pominire[a] sa şi a tot neamul. Şi cini va îndrăzni să furi, să fii supt blestemul lui D[u]mnezeu şi a lu[i] [sic!] Maicii lui D[u]mnezeu şi a tuturor sfinţilor. 1820".

Face parte din volumele *Mineiului* pe diferite luni, donate de acelaşi căminar, Gavril Eni, bisericii din Văleni, de unde provine şi acest exemplar (a se vedea mai sus exemplarul **f. BER IV 276**, al *Mineiului pe luna aprilie*).

f. BER IV 290; 37 × 23,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 116 f. num.

Legătură veche, din carton şi piele, fără ornamentaţie pe coperte şi cu titlul *Mineiul [pe] luna lui iunie*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud. Roman, nr. marcaj 190"; mai sus, ştampila: „România. Parohia Dolješti. Com. Dolješti. Plasa Siret de Sus. Jud[eţul] Roman, 1893".

Face parte dintre mineiele pe diferite luni, ediţia Buda, 1804–1805, care provin de la această parohie.

g. BER IV 293; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. și 116 f. num.

Legătură veche, din carton și piele, fără ornamentație la coperte.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „D[oam]na Efrosina Gossesmann au dăruit acesta [sic!] carte bisericei din Cuci. Av[ocat] [?] Gossesmann".

Și în acest caz este vorba de o serie completă, dăruită aceleiași biserici, de una și aceeași persoană.

La Mănăstirea Bogdana se află 16 exemplare ale *Mineiului pe luna iunie* (Buda, 1805).

171. MINEI PE LUNA IULIE, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea și CRV Suceava, p. 215–216.

a. BER 166/4; 36 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (20–17–22; 56–59; 86–85).

Nu are însemnări. Este legat în același volum cu *Mineiul pe luna august.*

b. BER IV 234; 35,5 × 23,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură din carton și piele (la cotor și colțuri).

Însemnare pe f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica «Sf. Vo[i]evozi». Parohia Hociungi. J[udețul] Roman"; alături, ștampila: „România. Plasa Siretul de Jos. Jud[ețul] Roman. Parohia rurală Hociungi. Comuna Hociungi".

c. BER IV 236; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit (latine, creion): „Amintire din ziua de 19 iulie 1923, când m-am iscălit pe acest *Minei*. Cons[tantin] Drăgoi, 9 VII 1923, seminarist, cl. a IV-a".

Exemplarul provine de la Parohia Români (jud. Neamț).

d. BER IV 238; 37 × 25,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură din carton și piele, fără ornamentație.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljești. Jud[ețul] Roman, nr. marcaj 191" (mai sus, ștampila parohiei).

e. BER IV 254; 37 × 24 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură din carton și piele, fără ornamentații, cu titlul *Mineiul [pe] luna lui iulie*, inscripționat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Menii* [sic!] este a[l] Bisăricii Sfântu[lui] mare Mucenic Gheorghie, din Roman. 1844 iuli[e] 15";

– coperta a II-a, interior (caractere latine, creion): „Stafie Niculai".

Exemplarul provine de la parohia în a cărei biserică se afla în iulie 1844.

f. BER IV 266; 35 × 22,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 150 f. num. (lipsește f. de titlu – I nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate. Scenă biblică (Răstignirea) și chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman, a cărei ștampilă o aflăm pe foile de gardă de la început și de la sfârșit.

g. BER IV 267; 35,5 × 22,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent, dar fără cheotori păstrate.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Sf. Nicolae, din Roman (a se vedea ștampila de pe f. I nenum.).

h. BER IV 278; 35 × 22,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 150 f. num.

Legătură din carton și piele; ornamentație cu motive florale, numai pe prima copertă; titlul *Mineiol* [sic!] *[pe] iulie*, inscripționat pe cotor.

Însemnare pe f. 1^r–4^r (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* iaste cumpărat de dum[nea]lui, cămenariu[l] Gavril Eni, spre pominire[a] dum[i]sale și a tot neamul. Și cine va îndrăzni să-l furi, să fii supt blestămul lui D[u]mnezeu și al Maicei lui D[u]mnezeu și [al] tuturor sf[i]nților. 1820, dec[embrie] 6".

Face parte din seria mineielor de la Buda, din 1804–1805, cumpărate de Gavril Eni și dăruite bisericii din Văleni, de unde provin toate (a se vedea mai sus).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 17 exemplare ale acestui *Minei*.

172. MINEIUL PE LUNA AUGUST, Buda, 1805

BRV II (681), p. 456–461. A se vedea și CRV Suceava, p. 216–217.

a. BER 166/4; 36 × 22 cm. Conține 4 f. nenum., 147 f. num. și alte 4 f. nenum.

Nu are însemnări. Este legat în același volum cu *Mineiul pe luna iulie* (a se vedea mai sus, exemplarul **a.**).

b. BER IV 233; 33,5 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 147 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (33–36, 51–58, 63–62).

Însemnare pe f. 1^r (caractere latine, cerneală albastră): „Aparține bisericii filiale Lutca. Paroh pr. Brumaru".

Exemplarul provine de la Parohia Dolești, din fostul județ Roman.

c. BER IV 237; 35,5 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 147 f. num. (lipsesc 4 f. nenum. de la sfârșit).

Legătură din carton, deteriorată, fără cotor.

Însemnări pe f. 93^r, 118^r (caractere latine, creion, cerneală): însemnări pe teme agricole ale lui I. Istrati, datate 18 august 1946 și 26 august 1945 dintre care, ca exemplu, o reproducem pe prima: „18/8/[1]946, am scris. 1946: porumbul copt. În ziua de 16 aug[ust] am tăiat 35 ari [și] 80 centarii [3580 m^2 – n.n.] porumb f[oarte] copt. Notar Istrati").

Exemplarul provine, firește, de la Parohia Români (Neamț).

d. BER IV 245; 35,5 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum., 147 f. num. și alte 4 f. nenum.

Legătură din carton și piele (la cotor și la colțuri).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Hociungi I.

e. BER IV 255; 37 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 147 f. num.

Legătură din carton și piele, fără ornamentație, cu titlul *Mineiul [pe] luna lui avgust* inscripționat, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Sf. Gheorghe, din Roman.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

f. BER IV 279; 35 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum., 147 f. num. și alte 4 f. nenum.

Legătură din carton și piele; ornamentație cu motive florale, pe prima copertă; pe cotor, cu chirilice, inscripționat titlul *Mineiul [pe] avgust.*

Însemnare pe f. 1^{r}–4^{r} (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* iaste cumpărat de dum[nea]lui, cămenariul Gavril Eni. Și cine va fura, să fii supt blăstămul lui D[u]mnezeu și a[l] Maicii lui D[u]mnezeu și a tuturor sf[i]nților. 1820, dec[embrie], 6".

Regăsim aici însemnarea, de-acum bine cunoscută, a mineielor de la Văleni.

g. BER IV 295; 37 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 147 f. num. (lipsesc 4 f. nenum. de la sfârșit).

Legătură din carton și piele, fără ornamentație și fără cotor.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „Do[a]mna Efrosina Gossesmann au dăruit aci[a]stă carte bisericei de la Cuci. Gossesmann".

Și de această dată avem a face cu o însemnare obișnuită pentru mineiele din 1804–1805, provenite de la Cuci (com. Bozieni).

La Mănăstirea Bogdana sunt 19 exemplare ale acestui Minei.

173. STRASTNIC, Blaj, 1804

BRV II (674), p. 452. A se vedea și CRVAS Bacău, cota IV 6; CRVBCU Iași, p. 229; CRV Suceava, p. 208–210.

a. BER 242; 35 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 218 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu rare greșeli (16–18–17–17, 74–76).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Răstignirea) în mijloc, câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice pe margini (coperta I); numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Acest sfânt *Strastnic* l-am cumpărat noi, mai gios iscăliții, și am dat-o [sic!] sfintii biserici care s-au ridicat tot cu cheltuiala noastră, precum, să fii știut, că și biserica cea veche, ci s-au slujit într-însa până acum, 1820, ianuar 20, au fost făcută tot di neamul nostru, iarăși au ridicat-o, tot cu cheltuiala Dum[ni]ilor Sale, dumnealui, moșu[l] Gavriil Păucescu și cu sora dumnealui, Tofana, cu mine și [cu] noi, nepoții dumisale, mai sus pomeniț. Cu ajutorul milostivului Dumnezeu, am ridicat acum pi această sfântă bisărică, ca să fie rugători cătră milostivul Dumnezeu, pentru păcatele pă[ri]nților și a[le] noastre, să aflăm milă înaintea milostivului Dumnezeu în ziua pocăinței și a cinstitului *Strastnic* [carte cuprinzând ritualul slujbelor din Săptămâna Mare – n.n.]. Și am cumpărat-o la leat 1818, martie 4, și l-am [sic!] dat sfintei biserici, spre pomenire. Și s-au slujit în biserica cea veche, cu acest *Strastnic*, până acum, iar de acum, au rămas întru această nouă biserică, spre pomenire. Și pentru ca să fie știut, o am iscălit noi, ctitorii bisericii. Constantin Păucescu, postelnic";

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această carte sfântă este a sfântului lăcaș din satul Păucești, cu hramul Sfinții Vo[i]evozi, spre pomenirea părinților și a ctitorilor, care sânt iscăliți în fila dintâi";

– coperta a II-a, interior (chirilice, cerneală neagră și latine, cerneală albastră): „Această carte este a bisăricii din satul Păucești, cu hramul Sfinții Vo[i]evozi. 1856, aprilie 12".

b. BER IV 11; 35 × 21 cm. Conține 1 f. nenum. și 215 p. num. (lipsesc p. 216–218).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenare cu motive florale (pe prima copertă); fără ornamentație, coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Dulcești, din actualul jud. Neamț.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

c. BER IV 579; 34,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 218 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ruptă, ștearsă) și chenare cu motive florale (I); motive geometrice (II).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

d. BER IV 580; 35 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 218 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu una dintre cele două cheotori păstrată; scenă biblică (Răstignirea) și chenare cu motive florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe a doua.

Însemnări pe p. 145 (caractere latine, creion): „N. Russu, 1884, aprilie 6" (semnat, fără dată, și pe f. I nenum.); „Const[antin] Sârbu, cântăr[eț], tenor I. Precista Mică, 1923, martie 24, Vinirea Patimilor Domnului".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

La Mănăstirea Bogdana se află nu mai puțin de 23 de exemplare ale acestei cărți.

174. DATORINȚELE A SUBDAȚILOR CĂTRĂ MONARHUL LOR, Buda, 1805

BRV II (680), p. 455–456. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 237; CRV Suceava, p. 224.

BER 681; 19 × 12 cm. Conține 3 f. nenum. și 59 p. num.

Legătură din carton și hârtie. Numerotare a paginilor cu cifre arabe, cu unele greșeli (50–55).

Însemnări (caractere latine, cerneală neagră):

– f. I nenum.: „Din biblioteca lui Narcis Crețulescu";

– p. 3–17, aceeași mână: „Această carte este din biblioteca arhiereului Narcis Crețulescu Botoșineanu, profesor și rector de Huși. 1884, martie 31" (alături, ștampila „Narcis C. Botoșineanu, arhiereu, aug[ust] 10, 1881").

175. OCTOIH MIC, Brașov, 1805

BRV II (683), p. 462; IV, p. 274.

a. BER I 58; 17 × 10 cm. Conține 2 f. nenum. și 198 p. num. (lipsesc p. 199–200).

Legătură din carton și piele (la colțuri și la cotor).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Broșteni, din actualul județ Neamț, conform ștampilei de la f. I nenum.

b. BER I 59; 17 × 10,5 cm. Conține p. 5–190 (lipsesc 2 f. nenum. și p. 1–4, 191–200).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări.

176. PENTICOSTAR, Sibiu, 1805

BRV II (685), p. 463. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 232; CRV Suceava, p. 219–220.

a. BER IV 454; 34,5 × 21,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 362 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, ornamentată cu motive florale, pe prima copertă și pe cotor.

Însemnări (caractere latine, creion):

– coperta I, interior: „Acest *Penticostar* este de la biserica din Butnărești" (se repetă la f. I nenum. și la p. 59);

– p. 271: „Dascal Co[n]stantin Dumitru Apostol. 1914".

B.C.U. "M. EMINESCU" IASI

Exemplarul provine de la Parohia Butnăreşti, din actualul judeţ Neamţ.

b. BER IV 455; 33 × 21 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 362 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu rare greşeli (18–9, 242–240).

Legătură veche, din lemn şi piele, la fel ca precedenta.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljeşti".

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

c. BER IV 456; 36 × 23 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 362 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scene biblice (şterse) şi chenare cu motive florale, pe ambele coperte.

Însemnare pe p. 9 (caractere latine, creion): „A. Tiron, 2 mai 1937".

Exemplarul provine de la Parohia Poienari, din actualul judeţ Neamţ, a cărei ştampilă a fost aplicată pe foaia de titlu (I nenum.) şi pe paginile 3, 17, 59.

d. BER IV 457; 35,5 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 362 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale, pe prima copertă; motive geometrice şi florale, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală roşie): „Cântăreţ N. Stafie";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Cântăreţ Ioan Gh. Cozma. Parohia Gâdinţi. Jud[eţul] Roman".

Exemplarul provine de la parohia amintită în ultima însemnare, aflată acum în jud. Neamţ.

e. BER IV 458; 34,5 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 362 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive geometrice (I); numai motive geometrice (II).

Însemnări pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această carte, *Penticostar*, s-au plătit de legat de dumnealui ... [şters] To[a]der, cu soţul său ... [şters], cu doisprezăce lei, ca să fie pomeniţ[i] cu tot neamu[l] lor. 1844 mart[ie] 4"; mai jos (caractere latine, cerneală albastră): „10 iunie 1946. Ciupercă, cântăreţ, Roman".

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Muncel, din actualul judeţ Neamţ.

Alte 7 exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

177. PSALTIRE, Sibiu, 1805

BRV II (686), p. 463. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 232–233; CRV Suceava, p. 220.

a. BER 76; 21,5 × 17,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 230 p. num. (lipsesc 2 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele, aşezată, se pare, invers, căci prima copertă are doar chenare cu motive geometrice, în timp ce pe a doua se mai disting o scenă biblică (ştearsă), în mijloc, iar marginal, chenare cu motive florale.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, creion): „De la anu[l] 1902–1903, a lui Gheorghi Pădure. Din vechime";

– p. 230 (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii di când s-au născut fiul meu Şerban, la anu[l] 1838, no[i]e[m]v[rie] 23, sara, la trii ceasuri di noapte".

b. BER II 186; 21 × 17 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 230 p. num. (exemplar complet).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate. Scenă biblică (ştearsă), în mijloc şi ornamente florale, pe prima copertă; motive florale, pe cotor şi pe coperta a doua.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnare pe f. IV nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte s-au dăruit de Sfinție[a] Sa părintele iconomul Ion Pompilian, bisericei din comuna Trifeștii, jud[ețul] Roman, spre pomenire. 1885, ianuar[ie] 10" (se repetă la p. 6, iar la p. 98 apar numai data și semnătura donatorului).

c. BER II 187; 20,5 × 17 cm. Conține 1 f. nenum. și p. 1–228 (lipsesc primele 3 f. nenum. și p. 149–152, 229–230).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, cu motive florale, pe prima copertă.

Nu are însemnări.

Exemplarul provine de la Parohia Bărcu (acum Goșmani, com. Români, jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează un singur exemplar al acestei *Psaltiri*.

178. Teofilact, TÂLCUIREA CELOR 4 EVANGHELII, Iași, 1805

BRV II (688), p. 466–471; IV, p. 274. A se vedea și CRVAS Bacău, cota III 141; Iași, inv. 14910; CRVBCU Iași, p. 234–235; CRV Suceava, p. 220–221.

a. BER 138a; 34,5 × 24 cm. Conține 6 f. nenum. și 388 p. num.; 3 f. nenum. și 707 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu foarte multe greșeli (50–52–52, 79–73–81, 104–112–106, 114–113–116, 123–122, 133–132–134–138–138–141–138 etc.).

Legătură din carton, fără cotor.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER 138b; 33,5 × 23 cm. Conține 6 f. nenum. și 388 p. num.; 3 f. nenum. și 707 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Răstignirea), câte o floare la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe prima copertă; motive florale și geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări pe f. VI nenum. – p. 6 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carti, ce se numește *Tâlcuirile la 4 Evanghelii*, esti a me[a], a celui ce mai înainte mă voi iscăli, pe care am cumpărat-o drept 30 și 2 lei; Brașoveanu, ce șade pe dulcele Sfintei Mitropolii, în orașu[l] Iași, la anul de la Hristos 1806, febr[uarie] 1. Și cine va îndrăzni vreodată, fără știrea mea, a zice să o fure, să fie blăstămat de sfinții [celor] 4 [E]vanghelii, cum și de toți ceilalți sfinți".

c. BER 138c; 32 × 22 cm. Conține p. 41–388 num. și 3 f. nenum. + aprox. 680 p. num. (lipsesc 6 f. nenum., p. 1–40, 48–53, 58–99, 104–113 + aprox. 27 p. num.).

Legătură veche, din lemn și piele; imagine biblică (Iisus Hristos Pantocrator), câte o floare la fiecare colț, chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); ornament floral, în mijloc, pe coperta a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– p. 200: „Să să știe că s-au scris aici. Și cine a vroi și cine a pute[a], să să scrie aici. Eu, Ștefan …, sân popa David din Puțenii [acum Valea Mărului, jud. Galați – n.n.] și am scris ca să să știe și să pomenească în veci de veci; și cine a citi-o, să o cunoască că-i scrisă de mine … velet 1823, fev[ruarie]";

– p. 248, aceeași mână: „Această carti … esti a bisăricii … . Și di să va întâmpla să se furi sau să se prăpădească și cine îl va găsi pre el [sic!] și nu-l va colăghi [=colibi „a proteja"], fiind bisăricii di drept, să fii afurisit și anatima … în tartar să meargă, cu toți vecinii lor. 1823, ianuarii 30; eu, Ștefanache, am scris";

– p. 662–663 (II), aceeași mână: „Știință să fii de cân[d]u am scris eu, Ștefan Gheorghi [?], sân popa David, sat Puțenii … 1822 …".

d. BER 138d; 32 × 22,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 388 p. num., 3 f. nenum. și 698 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; în mijloc, scenă biblică (Iisus răstignit), la colțuri, cei patru evangheliști, iar pe margine chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); ornament

floral în mijloc, câte o floare la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice (coperta a doua).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această carte [ce] se numește *Chiriacodromion* s-au dăruit Bisericii Sf. Ierarh Nicolae, din Roman, de sufletul răposaților Constantin, Manolii, spre a-l pomeni la sf[ânta] slujbă ... Pomelnic. Vii: Ileana, Anatolie și Dumitru și tot neamul. Morți: Emanoil, Constantin, Maria, Gheorghi, Maria, Elena și tot neamul ... . Prin îndemnarea noastră s-au dăruit ... . Toader, 1 martie";

– f. de gardă de la sfârșit, aceeași mână: „La anu[l] 1852, fiind bisect și Sfânta Înviere au fost la 30 mart[ie], de la ... 12 april[ie] au vinit iarna, ninsoare și viscol, încât nu era cum a [i]eși din casă, fiind troian de omăt mai mare decât un stat de om pe la uni[le] locuri ... pe la 30 apr[ilie] s-au topit ... pe la vii tot se mai afla încă omăt netopit ..... Toader".

e. BER III 501; 30,5 × 21,5 cm. Conține 5 f. nenum. și 388 p. num. + 3 f. nenum. și 708 p. num.

Legătură din carton și piele, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Prezenta carte a legat [sic!] d[om]nii Gheorghe Stan și Gheorghe Birtoc";

– p. 1–3 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a Obștimei paiseți";

– p. 5–15 (la fel): „Această carte s-au dat la biserica de la Brăteşti [fost sat, la est de actualul Ion Creangă, jud. Neamț – n.n.], unde să prăznuieşte hramul Sf[â]ntului Ioan Botezăt[orul], de părintele starețul Dometiian, ca să fie nestrămutată în beserică. Iar carele va îndrăzni a o înstreina de la biserică, să fie supt canon, până când o va întoarce iarăşi la biserică. 1831, april[ie] 2".

Exemplarul provine de la Parohia Stejaru (com. Ion Creangă, jud. Neamț).

f. BER III 502; 31,5 × 22 cm. Conține p. 7–388 + 3 f. nenum. și p. 1–696; lipsesc 5 f. nenum. și p. 1–6 (I) + 697–708 (II).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Broșteni (com. Bahna, jud. Neamț), a cărei ștampilă o aflăm pe interiorul primei coperte.

g. BER III 503; 31,5 × 22 cm. Conține p. 1–388 + 3 f. nenum. și p. 1–692 (lipsesc 5 f. nenum. + p. 693–708).

Legătura nu s-a păstrat.

Însemnări(chirilice, cerneală neagră):

– p. 366–367, I: „La let [1]819 au sărit [i]eşăni târgoveți cu bolohani asupra lui Calimah-Vodă și îndată i-au vinit și maziliia și s-au arătat și o lumină no[a]pte[a], sus, pe cruce[a] bisăricii cei[i] mari, a Sfântului Neculai, în trei nopți";

– p. 332–333, II, aceeași mână: „La an 1822, în săptămâna ce[a] dintăi a sfântului post, joi, sara, au prins arnăuții pe toți turcii, cân[d] au fost în Moldova, cu negustorii, și i-au tă[i]et, din poronc[a] lui Ipsilanti, ce au venit de peste Prut și s-au strâcat pace[a], în anul ..." (tăiată foaia);

– p. 441, aceeași mână: „La anul 1819, fevr[uarie] 28, am însămnat eu, pentru să să știi că au fost pace[a] muscali[lor] cu a turcilor în 7 ani și acu s-au împlinit, în veletu[l] de mai sus arătat".

Exemplarul provine de la Parohia Cordun, de lângă Roman.

h. BER IV 59; 33,5 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 388 p. num. + 3 f. nenum. și 702 p. num. (lipsesc 1 f. nenum. și p. 703–708).

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. III nenum. – p. 13 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte, *Tâlcuirea sfintei evanghelii*, este [a] Obștii starețului Paisie și s-au dat la biserica din satul Brăteștii, cu hramul

Tă[i]erea Capului Sf[ântului] Ioan Botezătorul. Iar cine ar îndrăzni a o lua de la biserică, să fie supt neblagosloveniia Maicii Domnului şi a Sf[ântului] Ioan Botezătoriul. 1816, ghenar, 10".

Exemplarul provine de la Parohia Stejaru (a se vedea mai sus, exemplarul e, originar, inițial, de la aceeaşi mănăstire şi provenind de la aceeaşi parohie).

i. BER IV 60; 33 × 22 cm. Conține 5 f. nenum. şi 388 p. num. + 3 f. nenum. şi 708 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; scenă biblică (ştearsă) şi chenare cu motive florale (I); motive geometrice şi florale (II).

Însemnări:

– f. I–IV, nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]stă sfântă carti, *Tâlcu[l] ivanghelii[i]*, s-au dăruit sfintii biserici din satul Neguşănii, ținutul Romanului, [acum în jud. Bacău – n.n.], ce să numeşti cu hramul Sfinții Voi[e]vozi, de către mini, prezvitera Maria, soțul [sic!] preotului Ioan, răposat, spre veşnica pomenire a tot ne[a]mului nostru, spre a fi nestrămutată în veci. Iară ispitindu-să ciniva, să fii neiartat de celi şapti soboară a Sfinților Părinți şi de Sfinții Voi[e]vozi. Prezvitera Maria ot satul Neguşănii. 1855, ghenar ..." (şters);

– p. 355–357 (la fel): „Această sfântă carti, ci să numeşti ... [şters] esti al [sic!] meu şi l-am dat preotului Costantin, sân Banu, pentru pominire[a] me[a]. Iar cini o va fura, să nu fii [i]ertat. 1832, fev[ruarie] 6. Vasile d[iac]on" [?];

– p. 375–377 (chirilice, cerneală roşie): „Să se ştii di când s-au săvârşit maica noastră, monahiia Casandra, la veletu[l] 1837, septemvrii, în 7zile";

– p. 367, II (chirilice, cerneală cenuşie): „Să să ştii di când m-am hirotonit eu diiacon, la an 1858, april, în 8 zili, iar în 11 [au]gust m-am hirotonit ... 1858, G. P. preut"; la p. 388, I (chirilice, cerneală neagră) se consemna naşterea, la 4 februarie 1860, a unui fiu al preotului Gheorghii Pracolasiu [?].

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni, din actualul județ Neamț.

j. BER IV 61; 33,5 × 22,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 388 p. num. + 3 f. nenum. şi 708 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; scene biblice (şterse), pe ambele coperte, încadrate de chenare cu motive florale.

Nu are însemnări semnificative.

Provine de la Parohia Băluşeşti (com. Icuşeşti, acum în jud. Neamț).

k. BER IV 62; 33 × 22 cm. Conține 6 f. nenum. şi 388 p. num. + 3 f. nenum. şi 708 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; ornament floral şi chenar asemănător, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. III nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Ieromonah Paisie";

– f. I nenum. (latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti" (alături, ştampila Parohiei Dolješti, din comuna Dolješti, județul Roman, de la care provine acest exemplar).

l. BER IV 63; 32,5 × 22,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 388 p. num. + 3 f. nenum. şi 708 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; scene biblice (şterse) şi chenare cu motive florale, pe cele două coperte; pe prima copertă, cu caractere chirilice, inscripționat numele „Ioan monah", iar pe cotor, la fel, titlul *A lui Teofilact tâlcuire la cele 4 evanghelii*.

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală albastră): „Gheorghie legător, al Sfinției Tale mai mic frate, să roagă să nu fii supărat pentru cuvintele ce prin scrisoare l-ai înştiințat, că un D[u]mnezeu ce ştie ... [şters] tuturor, ne va fi şi noao îndreptători"; mai jos, aceeaşi mână: „Primeşte această sf[â]ntă carte, după cum s-au putut a se lega, şi cetind, adu-ți aminte şi de mine, păcătosul. Mart[ie] 12, 1806. Gheorghie legător, al Sfinției Tale frate".

– f. III^{v} – p. 1 (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, *Tâlcuire[a] d[u]mneze[i]eştii ev[an]ghelii*, o am afierosit s[fintei] bisărici din satul Izvorul [acum în com. Ion Creangă, jud. Neamţ – n.n.], unde să prăznu[i]eşte soborul S[fântului] Ioan Botezătoriul, ca să fie pentru cetit în beserică. Iar cine va îndrăzni ca să o înstreineze de la acest loc, să fie supt ne[i]ertat canon, până iarăşi va aduce la acesta sat. Anul 1834, mai 10, Gheorghe shimonah".

Ca şi exemplarele **e** şi **h**, provine de la Parohia Stejaru, iar mai departe, probabil, de la aceeaşi fostă mănăstire Doljeşti, din ţinutul Romanului.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 23 de exemplare ale acestei cărţi.

179. ANTOLOGHION, Iaşi, 1806

BRV II (690), p. 472–475. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 235–236; CRV Suceava, p. 221–222.

a. BER 100; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 399 + 167 + 12 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe erori (27–26–33–30, 35–34–36, 41–43–42–44, 48–48, 51–51, 54–54 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate, dar cu ornamentaţia ştearsă.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Parohia Sf[in]ţi[i] Voievozi Burcioaia – jud. Putna" (acum, în oraşul Adjud, jud. Vrancea – n.n.).

b. BER IV 69; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 399 + 167 + 12 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale, pe prima copertă; a doua copertă, fără ornamentaţie.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Poienari, din actualul judeţ Neamţ.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 20 de exemplare ale acestui *Antologhion*.

180. CEASLOV, Braşov, 1806

BRV II (693), p. 477–478. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 241–242; CRV Suceava, p. 222.

a. BER 256; 20,4 × 15,7 cm. Conţine 1 f. de gardă, 2 f. nenum. şi 606 p. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi p. 607–616). Numerotare veche a paginilor, cu rare greşeli (280–181–282; 328–29–330).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţia ştearsă.

Însemnări:

– f. de gardă, recto (caractere latine, cerneală violetă): „Acest *Ceaslov* bogat este al meu prop[r]iu şi spre ştiinţă, m-am subsemnat. Anul 1879, no[e]mbrie 17, Huşi, S. C. Carare";

– p. 1–9 (chirilice, cerneală brună): „... (lipită bandă albă) sfintii bisărici din Ostopceni, [unde] să cinsteşti şi să prăznu[i]eşti hramul Sfântului Ierarhului Nicolae. Şi pentru ca să nu să înstreinezi, am scris ..." (şters; Ostopceni este, probabil, actualul Românești, din jud. Iaşi);

– p. 288 (jos, chirilice, cerneală neagră): „1823, ghenar 14, s-au întunecat luna, la 2 ceasuri din noapte".

b. BER II 252; 20,5 × 16,5 cm. Conţine p. 97–582 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–96, 583–616).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor, dar cu cele două cheotori metalice; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale (coperta I); motive florale şi geometrice pe coperta a doua.

Însemnări (caractere latine, cerneală violetă):

– p. 228: „Această carte se numeşte *Ceaslov* şi este a lui, prop[r]ii, Trifan Coteanu, pisalt [sic!], comuna Brăteanu [acum Ion Creangă – n.n.], cumpărată de la i[e]romonahul Macarie, din Iaşi, 1912";

– p. 257: „Această carte este a mea prop[r]ie, cumpărată în anul 1932. Trifan A. Coteanu";

– p. 322: „Această car[te], *Ceaslov*, este dată de pomană de perceptorul Alexandru Armeanu; martie, în anul 1921, Trifan A. Coteanu, pisal[t] la parohia Brăteanu";

– p. 463 (jos): „Pr[eot] Gh. Pascal".

Exemplarul provine de la Parohia Ion Creangă, din actualul jud. Neamț.

c. BER II 253; 21 × 16,5 cm. Conține p. 9–612 (lipsesc 4 f. nenum., p. 1–8, 87–94, 219–222, 613–616).

Legătură veche, din lemn şi piele; o cruce în mijloc şi chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Poienari (jud. Neamț).

d. BER II 254; 20,5 × 16 cm. Conține 1 f. de gardă, f. I nenum. (partea de sus a foii de titlu) şi p. 5–616 (lipsesc 3 f. nenum. şi p. 1–4, 73–82, 233–238, 366–368).

Legătură din carton, având cotorul învelit în material textil.

Nu are însemnări demne de luat în seamă. Provine de la Parohia Săcăleni (jud. Neamț).

Alte opt exemplare ale acestui *Ceaslov* se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

181. Ioan Damaschin, DESCOPERIRE A PRAVOSLAVNICEI CREDINȚE, Iaşi, 1806

BRV II (697), p. 482–485; a se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 239–240; CRVBJ Piatra Neamț, p. 73; CRV Suceava, p. 222–224.

a. BER 154a; 25,5 × 16,5 cm. Conține 10 f. nenum. şi 564 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu greşeli (42–48–44, 164–167, 264–267 etc.).

Legătură din carton învelit în piele, cu chenare simple, pe cele două coperte.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Această carti, ci să numeşti *Bogoslovie*, este cumpărată cu drepți bani a[i] celui mai jos iscălit şi după moartea mea, cine o va lua, la sfintele rugăciuni să pomenească acest nume ..... iulii 8, 1815, slujitor .....".

Exemplarul a aparținut Parohiei Sf. Voievozi-Vechi, din Tecuci (a se vedea ştampila acestei parohii, pe f. I nenum.), dar în 1932 se afla deja în Biblioteca Episcopiei Romanului, după cum o arată ştampila din acel an a bibliotecii, aflată pe f. de gardă de la început, pe f. II nenum., la p. 7, 63, 185, 297.

b. BER 154b; 23 × 16,5 cm. Conține 10 f. nenum. şi 564 p. num.

Legătură din carton şi piele (numai la cotor).

Nu are însemnări.

c. BER II 289; 23 × 17 cm. Conține 9 f. nenum. şi 564 p. num.

Legătură din carton învelit în piele; ca ornamentație, un chenar cu motive florale, pe prima copertă.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Iscălitul mai gios am cumpărat această carte ... (şters, neclar) 1837, mai 21 ..." (neclar).

Exemplarul provine de la Parohia Horia, din actualul județ Neamț.

Alte patru exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

182. EVANGHELIE, Sibiu, 1806

BRV II (699), p. 485; IV, p. 276–278. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 237–238; CRV Suceava, p. 224–225.

a. BER 12; 34,5 × 22 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 275 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; scenă biblică (Răstignirea), cei patru evanghelişti şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); scenă biblică (Buna Vestire), motive florale şi geometrice (coperta a doua).

Însemnări pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Criveşti – Roman".

b. BER IV 522; 35 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 276 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu rare greşeli (275–278).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent, dar mai ştearsă.

Însemnări pe f. II^{v} (nenumerotată) – 55^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă *Ivanghelee* [sic!] s-au cumpărat la sat Bahna, pren agiutoriul milostivu[lui] D[u]mnezeu şi a celui ce l-au lăsat inima de au cu[m]p[ă]rat această *Ivanghelee*, să fie întru veşnica pomenire, anume Chiriac Sârbu ... . Ioniţă soţ, ot Bahna şi ctitor. Şi cine va ceti, să zică D[u]mnezeu să-l [i]erte. Let 1814, luna no[i]emvre, 13. Şi s-au dat să fie pe Sfântul Prestol, undè să prăznu[i]esc Sfinţii mai mari Vo[i]evozi în cer, Mihail şi Gavril. Iară care va îmbla să o mute sau să o fure de la locul ei, de unde s-au dat de noi, să fie afurisit".

Exemplarul provine de la Parohia Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ), a cărei ştampilă apare pe foaia de titlu (I, nenum.).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 16 exemplare ale acestei cărţi.

183. LITURGHIE, Sibiu, 1807

BRV IV (315), p. 126. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota II 2972; CRV Suceava, p. 229.

a. BER 52a; 21,5 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 311 p. num. (lipsesc p. 312–316).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una din cheotori păstrată; scenă biblică (Răstignirea), câte o floare la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această *Leturghie* este a preutului Anton şi am făcut schimb cu alta mai vechi. 1854 [?], iulii 10".

b. BER 52b; 21,5 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 316 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; imagine biblică (Iisus Hristos Pantocrator), câte o floare la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); pe coperta a doua, o floare în mijloc, patru la colţuri şi aceleaşi chenare.

Însemnări:

– p. 1 (caractere latine): „Donată de Parohia Avereşti[i] de Jos, jud[eţul] Roman. Paroh preot E. Moran" (în 1932 se afla deja în Biblioteca Episcopiei Romanului, după cum o dovedeşte ştampila din acel an a bibliotecii; a se vedea f. de gardă de la început şi p. 95, 179, 219, 303);

– p. 3 (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă *Liturghie* este a sfintei biserici din satul Izvor [com. I. Creangă, jud. Neamţ – n.n.], unde să prăznuieşte soborul Sf[ântului] Ioan Botezătorul, cumpărat[ă] cu 17 lei bani ... 1854 [?], mai 8".

c. BER II 123; 19,5 × 16,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 316 p. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări de luat în seamă. Exemplarul provine de la Parohia Sfinții Voievozi, din Roman.

d. BER II 127; 22 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 316 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; motive geometrice, pe margini, la ambele coperte (restul șters).

Însemnări:

– f. I, nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „Depun a mea iscălitură pe cartea scumpului meu amic și frate de școală, posesor al acestei cărți. Diacon C. Vasilescu, 1886, octomb[rie] 19. Comuna Elisabeta D[oam]na" (acum Horia – n.n.).

– p. 87 (caractere latine, creion): „Preot Dimitrie Grigoriu";

– p. 309 (caractere chirilice, cerneală neagră): „Pi acest sfânt *Leturghii* [sic!] am scris și eu, robul lui Dumnezeu. 1852, iuni[e], în 3. Costachi Popovici, sachelar".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează 13 exemplare ale cărții.

184. PANNYHIDĂ ȘI LITIA MICĂ, Iași, 1807

BRV II (723), p. 503; IV, p. 281. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 247; CRV Suceava, p. 226.

a. BER 285; 19 × 13,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 28 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; imagine biblică (Iisus Hristos Pantocrator), câte o floare la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); motive florale și geometrice, pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative.

b. BER I 112; 18 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. și 28 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, la cotor și în pânză, la colțuri.

Însemnare pe f. 28^{v} (chirilice de tipar, cerneală brună): „Această carte ce să numește *Panahidă* au dăruit-o părintele protopopul Vasâle de la Iepiscopea [sic!] din Roman, Bisericii Sfântului Gheorghe din Roman. Și am scris eu, care mai jos mă voi și iscăli. Alexandru preut. 1808, oc[tombrie] 20".

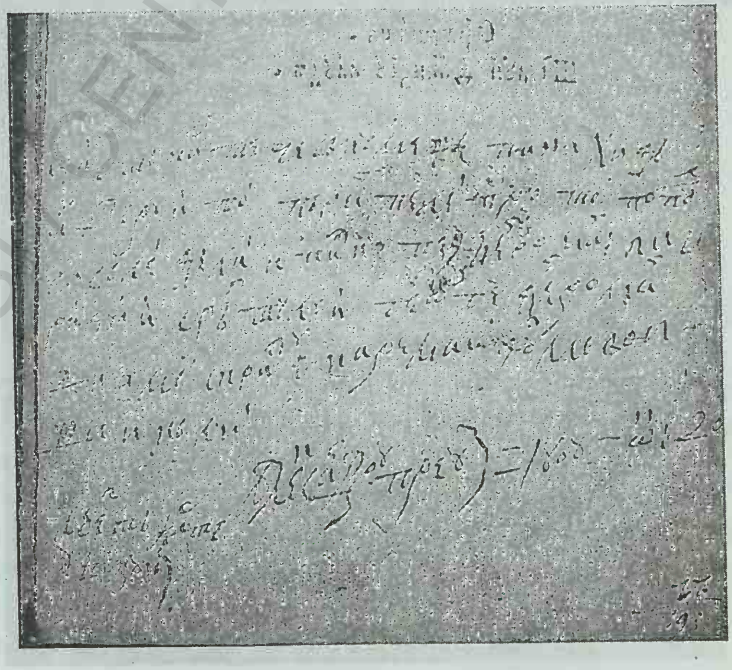

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Exemplarul provine de la Parohia Horia, a cărei ştampilă se află pe foaia de gardă de la început.

c. BER I 113; 19 × 14,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 28 f. num.
Legătură din carton, învelit în piele, la cotor şi la colțuri.
Nu are însemnări semnificative. Exemplarul provine de la Parohia Bătrâneşti, filiala Spiridoneşti (com. Icuşeşti, acum în jud. Neamț).

d. BER I 114; 17,5 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. şi 28 f. num.
Legătură din carton şi piele (la cotor).
Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Sfinții Voievozi, din Roman.

e. BER I 115; 18,5 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. şi 28 f. num.
Legătură din carton, învelit, la cotor, în piele, ornamentată cu motive florale.
Însemnare pe f. 1–2 (chirilice, cerneală brună): „Această *Panahidă* au dăruit preotul Scarlat, de la «Sfinții Vo[i]evozi», anul 1842, april, 28".
Exemplarul provine de la Parohia Sterpu (acum, în municipiul Roman).

f. BER I 116; 19 × 14,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 28 f. num.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Cârligul (com. Dulceşti, acum în jud. Neamț).

g. BER I 117; 19,5 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. şi 28 f. num.
Legătură din carton, învelit în piele, cu o cruce pe prima copertă.

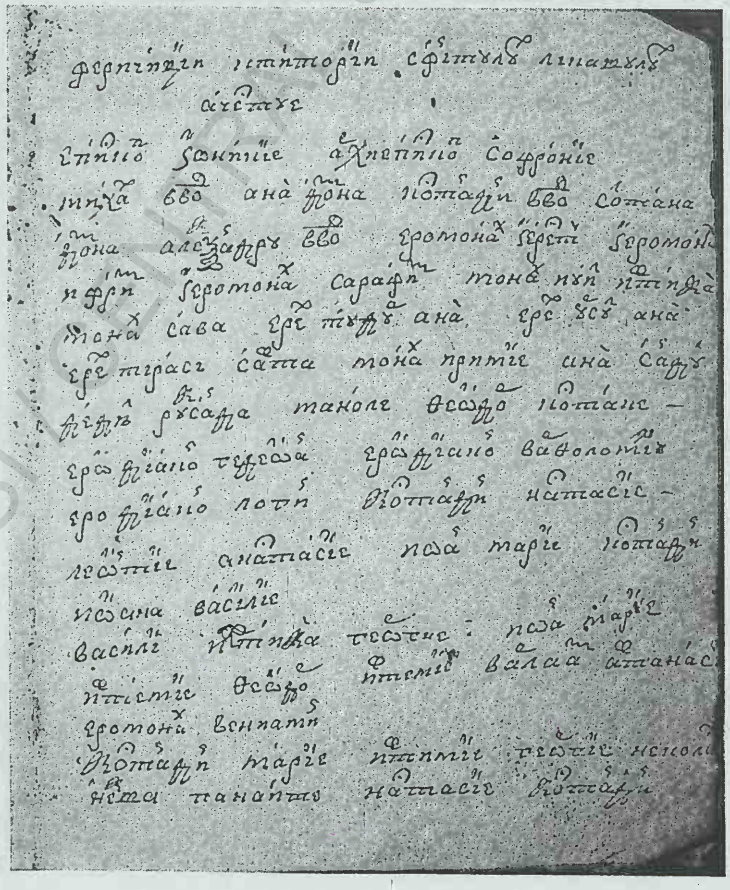

Însemnări pe f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Fericiţii ctitorii [sic!] sfântului lăcaşului acestu[i]e: episcop Io[a]nichie [episcop de Roman între 1747 şi 1769, n.n.], arhiepiscop Sofronie [Sofronie Miclescu, mitropolit al Moldovei între 1851 şi 1860], Mihai-V[oie]vod [Mihail Sturdza, domn al Moldovei între 1834 şi 1849], Ana Do[a]mna, Costandin-V[oie]vod, Soltana Do[a]mna, Alexandru-V[oie]vod, [i]eromonah Iorest, [i]eromonah Ifrim, [i]eromonah Serafim, monah Ioil Iftica, monah Sava, [i]erei Tudur Ana, [i]erei Ursul Ana, [i]erei Tănasă Safta, monah Irimie[a], Ana, Sandul, Dediul, Ruxanda, Manole, Teodor, Costache, [i]erodiacon Ghedeon, [i]erodiacon Vartolomeu, [i]erodiacon Loghin, Costandin, Nastasie, Leontie, Anastasie, Ioan, Marie[a], Costandin, Ioana, Vasilie, Vasile, Iftica, Gheorghie, Ioan, Marie[a], Iftenie, Teodor, Iftemie, Varlaam, Aftanasie, [i]eromonah Veniamin, Costandin, Marie[a], Iftimie, Gheorghie, Necolai, Neacşa, Panaite, Nastasie, Costandin, Măriuţa, Ursul, Mile[a], Pavel, Ecaterina, Mihalache, Ştefan, Marie[a], Irimie[a], Marie[a], Gafiţa, Marie[a], Chiriiac, [i]erei Aron, [i]erei Irimie[a], Ioan, Marie[a], Ecaterina, Ioan, Gheorghie, Necolai, Ioan, Ştefan, Safta, Necolai, Ioan, Parascheva, Marie[a]"; în continuare, cu alt scris (chirilice, cerneală roşiatică şi neagră): „Elena, Smăranda, Petre, Ioan, Dumitru, Vasile, Zmăranda …".

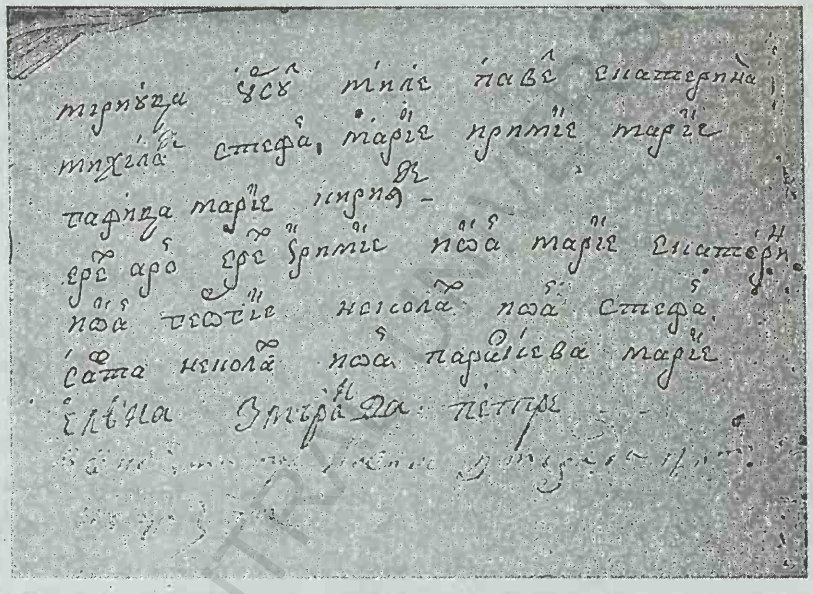

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman.
La Mănăstirea Bogdana sunt patru exemplare ale acestei cărţi.

185. PSALTIRE, Braşov, 1807

BRV II (726), p. 504. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 247.

BER 88; 21 × 17 cm. Conţine 3 f. nenum., 312 p. num. şi o foaie de gardă (lipsesc 1 f. nenum. şi p. 313–320). Numerotare veche a paginilor, cu rare erori (118–121).

Legătură din carton învelit în piele; medalion (Iisus Hristos Pantocrator), ornamente florale şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); la fel pe coperta a doua, exceptând medalionul din mijloc, în locul căruia este o cruce cu motive florale.

Însemnări:

– coperta I (interior, caractere latine, cerneală roşie): „Proprietatea mea, 21 august 1916. Plutonierul Gh. Arariţei, din regimentul 69 i[n]f[anterie]";

– p. 262 (caractere latine, cerneală roşie): „Dorina şi Valeria Bunţescu, judeţul Dorohoi".

Şi la Mănăstirea Bogdana se află un exemplar al acestei cărţi.

186. TÂLCUIREA CELOR ŞAPTE TAINE, Iaşi, 1807

BRV II (729), p. 505–506. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 247; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 73–74; CRV Suceava, p. 227.

a. BER 159; 22 × 16,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 109 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare greşeli (93–84).

Legătură din carton, deteriorată.

Nu are însemnări.

b. BER II 39; 20,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 109 f. num.

Legătură din carton şi piele (la cotor şi la colţuri), cu numele şi data „I. C. preot, 1874", inscripţionate, cu caractere latine, pe prima copertă (aceste iniţiale apar şi pe foaia de titlu, unde, cu chirilice şi cerneală neagră, este notat şi numele „Atanasie Gheorghiescu").

Nu are alte însemnări.

c. BER II 73; 21,5 × 16 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 107 f. num. (lipsesc primele 2 f. nenum. şi f. 108–109, de la sfârşit).

Însemnare pe f. 1^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Bis[erica] «Sf[inţii] Vo[i]evozi» – Hociungi, Roman".

Exemplarul provine de la parohia I din acea localitate (aflată acum în jud. Neamţ).

Alte două exemplare se află la Mănăstirea Bogdana.

187. VIEŢILE SFINŢILOR (LUNA SEPTEMBRIE), M-rea Neamţ, 1807

BRV II (731), p. 507–519. A se vedea şi CRVAS Bacău, cotele III 133, II 294; CRVBCU Iaşi, p. 248; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 74; CRV Suceava, p. 227–229.

a. BER 171/1a; 28,5 × 19 cm. Conţine 12 f. nenum., 40 p. num. şi 253 f. num. Numerotare veche a paginilor sau a filelor, cu multe erori (7–6, 16–16, 29–32, 31–33, 32–34, 33–35 etc.).

Legătură din carton şi piele (la cotor şi la colţuri).

Nu are însemnări importante. Provine din Biblioteca Seminarului Sfântul Gheorghe, din Roman, a cărei ştampilă o găsim pe f. de gardă de la început şi de la sfârşit, iar în interior, pe f. 1^{r}, 97^{r}, 146^{r}, 176^{r}, 202^{r}, 210^{r} etc.

b. BER 171/1b; 30 × 20,5 cm. Conţine 6 f. nenum., 40 p num. şi 253 f. num. (lipsesc 6 f. nenum.).

Legătură din carton, deteriorată.

Nu are însemnări.

c. BER III 130; 30 × 20,5 cm. Conţine 12 f. nenum., 40 p. num. şi 252 f. num. (lipseşte f. 253).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (ştearsă) şi chenare cu motive florale (coperta I); ornament floral şi chenar cu motive florale (coperta a doua).

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljeşti" (alături, ştampila parohiei, din fostul judeţ Roman);

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală brună): „Această carte e a lu[i] Vasile Stamate, anul 1876".

Exemplarul provine de la Parohia Doljeşti.

d. BER III 131; 29,5 × 20,5 cm. Conține 12 f. nenum., 39 p. num. și 252 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație pe coperte, dar cu motive florale pe cotor și cu numele lunii *Septemvrie*, inscripționat cu chirilice.

Însemnări:

– f. I nenum. (latine, creion): „Pre această carte am citit eu toată. 1 august 1976. C. Leonte";

– p. 3–11 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte iaste a sf[â]ntului Schit Giurgenii și de la schit cine o va înstrăina să fie supt canon ne[i]ertat și de Maica D[o]mnului blestemat, până o va întoarce. 1824, apr[ilie] 14".

Exemplarul provine de la Parohia Giurgeni, din actualul jud. Neamț.

e. BER III 132; 32 × 23 cm. Conține 12 f. nenum., 39 p. num. și 252 f. num.

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica «Sf[inții] Vo[i]evozi» Hociungi, j[udețul] Roman".

Exemplarul provine de la acea parohie.

f. BER III 136; 29 × 20 cm. Conține 12 f. nenum., 40 p. num. și 252 f. num.

Legătură nouă, din carton, învelit în pânză.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Horia (jud. Neamț).

g. BER III 138; 31 × 22 cm. Conține 11 f. nenum., 40 p. num. și 253 f. num.

Legătură din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele; pe cotor, ornamente cu motive florale.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere chirilice, cerneală neagră): „Cartea aceasta, de luna sep[tem]vrie, de patimile mucenic[ilor], … este a iscălitului. 1851, fevr[uarie] 20, Miclăușeni" [cândva în județul Roman, acum în jud. Iași – n.n.]; mai jos, aceeași mână: „La [1]832, iulii 19, am cetit și eu, mai gios iscălitul, această sfântă carti … Gheorghi To[a]der" (semnat și la f. 10^{v}, la 24 aprilie 1834, după o însemnare asemănătoare cu prima);

– mai jos (caractere latine, cerneală albastră): „Această carte, intitulată *Viața sfinților*, s-au dăruit bisericei din Elisabeta Do[a]mna, de Vasile Marcu, pentru pomenirea și [i]ertarea păcatelor. Vii: Vasile, Maria, Vasile, Tinca. Morți: Ilie, Vasilica, Catinca și tot neamul celor răposați. 1882, no[i]embri[e] 20";

– pe verso (caractere latine, cerneală neagră): „S-au trecut în *Condica bisericei*, la art. 123, 1882, no[i]embri[e] 20, de preu[t] C[ɔnstantin] Mureșanu" (primul preot al bisericii din nou înființatul sat Elisabeta Doamna, acum Horia – n.n.).

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

h. BER III 139; 27 × 19 cm. Conține 11 f. nenum., 40 p. num. și 251 f. num.

Legătură din carton și piele, cu o cruce pe prima copertă și cu inscripția *Septembre*, pe cotor, cu caractere latine.

Însemnări:

– f. IV–VII nenum. (chirilice, cerneală roșiatică): „Ace[a]stă sfântă carte este a me[a], I. Lovin, cumpărată de la Neculai Croitoru, la anul 1844, mai 12";

– f. VII–X (chirilice, cerneală neagră): „La anul 1841, no[i]emvre, 8 zile, când m-am însurat … de nuosprezeci [sic!] ani, m-am cununat la Biserica Adormire[a] Maici[i] Domnului, în Târgu Ne[a]mțului";

BCUIS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– (caractere latine, cerneală albastră)f. X^{v}, nenum.: „Donat de noi bisericei parohiale din comuna Hociungi, județul Roman, pentru biblioteca parohiei. 1898, februarie 3. C. I. Apostoleanu"; mai jos: „Paroh V. Chiriac".

Exemplarul provine de la Parohia Hociungi I.

i. BER III 515; 30 × 21 cm. Conține 9 f. nenum., 40 p. num., 1 f. nenum. și 253 f. num.

Legătură din carton și piele (la colțuri), fără cotor.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti" (în dreapta, ștampila parohiei, de la începuturile R[epublicii] P[opulare] R[omâne], când încă mai exista județul Roman (a se vedea și p. 7, precum și f. 15^{r}, 74^{r});

– p. 37 (chirilice, cerneală neagră): „138 de ani sânt de la prestăvire[a] [= moartea, n.n.] pre[a]osfințitului mitropolit Dimitrie al Rostovului [autorul originalului rusesc al cărții – n.n.]. 1847, săptem[vrie] 28";

– f. de gardă de la sfârșit (la fel): „Ace[a]stă sf[â]ntă carte, cine o va citi …".

Exemplarul provine de la Parohia Dolješti.

La Mănăstirea Bogdana sunt 13 exemplare ale acestei cărți.

188. OCTOIH MIC, Sibiu, 1808

BRV II (745), p. 534.

BER I 57; 17 × 9,5 cm. Conține p. 5–180 și 3 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele; motive florale și geometrice, pe prima copertă; numai motive geometrice, pe a doua.

Însemnări:

– coperta I, exterior (etichetă, caractere latine, cerneală albastră): „Parohia Bârjoveni I. Com. Secuieni, jud. Neamț. Filiala Unceşti. Pr. Stănescu Grigore";

– coperta I, interior (caractere latine, creion): „Cântăreț V. Zamă. 1924";

– f. de gardă de la sfârșit, aceeași mână (la fel): „Cântăreț V. Zamă. Spre eternă aducere aminte, de când eram cântăreț în Parohia Bârjoveni, 1934, V. Zamă" (o însemnare de același fel și pe f. de gardă de la început).

Exemplarul provine din locul indicat pe eticheta lipită în exteriorul primei coperte.

189. Ioan Bob, FORMA CLERULUI ȘI A PĂSTORULUI BUN, Blaj, 1809

BRV III (756), p. 1–3.

BER 398; 17,5 × 10,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 100 + 206 + 156 + 172 p. num.

Legătură din carton și piele (la cotor și la colțuri).

Însemnări:

– coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Cartea aceasta este a lui Ioan Anderco, clericului din Sâmbăta Mare [Mănăstirea Sâmbăta, jud. Sibiu – n.n.]; au cumpărat cu un florint, în an[ul] 1830";

– tot acolo (chirilice, cerneală brună): „Cetită prin Ioan Arterco [sic!], cleric, diac de la Sâmbăta Mare, fiind teolog în Sâmbăta Mare. 1835";

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „În 24 fevruarie, în anul 1822, noaptea, au fost furtună grea, au tunat și au fulgerat toată noaptea … . Scris-am eu, Ștefan".

BCU Cluj / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

190. CARTE DE RUGĂCIUNI, Iaşi, 1809

BRV III (758), p. 3–4. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 255–256; CRV Suceava, p. 231.

a. BER 346a; 21 × 16,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 30 f. num.
Legătură din carton şi hârtie, fără cotor.
Nu are însemnări.

b. BER 346b; 20,5 × 17,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 30 f. num.
Legătură asemănătoare, ca aspect şi ca stare, cu aceea a exemplarului precedent.
Însemnare pe f. I–III (chirilice, cerneală brună): „Acest *Molebnic* [sic!] iaste al sfintei Episcopii Huşi".
La Mănăstirea Bogdana mai există un exemplar al acestei cărţi.

191. LITURGHII, Sibiu, 1809

BRV III (764), p. 5–6. A se vedea şi CRV Suceava, p. 231.

a. BER 46; 21,5 × 17,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 1 f. nenum., 336 p. num. şi altă foaie de gardă.
Legătură din lemn şi piele, cu cele două cheotori metalice păstrate; scenă biblică (Răstignirea), ornamente şi chenar cu motive florale (coperta I); ornamente florale, în mijloc şi la colţuri (coperta a doua).
Însemnări:
– f. de gardă de la început, recto (caractere latine, creion): „Adjudul Vechi";
– coperta finală (interior, caractere latine, creion) „Această carte s-au legat di mini, Petrachi Corbu, din Homocea [acum în jud. Vrancea – n.n.], la anul 1880, fevroar [sic!] 11".

b. BER 53; 22 × 17,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 316 p. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipsesc partea de sus a primei coperte şi cotorul).
Însemnare pe f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Cristeşti – Roman".

c. BER II 126; 20,5 × 16 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 316 p. num.
Legătură veche, din lemn şi piele, cu ambele cheotori păstrate; scenă biblică (ştearsă) şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); motive geometrice, pe coperta a doua.
Însemnări pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Şi această carti să se ştii când … (şters, neclar) Bisăricei Adormirii Maicii Domnului, adică Precista Mică, din oraş Romanului. Mâna me[a] au scris aice şi, murind, va putrezi, iară cine va ceti, să zică Dum[ne]zeu să-l [i]erti! 1847, avgust 20"; mai jos, acelaşi scris: „Velet 1854, Sfintele Paşti, mai 22; 1856, aprili[e] 15 – Sfintele Paşti; 1857, Sfintele Paşti, aprili[e] 7; 1858, Sfintele Paşti, marti[e] 23; 1859, Sfintele Paşti, aprili[e] 12; velet 1860, Sfintele Paşti, aprili[e] 3".
Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.
Un alt exemplar al cărţii se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

192. Petru Maior, PROPOVEDANII LA ÎNGROPĂCIUNEA OAMENILOR MORŢI, Buda, 1809

BRV III (766), p. 6–10. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 257–258; CRVBJ Galaţi, p. 80; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 75; CRV Suceava, p. 231–232.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

BER 142; 23,5 × 20,5 cm. Conține 5 f. nenum. și 304 f. num. + 3 f. nenum. și 139 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (94–97, 160–162–162, 170–172–172, I; 66–69, II).

Legătură din carton, având cotorul invelit în piele.

Nu are însemnări. Ştampila veche „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman" (a se vedea f. 11, 13, 77, 183 etc.) poate reprezenta un indiciu asupra provenienței cărții.

193. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA OCTOMBRIE), Mănăstirea Neamț, 1809

BRV III (773), p. 15–20. A se vedea și CRVBJ Piatra Neamț, p. 75–76; CRV Suceava, p. 232–234.

a. BER 171/2b; 34,5 × 21,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 174 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greșeli (6–6–8, 23–22–25–25, 72–79–74, 75–78, 137–139–139, 166–166–168).

Legătură din carton, învelit în piele, cu titlul *Octombrie*, inscripționat, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări. Provine din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman, a cărei ştampilă se află pe f. de gardă de la început și pe f. 64, 145.

b. BER IV 104; 36 × 23 cm. Conține 3 f. nenum. și 171 f. num.

Legătură din carton și piele (la colțuri și la cotor).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Dăruită de D[um]itru Dantu și cu Ana. 2 XI [1]920";

– f. 1^{r}–37^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte, mult folositoare, iaste a me[a], adică a cumpărătorului ei, Co[n]standin Ioan, blănariul, din Botoșani, pe care o am cumpărat împreună cu alte unsprăzăci, ce sânt cuprinzătoare peste tot anul, pe care am plătit prețul lor, doau[ă] suti și șasăsprăzăci lei, la dumnealui chir Gheorghi Atanasiu, băcalu[l], tot din Botoșani. Și pentru ca să fie știută și de tot [sic!] cunoscut[ă] și cu neputință a să tăinui de nimine, nice la un locul [sic!], o am scris cu aceste cuvinte și o am iscălit. Co[n]standin Ioan".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

c. BER IV 162; 37,5 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. și 173 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. I nenum. – 4^{r} (chirilice, cerneală neagră): „1827, mart[ie] 27. Aceasta este carte[a] *Luna lui oct[om]v[rie]*, fiind dăruită a me[a] și în satul Pipirigul ot Ploton [parte a satului Pipirig, jud. Neamț – n.n.], făcându-se biserică, eu, ca un ... [șters] am afirosit [= afierosit „dedicat; donat"] această carte numitei biserici, dimpreună și cu aceşti bani, treisprezece lei, de la Ioniță Curcă din Cujbeni [fost sat, înglobat în satul Pipirig – n.n.], doi lei de [la] Sava tij [= tot de acolo, n.n.] și doi lei pol [= și jumătate, n.n.] de la Niță Blaga din Farcaşa [la nord-vest de Pipirig, peste munte, în valea Bistriței – n.n.], pentru veşnica pomenire a mea și a tot neamul mieu. Amin. Și poftesc pe părintele Zahariia d[u]hov[ni]c și pre toți sfinții și preoții de la acest sfânt lăcaş al lui Dumnezeu ca să fie următori întru toate, întocma[i] și urmând, să fiți [i]ertați și blagosloviți ... ca pre noi ... să ne pomeniți. Eu, Irinarh d[u]hov[nic], ieroschimonah ot Pocrov, a Sf[in]tii M[ănăstiri] Neamțul, 1827, mart[ie] 13"; (la f. 2, tot cu chirilice, cerneală neagră, dar cu alt scris, intercalate cuvintele: „nestrămutându-să de la numitul locaş, adecă de la Plotun și de la bisărica ce i s-au numit hramul Sfântul Mucenic Dimitrie");

– f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „La anul una mii opt sute nou[ă]zăci și unu, i[a]nuari[e], în 5 zâli, de ajunul Sfântului Botez, pi când preutu[l] Ion Trăistaru umbla cu agiunu[l] prin sat, a fost mari viscol, cu omăt și vânt mari. I. Vasiliu" (același semnează la f. 147^{r}, în ianuarie 1891, la f. 192^{v}, în februarie 1891, pe interiorul copertei a doua, în octombrie 1891);

– f. 193^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte iaste dăruită la … [lipit] la Plutunu şi oricine să va … [lipit] de la sfântul lăcaş ce iaste … [lipit] [Sfân]tului Dimitrie …".

Exemplarul provine de la Parohia Cârlig (com. Dulceşti, jud. Neamţ).

d. BER IV 164; 37,5 × 23 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 174 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; fără ornamentaţie la coperte; motive florale şi numele lunii „octomvrie", pe cotor.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– coperta I, interior: „Toader Ionovici"; acelaşi, pe f. de gardă de la sfârşit: „Să ştie că am scris eu aice, numele meu este aista, Toader Ionovici";

– f. 1^{r}: „Vasile sechilarie";

– f. de gardă de la sfârşit, verso: La 1830, oc[tom]v[rie] 7, am dat bă[i]eţi[i] la şco[a]lă, la părintele Parfeni[e], să să ştie. La 1837, fev[ruarie] 8, am cetit această carti" (mai jos, semnează din nou „Toader Ionovici").

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

e. BER IV 386; 37 × 23 cm. Conţine f. 5–174 num. (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–4, 108–114, 117–118).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Schimbarea la Faţă, din Roman.

La Mănăstirea Bogdana se află 12 exemplare ale acestei cărţi.

194. OCTOIH MIC, Braşov, 1810

BRV III (782), p. 28. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota I 155.

BER I 31; 16,5 × 10 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 200 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; chenar cu motive florale, pe prima copertă.

Nu are însemnări importante.

195. PSALTIRE, Braşov, 1810

BRV III (783), p. 28–29. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 261; CRV Suceava, p. 235.

BER II 134; 20 × 15,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 318 p. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi p. 319–324).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; chenare cu motive florale, pe ambele coperte.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, creion) „Domnului Gh. Dascălu";

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Această *Psaltiri* este cu[m]părată di mini …" (în continuare, textul celei mai vechi şi mai importante însemnări a fost şters).

Exemplarul provine de la Parohia Butnăreşti (com. Secuieni, jud. Neamţ).

Alte patru exemplare ale acestei *Psaltiri* se află la Mănăstirea Bogdana.

196. BUCOAVNĂ, Braşov, 1811

BRV IV (342), p. 132.

BER I 51; 16,5 × 10,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi p. 3–80 num. (lipsesc p. 81–84).

Legătură din carton, cu o cruce în mijloc şi un chenar, pe prima copertă.

Nu are însemnări.

Provine de la Parohia Oniceni, din actualul jud. Neamţ.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

197. CHIRIACODROMION, Mănăstirea Neamţ, 1811

BRV III (790), p. 31–41. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 262; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 76; CRV Suceava, p. 235–236.

a. BER 106a; 35 × 21,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 382 + 510 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (82–93, 96–98, 88–99–90–101–92, 138–137, 140–143, I; 224–285, 405–405–406–408, II).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu o cheotoare păstrată; ornament floral în mijloc, câte o floare la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); motive florale şi geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a bisericii di la Cuci şi esti hramul Adormirea Maicii Domnului. 1828, fevr[uarie]";

– f. de gardă de la început (caractere latine, pix verde): „Parohia Cuci – Roman. Pr[eot] I. Pigui";

– coperta a doua, interior (caractere latine, creion): „În această sfântă carte am citit şi eu, păcătosul Victor Andrieş. 20 iulie 1932".

b. BER 106b; 34 × 21,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 382 + 510 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentaţia ştearsă (se mai distinge, pe coperta I, un chenar cu motive florale şi geometrice).

Însemnare pe f. II–VIII nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carte, ce să numeşte *Tâlcuiala a sf. Apostol*, s-a afierosit de Preosfinţia Sa arhiepiscopul şi mitropolitul a toată Moldavia, Veniamin, la sf[ântul] Schit Orgu[i]eştii Noi, ca să-i fie pomană şi cartea sfân[tă], neclintită de la sf[ântul] schit. Iar cine ar îndrăzni a o înstreina, să fie neiertat şi supt canon. 1812, mai 4".

O nouă donaţie a mitropolitului Veniamin Costache; schitul respectiv se află acum în Eparhia Huşilor.

c. BER 106c; 33,5 × 21,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 328 p. num. (lipsesc cele 510 p. ale părţii a doua a cărţii).

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale şi geometrice, pe cele două coperte şi titlul, cu chirilice, pe cotor.

Provine de la „Parohia Hăbăşeşti, com. Strunga. Plasa Siretul de Sus, jud. Roman" (a se vedea ştampila de pe f. I, II, VIII nenum.).

d. BER 106d; 34 × 22 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 328 + 510 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; chenare cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte.

Nu are însemnări.

e. BER 106e; 33 × 21,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 328 + 500 p. num. (lipsesc p. 493–496 şi alte 10 p. de la sfârşit, 501–510).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări.

f. BER IV 51; 34,5 × 21,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 328 + 510 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele, cu chenare florale pe ambele coperte şi cu titlul, scris cu chirilice, pe cotor.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală neagră:

– f. de gardă de la început: „La anu[l] o mie opt sute cinzăci şi patru, iunii, în 17; la anu[l] o mii opt sute cinzăci şi tri[i], iuni[i], în 14; am scris pentru ca să să ştii de când au fost holerie" (sic!);

– pe versoul foii de gardă: „Am cetit la anul mântuirei, 1860, ianuar, 9 zile. Mircea ierodiacon";

– p. 69: „Gherman, d[u]hov[ni]c, din Sf[ânta] Mă[năstire] Neamț" (semnează și la p. 445);

– p. 114–115: „Pe această carte, anul 1858, no[i]emvrie, în 27, cetind eu, am văzut aice că amândouă aceste fețe cuprind tot un tipar și spre știință, am iscălit cu mâna me[a], fiind leturghisitor în târgușorul Bozienii. Vasile Cosma, iconom și blagocin" (= administrator, n.n.).

Exemplarul provine de la Parohia Ruginoasa (jud. Neamț).

g. BER IV 52; 34 × 21,5 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 510 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere chirilice, cerneală neagră): „Acestă carte este a sfintei M[ănăstiri] Dolješti …";

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti";

– f. II nenum. (la fel): Aparține Parohiei Dolješti – Roman. Paroh preot V. Brumăraşu" (alături, ștampila: „România, Parohia Dolješti, com. Dolješti. Plasa Siret de Sus, jud. Roman, 1893).

– p. 10 (latine, creion): „Preot V. D. Brumăraşu, 27 octombrie 1939, Dolješti".

h. BER IV 53; 32,5 × 21,5 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 510 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele; imagine biblică (Maica Domnului cu Pruncul Iisus) și chenar cu motive florale (coperta I); o floare și chenar cu motive florale (coperta a II-a).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală violetă): „Această carte s-au dat de subscrisul bisericei cu patronu[l] Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. 1881, martie 13. Athanasie Gheorghiu. Roman";

– f. I nenum., același scris: „Donată de subscrisul bisericei Sfinților Vo[i]evozi, din orașul Roman. 1881, martie 15. Athanasie Gheorghiu";

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Anu[l] [1]834, av[gust] 27, s-au născut Gherman [?] [i]erei".

Exemplarul provine de la biserica unde a fost donat în anul 1881.

i. BER IV 54; 34 × 21,5 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 510 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele, cu chenar floral, pe prima copertă, cu motive geometrice, pe coperta a doua și cu titlul *Chiriacodromion*, inscripționat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a Beserecii Sf[inți]lor V[oie]vozi din orașul Romanului. Ioan sachelarie …".

Provine de la aceeași biserică, nu mai că nu cunoaștem anul donației.

j. BER IV 55; 32 × 20 cm. Conține 10 f. nenum. și 328 + 508 p. num. (lipsesc 1 f. nenum. și p. 509–510 de la sfârșit).

Legătură din carton, învelit în piele, cu titlul *Viețile sfinților* și cu numele proprietarului, pr. A. Ionescu, inscripționate, cu caractere latine, pe cotor, respectiv, pe prima copertă.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală neagră): „Acest *Chiriacodromion* este proprietatea bisericei filiale «Sf. Voi[e]vozi» din satul Po[i]enile Oancei [com. Stănița, acum în jud. Neamț – n.n.] și este procurat prin vechiul inventar. Paroh pr. Pamfil Cădere";

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Să se știi de când s-au cutremurat pământul, la 1838, ghenar 11, la 4 ceasuri din no[a]pte";

Exemplarul provine de la Parohia Todireni, a cărei veche ștampilă o aflăm pe f. de gardă de la început: „Parohia Todireni. Comuna Stănița. Județul Roman. Cap. II, nr. 16. 1928, dechemvrie 31".

k. BER IV 56; 33 × 21,5 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 504 p. num. (lipsesc p. 235–238, 251–254, 331–332, 505–510).

Legătură din carton, învelit în piele, foarte deteriorată (fără cotor).

Nu are însemnări semnificative.

l. BER IV 57; 32,5 × 21 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 510 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele (la cotor și la colțuri).

Nu are însemnări semnificative.

m. BER IV 58; 32,5 × 21 cm. Conține 11 f. nenum. și 328 + 510 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale, pe coperte și titlul, *Chiriacodromion*, inscripționat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această carte s-au afierosit bisericii din sf[â]n[ta] M[ă]n[ăstire] Precista, din Roman, de către ... [șters, neclar]. Anul 1843, mai, 6 zile".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman (a se vedea și ștampila de pe interiorul primei coperte și de pe f. de gardă de la început).

Alte 12 exemplare ale acestei cărți se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

198. MOLITVENIC, Brașov, 1811

BRV III (794), p. 45–47; IV, p. 289. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 263.

a. BER 180a; 23 × 17,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 562 p. num. + 3 f. nenum. (lipsește 1 f. nenum. de la sfârșit). Numerotarea veche a paginilor, cu unele erori (192–159, 168–153–164, 166–209, 210–215).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenare cu motive geometrice și florale, pe prima copertă; ornament floral și chenare identice, pe coperta a doua.

Însemnări cu același scris peste tot (chirilice, cerneală neagră); f. III nenum.: „La let 1842, no[i]em[brie] 18, a răposat cumnatu[l] meu Vasili, în Postul Nașterii"; f. IV nenum.: „Să să știe di când s-au născut fi[i]ca noastră, anume Ana, la anu[l] 1831, fevruarie 18, și au și răposat a doua zi, în ziua de Moși"; pe verso: „La anul 1859, s-au ivit un izvor la moșia Punceşti și cine-i mers acolo, să vindică. În zilile domnului Alecu Cuza [Alexandru Ioan Cuza – n.n.] și am însemnat"; „Velet 1864, făurar 1, am căsătorit pi ficiorul nostru Mihalache. Ș-am însămnat spre știință. Dascălu[l] bisăricii, Timotei, 1864, făurar 1"; p. 50: „Velet, la anul [sic!] 1857, aprilii 1, s-a născut fiul nostru Toader și s-a botezat la 14 aprilie. Ș-am însămnat pintru știință. 1857, apr[ilie] 1. Dascălu[l] bisăricii, Timotei"; p. 71: „La anul 1845 s-au născut ficiorul nostru, mart 8, ș-au răposat mart 24"; p. 410: „La let 1841, sept[embrie], s-au născut fiul nostru Mihalache"; p. 522: „1871, iulii, în ziua dintăi, s-au născut nepotu[l] nostru Gheorghi ... Dascălu[l] Gheorghi Timotei, 1871, 21 iulii"; p. 562: „Să se știi di când s-au născut fiul nostru, anume Văsălii, 1817, ghinar, 28".

b. BER 180b; 22 × 16 cm. Conține 4 f. nenum., 562 p. num. și alte 4 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; ornamentația ștearsă.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală neagră:

– f. de gardă de la început: „Aceast *Molivtelnic* [este] a domnului Ghiorghi și l-am dăruit părintelui Ghiorghi ... [șters, neclar], pentru mântuirea sufletului meu ...";

– p. 498–499: „Să se știi că această carte este a babii ... [rupt], mătușa lui popii [sic!] Ion, din satul Chilii [?]".

Pe unele pagini se află ștampila cu textul „Parohia Sf. Voievozi, com. Țepu, jud. Tecuci", alături de aceea a Episcopiei Romanului (p. 65, 201, 331, 369, 431, 561).

c. BER 180c; 23 × 18 cm. Conține 4 f. nenum., 562 p. num. și alte 4 f. nenum.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului **a.**

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere chirilice, creion): „Acest Sfânt *Moliftelnic* este a[l] preutului Ștefan Grigoriță, cumpărat la anul 1847, di Sfinția Sa părintile Viniamin, și l-au adus la Sfinția Sa părintili ...".

– aceeași foaie, pe verso (caractere chirilice, cerneală mov): „Să să știi di când s-au căsătorit ginirili meu, Gheorghi Gafton, cu fiica me[a], Anica Popovici, la anul 1881. Duminică, la 25 ianuarii, s-au citit logodna, de preotul Ioan Ionescu, și duminică, la 8 februarie [ora] 12, s-au citit cununia, di protoiereul județului, Gheorghi Dimitriu, împreună cu preotul Gheorghi Zotinca, din Blânzi [jud. Galați – n.n.], și preotul Ion Ionescu din Puțeni [acum Valea Mărului, jud. Galați – n.n.], în Biserica ... Precistei. Nun mari d[om]nul Ghiță și Radovici ... și cu părintili am scris, spre știință. G. Popovici";

– p. 286 (caractere latine, cerneală mov): „Am scris aici spre eterna mea amintire și dulce pomenire. Diacon Gh. Gafton, 1886, mai 13, Puțeni"; p. 139 (aceeași mână): „1886, sept[embrie] 27, Puțeni. Preut Gh. N. Gafton; pomeniți-mă" (se repetă la p. 321);

– p. 305 (caractere latine, cerneală mov): „Să se știe di când au fost brumă groasă, la 8 mai, anul 1876 ... tot în acest an au fost și lăcusti. G. Popovici";

– f. de gardă de la sfârșit (caractere chirilice, cerneală albastră): „Acest sfânt și dumnezeiesc *Moliftelnic* esti a preotului Ștefan Grigorii, legat de Sfinția Sa părintele Veniamin, din sfânta Mănăstire Adam [jud. Galați – n.n.], la anul 1848, august 15 zile. Și di să va întâmpla ca să-l prăpădească sau să-l furi cineva, să fii blestemat de toți sfinții din el și de pre pământ. Smeritul Grigori Ștefan".

d. BER I 131; 18,5 × 14,5 cm. Conține f. 122–355 num. (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–121, 356–562 și alte 4 f. nenum.).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnări:

– (caractere chirilice, cerneală neagră) f. 173^{r}: „Să se știi di când m-am făcut preut, la anul 1847, april 15 zili, marți. Ierei Gheorghi Nastasiu"; f. 190^{r}: „Meletie episcop" (episcop de Roman între iunie 1826 și februarie 1844 – n.n.);

– f. 199^{v}–200^{r} (caractere chirilice, cerneală roșiatică): „Să se știi di când s-au născut fiiul meu, Costachi, la anul 1844, mai 7".

Exemplarul provine de la Parohia Todireni (com. Stănița, acum în jud. Neamț).

e. BER II 27; 20 × 15,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 562 p. num. (lipsesc 1 f. nenum. de la început și 4 f. nenum. de la sfârșit).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; câte o cruce în mijloc, pe ambele coperte, iar pe prima, și un chenar cu motive florale.

Însemnări:

– f. III nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „În anul 1943, această carte are 77 ani de la facerea ei. Th. Grigoraș, cântăreț, Crăiești, 1943"; pe verso (la fel): „Legată de mine, în 1943. [A] fost distrusă"; aceeași persoană semnează aici, în același loc și în aceeași calitate; la fel, în 1942–1943, la p. 473;

– pe aceeași foaie, mai jos (caractere latine, cerneală neagră): „1877, aprilie 17 zile. Această carte bisericească s-au cumpărat la anul 1877, luna aprili[i], în 17 zile, de către mine, locuitor în această comună. Eu, Gheorghi M. Cucer ..." [tăiată foaia];

– mai jos (la fel): „1878, decembre. În această lună, anume decembre, în 2 [?], am venit preut la ace[a]stă comună, anume Cră[i]ești, plasa Fundu[l], județul Roman. Preut Al. Severin, fiind absolvent di seminariu la M[ănăsti]rea Socola, din Iași, în anul 1876, luna iunie, 20 zile";

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

– p. 158 (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte bisericească este citită de mine. Gheorghi V. Stanca. Crăieşti, 12 ianuarie 1953".

Exemplarul provine de la „Parohia Cră[i]eşti, com. Bozieni, judeţul Roman" (a se vedea ştampila veche, de la p. 137, 305, 467, precum şi ştampila nouă, de pe prima copertă şi de pe primele file şi pagini).

f. BER II 28; 21,5 × 16 cm. Conţine 2 f. nenum., 562 p. şi alte 3 f. nenum. (lipsesc 2 f. nenum. de la început, una de la sfârşit şi p. 233–234).

Legătură veche, din lemn şi piele; o cruce în mijloc, chenar cu motive geometrice, pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. III nenum. (caractere latine, creion): „Cântar[eţ] V. V. Voboreanu";

– f. 324^{v}–327^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Să se ştii de când am venit la sfâ[n]ta Mănăstire Răchitoasa [acum în jud. Bacău – n.n.], în zilele pre[a]luminatului dumnului [sic!] Mihai Grigorii Suţul-Voi[e]vod, la let 1820, săptămvrii 8. Ioniţă, preot ot Ocheşeşti" [acum în jud. Galaţi – n.n.]; f. 327^{v}–328^{r}: „La anul [1]824 au adormit întru D[o]mnul fiiul mieu Gavril, la Eşi, în spital";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală violetă): „În anul 1877, no[i]emvri[e] 27 spri 28, noaptea, s-au luat Plevna, di către trupili rusă şi române, cu mul[te] asalturi di puteri. 1877, no[i]em[brie] 30. G. P. iconom".

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni, din actualul judeţ Neamţ.

g. BER II 35; 20,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 562 p. num. (lipsesc cele 4 f. nenum. de la sfârşit).

Legătură din carton şi pânză, având cotorul învelit în piele.

Însemnări pe p. 2–10 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Molitvelnic* s-au dat de sfântul părinte Benedect [sic!], împreună cu o *Leturghie*, tot de Braşov, la sf[ânta] Mănăstire Precista, din Roman, pentru pomenirea lui şi a părinţilor lui. Şi să aibă datorie preoţii ce vor sluji la mănăstire[a] de sus arătată a pomeni aceste nume: ieroshimonah Benedict, Ioan, Elena, Marie[a], Ecaterina, Parascheva, Ecaterina, Elena. Şi au răposat ieroshimonahul Benedict la anul 1817, no[ie]m[brie] 3, şi eu, ieromonah Paisie, am scris".

Exemplarul provine de la Biserica Precista Mare, din Roman (a se vedea ştampila acestei parohii, pe interiorul primei coperte şi pe f. I nenum.).

h. BER II 36; 19 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 566 p. num. (lipsesc p. 17–18, 201–202).

Legătură din carton, deteriorată.

Însemnări:

– p. 158 (caractere latine, cerneală neagră): „Preot G. Banul. Spre ştiinţă, de când au nins la Zioa Crucii: spre 14, no[a]pte[a], au început a plo[u]a, spre 15 au început a ninge şi au nins până la 16, sara, dar n-au înghеţat noaptea şi la 17 s-au luat omătul care se pusese de o palmă. 1867" (27–29 septembrie 1867 – n.n.); p. 192: „Subsemnatul, preot Gheorghi Banu, oferez [sic!] acest *Molitvenic* bisericii din Trifeşti, cu hramul Înălţarea Domnului şi Sf. Ierarh Necolai, pentru pomenire. Pr. G. Banul, 1879, ianuarie, 19";

– p. 165–169 (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când m-am căsătorit, la velet 1839, în luna lu[i] mai, în 21 şi m-am hirotonisât preot, la let 1842 ..." (tăiată foaia);

– p. 531 (chirilice, cerneală neagră): „Această carti esti a preotului Calist, răposatului, spre pomenire ... [şters]";

– coperta a doua, interior (latine, creion): „C. Tansanu, cântăreţ în comuna Trifeşti. 6/7/[1]934" (semnat şi la f. I nenum., precum şi la p. 51).

Alte 15 exemplare ale acestei cărţi se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

199. OCTOIH, Buda, 1811

BRV III (796), p. 47–50. A se vedea şi CRVAS Bacău, inv. 2355; CRVBCU Iaşi, p. 263–264; CRV Suceava, p. 236–237.

a. BER 210a; 34,5 × 22 cm. Conține 3 f. nenum. şi 353 f. num.

Numerotare veche a filelor, cu unele erori (54–54, 97–99, 136–128, 133–135, 200–202; câte două f. nenum. după f. 206 şi 284).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornament floral şi chenar aurit, cu motive florale, pe prima copertă; chenar cu motive geometrice, pe coperta a doua.

Nu are însemnări.

b. BER 210b; 35 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 353 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (ştearsă) şi chenare cu motive florale şi geometrice (I); numai chenare cu motive geometrice (II).

Nu are însemnări.

c. BER IV 14; 35 × 23,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 353 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent, cu deosebirea că aici se poate distinge scena biblică (Răstignirea).

Însemnări:

– f. 133^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „C. Măgurean, cântăreț, 1957";

– f. 285^{r} (latine, creion): „Venit la 1 ianuarie 1912. Cântăr[eț] I. Munteanu";

– coperta a doua (latine, creion): „Doctor Petre Groza, mort [la] 10 ianuarie 1958".

Exemplarul provine de la Parohia Horia (jud. Neamț).

d. BER IV 15; 33 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 353 f. num.

Legătură nouă, din carton şi piele; o cruce în mijloc, un chenar cu motive florale şi inscripția, cu caractere latine, „Parohia Sf. Vo[i]evozi. Pr. I. Zalomir" (toate pe prima copertă).

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „... [tăiată fila] izvod di lucrure ce le-am dat aice, la bisărică: un *Octoih*, do[u]ă rânduri veşminte ... [şters, neclar], o părechi de paftale de argint, un fânar [= felinar, sfeşnic, n.n.] o părechi di ci[u]bote ... [şters, neclar]. Aceste lucruri le-[a]m dat eu la cist sfânt lăcaş, ca să fie spre a să pomini vii şi morți. Şi să nu aibă a să înstrăina ... [şters, neclar] acest[e] lucru[ri], fiind dati sfintii bisărici. [1]816, mart[ie] 1. Elena Bu ..." (şters, neclar); urmează, la f. III nenum., un pomelnic pentru familia donatoarei); f. 1–2: „Acista *Octoih* l-am cumpărat [eu], Elena Bu ... [tăiată fila], la sfânta bisărica di la ... [la fel], să fie spre pominire";

– f. 21^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Prizentul *Octoih* este [al] sub[semna]tului. G. P. Iconom";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion albastru): „Hurezeanu, 27 I 1918".

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni, din actualul județ Neamț.

e. BER IV 16; 33,5 × 22 cm. Conține 4 f. nenum. şi 353 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornament floral, în mijloc şi chenare florale (pe prima copertă).

Însemnări:

– (caractere latine, creion) f. I nenum.: „C[onstan]tin Giurgiu, cântăreț I, Bis[erica] Sf. Nicolae, Roman, 17 IV [1]938"; mai jos: „Spre amintire, că am cântat şi eu la această sfântă biserică. Const[antin] Sârbu, 1939, iunie 18"; f. 207^{r}: „Spre amintire, la acest glas, al 6-lea [sic!].

Pr. Zăhărescu, naşul nostru, s-a instalat la noi [în] 1933, sept[embrie] 28 şi fu bine, în etate de 60 ani, să păstorească. Cântăreţ al II-lea, Tomescu, 1936, sept[embrie] 20”

– f. III nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Octoih* iaste a[l] sfintei Episcopii Romanului, pentru trebuinţa bisericii. 1818, iunii 28”.

f. BER IV 17; 37 × 24 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 351 f. num. (lipsesc 2 f. nenum. şi f. 1–2, 352–353 num.).

Nu mai are legătură.

Însemnare pe f. 63^{r} (caractere latine, creion): „Cântăreţ Dorugescu ... 11 dec[embrie] 1960, Chilii”.

Exemplarul provine de la Parohia Chilii (com. Valea Ursului, jud. Neamţ; a se vedea şi ştampila parohiei, la f. 3^{r}).

g. BER IV 18; 32,5 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 352 f. num.

Legătură din carton, învelit în pânză, având cotorul şi colţurile învelite în piele; în mijloc, o cruce aurită, iar sub ea, cu caractere latine, inscripţia „Monastirea Dolješti”; pe cotor, cu aceleaşi caractere, titlul *Octoih*.

Însemnări:

– la f. 1^{r} (chirilice, cerneală brună): „S-au dăruit Mănăstirii Dolješţilor de preasfinţitul episcop al Romanului, chirio Gherasim, spre pomenire[a] Preasfinţiei Sale. 1814, săpt[embrie] 10” (este vorba de Gherasim Clipa, episcop al Romanului între 1803 şi 1826 – n.n.).

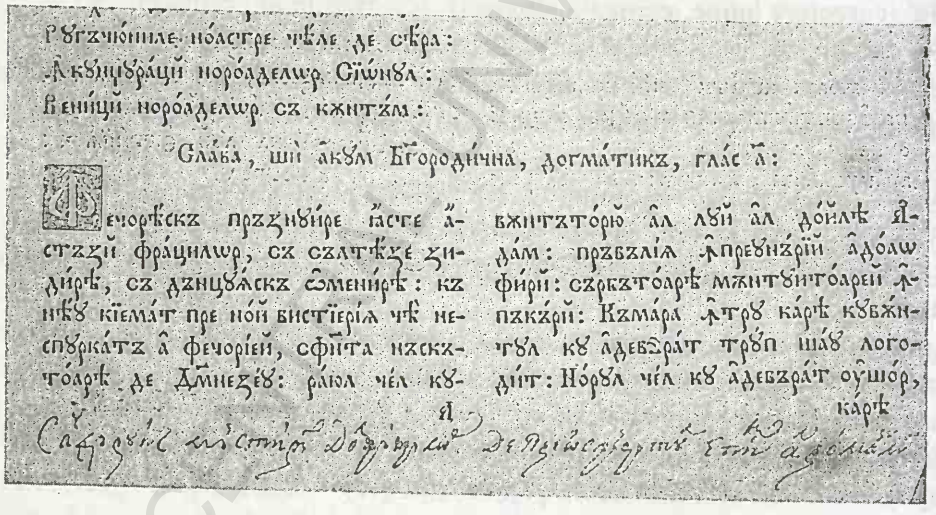

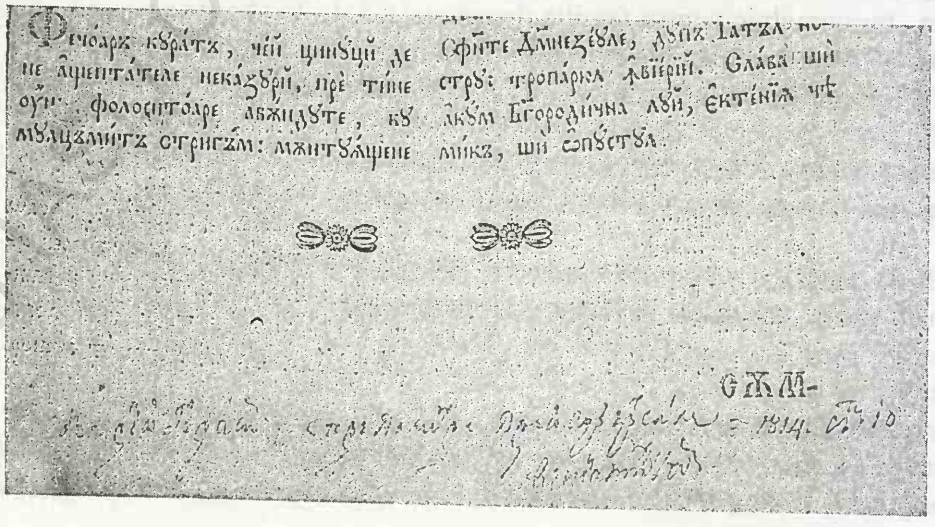

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală neagră): „Acest *Octoih* s-a legat în anul 1907, octomvrie 20. Cântăreţ N. V. Panţiru".

h. BER IV 19; 36,5 × 23 cm. Conţine f. 3–349 (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–2 şi 350–353 num.).

Legătură din carton, învelit în pânză.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Bârjoveni II (jud. Neamţ).

i. BER IV 20; conţine 3 f. nenum. şi 353 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (ştearsă) în mijloc şi chenare cu motive florale, pe prima copertă; numai chenare cu motive florale, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Dublet cedat Bis[ericii] Precista Mare, pentru practică la seminarişti. 19 III 1942" (mai sus, ştampila „Biblioteca sf. Episcopii. Roman, 1932");

– f. 353^{v} (caractere latine, creion): „N. I. Pintas, cânt[ăreţ] II, Berzunţ, anul 1929, luna no[i]emvrie, în 13" (aici, ca şi la f. II nenum., sau 2^{r}, se află ştampila: „România. Parohia Berzunţ. Protoieria Tazlău, jud. Bacău").

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman.

j. BER IV 21; 36 × 24 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 353 f. num. (lipsesc f. I nenum., f. 98, 100, 341–342).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Înălţarea) şi chenar cu motive florale, pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua.

Nu are însemnări importante. Provine de la Parohia Gâdinţi, din apropiere de Roman.

k. BER IV 23; 34,5 × 22 cm. Conţine f. 7–346 (lipsesc 4 f. nenum., f. 1–6, 347–354).

Legătura nu se păstrează.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Dulceşti, din actualul jud. Neamţ.

l. BER IV 24; 33 × 21,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 354 f. num.

Legătură din carton şi pânză, având cotorul şi colţurile învelite în piele.

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. I nenum.: „Gh. Ghiorghiu, 1884";

– f. III nenum.: „Cântăr[eţ] Vasile Teodorescu, 1897";

– f. 88^{v}: „Const[antin] Sârbu, cântăreţ al II-lea, numit cântăreţ la aciastă sf[ântă] biserică în anul 1915, martie 1" (acelaşi semnează şi la f. 89^{r} şi 335^{r}, la 5 iulie 1931, respectiv 4 iunie 1923);

– mai jos: „C. Tansanu cântăreţ II, numit la această biserică, la 1 dechem[brie] 1934" (mai semnează, fără dată, pe f. de gardă de la început şi cu menţiunea „Cântăr[eţ] la Biserica Precista Mică, Roman, 1934", pe f. I nenum.).

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

m. BER IV 49; 32,5 × 22 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 339 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 340–354).

Copertele din carton, iar cotorul din pânză, cusut cu aţă (exemplar deteriorat).

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Giurgeni (jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 49 de exemplare ale *Octoihului* de la Buda, din 1811.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

200. OCTOIH, Râmnic, 1811

BRV III (797, p. 50–53). A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 82; CRV Suceava, p. 237.

a. BER 209; 29,5 × 20 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 426 f. num. + 1 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu rare erori (92–98, 138–129, 145–147, 195–395).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Înălţarea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; fără ornamente, coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Donaţie. pr. Gh. Hrubaru, paroh Suraia – Putna, 27 II 1942";

– f. IV nenum. (chirilice, cerneală brună): „Să să şti[e] de când s-au cutremurat pământul, la 11 ghenar 1838, în ziua de Sf[ântul] Teodosâ[ie], la 4 ceasuri şi un menut din noapte ...";

– f. 426^{v} (la fel): „Această sfântă şi dumnezeiască carti, ci să numeşti *Octoih*, esti a bisăricii din satul Suraia, unde să slăveşti şi să prăznuieşti Cuveo[a]sa maica noastră Parascheva ce[a] No[u]o. Cini s-a ispiti să-l furi sau să-l tăgăduiască, să nu aibă parti cu H[risto]s, ci cu Apolon la un loc să fie. Şi preţul lui esti 70 lei; din târgul Focşani. [1]815, săpt[embrie] 20".

b. BER 215; 30 × 21 cm. Conţine 426 f. (lipsesc 5 f. nenum.). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (92–98–94, 195–201–198).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea), ornamente florale şi chenare cu motive florale şi geometrice (coperta I); chenar cu motive geometrice (coperta a doua).

Însemnare la f. 1–11 (jos, chirilice, cerneală brună): „Această carte este a Obştii stariţ[ului] Paisie şi s-au dăruit de păr[intele] Domitian, stareţ[ul] sfintei Mănăstiri Secu, la biserica de la Breteşti [= Brăteşti, fost sat lângă actuala comună Ion Creangă, din jud. Neamţ – n.n.], moşia noastră, unde să prăznu[i]eşti Tăierea cinstitului cap al Sfân[tului] Ioan Înainte-Mergătoriului, ca să fie de-a pururea în sfânta biserică. 1833, iulie 22".

c. BER IV 40; 31,5 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi f. 198–426 num. (lipsesc f. 1–197, 302, 303).

Legătură din carton, învelit în piele, deteriorată la colţuri şi la cotor.

Însemnare pe f. III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Octoih* ... s-au dăruit de Preasfinţitul episcop al Romanului, chirio chir Meletie [1826–1844, n.n.] besericii din satul Bărcul, moşia sfintei Episcopii, ţinut Neamţului. 1833, iulie 29".

Exemplarul provine de la Parohia Bârcu (jud. Neamţ).

d. BER IV 41; 31 × 21 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 427 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice şi florale pe coperta a doua.

Însemnare pe f. 1^{r}–7^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această carte, ce să numeşti *Ohtoih* bogat, cumpărată cu drepţi banii miei, am afierosit-o la Schit Giurgenii [?] ...., sfintei bisărici, ce să prăznu[i]eşte hram ..., spre [i]ertare[a] păcatelor noastri. Ioan ..., 1835, iuli[e] 9".

e. BER IV 42; 29 × 19,5 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 425 f. num. (lipseşte f. de titlu şi f. 196, 426).

Legătură din lemn, învelit în pânză, iar la cotor şi la colţuri, în piele.

Însemnare pe f. 195^{r} (caractere latine, creion): „Iubiţi cititori, când pe această carte aveţi să cântaţi, / Cugetaţi la mine şi nu mă uitaţi. Gh. N. Filimon, cântăreţ, Cârligi, 1906, iulie, în 2 zile".

Exemplarul provine de la Parohia Izvoarele (com. Bahna, acum în jud. Neamţ; Cârligi se află acum în jud. Bacău; toate aceste localităţi s-au aflat în ţinutul, apoi judeţul Roman).

f. BER IV 44; 31 × 21,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 425 f. num. (lipsesc f. de titlu = I nenum., f. 426, 427).

Legătură veche, din lemn și piele, cu ambele cheotori păstrate; ornament floral în mijloc și chenar cu motive florale pe prima copertă; stemă (vultur) și chenar cu motive florale pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. 1^{r}–2^{r} (caractere chirilice, cerneală neagră): „Acest *Octoih* iaste a[l] bisericii din satul Izvor";

– f. 196^{r} (caractere latine, creion): „Pe această carte am cetit și eu, ca cântăreț bisericei, în timpul anilor 1915/1916. V. Axinte, 1916, sept[embrie] 5".

Exemplarul provine de la Parohia Stejaru, filiala Izvor (com. Ion Creangă, jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se află un singur exemplar al *Octoihului* de la Râmnic, din 1811 (față de cele 49 ale *Octoihului* de la Buda, din același an).

201. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA NOIEMBRIE), Mânăstirea Neamț, 1811

BRV III (799), p. 54. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 264; CRV Suceava, p. 237–238.

a. BER 171/3a; 34,5 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greșeli (7–7, 11–11–13, 92–89–90, 136–140–138, 150–147–152, 180–177–182, 183–181–181, 184–184–190, 222–227–224, 236–235–238 etc.).

Legătură din carton, învelit în piele verde la capete și în piele maro, la cotor; motive florale și geometrice, precum și titlul, *Noiembrie*, cu chirilice, pe cotor (toate aurite).

A făcut parte din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe din Roman (a se vedea ștampila de pe filele de gardă, de la început și de la sfârșit, precum și de pe f. 179, 332).

Nu are însemnări.

b. BER 171/3b; 36,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num.

Legătură din carton, învelit în hârtie (numai cotorul, învelit în piele).

Nu are însemnări.

c. BER 171/3c; 34 × 22,5 cm. Conține 326 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. și f. 327–334).

Legătură din carton, învelit în pânză, iar la cotor, în piele.

Însemnare pe f. 1–2 (chirilice, cerneală brună): „Această carte, ce să numește *Luna lui noiembrii. Viața sfinților*, esti afierosită de mine, mult păcătosu[l], slujerul Nicolai Cercel din Huși, Bisericii Intrării în Bisărică, ca să fie spre a noastră și a tot numelui nostru veșnică pomenire. 1842, no[i]emv[rie] 21".

d. BER IV 100; 34,5 × 22 cm. Conține f. 8–331 (lipsesc 1 f. nenum., f. 1–7, 332–334).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ștearsă) și chenar cu motive florale (pe prima copertă); motive florale pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. 12^{r} (caractere latine, cerneală albastră): „Reparată și început de citit. 15 martie 1976, V. Leoreanu";

– f. 209^{r} (la fel): „Citită de mine în anul 1977, a doua oară. N. Petroșan";

– f. 223^{r} (la fel): „Cetit în ziua de 4 feb[ruarie] 1969, spre ținere de mi[n]te. Cânt[ăreț] N. Aioanei. Pa[rohia] B[ozieni]. R[u]g[inoasa]";

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală roșiatică): „1830, ... holera cea dentăi, în luna lu[i] iunie, în Postu[l] Sinchetrului [= Sfântului Petru, n.n.], moarte ... mare pre[ste] samă. Eu, dascălu[l] Simion Popa, den satul Bozieni".

Exemplarul provine din Parohia Ruginoasa (jud. Neamț).

BCU IAȘI, CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

e. BER IV 108; 36 × 23 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ștearsă) și chenar cu motive florale pe prima copertă; ornament floral în mijloc și chenar cu motive florale pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti. Județul Roman" (alături, ștampila parohiei);

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Ace[a]sta carte s-au cetit de mine, parohul Necolai, spre slava lui Dumnezeu, la anu[l] 1862";

– f. 1^{r} (chirilice, cerneală roșiatică): „Ieromonah Paisie".

Exemplarul provine de la Parohia Dolješti, unde s-a aflat mult timp.

f. BER IV 163; 37 × 23,5 cm. Conține f. 9–334 num. (lipsesc 1 f. nenum. și f. 1–8).

Legătură din carton, învelit în piele, cu ornamentație (motive florale) numai la cotor.

Însemnări:

– f. 318^{v} (caractere latine, cerneală albastră): „Astăzi am cetit patimile Sfântului Mucenic Ștefan cel Nou. Mai, 18 zile, 1891, I. Vasiliu";

– f. 333^{v}, același scris: „Astăzi am isprăvit de cetit această carte, luna lui no[i]embri[e], *Viețâli sfinților*, toată, din părete în părete. Pentru cari, am subscris astăzi, una mii opt sute nou[ă]zăci și unul, mai, în șăisprăzăci zili. I. Vasiliu".

Exemplarul provine de la Parohia Cârlig (com. Dulcești, jud. Neamț), la fel ca exemplarul **c. BER IV 162**, al lunii octombrie, unde am semnalat însemnări, tot din 1891, ale aceluiași I. Vasiliu. Alte șapte exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

202. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA DECEMBRIE), Mănăstirea Neamț, 1811

BRV III (800), p. 54. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 265; CRV Suceava, p. 238–239.

a. BER 171/4a; 34,5 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greșeli (17–13, 40–44, 124–121, 124–127, 126–125–128, 168–173, 175–178–177, 191–191–193, 132–136–134, 282–282–284).

Legătură din carton, învelit în piele (de culoare verde, la coperte; de culoare maro, la cotor); pe cotor, motive florale și geometrice și titlul *Decembrie*, scris cu chirilice (toate aurite).

Ca și exemplarul **a**, al *Vieților sfinților pe luna noiembrie*, provine de la Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe din Roman. Nu are însemnări.

b. BER 171/4b; 34 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num.

Legătură din carton, învelit în hârtie, având cotorul învelit în piele (din care jumătate lipsește).

Nu are însemnări.

c. BER IV 101; 35,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele (la cotor și la colțuri). La mijlocul primei coperte, cu caractere latine, numele proprietarului și anul: „M[anole] Cilibiu, 1880", iar pe cotor, titlul, cu ortografie latinizantă: *Viețile santilor din luna dechembrie*.

Însemnări:

– f. 1^{v}–3^{r} (caractere chirilice, cerneală neagră): „Acestă sfântă lună [sic!] este a me[a] ....., dăruită de mini ..... shimonah, spre veci[ni]ca mea pominire. Și cine ar îndrăzni a o înstrăina, să fii ne[i]ertat .....";

– f. 273^{r} (caractere latine, cerneală neagră): „Spre neuitare[a] me[a], subscriu, cu a me[a] proprie iscălitură. 1862, iulie 26 zile. A. Petrescu. Vineri, în ziua de Sf. Pantelimon".

d. BER IV 103; 37 × 23,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 334 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. 6^{v}–7^{r}: „Carte[a] aceasta am citit până aici. Grosu Vasile, cântăreț";

– f. 7^{r}: „Vasile Grosu, cântăreț, Precista Mică, 1900, decemvri[i], 13";

– f. 13^{r}: „Am ajuns cu cititul până aici și am rămas fo[a]rte convins";

– f. 20^{r}: „Am ajuns cu cititul până aici; tare este frumo[a]să de citit și jalnică de auzit. Cântăr[eț] Grosu".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

e. BER IV 113; 33,5 × 21,5 cm. Conține 327 f. num. (lipsesc f. de titlu și f. 328–334).

Legătură din carton și piele, deteriorată la marginile copertelor și fără învelitoarea cotorului (în locul ei a fost lipită o bandă din pânză); cruce în mijloc, pe prima copertă, iar pe margini chenar cu motive florale.

Însemnări:

– coperta I (caractere latine, cerneală): „Încle[i]et și reparat cartea în luna febrioarie [sic!], 1977, de mine, Vasile I. Leoreanu, Ruginoasa, jud. Neamț" (alte însemnări, fără importanță, ale aceleiași persoane, datând din 1971, 1972, 1977, 1979, pe aceeași filă sau la f. 12^{r}, 73^{r}, 97^{v}, 132^{r}, coperta a doua, interior; a se vedea, mai sus, și însemnarea sa de la f. 12^{r}, de pe volumul pe luna noiembrie);

– f. 98^{r} (caractere latine, creion): „Costică V. Petrescu Ruginoasa, 1940, jud. Roman. Plasa Moldova";

– f. 253^{v} (la fel): „D[umi]tru Petrescu, din com[una] Bozieni – Balș, jud. Roman".

Exemplarul provine de la Parohia Ruginoasa (acum în jud. Neamț).

Alte cinci exemplare se află la Mănăstirea Bogdana.

203. EVANGHELIE, Buda, 1812

BRV III (807), p. 56. A se vedea și CRVAS Bacău, cota III 295; CRVBCU Iași, p. 266; CRV Suceava, p. 239–240.

a. BER 13; 35 × 22,5 cm. Conține 2 f. nenum., 142 f. num. și alte 11 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (51–44–53, 60–48–62, 75–83, 96–98–96–99, 140–140–142).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică, în mijloc (Răstignirea), încadrată într-un romb, cu motive florale și geometrice; cei patru evangheliști la colțuri, iar pe margini, chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); la fel pe coperta a doua, cu excepția faptului că scena biblică reprezintă Pogorârea Sfântului Duh.

Însemnări cu caractere latine, creion:

– f. 140^{r}: „Slujesc la această sfântă biserică de la 12 martie 1922. Sunt făcut diacon la 15 februarie 1922 și hirotonisit preot la 18 februarie 1922. S-a[u] făcut reparații la această sf[ântă] biserică în anul 1918; clopot, 1917; refacerea turlei, în 1929";

– f. IX nenum., aceeași mână: „Paroh Gh. N. Gafton, sachelar, 1916, octombrie 16. Parohia Mândrești – Tecuci";

– f. XI nenum.: „Paroh preut Gh. Gafton, sachelar, 1914, august, 3".

b. BER IV 516; 35 × 23,5 cm. Conține 2 f. nenum., 142 f. num. și 11 f. nenum.

Legătură din lemn și piele; motive florale pe prima copertă, geometrice, pe a doua; titlul, *Evanghelie*, inscripționat, cu caractere latine, pe cotor.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală neagră

– f. de gardă de la început: „Această sfântă *Evanghelii* s-au cumpărat de către pravoslavnicii hristiani şi ctitori poporăni sfintii bisărici din satul Muncelul de Gios [com. Valea Ursului, jud. Neamţ – n.n.], cu una sută lei, pentru [i]ertarea păcatilor lor şi a tot ne[a]mul lor şi spre veşnica lor pominire. Şi s-au dat sfintei bisărici din acest sat, spre a să păzi cu cuviincioasa cinsti de chelariul bisăricei. Şi cine l-au lăsat inima de au dat la această sfântă bisărică, să însămnează în gios, anume 1847, dechemv[rie] 25: preotul Mihai Crețul, cu a sa presviteră; Costandin Bibiri, cu soție[a] sa, Marie[a]; Ioan Vlasie; Gheorghe Năvare ... Ioan Vasâlachi; Toadir, sân Nădăbalne[a]; Neculai Boldur; Paraschiva Boldura; Crăciun Țurcanu; Mavrichii Pantirul; Gheorghe Boldur, cu soție[a] sa, Ile[a]na; Gavril Lungul ... Costandin, sân Vasâli Rusu; Ştefan, sân Mihălachi Boțolan, cu soție[a] sa, Ile[ana] ... Gavril Şuraru, cu soție[a] sa ...; Gavril, sân lui Lupul Şuraru ... monahia Efrosina Bolduroa[ia]; Evdochia [?], văduva lui Ioan Fudulul; Ioan Popa, Dumitrachi Mărdari; Vasâli Lazăr; Irimie Crețul; Vasâle Bordeianul; Trohin Boldur, cu soție[a] sa, Marie[a]; Costandin Boldur, cu soție[a] sa ...; Gheorghe Miron; Toadir Peşte, cu soție[a] sa, Anastasia ... Ioniță Teodor, cu soție[a] sa, Irina; Ioan Boțolan, cu soție[a] sa, Marie[a] ...".

– f. 2^{v}–3^{r}: „Această sfântă *Evanghelii* s-au cumpărat de la chir Hriste[a] ot Focşani, cu lei 72, adică şaptizeci şi doi. Şi trei sute doi lei s-au dat pe argint [este vorba, probabil, de vechea legătură, care nu se păstrează – n.n.]. Şi este a maicii Sofii[i] ot Schitul Giurgeni, ca să-i fie spre pomenire părinților şi a tot neamul. 1832, la luna sept[em]v[rie], 20. Ioan, Ruxanda, cu tot neamul";

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului.

c. BER IV 517; 36,5 × 24 cm. Conține 2 f. nenum., 141 f. num. şi 11 f. nenum.

Legătură din lemn, învelit în catifea grena; cruce metalică, în mijloc, pe prima copertă şi suporți metalici semisferici, pe ambele coperte.

Însemnare pe f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală albastră): „Refăcut-am această sf[ântă] *Evanghelie* subsemnatul Mircea Const[antin]. Paroh al bisericii este P. C. protoiereu Gh. Mihăilescu, luna martie, 1973. Pr. C. Mircea ...".

Exemplarul provine de la Parohia Schimbarea la Față, din Roman.

d. BER IV 520; 35,5 × 23,5 cm. Conține 2 f. nenum., 141 f. num. şi 11 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului **a.** (ornamentația ceva mai ştearsă).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Sofrăceşti, din actualul jud. Neamț (a se vedea, pe f. I–II nenum., 1, 2, ştampila acestei parohii, de pe vremea când localitatea aparținea raionului Roman).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează şapte exemplare ale cărții.

204. Petru Maior, ISTORIA PENTRU ÎNCEPUTUL ROMÂNILOR ÎN DACHIA, Buda, 1812

BRV III (809), p. 57–61. A se vedea şi CRVAS Botoşani, inv. 8009; CRVBCU Iaşi, p. 373; CRVBJ Galați, p. 82.

BER 403; 23 × 17,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 348 p. num. Numerotare cu cifre a paginilor, cu rare erori (38–15–40, 336–339).

Legătură din carton, având numai cotorul învelit în piele maro, ornat cu motive florale, de o parte şi de alta a titlului cărții, inscripționat cu caractere chirilice.

Nu are însemnări.

205. UŞA POCĂINŢEI, Braşov, 1812

BRV III (815), p. 64–70. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 269–270; CRVBJ Galaţi, p. 82–83; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 78.

BER 144; 22,5 × 17 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 32 p. num. + 1 f. nenum. şi 352 p. num. (lipsesc p. 353–356 şi 4 f. nenum. de la sfârşit).

Legătură din carton; cotorul învelit în piele şi ornamentat cu motive florale şi geometrice.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală neagră:

– p. 19–29: „... [cum]părat-o de la Sf[in]ţi[a] [Sa] părintele Nichifor, monah din sfânt[a] Monastire Neamţului, cu preţ zeci lei. Şi cine o va înstrăina, să fie sub canon, până iarăşi o va aduce la locul său, adică la păcătosul cel ce să iscăleşti Varlaam, arhimandrit al Huşilor. 1830, mart[ie] 10";

– f. de gardă de la sfârşit, o variantă mai scurtă a însemnării: „Această sfântă carte, *Uşa pocăinţii*, am cumpărat-o de la Sfinţia [Sa] păr[intele] Nichifor, cu preţ 10 lei, 1830, mart, 6".

Alte două exemplare ale acestei cărţi se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

206. VIEŢILE SFINŢILOR (LUNA IANUARIE),
Mănăstirea Neamţ, 1812

BRV III (817), p. 71. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 271–272; CRV Suceava, p. 240–242.

a. BER 171/5a; 34,5 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 330 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule greşeli (40–45–42, 100–99–102, 225–223–227, 262–265–264–265–264, 284–287).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde la coperte şi maro la cotor şi la colţuri; pe cotor, motive florale şi geometrice, precum şi numele lunii ianuarie, inscripţionat cu chirilice.

Nu are însemnări. Provine de la Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman.

b. BER 171/5b; 36 × 23 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 329 f. num. (lipseşte f. 330).

Legătură din carton, deteriorată, având cotorul învelit în piele şi ornamentat cu motive geometrice şi florale.

Nu are însemnări semnificative (doar vechi încercări de condei, una din 1836, pe foaia de gardă de la început).

c. BER IV 112; 34,5 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 334 f. num. (lipsesc f. 229, 328–333).

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (ştearsă), pe prima copertă; lipseşte învelitoarea cotorului.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală brună:

– f. I nenum.: „Această carte, ce cuprinde în sine *Viţile sfinţilor din luna lui ianuarie*, s-au cumpărat cu 24 lei, în Roman, de Gheorghie Barbovschi, biv vel-sărdariu. 1825, sept[embrie], 30";

– f. 325^{r}, aceeaşi mână: „1819, la 31 ianuarie, am îmbrăcat caftan de sărdariu ..." (tăiată foaia).

Exemplarul provine de la Parohia Giurgeni, din fostul ţinut şi judeţ Roman (acum jud. Neamţ).

d. BER IV 114; 33,5 × 22 cm. Conţine 330 f. num. (lipseşte 1 f. nenum. = f. de titlu).

Legătură din carton, învelit în piele; chenar cu motive florale pe prima copertă; cotorul deteriorat.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. 21^{r}: „Să să ştii ... în anul 1861, anul bun, roditor, tot anu[l] bun; pi la octomvri[e] au fost brumă cu îngheţ şi au mai fost şi la noiemvri[e] ...";

– f. 22^{r}, aceeaşi mână: „Anul 1870. Anul acesta s-au încălzit şi au fost tot cald; i[a]ră în zio[a] Botezulu[i] Dom[nului] nostru Isus Hristos au amurţit puţin; i[a]ră a do[ua] zi au nins, i[a]ră cu căldură ... şi toati zilili acesti trecuti au fost căldură şi ploi şi colb; i[a]r din 20 ghenar au început frig, cu vânt şi puţin so[a]ri";

– f. 181^{r}: „Să să ştii di când au nins la anu[l] 1873, au nins di la 30 ghenar, puţân omăt".

Exemplarul provine de la Parohia Chilii (com. Valea Ursului, jud. Neamţ; a se vedea ştampila acestei parohii, pe f. de gardă de la început).

e. BER IV 115; 33 × 21,5 cm. Conţine f. 2–230 num. (lipsesc 1 f. nenum. = f. de titlu şi f. 1).

Legătură din carton, învelit în piele, la cotor şi la colţuri; titlul, *Viaţa Sfinţilor*, inscripţionat pe cotor, cu caractere latine.

Nu are însemnări. Pe filele de gardă, de la început şi de la sfârşit, precum şi pe f. 330^{r} se află ştampila Parohiei Precista Mică, din Roman.

f. BER IV 120; 34 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 330 f. num.

Legătură din carton şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale pe prima copertă.

Însemnare pe f. I nenum. – 2^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sv[â]ntă carte, cu viţile sfinţilor, iaste cumpărată cu ai mei bani şi ... după sfârşitul mieu, va fi hărăzită de mine; îndatorat va fi a mă pomeni. Macari[e] ierodiacon ...".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman.

g. BER IV 181; 35,5 × 23 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 330 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte, iar pe prima, în mijloc, şi un medalion (Maica Domnului cu Pruncul Iisus).

Însemnări:

– f. nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud. Roman" (alături, ştampila veche a parohiei);

– f. 170^{r} (la fel): „Citită azi, 17 ianuarie 1976. Preot V. D. Brumăraşu, Dolješti";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală neagră): „D. I. Stamati. Com. Dolješti" (semnează şi la f. 170^{r}, 330^{v}, precum şi pe interiorul copertei a doua, mereu fără dată).

h. BER IV 188; 35 × 22,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 330 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentaţie.

Însemnări:

– coperta I, interior (caractere latine, creion): „Amintire: Dumitru L. Grecu, cântăreţ I, comuna Liţa, jud. Teleorm[an], cu ocazia războiului. 1 ianuarie 1917. D. L. Grecu";

– f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Prezenta carte s-au legat cu spezele d[omnu]lui Pascal Zadig. 1886, martie, în 25 zile. P. Zadig".

Alte nouă exemplare ale cărţii se află la Mănăstirea Bogdana.

207. VIEŢILE SFINŢILOR (LUNA FEBRUARIE),
Mănăstirea Neamţ, 1812

BRV III (818), p. 71. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 271; CRV Suceava, p. 242–244.

a. BER 171/6a; 34,5 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 192 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (126–126–128).

Legătură din carton, învelit în piele (de culoare verde la cotor, iar la colţuri de culoare maro); pe cotor, ornamentat cu motive florale şi geometrice, apare şi numele lunii februarie, inscripţionat cu chirilice.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nu are însemnări. La fel ca exemplarele **a.** de la alte luni, provine din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman.

b. BER 171/6b; 33 × 21,5 cm. Conține 192 f. num. (lipsește f. de titlu – I nenum.).

Legătură nouă, din carton, învelit în piele albastră, având inscripționat, cu caractere latine, titlul *Biografiile sfinților*.

Și acest exemplar, bine păstrat, fără însemnări, provine de la Seminarul Sf. Gheorghe, din Roman (a se vedea ștampila acestei instituții sau a bibliotecii sale, pe f. de gardă de la început, precum și pe f. 10, 35, 44, 49, 70 etc.).

c. BER 171/6c; 36,5 × 33 cm. Conține 1 f. nenum. și 192 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele și ornamentat cu motive geometrice și florale (coperte găurite de cari și rupte pe margini).

Nu are însemnări.

d. BER IV 167; 36 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 192 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică și chenar cu motive florale pe prima copertă; ornament floral și chenar identic, pe coperta a doua.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Pe această carte am citit eu, păcătosul, robul lui Isus Hristos, în ani[i] 1941–[19]42 ... și mă rog tuturor sfinților ca să-mi ajute mie cu rugăciunile lor, ca, la sfârșitul vieți[i] mele, să adorm în paci. Cel mai mic între muritori, cântăreț C. Gh. Leonte, 1942, 2 ianuarie" (semnează, la aceeași dată, și la f. 83^{r});

– f. nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această carte, ce cuprinde în sine *Viețile sfinților din luna lui fevruarie*, s-au cumpărat cu 24 lei, în orașul Romanului, de Gheorghie Barbovschi, biv vel-serdariu. 1825, sept[embrie] 30" (a se vedea mai sus exemplarul **c** al lunii ianuarie, cumpărat tot la Roman, de aceeași persoană).

Ca și acel exemplar, și acesta provine de la Parohia Valea Ursului.

e. BER IV 175; 33 × 21,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 192 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenar cu motive florale, aurite, pe prima copertă; aceleași motive și numele lunii „fevruarie", inscripționat cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ștampila parohiei pe f. de gardă și pe f. nenum. care urmează).

La Mănăstirea Bogdana sunt șase exemplare ale acestei cărți.

208. PSALTIRE, Buda, 1813

BRV III (832), p. 81. A se vedea și CRVBJ Galați, p. 83; CRV Suceava, p. 244. .

a. BER 77; 18 × 11,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 495 p. num.

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată, dar cu una dintre cheotori păstrată; ornament floral, în mijloc și chenare cu motive florale și geometrice, pe ambele coperte; pe cotor, inscripționat anul 1883.

Însemnare pe coperta a doua, interior (chirilice, cerneală brună): „În anul 1821, în luna lui mart, 18, adică eu, cutarile, am scris întru acist *Ciaslov*, să să știi di când au vinit moscalii, pedestrime, adică pentru pricina carile s-au făcut la I[e]rusalim cu păgânii di turci pentru marile și Pre[a]sfântul patriarh. Și fiindcă s-au răzbuluit [sic!] oștile asupra cităților, iată că s-au înștiințat cu această carte, adică ca s[ă] știi și să să găte[a]scă toț oaminii ..., cu toate tocmelile carile s-au poru[ncit] [?] despre țară, ca să nu le pară lucru di șagă și să facă după cum arată scriptura. Că apoi

CNRS / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a fi foarte greu despre toată Țara Moldovii ... că acesti scripturi nu s-au scris ... ca să fii despre minciună, aceste cuvinte ci s-au scris aici. Theodosie [?] ...".

b. BER I 72; 18 × 11,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 495 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică și chenar cu motive florale pe prima copertă; o cruce în mijloc, pe coperta a doua.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Horia (jud. Neamț).

c. BER I 73; 17,5 × 11 cm. Conține p. 289–486 (lipsesc 8 f. nenum. și p. 1–288, 487–495).

Legătură din carton, având numai cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. de gardă de la început (verso, caractere chirilice, cerneală neagră): „Să să știi di când m-am însurat eu, iscălitul, la anul 1846, noie[m]vri[e], 10 zili, în satul Vovrieștii, moșia dum[nelui] chirio chir Neculachi Milu și am luoat întru însoțire pre fiica preotului Ioan Grigoriu. Și pentru știut am scris, la besărica cu hramu[l] Sfinții mai mari Voi[e]vozi Mihail și Gavril. 1846, no[i]e[m]vrii 10 ..." (rupt).

Exemplarul provine de la Parohia Poienari (jud. Neamț).

d. BER I 74; 18,5 × 11 cm. Conține 3 f. nenum. și 482 p. num. (lipsesc 5 f. nenum., p. 15–18, 193–194, 483–495).

Legătura nu s-a păstrat.

Însemnare pe p. 289 (chirilice, cerneală brună): „Ace[a]stă carte este a lui Ionescu Bucin".

Exemplarul provine de la Parohia N. Bălcescu, din Roman (a se vedea ștampila acestei parohii, pe primele 3 f. nenum.).

Alte trei exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

209. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA MARTIE), Mănăstirea Neamț, 1813

BRV III (838), p. 87–92. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 275; CRV Suceava, p. 244–245.

a. BER 171/7a; 34 × 22 cm. Conține 6 f. nenum. și 297 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele greșeli (56–56–58, 122–124, 127–127, 222–225, 238–238–240).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde și maro (la cotor și la colțuri); numele lunii martie inscripționat, cu chirilice, pe cotorul ornamentat cu motive florale și geometrice.

Nu are însemnări. Face parte dintre volumele provenind din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman.

b. BER 171/7b; 36,5 × 22 cm. Conține 6 f. nenum. și 237 p. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele; coperțile perforate de cari și rupte la margini.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală brună

– pe f. de gardă de la început: „Să să știe că am cetit într-această sfântă carte și mult folos am câștigat. Și spre știință am însămnat 1841 ...";

– f. de gardă de la sfârșit: „Să se știe de când au răposat văduva Maria deaconița. 1846, fev[ruarie], în 9"; mai jos: „Să se știe din cât au cetit *Viețile sfinților* părintele iconom Mera, la anu[l] 1845, l-au petrecut toate cărțile sfinților";

– coperta a doua, interior: „Această carte cu dragoste să ceteşti și cu luare aminte".

c. BER IV 116; 36,5 × 22 cm. Conține 6 f. nenum. (4 legate invers, la început și 2, la sfârșit) și 297 f. num. (f. 85, 297, 296, 295, 294 legate invers, la început).

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație, deteriorată la cotor și la marginile copertelor.

Însemnări (caractere chirilice, cerneală neagră):

– f. III nenum.: „Silevestru arhimandrit";

– f. 1[r]–4[r]: „Această carte iaste a sf[â]ntului Schit Giurgenii și cine de la schit o va înstreina, să fie supt canon ne[i]ertat și de Maica Domnului blestemat, până ce o va întoarce înapoi. 1824, apr[ilie] 14".

Exemplarul provine de la Parohia Giurgeni (jud. Neamț).

d. BER IV 165; 36 × 22,5 cm. Conține 6 f. nenum. și 297 f. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „În anul 1832 am fost dat de maică-me[a], Anica, la șco[a]lă, la domnu[l] dascăl Ioan Lungu, în Roman și am urmat 2 ani cu învățătură. J. Dimitriu"; mai jos: „În anul 1834, iunii 6, am fost dat de maică-me[a], Anica, la stăpân, la dum[nea]lui Chițu Priporcic și l-am slujit 3 ani în rând. Și spre știință am însămnat aice. J. Dimitriu"; mai jos: „În anul 1837, octomv[rie] 10, m-am dus la ... la dum[nea]lui Iordachi Marin

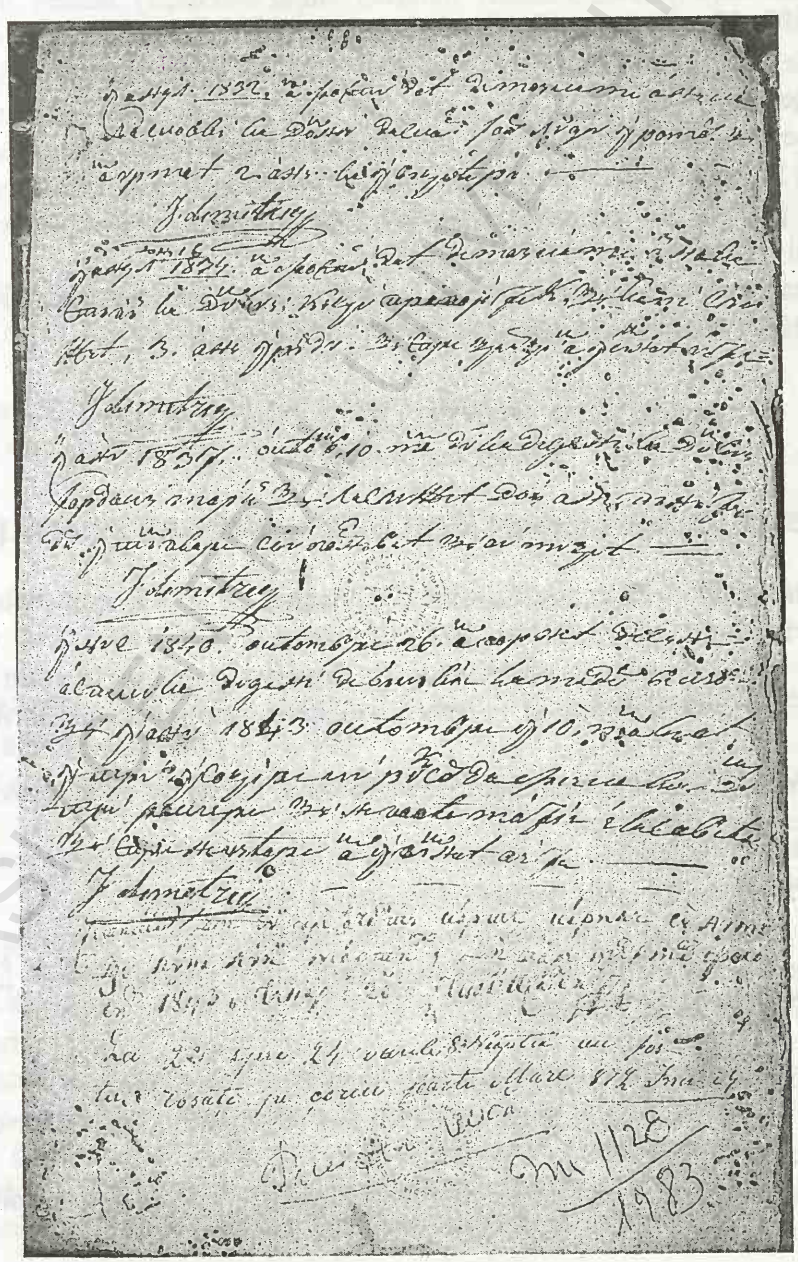

BCU IAȘI

şi l-am slujit doi ani, până ce-au dat întâmplare s-au bolnăvit şi-au murit"; mai jos: „... În anu[l] 1843, octomvri[e], în 10, m-am luat întru însoţire cu Ruxanda, fiica lui Dumitru Racleru şi nepoata maicii Ilisaveta, şi spre neuitare am însămnat aici. J. Dimitriu";

– mai jos, alt scris (chirilice, cerneală brună): „Cetit-am şi eu pre această carte, carile să numeşte luna lui martii şi tare mult m-am folosit. 1843, ghenar 20. Ioan Crauvici";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „Să s[e] ştii că aici am scris şi am cetit eu pe această carti şi am şi iscălit. Eu, Frosta Zisu, 1842, ghenariu, 11 zile".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

e. BER IV 182; 35,5 × 23 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 297 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte; în mijloc, pe prima copertă, Maica Domnului cu Pruncul, iar pe a doua copertă, ornament floral.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Doljeşti (ştampila acestei parohii, pe prima filă nenum.).

f. BER IV 187; 33 × 21,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 297 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale, aurite, pe prima copertă.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală violetă): „I. Vicol, diaconul sf[in]t[ei] Monastiri Precista Mare, din Roman. 1882, ianuarie, 17 zile".

Exemplarul provine de la actuala Parohie Precista Mare, din Roman (ştampila acestei parohii, pe interiorul primei coperte şi pe f. de gardă).

Pe lângă aceste şase exemplare din Biblioteca Episcopiei Romanului, mai există, în eparhie, alte şapte, în Biblioteca Mănăstirii Bogdana.

210. VIEŢILE SFINŢILOR (LUNA APRILIE), Mănăstirea Neamţ, 1813

BRV III (839), p. 92. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 276; CRV Suceava, p. 245–246.

a. BER 171/8a; 34 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 173 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (66–66, 74–73, 91–91, 102–102, 108–111, 136–197).

Legătură de carton, învelit în piele verde (la coperte) şi maro (la cotor şi la colţuri); pe cotorul, ornamentat cu motive florale şi geometrice, este inscripţionat, cu chirilice, numele lunii aprilie.

Nu are însemnări. Ca şi alte exemplare, ale altor luni, notate tot cu **a.**, provine din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman.

b. BER 171/8b; 37 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 173 f. num.

Legătură din carton şi piele (la cotor); copertele rupte la colţuri şi perforate de cari.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Parohia Nicoreşti [jud. Galaţi – n.n.]. Bis[erica] Sf. Nicolae".

c. BER IV 119; 33,5 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 173 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenar cu motive florale, aurite (pe prima copertă).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ştampila acestei parohii, pe interiorul primei coperte).

d. BER IV 166; 36 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 173 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ștearsă) și chenar cu motive florale (I); ornament floral și chenar identic (II); pe cotor, inscripționat cu chirilice, numele lunii aprilie.

Însemnări cu caractere chirilice, cerneală neagră:

– f. de gardă de la început: „Danie. Această carte să numeşte *Viața Sfinților din luna aprilie*, cari să dăruieşte ... bisăricii cu hramul Sfinții mai mari Voi[e]vozi Mihail și Gavril, din satu[l] Muncelul de Gios, din ținut[ul] Romanului ... 1861, mai 2, Iaşii";

– coperta a doua, interior: „1821, au vinit mulți ruş[i], mai 8; 1828, au vinit moscali ruş[i], april 21; 1829, s-au cutremurat pământu[l], noi[e]mvri[e] 14; 1834, s-au născut fiul meu Dumitru, 1834, sept[embrie] 20; 1838, s-au născut fiica me[a] Maria, marti[e] 20".

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Muncel (jud. Neamț).

e. BER IV 170; 36 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 173 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație.

Însemnări:

– f. de titlu, nenum. (caractere latine, cerneală violetă): „Ștefan Mavrichie, mort 4 mai 1912. Pentru pomenirea lui, soție[a], Ana Mavrichi";

– f. 76^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Să se știe de când s-au săvârşit din viață tatăl meu, preotul Gheorghie Popovici, slujitoriu la Biserica Precista, la anul 1855, iunii 24, în ziua de Naşterea Sf. Ioan" (se repetă, cu mai multe detalii, precizându-se și boala, tifos, la f. 173^{v}; din păcate, însemnarea este ștearsă aici, în mai multe locuri).

Exemplarul provine de la Parohia Sf. Nicolae, din Roman.

f. BER IV 179; 35 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 173 f. num.

Legătură nouă, din carton, învelit în pânză; cotorul, din piele, cu inscripția *April*, scrisă cu caractere latine.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Horia (jud. Neamț).

Alte zece exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

211. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA MAI), Mănăstirea Neamț, 1813

BRV III (840), p. 92. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 276; CRVBJ Piatra Neamț, p. 80; CRV Suceava, p. 246–247.

a. BER 171/9a; 34 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 296 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (186–185–188, 238–238–240).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde (copertele) și maro (cotorul și colțurile copertelor).

Nu are însemnări. Face parte din seria provenită din Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe (Roman).

b. BER 171/9b; 36,5 × 23 cm. Conține 1 f. nenum. și 296 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele; coperte deteriorate la colțuri și găurite de cari.

Însemnări:

– f. de gardă (caractere latine, cerneală mov): „Parohia Nicoreşti. Bis[erica] Sf. Nicolae";

– mai jos (chirilice, cerneală brună): „Această carte a lunii lui mai, în care să cuprind toate viețile sfinților dintr-această lună, este a bisăricii unde să prăznuieşte hramul Sfinților Ierarhi Neculai și Spiridon – Nicoreşti. Și cine să va ispiti a o înstrăina de la locul său, să fie supt blestemul Maicii Domnului și a sfinților care să prăznuiesc întru dânsa. Sofronie monah";

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Această carti este a bisăricii din târgul Nicoreşti, cu hramul Sfântul Necolai. Luna lui mai".

Şi acest exemplar, provenit de la Parohia Nicoreşti (acum în jud. Galaţi), face parte dintr-o serie (a se vedea mai sus exemplarele **b.** ale acestei ediţii a *Vieţilor sfinţilor*), despre care aduce noi informaţii (prin însemnările pe care le conţine).

c. BER IV 78; 35 × 23 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 296 f. num.

Legătură din carton, având copertele învelite în pânză roşie, iar cotorul în piele.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Horia, de lângă Roman (ştampila parohiei pe f. de gardă de la început).

d. BER IV 184; 35 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 296 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte, iar pe prima, în mijloc, Maica Domnului cu Pruncul Iisus.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ştampila acestei parohii, pe interiorul primei coperte şi pe f. de gardă care urmează).

La Mănăstirea Bogdana se află alte zece exemplare ale cărţii.

212. VIEŢILE SFINŢILOR (LUNA IUNIE),
Mănăstirea Neamţ, 1813

BRV III (841), p. 92. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 276; CRV Suceava, p. 247–248.

a. BER 171/10a; 34,5 × 22 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 282 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (20–24–22, 95–97, 111–109–113, 150–153–152, 168–179–170, 147–147–149 etc.).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde (copertele) şi maro (cotorul şi colţurile); motive florale aurite şi numele lunii iunie, inscripţionat, cu chirilice aurite, pe cotor.

Nu are însemnări. Face parte din seria care provine de la Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman.

b. BER 171/10b; 36,5 × 23 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 282 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele, ornamentat cu motive florale şi geometrice şi cu numele lunii iunie, inscripţionat cu chirilice.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această carte, *Luna lui iunie. Vieţile sfinţilor*, este a [Bisericii] Sfinţilor Ierarhi Necolai şi Spiridon, din târgul Nicoreşti. Pentru aceasta, s-au semnat Ilarion [i]eromonah".

Exemplarul face parte din seria provenită de la Nicoreşti (acum în jud. Galaţi).

c. BER 171/10c; 37 × 25 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 282 f. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. de gardă de la început (verso; chirilice, cerneală brună): „Cu toată dragostea am cetit întru această carti şi mult m-am piroforisit [= folosit] şi pentru ca să să ştii, am iscălit. Dec[embrie] 12, 1845. Scarlat …".

Exemplarul provine de la „Parohia Hăbăşeşti. Com. Strunga. Plasa Siretul de Sus. Jud. Roman" (a se vedea ştampila de pe f. de titlu, nenum. şi de pe f. 1, 2, 3, 18).

d. BER IV 106; 36,5 × 23,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 282 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale (coperta I); ornament floral şi chenar cu motive florale (coperta a doua).

Însemnări:

– f. nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud. Roman" (alături, ştampila parohiei);

– f. 1[r] (chirilice, cerneală brună): „Ieromonah Paisie".

Exemplarul face parte din seria provenită de la Dolješti.

e. BER IV 176; 35 × 22,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 282 f. num.

Legătură nouă, din carton, învelit în pânză de culoare roşie; cotorul, din piele, cu motive florale şi cu inscripţia *Iunie*, scrisă cu caractere latine.

Nu are însemnări. Aparţine seriei provenite de la Parohia Horia, din apropiere de Roman (ştampila parohiei, pe f. de titlu, nenum.).

Ca şi în cazul volumelor pentru lunile aprilie şi mai, la Mănăstirea Bogdana se află zece exemplare ale acestei ediţii a *Vieţilor sfinţilor*.

213. AGHIAZMATAR MIC, Iaşi, 1814

BRV III (844), p. 94–95. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 277; CRVBJ Galaţi, p. 84; CRV Suceava, p. 248.

BER 316; 19 × 13 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 248 p. num. (lipsesc p. 249–250). Numerotare veche a paginilor, cu rare greşeli (235–234–237).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (cotorul, desprins, ornamentaţia, în mare măsură, ştearsă); scenă biblică şi chenare cu motive florale şi geometrice (I); motive geometrice (II).

Nu are însemnări (numai ştampila „Biblioteca Sf. Episcopii Roman", pe f. de gardă, la p. 33, 63, 145 etc.).

214. Avgustin, episcopul, KEKRAGARION, Mănăstirea Neamţ, 1814

BRV III (486), p. 96–97. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota II 3024 (inv. 6339); Botoşani, inv. 7907; CRVBCU Iaşi, p. 278; CRV Suceava, p. 249–250.

a. BER 265a; 22,5 × 17 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 450 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (173–176–174–176, 190–189–192, 379–390).

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele, ornamentat cu motive florale şi geometrice, iar titlul, *Kekragarion*, inscripţionat cu chirilice.

Nu are însemnări.

b. BER 265b; 22,5 × 17 cm. Conţine 10 f. nenum. şi 450 p. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnare pe p. 1–3 (chirilice, cerneală brună): „Această carti este a Obştii stariţ [sic!] Paisie".

Exemplarul provine, aşadar, de la fosta mănăstire Dolješti.

Un exemplar al acestei cărţi se află la Mănăstirea Bogdana.

215. CALENDARIU ... PRE 100 DE ANI, Buda, 1814

BRV III (847), p. 296. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 279–280; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 80.

BER 317; 19 × 12 cm. Conţine 190 p. (lipsesc p. 191–192).

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile copertelor învelite în piele; pe cotor, cu chirilice, titlul *Calendar pe 100 ani*, încadrat de ornamente florale şi geometrice.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nu are însemnări (pe foile de gardă, de la început şi de la sfârşit, se află ştampila „Spiritualul Consistoriu al Eparhiei Romanului"; pe interiorul primei coperte şi pe f. de gardă următoare, semnătura „M. Simionescu").

216. Andronachi Donici, ADUNARE ... DIN CĂRŢILE ÎMPĂRĂTEŞTILOR PRAVILE, Iaşi, 1814

BRV III (849), p. 98–101. A se vedea şi CRVAS Focşani, cota II 619 (inv. 1635); CRVBCU Iaşi, p. 158–159; CRVBJ Galaţi, p. 84; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 81; CRV Suceava, p. 250.

a. BER 152a; 18,5 × 24 cm. Conţine 13 f. nenum. şi 182 p. num. Numerotare cu cifre arabe a paginilor, cu unele erori (43–43–44–46).
Legătură din carton, având inscripţionat, pe cotor, titlul cărţii (cu chirilice).
Nu are însemnări.

b. BER 152b; 23,5 × 19,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare.
Fără însemnări.

c. BER 152c; 23,5 × 18,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare.
Nu are însemnări.

d. BER 152d; 23,5 × 18,5 cm. Conţine 13 f. nenum. şi 180 p. num. (lipsesc p. 181, 182).
Legătură asemănătoare cu cele ale exemplalelor precedente.
Nu are însemnări.

e. BER 152e; 23,5 × 18,5 cm. Conţine 11 f. nenum. şi 182 p. num. (lipsesc primele 2 f. nenum., între care şi f. de titlu).
Legătură asemănătoare.
Nu are însemnări.

f. BER 152 f; 23,5 × 18,5 cm. Conţine 13 f. nenum. şi 182 p. num.
Legătură asemănătoare.
Nu are însemnări.

g. BER 152g; 23,5 × 18,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare.
Însemnare pe f. II–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această *Pravilă* iaste a sfintei Episcopii Huşi".

h. BER 152h; 23,5 × 18,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare.
Nu are însemnări.

i. BER 152i$_1$; 23,5 × 18,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare.
Nu are însemnări.

j. BER 152i$_2$; 23,5 × 18,5 cm. Acelaşi conţinut.
Legătură asemănătoare (fără învelitoarea cotorului).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nu are însemnări semnificative (la f. I nenum., cu caractere latine, data: „1866, aprilie 30").

k. BER 152j; 23,5 × 18,5 cm. Conține 7 f. nenum. și 182 p. num. (lipsesc primele 3 f. nenum., între care și f. de titlu).

Legătură asemănătoare, dar deteriorată (lipsesc prima copertă și învelitoarea cotorului).

Nu are însemnări.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează un singur exemplar al acestei cărți (față de cele 11 de la Roman).

217. LITURGHIE, Sibiu, 1814

BRV III (853), p. 105. A se vedea și CRVAS Piatra Neamț, cota II 90 (inv. 901); CRV Suceava, p. 250.

BER II 125; 20 × 17 cm. Conține 1 f. nenum. și 316 p. num. (lipsește 1 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; chenare cu motive florale pe ambele coperte; în plus, pe prima copertă, în mijloc, scenă biblică (ștearsă).

Însemnări (caractere latine, creion):

– coperta I, interior: „În anul 1877, mai 14, trupili ruseşti şi românii au trecut Dunărea, după [scăderea] puterii otomanilor, pe cari o au biruit înainte de 27 no[i]emvri[e] 1877. G. P[opovici]. Iconom";

– f. I nenum.: „Să se știe că ace[a]sta *Liturghie* este dată lui părintele G. Popovici ... V. Procopie".

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni, din actualul județ Neamț. La Mănăstirea Bogdana cartea este cu mult mai bine reprezentată (prin 7 exemplare).

218. POLIELEUL, Buda, 1814

BRV III (856); p. 106; IV, p. 299. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 284.

a. BER I 44; 17,5 × 11,5 cm. Conține 2 f. nenum. și p. 5–112 num.

Legătură din carton, învelit în pânză neagră.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion negru): „S-a legat din nou, în anul 1936, iunie. Spre amintire, cântăreț Tomescu [al] sf[intei] Biserici a Sf[ântului] Ierarh Nicolae"; mai jos (creion roșu): „Cu banii bisericii. Pr. Zot[a]" (?);

– mai jos (caractere latine, creion): „11.04.1959 a fost o zi foarte frumoasă. Cântăreț Bujor"; mai jos, aceeași mână: „3.04.1960, a 5 [sic!] duminică din Postul Mare, o zi mohorâtă. Cântăreț Bujor".

Exemplarul provine de la Parohia Sfinții Împărați Constantin și Elena, din Roman (a se vedea însemnarea și ștampila de pe f. I nenum. = f. de titlu).

b. BER I 61; 17,5 × 12 cm. Conține 2 f. nenum. și p. 5–112 num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Sf. Nicolae din Roman, unde s-a aflat, pentru un timp, și exemplarul **a.** (ștampila parohiei pe f. de gardă de la început).

c. BER I 109; 19 × 12,5 cm. Conține 1 f. nenum. și p. 5–112 num. (lipsesc f. I nenum. = f. de titlu și p. 69, 70).

Legătură din carton și pânză.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Sf. Voievozi, din Roman.

d. BER 110; 19,5 × 12,5 cm. Conține 2 f. nenum. și p. 5–112 num.
Legătură din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele.
Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Dolješti.

e. BER I 111; 19 × 12,5 cm. Conține 2 f. nenum. și p. 5–112 num.
Legătură din carton, învelit în pânză roșie (cotorul în piele roșie). Pe coperta I, în mijloc, o cruce, iar în partea de jos, cu caractere latine, numele „N. Pantiru".
Însemnări:
– f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, cerneală neagră): „Ace[a]stă carte, care s-au legat în anul 1908, luna martie, 27, este a me[a] proprie. C. N. Pantiru";
– coperta a doua, interior (caractere latine, creion): „Mare cutremur de pământ, în noaptea de 9 înspre 10 no[i]embrie 1940, și alt cutremur, mai mare, în ziua de 10 no[i]embrie. 1940. No[i]embrie 17. Z. Zorilă".

219. SCARA PĂRINTELUI IOAN, IGUMENULUI ... SINAIULUI,
Mănăstirea Neamț, 1814

BRV III (857), p. 106–109. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 284; CRV Suceava, p. 250–251.

a. BER 137; 30 × 21 cm. Conține 15 f. nenum. și 212 f. num. (lipsește 1 f. nenum.). Numerotare veche a filelor, cu erori (79–76–81; 104–106–106, 203–208–205).
Legătură veche, din lemn și piele; titlul *Ioan* cu chirilice și chenare cu motive florale, pe prima copertă; chenar cu motive florale și geometrice, pe a doua.
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– f. 1–3: „Această carte, Sfântul Ioan Scăraru[l], am cumpărat di la părintele Theofil, cu 13 lei. 1823, aprilie 28";
– f. 13–15: „Această sfântă carte, a Sfântului Ioan Scărari, iaste a mea dreaptă, cumpărată de la Sfinția Sa părintele Nazarie ... 24 lei ... 1832, decemb[rie] 17".

b. BER III 140; 32,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 211 f. num. (lipsesc 15 f. nenum., f. 209, 212).
Legătură din carton și piele, fără ornamentație pe coperte; motive florale și titlul, *Scara*, cu chirilice, pe cotor.
Însemnări:
– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „1835, fevr[uarie] 15, Nicodim monah";
– f. 111^{r} (caractere latine, creion): „Leonte Constantin, 1963, 18 no[i]embrie".
Exemplarul provine de la Parohia Giurgeni, din actualul județ Neamț.

c. BER IV 568; 35,5 × 22,5 cm. Conține 15 f. nenum. și 211 f. num. (lipsesc 1 f. nenum. și f. 212).
Legătura nu se păstrează.
Însemnare pe f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „1920, sept[embrie] 8. Econom V. Ciuncu".
Exemplarul provine de la Parohia Hociungi I (jud. Neamț).
Alte trei exemplare se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

220. SLUJBA ÎNVIERII, Mănăstirea Neamț, 1814

BRV III (861), p. 111. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 285; CRV Suceava, p. 251–252.

a. BER 313; 18,5 × 11,5 cm. Conține 4 f. nenum. și 180 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (82–87–84–83–86–85–88–89).

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație ștearsă; titlul, *Slujba învierii*, inscripționat cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. 1–6 (chirilice, cerneală neagră): „Această cărticică, ce cuprinde întru sine slujba Învierii, din Săptămâna Luminată, s-au afirosit [dedicat, închinat – n.n.] de noi, preoții monași Irinarh [și]i Visarion, la sfântul Schit Pârvești, unde să prăznuiește hramul Sfântului Ierarh Nicolae și spre a noastră pomenire. Și nimenea să nu îndrăznească a o ... [șters]. Irinarh și Visarion. 1816, iunie".

b. BER I 42; 17,5 × 11 cm. Conține 3 f. nenum. și 180 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; ornamente florale în mijloc și chenare cu motive florale pe cele două coperți; titlul, *Slujba învierii*, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări:

– f. de gardă de la sfârșit (verso, caractere latine, creion): „Strana II. Nicolai Gh. Radu, psalt, în anul 1888, și elev în clasa a IV-a, Seminar Roman";

– f. de gardă următoare (chirilice, cerneală neagră): „La 1821, apr[ilie] 16, vineri, la 6 ceasuri de noapte ..., fiind Săptămâna Luminată, luminându-să spre sâmbătă, au născut un fecior și botezându-l, s-au pus numele Dimitrie".

221. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA IULIE), Mănăstirea Neamț, 1814

BRV III (862), p. 111. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 285–286; CRV Suceava, p. 252–253.

a. BER 171/11a; 34 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 299 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (62–62, 125–122–127, 242–247–244, 250–252–252).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde (copertele) și maro (cotorul și colțurile); motive florale aurite și titlul, *Iulie*, cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări. Face parte din seria provenită de la Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe, din Roman (a se vedea ștampila bibliotecii pe f. de gardă de la început, precum și pe f. 85, 165).

b. BER 171/11b; 36,5 × 23 cm. Conține 1 f. nenum. și 299 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele, ornamentată cu motive florale și geometrice (numele lunii iulie inscripționat, cu chirilice, pe cotor); coperte găurite de cari și rupte la colțuri.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Parohia Nicorești. Bis[erica] Sf[ântul] Nicolae";

– aceeași filă, verso (chirilice, cerneală brună): „Această carte este a jupânului Gheorghii Abăjeriu. 1837, mai 16. Gheorghii Dimitriu";

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală brună): „Această carte este a bisăricii unde să prăznuiește hramul Sfinților Ierarhi Nicolae și Spiridon, ținutul Neamțul și cine să va ispiti a o înstreina sau a tăgădui-o, să fii supt blestemul Domnului și a sfinților care-i are întru sine această carte".

Exemplarul face parte din seria provenită de la Parohia Nicorești (acum, în jud. Galați).

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

c. BER IV 105; 35,5 × 23 cm. Conține 1 f. nenum. și 299 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte; pe prima, în mijloc, și scenă biblică (ștearsă).

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Doljești" și ștampila „Parohia Doljești, com. Doljești, jud. Roman".

Exemplarul face parte din seria provenită de la parohia respectivă.

d. BER IV 122; 36 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 299 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) și chenar cu motive florale, aurite, pe prima copertă.

Nu are însemnări. Aparține seriei care s-a aflat cândva la Biserica Precista Mică, din Roman (ștampila acelei parohii, pe interiorul primei coperte).

e. BER IV 173; 35,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 299 f. num.

Legătură nouă, din carton, având copertele învelite în pânză roșie, iar cotorul în piele, cu motive florale și cu numele lunii iulie, inscripționat cu caractere latine.

Nu are însemnări. Face parte din seria provenită de la Parohia Horia, din apropiere de Roman (ștampila parohiei respective, pe interiorul primei coperte).

Opt exemplare ale acestui volum se află la Mănăstirea Bogdana.

222. Evghenie Vulgaris, ADOLESHIA FILOTEOS, tradusă de Mitropolitul Veniamin Costache, Iași, 1815–1819

BRV III (867), p. 113–115. A se vedea și CRVAS Botoșani, inv. 8007; Iași, inv. 5130, 8191; CRVBCU Iași, p. 286–287; CRVBJ Galați, p. 86.

a. BER 143a[1]; 22 × 16,5 cm. Conține 8 f. nenum., 221 p. num. și alte 4 f. nenum. (volumul I al cărții).

Legătură din carton, având cotorul și colțurile copertelor învelite în piele; pe cotor, cu chirilice, titlul cărții.

Nu are însemnări.

b. BER 143a[2]; 22,5 × 17 cm. Același conținut.

Legătură asemănătoare.

Nu are însemnări importante.

c. BER 143a[3]; 22 × 16,5 cm. Același conținut.

Legătură asemănătoare.

Însemnări:

– f. VIII nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Din cărțile părі[ntelui] arhimandrit Visarion, spre a Sfinții[i] Sale pomenire, s-au dat lui Iordache, sân Iordachi, la 1843, dec[embrie] 2, prin mine ... proto[i]ereu, Botoșani";

– mai jos (caractere latine, cerneala neagră): „Prezentată mie de p[ărintele] Grigorie Ștefănescu Dornescu".

La Mănăstirea Bogdana se află un singur exemplar al primului volum.

d. BER 143b[1]; 22,5 × 16 cm. Conține 1 f. nenum., 184 p. num., 5 f. nenum., 90 p. num. și 2 f. nenum. (volumele al doilea și al treilea).

Legătură din carton, învelit în piele; ornamentația ștearsă.

Nu are însemnări.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

e. BER 143b[2]; 22 × 16,5 cm. Acelaşi conţinut. Numerotare veche a filelor, cu unele erori (21–23, 49–49, 158–156–160–I; 8–6–10–II).

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile copertelor învelite în piele; titlul cărţii, inscripţionat cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează, de asemenea, câte două exemplare ale acestor volume.

f. BER 143c; 22,5 × 16,5 cm. Conţine 1 f. nenum., 146 p. num., 4 f. nenum., 210 p. num. şi 7 f. nenum. (volumele al patrulea şi al cincilea ale cărţii).

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile copertelor învelite în piele; titlul, inscripţionat cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. 210[v] (chirilice, cerneală neagră): „Din cărţile păr[intelui] arhimandrit Visarion, spre a Sfinţii[i] Sale pomenire, s-au dat lui Iordache, [sân] Iordachi, la 1843, decemv[rie], 4 zile, prin mine, Ioan iconom, protoiereu ţinutului Botoşani" (însemnare identică, dar mai clară şi cu două zile mai nouă faţă de aceea de pe exemplarul **c. BER 143a**[3], al primului volum).

Volumele al patrulea şi al cincilea sunt mai bine reprezentate la Mănăstirea Bogdana (prin câte patru exemplare fiecare).

223. CEL MIC ŞI CEL MARE ÎNGERESC CHIP ..., Mănăstirea Neamţ, 1815

BRV III (872), p. 116; IV, p. 300. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 287.

BER 153; 21 × 16 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 218 p. num.

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale pe cele două coperte.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „În Vadu[l] Vechi ... cu Vasâli Talpeş ... Apostu Talpeş. S-au născut: 1755, Aniţa Popeasca ...; 1756, fevr[uarie] 26, s-au născut Safta Bădăroa[i]e[a]; 1760, s-au născut Balaşa; 1762, s-au născut Marie[a] Tănţăloa[i]e[a]; 1764, s-au născut Smaranda Nedelcioasă; 1766, s-au născut Gheorghi Talpeş, ci au fost şi sărdar ...; 1824, mart[ie] 1, au răposat acest Gheorghi Talpeş, sărdar, sâmbătă spre duminică, la zeci ceasuri din noapte";

– aceeaşi foaie, pe verso (chirilice, cerneală neagră): „La velet 1849, iulii, 8 zile, au răposat părintili Clement Talpeş şi la 28 di zili curgătoari, luni, părintili Nazarii ...".

Şi la Mănăstirea Bogdana se păstrează un exemplar al acestei cărţi.

224. CELE 9 CÂNTĂRI DIN PSALTIRE, Iaşi, 1815

BRV III (873), p. 116–117. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 288; CRV Suceava, p. 253–254.

a. BER II 56; 22,5 × 17 cm. Conţine 1 f. nenum., 80 p. num. şi 2 f. nenum.

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile copertelor învelite în piele.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Moldoveni II (jud. Neamţ).

b. BER II 57; 21 × 16,5 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Butnăreşti (jud. Neamţ).

c. BER II 58; 22,5 × 17,5 cm. Acelaşi conţinut.

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „1840, 20 de zile ale lunii lu[i] mai, am fost eu la Vorona ..." (Mănăstirea Vorona, jud. Botoşani, n.n.); mai jos: „Această carte este a lui Vasile Teodoriu, din sat Deleni [probabil, jud. Iaşi – n.n.] şi este dăruită di un prietin, încredinţându-o că este în bună încredinţare a me[a] ...";

– verso (chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a lui Vasile Herţa [?] din Deleni şi este dăruită de părintele Antonie din Vorona şi Dimitrie monah, tot din Vorona".

d. BER II 59; 23 × 17 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare cu acelea ale exemplarelor **a.** şi **b.**

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Ştiut fac cu aciastă scrisoari că subsemnatul, Gh. Ţigara, am sărvit Sf[inţii] Voi[e]vozi, dascăl, timp de 38 ani, până citiţi. Gh. Ţigara, 1882, martie 2";

– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „B[iserica] Sf[inţii] Vo[i]evozi, Hociungi – Roman".

Exemplarul provine de la parohia respectivă.

e. BER II 60; 22,5 × 17 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Giurgeni (jud. Neamţ).

f. BER II 61; 23 × 17,5 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Această carte este a lui preotul Gheorghe, din satul Ruşuori [= Roşiori, com. Dulceşti, jud. Neamţ – n.n.]. Şi a dat tri[i] lei şi doozeci p[ara]le".

Exemplarul provine de la Parohia Dulceşti.

La Mănăstirea Bogdana se află numai două exemplare din această carte.

225. PARACLISUL SFÂNTULUI HARALAMBIE, [Braşov], 1815

BRV III (882), p. 123–124; IV, p. 300. A se vedea şi CRVAS Iaşi, inv. 3258; CRVBCU Iaşi, p. 289; CRV Piatra Neamţ, p. 81–82.

a. BER 274; 18,5 × 10,5 cm. Conţine 1 f. nenum., 46 p. num. şi 1 f. nenum.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări demne de luat în seamă.

b. BER I 67; 18 × 10,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi p. 3–48 num.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Această *Viaţă a Sfântului cuce[r]nic Haralambii* esti foarti folositoari şi apărătoari di boală ... 1830, avg[ust] 16".

– p. 3–7 (caractere latine, cerneală neagră): „Pentru sănătat[e]a copilului meu, Romeo, de către mini, Dimitrie Nathalien [?] Obriş".

Exemplarul provine de la Parohia Horia – Roman.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

226. VIEȚILE SFINȚILOR (LUNA AUGUST), Mănăstirea Neamț, 1815

BRV III (893), p. 131–135. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 292; CRV Suceava, p. 254–256.

a. BER 171/12a; 34 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. şi 256 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greşeli (14–14–16, 22–25–24, 90–95, 98–97–96, 99–104, 156–155–158–157–160, 181–186, 188–185–188 etc.).

Legătură din carton, învelit în piele de culoare verde (copertele) şi maro (cotorul şi colțurile copertelor); motive florale aurite şi numele lunii august, inscripționat cu chirilice aurite, pe cotor.

Nu are însemnări. Ca şi celelalte exemplare notate cu **a.**, face parte dintre volumele acestei cărți care s-au aflat cândva în Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe din Roman (a se vedea, în cazul de față, ştampila acelei biblioteci pe f. de gardă de la început).

b. BER 171/12b; 37 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 256 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări.

La Mănăstirea Bogdana sunt 11 exemplare ale acestui volum.

227. ARĂTARE SAU ADUNARE PRE SCURT A DUMNEZEIEŞTILOR DOGME, Mănăstirea Neamț, 1816

BRV III (898), p. 137–139. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 293–294; CRVBJ Piatra Neamț, p. 82–83; CRV Suceava, p. 256–257.

a. BER 139a; 35,5 × 22,5 cm. Conține 6 f. nenum. şi 530 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu greşeli (157–159, 160–160, 206–208–208, 222–224–224, 258–261–260, 350–352–352, 378–381–380).

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele şi titlul inscripționat cu chirilice.

Nu are însemnări. Provine de la „Parohia Hăbăşeşti, com. Strunga. Plasa Siret de Sus, jud. Roman" (a se vedea ştampila de la f. I, II, III, V – nenum.).

b. BER 139b; 35,5 × 21,5 cm. Conține 5 f. nenum. şi 530 p. num. (lipseşte f. de titlu).

Legătură din carton, învelit în piele, cu motive florale pe prima copertă.

Însemnări:

– f. II nenum. (caractere chirilice, cerneală neagră): „Această carti ce să numeşti *Bogoslovii* iaste cumpărată cu drepți banii miei, doauăzeci şi cinci lei, spre pomenire[a] me[a], la anul 1819, mai 14. Şi după moartea mea, întru a cui mână va încăpea, să mă pomenească la sfânta rugăciune, cât din bisărică, cât şi la chilii. Gherasim ierodiacon";

– p. 433 (caractere latine, cerneală neagră): „În ziua de vineri, 4 octombrie 1919, s[til] v[echi], pe la ora 15, a nins. Pr. G. Popovici".

c. BER 139c; 38 × 23 cm. Conține 6 f. nenum. şi 530 p. num.

Legătură de carton (cotorul învelit în piele).

Însemnare pe p. 1 (chirilice, cerneală neagră): „De către preaosfințitul episcop al Romanului, kir Gherasim, s-au afierosit sf[intei] Mănăstiri Precista, din oraşul Romanului, la anul 1818,

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

oct[ombrie] 16" (al doilea exemplar al episcopului Gherasim Clipa, de această dată dăruit Mănăstirii Precista, actuala Biserică Precista Mare, din Roman).

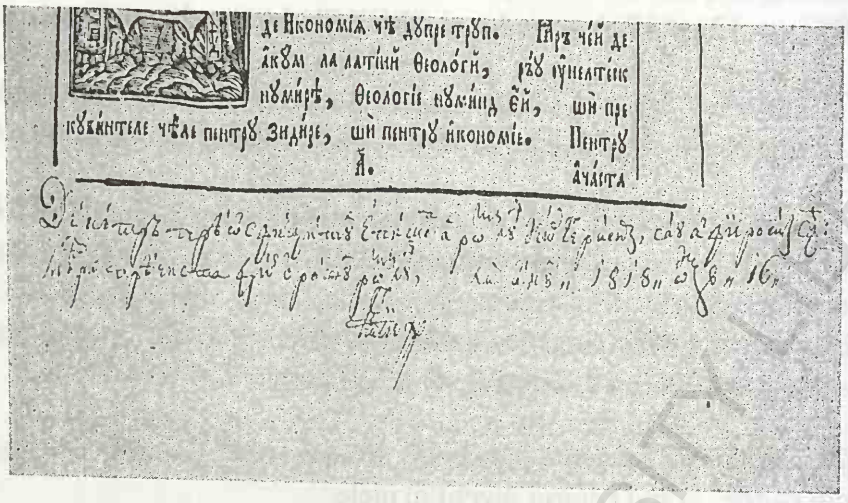

Alte patru exemplare ale acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

228. CATIHISIS, Chişinău, 1816

BRV III (903), p. 140. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 92.

BER II 160; 21 × 17,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 123 p. num.

Însemnare pe f. 123^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Dat-am adevărat şi încredinţat zapisul meu la mâna dumitale, tătucă şi mămucă, … răvaşul meu să vă găsască sănătoş[i], cum şi pentru mila lui Dumnezeu mă aflu sănătos, ca nu puţin să ne bucurăm cu toţii".

Exemplarul provine de la Parohia Todireni (com. Stănița, jud. Neamț).

229. OCTOIH DE CANOANE PENTRU PAVECERNIȚĂ, Mănăstirea Neamţ, 1816

BRV III (916), p. 155.

a. BER 211; 22 × 16,5 cm. Conţine 9 f. nenum. şi 327 f. num. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (27–27–29, 46–46–48, 252–257–254–259–256).

Legătură din carton, învelit în piele, având titlul inscripţionat, cu chirilice, pe cotor; ornamentaţia ştearsă.

Însemnări:

– f. 1–6 (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Octoih* este a lui popa Ilie, [i]eroshimonah. Deci rog ca ori într-a cui mână va cădea, să mă pomenească şi pre mine";

– f. de gardă (caractere latine, cerneală albastră): „Prin 1873, eram în clasa a III-a primară, din comuna Bogdana; soseam în mănăstire, la călugărul-diacon Ioanichie. La biserică ceteam eu mai toate, căci ceteam bine; şi seara, la pavecerniță, ceteam canoanele acestea ale Maicii Domnului şi fiindcă eram mic, călugării mă ţineau în braţe, ca să ajung cu vederea la carte. Spre amintire, pr. C. Buruc, 1928, mai 30. Biserica Precupeţii Noi, Bucureşti".

b. BER II 156; 22 × 16 cm. Conţine 8 f. nenum. şi 327 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; titlul, inscripţionat cu chirilice, pe cotor; ornamentaţie cu motive florale.

Însemnare pe f. 72^{v}–73^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Manolachi Cilibiu am hărăzit această carti Bisăricii Sfântului Gheorghi, pentru pomenire … morților".

Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Gheorghe, din Roman.

c. BER II 157; 21,5 × 16,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 327 f. num.

Legătură din lemn și piele; scenă biblică și chenar cu motive florale pe prima copertă; medalion cu motive florale și geometrice și chenar cu motive florale pe a doua.

Însemnare pe f. 1^{r}–32^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Pavecernic* este drept al mieu, ieromonahului Grigorie Munteanu, cumpărat de mine la anul 1818, adecă o mie opt sute optsprezece, încă când am venit la mânăstire, ca să fie pentru chiliea mea. Iar după moarte[a] mea, la a cui mână va încăpe[a], să aibă a pomini numile aceste[a]: ieromonahul Grigorie, Sava, Ioana și tot neamul lor. 1841, septe[m]vre 16".

Exemplarul provine de la Parohia Oniceni (jud. Neamț).

d. BER II 281; 22 × 17,5 cm. Conține 9 f. nenum. și 327 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, cu ornamentație numai la cotor.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. IV nenum.: „A Precisti[i] cei Mari";

– f. VIII nenum. – 1^{r}: „Această carte, ce să numește *Pavecernic*, este cumpărată cu 20 lei, de mine, smeritul între ieromonah[i] Paisie".

Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman.

e. BER II 282; 22,5 × 17 cm. Conține 8 f. nenum. și 327 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnări:

– f. IV nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte numită *Bogorodicină* este dată M[ănăsti]rei Precista Mare din Roman, de Sf[ința] Sa ieroarhimandritul Ieronim Ștefănescu, spre vecinica lui pomenire. 1904, ianuarie 10";

– f. 103^{v}–109^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Aceast *Oftoicu* [sic!] este [al] mieu, cu[m]părat cu … lei 20, adecă cu doozăci lei bani … monahu Teofan".

Provine tot de la Parohia Precista Mare (pe ambele exemplare se află, pe foile de gardă de la început, ștampila acestei parohii).

f. BER II 283; 22,5 × 17 cm. Conține 3 f. nenum. și 327 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele, fără ornamentație.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la Parohia Doljești, județul Roman (acum, jud. Neamț), după cum o indică ștampila de pe fila de gardă de la început.

La Mănăstirea Bogdana sunt numai două exemplare ale acestei cărți.

230. STRASTNIC, Buda, 1816

BRV III (920), p. 156. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 304–305; CRV Suceava, p. 259.

Toate exemplarele de la BER sunt legate împreună cu *Triodul*, Buda, 1816.

231. TRIOD, Buda, 1816

BRV III (921), p. 157. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 305; CRV Suceava, p. 259–260.

a. BER 225; 37,5 × 24 cm. Conține 1 f. nenum., 320 f. num. (*Triod*) și 1 + 110 f. num. (*Strastnic*). Numerotare veche a filelor, cu destule erori (59–49–61, 80–81–81, 83–85, 169–161–171, 184–184–186, 189–191–191, 211–211 etc.).

BCU IAȘI / ACADEMIA UNIVERSITY LIBRARY

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică (Răstignirea) şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; pe a doua copertă, aceleaşi chenare, dar, în mijloc, şi imaginea lui Iisus Hristos Pantocrator.

Nu are însemnări.

b. BER IV 85; 36 × 24,5 cm. Conţine 319 f. num. (*Triod*) şi 110 f. num. (*Strastnic*) (lipsesc 1 f. nenum. şi f. 320).

Legătură veche, din lemn şi piele, fără cotor; scenă biblică (ştearsă) şi chenar cu motive florale pe prima copertă.

Nu are însemnări semnificative (la f. 19^{r} – *Triod* şi 85^{v} – *Strastnic* semnează, în 1937, cântăreţul T. Calimachi). Provine de la Parohia Săcăleni (jud. Neamţ) (a se vedea ştampila de la f. 33^{r}).

c. BER IV 87; 37,5 × 24,5 cm. Conţine 1 f. nenum., f. 14–319 num. (*Triod*) şi 1 f. nenum. + f. 1–100 num. (*Strastnic*) (lipsesc f. 1–13 (*Triod*) şi 101–110 (*Strastnic*).

Nu mai păstrează nicio copertă (exemplar deteriorat, cu lipsuri la început şi la sfârşit).

Nu are însemnări semnificative.

d. BER IV 89; 36,5 × 24 cm. Conţine 2 f. nenum., f. 9–319 num. (*Triod*) şi 1–100 num. (*Strastnic*) (lipsesc 1 f. nenum., f. 1–8, 320 (*Triod*) şi 101–110 (*Strastnic*).

Nici acest volum nu mai păstrează copertele şi cotorul.

Provine de la Parohia Valea Ursului, filiala Buciumeni (jud. Neamţ), conform însemnării şi ştampilei de la începutul *Triodului*).

e. BER IV 91; 33,5 × 22,5 cm. Conţine 1 f. nenum. + 319 f. num. (*Triod*) şi 1 f. nenum. + 110 f. num. (*Strastnic*).

Însemnări:

– f. 1^{r} (caractere latine, cerneală neagră): „Sfânta Biserică Dulceşti";

– f. 1^{r}–2^{r} (chirilice, cerneală neagră): „Această carte am cumpărat-o eu, Gheorghe [Sturdza], bisăr[icii] de la Dulceşti, la anul 1848, febru[arie] 20. Gheorghe Sturdza ...";

– f. 192^{v} (caractere latine, cerneală albastră): „V. Negru, cântăreţ la această parohie de la 1 iulie 1928, scris în anul 1963, după 35 [de] ani de slujbă în acest sfânt lăcaş. 23 martie 1963".

Pe filele *Strastnicului* nu sunt însemnări semnificative.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează nu mai puţin de 38 de exemplare ale *Triodului* şi 16 ale *Strastnicului*.

232. TYPICON, Iaşi, 1816

BRV III (923), p. 157–161. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 305–306; CRV Suceava, p. 261–264.

BER 21; 38 × 24 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 728 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu erori (128–123–122–121–133–131–135, 232–232, 251–251, 253–256, 362–365, 476–476, 479–481–483–481–484–487 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe fiecare copertă; se păstrează una dintre cele două cheotori metalice.

Însemnare pe p. 1–15 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Tipic* iaste a Obştii stareţului Paisie şi s-au dăruit de Sfinţia Sa părintele stareţul Neonil la biserica de la Nicoreşti. Şi cine ar îndrăzni a-l înstrăina din biserică, să fie neiertat de Domnul nostru I[su]s H[risto]s şi de Maica Domnului şi de toţi sfinţii, până iarăşi îl va întoarce înapoi. 1844, mai 24".

La Mănăstirea Bogdana sunt 13 exemplare ale acestei cărţi.

233. CEASOSLOV, Chişinău, 1817

BRV III (951), p. 193–194. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 446.

a. BER IV 546; 33 × 21 cm. Conţine f. 117–283 (lipsesc 3 f. nenum., f. 1–116, 126–127, 134–135, 284–288). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (145–46–147, 226–228–228, 246–24–248, 253–256–255).

Legătura nu se păstrează.

Însemnări:

– f. 121^{v} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când au răposat Gherasim Livescu, fiiul priotului Ioan Livescu răposat. Gherasim Livescu au avut frati pi i[e]romonahul Ghedeon, care la Mănăstire[a] Frumoasa din Eş [= Iaşi] săvârşindu-s[e] din viiaţă, acolo s-au şi îngropat, mai având frate pe şatrariul, pe Livescu, care iar la sat Dealu Nou [jud. Bacău] au trecut din viiaţ[ă], la care să răpăosă, de l-au îngropat atunce, Vasâle Lives[cu] ... Au mai avut un frati, Dimitrii, care mai de mai mult [sic!] săvârşindu-s[e] din viaţă, s-au îngropat tot la bisărica din sat Dealu Nou, cu hramul Adormire[a] Maicii Domnului. Şi au mai rămas un frate, numit Ioan Livescu, iconomu[l], care petrece la târg în Bacău. Şi s-au scris aici de Costandin Livescu, fiiul răposatului Gherasim Livescu, 1845, ap[ri]l[ie] 5, îngropat la 7 april[ie]"; f. 158^{r} (acelaşi scris, cerneală maronie): „Să să ştie de când s-au născut ce[a] întăi fiică ... numită Anica; naşterea au fost la 2 ghena[r] 1846, a do[u]o zi de Sf[ântul] Vasili, în faptul zili[i], iar botezu[l] au fost în zio[a] de Botezu[l] Domnului H[risto]s. Şi am însămnat, Costandin Livescu ..., an 1846, luna ghen[ar], 7 ...";

– f. 171^{v} (chirilice, cerneală maronie): „Să se ştii de când au murit părintele Vasili de la Bălţata [jud. Bacău]; atunce s-au cutremurat pământu[l], sara, la trii ceasuri din no[a]pte, 1838, ghenari[e]";

– f. 193^{v}–194^{r} (chirilice, cerneală brună): „La anul 1849, fevruarie 10, s-au cununat Mihail, fiiul preotului Ioan ot Trifeşti, cu Ile[a]na, fiica Migdoniei ... Şi s-au cetit de proto[i]ereu Ananii, în oraşul Bacău";

– f. 195^{v} (caractere latine, cerneală neagră): „La anul 1868, septemvrie 22, orele 9 sara, au logodit Anica, fiica mea, cu D. Ureche. Mihai Zis [?]";

– f. 196^{r} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când au trecut din viaţa pământească Gherasim Livescu, acel ce au fost multă vreme anagnost [= citeţ] la sfânta arhierie. Grigorie de la Bisărica Banului din Eş, la sat Dealu Nou, ţinut Bacăului";

– f. 241^{r} (chirilice, cerneală brună): „Să să ştie de când s-au născut al 2-le[a] fiiu ţâţacăi Mărioara, la 24 mai 1847, şi anumi Ioan de D. Grigori Balicăi, zioa naştirii marţi, pi la toacă".

b. BER IV 548; 33 × 21 cm. Conţine f. 3–116 (reprezintă, de fapt, prima parte a exemplarului **a. BER IV 546**, care nu ar fi trebuit să aibă o cotă separată).

Legătura nu se păstrează.

Însemnări:

– f. 90^{r} (chirilice, cerneală maronie): „Să să ştii când s-au cutremurat pământul şi au fost mari, cât s-au stricat şi casâle, la trei ceasuri din noapti. 1838, ghen[arie] 11";

– f. 104^{v} (chirilice, cerneală maronie): „7 august 1848, Gr. Livescu";

– f. 111^{v} (caractere latine, cerneală violetă): „La anul 1873, luna iulie, în 23, la 8 ceasuri după-amează, au răposat d[omnu]l iconomul Mihai Bută, servitoriu la biserica din comuna Trifeşti [jud. Neamţ – n.n.] timp de 20 ani; îngropat la 26 iulie, zioa joi; în zilele d[omnu]lui Carol I, d[omnu]l României[i], sub episcopu[l] Isaia [Vicol de] Roman, şi mitropolitul Calinic Miclescu. 1874, ianuar[ie] 15. V. A. Urechia".

Este clar că cele două părţi, separate în mod artificial, au fost cândva legate împreună.

234. CEASOSLOV, Iaşi, 1817

BRV III (936), p. 183–185. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 308–310; CRV Suceava, p. 265–266.

a. BER 253; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 5 f. nenum., 541 p. num. şi 1 f. de gardă (lipsesc 1 f. nenum. = f. de titlu şi p. 542–550). Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (55–57–53, 80–85, 216–213–216–215, 216–221, 288–293, 296–295, 306–305, 401–401, 402–396–405 etc.).

Legătură din carton învelit în piele; titlul, *Ceasoslov*, cu caractere latine şi o cruce (pe coperta I).

Însemnări:

– p. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Bis[erica] Sf[inţii] Voievozi, Hociungi – Roman";

– p. 105 (jos, chirilice, cerneală brună): „La anul 1855, fevruarii, în 3 zile, m-am căsătorit, luând de soţie pe fiica dum[nealui] stolnicului Costachi Manoli, din Roman ..." (îngustat la legat).

b. BER 254; 30,5 × 20,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 544 p. num. şi o altă foaie albă (lipsesc 6 f. nenum. şi p. 545–550).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; medalion (Bunavestire) în mijloc, ornamente florale, la colţuri şi chenar cu motive florale (coperta I); la fel pe coperta a doua, cu deosebirea că în medalion este redată Răstignirea lui Iisus.

Însemnări:

– f. de gardă (caractere latine, creion): „Cântăr[eţ] I Dimitrie I. Comănescu, 9 august 1914; cântăr[eţ] II Dimitrie C. Barcan, iunie 24, 1914 – Bis[erica] Sf. Ioan, Bacău";

– p. 9 (caractere latine, cerneală neagră): „În anul 1862, ianuarie, în una spre două noaptea, la orele 3 şi 46 minute după 12 evropene [ceasuri europene – n.n.], s-au cutremurat pământu[l] cu hu[i]et, viind de la răsărit spre apus, numai s-au clătit slab foarte. D. Suţescu";

– p. 542 (chirilice, cerneală brună): „La 1843, sept[embrie] 20, la 6 ceasuri din zi, s-au cutremurat pământul şi am scris spre ştiinţă. A. Girgeoanu".

c. BER III 157; 33,5 × 22 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 550 p. num. (lipsesc p. 551–552). Numerotare veche a paginilor, cu multe erori (55–47, 56–53, 57–54, 58–55, 59–56, 60–57, 61–58, 62–59, 63–60 etc.).

Legătură veche, din lemn şi piele (lipseşte a doua copertă); medalion cu motive florale şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă.

Însemnare pe p. 295 (chirilice, cerneală brună): „Această carte ce să numeşti *Ceasoslov* esti cumpărată de mine, preotul Apostol Şendre[a] din satul Săuceşti [jud. Bacău], pe cari carte am dăruit-o sf[â]ntului schit di pi Nichid [Nechit – jud. Neamţ], unde să cinsteşti şi să prăznuieşti hramul Schimbării la Faţă, în vremea nacealniciei Sf[i]nţiei Sale părintelui Isaie[a], ca să fie spre pomenire[a] noastră, la anii de la mântuirea lumii 1819, luna dec[hem]v[rie], în 16 zile".

Exemplarul provine de la Parohia Trifeşti (jud. Neamţ).

d. BER III 158; 34 × 23 cm. Conţine 2 f. nenum. şi p. 1–548 num. (lipsesc 4 f. nenum. şi p. 549–552).

Legătură din carton învelit în piele, deteriorată la coperte şi cotor (în general, toate filele afectate de umezeală, mai ales la colţul din dreapta, jos).

Însemnare pe p. 221 (caractere latine, creion): „Memento: cine n-a trăit timpuri de restrişte, vărsând lacrămi, cine n-a suferit de dorul locului său natal, pe care să-l fi părăsit în mod silit, acela nu vă cunoaşte pe voi, puteri cereşti. Sublocotenent Gh. Gh. Popescul, învăţător, Tofeşti [?], Gospin [?], Tismana [jud. Gorj], 1916, 20 XII" (Primul Război Mondial, în timpul retragerii în Moldova).

Exemplarul provine de la Parohia Chilii (com. Valea Ursului, jud. Neamț), a cărei ștampilă se află la p. 1.

e. BER III 159; 29 × 20,5 cm. Conține 5 f. nenum. și p. 1–542 num. (lipsesc 1 f. nenum. și p. 543–552).

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; medalion și chenar cu motive florale pe prima copertă; motive geometrice, pe coperta a doua (aproape desprinsă de cotor).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Cârlig (com. Dulcești, jud. Neamț).

f. BER III 160; 29 × 19,5 cm. Conține p. 1–552 num. (lipsesc 6 f. nenum., p. 35–38, 261–264, 545–546).

Legătură nouă, din carton învelit în pânză. Numeroase file deteriorate (lipite cu hârtie albă).

Însemnări:

– p. 25 (caractere latine, cerneală violetă): „Neagu Gh. Neculai, comuna Dulcești, jud. Roman, plasa Miron Costin";

– p. 28 (la fel): „Cojocaru Ion, clasa II, Ș[coala de] C[ântăreți] B[isericești] Roman. Com. Miron Costin, jud. Roman. 24 II 1930–1931";

– p. 39 (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte este a bisericei din Dulcești";

– p. 51: „Elisabeta Sturdza";

– p. 103: „Safta Sturza".

Exemplarul provine de la Parohia Dulcești (jud. Neamț).

g. BER III 168; 30 × 25 cm. Conține 4 f. nenum. și 552 p. num. (lipsesc 2 f. nenum.); multe file deteriorate, mai ales la început (circa 50).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; coperta I, ruptă în două, are în mijloc imaginea Maicii Domnului cu Pruncul Iisus, iar pe margini un chenar cu motive florale; coperta a doua nu are ornamentație.

Nu are însemnări demne de luat în seamă. Provine de la Parohia Precista Mică din Roman.

h. BER III 169; 30 × 20 cm. Conține 1 f. nenum. și 548 p. num. (lipsesc 5 f. nenum. și p. 39–44, 549–552).

Legătură din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– p. 80: „Să să știi de când au fost în sărbătorile Paștilor, la mart 30, 31 și .....2 april [1]852, preut ...";

– p. 256: „Să să știi de când au fost viscol mare, la 18 dichemvrie, în vreme[a] ..... anul [1]860".

Exemplarul provine de la Parohia Izvoarele (com. Bahna, jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana sunt 20 de exemplare ale acestei cărți.

235. DETORINȚELE PRESVITERILOR PAROHIALNICI, Buda, 1817

BRV III (938), p. 186. A se vedea și CRVBJ Galați, p. 97.

BER 163; 23 × 19 cm. Conține 4 f. nenum. și 194 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu rare greșeli (175–175–177–179).

Legătură din carton (cotorul învelit în piele).

Nu are însemnări.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

236. NOUL TESTAMENT, Sankt-Petersburg, 1817

BRV III (948), p. 190. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 314–317; CRVBJ Galaţi, p. 99; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 88–89; CRV Suceava, p. 268–270.

a. BER 146a; 22,5 × 14 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 274 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule greşeli (39–39–41, 136–136, 151–153, 160–160, 196–181–198–182, 222–220–222–222).

Legătură veche, din lemn învelit în piele; titlul, inscripţionat cu chirilice pe prima copertă şi pe cotor; chenar cu motive florale pe ambele coperte.

Însemnare pe f. 3^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Această sfântă carti ce să numeşti *Testament* iaste dreaptă a noastră, cu drepţi banii noştri cumpărată, necertând pre nime ... Teodor nevrednicul".

b. BER 146b; 22,5 × 14 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 274 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; scene biblice şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe ambele coperte; o cheotoare metalică păstrată.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală neagră): „Această carte, fiind din cărţile mele, să se ştie că este a me[a], a iscălitului, iereul Ioan Lupan".

c. BER 146c; 23 × 14 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 274 f. num.

Legătură din carton, învelit în piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte şi titlul, inscripţionat cu chirilice pe prima copertă.

Însemnări:

– f. 184 (chirilice, cerneală brună): „Să se ştie de când m-am însurat şi am luat pi fata lui Ioniţă Stavăr. 1858, apr[ilie] 23";

– f. 44^{v} (caractere latine, cerneală mov): „Să se ştie că bunica mea, Magdalena, este moartă la anul 1889, oct[ombrie] 25"; f. 128^{v}, aceeaşi mână: „Să se ştie că în anul 1894 iarna au fost călduroasă ca şi toamna, aşa că în lunile ianuar şi februar oamenii munceau în cămaşă şi cu picioarele goale"; f. 205^{v}: „Să se ştie că tatăl meu, Ion Garin, a încetat din viaţă în anul 1901, luna aug[ust], în 11, şi am subscris aceste puţine cuvinte; şi cine va ceti, să zică: D[umne]zeu să-l ierte şi să-i fie ţărâna uşoară! Scris V. Garin, fiul" (la f. 4^{v}–5^{r}, 6^{v}–7^{r}, 7^{v}–8^{r}, 8^{v}–9^{r}, însemnări din 1883, 1885, 1887, 1893 şi 1894, ale aceluiaşi, consemnând naşterea a cinci copii Vasile I şi Vasile II, Aglae, Niculae şi Manoleta).

d. BER 146d; 22,5 × 14 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 274 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; chenare cu motive florale pe ambele coperte; pe prima copertă, în mijloc, în două medalioane, titlul cărţii.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– coperta I, interior: „Această cinstită carte ... este a lui Gheorghie dascăl din Păuneşti [jud. Vrancea], ci am cumpărat cu preţ 5 lei cinzeci parale şi cine s-ar ispiti să o furi, să fii blestemat de toate soborurile Sfinţilor Părinţi; la anul 1820, mai 9"; f. 266^{v}–268^{r}: „Să să ştii de când s-au născut fiica dascălului lui Gheorghe, Marghioala, la anul 1824, april 9".

– f. 1^{v}–35^{r}: „Să ştii de când m-am făcut preut, anul 1826, luna decembrie, 10. Gheorghe, preot Sf. Sava"; „Să să ştii de când s-au născut fiica mea, Suzana, a preutului Gheorghe ot Sf. Sava, anul 1828, martie, 5, la un ceas din zi ..."; „Să să ştii de când s-au născut fiiul meu Iancu, a preutului Gheorghe, săchelar ot Sf. Sava. 1832, fevruarie, la 6 ceasuri de noapte"; „1834, iulii, s-au născut fiiul meu, Vasile, a lui Gheorghe, săchelare ot Sf. Sava, de aice, di Eş[i]"; ..... „Să să ştii de când s-au născut fiiul meu al doile[a], Iancu, la anul 1843, fevruar, 19, la 6 ceasuri din zi. Gheorghe, iconom ot Sf. Sava"; la sfârşit, alt scris: „Să fii ştiut de când au răposat Ecaterina prezv[itera], la anul 1877, iulii şi soţul ei, la 21 iunii 1883, preot Gh. Simionescu s-au săvârşit din viaţă".

e. BER 149; 23 × 14 cm. Conține 2 f. nenum. și 203 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele (la cotor pielea a fost înlocuită cu pânză); ornamentația ștearsă; titlul, inscripționat cu chirilice, pe prima copertă.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. 4–48: „Acest *Nou Testament* esti a Bisăricii Sfânt[ul] Gheorghe și am însemnat aici spre a nu să p[i]erdi din cărțile bisăricii. Și cine va ceti pre dânsa, să mă pomenească și pre mine, Anastasie Elena, și pe Gheorghie și să pomenească și pre cel ce am scris aice, Vasilie, preot iconom, slujitoriu acestui sfânt lăcaș 25 ani. 1861, april 21";

– f. 134 „Această carte iaste a Bisericii Sf. Gheorghi Lozonschii, care s-au însămnat cu toată bisărica de iscălitul Grigorii ……".

f. BER II 169; 21,5 × 13,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 274 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ștearsă), pe prima copertă; motive florale, geometrice și titlul, cu chirilice, pe cotor; lipsește coperta a doua.

Însemnări:

– f. 1–4 (chirilice, cerneală neagră): „S-au dat Bisericii Sf. Ion, la bolnița bătrânilor, de ieromonahul Ieremia dohov[nic], la anul 1870".

– f. 167^{v} (chirilice și latine, creion): „Iorgu Dimitrie, 1859, ianuari[e] 30".

g. BER II 171; 23 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. și 274 f. num.

Legătură din carton învelit în piele, fără ornamentație (numai pe cotor, motive florale și geometrice).

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. de gardă de la început: „Acest *Testament* [sic!] este a subtuiscălitului …… să hărăzască bisericii cu hramu[l] Sf[inților] V[oie]v[ozi], pentru pomenire. Gheorghe …… 1854, apr[ilie] 29";

– f. I nenum.: „Acest *Tetravanghel* [sic!], ce cuprinde toată sfânta *Evanghelie* deplin, este a robului [lui] Dumnezeu iscălit aice, Ștefan vel-sluger".

Exemplarul provine de la Parohia Pânceşti (com. Poienari, jud. Neamț).

h. BER II 172; 23 × 14 cm. Conține f. 1–274 num. (lipsește f. de titlu).

Legătură din carton învelit în piele, fără ornamentație pe coperte (cotorul prezintă motive florale).

Însemnare pe f. 1–7 (chirilice, cerneală neagră): „Această carti ce să numești *Noul Testament* am dăruit-o eu preutului Ioan, sân Gavriil, spre pomenire[a] me[a] și a tot neamului mieu. Și cine va îndrăzni să i-o furi, să fie blestemat de Maica D[o]mnului și de ciei [sic!] patru evangheliști. [A]rh[i]ma[ndrit] Nazarie, 1844, iunie 18".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman.

i. BER 173; 23 × 14 cm. Conține 1 f. nenum. și 274 f. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnări (caractere chirilice, cerneală neagră):

– f. de gardă de la început: „Această carte iaste a lui Co[n]standin Popovici" (mai jos, la fel, de trei ori, scris numele „Vasile Popovici");

– f. I nenum.: „Aice am însămnat când s-au născut fiiul nostru, Costandin, anul 1849, luna iulie, 11 zile …".

– coperta a doua, interior (chirilice, cerneală neagră): „Cinstit al meu, ca un frate pre[a]bun numai te iubesc, pentru binele ci ai făcut și sânt al … ca un pre[a]plecat frate. 1825, april[ie] 3. Costan[din]".

Exemplarul provine de la Parohia Bârjoveni (jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana sunt 12 exemplare ale acestei cărți.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

237. PSALTIRE, Iaşi, 1817

BRV III (945), p. 189. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 318–319; CRVBJ Galaţi, p. 98; CRV Suceava, p. 266–268.

a. BER II 189; 23 × 17 cm. Conţine 7 f. nenum. şi 232 f. num. (lipseşte f. 178, înlocuită cu una manuscrisă).

Legătură din lemn şi piele, fără ornamentaţie (foarte deteriorată).

Însemnări:

– f. VI nenum. – 6^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Această *Psaltire* este a me[a], cumpărată cu bani … şi spre credinţă am iscălit. Co[n]standin Iancu";

– f. 7^{r}–10^{r} (la fel): „La anul 1843, luna iunie, 28, pi la 17 ciasuri nemţeşti, s-au arătat pisti Dealu Cozla un sul mari înnourat, din cari s-au vărsat piatră aşa di mari, trăge[a] 36 dramuri una [peste 1 kg!?] şi au ţinut ca 8 minute …";

– f. 12^{r} (la fel): „Această *Psaltire* este a lui Vatavu Ioan";

– f. 15^{r}–20^{r} (la fel): „La 1848, luna ghenar, în 26 zili, am fost la Bârgăoani şi am logodit cu fiica părintelui Co[n]standin Pleşca, numită Sofia, şi la 10 februar m-am cununat, naş fiindu-mi cuconu[l] Dimitrachi, fiiul căminariului Vasili Ioan, împreună cu cucoana Anica, cumnată bo[i]eriului C. Ioaniţi";

– f. 91^{r} (caractere latine, creion): „M. Porcescu, comuna Porceşti, jud. Roman" (semnat şi la f. 35^{v} şi 147^{r});

– f. 208^{r} (chirilice, cerneală neagră) „De la [sic!] acest velet, 1826, s-au născut fiiul nostru, Co[n]stantin Ioan Pleşca";

– f. 227^{v} (la fel): „Astăzi, m[i]ercuri, aprilie 8, 1836, am văzut o ste[a] căzând din ceriu …".

Exemplarul provine de la Parohia Moldoveni (jud. Neamţ).

b. BER II 190; 21 × 15,5 cm. Conţine f. 4–231 num. (lipsesc 7 f. nenum., f. 1–3 şi 232 num.).

Legătură din carton, învelit în pânză, iar la cotor şi colţuri, în piele.

Însemnări (caractere latine, cerneală):

– pe muchia de jos a cărţii: „Biserica comunei Ruptura – Roman. Grigoraş Lică" (acelaşi semnează şi la f. 33^{r} şi 172^{r}, ca elev la Seminarul din Roman);

– în aceeaşi calitate, semnează, la f. 24^{r}, 32^{r} şi 104^{r}, Mihai I. Constantin, la f. 62^{r}, 77^{r}, 103^{r}, 113^{r}, 139^{r} etc., Costică Dobrescu, la f. 63^{r}, I. Balotă, la f. 64^{r}, Iftim Gheorghe, la f. 176^{r}, Ionescu I. Const[antin];

– pe f. de gardă de la sfârşit, „Popescu I. C[onstan]tin, 21 III [1]941, la ora de cetire" etc.

Exemplarul provine de la Parohia Izvoarele (fostă Ruptura; acum în com. Bahna, jud. Neamţ).

La Mănăstirea Bogdana se află şapte exemplare ale acestei *Psaltiri*.

238. PSALTIRE, Mănăstirea Neamţ, 1817

BRV III (946), p. 189. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 301–303; CRV Suceava, p. 268.

a. BER 78; 30 × 21 cm. Conţine 5 f. nenum., 191 f. num. şi alte 6 f. nenum.

Legătură din carton învelit în piele; scenă biblică şi chenar cu motive florale pe prima copertă; medalion şi chenar cu motive florale pe coperta a doua.

Însemnări (chirilice, cerneală neagră):

– f. I nenum.: „La anul 1828, luna fevr[uarie], în douăzeci şi şapti fevr[uarie], m-am căsătorit, luând soţie pe Zmaragda Doneci, văduvă, fiica răposatului spat[ar] Manolachi Doneci";

– f. de gardă de la sfârşit: „Cu agiutoriul lui Dum[ne]zeu, făcându-mă părinte drept, [că]sătorit, socotesc a însămna zioa şi ceasul naşterii fieştecărui copil ce Dum[ne]zeu va binevoi a-l dărui, ca să ştii lor [sic!]. Anu[l] 1828, luna lui avril, în 17, noapte[a], la patru ceasuri, s-au născut iubita noastră fiică, Ecaterina, care s-au botezat de către Preosfinţitul mitropolit al Moldoveii [sic!] kirio Veniamin [Costache], prin rânduitul său, egumenul de Adam [Mănăstirea Adam, jud. Galaţi – n.n.], la satul Tigăneştii" (jud. Galaţi); pe verso, o însemnare de aceeaşi natură, tot cu chirilice şi cerneală neagră, dar scrisă de altă mână, menţionând naşterea, la 30 iunie 1834, a Ruxandrei, botezată la Focşani.

b. BER 70a; 29 × 20 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 220 f. num. Numerotare veche a filelor, cu destule erori (2–8, 9–5, 33–35–35, 36–35–38, 93–95–95, 96–101–98, 99–104, 162–164–164).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; medalion şi chenare cu motive florale pe prima copertă; titlul, inscripţionat cu chirilice, pe cotor.

Însemnări:

– f. 220^{r} (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă şi dumnezeiască *Psaltire* s-au cumpărat bisericii satului Surai[a], cu hramul Preacuvioasei Paraschevei, de dumnealui polcovnic Neculai Olteanu, pentru răposatul Vasili Barbu, cu preţu[l] 62 lei, adică şaizeci şi doi lei; cari numiţii lei sunt a lui Vasile Barbu, numiţi lei[i], fiindcă dumnealui polcovnic este rămas ipitrop di toată starea Barbului, cu diata [= testamentul] ci o ari dată chiar di numitul Vasili Barbu lui înainte, până a nu să bolnăvi …";

– f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, creion): „Pr[eot] paroh Gh. Hrubaru. Parohia Suraia, jud. Putna. 27 II 1942" (alături, ştampila parohiei respective).

c. BER 70b; 28,5 × 19 cm. Conţine 6 f. nenum., 191 f. num. şi alte 6 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. I–II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această *Psaltire* iaste a sfintei Episcopii Huşi".

d. BER III 99; 28,5 × 20 cm. Conţine 6 f. nenum., 191 f. num. şi alte 6 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, asemănătoare cu acelea ale exemplarelor **a** şi **b**.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (verso, chirilice, cerneală brună): „Să să ştii de când s-au săvârşit din viaţă părintele Vasile Ciochină, ci au fost sărvitoriu la biserica din satul Luţca, cu hramu[l] Sf[inţii] Vo[i]evozi, opt ani di zile, 1862, fevruarie, 10 zile. Ş-am scris eu, dascălu[l] Co[n]standin Avram";

– coperta a doua, interior (chirilice, cerneală neagră): „Această *Psaltiri* esti a me[a], a iscălitului din jos, şi cini să va ispiti să o răpe[a]scă de la mine fără di blagoslovenie, cât voi fi în viaţă, acesta să fii certat di Isus H[ristos]s şi di Preacurata Sa Maică şi di toati cetile puterilor cereşti. 1833, april 2, Ion Irimiia".

Exemplarul provine de la Parohia Luţca, jud. Neamţ (a se vedea şi ştampila parohiei, pe f. de gardă de la început, precum şi la f. 21^{r}, 43^{r}, 87^{r}).

e. BER III 100; 26,5 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum., f. 1–191 num. şi 5 f. nenum. (lipsesc 5 f. nenum. de la început şi una de la sfârşit).

Legătură nouă, din lemn, învelit în muşama neagră, cu suport textil.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Această *Psaltire* este a Parohiei Dulceşti, filiala Roşiori. S-a recondiţionat şi legat de către subsemnatul, preot pensionar Mircea Const[antin], cu cheltuiala enoriaşului Sofia Neculai, din satul Corhana, com[una] Dulceşti. Pr. C. Mircea, sept[embrie] 1972".

f. BER III 101; 27,5 × 20 cm. Conține 6 f. nenum., 191 f. num. și alte 6 f. nenum.
Legătură din carton, învelit în pânză (cotorul și colțurile, în piele); pe cotor, inscripționat cu caractere latine, titlul (*Psaltire*), iar pe prima copertă, la fel, „Monastire[a] Dolješti".
Însemnări:
– f. I nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Biserica parohială Dolješti, jud[ețul] Roman";
– f. 1[r] (chirilice, cerneală brună): „Această carte iaste a lui Inochentie monahului";
– f. de gardă de la sfârșit (caractere latine, cerneală neagră): „Această *Psaltire* s-a legat în anul 1908, august 23. Cântăreț N. Panțiru".
Exemplarul provine de la Parohia Dolješti (acum în jud. Neamț).
La Mănăstirea Bogdana se află cinci exemplare ale acestei *Psaltiri*.

239. CATAVASIER GRECO-ROMÂN, Buda, 1818

BRV III (975), p. 216–217. A se vedea și CRVBJ Galați, p. 101; CRV Suceava, p. 270–271.

BER I 89; 18,5 × 11,5 cm. Conține 2 f. nenum., 311 p. num. și alte 2 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu rare greșeli (154–101, 256–572).
Nu are însemnări. Provine de la Parohia Valea Ursului (jud. Neamț).
Un alt exemplar se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

240. CATIHISIS, Iași, 1818

BRV III (976), p. 217. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 320; CRVBJ Galați, p. 101; CRVBJ Piatra Neamț, p. 89; CRV Suceava, p. 271.

a. BER 376a; 21,5 × 16,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 47 f. num. (lipsește 1 f. nenum.).
Legătură din carton (numai cotorul învelit în piele).
Însemnare pe f. 47[r] (chirilice, cerneală brună): „Acest *Catihisis* este a lui Vasile Ghiniți, dat di la logofătu[l] Iordache. 1834, septemvrie 13".

b. BER 376b; 21,5 × 16,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 47 f. num.
Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.
Nu are însemnări (doar ștampilele „Mănăstirea Bogdana, jud. Bacău, 1936", la f. I nenum. și 24[v], și „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman", la f. II nenum. și 1[r]).

c. BER 376c; 21,5 × 16,5 cm. Conține 1 f. nenum. și 47 f. num. (lipsește 1 f. nenum.).
Legătură din carton, învelit în pânză.
Însemnări:
– (chirilice, cerneală brună) p. 63: „Să se știe că de la partea a 100 [sic!] am început pe simestrul de vară, anul 1844, mart[i]e, în 1. Costachi Arseni"; p. 71: „S-au încredințat lui Arseni Co[n]stantin, octo[m]vrie 1, anul 1843";
– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Acestu *Catihisis*, din cărțile bibliotecii, s-au încredințat mie, mai jos iscălitul, de către Sf[inția] Sa monahul Benedictu, 1852, fevruarie 15".
Pe f. I nenum. se află ștampila „Biserica Sf[inții] Voievozi-Vechi – Tecuci. România", iar la p. 39, 51, 67, 85, ștampila „Biblioteca sf[intei] Episcopii. Roman".

d. BER II 159; 21,5 × 17,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 47 f. num.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. 47^{v} (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Catihisis* este al meu, … cumpărat di la I[a]şi … cu 5 lei, 20 par[ale] şi cine l-ar fura, să fie supt judecata … [1]828, mart[ie] 2".

Exemplarul provine de la Parohia Pânceşti (com. Poienari, jud. Neamţ).

241. LITURGHII, Iaşi, 1818

BRV III (984), p. 227–238. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota III 310; CRVBCU Iaşi, p. 325; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 90; CRV Suceava, p. 271–274.

a. BER 55a; 29,5 × 20,5 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 171 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; motive geometrice, pe coperte, florale şi geometrice, pe cotor.

Nu are însemnări.

b. BER 55b; 30 × 21 cm. Conţine 6 f. nenum., 171 f. num. şi alte 2 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamente florale şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe prima copertă; chenare cu motive geometrice, pe a doua copertă.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Această *Liturghie* este a Episcopiei Huşi, în 1842" (se repetă, fără an, pe f. I nenum.).

c. BER 55c; 29,5 × 20 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 171 f. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această *Liturghie* iaste a sfintei Episcopii Huşi".

d. BER 55d; 30 × 21 cm. Conţine 171 f. num. şi 2 f. nenum. (lipsesc 6 f. nenum. de la început).

Legătură veche, din lemn şi piele; în mijloc, o cruce cu motive florale, ornamente florale la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice (pe prima copertă); pe coperta a doua, în locul crucii, scenă biblică (ştearsă).

Însemnări pe f. de gardă de la sfârşit (caractere latine, cerneală neagră): „Subsemnatu[l], preut Vasile Gheorghe, 1879, ianuarie"; mai jos: „Subsemnatu[l] şi eu în această *Liturghie*, diaconu[l] P. Corciovoiu, 1880, iunie 30".

e. BER 55e; 28,5 × 20 cm. Conţine 6 f. nenum., 171 f. num. şi alte 2 f. nenum.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţie asemănătoare aceleia a exemplarelor **b**, **c**.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la început: „La anul 1856, mai, în 28 zile, am venit la Huşi, eu, Dimitrie, iclisiarhu la ipiscopie [sic!] şi spre ştiinţă am scris aici";

– f. III nenum.: „Acest Liturghier iaste a sfintei Episcopii Huşi";

– f. de gardă de la sfârşit: „Această numită *Liturghie* este a Episcopiei de Huşi şi spre amintire am însemnat. Loşculescu Alexandru, 1879, mart 7".

f. BER 55 f.; 31,5 × 21 cm. Conţine 6 f. nenum. şi 171 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (se mai disting chenarul cu motive geometrice de pe prima copertă şi titlul, inscripţionat cu chirilice, pe cotor).

Exemplarul nu are însemnări:

La Mănăstirea Bogdana se află nu mai puţin de 25 de exemplare ale acestei cărţi.

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

242. PSALTIRE, Buda, 1818

BRV III (986), p. 238–239. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 328.

BER III 105; 22,5 × 17,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 320 p. num.
Legătură din carton, învelit în pânză.
Însemnări (caractere latine, cerneală mov):
– f. de gardă de la început: „*Psaltire*. Mihai Soroceanu. Tg. Frumos, județu[l] Iaşi. Anul 1909. Plasa Bahlui – Cârligătura"; pe verso, aceeaşi mână (cerneală neagră): „Luna octombrie, în 6 zile, au început să ningă; ziua marți, anu[l] 1908";
– p. 1: „Această carte este dăruită de d[oam]na Aristița Ghițescu din Roman şi fiul său, Victor, astăzi, 24 mart[ie] 1920".
La Mănăstirea Bogdana sunt trei exemplare ale acestei Psaltiri.

243. Sfântul Efrem Sirul, CUVINTE ŞI ÎNVĂȚĂTURI, Mănăstirea Neamț, 1818–1823 (3 vol.)

BRV III (991), p. 243–246. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 321; CRVBJ Galați, p. 103 (numai vol. I); CRVBJ Piatra Neamț, p. 90 (numai vol. II); CRV Suceava, p. 275.

a. BER 123a; 30,5 × 21 cm. Conține 1 f. nenum. şi 496 p. num. (vol. II).
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Însemnare pe f. I nenum. – p. 1 (chirilice, cerneală brună): „Cartea aceasta a cuv[iosului] păr[intelui] nostru Efrem Sirul, în tri[i] tomuri, este dintre cărțile smeritului între monahi, Nifon Bălăceanu, profesor de teologie. 1852".

b. BER 123b; 29,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 648 p. num. (vol. III).
Legătură veche, din lemn şi piele; titlul, inscripționat, cu chirilice, pe cotor; ornamentația ştearsă.
Însemnare pe f. I nenum. – p. 5 (chirilice, cerneală brună): „Această carte, tot al [sic!] sf[ântului] Efrem Sirul, iaste a sf[ântului] Schit Urgu[i]eşti[i] Noi şi cine l-ar [sic!] înstrăina, supt ne[i]ertat canon să fie, până ce iarăş[i] îl [sic!] va întoarce" (Schitul Orgoieşti – jud. Vaslui).

c. BER 123c; 29,5 × 21 cm. Conține 1 f. nenum. şi 496 p. num. (vol. II).
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Însemnări:
– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această carte iaste a sf[ântului] Schit Brazi. Dimitrie stareț, 1829, fev[ruarie] 29";
– p. 1–18 (la fel): „Această carte, ce iaste a lui Efrem Sirul, tomul al II-lea, iaste cumpărată de mine, de păcătosul lui Dumnezeu Sofronie ieromonah, la anul 1818, mai 1. Mai la urmă l-am dăruit sf[ântului] Schit de la Brazii, din Ținutul Putnei, spre veşnica lui pomenire, unde să stea cu nestrămutare. Ş-am scris, ca să se ştie, la anul 1843, aug[ust] 14. Sofronie ieromonah";
– p. 13 (caractere latine, creion): „1909, februarie 10. Monah Ioachim Popovici".

d. BER 124; 30,5 × 20,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 648 p. num. (vol. III). Numerotare veche a paginilor, cu multe erori (74–79–76, 94–96–98–97, 102–104–104, 114–114–116, 160–168–167–166–165–164–163–162–161–169 etc.).
Legătură din carton, învelit în hârtie, iar cotorul şi colțurile învelite în piele.
Nu are însemnări.

e. BER 125a; 30,5 × 21 cm. Conține 4 f. nenum., 60 + 415 p. num. și 1 f. nenum. (vol. I), 1 f. nenum. și 496 p. num. (vol. II). Numerotare veche a paginilor, cu greșeli (vol. I: 13–10–13, 42–47, 54–50–56; vol II: 70–72–72, 160–167–162, 248–251–251–254–252, 253–251–254–254–257, 328–335–330 etc.).

Nu are legătură și nici însemnări (ștampila „Seminarul Sf. Gheorghe. Roman", la p. 13, 31–I; 15, 72, 121, 172, 247 etc.–II).

f. BER 125b; 30 × 21 cm. Conține 3 f. nenum. și 60 + 420 p. num. (vol I).

Legătură din carton, deteriorată la coperte și fără cotor.

Însemnare pe f. I–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „A Schitului Bogdănești. Această carti esti a me[a], că am făcut schimb, dând eu un *Tipic* la Bogdănești, am luat pi această carti în locul acie[a] și ca să se știe, am făcut știut. Și cini o va înstrăina, să fii ne[i]ertat de Dumnezeu și de toți sfinții lui, până ci o va da înapoi. Sosana Gogu".

g. BER III 516; 29,5 × 20 cm. Conține 4 f. nenum. și 60 + 419 p. num. (vol. I).

Legătură din carton, învelit în piele; medalioane și chenare cu motive florale pe ambele coperte.

Însemnări (caractere latine, creion):

– f. de gardă de la început: „Biserica din Brăteanu, jud. Roman, 1914, aug[ust] 17";

– f. I nenum., aceeași mână: „Această carte este dăruită bisericii din Brăteanu de către Anica Gh. Teodor, la anul 1914, aug[ust] 17, după ce Gh. Teodor a încetat din viață. V. Ciuchin".

h. BER IV 562; 32 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 648 p. num. (vol. III).

Nu păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări.

Exemplarul provine de la Parohia din Ion Creangă, jud. Neamț (fost Brăteanu, jud. Roman).

La Mănăstirea Bogdana sunt două exemplare ale primului volum și câte unul ale volumelor al doilea și al treilea.

244. NOUL TESTAMENT, Mănăstirea Neamț, 1818

BRV III (992), p. 246–247. A se vedea și CRVAS Bacău, cota II 2970; CRVBCU Iași, p. 326–327; CRV Suceava, p. 275–276.

a. BER 147a; 21 × 15,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 604 f. num. Numerotare veche a filelor, cu multe greșeli (55–57–57, 72–75, 77–79, 90–89, 219–216–223, 226–225, 253–47–48, 328–326 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; medalioane (Iisus Hristos Pantocrator; Maica Domnului), pe prima, respectiv pe a doua copertă; chipurile evangheliștilor, în colțuri și chenare cu motive florale și geometrice (pe ambele coperte).

Însemnări (caractere chirilice, cerneală brună):

– coperta I, interior: „1850, iulie 10, s-au dus mătușa la Adam [Mănăstirea Adam, jud. Galați – n.n.] să se călugărească";

– f. II nenum.: „S-au dat păr[intelui] Clement Nicodim ieromonah".

b. BER 147b; 19,5 × 14,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 604 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele; ornamentație asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior, dar mult mai ștearsă.

Nu are însemnări.

c. BER 147c[1], c[2]; 19,5 × 14,5 cm. Conține 8 f. nenum. și f. 1–255 num. (c[1]), f. 256–604 num. (c[2]).

Legătură din carton învelit în piele; ornamente florale la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice, toate aurite, pe coperte; titlul, inscripționat cu chirilice, pe cotoarele celor două volume.

Însemnare pe f. de gardă de la începutul primului volum (caractere chirilice, cerneală neagră): „Dumnezeiescul *Testament*. S-au însemnat la let 1833, iulie 1, Visarion arhimandrit".

d. BER 147d; 20 × 14,5 cm. Conține f. 257–604 num. (este deci volumul al doilea, al unui exemplar legat la fel ca și precedentul; primul volum ar mai trebui căutat).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică, rombică (Răstignirea), evangheliștii în cele patru colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, toate pe prima copertă; pe a doua, aceeași ornamentație, cu deosebirea că în mijloc se află un medalion, reprezentându-l pe Iisus Hristos Pantocrator; pe cotor, inscripționat cu chirilice, titlul cărții; titlul, ornamentele și muchiile filelor sunt aurite.

Însemnări:

– f. 263–274 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Testament* iaste dat de părintele, i[e]romonahul Petru, igumen al sfântului Schit Buluc și cini o [sic!] va înstrăina din sfântul [schit], să fii neiertat de Maica Domnului și de mini păcătosu[l], pără ce o va întoarce înapoi. 1853, apr[ilie] 3";

– f. 543 (la fel): „Acest sfânt părinti au dăruit aceste sfinte cărți Schitului Buluc și s-au dezgropat la anul 1858";

– f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală neagră): „Născut la 1814, decembrie 26; vinit în mănăstire la 1829, noie[m]vrie 12; călugărit înainte, 1834, decembrie, 22 zile; diaconit la 1838, septemvrie, 9 zile; preoțit la 1841, iunie 28; ieșire la Buluc, la 1850, iunie, 13 zile".

Pe f. de gardă de la început, ștampila: „Sfântul Schit Buluc, județul Putna, România".

e. BER II 164; 21 × 14,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 604 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu o cheotoare păstrată; ornamentația ștearsă (se mai disting chenarele de pe coperte și motivele florale și geometrice de pe cotor).

Nu are însemnări.

f. BER II 165; 19 × 14,5 cm. Conține f. 257–579, 64 p. și 6 f. nenum. (este partea a doua, cu unele adaosuri făcute la legat).

Legătură veche, din lemn și piele; medalion biblic, ornamente florale la colțuri și chenare cu motive florale și geometrice (coperta I); pe coperta a doua, la fel, numai că în mijloc este un ornament floral.

Nu are însemnări.

g. BER II 166; 20,5 × 15 cm. Conține 8 f. nenum. și 255 f. num. (prima parte).

Legătură din carton, învelit în piele; ornament floral în mijloc și la colțuri, iar pe margini, chenar cu motive florale (toate pe ambele coperte).

Însemnare pe f. I–V nenum. (caractere chirilice, cerneală brună): „Acest *Testament* iaste al mieu, eu, Neculai Popovici".

h. BER II 167; 21 × 14,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 604 f. num.

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea), în mijloc, ornamente florale, la colțuri, iar pe margini, chenar cu motive geometrice (coperta I); la fel pe coperta a doua, cu deosebirea că în mijloc este un ornament floral.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală mov): „Dăruită Bisericii Sf. Nicolae. Preot Al. I. Crețulescu, 1904".

Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Nicolae din Roman, a cărei ştampilă se află pe f. II nenum.

i. BER II 168; 21,5 × 15,5 cm. Conţine 8 f. nenum. şi 604 f. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată; medalion (Iisus Hristos Pantocrator), ornamente florale, la colţuri şi chenare cu motive florale şi geometrice, toate pe prima copertă (coperta a doua lipseşte).

Însemnare la f. II nenum. – 2^{v} (caractere chirilice, cerneală brună): „Această carte, aşa precum să numeşte, *Noul Testament*, aşezământul cel nou, este dăruită mai demult mie de către Sfinţia Sa bunul, bătrânul, părintili Claudiu, spri pomeniri în veci a Sfinţiei Sale şi a tot neamul. Aşadar şi ..., ca pi o carte sfântă bisericească şi duhovnicească, am hărăzit-o Sfinţiei Sale părintelui Vasili, tânărului, fiilor bunului, bătrân sachelar Constandin din Sagna [acum în jud. Neamţ], spre a lui veşnică pomenire şi a tot neamul, fii şi fiice şi iar a celor ce vor mergi din neam şi neam, fii şi fiice, tot spre veşnica pomenire. Anul 1855, octomvrie 31 ...".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mică, din Roman (a se vedea ştampila acestei parohii pe interiorul primei coperte, pe f. de gardă de la început şi pe f. 604^{v}).

245. ADUNARE DE RUGĂCIUNI DIN MOLITVENIC, Iaşi, 1819

BRV III (1028), p. 287. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 330.

BER 432; 33 × 21,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 81 p. num.

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile învelite în piele.

Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest Aghezmatariu iaste al sfintei Episcopii Huşi".

246. BIBLIA, Sankt-Petersburg, 1819

BRV III (1031), p. 289–290. A se vedea şi CRVAS Bacău, cotele III 991 şi II 2885; Galaţi, cotele II 925 şi II 2171; CRVBCU Iaşi, p. 179; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 92; CRV Suceava, p. 276–277.

a. BER 148a; 23 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 1249 p. num. (*Vechiul Testament*), 1 f. nenum. şi 302 p. num. (*Noul Testament*). Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (640–737, 766–769, 299–100).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipseşte prima copertă).

Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Aice s-au însămnat când au plouat ş-au nins sâmnătă [sic!] spre duminică şi duminică pâră [sic!] a miazăzî şi luni au fost Sfântul Spiridon, luna dechemvrie, [1]860. Boată ...".

b. BER 148b; 23 × 14,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 1249 p. num. (*Vechiul Testament*), 1 f. nenum. şi 303 p. num. (*Noul Testament*).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipseşte prima copertă); titlul, *Biblia*, inscripţionat, cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, cerneală brună): „Proprietatea mea, de la bunul meu, hagi Chiriac Calciu. 1860".

c. BER II 149; 23 × 13,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 1249 p. num. (*Vechiul Testament*), 1 f. nenum. şi 303 p. num. (*Noul Testament*).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu ornamentaţia ştearsă; titlul, *Biblia*, cu chirilice, pe cotor.

Însemnări:

– f. I nenum. (verso, chirilice, cerneală neagră): „Am citit şi eu pi această carte ci să numeşte *Biblie*, care este foarti folositoare celor ci vor citi-o cu luare aminte. 1835, fev[ruarie] 29. Grigorescu";

– p. 570 (I), caractere latine, cerneală brună: „Aici însemnez spri aduciri aminte, mama mea, Mariea Şarban [sic!], s-au săvârşit din viaţă la 12 dichemvrii, anul 1866, pi la oarili [sic!] 9 după-ameaza. S-au înmormântat la 14 dichemv[rie]. Săvârşiri din viaţă au fost la Târgu[l] Lespezili [acum în jud. Suceava], undi la bisărică s-au înmormântat";

– p. 770 (chirilice, cerneală brună): „Aici însemnând spre aducere aminte: mama mea, Maria Şerban, s-au săvârşit din viaţă la 12 decembrie, anul 1866, pi la orili 9 după-amiază [şi] s-au înmormântat la 14 decembrie …"; p. 986, aceeaşi mână: „Aice însămnez să fii ştiut că m-am însurat la anul 1862, luna mai, 24 zile. Mi-au fost cununia în Roman, în Bisărica Precista; nănaş au fost d[omnul] Manolachi Cilibiu; eu eram di 28 ani şi Agripina di 19 ani"; p. 1207, aceeaşi mână: „Aici însămnez ca să fii ştiut că copilul nostru, Alixandru, s-au născut la 3 martie 1863 şi s-au botezat la 23 martie. Şi la 24 mart[ie] s-au săvârşit din viaţă. Şi l-am înmormântat la Biserica Precista, la 26 mart[ie]";

– p. 1249 (chirilice, cerneală brună): „Să fii ştiut di când au vinit lăcustili în Moldova, la anul 1823, iulii 30, în zilili domnului Ioan Sandu Sturza-Vo[i]evod, ci s-au ridicat în vreme[a] răzmeriţei lui Ipsilant, din bo[i]erii Moldovei [primul domn pământean în Moldova, după fanarioţi; 1822–1828 – n.n.]. Episcop la Huş[i] era Meletii [Meletie Brandaburul, episcop de Huşi între 1803 şi 1826 – n.n.]. Întru acea zi s-au cutremurat pământul"; mai jos, aceeaşi mână: „Aice am însămnat pentru ca să fii ştiut de când m-am însurat, la 1816, ghenar 30, în Duminica vameşului şi a fariseului … Eu eram de 24 ani şi Marghioala era de 16 ani. Să fii ştiut di când s-au născut copilul nostru, Marincu, 1817, mai 10";

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „Să fii ştiut di când au vinit episcopu[l] de Huşi, Sofronie, mitropolit Moldovei, la anul 1851, fevr[uarie] 10 şi la 11 fevr[uarie] s-au suit pe tron" (Sofronie Miclescu, mitropolit al Moldovei între 1851 şi 1860 – n.n.);

– f. I nenum. (*Noul Testament*) (chirilice, cerneală brună): „Să să ştii di când s-au întâmplat primejdia de s-au omorât copilu[l] Gligoriţă a lui chir Hriste[a], de căruţa lui Vasile Zaharia, viind de la sat Câşla, de la nuntă. 1829, no[i]emv[rie] 5" (Câşla, fost sat în jud. Vaslui – n.n.);

– mai jos (caractere chirilice, cerneală neagră): „Să fii ştiut di când m-am însurat; m-am logodit [la] 10 fevr[uarie] 1856, în zi[ua] di Sfântul Haralambii şi m-am cununat la 19 fevruar[ie], duminecă, în bisărică la moşia Şipoteli [jud. Iaşi]. Eu eram di 30 di ani şi Marghioala di 20 ani. 1856, fevr[uarie] 19"; pe verso, aceeaşi mână: „Aici însămnez di când s-au săvârşit din viaţă părintili iconom Iordache di la Şipote, socrul meu, la anul 1856, dece[m]v[rie] 8, luni dimineaţă, la 7 ciasuri evropieneşti, şi s-au înmormântat marţi la bisărica din satul Şipotili, cu hramul Sf[inţii] mai marii Voievozi, în vârstă di 43 ani";

– mai sus (chirilice, cerneală neagră): „Această carti ci să numeşti *Biblie* este a lui Gheorghi Şărban" (a se vedea mai sus, însemnările de la p. 770, 986 şi 1207 din *Vechiul Testament*); „Să să ştii di când au venit episcop la Huşi părintele Sofronie, 1826, iulie" (Sofronie Miclescu, episcop de Huşi între 1826 şi 1851).

– p. 103 (II), caractere chirilice, cerneală brună: „Această fericită carti ci să numeşti *Biblii*, prin pofta ci am făcut cătră kir Iani Holban, când [au] cumpărat-o din Târgul Chişinăului, cu drepţi bani 16 lei, pre carile în viiaţă vo[i]esc a o ave[a] odor. Ş după mine au să o stăpânească urmaşii mei. Însă dacă, din întâmplari, ar fi tăinuită de cătră cineva, voind a o înstrăina de la dragoste[a] me[a], unul ca acela să fii ne[i]ertat de Mântuitorul Hristos, la vreme[a] înfricoşatului judeţ ... 1822, decemvr[ie] 20";

– f. de gardă de la sfârşit, recto (caractere chirilice, cerneală brună): „Aici însămnez ca fericita carti ci să numeşte *Biblii*, rămasă di la răposatul meu părinti, Ghiorghi Panaite, ... 1853, apr[ilie] 16"; „Aici însămnez că ..., fiind şi eu urmaş, vroind a o ave[a] până la sfârşitul meu; şi după mini, la cari a rămâni, la unul din copii[i] noştri. 1850, no[i]e[m]v[rie] 11 ... Ghiorghi".

La Mănăstirea Bogdana se păstrează un singur exemplar al acestei ediţii a *Bibliei*.

247. CARTE FOLOSITOARE DE SUFLET, Iaşi, 1819

BRV III (1034), p. 292–293. A se vedea şi CRVAS Piatra Neamţ, cota I 323; CRVBCU Iaşi p. 334–335; CRVBJ Galaţi, p. 105; CRV Suceava, p. 277.

a. BER 375a; 21,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 132 f. num.
Legătură din carton, având cotorul şi colţurile învelite în piele.
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– f. IV nenum.: „Dintre cărţile mele, cumpărate. Ioan iconomu[l]";
– f. 132^{v}: „Această carte este a Sfinţiei Sale părintelui Panaite Vultur, cumpărată cu 5 lei di la un părinte di la ţară. 1850, mai 20. Panaiti Vultur iconomu[l]".

b. BER 375b; 21,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 132 f. num.
Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent.
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– coperta I, int.: „De la Vichilel, protopopul şi iconom a tot ţinutu[l] Vaslui, s-au dat această pravilă la preotul Sava, 1826, no[i]emv[rie] 5, cumpărată de mine de la preot[ul] Vasile, cu 5 lei";
– f. 132^{v}: „Ştiut să fii de când au venit moscalii în Ţara Moldovei, 1828".

c. BER 375c; 21,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 132 f. num.
Legătură asemănătoare cu acelea ale exemplarelor **a** şi **b**.
Nu are însemnări.

d. BER 375d; 21,5 × 15,5 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 132 f. num.
Acelaşi fel de legătură.
Însemnare pe f. 152^{v} (chirilice, cerneală brună): „Onoratei Proto[i]erii. Secţia a II-a. Districtul Romanului. Satul Tupilaţii din Deal. Raport. În lunile iulie, sept[embrie], oct[ombrie], în satul acesta, au urmat 4 născuţi şi 5 fii şi 6 fii [sic!]; căsătorii au urmat 10".

e. BER II 63; 21 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 130 f. num. (lipsesc f. 100–120, 129, 131–132).
Legătură asemănătoare, dar foarte deteriorată (prima copertă lipseşte, jumătatea de sus a cotorului este ruptă etc.).
Însemnare pe f. IV nenum. (chirilice, cerneală brună): „Am citit şi eu pre aceasta *Carti di suflet folositoare*, cari carti esti a sachelariului Grigorie din Săcuieni, ţinut[ul] Rom[anului], la let 1839, sept[embrie] 10. Nicolae dascăl. Botoşani".

f. BER II 64; 21 × 15 cm. Conţine 4 f. nenum. şi 132 f. num.
Legătură asemănătoare, destul de deteriorată.
Însemnare pe f. IV nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această sf[ântă] *Pravilă* este a preutului Grigori Zugravul din Ruginoasa. Dup[ă] ducire[a] me[a], să fie a unui fecior al meu, carile va fi preut, iar alţii n-au blagoslovenie a o ţine[a] în casă … [rupt] 1825".
Alte patru exemplare ale cărţii se află la Mănăstirea Bogdana.

248. CUVINTELE LUI ISAAC SIRUL, Mănăstirea Neamţ, 1819

BRV III (1037), p. 295–298. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 336; CRV Suceava, p. 277–278.

a. BER 132a; 31,5 × 19,5 cm. Conţine 8 f. nenum. şi 451 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu destule erori (8–19–10, 152–159–154, 186–119, 120–188–122–191, 212–221–214, 320–328–322 etc.).

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legătură veche, din lemn şi piele, având titlul inscripţionat, cu chirilice, pe coperta I şi pe cotor; ornamente florale pe coperte şi cotor.

Însemnare pe f. de gardă (caractere latine, cerneală mov): „Această carti esti di la maica Olimpiada Oşlobanu".

b. BER 132b; 32 × 20 cm. Conţine 8 f. nenum. şi 451 p. num.

Legătură din carton, deteriorată (lipseşte cotorul).

Nu are însemnări.

Tot două exemplare ale acestei cărţi se află şi la Mănăstirea Bogdana.

249. NOUL TESTAMENT, Sankt Petersburg, 1819

BRV III (1049), p. 314 („nu este decât o detaşare a *Noului Testament* din *Biblie*, Sankt Petersburg, 1819, la care s-a tipărit din nou numai f. de titlu"). A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 337.

BER 149; 23 × 13,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 2 f. nenum., 303 p. num. şi o altă foaie de gardă. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (299–100–101–102–103 etc.).

Legătură din carton învelit în piele (deteriorată la cotor).

Însemnări:

– p. 5–47 (jos, chirilice, cerneală brună): „Acest *Nou Testament* [este] a[l] Bisăricii Sfâ[n]t[ul] Gheorghie, prenumit Lozonschie, şi am însămnat aici, spre a nu să pierdi supt cărţile bisăricii. Şi cine va ceti pre aceasta, să mă pominească şi pre mine, Anastasiia, Elena şi Gheorghie şi să pominească şi pre ... Vasilie, preot iconom, slujitor acestui sfânt lăcaş, 25 ani. 1861, april 21";

– p. 134 (caractere chirilice, cerneală brună): „Această carte iaste a Bisericii Sf[ântului] Gheorghie Lozonschi, care s-au însemnat ..., de iscălitul Grigorie ..." (neclar).

250. VIAŢA SFÂNTULUI VASILE CELUI NOU, Bucureşti, 1819

BRV III (1050), p. 314. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 338.

BER 283; 22 × 16,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 150 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu una dintre cheotori păstrată; ornamente cu motive florale şi geometrice.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Aceast[ă] carte, cu *Viaţa Sf[ântului] Vasile* şi cu *Vedenia Sfântului Gregorie*, ucenicul său, am cumpărat-o cu doi lei ..., de la preutul din Răcăciuni [jud. Bacău], la anul 1824, iul[ie] 27. Ioan ...".

251. APOSTOL, Bucureşti, 1820

BRV III (1064), p. 326–327. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota II 2975; CRV Suceava, p. 278.

a. BER III 225; 28 × 22,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 178 f. num. Numerotare veche a filelor, cu erori (34–36, 37–37, 109–112–112–112, 115–123–117, 135–129–137, 174–169–176).

Legătură veche, din lemn şi piele; în mijloc, scenă biblică (Răstignirea), ornamente florale la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice pe margini (coperta I); pe cotor, inscripţionat cu chirilice, titlul cărţii.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Exemplarul provine de la Parohia Valea Ursului (numele acestei localități, din actualul jud. Neamț, este scris pe f. de titlu).

b. BER III 226; 26,5 × 21 cm. Conține 177 f. num. (lipsesc f. de titlu și f. 178).

Legătură din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală mov): „Aceste două epistole [de pe două dintre cele trei foi de gardă – n.n.], fiind scrise de mine, azi, sâmbăta Sfintelor Paști, anul 1950, luna aprilie, în 8 zile. Cântăreț Dornescu D[umi]tru".

Exemplarul provine de la Parohia Chilii (jud. Neamț), după cum o arată ștampila de la început.

La Mănăstirea Bogdana sunt șase exemplare ale acestui Apostol.

252. Florian, ISTORIA LUI NUMA POMPILIE, Iași, 1820

BRV III (1071), p. 328–330. A se vedea și CRVAS Iași, cotele 9327, 13422; Suceava, cota II 777; CRVBCU Iași p. 340–341; CRVBJ Galați, p. 106; CRVBJ Piatra Neamț, p. 94; CRV Suceava, p. 279.

BER 404/1, 2 (două volume); 20,5 × 14,5. Conțin 3 f. nenum. și 192 p. num. (vol. I), 1 f. nenum. și 209 p. num. (vol. II).

Legături din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele.

Însemnări:

– f. I nenum., vol. I (caractere chirilice, cerneală brună): „Am citit această carti. I. Ionașcu, 1858, martie" (aceeași însemnare, fără dată, la p. 2 – vol. II;

– p. 1 (caractere chirilice, cerneală maronie) „Baloșescu stolnici" (sic!); „Baloșăscul stolnic, 1854, mart 14" (vol. II).

253. Agapie Criteanul, MINUNILE MAICII DOMNULUI, Râmnic, 1820

BRV III (1063), p. 325–326. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 339.

BER 158; 20,5 × 16,5 cm. Conține 1 f. de gardă, 1 f. nenum. și 148 f. num. (lipsesc 3 f. nenum. de la început și f. 101–104). Numerotare veche a filelor, cu unele erori (122–120–124, 142–149–144).

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele (aici este inscripționat, cu chirilice, titlul cărții).

Însemnare pe f. 1 (sus, chirilice, cerneală brună): „Al smeritului între ierodiaconi, Lavrentie. 1837, mai 1".

Exemplarul face parte dintre acelea, menționate în BRV III (1063), p. 326, care nu conțin, la sfârșitul textului, mențiunea: „Popa Dima Arnăuțanu, ce am fost jățar [= zețar – n.n.] la *Minunile Maicii Domnului*".

La Mănăstirea Bogdana se află alte două exemplare ale acestei cărți.

254. PENTICOSTAR, București, 1820

BRV III (1079), p. 335–337. A se vedea și CRV Suceava, p. 279.

a. BER IV 461; 34,3 × 23 cm. Conține 1 f. de gardă, 2 f. nenum., 217 f. num. și o altă foaie de gardă. Numerotare veche a filelor, cu destule greșeli (43–43–45, 63–62–65, 72–72 – f. nenum. –

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

75–75–77, 80–79–82, 83–85, 99–98–101, 111–111–113, 137–136–139, 174–170–176, 193–192–196–96–197).

Legătură din carton învelit în piele; medalion (Răstignirea) în mijloc, câte o floare la colțuri, chenar cu motive geometrice pe margini (coperta I); motive geometrice (linii), pe coperta a doua.

Însemnări:

– coperta I (interior, caractere latine, creion): „Gh. Al. Rotaru, cântăreț [al] II-lea. Parohia Cârligii – Ruptura, 1920" (sate aflate pe atunci în județul Roman, iar acum în județul Bacău);

– f. I (nenum.), verso (chirilice, cerneală brună): „Aciasta *Pintecostariu* [sic!] este legat de acesti [sic!] poporăni ce sânt puş[i] în pomelnic, ca să fie pomeniți în ve[a]cul ve[a]cului. Sat Ruptura, unde să prăznu[i]eşte Sfântul Ghiorghi, hramul. Iar cini a îndrăzni ca să-l [i]ei de la bisărică, să fie supt canu[nu]l [sic!] celor trii suti de părinți, [i]ertat să nu fii. Ostinitor Iordachi ..." (şters);

– f. 24^{v}–25^{r} (sus, caractere latine, creion): „Dragii mei cântăreți! Cântați frumos şi dați laude lui D[umne]zeu, căci prin rugăciune ne vom ajunge scopul dorit. Nimic fără D[umne]zeu! *Nihil sine Deo!* Eu sunt în Botăşani. Gh. Filimon, 14 aprilie 1907";

– f. de gardă de la sfârşit (latine, creion sau cerneală): „Gh. Vasiliu, 29 V 1927; P. Pajoreanu, 21 aprilie 1958" (cântăreți din Ruptura).

b. BER IV 462; 33 × 23 cm. Conține 2 f. nenum., 217 f. num., 1 f. nenum. şi 1 f. de gardă.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipsă cotorul, copertele desprinse); medalion (Bunavestire) şi chenar cu motive geometrice (coperta I); ornamentație ştearsă, pe a doua copertă.

Însemnări:

– coperta I (interior), caractere latine, cerneală albastră: „Parohia Bârjoveni II, inv. 1425/1983";

– f. II nenum. – 1^{r} (jos, caractere chirilice, cerneală neagră): „Această carte, fiind dreaptă a me[a], jos iscălitul, şi oricine o va lua fără ştire[a] me[a], să fie ne[i]ertat canon, până o va întoarce înapoi mie. Irinarh, arhimandrit Miclăuşăni".

c. BER IV 463; 34 × 23 cm. Conține 1 f. de gardă, 2 f. nenum. şi 216 f. num. (lipsesc f. 217 şi 1 f. nenum. de la sfârşit).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură (exemplar foarte deteriorat, atât din cauza umezelii, cât şi din cauza resturilor de ceară de pe multe file).

Nu are însemnări.

Provine de la Parohia Chilii (com. Valea Ursului, jud. Neamț), a cărei ştampilă a fost aplicată pe foaia de gardă (recto).

La Mănăstirea Bogdana se află alte două exemplare ale acestei cărți.

255. PSALTIRE, București, 1820

BRV III (1083), p. 342–345.

BER 68; 29 × 20,5 cm. Conține 5 f. nenum., 172 f. num. şi alte 2 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu greşeli (35–37–37, 61–63–63, 96–97–97, 100–104–103, 113–104–115).

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamente florale, în mijloc, iar pe margini, chenare cu motive florale şi geometrice (pe ambele coperte).

Însemnări (caractere chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la început, verso: „1849, fevroari, in 4, vineri, la 9 ceasuri, s-au săvârşit din viaţă al nostru stăpân ..... logofătu[l] Costachi Conachi" (este data exactă a morţii poetului Costache Conachi – n.n.).

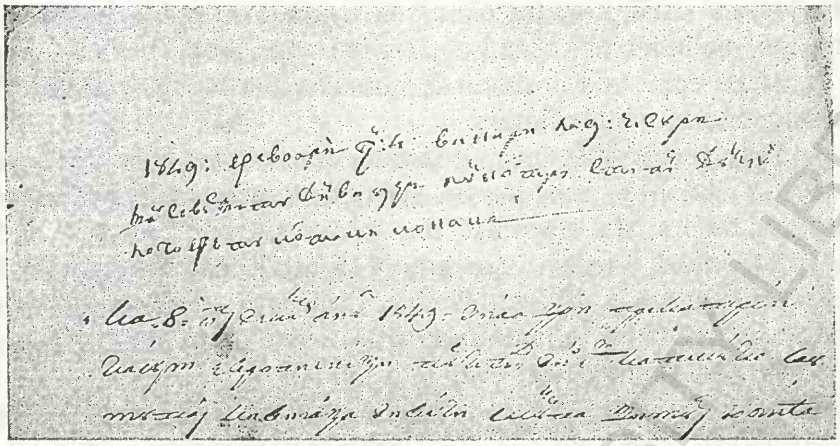

„La 8 = opt dechemvri, anul 1849, zioa gioi, pre la trii ceasuri evropieneşti, purcegând din Eş [Iaşi] la Tecuci, s-au mutat la viaţa di veci scumpa şi mult iubita mea soţioară păhărniceasă Catinca Burduja, pre la 7 ceasuri evropieneşti sara, în butcă fiind, pe şosă, în dreptul monastirii Schitul Ducăi, o poştă şi giumătate din Eş; şi înmormântându-să duminică la 11, tot dimineaţa, în Bisărica Nouă, cu hramul Sf[ântul] Ioan, ne-au lăsat ce[a] mai dureroasă jale, atât mie, soţului, cât şi părinţilor, fiind o tânără înzestrată de providenţă cu toate darurile bune";

– p. 1: „1854, aprilie, în 14, vineri, pi la 12 ciasuri, s-au îmbolnăvit şi luni, la 12 ciasuri, s-au săvârşit din viaţă scumpul meu soţ cel plin de bunătăţi, dumne[a]lui sardar Tudorel Cincu şi m-au lăsatu ... cernită ... pentru toată viaţa".

256. Voltaire, TRAGODIA LUI OREST, Buda, 1820

BRV III (1086), p. 347–348. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 348; CRVBJ Galaţi, p. 107; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 94.

BER II 181; 21 × 17 cm. Conţine 96 p. num. şi 1 f. nenum.

Legătură din carton, având cotorul şi colţurile învelite în piele.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere chirilice, cerneală neagră): „Din ale Casandrii ... Tuciurleşti" (?)

Exemplarul provine de la Parohia Sfântul Gheorghe, din Roman.

257. EVANGHELIE, Mănăstirea Neamţ, 1821

BRV III (1120), p. 380. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 351; CRV Suceava, p. 280–282.

a. BER V 1; 44 × 31 cm. Conţine 4 f. nenum., 676 p. num. şi alte 11 f. nenum. Numerotare veche a paginilor, cu unele greşeli (22–22, 241–241, 345–345, 346–346, 347–347, 348–348, 384–384).

Legătură veche, din lemn şi piele; scene biblice, în mijloc şi motive florale pe ambele coperte; cotorul lipseşte.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „La anul 1904, iunie, 19 zile, s-au săvârşit din viaţă soţia me[a], presvitera Maria; s-au înmormântat în cimitirul acestei sfinte biserici şi era în etate de 62 ani. Preot V. Radu, 1904, august 5. Rog pe succesorii mei a ne

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pomeni la sf[intele] rugăciuni. Pr. V. Radu" (însemnarea se repetă la f. I nenum., cu mențiunea că biserica este aceea cu hramul Înălțarea Domnului, „din târguşor[ul] Bozieni").

b. BER V 2; 45,5 × 31,5 cm. Conține 4 f. nenum., 676 p. num. şi alte 11 f. nenum.

Legătură din lemn şi catifea, cu ferecătură de argint (a se vedea, la sfârşit, ilustrația 61); pe prima copertă, în mijloc, medalion cu scena Înălțării, în colțuri medalioane cu cei patru evanghelişti şi motive florale; la fel pe coperta a doua, unde numai scena biblică este diferită; două cheotori metalice, bogat ornamentate cu motive florale.

Însemnare pe f. de gardă de la început (latine, cerneală neagră): „Spre aducere aminte. În anul de la Naşterea Domnului 1944, luna martie, spre sfârşit, această sf[ântă] *Evanghelie*, împreună cu alte odoare bisericeşti de preț, a fost trimisă, din ordinul sf[intei] Episcopii, la Sibiu. A stat până la data de 24 august 1945, când, întorcându-se arhiva sf[intei] Episcopii, cu care fusese evacuată, a fost iarăşi redată Bisericii parohiale Sf[ânta] Treime, Doljeşti, a cărei proprietate este. Trimiterea a fost din cauza războiului. Spre laudă veşnică Domnului, care a purtat grijă de acest sfânt şi neprețuit odor. Paroh preot V. Brumăraşu, 25 august 1945".

La Mănăstirea Bogdana sunt patru exemplare ale acestei cărți.

258. PANNYHIDĂ ŞI LITIA MICĂ, Iaşi, 1821

BRV III (1125), p. 382. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota II 2969; CRVBCU Iaşi, p. 352; CRV Suceava, p. 282–284.

a. BER II 106; 21 × 16 cm. Conține 40 p. num.

Legătură din carton, având cotorul şi colțurile învelite în piele.

Însemnare pe coperta I, interior (chirilice, cerneală neagră): „Ştiut să fie de când s-au legat *Panahida* aceasta, anu[l] 1845, săptemvri 20, prin mijlocire[a] ..... Ioan ot Boteşti".

Exemplarul provine de la Parohia Boteşti (jud. Neamț), după cum o arată şi ştampila recentă de pe f. I nenum.

b. BER II 107; 22 × 16 cm. Conține 1 f. nenum. şi p. 3–38 num. (lipsesc p. 39, 40).

Legătură din carton, din care s-a păstrat numai prima copertă.

Nu are însemnări. Provina de la Parohia Secuieni – Roman.

La Mănăstirea Bogdana se păstrează şase exemplare ale acestei cărți.

259. URMARE ÎNTRU PREASFÂNTA DUMINICĂ A PAŞTELUI, Iaşi, 1821

BRV III (1129), p. 385–386. A se vedea şi CRV Suceava, p. 284.

a. BER 268a; 17,5 × 11,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 117 p. num. Numerotare modernă a paginilor, cu unele greşeli (93–93, 94–96).

Legătură din carton (cotorul învelit în piele).

Nu are însemnări.

b. BER 268b; 16,5 × 10,5 cm. Conține 4 f. nenum. şi 117 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele; ornamente florale şi chenare cu motive florale şi geometrice (pe ambele coperte); titlul, inscripționat cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe f. I nenum. (caractere chirilice, cerneală brună): „Această cărticică esti cumpărată de tot satul Budeştii Mici şi este dată sfintei bisărici".

Un alt exemplar al acestei cărți se află la Mănăstirea Bogdana.

260. Antim, Patriarhul Ierusalimului,
ÎNVĂȚĂTURĂ PĂRINTEASCĂ, Iaşi, 1822

BRV III (1148), p. 391; IV, 340. A se vedea şi CRVAS Botoşani, inv. 7889; CRVBU Iaşi, p. 353; CRV Suceava, p. 284.

a. BER 292a; 22,5 × 17,5 cm. Conține 15 p. num.
Legătură din carton.
Însemnare pe p. 3–9 (chirilice, cerneală brună): „Această carte este a mea, a [i]eromonahului Amfim [sic!] şi cine o ceti pe dânsa, să [i]ei aminte cu toată osârdie[a] şi să nu cutezi a o fura".

b. BER 292b; 22,5 × 18 cm. Conține 15 p. num.
Legătură din carton.
Nu are însemnări.

c. BER 292c; 22,5 × 17 cm. Acelaşi conținut.
Legătură din carton.
Nu are însemnări (în afara ştampilei Episcopiei Romanului, prezentă în mod obişnuit, la p. 1, 15 se află şi ştampila „Mănăstirea Bogdana, jud. Bacău").

d. BER II 175; 22,5 × 18 cm. Conține 15 p. num.
Legătură din carton.
Însemnare pe coperta I (caractere latine, cerneală violetă): „*Ex libris meis*. Preot V. Chiriac".
La Mănăstirea Bogdana se păstrează un singur exemplar al cărții.

261. C. Diaconovici-Loga, GRAMATICA ROMÂNEASCĂ, Buda, 1822

BRV III (1155), p. 395–399. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 355; CRVBJ Galați, p. 110.

BER 406; 20,5 × 13 cm. Conține 8 f. nenum., 16 p. num. cu cifre romane, 208 p. num. şi alte 4 f. nenum.
Legătură din carton, deteriorată (lipsesc coperta I şi cotorul).
Însemnare pe coperta a II-a, interior (chirilice, cerneală neagră): „Nu a venit fata, Dumitra, să slujească la mine, să se ştie. 1842, martie 23".

262. AGHIAZMATAR, Iaşi, 1823

BRV III (1173), p. 405–406. A se vedea şi CRV Suceava, p. 284.

BER 193; 19,5 × 16 cm. Conține 2 f. nenum. şi 176 p. num.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– p. 53: „Ştiut să fie de când s-au născut fiul meu, Dumitrachi, umbla veletul 1848, octombrii, 14 zile. Gheorghie preot";
– p. 119, aceeaşi mână: „Să s[e] ştii di când s-o însurat văru-meu, Costi, a lui diaconu[l] Gheorghi Dascălu, din sat Cârlomăn[eşti], umbla veletul 1843, fev[ruarie] 14. Eu, Gheorghi văt[af]".
Un exemplar al acestei cărți se află şi la Mănăstirea Bogdana.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

263. Macarie Ieromonah, ANASTASIMATAR, Viena, 1823

BRV III (1183), p. 414–417. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 357–358; CRV Suceava, p. 284–286.

a. BER 349a; 22,5 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 302 p. num.
Legătură din carton (cotorul învelit în piele).
Nu are însemnări.

b. BER 349b; 22,5 × 18,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 302 p. num.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Însemnări (chirilice, cerneală brună):
– f. de gardă de la început: „Porfirii ieromonah s-au scris"; „1863, Iosif ierodiaconul Ionescu";
– p. 173–179: „Aceste trei cărţi, *Anastasimatarul* şi *Irmologhionul* şi *Gramatica*, sânt drepte a mele, a ierodiaconului Dorotei, cumpărate cu preţ 60 lei. 1850, fevruarie, în 5 zile".

c. BER II 222; 23,5 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 302 p. num.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele, ulterior în pânză, iar colţurile în piele.
Însemnare pe f. I–II nenum. (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Anastasimatariu*, împreună cu *Teoreticonu[l]* şi *Iermologhionu[l]*, iaste dăruit de înaltpreosfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Moldaviei, chirio chir Veniamin Costache, sfântului Schit Giurgenii, unde să prăznuiaşte hramul Naşterii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, spre vecinica pomenire. [1]837, avgust 5".
Exemplarul provine de la Parohia Giurgeni (desfiinţată în 1960, când a devenit biserică parohială, Mănăstirea Giurgeni a fost reînfiinţată în anul 1990).

d. BER II 223; 23 × 18 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 302 p. num.
Legătură din carton, deteriorată (cotorul învelit în pânză, din cauza deteriorării vechii învelitori, de piele), copertele uzate.
Însemnări:
– f. I nenum. (caractere latine, creion): „Donaţie în memoria lui Dumitru Mircea";
– f. II nenum. (caractere latine, cerneală albastră): „Acest *Anastasimatar* are data tipăririi în anul 1823, deci datează de 125 ani";
– mai jos (caractere latine, creion): „Cititorule, acest *Anastasimatar* este proprietatea mea, pe carel [sic!] am de la preotul Gh. Gheorghiescu, preot îngrijitor la biserica din com[una] Pânceşti, jud[eţul] Roman, unde am slujit ca cântăreţ întâi în anii 1908 şi 1909, când am ocupat şi funcţia de perceptor fiscal în acea comună. În schimbul acestui *Anastasimatar*, de autorul Macarie Ieromonahul, i-am dat un *Anastasimatar* de Dimitriţă Suceveanu; preotul G[h]eorg[h]escu iubea mult aranjamentul muzical al acelui autor. D. Mircea, 1948, iulie 5, Ruginoasa, com[una] Bozieni[i] de Sus, j[udeţul] Roman";
– p. 61 (caractere latine, creion): „Gh. Gheorghescu".
Exemplarul provine de la Parohia Ruginoasa, din actualul jud. Neamţ.
Alte trei exemplare ale acestei cărţi se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

264. Macarie Ieromonah, IRMOLOGHION, Viena, 1823

BRV III (1184), p. 417–425. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 358–359; CRV Suceava, p. 286–287.

a. BER 350a; 22,5 × 19 cm. Conţine 4 f. num. cu cifre romane şi 220 p. num. (lipsesc 3 f. num. cu cifre romane).

BCU IAŞI CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe p. 97–103 (chirilice, cerneală brună): „Aceste trei cărți, *Irmologhionul* şi *Anastasimatarul* şi *Gramatica*, sânt drepte a mele, a ierodiaconului Doroftei, cumpărate cu preț 60 lei. 1850, fevruarie, în 5 zile" (a se vedea mai sus însemnarea aceluiaşi posesor, pe exemplarul **b** al *Anastasimatarului* – **BER 349b**).

b. BER 350b; 23,5 × 18,5 cm. Conține 7 f. num. cu cifre romane şi 220 p. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului **a**.

Nu are însemnări. Provine de la Seminarul Sf. Gheorghe din Roman (ştampila acestei instituții, pe f. de gardă, pe f. I, II şi pe p. 220).

c. BER 350c; 22,5 × 18 cm. Conține 7 f. num. cu cifre romane şi 220 p. num.

Legătură din carton, învelit în pânză.

Nu are însemnări. Provine tot de la Seminarul Sf. Gheorghe din Roman (ştampila seminarului, pe coperta I, f. I nenum., p. 220).

d. BER 350d; 23 × 18 cm. Acelaşi conținut.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Nu are însemnări semnificative. Provine de la aceeaşi instituție.

e. BER 350e; 22,5 × 18,5 cm. Acelaşi conținut.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnare pe f. de gardă de la început (chirilice, cerneală brună): „Acest *Ermologhion* este a Bibliotecii din Seminarul Central. Istratie Constantin".

Şi acest exemplar provine de la Seminarul Sf. Gheorghe din Roman, unde a ajuns ulterior.

f. BER 350f; 23,5 × 18,5 cm. Conține 7 f. num. cu cifre romane şi 220 p. num.

Legătura nu s-a păstrat.

Însemnare pe f. II nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Irmologhion* este cumpărat de postelnicul Grigori Doni şi l-au afierosit şcoalei sale de la M[ănă]s[tirea] Sv[ântul] mare Mucenic Gheorghe, din T[ârgul] Romanului, la 1845, iunie 10".

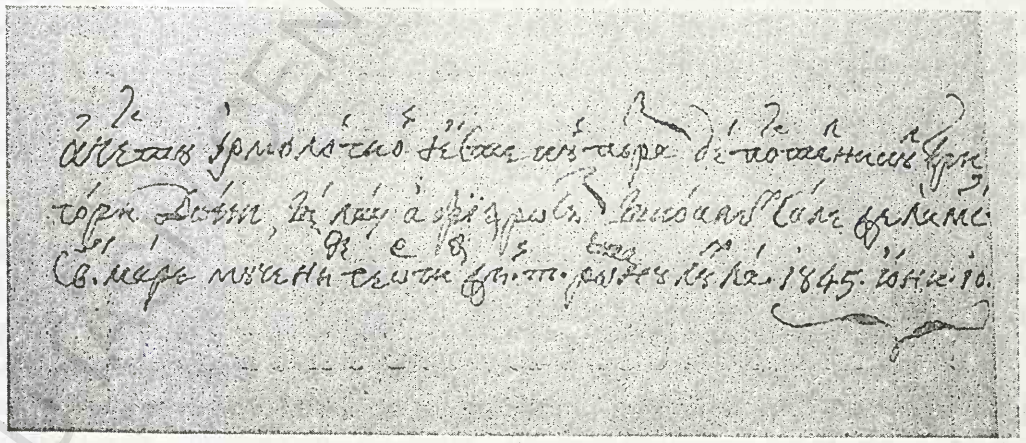

g. BER 350g; 23 × 18 cm. Conține 7 f. num. cu cifre romane şi 220 p. num.

Legătură din lemn şi piele; ornamente florale şi chenare cu motive florale şi geometrice.

Însemnare pe f. II–III nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Irmologhion* este a d[omnului] Vasili Focşăneanu, din Negulești [acum Arămoaia, com. Tupilați, jud. Neamț] şi l-am dăruit … maicii Elisaveta Şerban".

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

h. BER 350h; 22,5 × 18 cm. Conține 7 f. nenum. și 220 p. num.
Legătură din carton, învelit în pânză.
Însemnare pe f. VII nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Catavasier* muzicesc este al școalei din Mănăstirea Socola. 1824".
Exemplarul provine de la Seminarul Sf. Gheorghe din Roman, unde a ajuns ulterior (ștampila acestei instituții, pe prima copertă și pe filele de gardă de la început și de la sfârșit).

i. BER II 204; 22,5 × 17,5 cm. Același conținut.
Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.
Nu are însemnări. Provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ștampila parohiei, pe interiorul copertei din față și pe f. I nenum.).

j. BER II 205; 24 × 19 cm. Același conținut.
Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.
Însemnări:
– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Donație în memoria lui Dumitru Mircea" (a se vedea mai sus exemplarul **d. BER 223**, al *Anastasimatarului* tipărit la Viena în 1823);
– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Această carte cu numele *Irmologhion* este dreaptă a jos-iscălitului. 1861, iunie 18. Pr[eot] V. R[adu]"; f. de gardă de la sfârșit, aceeași mână: „Această carte este mie dăruită de la Dumnezeu, care nu sânt vrednic a-i mulțămi cu dare[a]; că mi-au dăruit o mână de om, ci la sf[ânta] biserică cu hramul Înălțarea Domnului, din târgușor[ul] Bozienii, au adus un om cu numile Vasilie, și nefăcând trebuință de dânsa, mi-au eliberat-o toți frații, ca fiind eu acel ce mi-au făcut trebuință de dânsa. 1862, faur, 8 zile. V. R[adu], preot";
– f. VII nenum. (caractere latine, cerneală brună): „Și scrierea asta cetind, când vei fi în vârstă. Paroh V. Mircea, 1873, no[i]em[brie] 12"; p. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Urmare de la tatăl meu, pr[eot] V. Mircea, din anul 1873, când eu nici nu eram pe lume. Astăzi sânt în anul 1954 și eu am 75, deci sânt om bătrân, la mulți ani. Amin".
La Mănăstirea Bogdana se păstrează cinci exemplare ale acestei cărți.

265. Macarie Ieromonah, THEORETICON, Viena, 1823

BRV III (1185), p. 425–427. A se vedea și CRVAS Botoșani, inv. 7496; CRVBCU Iași, p. 360; CRVBJ Galați, p. 111; CRVBJ Piatra Neamț, p. 96.

a. BER 364a; 23 × 18,5 cm. Conține 2 f. nenum. și 30 p. num.
Legătură din carton (cotorul învelit în piele).
Nu are însemnări.

b. BER 364b; 22 × 18 cm. Conține 2 f. nenum. și 30 p. num.
Legătură din carton, având cotorul și colțurile învelite în piele.
Nu are însemnări.

c. BER 364c; 24,5 × 19,5 cm. Același conținut.
Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.
Însemnare pe f. de gardă de la început (verso, chirilice, cerneală brună): „Acest *Theoreticon*, dimpreună cu celelalte doa[o], sânt dăruite mie de Preosfinția Sa arhiepiscop Filaret Apamias [locțiitor de mitropolit al Moldovei între 1842 și 1844], spre neuitat[ă] pomenire. 1843, Ghenadie [i]eromonah".
Alte două exemplare ale cărții se află la Mănăstirea Bogdana.

266. ISTORIA VECHIULUI ŞI A NOULUI TESTAMENT, Iaşi, 1824

BRV III (1211), p. 438–441. A se vedea şi CRVAS Botoşani (inv. 164, 165, 166); CRVBCU Iaşi, p. 363–364; CRVBJ Galaţi, p. 114; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 97 (numai vol. II); CRV Suceava, p. 287–288.

a. BER 161a; 22,5 × 18,5 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 345 p. num. (vol. III; lipsesc p. 346–350).
Legătură din carton învelit în piele (deteriorată, ornamentaţia ştearsă).
Nu are însemnări.

b. BER 161b; 22 × 17 cm. Conţine 1 f. nenum., 372 p. num. şi alte 2 f. nenum. (vol. II).
Legătură din carton, având cotorul şi colţurile învelite în piele.
Nu are însemnări; ca şi pe celălalt exemplar, în mai multe locuri (f. I nenum., p. 31, 41, 57, 73, 155 etc.), ştampila „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman".
La Mănăstirea Bogdana se păstrează două exemplare ale primului volum.

267. PSALTIRE, Mănăstirea Neamţ, 1824

BRV III (1216), p. 443–444. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 365; CRV Suceava, p. 288.

a. BER 69; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 1 f. de gardă şi 201 f. num. (lipsesc 6 f. nenum., de la început). Numerotare veche a filelor, cu multe greşeli (27–26–29, 33–35–35, 88–85, 93–95–95–95, 96–101–98, 99–104, 161–164–164–164, 178–177–180–180–172–183–183–185–186–184 – 12 f. nenum. – 200).
Legătură din carton învelit în piele; o cruce în mijloc şi un chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a).
Însemnări pe coperta I (interior) şi pe f. de gardă (verso, caractere latine, creion): „Corul Societăţii Culturale «Vasile Alecsandri», Bacău, 25 VIII 1935, Mihai Pintilie" (se repetă la f. 201^{v}).

b. BER III 74; 28,5 × 19,5 cm. Conţine 1 f. de gardă, 6 f. nenum., 201 f. num. şi o altă foaie de gardă.
Legătură din carton, învelit în material textil (cotorul, în piele); pe prima copertă, o cruce, iar dedesubt, titlul *Psaltirea*, cu caractere latine.
Însemnare pe f. I (nenum.), sus, caractere latine, cerneală violet: „Preot Al. I. Creţulescu, 1904".

c. BER III 75; 29,5 × 21 cm. Conţine 3 f. nenum. şi 201 f. num. (lipsesc 3 f. nenum., f. 34–35, 129, 140, 150–151, 169, 172–173, 177–180).
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (cotorul lipseşte, copertele s-au desprins, iar ornamentaţia este ştearsă).
Însemnare pe coperta I (interior, caractere latine): „Precista Mare, inv. 529/1983" (mai sus, ştampila acestei parohii din Roman).

d. BER III 76; 29 × 20 cm. Conţine 5 f. nenum. şi 201 f. num. (lipseşte f. I nenum. = f. de titlu).
Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipseşte cotorul, înlocuit printr-o fâşie de material textil; ornamentaţia este ştearsă); se păstrează în schimb cele două cheotori metalice.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Însemnări:

– coperta I (interior), caractere latine, cerneală albastră. „Parohia Bârjoveni II, com. Români, jud. Neamț";

– f. 1–4 (jos, caractere chirilice, cerneală brună): „Această *Psaltire* este dăruită bisericii cu hramul Sf[inții] Vo[i]evoz[i], din satul Siliștea [acum în com. Români, jud. Neamț – n.n.], pentru a me[a] pominire, eu, doh[o]vnicul [sic!] Domitiean, din Schitul Tarcău, și a părinților mei adormiț[i], Ioan și Mariea, 1871, mai 24".

e. BER III 77; 30 × 21 cm. Conține 5 f. nenum. și 201 f. num. (lipsește f. I nenum.).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată la cotor și cu ornamentația ștearsă.

Însemnări:

– coperta I (interior, caractere latine, cerneală albastră): „Pânceşti, inv. 531/1983" (sat în com. Poienari, jud. Neamț);

– f. I nenum. (verso, jos, chirilice, cerneală maronie): „La anul 1850, oct[om]vr[ie] 1, ne-[a]m cununat, Mihăiță cu Catalina, la Eși"; f. 180^{v} (aceeași mână): „La anul 1851, luna avgust, în 8 zile, s-au născut fiiul nostru, în zâoa Sfântului Emilian Mărturisitorul, și la botez s-au numit Alexandru";

– f. V nenum. (jos, caractere latine, cerneală violetă): „*Psaltire[a]* prezentă esti cumpărată cu prețu[l] de 6 lei. P. Berea, 1890" (la f. 95^{r} semnează, cu creionul, în 1906, iar pe a doua filă nenumerotată, de după f. 184, semnează din nou, de această dată „Cântăreț P. Berea").

La Mănăstirea Bogdana se păstrează alte trei exemplare ale acestei *Psaltiri*.

268. ANTOLOGHION, Mănăstirea Neamț, 1825

BRV III (1232), p. 447–453. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 366; CRV Suceava, p. 288–289.

a. BER 101a; 36,5 × 23 cm. Conține 4 f. nenum., 568 p. num. (*Antologhionul*) și 84 p. num. (*Slujbele de obște*; lipsesc p. 85–88). Numerotare veche a paginilor, cu erori (46–42–48, 66–66–68, 82–81–84, 258–261–260, 315–317–316, 362–366–364, 365–363–367 etc.).

Legătura nu se păstrează.

Nu are însemnări.

b. BER 101b; 38 × 22 cm. Conține 4 f. nenum., 568 p. num. (*Antologhionul*) și 88 p. num. (*Slujbele de obște*).

Legătură din carton, învelit în piele; scenă biblică (Răstignirea) în mijloc, ornamente florale la colțuri, chenare cu motive florale și geometrice, pe margini, toate pe coperta I; pe coperta a doua, un chenar cu motive geometrice.

Nu are însemnări.

c. BER 101c; 35,5 × 21,5 cm. Conține 4 f. nenum., 568 p. num. (*Antologhionul*) și alte 88 p. num. (*Slujbele de obște*).

Legătură veche, din lemn și piele, asemănătoare cu aceea a exemplarului precedent (cu deosebirea că, pe prima copertă, în medalionul din mijloc este reprezentat Iisus Hristos Pantocrator).

Nu are însemnări semnificative.

d. BER 101d; 37,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum., 576 p. num. (*Antologhionul*) și 84 p. num. (*Slujbele de obște*).

BCU IAȘI CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Legătură din carton, învelit în piele, cu ornamentația de pe coperte ştearsă (pe cotor, motive florale şi geometrice).

Nu are însemnări.

e. BER 101e; 36,5 × 22 cm. Conține 1 f. nenum., 576 p. num. (*Antologhionul*) şi 84 p. num. (*Slujbele de obşte*).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată; ornamentație ştearsă (se mai distinge un chenar cu motive florale pe prima copertă).

Nu are însemnări semnificative.

f. BER 101 f.; 37,5 × 23 cm. Acelaşi conținut ca al exemplarului precedent.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; ornamente florale, în mijloc şi la colțuri şi chenar cu motive florale pe ambele coperte.

Nu are însemnări.

g. BER IV 64; 38,5 × 22,5 cm. Conține 4 f. nenum., 568 p. num. (*Antologhionul*) şi 88 p. num. (*Slujbele de obşte*).

Legătura nu se păstrează.

Nu are însemnări.

h. BER IV 65; 36,5 × 22,5 cm. Conține 1 f. nenum., 576 p. num. (*Antologhionul*) şi 84 p. num. (*Slujbele de obşte*).

Legătură veche, din lemn şi piele (se păstrează numai coperta a doua, având un ornament floral, în mijloc şi un chenar cu motive florale).

Însemnare pe f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „Acest *Menei* [sic!], împreună cu soțiia [= anexa] lui, s-au dăruit de preasfințitul episcop al Romanului, chirio chir Meletie, bisericii din satul Bărcul, de la ținut[ul] Neamțului, moşiia sf[intei] Episcopii. 1833, iuli[e] 29".

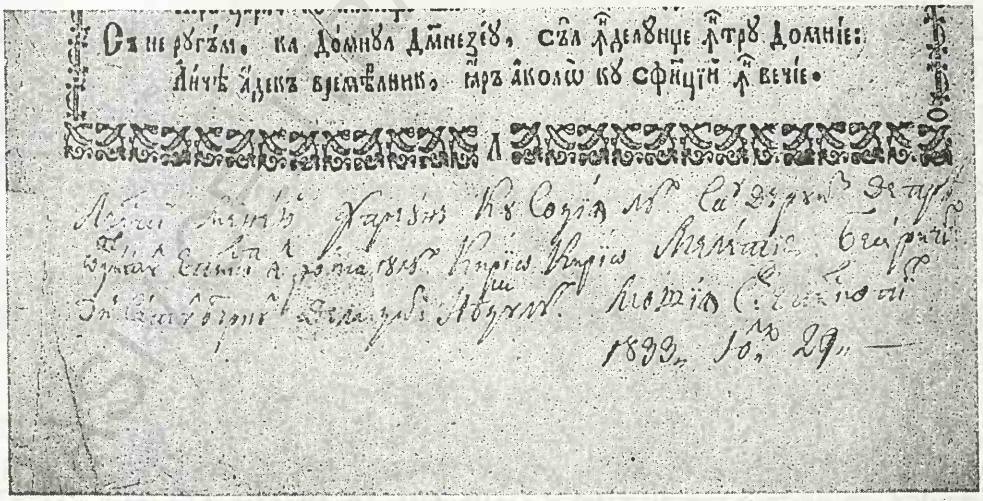

i. BER IV 66; 37,5 × 22,5 cm. Conține 3 f. nenum. (lipseşte 1 f. nenum.), 568 p. num. şi alte 88 p. num. (*Antologhionul*, respectiv *Slujbele de obşte*).

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări semnificative (între f. I nenum. şi p. 39 se află o listă de donatori, probabil, pentru cumpărarea cărții, pe alocuri ştearsă, cu suma donată de fiecare, dar fără loc şi dată).

Exemplarul provine de la Parohia Bahna (jud. Neamț).

j. BER IV 67; 37,5 × 21,5 cm. Conține 1 f. nenum., 576 p. num. (*Antologhionul*) și 84 p. num. (*Slujbele de obște*).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (ștearsă) în mijloc și chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a); pe cotor, cu chirilice, titlul *Antologhion*).

Însemnare pe f. I nenum. (caractere latine, creion): „Gh. Apostoleanu".

Exemplarul provine de la Parohia Rediu, din fostul județ Roman.

k. BER IV 559; 37 × 24 cm. Conține doar 94 p. din *Antologhion* și 42 din *Slujbele de obște.*

Legătură din carton, învelit în pânză (coperta I), din lemn și piele (coperta a doua); cotorul lipsește.

Exemplarul, foarte deteriorat și incomplet, provine de la Parohia Chilii (com. Valea Ursului, jud. Neamț).

l. BER IV 579; 34,5 × 22 cm. Conține 1 f. nenum. și 218 p. num. (din *Antologhion*).

Legătură veche, din lemn și piele; scenă biblică (Bunavestire) în mijloc, ornamente florale la colțuri și chenar cu motive geometrice, pe margini (coperta I); motive geometrice (coperta a II-a).

Nu are însemnări. Este posibil ca, de această dată, cele două texte, *Antologhionul* și *Slujbele de obște*, să fi fost legate în două volume, din care s-a păstrat numai primul. Altfel, în exemplarele complete sau aproape complete, ele apar de fiecare dată împreună, legate în același volum, după cum am putut constata aici în primele zece cazuri (ambele au fost tipărite la Mănăstirea Neamț, în același an, 1825).

La Mănăstirea Bogdana se află nu mai puțin de 33 de exemplare ale acestui volum.

269. BUCOAVNĂ PENTRU ÎNVĂȚĂTURA PRUNCILOR, Brașov, 1826

BRV III (1267), p. 484. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 373.

BER I 52; 18 × 11 cm. Conține 78 p. num. (lipsesc p. 21–28, 33–34, 79–81 și 3 p. nenum. de la sfârșit).

Legătură din carton, deteriorată (lipsesc cotorul, coperta a doua și jumătate din prima).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia din cartierul N. Bălcescu, din municipiul Roman (fostul sat Carol, jud Roman; a se vedea ștampila de pe prima copertă și de pe p. 1, 3).

270. Nicodim de la Athos, CARTE SFĂTUITOARE PENTRU PĂZIREA CELOR CINCI SIMȚIRI, Mănăstirea Neamț, 1826

BRV III (1283), p. 512–513. A se vedea și CRV Suceava, p. 292.

BER 145; 19,5 × 16,5 cm. Conține 42 p. num., 1 f. nenum. și 506 p. num. Numerotare veche a paginilor, cu destule greșeli (104–13–105–601–16–19–110, 129–312–133–132–133–136–129–136, 147–149, 150–150, 152–151–154, 155–146 etc.).

Legătură veche, din lemn și piele, cu cele două cheotori păstrate; ornamente florale în mijloc și la colțuri, și chenar cu motive florale (coperta I); motive geometrice (coperta a doua); pe cotor, inscripționat cu chirilice, titlul cărții.

Însemnare pe p. 15–21 (chirilice, cerneală neagră): „Această carti ce să numeşti *Cele 5 simțiri* este a me[a], cumpărată cu 12 lei. Teoftei, iconom, 1828, aug[ust] 18".

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

271. Vasile cel Mare, Grigorie Bogoslovul, CUVINTE PUȚINE OARECARE, DIN CELE MULTE ..., Bucureşti, 1826

BRV III (1293), p. 523–524. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 378–379; CRVBJ Galaţi, p. 120; CRV Suceava, p. 293.

BER IV 565; 32 × 21,5 cm. Conține 2 f. nenum. şi 189 f. num. Numerotare veche a filelor, cu rare erori (149–148–151).

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. I nenum. – f. 4 (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă carte, *Exaimeron*, a marelui Vasilie, s-au afierosit de preasfinţitul mitropolitul Ungrovlahiei, chiriu chir Grigorie [Grigorie IV, 1823–1834, n.n.] soborului de maici ce să află petrecătoare în sf[â]ntul lăcaş Giurgenii, hramul Naşterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, la anul 1833, mai 29".

La Mănăstirea Bogdana sunt două exemplare ale acestei cărţi.

272. EVANGHELISTAR, Iaşi, 1826

BRV III (1273), p. 489. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 375; CRV Suceava, p. 291–292.

a. BER 20; 36 × 27 cm. Conține 1 f. nenum. şi 19 f. num. (lipseşte f. 20).

Legătură din carton, învelit în pânză.

Nu are însemnări.

b. BER IV 570; 39 × 27,5 cm. Conține 1 f. nenum. şi 20 f. num.

Nu mai păstrează niciun fel de legătură.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Cârligul, din com. Dulceşti, jud. Neamţ (ştampila parohiei, pe f. 1, 7, 15).

c. BER IV 571; 38 × 28 cm. Conține 1 f. nenum. şi 20 f. num.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. de titlu (nenum.), caractere latine, cerneală albastră: „Biserica Sf[inţii] Voievozi, Hociungi – Roman".

d. BER IV 572; 37,5 × 27 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare.

Însemnare pe f. de titlu (nenum.), caractere latine, cerneală roşie: „Parohia Broşteni. Ţuţcanii din Vale".

e. BER IV 573; 37 × 25 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură din carton, deteriorată (cotorul lipseşte, prima copertă este desprinsă din legătură).

Nu are însemnări.

f. BER IV 574; 37 × 27,5 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnări:

– f. de gardă de la început (caractere latine, creion): „Pentru amintire, am subscris pe acest *Evanghelistar*, în 30 ghenar 1899. Paroh Ion Georgescu. Dulceşti";

– pe verso, după transcrierea titlului (caractere latine, cerneală albastră): „14 aprilie 1997. Episcopia Roman. Vlădică Eftimie Luca. Muzeograf m[ona]hia Mihaela Isachi. Am consultat această tipăritură numită *Evanghelistar*, eu, Atanasie, care am scris şi cele de mai sus"; f. de titlu, nenum.: „Veniamin Costachi, născut 20 dec[embrie] 1768, la Roşieşti – Vaslui. La data tipăririi prezentei cărţi este în vârstă de 58 ani (după 23 de ani de la alegerea ca mitropolit)".

Alte trei exemplare ale acestei cărţi se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

273. Atanasie Staghiritul, PRESCURTAREA ISTORIEI UNIVERSALE, vol. III, Bucureşti, 1827

BRV III (1278), p. 495–499 (vol. I–II, 1826; III–IV, 1827). A se vedea şi CRVAS Iaşi, inv. 1488 (vol. I); Piatra Neamţ, cota II 949 (vol. I), Iaşi, inv. 1016 (vol. III); CRVBCU Iaşi, p. 208–209 (vol. I–IV); CRVBJ Galaţi, p. 119 (vol. I–IV); CRVBJ Piatra Neamţ, p. 99 (vol. III–IV); CRV Suceava (vol. I–IV).

BER 402; 21 × 15,5 cm. Conţine 260 p. num. şi 1 f. nenum.

Legătură din carton, învelit în hârtie, iar la cotor şi colţuri, în piele.

Însemnări (caractere chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la început: „Această carte, numită *Istorie universală*, tomul al treile[a], l-am cumpărat, f[i]eştecare trei tomuri [sic!], cu 40 lei pe 4 tom[uri], 1835, săptemvrie 8, Iordache Herţanu, clucer";

– f. de gardă de la sfârşit: „La anul 1837, decemvrie 30, sau la ghenar 1, de Ai Nou, s-au aprinsu în Londra casa împărătească numit[ă] Burza" (= Bursa); „La anul 1838, ghenar 11, marţi sara, pe la 4 ceasuri şi giumătati turceşti sau la 8 ceasuri şi 25 minute evropeneşti, s-au cutremurat pământul. 1838, ghenar 11, marţi spre mercuri. Iordache Herţanu, clucer".

274. TYPICON, Buda, 1826

BRV III (1292), p. 523. A se vedea şi CRVBJ Galaţi, p. 120; CRV Suceava, p. 293.

BER II 285; 23 × 18,5 cm. Conţine 73 f. num. şi 3 f. nenum.

Legătură din carton, având cotorul învelit în piele.

Însemnare pe f. 1^{v} (caractere latine, cerneală mov): „Ştefan Mavrichie, mort 4 mai 1912; pentru pomenirea lui, soţie[a], Ana Mavrichie".

Exemplarul provine de la Parohia Sf. Nicolae din Roman (ştampila parohiei, pe f. 1, 10, 55).

275. CUPRINDERE ÎN SCURT DIN PROROCEŞTI PSALMI AI LUI DAVID, APANTHISMA (ADECĂ ADUNARE DE FLORI) ..., Mănăstirea Neamţ, 1827

BRV III (1299), p. 526.

BER 273; 21 × 17 cm. Conţine 1 f. nenum. şi 587 p. num. (lipseşte 1 f. nenum.). Numerotare veche a paginilor, cu unele erori (264–267, 276–279, 542–541–544).

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (coperta I desprinsă de cotor, care este rupt la mijloc; ornamentaţia ştearsă).

Nu are însemnări.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

276. Sf. Ioan Gură de Aur, CUVINTE, Bucureşti, 1827

BRV III (1312), p. 536. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 383.

a. BER 127; 31,5 × 21,5 cm. Conţine 2 f. nenum., 192 f. num. şi alte 2 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (97–99, 115–117, 119–121).

Legătură din carton, învelit în hârtie.

Însemnări:

– coperta I (interior), chirilice, cerneală brună: „Morţi: Mihail [i]ereu, prezvitera Io[a]na, Neculai [i]ereu, Ana prezvitera, Marie[a] şi tot neamul. Vii: Dimitrie diacon, Neculai, Vasili şi tot neamul. 1839, ap[rilie] 20";

– f. de gardă de la început (la fel): „La anul 1864 am găsit această car[te] la preutul Mihail Sava, comuna Vulpăşăştii [atunci în jud. Roman, acum în jud. Neamţ], cetind şi eu *Cuvintele* Sfântului Ioan ..... 1864, mai 27" (se repetă pe f. de gardă de la sfârşit);

– mai jos (chirilice, cerneală neagră): „La anul 1840, ghenar, în 17 zile, la un ceas din zi, au tunat şi a şi fulgerat. Tij [de asemenea] la 25 ghenar au tunat la 12 ceasuri din zi şi fulgerele au ţinut până la 6 ceasuri di[n no]apte";

– pe verso (chirilice, cerneală brună): „La anul una mii opt sute şaizeci şi patru, luna no[i]embrie, în 12 zile, găsind şi eu această sfântă carte la părintele nostru, Mihail Sava, din comuna Vulpăşăştii. N. Mironescu";

– f. 1–7 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte s-au afierosit de mine, Gheronte, la sf[ânta] biserică din satul Hulpăşeştii, unde să cinsteşte Sfântul Spiridon, spre vecinica pomenire, prin preot Dimitrii Manolevici, 1837, no[i]embrie 8, duhovnecului meu"; în continuare, p. 8–10: „Şi după răposarea preotului Dimitrie, mi-au dăruit mie, dascăl Teodor, la let 1864, mai 7";

– f. de gardă de la sfârşit (chirilice, cerneală neagră): „La anul 1838 s-au cutrămurat pământul groaznic, ghenar 13. Tij ghenar 15, însă nu tare, tot la ceasuri de noapte"; „1839, iulii, în douăzeci şi şapte de zile, la 8 ceasuri din zi, s-au pornit vicol şi au ţânut peste 5 ceasuri şi mulţi oameni au înecat la parte[a] muntelui, mai ales pe Bistriţa în sus. La anul 1840, ghenar 17, au fulgerat în zori de zio şi la 25 au tunat şi au fulgerat, cât toată lumea au previt; de la 10 ceasuri până la 3 de noapti au ţinut" (a se vedea însemnarea de pe f. de gardă de la început);

– coperta a doua, interior (chirilice, cerneală brună): „La 1453 ... sultan Mehmet ... [rupt] turcesc au luat Ţarigradul, împărat fiind Ion Paleolog ... [rupt] vicleşug unui grec anume Ghierluc, pe care l-au pedep[sit] ... [rupt] ca pre un mare viclean neamului omenesc ... 387 ani de când stăpânesc turcii raiul pământesc ... 1840, dec[embrie] 10.

În anul de la Zidirea lumii 6940 [= 1432, n.n.] .... Alexandru-[Voie]vod, s-au făcut al VIII-[lea] Sobor la cetate[a] Florent [= Florenţa] ... multă adunare au fost ... au iscălit doao începuturi ... Alexandru-V[oievo]d carele au făcut Bistriţa şi Mold[oviţa] ..... Grigori Ţamblac din Moldova fost-au faţă la acel [sobor] ... de atunce mari .... au rămas între Răsăritu cu Apusu. Ci s-au dus cari la locul loru şi au luat de la ipiscupo [sic!] Ohridiei [de fapt, arhiepiscopul Ohridei] preuţi ... sârbeşti şi povăţuire de lege creştenească. 1840, ghenar 24".

b. BER IV 563; 31,5 × 21,5 cm. Conţine 2 f. nenum., 192 f. num. şi alte 2 f. nenum.

Legătură din carton, învelit în hârtie, iar la cotor, în piele.

Însemnare pe f. de gardă de la început (caractere latine, cerneală albastră): „Aparţine Bisericii Sf[ânta] Treime, din Doljeşti" (ştampila parohiei respective, pe f. I nenum. şi 1).

c. BER IV 564; 31,5 × 21,5 cm. Conţine 2 f. nenum., 192 f. num. şi alte 2 f. nenum.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

Însemnare pe f. I nenum. – 4 (chirilice, cerneală brună): „Această carte a Sf[ântului] Ioan Gură de Aur, cu *Cuvinte*, s-au afierosit de preasfinţitul mitropolit al U[n]grovlahiei, chiriu chir Grigorie, soborului de maici ce să află cu petrecerea în sf[ântul] Schit Giurgeni, unde să prăznu[i]eşte Naşterea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Mariei, la anul 1833, mai 29" (este vorba de mitropolitul Grigorie IV al Ţării Româneşti, 1823–1834, care, în aceeaşi zi, dona Schitului Giurgeni şi un exemplar din *Cuvintele* Sfinţilor Vasile cel Mare şi Grigore Bogoslovul, Bucureşti, 1826; a se vedea, mai sus, nr. **271, BER IV 565**; gestul are o semnificaţie deosebită, în primul rând pentru mai buna înţelegere a relaţiilor între cele două Principate Româneşti şi instituţiile lor, inclusiv Biserica, în perspectiva Unirii, care avea să devină posibilă în 1859).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează două exemplare ale cărţii.

277. IRMOLOGHION, Mănăstirea Neamţ, 1827

BRV III (1313), p. 536–538. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 383; CRV Suceava, p. 293–294.

a. BER 351a; 22 × 16,5 cm. Conţine 2 f. nenum., 344 p. num. şi alte 6 f. nenum.

Legătură din carton învelit în piele; ornamentaţia ştearsă; titlul, inscripţionat cu chirilice, pe cotor.

Nu are însemnări semnificative (pe f. de gardă de la început şi pe p. 37, 51, ştampila „Mănăstirea Bogdana. Jud. Bacău, 1936", iar pe f. II nenum. şi pe p. 235, 239, ştampila „Sfânta Episcopie a Romanului. Roman").

b. BER 351b; 21 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum., 344 p. num. şi alte 6 f. nenum.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Nu are însemnări.

c. BER 351c; 20,5 × 16 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură veche, din lemn şi piele; motive geometrice, pe coperte, florale şi geometrice, pe cotor.

Însemnare pe p. 1–5 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Irmologhion* iaste a ..... obştii şi s-au rânduit, cu blagoslovenia[a] păr[intelui] stareţ, la schit la Urgu[i]eşti, la strană. 1827, iulie 15" (Urgu[i]eşti = Orguieşti, jud. Vaslui).

d. BER II 41; 20,5 × 16,5 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipseşte cotorul, copertele sunt desprinse, iar ornamentaţia ştearsă).

Însemnări:

– f. I nenum. (chirilice, cerneală brună): „La sfântul Schit Giurgeni să fie depunerea *Irmologhionul[ui]* acest[ui]a, în strana mare";

– p. 1–5 (chirilice, cerneală neagră): „Această carte ce să numeşti *Irmologhion*, di la mănăstirea noastră, Giurgenii, fiind de prisos, l-am dăruit la Mănăstirea Coteştii, din Valahia, unde să prăznu[i]eşti hramul a Sfintei Troiţei. Schimonahia Viniamina, starița" (existau, aşadar, anterior Unirii, şi schimburi de cărţi între mănăstiri din Moldova şi Muntenia) în cazul de faţă, stareţa Mănăstirii Giurgeni răspunde astfel la donaţiile făcute anterior de mitropolitul Grigorie IV al Ţării Româneşti (a se vedea mai sus nr. **271, BER IV 565** şi **276 c, BER IV 564**).

e. BER II 72; 21 × 17 cm. Același conținut.

Legătură veche, din lemn și piele; ornamente florale, în mijloc și la colțuri, și chenare cu motive geometrice (pe ambele coperte).

Însemnare pe f. de gardă (caractere latine, creion): „Po[i]enari".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ștampila acestei parohii, din perioada 1970–1990, pe f. de gardă și pe p. 1, 31, 61, 111).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează alte cinci exemplare ale acestei cărți.

278. Macarie ieromonah, ANTOLOGIE DE MUZICĂ BISERICEASCĂ, vol. II, București, 1827

BRV III (1316), p. 539–541. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 384–385; CRV Suceava, p. 294 (peste tot, vol. al II-lea).

a. BER 354a; 22,5 × 18 cm. Conține 3 f. nenum. și 435 p. num. (40 cu caractere latine, restul cu chirilice).

Legătură din carton învelit în piele; ornamente florale (la colțuri) și chenare cu motive florale și geometrice, pe cele două coperte; titlul, inscripționat cu chirilice, pe cotor.

Însemnare pe p. 1 (caractere latine, cerneală roșie): „Din cărțile mele, Gh. Cantoneri. 1876, dechemvre 20".

b. BER 354b; 23 × 18,5 cm. Conține 3 f. nenum. și 435 p. num.

Legătură din carton (cotorul învelit în piele).

Nu are însemnări.

Alte trei exemplare din această carte se află la Mănăstirea Bogdana.

279. PSALTIREA ... ÎN VERȘURI, ALCĂTUITĂ DE ... IOAN PRALE[A], Brașov, 1827

BRV III (1322), p. 546–552. A se vedea și CRVAS Iași, înv. 4606; CRVBCU Iași, p. 387–388; CRVBJ Galați, p. 122.

BER 79; 20 × 16,5 cm. Conține 8 f. nenum. și 90 f. num.

Legătură din carton, deteriorată la cotor.

Nu are însemnări (pe f. I nenum., 27, 76, ștampila: „Biblioteca sf[intei] Episcopii Roman. 1932").

280. CAZANII, București, 1828

BRV III (1361), p. 573–575. A se vedea și CRVBCU Iași, p. 393.

a. BER 112a; 33,5 × 19 cm. Conține 2 f. nenum., 243 f. num. și 1 f. nenum. Numerotarea veche a filelor, cu unele erori (64–67, 74–73, 76–75, 85–88–87).

Legătură veche, din lemn și piele, deteriorată (coperta I desprinsă, ornamentația ștearsă).

Însemnare pe f. de gardă de la sfârșit (chirilice, cerneală brună): „Această sfântă *Cazan[ie]* s-au vândut Sfinției Sale preotului Manoil, ot satu[l] Adjudu Vechi, pe drepți bani ona [= una] sută și treisprezece lei ...".

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

b. BER 112b; 34,5 × 21 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură veche, din lemn şi piele; scenă biblică, ornamente florale şi chenare cu motive florale, toate pe prima copertă (a doua copertă, simplă).

Însemnări:

– f. II nenum. (caractere latine, creion): „Parohia Sfinţii Voievozi, Burcioaia, jud. Putna [acum jud. Vrancea – n.n.]. Pr[eot] G. Bodei";

– f. de gardă (chirilice, cerneală brună): „Eu, Gheorghe Gavrilă ot Burceoaia şi cu nunul cel mare, Gligore, adeveresc la mâna părintelui Neculai precum să fii ştiut că or[i]ci pricină să va întâmpla la această cununii sau cheltuială, să fii toată despre noi, mai sus arătaţii, 1832, iulii 10".

c. BER IV 554; 35 × 20,5 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură veche, din lemn şi piele, deteriorată (lipseşte cotorul, coperţile sunt desprinse de legătură, ornamentaţia ştearsă).

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Chilii, com. Valea Ursului, jud. Neamţ (ştampila parohiei, pe f. I nenum. şi f. 1, 2).

281. MOLEBNIC, Iaşi, 1828

BRV III (1374), p. 595. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 394; CRVBJ Piatra Neamţ, p. 103; CRV Suceava, p. 295.

a. BER 290a; 21,5 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 87 p. num.

Legătură din carton (cotorul şi colţurile învelite în piele).

Însemnare pe f. II nenum. – p. 1 (chirilice, cerneală brună): „Acest *Molebnic* iaste al sfintei Episcopii Huşi".

Pe f. I nenum. şi 87^{v}, ştampila „Mănăstirea Bogdana. Jud. Bacău, 1936"; pe f. de gardă, „Sf. Mănăstire Bogdana", şi tot pe f. de gardă şi pe f. I nenum., „Sf[ânta] Episcopie a Romanului. Roman".

b. BER 290b; 21,5 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 87 p. num.

Legătură asemănătoare cu aceea a exemplarului anterior.

Însemnări (chirilice, cerneală brună):

– f. de gardă de la început: „Să să ştie di când s-au luat moşiile greceşti, în ai 1863, dicem[brie] 15";

– pe verso: „S-au hirotonosit la Episcopia Romanului, la ... s-au preoţit de pre[a]osfinţitul Veniamin [Costache], în vremea când [era] episcop Romanului, la anul 1797 ...";

c. BER 290c; 20,5 × 17 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 87 p. num.

Legătură asemănătoare cu acelea ale exemplarelor **a** şi **b**.

Nu are însemnări (pe f. de gardă, cu chirilice şi cerneală neagră, este copiat un „Polihroniu – rugăciuni de sănătate şi viaţă îndelungată pentru Mihail Grigoriu Sturdza, voievod şi prinţ a toată Moldavia, pentru preasfinţitul episcop, pentru dregători şi pentru toţi credincioşii").

d. BER II 20; 21 × 17 cm. Acelaşi conţinut.

Legătură asemănătoare (coperte din carton, cotor învelit în piele).

Însemnări:

– f. de gardă de la început (chirilice, cerneală neagră): „Acest *Molevnic* este al Bisericii Sfântului Gheorghe şi cine o [sic!] va ascunde, să fie sub pedeapsă de crimă. 1859, septembrie, 2 zile";

BUCHAREST / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

– mai jos (caractere latine, cerneală mov): „Ştefan Mavriche, mort 4 mai 1912, pentru pomenirea lui"; pe verso: „Este al Bisericii Sf. Gheorghie, din Roman. Biserica de la cotuna Baciu, supt A. Berescu iconom, 1886, iun[ie] 2".

Exemplarul provine de la Parohia Horia, jud. Neamț (ştampila acestei parohii, pe prima copertă şi pe foile de gardă care urmează).

e. BER II 31; 22 × 17 cm. Acelaşi conținut.

Legătură asemănătoare.

Însemnare pe coperta a II-a, int. (chirilice, cerneală neagră): „Cu smerite mătănii, sărut dreapta Sfinției Tale, părinte Neofit ...".

Exemplarul provine de la Parohia Precista Mare, din Roman (ştampila parohiei, pe coperta din față şi pe fila de gardă care urmează).

f. BER II 32; 22 × 18 cm. Acelaşi conținut.

Legătură din carton.

Nu are însemnări. Provine de la Parohia Doljeşti (jud. Neamț).

La Mănăstirea Bogdana se păstrează zece exemplare din această carte.

282. PATERIC, Bucureşti, 1828

BRV III (1375), p. 595–598. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 394–395; CRVBJ Piatra Neamț, p. 103; CRV Suceava, p. 295.

BER 133; 32,5 × 23 cm. Conține 2 f. nenum., 162 f. num. şi alte 2 f. nenum. Numerotare veche a filelor, cu unele greşeli (25–24, 132–132, 134–136, 137–137–140).

Legătura nu se păstrează.

Nu are însemnări.

Şi la Mănăstirea Bogdana există un exemplar al acestei cărți.

283. Heinecius, ELEMENTE DE FILOSOFIE, LOGICĂ ŞI ETICĂ. Traducere de Eufrosin Poteca, Buda, 1829

BRV III (1420), p. 628–630. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 399–400; CRVBJ Galați, p. 124–125; CRVBJ Piatra Neamț, p. 105.

BER 405; 20 × 12 cm. Conține 24 f. nenum. şi 398 p. num.

Legătură din carton (numai cotorul şi colțurile învelite în piele).

Nu are însemnări.

284. ACATISTIAR, Bucureşti, 1830

BRV III (1470), p. 673. A se vedea şi CRVBJ Piatra Neamț, p. 107.

BER 305; 17 × 11 cm. Conține 2 f. nenum. şi 380 p. num. (lipsesc 2 f. nenum.).

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică (Bunavestire) în mijloc, ornamente florale, în colțuri şi chenare cu motive florale şi geometrice, pe margini (coperta I); la fel pe coperta a II-a, cu deosebirea că în mijloc este reprezentat Iisus Hristos Pantocrator.

Nu are însemnări.

UAIC CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

285. BIBLIOTECA ROMÂNEASCĂ, III–IV, Buda, 1830

BRV III (1410), p. 618–619. A se vedea şi CRVBCU Iaşi, p. 398–399 (părţile I–IV, Buda, 1829–1830); CRVBJ Galaţi, p. 109 (partea a IV-a, Buda, 1830); CRV Suceava, p. 355 (părţile III–IV).

BER 431; 25,5 × 19 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 60 p. num. (partea a III-a), 2 f. nenum. şi 68 p. num. (partea a IV-a), 14 p. num. (*Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie naţională în Academia Mihăileană*), 12 p. num. (*Belisarie*, de Th. Codrescu).

Legătură din carton, învelit în pânză; cotorul lipseşte.

Nu are însemnări.

286. CEASOSLOV, Sibiu, 1830

BRV III (1481), p. 687–688.

BER 260; 18 × 10,5 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 395 p. num.

Legătură veche, din lemn şi piele, cu cele două cheotori păstrate; scenă biblică (Răstignirea) în mijloc, ornamente florale la colţuri, chenare cu motive florale şi geometrice pe margini (coperta I); la fel pe coperta a doua, cu deosebirea că în mijloc se află un ornament floral.

Nu are însemnări.

287. MINEIUL PE IANUARIE, Mănăstirea Neamţ, 1830

BRV III (1488), p. 691–692; IV, p. 319–321. A se vedea şi CRVAS Bacău, cota IV 7.

a. BER IV 196; 37,5 × 23,5 cm. Conţine 2 f. nenum., 181 f. num. şi alte 4 f. nenum. (şterse, probabil, cifrele paginilor 182–185).

Legătură din carton învelit în piele; ornamentaţia ştearsă; pe cotor, cu chirilice, inscripţionat titlul *Ianuar*.

Nu are însemnări.

b. BER IV 212; 34,5 × 22 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 185 f. num.

Legătură din carton, învelit în pânză.

Nu are însemnări.

c. BER IV 220; 39 × 23 cm. Conţine 2 f. nenum., 181 f. num. şi alte 4 f. nenum.

Legătură din carton, deteriorată (lipseşte cotorul, copertele, uzate, sunt desprinse din legătură).

Nu are însemnări.

d. BER IV 435; 36 × 23 cm. Conţine 2 f. nenum. şi 185 f. num.

Legătură din carton, având copertele învelite în pânză, iar cotorul şi colţurile, în piele; pe prima copertă, inscripţionat cu chirilice, numele Mănăstirii Doljeşti, iar pe cotor, în acelaşi mod, titlul *Mineiul ianuar*.

Însemnare pe f. 1 (caractere latine, cerneală albastră): „Aparţine Bisericii filiale Lităca [= Luţca, n.n.]. Paroh pr[eot] Brumăraşu".

Alte cinci exemplare ale acestui *Minei* se păstrează la Mănăstirea Bogdana.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5. DATE ŞI CONSIDERAŢII GENERALE

1. Fondul de carte veche românească de la Biblioteca Episcopiei Romanului, a cărui prezentare tocmai am încheiat-o, cuprinde, în ansamblul său, 287 de titluri, reprezentate printr-un număr total de 1111 exemplare. Este alcătuit din două componente succesive, înregistrate în mod diferit: fondul iniţial al bibliotecii, ale cărui titluri, indiferent de formatul cărţilor, au fost numerotate cu cifre arabe, urmate sau nu de litere (în funcţie de existenţa unuia sau mai multor exemplare) şi fondul concentrat aici de la parohii, prin anii 1983–1984, în cazul căruia numerotarea s-a făcut şi în funcţie de formatul cărţilor, indicat prin cifre romane, în timp ce distincţia între titluri, între titluri şi exemplare sau între exemplare s-a realizat, invariabil, prin cifre arabe.

Din punctul de vedere al timpului apariţiei titlurilor care îl compun, acest fond acoperă o perioadă de aproape două secole, de la 1643, anul tipăririi, la Iaşi, a *Cărţii româneşti de învăţătură* (*Cazania*), datorată mitropolitului Varlaam, cea mai veche tipăritură românească păstrată în Biblioteca Episcopiei Romanului, până la 1830, anul care, în acord cu celebra *Bibliografie românească veche*, marchează sfârşitul epocii cărţii româneşti vechi.

Din punctul de vedere al locului tipăririi, cărţile provin din aproape toate centrele tipografice active în perioada respectivă sau numai într-o anumită etapă a ei, atât din Moldova (Iaşi, Rădăuţi, Mănăstirea Neamţ), Ţara Românească (Bucureşti, Mănăstirea Snagov, Buzău, Târgovişte, Râmnic), Transilvania (Blaj, Sibiu, Braşov), cât şi din câteva capitale străine, cum ar fi Buda, Viena şi Sankt Petersburg.

2. Nu este, desigur, lipsit de semnificaţie modul în care s-a constituit aici, de-a lungul timpului, un atât de valoros şi de variat ca proveniență fond de carte veche românească: pe de o parte, ne aflăm într-una dintre cele mai vechi şi mai importante aşezări urbane şi fortăreţe ale Moldovei (situată în partea de sud a însuşi nucleului teritorial iniţial al statului moldovenesc medieval, apoi în centrul şi la răscrucea unora dintre principalele sale artere de comunicaţie cu lumea); pe de altă parte, fondul respectiv aparţine unei instituţii, Episcopia Romanului, care nu întâmplător a fost înfiinţată aici, în urmă cu aproape şase secole, şi nu întâmplător a ajuns, la scurt timp după înfiinţare, la statutul pe care menţiunile din documentele secolului al XV-lea ni l-au relevat cu atâta claritate.

Din secolul al XVII-lea, mai precis din perioada 1643–1700, se păstrează la Biblioteca Episcopiei Romanului un număr de 11 titluri, dintre care 8 tipărite în Ţara Românească (la Târgovişte, Bucureşti, Mănăstirea Snagov şi Buzău) şi 3 tipărite în Moldova (la Iaşi).

Din prima jumătate a secolului al XVIII-lea datează 36 dintre titlurile de carte veche românească: 30 tipărite în Ţara Românească (la Târgovişte, Bucureşti, Râmnic şi Buzău) şi 6 tipărite în Moldova (la Iaşi şi Rădăuţi).

Din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea fondul conţine un număr de 105 titluri, dintre care 68 tipărite în Ţara Românească (la Bucureşti, Râmnic şi Buzău), 22 tipărite în Moldova (la Iaşi), 12 tipărite în Transilvania (la Blaj) şi trei în afara ţărilor române, două la Buda şi unul la Dubăsari, pe malul stâng al Nistrului, unde Imperiul Rus îşi extinsese graniţa sud-vestică în anul 1792.

În sfârşit, din perioada 1801–1830 datează 135 de titluri, dintre care 59 tipărite în Moldova (la Iaşi şi Mănăstirea Neamţ), 24 în Transilvania (la Braşov, Sibiu şi Blaj), 15 în Ţara Românească (la Bucureşti şi Râmnic), 29 la Buda, 3 la Viena, 3 la Sankt Petersburg şi 2 la Chişinău.

În ansamblu, cele mai multe titluri, 120, provin din Ţara Românească (72 de la Bucureşti, 33 de la Râmnic, 5 de la Buzău, 3 de la Târgovişte); sunt urmate de cele 90 de titluri tipărite în

Moldova (60 la Iaşi, 29 la Mănăstirea Neamţ, 1 la Rădăuţi) şi de cele 36 tipărite în Transilvania (15 la Blaj, 11 la Braşov, 10 la Sibiu).

Cele mai multe dintre titlurile tipărite în afara ţărilor române provin de la Buda (31); câte trei provin de la Viena şi Sankt Petersburg, două de la Chişinău, unul de la Dubăsari. De remarcat, în privinţa componenţei acestui din urmă grup, faptul că, dincolo de apropierile sau deosebirile religoase ori lingvistice, cartea în limba română (este vorba, îndeosebi, de carte de cult) venea într-o mult mai mare măsură de la Buda şi Viena decât de la Sankt Petersburg, Chişinău ori Dubăsari (ne referim, firește, la Chişinăul de după 1812, anul anexării jumătăţii dintre Prut şi Nistru a Moldovei de către Imperiul Rus).

În ceea ce priveşte cartea tipărită în ţările române, constatăm că, dacă până la 1800, centrele tipografice din Ţara Românească (îndeosebi Bucureştiul şi Râmnicul) reprezentau principalii furnizori de carte (fapt care ne ajută, între altele, să înţelegem mai bine, cu ajutorul unui fond aflat la o episcopie din chiar centrul Moldovei, modul în care s-a desfăşurat, pe parcursul secolului al XVIII-lea, procesul de unificare, pe bază munteană, a limbii române literare), după 1800, pe măsură ce activitatea tipografică de la Mănăstirea Neamţ este din ce în ce mai intensă, cărţile tipărite în Moldova devin preponderente, urmate de cele tipărite în Transilvania şi abia pe locul al treilea de tipăriturile din Ţara Românească.

3. De altfel, locul tot mai însemnat pe care ajung să-l deţină, începând din jurul anului 1800, cărţile tipărite în Transilvania, alături de cele de la Buda şi Viena, în detrimentul celor din Moldova şi Ţara Românească, pare să fi devenit, cel puţin în Moldova, un motiv de preocupare serioasă, după cum aflăm dintr-o *Înştiinţare despre cărţi tipărite în Ardeal*, atribuită lui „Meletie, Episcopul Romanului" şi datată Iaşi, 1805 (BRV IV (330), p. 122–123; de observat însă că în 1805 Meletie nu era încă episcop de Roman, unde a păstorit abia între 1826 şi 1844, ci episcop de Huşi, funcţie în care s-a aflat între 1803 şi 1826).

În legătură cu patru cărţi româneşti care „în anul trecut s-au adus aicea din Ardeal", „fiind tipărite acolo" (între ele, o *Teologie dogmatică*ească şi un *Catihisis mare*), se invocă „socotelile cele rele ale apusenilor, ce sunt împotriva maicii noastre, bisericii Răsăritului", „dogmele cele răzvrătite ale bisericii Apusului, al cări[i]a capul, carele iaste papa, cu atâta obrăznicie şi fără de nicio ruşine, neîntărit să întăresc", slujitorii bisericii fiind sfătuiţi „părinteşte" să se ferească de „cărţile cele dogmaticeşti şi bisericeşti ce sunt tipărite acolo şi fără de a fi încredinţate cu pecetea noastră, nici sânguri să le primiţi, nici pre fiii Dumn[ii]lor Voastre a le ceti să nu lăsaţi". Li se recomandă, în schimb, să se „îndestuleze, precum părinţii noştri (întru a cărora vremi ca soarele au strălucit pravoslaviia aicea), cu cărţile cele bisericeşti ce să tipăresc în Ţara Românească şi aicea, în Moldova". Altfel, „vă vom afla, prin cercetarea cucernicilor protopopi", şi, „deosebit de judecata lui Dumnezeu ..., nici noi nu vă vom lăsa fără de cuviincioasa canonisire".

Sfatul şi perspectiva „canonisirii" sunt considerate necesare, în ciuda faptului că „înălţatul nostru domn, înştiinţându-să şi cu râvnă adevărată pentru pravoslavie aprinzându-se, au dat luminate porunci Dumn[ii]lor Sale boiarilor ispravnici şi vameşilor şi căpitanilor de pre la margini, ca să fie cu privigheare şi nicidecum să nu sloboaze să între cărţi bisericeşti şi dogmaticeşti de preste hotară în Moldova".

Se atrage atenţia şi asupra „vicleşugului cum că sânt tipărite în Ţara Românească, în Episcopia Râmnicului", folosit de „cei ce aduc cărţi de acolo şi le vând prin ţară" şi care, „ca să amăgească norodul, rump foaia cea de la începutul cărţii, ca să nu se cunoască că sunt tipărite acolo"; în aceste cazuri însă, „de veţi lua seama la forma tiparului, prea lesne veţi pricepe".

4. Mai presus de motivațiile acestor frământări, de măsurile severe de precauție, care, desigur, țin și de contextul intern și extern al acelor vremuri nefaste (când Țările Române deveniseră obiectul disputei imperiilor vecine, când Moldova avea să fie redusă, doar câțiva ani mai târziu, în 1812, prin anexarea Basarabiei de către Imperiul Rus, după aceea, din 1775, a Bucovinei, la doar 40% din teritoriul ei secular, când destinul părții încă neanexate a Moldovei și chiar destinul Țării Românești erau atât de nesigure), rămâne însă adevărul, demonstrat și prin catalogul de mai sus, că, așa cum în secolul al XVII-lea, *Cartea românească de învățătură* a mitropolitului Moldovei, Varlaam, ajungea în Țara Românească, dar și în numeroase așezări transilvane, așa cum, în secolul al XVIII-lea, atâtea cărți tipărite în Țara Românească ajungeau în Moldova, inclusiv la Roman, dar și în Transilvania, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea un mare număr de cărți tipărite în Transilvania treceau, la rândul lor, munții, în Moldova, ajungând, inclusiv, la Roman.

Toate aceste mișcări succesive, ale cărților, ale bunurilor materiale, ale oamenilor și ale ideilor, în fapt, o comunicare continuă peste frontierele artificiale ale vremurilor, au făcut ca în puținele momente favorabile ale istoriei lor, precum acelea din 1859 și 1918, românii din diferitele provincii istorice să se poată înțelege cu ușurință și regăsi, în mod firesc, într-o singură țară, în interiorul uneia și aceleiași spiritualități, având la bază nu doar rădăcinile comune, de mult timp identificate și proclamate de cărturarii neamului, ci, mai ales, conștiința colectivă a apartenenței la același popor și la aceeași limbă.

5. Revenind acum la fondul de carte veche românească de la Biblioteca Episcopiei Romanului, să mai spunem că, din punctul de vedere al numărului de titluri (287), acesta se plasează pe locul al patrulea între fondurile din Moldova (la ale căror cataloage, existente până acum, am făcut mereu trimitere), fiind devansat de cel de la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu" din Iași (693 de titluri), de cel din județul Suceava (366 de titluri) și de la Biblioteca Județeană „V. A. Urechia" din Galați (316 titluri, însă nu numai de carte în limba română), dar devansând fondul de carte veche de la Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu" din Piatra Neamț (174 de titluri). Din punctul de vedere al numărului de exemplare (volume), care depășește cifra de 1100, este devansat de fondurile din județul Suceava (1868 exemplare) și de la Biblioteca Universitară „Mihai Eminescu" din Iași (circa 1200 exemplare), situându-se, în schimb, cu mult înaintea fondurilor de la Galați și Piatra Neamț.

Dacă, prin extinderea operațiunii de catalogare și asupra fondului de la Mănăstirea Bogdana, s-ar ajunge la realizarea unui *Catalog al cărții românești vechi din Eparhia Romanului*, acesta s-ar situa, ca număr de titluri (circa 360–370), pe poziția a doua sau a treia în Moldova, iar ca număr de volume (circa 2700), pe prima poziție.

Dincolo de toate aceste cifre și ierarhii, nu ar trebui uitate, desigur, sutele și sutele de însemnări care au ieșit la lumină, pe măsura redactării acestui catalog.

Căci, prin numele celor care le-au scris sau ale celor la care se referă, prin informațiile de tot felul pe care le conțin (despre „istoria" uneia sau alteia dintre cărți, despre donații ori schimburi de carte în sau între țările române, despre biografiile și destinele unor persoane, personalități ori familii, despre invazii și prezențe militare străine, despre incendii și epidemii, despre cutremure și eclipse, despre fenomene meteorologice extreme, amintind, uneori, de cele de astăzi etc.), ca și prin mesajele pe care le transmit ori le sugerează (de la cele referitoare la ultimele invazii tătare până la cele din perioada sovietică), ele se constituie într-un auxiliar prețios nu numai pentru cunoașterea directă, dar și pentru mai buna înțelegere, sub diferite aspecte, a stării și evoluției unei lumi care, mai mult sau mai puțin îndepărtată de noi, ca timp, loc, mentalitate, cultură etc., nu este, în fond, alta decât aceea a înaintașilor noștri.

6. INDICE ALFABETIC AL TITLURILOR DE CARTE VECHE ROMÂNEASCĂ, DESCRISE ÎN CATALOG*

Acatist(iar), Bucureşti, 1743 (25), 1830 (284)
Adoleshia filotheos, adecă îndeletnicire iubitoare de Dumnezeu, Iaşi, 1815–1819 (222)
Adunare de rugăciuni din Molitvenic, Iaşi, 1819 (245)
Adunare din cărţile împărăteştilor pravile, Iaşi, 1814 (216)
Aghiazmatar, Iaşi, 1814 (213), 1823 (262)
Alcătuire înaurită, Iaşi, 1771 (81)
Anastasimatar, Viena, 1823 (263)
Antologhie, Bucureşti, 1827 (277)
Antologhion, Bucureşti, 1736 (19), 1766 (69), 1777 (91), 1786 (127); Iaşi, 1755 (53), 1806 (179); Mănăstirea Neamţ, 1825 (267); Râmnic, 1737 (20), 1745 (31), 1752 (48), 1786 (128)
Apanthisma, Mănăstirea Neamţ, 1827 (274)
Apostol, Blaj, 1802 (155); Bucureşti, 1683 (6), 1743 (26), 1774 (83), 1784 (118), 1820 (251); Buzău, 1743 (27); Iaşi, 1756 (53); Râmnic, 1794 (136)
Arătare pre scurt a dumnezeeştilor dogme, Mănăstirea Neamţ, 1816 (227)

Biblia, Blaj, 1795 (143); Bucureşti, 1688 (7); Sankt Petersburg, 1819 (246)
Bibliotecă românească, Buda, 1830 (285)
Bucoavnă, Braşov, 1811 (195), 1826 (269)

Calendariu ... pre 100 de ani, Buda, 1814 (215)
Carte de rugăciuni, Iaşi, 1809 (190)
Carte folositoare de suflet, Bucureşti, 1800 (151)
Carte românească de învăţătură, Iaşi, 1643 (1)
Catavasier, Blaj, 1777 (90); Bucureşti, 1761 (60), 1781 (110), 1793 (135); Buda, 1818 (239); Iaşi, 1792 (131); Sibiu, 1803 (159)
Catihisis, Chişinău, 1816 (228); Iaşi, 1818 (240)
Cazanii, Bucureşti, 1765 (66), 1768 (73), 1828 (279); Râmnic, 1748 (43), 1781 (112), 1792 (132)
Cea(so)slov, Braşov, 1806 (179); Chişinău, 1817 (233); Dubăsari, 1794 (137); Iaşi, 1763 (63), 1777 (93), 1797 (146), 1817 (234); Rădăuţi, 1745 (32); Râmnic, 1784 (119); Sibiu, 1830 (286); Târgovişte, 1715 (12)
Cel mic şi cel mare îngeresc chip, Mănăstirea Neamţ, 1815 (223)
Cele 9 cântări din Psaltire, Iaşi, 1815 (224)
Chiriacodromion, Bucureşti, 1801 (153); Mănăstirea Neamţ, 1811 (197)
Critil şi Andronius, Iaşi, 1794 (138)
Cuvinte (Vasile cel Mare şi Grigorie Bogoslovul), Bucureşti, 1826 (271)
Cuvinte (Sfântul Ioan Gură de Aur), Bucureşti, 1827 (276)
Cuvinte (Teodor Studitul), Râmnic, 1784 (124)
Cuvintele lui Isaac Sirul, Mănăstirea Neamţ, 1819 (248)
Cuvintele părintelui Dorotei, Râmnic, 1784 (120)
Cuvinte şi învăţături (Sfântul Efrem Sirul), Mănăstirea Neamţ, 1818–1823 (243)

* Cifrele arabe, dintre paranteze, reprezintă numerele de ordine ale titlurilor respective în interiorul catalogului.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Datorințele a subdaților către monarhul lor, Buda, 1805 (174)
Datorințele presviterilor parohialnici, Buda, 1817 (235)
Descoperire ... a pravoslavnicei credințe, Iaşi, 1806 (181)

Elemente de filosofie, logică şi etică, Buda, 1829 (283)
Evanghelie, Blaj, 1765 (67), 1776 (88); Bucureşti, 1682 (4), 1723 (14), 1742 (24), 1750 (46), 1760 (57), 1775 (85); Buda, 1812 (203); Iaşi, 1762 (62); Mănăstirea Neamț, 1821 (257); Mănăstirea Snagov, 1697 (9); Râmnic, 1746 (34), 1784 (121), 1794 (139); Sibiu, 1806 (182)
Evanghelie greco-română, Bucureşti, 1693 (8)
Evanghelistar, Iaşi, 1826 (271)

Forma clerului şi a păstorului bun, Blaj, 1809 (188)

Gramatică românească, Buda, 1822 (261)

Irmologhion, Mănăstirea Neamț, 1827 (276); Viena, 1823 (264)
Istoria lui Numa Pompilie, Iaşi, 1820 (252)
Istoria Vechiului şi a Noului Testament, Iaşi, 1824 (265)
Istorie pentru începutul românilor în Dachia, Buda, 1812 (204)

Îndreptarea legii, Târgovişte, 1652 (2)
Îndreptarea păcătoşilor, Iaşi, 1768 (74)
Înfruntarea jidovilor, Iaşi, 1803 (160)
Învățătură părintească, Iaşi, 1822 (260)

Kekragarion (Avgustin episcopul), Mănăstirea Neamț, 1814 (214)

Lafsaicon, Bucureşti, 1760 (58)
Liturghie, Bucureşti, 1741 (21), 1746 (35), 1747 (38), 1759 (55), 1780 (108), 1797 (147); Buzău, 1769 (78); Iaşi, 1747 (39), 1759 (56), 1794 (140), 1818 (241); Râmnic, 1767 (71), 1787 (130); Sibiu, 1807 (183), 1809 (191), 1814 (217)
Logica, Buda, 1799 (150)

Mărgăritare, Bucureşti, 1746 (36)
Mineie, Buda, 1804–1805 (161–172); Buzău, 1698 (10); Râmnic, 1776–1780 (89; 96–100; 104–109)
Minunile Maicii Domnului, Râmnic, 1820 (253)
Molebnic, Iaşi, 1828 (281)
Molitvenic, Blaj, 1784 (121); Braşov, 1811 (197); Bucureşti, 1722 (13), 1741 (22), 1794 (141); Buzău, 1747 (40); Iaşi, 1749 (44), 1754 (51), 1764 (65), 1785 (125); Râmnic, 1768 (75)

Noul Testament, Sankt Petersburg, 1817 (236), 1819 (249)

Octoih, Blaj, 1760 (59), 1770 (80), 1783 (114), 1792 (133); Bucureşti, 1730 (16), 1731 (17), 1746 (37), 1774 (84), 1792 (134); Buda, 1811 (199); Buzău, 1700 (11); Iaşi, 1749 (45); Râmnic, 1750 (47), 1776 (90), 1811 (200)
Octoih de canoane pentru pavecerniță, Mănăstirea Neamț, 1816 (229)

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Octoih mic, Braşov, 1805 (174), 1810 (193); Iaşi, 1786 (129) Sibiu, 1808 (188)
Omilii, Bucureşti, 1775 (86)

Pannyhidă şi litia mică, Iaşi, 1807 (184)
Paraclisul Sfântului Haralambie, Braşov, 1815 (224)
Pateric, Bucureşti, 1828 (281)
Penticostar, Blaj, 1768 (76); Bucureşti, 1743 (28), 1768 (77), 1782 (112), 1783 (117), 1800 (152), 1820 (254); Iaşi, 1753 (49); Râmnic, 1743 (29), 1767 (72), 1785 (126); Sibiu, 1805 (176)
Pentru păzirea celor cinci simţiri, Mănăstirea Neamţ, 1826 (270)
Polieleul, Buda, 1814 (218)
Pravoslavnica mărturisire, Bucureşti, 1745 (33)
Pravoslavnică învăţătură, Bucureşti, 1794 (142)
Prăvilioară, Iaşi, 1784 (123), 1802 (157)
Prescurtarea istoriei universale, Bucureşti, 1826–1827 (273)
Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morţi, Buda, 1809 (192)
Psaltire, Braşov, 1807 (184), 1810 (194); Bucureşti, 1775 (87), 1780 (109), 1796 (145), 1820 (254); Buda, 1813 (208), 1818 (242); Iaşi, 1743 (30), 1757 (54), 1766 (70), 1794 (143), 1802 (158), 1817 (237); Mănăstirea Neamţ, 1817 (238), 1824 (267); Sibiu, 1801 (154), 1805 (177)
Psaltirea de-nţăles, Iaşi, 1680 (3)
Psaltirea în versuri, Braşov, 1827 (279)

Retorica, Buda, 1798 (148)

Scara (Ioan Scărarul), Mănăstirea Neamţ, 1814 (219)
Sinopsis (Atanasie cel Mare), Râmnic, 1783 (116)
Slujba Sfântului Dimitrie Basarabov, Bucureşti, 1779 (107), 1801 (155)
Strastnic, Blaj, 1753 (50), 1804 (172); Buda, 1816 (230)

Tâlcuire la cele patru Evanghelii, Iaşi, 1805 (178)
Tâlcuirea celor 7 taine, Iaşi, 1807 (186)
Theoreticon (Macarie ieromonah), Viena, 1823 (265)
Tragodia lui Orest, Iaşi, 1820 (256)
Triod, Blaj, 1771 (82); Bucureşti, 1747 (41), 1769 (79), 1798 (149); Buda, 1816 (231); Iaşi, 1747 (42); Râmnic, 1731 (18), 1761 (61), 1777 (94), 1782 (114)
Triodul Săptămânii Mari, Bucureşti, 1726 (15)
Typicon, Buda, 1826 (274); Iaşi, 1816 (232)

Urmare în(tru) Dumineca Paştelui, Iaşi, 1821 (259); Mănăstirea Neamţ, 1814 (220)
Uşa pocăinţei, Braşov, 1812 (204)

Viaţa Sfântului Vasilie cel Nou, Bucureşti, 1819 (250)
Viaţa şi petrécetrea svinţilor, Iaşi, 1682–1686 (5)
Vieţile sfinţilor, Mănăstirea Neamţ, 1807–1815 (187, 193, 201, 202, 206, 207, 209–212, 221, 226)
Voroavă de întrebări şi răspunsuri întru Hristos, 1765 (68)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

7. INDICE ALFABETIC AL CENTRELOR TIPOGRAFICE
(cu titlurile de carte veche românească, în ordinea cronologică a apariției lor)

Blaj: *Strastnic*, 1753 (50); *Octoih*, 1760 (59); *Evanghelie*, 1765 (67); *Penticostar*, 1768 (76); *Octoih*, 1770 (80); *Triod*, 1771 (82); *Evanghelie*, 1776 (88); *Catavasier*, 1777 (90); *Octoih*, 1783 (114); *Molitvenic*, 1784 (121); *Octoih*, 1792 (133); *Biblia*, 1795 (143); *Apostol*, 1802 (155); *Strastnic*, 1804 (172); Ioan Bob, *Forma clerului şi a păstorului bun*, 1809 (188)

Braşov: *Octoih mic*, 1805 (174); *Ceaslov*, 1806 (179); *Psaltire*, 1807 (184); *Octoih mic*, 1810 (193); *Psaltire*, 1810 (194); *Bucoavnă*, 1811 (195); *Molitvenic*, 1811 (197); *Uşa pocăinții*, 1812 (204); *Paraclisul Sfântului Haralambie*, 1815 (224); *Bucoavnă*, 1826 (269); *Psaltirea în versuri*, 1827 (279)

Bucureşti: *Evanghelie*, 1682 (4); *Apostol*, 1683 (6); *Biblia*, 1688 (7); *Evanghelie greco-română*, 1693 (8); *Molitvenic*, 1722 (13); *Evanghelie*, 1723 (14); *Triodul Săptămânii Mari*, 1726 (15); *Octoih*, 1730 (16); *Octoih*, 1731 (17); *Antologhion*, 1736 (19); *Liturghie*, 1741 (21); *Molitvenic*, 1741 (22); *Cazaniile lui Ilie Miniat*, 1742 (23); *Evanghelie*, 1742 (24); *Acatist*, 1743 (25); *Apostol*, 1743 (26); *Penticostar*, 1743 (28); *Pravoslavnica mărturisire*, 1745 (33); *Liturghie*, 1746 (35); Sfântul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, 1746 (36); *Octoih*, 1746 (37); *Liturghie*, 1747 (38); *Triod*, 1747 (41); *Evanghelie*, 1750 (46); *Liturghie*, 1759 (55); *Evanghelie*, 1760 (57); *Lafsaicon*, 1760 (58); *Catavasier*, 1761 (60); *Cazanie*, 1765 (66); Simeon, arhiepiscopul Tesalonicului, *Voroavă de întrebări şi răspunsuri întru Hristos*, 1765 (68); *Antologhion*, 1766 (69); *Cazanii*, 1768 (73); *Penticostar*, 1768 (77); *Triod*, 1769 (79); *Apostol*, 1774 (83); *Octoih*, 1774 (84); *Evanghelie*, 1775 (85); Macarie Egipteanul, *Omilii*, 1775 (86); *Psaltire*, 1775 (87); *Antologhion*, 1777 (91); *Slujba Sfântului Dimitrie Basarabov*, 1779 (107); *Liturghie*, 1780 (108); *Psaltire*, 1780 (109); *Catavasier*, 1781 (110); *Penticostar*, 1782 (112); *Penticostar*, 1783 (117); *Apostol*, 1784 (118); *Antologhion*, 1786 (127); *Octoih*, 1792 (134); *Catavasier*, 1793 (135); *Molitvenic*, 1794 (141); *Pravoslavnica învățătură*, 1794 (142); *Psaltire*, 1796 (145); *Liturghii*, 1797 (147); *Triod*, 1798 (149); *Carte folositoare de suflet*, 1800 (151) *Penticostar*, 1800 (152); *Chiriacodromion*, 1801 (153); *Slujba cuviosului Dimitrie de la Basarabov*, 1801 (155); *Viața Sfântului Vasilie cel Nou*, 1819 (250); *Apostol*, 1820 (251); *Penticostar*, 1820 (254); *Psaltire*, 1820 (255); Vasile cel Mare şi Grigorie Bogoslovul, *Cuvinte*, 1826 (270); Atanasie Staghiritul, *Prescurtarea istoriei universale*, 1826–1827 (273); Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvinte*, 1827 (275); Macarie ieromonah, *Antologhie*, 1827 (277); *Cazanii*, 1828 (279); *Pateric*, 1828 (281); *Acatistiar*, 1830 (284)

Buda: Ioan Molnar, *Retorica*, 1798 (148); *Logica*, 1799 (150); *Minei mare*, 1804–1805 (161–172); *Datorințele a subdaților către monarhul lor*, 1805 (174); Petru Maior, *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*, 1809 (192); *Octoih*, 1811 (199); *Evanghelie*, 1812 (203); Petru Maior, *Istorie pentru începutul românilor în Dachia*, 1812 (204); *Psaltire*, 1813 (208); *Calendariu ... pre 100 de ani*, 1814 (215); *Polieleul*, 1814 (218); *Strastnic*, 1816 (230); *Triod*, 1816 (231); *Detorințele presviterilor parohialnici*, 1817 (235); *Catavasier*, 1818 (239); *Psaltire*, 1818 (242); Constantin Diaconovici Loga, *Gramatică românească*, 1822 (261); *Typiconul*,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1826 (274); Heinecius, *Elemente de filosofie, logică şi etică*, 1829 (283); *Bibliotecă românească* (III, IV), 1830 (285)

Buzău: *Minei*, 1698 (10); *Octoih*, 1700 (11); *Apostol*, 1743 (27); *Molitvenic*, 1747 (40); *Liturghie*, 1769 (78)

Chişinău: *Catihisis*, 1816 (228); *Ceasoslov*, 1817 (233)

Dubăsari: *Ceaslov*, 1794 (137)

Iaşi: *Carte românească de învăţătură*, 1643 (1); *Psaltirea de-nţăles*, 1680 (3); *Viaţa şi petrécerea svinţilor*, 1682–1686 (5); *Psaltire*, 1743 (30); *Liturghie*, 1747 (39); *Triod*, 1747 (42); *Molitvenic*, 1749 (44); *Octoih*, 1749 (45); *Penticostar*, 1753 (49); *Molitvenic*, 1754 (51); *Antologhion*, 1755 (52); *Apostol*, 1756 (53); *Psaltire*, 1757 (54); *Liturghie*, 1759 (56); *Evanghelie*, 1762 (62); *Ceaslov*, 1763 (63); *Molitvenic*, 1764 (65); *Psaltire*, 1766 (70); *Îndreptarea păcătoşilor*, 1768 (74); Samuil Ravvi Jidovul, *Alcătuire înaurită*, 1771 (81); *Ceasoslov*, 1777 (93); *Catavasier greco-român*, 1778 (95); *Prăvilioară*, 1784 (123); *Molitvenic*, 1785 (125); *Octoih mic*, 1786 (129); *Catavasier*, 1792 (131); *Critil şi Andronius*, 1794 (138); *Liturghie*, 1794 (140); *Psaltire*, 1794 (143); *Ceaslov*, 1797 (146); *Prăvilioară*, 1802 (157); *Psaltire*, 1802 (158); Neofit, *Înfruntarea jidovilor*, 1803 (160); Teofilact, *Tâlcuire la cele patru Evanghelii*, 1805 (178); *Antologhion*, 1806 (179); Ioan Damaschin, *Descoperire ... a pravoslavnicei credinţe*, 1806 (181); *Pannyhidă şi litia mică*, 1807 (184); *Tâlcuirea celor 7 taine*, 1807 (186); *Carte de rugăciuni*, 1809 (190); *Aghiazmatar mic*, 1814 (213); A. Donici, *Adunare din cărţile împărăteştilor pravile*, 1814 (216); *Adoleshia filotheos, adecă îndeletnicire iubitoare de Dumnezeu*, 1815–1819 (222); *Cele 9 cântări din Psaltire*, 1815 (224); *Typicon*, 1816 (232); *Ceasoslov*, 1817 (234); *Psaltire*, 1817 (237); *Catihisis*, 1818 (240); *Liturghii*, 1818 (241); *Adunare de rugăciuni din Molitvenic*, 1819 (245); *Carte folositoare de suflet*, 1819 (247); Florian, *Istoria lui Numa Pompilie*, 1820 (252); Voltaire, *Tragodia lui Orest*, 1820 (256); *Pannyhidă şi litia mică*, 1821 (258); *Urmare în Dumineca Paştelui ...*, 1821 (259); Antim, patriarhul Ierusalimului, *Învăţătură părintească*, 1822 (260); *Aghiasmatar*, 1823 (262); *Istoria Vechiului şi a Noului Testament*, 1824 (265); *Evanghelistar*, 1826 (271); *Molebnic*, 1828 (281)

Mănăstirea Neamţ: *Vieţile sfinţilor*, 1807–1815 (187, 193, 201, 202, 206, 207, 209–212, 221, 226); *Chiriacodromion*, 1811 (197); Avgustin Episcopul, *Kekragarion*, 1814 (214); Ioan Scărarul, *Scara*, 1814 (219); *Urmare întru Dumineca Paştelui ...*, 1814 (220); *Cel mic şi cel mare îngeresc chip ...*, 1815 (223); *Arătare pre scurt a dumnezeeştilor dogme*, 1816 (227); *Octoih de canoane pentru pavecerniţă*, 1816 (229); *Psaltire*, 1817 (238); *Noul Testament*, 1818 (244); Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte şi învăţături*, 1818–1823 (243); *Cuvintele lui Isaac Sirul*, 1819 (248); *Evanghelie*, 1821 (257); *Psaltire*, 1824 (266); *Antologhion*, 1825 (267); Nicodim de la Athos, *Pentru păzirea celor cinci simţiri*, 1826 (269); *Apanthisma*, 1827 (274); *Irmologhion*, 1827 (276); *Minei* (luna ianuarie), 1830 (287)

Mănăstirea Snagov: *Evanghelie*, 1697 (9)

Rădăuţi: *Ceaslov*, 1745 (32)

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Râmnic: *Triod*, 1731 (18); *Antologhion*, 1737 (20); *Penticostar*, 1743 (29); *Antologhion*, 1745 (31); *Evanghelie*, 1746 (34); *Cazanii*, 1748 (43); *Octoih*, 1750 (47); *Antologhion*, 1752 (48); *Triod*, 1761 (61); *Octoih*, 1763 (64); *Liturghie*, 1767 (71); *Penticostar*, 1767 (72); *Molitvenic*, 1768 (75); *Minei* 1776–1780 (89, 96–100, 104–109); *Octoih*, 1776 (90); *Triod*, 1777 (94); *Cazanii*, 1781 (112); *Triod*, 1782 (114); Atanasie cel Mare, *Sinopsis*, 1783 (116); *Ceaslov*, 1784 (119); *Cuvintele părintelui Dorotei*, 1784 (120); *Evanghelie*, 1784 (121); Teodor Studitul, *Cuvinte*, 1784 (124); *Penticostar*, 1785 (126); *Antologhion*, 1786 (128); *Liturghie*, 1787 (130); *Cazanii*, 1792 (132); *Apostol*, 1794 (136); *Evanghelie*, 1794 (139); *Octoih*, 1811 (200); Agapie Criteanul, *Minunile Maicii Domnului*, 1820 (253)

Sankt Petersburg: *Noul Testament*, 1817 (236); *Biblia*, 1819 (246); *Noul Testament*, 1819 (249)

Sibiu: *Psaltire*, 1801 (154); *Catavasier*, 1803 (159); *Penticostar*, 1805 (176); *Psaltire*, 1805 (177); *Evanghelie*, 1806 (182); *Liturghie*, 1807 (183); *Octoih mic*, 1808 (188); *Liturghie*, 1809 (191); *Liturghie*, 1814 (217); *Ceaslov*, 1830 (286)

Târgovişte: *Îndreptarea legii*, 1652 (2); *Ceasoslov*, 1715 (12)

Viena: Macarie Ieromonah, *Anastasimatar*; *Irmologhion*; *Theoreticon*, 1823 (263–265)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III. ALTE MĂRTURII DIN TRECUTUL EPISCOPIEI ROMANULUI

1. MITROPOLITUL DOSOFTEI DESPRE FELONUL DE LA EPISCOPIA ROMANULUI, ATRIBUIT SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, ŞI DESPRE UN URIC DIN 1392, AL LUI ROMAN-VODĂ, PĂSTRAT LA MĂNĂSTIREA PROBOTA

1. Într-o notă la studiul său consacrat vieţii şi activităţii lui Grigore Ţamblac, publicat în anul 1884, episcopul Melchisedec al Romanului reproduce la un moment dat inscripţia grecească de pe un epitaf făcut în timpul domnitorului Alexandru cel Bun şi al mitropolitului Macarie, aşa cum a găsit-o „într-un letopiseţ bizantin tradus româneşte (f. 323) şi scris de Gavriil dascălul în anul 1723"[1] (sic!). Despre soarta acelui letopiseţ aflăm apoi, de la acelaşi autor: „eu l-am depus în Biblioteca Seminarului de Huşi, când eram rector la acel seminar, între anii 1856–1861"[2].

O jumătate de veac mai târziu, C. Bobulescu se referă mai pe larg la ceea ce numeşte „cronograful bizantin (fost proprietatea Episcopiei de Huşi, iar actualmente al Academiei Române, sub cota 3456)"[3]. Observă că respectiva inscripţie grecească ascunde o mică omisiune, dar, mai ales, semnalează faptul că în acelaşi manuscris se află şi fragmente dintr-un uric al lui Roman-Vodă, reproduse cu unele erori, care, după opinia sa, s-ar putea datora fie împrejurării că cel care a scris nu a avut originalul în faţă, fie pur şi simplu „pospaiului de slavonie ce mai persista printre dieci"[4]. La fel de important rămâne şi faptul că Bobulescu reproduce pentru prima oară (este drept, cu unele lecţiuni şi interpretări greşite) însemnarea copistului manuscrisului 3456 BAR, Gavriil diacul, o datează corect, 1732, fără a putea răspunde însă la întrebarea „cine este autorul care caută a se folosi de ea [de inscripţia grecească – n.n.] în cronograf". După părerea sa, originalul care a stat la baza copiei din 1732 datează *dinainte de anul 1686*, când epitaful lui Alexandru cel Bun a fost dus în Polonia de mitropolitul Dosoftei, împreună cu moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, cu documente, cărţi şi odăjdii, căci i se pare mai greu de crezut că, după 1686, un moldovean călătorind prin Polonia s-o fi copiat la Zolkiew, pentru a o aduce apoi în ţară, unde, mai târziu, a folosit-o Gavriil diacul[5].

Că Dosoftei însuşi ar fi putut fi acel autor, C. Bobulescu nu s-a gândit. Oricum, meritele sale în cunoaşterea manuscrisului descoperit cândva de episcopul Melchisedec rămân incontestabile.

2. Pasul hotărâtor în această direcţie avea să-l facă, peste alte câteva decenii, Al. Elian. Referindu-se la anii celui de-al doilea exil polon, 1686–1693, al autorului *Psaltirii în versuri*, constată că „Dosoftei n-a uitat nici limba ţării sale, nici meşteşugul versurilor"[6], căci traducerilor de scrieri cu caracter teologic din greacă în slavona de redacţie rusă, puse cândva în lumină de

---

[1] *Viaţa şi scrierile lui Grigorie Ţamblac*, în „Analele Academiei Române", seria II, tom. VI, secţ. II, Bucureşti, 1884, p. 45 (nota 1).

[2] *Ibidem*.

[3] *Pentru pomenirea lui Alexandru cel Bun*, în „Revista Societăţii istorico-arheologice bisericeşti din Chişinău", volumul XXIV, Chişinău, 1934, p. 65 (nota 2).

[4] *Ibidem*, nota 3.

[5] *Ibidem*, p. 69.

[6] *Dosoftei, poet laic*, în „Contemporanul", nr. 21 (1076), 26 mai 1967, p. 3.

Şt. Ciobanu, trebuie să li se adauge noua versiune a *Poemului cronologic al domnilor Moldovei*, traducerera *Cronografului* lui Matei Cigala, *Nouă adunare de osebite istorii*, versiunea amplificată a *Stihurilor la luminatul herb a Ţărâi Moldovei*, precedată de cele 139 versuri iambice reprezentând tălmăcirea, cu interpolări personale, a *Prologului* tragediei *Erophili* a autorului cretan Georgios Chortatzis de Rethymno[7] şi de rezumatul în proză al acestei prime lucrări dramatice cunoscute, fie şi sub această formă, în versiune românească.

Cu excepţia *Poemului cronologic*[8], scrierile menţionate alcătuiesc de fapt partea esenţială a conţinutului manuscrisului românesc 3456 BAR.

Dacă în *Stihurile la stemă* şi în *Poemul cronologic* au putut fi identificate cu uşurinţă variante ale unor cunoscute creaţii ale lui Dosoftei, versiunea românească a *Cronografului*, ca şi aceea a *Prologului* tragediei *Erophili*, împreună cu rezumatul în proză care o urmează, reprezintă texte a căror paternitate se cerea a fi demonstrată.

Avansând cel dintâi ipoteza că mitropolitului Dosoftei şi nu altcuiva i-am putea datora şi aceste texte, Al. Elian menţionează, cu referire la cronograf (scrierea care ne interesează acum), argumente cum ar fi „înfăţişarea paginii, cu notele marginale înscrise în chenare, cu ilustraţiile naive care împodobesc textul", toate amintind modul său de lucru, „aşa cum îl întâmpinăm în însemnări autografe de-ale sale, de mult cunoscute", „limba atât de caracteristică a marelui ierarh", care „transpare în fiecare rând", „intercalările de istorie moldovenească" ce „poartă pecetea stilului şi preocupărilor sale bine ştiute şi din alte scrieri rămase de la el", în sfârşit, nota marginală la capitolul despre Căderea Constantinopolului, „236 de ai sânt acum, în 7196, iunie 16, în Strii am scris" (în legătură cu aceasta din urmă se întreabă, pe bună dreptate: „cine altul putea nota că a scris cronograful în vara lui 1689, la Strij, decât Dosoftei, care ştim că la acea dată şi în castelul din Strij îşi petrecea viaţa sa de surghiun?"). Astfel rezolvată problema paternităţii, traducerea este apreciată ca „foarte personală, pe alocuri aproape o prelucrare a cronografului grecesc, însoţită de intercalări din istoria Moldovei şi de versuri originale introduse în tălmăcire"[9].

3. Datarea şi paternitatea propuse de Al. Elian au fost acceptate de P. Cernovodeanu şi I. R. Mircea, primul apreciind această traducere, îmbogăţită cu elemente ale istoriei Moldovei şi cu versuri originale, drept cea mai reuşită între traducerile româneşti de cronografe[10], celălalt menţionând, la rândul său, intercalarea mai multor date de istorie locală şi referindu-se din nou la epitaful din 1428[11].

Că autorul traducerii a fost Dosoftei şi că traducerea s-a efectuat la Strij, în timpul celui de-al doilea exil polon (1686–1693) al mitropolitului moldovean, a fost de părere şi N. Grigoraş[12].

---

[7] Operă dramatică definită de Börje Knöss drept „une pathétique drame d'amour, tendre et cruel à la fois, dont le sujet offre des analogies avec celui de quelques tragédies italiennes" (*L'histoire de la littérature néo-grecque*, Uppsala, 1962, p. 237).

[8] Păstrat la Mănăstirea Putna, într-un manuscris autograf, datat 1 ianuarie 1690, lipit pe două foi (una originală, alta intercalată) de la începutul unui exemplar al *Bibliei* de la Bucureşti, din 1688, trimis în dar lui Dosoftei (aflat în exil, în Polonia) de către domnitorul Constantin Brâncoveanu, după cum putem afla dintr-o însemnare existentă chiar pe foaia de titlu: „Dăruitu-s-au această sfântă *Biblie* de Măriia Sa Ioan Constandin al doilea B[asara]b-Vo[i]evod, domnul şi oblăduitorul Ţării Munteneşti, Sfinţii[i] Sale părintelui chir Dosoftei, mitropoli[t] Ţării Moldovei" (I. R. Mircea, *Dosoftei, un rapsod al istoriei Moldovei*, în „Manuscriptum", VII, 1976, nr. 1 (22), p. 37–46; Al. Elian, *art. cit.*; Dosoftei, *Opere*, I. Ediţie critică de N. A. Ursu, Bucureşti, 1978, p. 4–9, 392–399).

[9] Art. cit.

[10] *Préoccupations en matière d'histoire universelle dans l'historiographie roumaine aux XVIIe et XVIIIe siècles*, în „Revue roumaine d'histoire", tome IX, 1970, nr. 4, p. 688–689.

[11] *Mitropolitul Dosoftei, istoric al românilor*, în „Magazin istoric", anul IX, nr. 8 (101), august 1975, p. 46–47.

[12] „Mitropolitul Dosoftei, aflându-se la Strij, nu numai că a cunoscut, dar a şi dat o traducere doctă şi a prelucrat unele părţi din *Cronograful* lui Matei Cigalas, cu episoade din istoria Moldovei şi versuri originale" (v. *Originea, formaţia şi preocupările istorice ale mitropolitului Dosoftei*, în „Revista de istorie", tom. 27, 1974, nr. 10, p. 1495).

N. A. Ursu, care a atribuit lui Dosoftei şi traducerea aşa-numitului „Cronograf Danovici"[13], a ajuns la concluzia că între cele două traduceri „există o strânsă legătură", în sensul că traducerea din ms. rom. 3456 BAR nu ar reprezenta, de fapt, decât un compendiu al celeilalte, cu unele interpolări după alte izvoare istorice şi cu aprecieri personale asupra unor evenimente (nu mai avem a face cu „o traducere a operei lui Kigalas capitol cu capitol, ca în ms. 3517, ci cu o selecţie a acelor părţi şi capitole din original care corespundeau intenţiei lui Dosoftei de a compara religia evreilor, pe cea greco-romană şi islamismul cu creştinismul, subliniind superioritatea acestuia şi mai ales a ortodoxiei şi de a face un istoric al religiei creştine până la ocuparea Bizanţului de către turci")[14].

Cât priveşte limba traducerilor, autorul aduce pentru prima oară în discuţie un număr de particularităţi comune, unele considerate specifice lui Dosoftei, identificând chiar şi existenţa unor fraze sau fragmente de fraze identice[15]. Din titlul cronografului „se vede că Dosoftei a făcut (terminat?) traducerea după 1686, în timpul exilului său în Polonia"[16].

4. Tot în Biblioteca Academiei Române şi tot în copii manuscrise din secolul al XVIII-lea (ceva mai noi decât ms. rom. 3456) au fost descoperite în anii din urmă şi alte traduceri, a căror cercetare minuţioasă a dus la concluzia că autorul lor a fost, de asemenea, mitropolitul Dosoftei[17]. Abordând chestiuni legate de aceste traduceri, Al. Mareş se referă şi la versiunea românească a *Cronografului* lui Matei Cigala din ms. rom. 3456, în condiţiile în care între nou-atribuitele traduceri şi acea versiune constată existenţa mai multor elemente de legătură. Este remarcată, spre exemplu, prezenţa unor referiri critice la adresa calvinilor şi luteranilor, pe de o parte, în una dintre aceste traduceri, intitulată *Pentru preasfintele taine ...*, iar pe de altă parte, în traducerea *Cronografului* şi în aceea a *Vieţii şi petrécerii svinţilor*[18] (în primele două, însă, cu „o atitudine combativă pe care scrierile publicate în Moldova nu ne lasă să o întrevedem decât în prea mică măsură")[19]. În schimb, traducerea intitulată *Viaţa sfântului evanghelist Luca* include, între altele, o digresiune despre o neconfirmată de izvoarele istorice expediţie a împăratului bizantin Constanţiu II (337–361) împotriva românilor (vlahilor) din nordul Dunării, digresiune care, „absentă chiar din rândul numeroaselor interpolări operate de Dosoftei la traducerea rezumativă a *Cronografului* lui Cigala (datând, probabil, din 1685), nu o regăsim decât într-o însemnare a sa făcută în Polonia la 1 ianuarie 1690"[20] (pe exemplarul *Bibliei* de la Bucureşti primit în dar din partea domnitorului Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu). Datarea probabilă a traducerii cronografului în anul 1685 se întemeiază pe o menţiune din chiar titlul său, precum şi pe alte două din cuprins (ms. 3456, f. 7^{v}, 304^{v}, 339^{r})[21].

5. După aproape patru decenii de când Al. Elian a stabilit că în ms. rom. 3456 BAR se află o traducere a *Cronografului* lui Matei Cigala şi a avansat ipoteza, sprijinită pe unele argumente, că autorul acestei traduceri a fost mitropolitul Moldovei, Dosoftei, se poate aprecia că destule date

---

[13] *Dosoftei necunoscut; Ediţia cronografului numit „tip Danovici" şi problema paternităţii traducerii lui; Paternitatea cronografului numit „tip Danovici"*, în „Cronica", XI, 1976, nr. 6, p. 4–5, XXXIV, 1999, nr. 11, p. 12–13, XXXVIII, 2003, nr. 1, p. 12–13; *Traducerea cronografului numit „tip Danovici" poate fi o lucrare de tinereţe a lui Dosoftei*, în vol. *Contribuţii la istoria culturii româneşti în secolul al XVII-lea. Studii filologice*, Iaşi, 2003, p. 134–222.

[14] Dosoftei, *Opere*, I, p. 491.

[15] *Ibidem*, p. 492.

[16] *Ibidem*, p. 485.

[17] Dragoş Moldovanu, *Miscellanea philologica*, în „Limba română", XXXIII, 1984, nr. 5, p. 417–420; Alexandru Mareş, *Traduceri necunoscute ale lui Dosoftei din perioada celui de-al doilea exil polon* (I–IV), în „Limba română", XXXVI, 1987, nr. 5, p. 413–426, nr. 6, p. 512–523, XXXVII, 1987, nr. 1, p. 55–63, nr. 2, p. 135–141.

[18] *Ibidem*, II, p. 518–519.

[19] *Ibidem*, IV, p. 140.

[20] *Ibidem*, II, p. 520.

[21] *Ibidem*, IV, p. 136 (nota 212).

legate de această prețioasă scriere, în fapt, o prelucrare, nu o simplă traducere, ca și de manuscrisul care o conține, rămân încă a fi scoase la lumină[22].

Asupra unor date privitoare la aspectul și conținutul manuscrisului, intenționăm să ne oprim în paginile următoare.

Referiri în acest sens au mai făcut G. Ștrempel[23] și P. Cernovodeanu[24]. O descriere amănunțită se află în *Bibliografia* întocmită de M. Moraru și Cătălina Velculescu[25].

Manuscrisul românesc 3456 BAR (16,5 × 21,5 cm; legătură de lemn și piele, cu cheotori metalice, cu ornamentații geometrice și florale și cu titlul *Hronograf*, scris cu chirilice pe cotor, având 3 foi albe nenumerotate la început și 382 foi numerotate modern, dintre care ultimele două albe și 403 foi după numerotarea veche, după care lipsesc foile 1–7, 14–15, 383–393) este un miscelaneu care cuprinde, după numerotarea modernă a foilor, care este cu mult mai clară:

– f. 1^{r}–6^{r}: Genealogie (scurtă istorie) biblică de la Adam până la Sardanapal, note pentru cronograf [26]. Inc.: „Șerpile întâi îmbla în picioare ..." Acest text se întrerupe la f. 6^{r} (mijloc), în cuprinsul frazei: „Deci să știe tot iubitoriul de știință că acesta ..."

– f. 7^{r}–365^{r}: *Cronograf a-mpăraților. Nová adunare di istorii, începând de la Faptul lumii până la anul ci-i 7194* (1685–1686), *în dzilile bl[a]gocistivului nostru domn Ioan Constantin-Voevod și de Dumn[e]dzău dăruiț[i] ai săi fii, Ioan Antohie și Ioan Dimitrie-Voevod, când în mare greu petreceam țărâle de nepăci. Era împărat[i] s[fi]nț[i] creștinești Ioan și Petru, cu sora lor, Sofie, la Rosiia cea mare, era leșilor crai Sobețchie Ioan al III-lea și la nemți Leopold acil bun și milos de apăra dispre păgâni beserica s[fâ]ntă. Dară noi începem cu Moise.* Inc.: „La-nceput feci Dumn[e]dzău ceriul și pământul ..."

– f. 365^{r}–370^{r}: Traducerea *Prologului* dramei *Erophili* și rezumatul în proză al conținutului piesei, urmate de învățături și concluzii pe marginea lor[27]. Inc.: „Sălbatică-s, hieratică, întunecată-n față ..."

– f. 372$^{r–v}$: Versuri la stema Moldovei. Inc.: „Capul cel di bour, a fiară vestită, / Sămneadză puterea țărâi nesmintită ..." Este varianta amplificată (26 de versuri) a celor 6 *Stihuri la luminatul herb a Țărâi Moldovei* ale lui Dosoftei, publicate mai întâi în *Psaltirea în versuri*, Uniev, 1673, și reluate, cu mici modificări, în *Dumnedzăiasca liturghie*, Iași, 1679, *Psaltirea de-nțăles*, Iași, 1680, *Molitvănic de-nțăles*, Iași, 1681, *Parimiile preste an*, Iași, 1683, *Viața și petrécerea svinților*, Iași, 1682–1686 (în această din urmă tipăritură titlul este *Stihuri pre herghia Moldovei* și sunt adăugate 4 versuri despre Duca-Vodă, nereluate în ms. 3456 și nici în *Parimiile preste an*[28]).

– f. 373^{r}–380^{v}: ... *Istorii turcești din Halimoa turcească și grecească ... tălmăcită ... de mine, mai gios iscălitul, la anul 1815, mart[ie] 12, în vremé Mării[i] Sale domnu[l]ui nostru Scarlat Alexandru Calimah-V[oie]v[o]da. Costachi Năsta[c].* Fragmentul de *Halima* se întrerupe la f. 380^{v} (r. 2 de sus): „ ... văzând că sunt întemeietă la minte și că nu-l putém suferi, înainté mé cu toate darurile mi să arăta ..."

6. În manuscris se află numeroase desene în peniță și câteva frontispicii, între altele, la foile 1^{r}–34^{v}, 53^{v}, 54^{r}, 71^{r}, 72^{r}, 76^{v}, 82^{r} etc., adică, cel puțin la început, cam pe fiecare filă. Este vorba de

---

[22] Pusă în umbră de traducerea *Prologului* tragediei *Erophili*, aflată în același manuscris, traducerea *Cronografului* abia dacă a fost, uneori, menționată (a se vedea, spre exemplu, G. Ivașcu, *Istoria literaturii române*, I, București, 1969, p. 241); alteori, nici măcar atât (*Istoria literaturii române*, I, ed. a II-a revăzută, Ed. Academiei, București, 1970; Al. Piru, *Istoria literaturii române*, I. *Perioada veche*, ed. a treia revăzută, București, 1970 etc.).

[23] *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, București, 1959, p. 73.

[24] *Op. cit.*, p. 688 (nota 43).

[25] *Bibliografia analitică a literaturii române vechi*, vol. I. *Cărțile populare laice*, partea a II-a, București, 1978, p. 319–321.

[26] *Ibidem*, p. 319.

[27] Al. Elian, *op. cit.*; Dosoftei, *Opere*, I, p. 377–380, 485–487.

[28] *Ibidem*, p. 3, 391–392.

schițe simple, naive, de obicei în două-trei culori, reprezentând ornamentații florale, zoomorfe, geometrice sau chiar un fel de ilustrații la text, așezate mai ales în partea de jos a paginilor. De pildă, la f. 105^{r} este schițat un copist (ca cel care a scris ms. rom. 3456), lucrând la o masă cu picioare încrucișate, cu pana în mână, cu foaia de hârtie în față, cu călimara și cu penele de rezervă ascuțite și așezate pe masă. La f. 260^{r} este desenată o mică icoană, la f. 264^{r}, o oglindă, la f. 270^{v}, 286^{r}, o mână al cărei deget arătător, îndreptat spre text, atrage atenția asupra unui anumit pasaj, la f. 314^{r}, un cap de bour, la f. 372^{r}, stema Principatului Moldovei (aici se află, de altfel, stihurile la stemă). Frontispicii, desenate în două-trei culori, ca niște scoarțe populare, cu motive geometrice și florale, se află la f. 7^{r} (la începutul cronografului), 72^{r} (la începutul capitolului despre istoria Romei), 102^{r} (la începutul capitolului despre împăratul Constantin cel Mare), 136^{r} (la începutul capitolului despre împăratul Iulian). Obiceiul de a face asemenea desene îl avea și Dosoftei, după cum ne-am putut da bine seama răsfoind exemplarul ediției tipărite la Köln, în 1544, a *Cronicii universale* a lui J. Nauclerus, exemplar care i-a aparținut și care se păstrează astăzi în fondul de carte rară al Bibliotecii Academiei Române[29].

Dintre numeroasele însemnări existente în cuprinsul manuscrisului 3456, o vom reproduce aici, pentru economie de spațiu, numai pe aceea a copistului cronografului, aflată la f. 339^{r}: „Aciastă carte o am scris eu, Gavril diiacul, sin (lui diiacul) ot târgu[l] Iaș[i] (Focșiani), în dzilili préluminatului și înălțatului nostru domnu și oblăduitoriu Țărâi Moldovii, Mărie Sa Ion Grigorie Ghica-V[oe]v[o]da, la vălet 7240 [1731–1732], când era dumnealui Neculai vel-căpitan di greceni în Moldova" (cuvintele pe care le-am așezat între paranteze rotunde au fost scrise de o altă mână, cu cerneală de culoare mai deschisă, peste cele ale lui Gavriil diacul, rămase totuși descifrabile).

7. Din toate datele menționate până aici, ca și din informațiile conținute în numeroasele însemnări din manuscris, rezultă, în esență, următoarele:

– ms. rom. 3456 BAR este un miscelaneu scris de doi copiști, ambii moldoveni; primul, diacul Gavril, a copiat de fapt aproape întregul manuscris (f. 1–372), în 1731–1732; al doilea, Costachi Năsta[c], a copiat numai scurtul fragment de *Halima* de la sfârșit (f. 373^{r}–380^{v}), în anul 1815; acest al doilea copist a fost și unul dintre proprietarii manuscrisului, pe care, după cum ne înștiințează în însemnarea sa din 30 noiembrie 1813, l-a primit de la tatăl său, Ștefan Năstac, „biv vel-căpitan" de Iași (a se vedea f. nenum. I^{r});

– primul proprietar al manuscrisului a fost „vel-căpitanul" Neculai, cel pentru care Gavril diacul l-a copiat în 1731–1732 (f. 339^{r}); acesta a consemnat nașterea a doi copii ai săi, la 21 noiembrie 1733, respectiv la 7 iulie 1735, la București, în zilele domnitorului Grigore Ghica (f. 371^{v}), pe care, în calitatea sa de căpetenie a gărzii domnești, îl însoțise la trecerea, în 1733, pe tronul Țării Românești, aici „vel-căpitanul" devenind „polcovnic"; la revenirea, în 1735, a lui Grigore Ghica pe tronul Moldovei, s-a întors și Neculai, din nou „vel-căpitan", după cum o atestă însemnările sale din 21 noiembrie 1736 (f. 372^{r}) și 31 iulie 1739 (f. 371^{r}); din ultima reiese că la data respectivă acesta se afla în casa unui fin al său din Sărățini (actualul Sărățeni, jud. Vaslui); este posibil ca manuscrisul să fi aparținut apoi lui Co[nstan]din Grece[anu] stol[nic], semnat la 3 decembrie 1763 (f. 317^{r}–318^{r}); în mod cert a aparținut ulterior lui Ștefan Năstac, „vel-căpitan" de Iași, care, conform însemnării din 30 noiembrie 1813 (v. mai sus), l-a dăruit fiului său, Costachi Năstac; un alt proprietar a fost logofătul Iancu Athanasiu, care a consemnat nașterea fiului său, Fotachi, la 3 august 1823 (f. 382^{v}), precum și cutremurul de pământ din 14 noiembrie 1829 (f. 382^{r}); la 21 februarie 1831 manuscrisul se afla în posesia lui Niță (Ioniță) Popovici, care-l

[29] D. Iohannis Naucleri, praepositi Tubingen *Chronica succintim compraehendentia res memorabiles saeculorum omnium ac gentium ab initio mundi vic ad annum Christi nati MCCCCC* ..., Colonia, 1544. În acest exemplar se află nu numai desene, ci și adnotări ale lui Dosoftei, publicate cândva de I. Bianu (*Însemnări autografe scrise într-o carte veche de Dosoftei, mitropolitul Moldovei* ..., în „Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Literare, seria II, tomul XXXVI, 1913–1914, București, 1915, p. 151–160).

primise de la logofătul Iancu (Athanasiu; f. I^{v}); ulterior, a ajuns în proprietatea arhimandritului Melchisedec Ştefănescu, rector al Seminarului de la Huşi între 1856 şi 1861, care, în perioada respectivă, l-a depus în Biblioteca Seminarului (f. 1^{r}, 6^{v}); de acolo, a trecut la Muzeul Național de Antichități, iar la 4 noiembrie 1909 a intrat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române (a se vedea însemnarea de pe interiorul copertei anterioare);

– copia cronografului din acest manuscris, realizată în 1731–1732, la cererea unui demnitar din anturajul domnitorului Moldovei, cel mai probabil direct după autograful traducerii lui Dosoftei, pare a fi fost efectuată chiar în oraşul Iaşi; ulterior, ea a circulat în Moldova, în general nu prea departe de Iaşi, cu excepția perioadei 1733–1735, când, împreună cu proprietarul de atunci, a ajuns la Bucureşti; fonetisme regionale ca *esti, mé, Eş (= Iaşi), carti, bisărică, ari (= are), huet, foarti, dzilili, ţărâi, sali, casâli* etc., înregistrate în numeroasele însemnări din manuscris, indică nu numai originea autorilor, dar şi o anumită arie de circulație, confirmată şi de numele localităților menționate în unele dintre aceste însemnări (Iaşi, Sărățeni – Vaslui, Heleşteni, Hilița – Iaşi, Focşani, Huşi etc.).

8. În afara adăugirilor la textul originalului grec, datorate utilizării de către traducătorul român a unor surse suplimentare, în versiunea din ms. rom. 3456 BAR există numeroase şi variate adnotări ale aceluiaşi traducător, între care şi acelea ce au făcut posibilă identificarea sa. Le vom aminti aici pe cele mai importante, clasificate după conținut, reproduse într-un context mai larg ori separat, după cum situația concretă o va cere (utilizând, în prima variantă, paranteze rotunde, spre a le delimita). Intercalate în text sau scrise marginal, adnotările respective pot însemna:

– explicarea unor termeni preluați din original, a unor realități istorice sau unele precizări la text: *preste puțin timp răpăosă bl[a]goslovitul acesta şi bun împărat Iustin Coropalat şi s-au îngropat întru iroul lui Iustinian cu cinste (Iroon* [sic!] *ugo heroum, mormânt ci-s faci a om mari)* (194^{r}); *secund stratilat (cumu-i pre la noi hatman sau voevod)* (154^{v}); *protospathariu (spatar mare)* (272^{r}); *la 22 di ani a împărățiia* [sic!] *sa* [a lui Constantin cel Mare – n.n.] *s-au oştit cu puteri mare di greli oşti la limbile ce să cheamă ghermani şi sarmate şi gothi (adec nemții, leşii, anglii)* (117^{v}); *din stlavini* [sic!] *sint rusii, muscalii, căzacii, când era păgâni* (202^{v}); *romanii sint grecii* [după legenda lui Aeneas – n.n.], *ori pentru Râmul, ori pentru Romaniia* [Imperiul Bizantin – n.n.], *ceia lature cu Machedoniia şi grăesc rumâneşti. Ţarigradul încă-i Râmul cel nou şi ţarigrădenii romani* (211^{v}); *tâmpla, care în Moldova să cheamă catapiteasmă* (307^{v}).

– trimiteri la alte lucrări, cel mai adesea traduceri ale lui Dosoftei: *atunce cântă Moisi şi fii[i] lui Izrail cântecul acesta lui Dumn[e]dzău şi dziseră grăind: să âîntăm D[om]nului slăvit ci s-au proslăvit (tipărită-i în* ***Parimii*** *la Paşte)* (46^{r}); *pre s[fâ]nt[u]l Ioan au scris cu vicleşug la amira, domnul di Damasc, şi i-au tăietu-i mâna cea direaptă (dec[embrie] 4 la* ***Prologariu)*** (228^{r}); *prin mijlocul s[fi]nților m[u]cin[i]ci s-au arătat puteré lui D[um]n[e]dzău, prin minuni ci-au făcut cu dânşii, băgându-i în focuri şi în róte cu scripeți, în cuțite şi-n lănci şi cu necări în mare şi din tóte ieşé sănătoşi, precum să vedi la* ***Prológe*** *şi la istoriile lor* (98^{r});

– cugetări şi aprecieri personale: *între direptate şi între obiceiu iaste mare diferența şi dessămănaré, drept ce că direptaté şi adevărătaté o cerem cu dédinsul şi abie di o găsim, iar obiceiul, hie bun, hie rău, déca să apucă şi să rădăcineadză, toț[i] îl țin şi-l fac* (22$^{r–v}$); *Dé-cii împărăție Romei uneori era desfătată în bini, iară aorea ticăluşită de împărații, că era uniori împărat[i] buni, cu frica lui D[um]n[e]dzău, înțălepți, uniori nebuni şi răi şi stricători, de râsâpié visteriul împărăției, alteori idolosolujebnici şi vrăjmaşi creştinilor. Şi Râmul era cinstit şi vestit în tótă lumea şi de numele romanilor să încresta tóte neamuri[le] şi limbile şi toți da dajde la scaunul Râmului. Dară róta prăvălindu-să a nărocului, din depărtaré lui D[um]n[e]dzău, pentru păcatele nóstre, au sosât împărățié Râmului la spurcatul şi fără légi Dioclitiian* (97^{v}); *Aciasta vădzind țărigrădénii, dzisără cel cuvânt: Dumn[e]dzău când dă, n-are pizma puteri,/ Iar când nu dă, truda iaste-n scăderi* (323^{r}, la capitolul despre Căderea Constantinopolului);

B.C.U "M. EMINESCU" IAŞI

– exprimarea sentimentelor față de turci: *socoteşti câtu-i de demult de când sarachinii să lățăsc ca spinii, de-mpresură creştinii. Că sarachinii sint turcii* (286[r]); *De când țin turcii* [Constantinopolul – n.n.] *236 de ai sint acmu, în 7197, iun[ie] 16, în Strii am scris. Din Mahmet pân-în Mahmet şi Suliiman, ucigă-i s[fâ]nta cruce!* (323[v], marginal, la sfârşitul capitolului despre Căderea Constantinopolului);

– formulări polemice la adresa împăraților bizantini iconoclaşti, a calvinilor şi luteranilor, de felul celor pe care le regăsim, într-o expresie globală şi ceva mai puțin virulentă, în *Viața şi petrécerea svinților*[30]*: Aici să zăreşti bucurié lui Crusie iconoboreților* (Martin Crusius, autorul *Turcograeciei* – n.n.; 313[r], în cuprinsul capitolului despre împăratul bizantin Manuel II Paleologul, 1391–1425); *mă mer di calvin şi de liuter cum nu ş-au învățat prea calvinii şi pre liuterii lor şi la farmici şi spurcări aselghiceşti* [„indecente" – n.n.], *precum i-au învățat alalte păgânăciuni acestui spurcat di cufurit, Copronim Constantin, că cu acesta Constantin împărat să laudă calvinii c-au strâns săbor di la Asiia şi di la Greție de-au tocmit legea care o țin calvinii, cum scrie la Catihizmuşul lor. Că nu ne-au lăsat nici una niocărâtă: icónele, móştili s[fi]nților, ruga lor şi ruga Pr[e]ci[s]tii, s[fâ]nta cruce, s[fâ]nta liturghie, postul, călugăriia, ruga bisericii şi alalte s[fi]nte taine tóte. Să li plătească Dumn[e]dzău cu Catihizmuşul lor şi să li facă partea cu acel Constantin împărat, cu care or să amăgească proştii* (230[r–v]; după cum se poate deduce din aceste adnotări, Dosoftei era un apărător necruțător al simbolurilor şi canoanelor bisericii, atât față de adversarii mai vechi, cât şi față de discipolii lor, mai apropiați sau mai îndepărtați; împăratul bizantin Constantin V, 741–775, este numit *Copronim* (< mgr. *κοπρώνυμος*), cu epitetul luat din originalul grec, dar, pentru a fi mai pe înțelesul tuturor, şi *cufurit*, cu traducerea românească a epitetului respectiv şi, pe deasupra, ... *spurcat*; de notat şi cunoaşterea *Catihizmuşului*, precum şi reacția față de acesta, exact în acelaşi spirit cu aceea a înaintaşului şi mentorului său, mitropolitul Varlaam, autorul celebrului *Răspuns împotriva catihizmuşului calvinesc*[31], din anul 1645; *bl[a]gocistivii mulțămie lui Dumn[e]dzău şi lăuda pre împărat[i] (crepe calvinii!* 238[r]; împărații erau Constantin VI, 780–797, şi împărăteasa Irina, mama sa, 797–802); *şi aşé s-au concenit rodul Copronimului (cufuritului, fie-le în obraz calvinilor!)* (242[r]; o nouă utilizare repetată a epitetului dat lui Constantin V, urmată de o invectivă cu atât mai ascuțită şi mai sinceră, cu cât se află într-o notă marginală la un manuscris şi nu la un text tipărit);

– informații, mărturii de istorie românească, de geografie românească sau universală şi o relatare de călătorie: *împărăți Sesostres 22 di ani şi suppusă toate limbile, asirii, haldei[i] şi persi[i], până la Vavilon şi Asia şi Evropa şi Musie [sic!], Schitie, pi undi-i Moldova şi Ardealul şi Țara Românească* (16[r]); *Acest Traian au râsâpit pre dați ş-au aşedzat-o* [Dacia – n.n.] *cu rimleni* (92[v]); *Acesta împărat* [Severus – n.n.] *mult s-au nevoit cu războaiele; poate hi acesta să fie făcut Turnul Săverinului în Țara Munteniască şi podul, că i să văd pragurile la apa Dunării ... Unii dzic că podul iasti di Traian făcut, când au venit asupra lui Decheval, craiul daților* (93[v]); *Musie, Misie* [Moesia – n.n.] *dzic să fie pre unde-i Moldova şi Țara Muntenească* (97[r]); *Misiia (pre unde-i Moldova şi Ugrovlahia) ... (alții dzic Missa* [sic!] *esti Dobrogea, iar nu Moldova, din ceia parte de Dunăre, Dobrogea, iar nu şi pe dincoaci)* (147[r]); ***Trăit-au marele Hrisostom, S[fâ]nt[u]l Ioan Zlatust, 64 de ani, ş-au patrierşit numai 6 ani. De s[fi]nt[e]le lui moştii esti o bucățé ferecată cu argint în s[fâ]nta Mănăstire Pobrata şi un felon al S[fi]nțiii Sali, di sirmă, cu cruci piste tot cusut, la s[fâ]nta Episcopie Romanul. Iasti făcut cu hlamida de îmbăierat; de Alexandru-Vodă***

---

[30] *De la 46 de împărăție până la 87 de împărăție, la Constantin Paleolog, când au luat turcii, 35* [împărați – n.n.] *dentâi şi 40 de-apoi au fost iconoboreț[i]. Dară acmu, nu demult, o sămănarî calvini şi liuteri prin Ardeal, şi nemți. Do[u]î feliuri de eretici, calvinii şi liuteranii, precum fecerî, aşe îş[i] şi aflarî platî de la D[um]n[e]dzău ...* (26[v], 8 martie).

[31] Pentru mai multe amănunte în legătură cu polemica anticalvină promovată în Moldova de mitropolitul Varlaam, în preajma căruia s-a format şi autorul unor astfel de comentarii, a se vedea N. A. Ursu, *Debutul literar al lui Dosoftei*, în „Limba română", XXVI (1977), nr. 6, p. 617–620 şi Dosoftei, *Opere*, I, p. 401–402.

cel Bătrân [Alexandru cel Bun – n.n.] ***adus din Ţarigrad***[32]***, care au adus multe trebi a bisericii, luând tot ustavul creştinesc de la greci. Era patriarh Iósaf, de-au făcut şi aiarul*** [sic!] ***mitropoliei*** (159[v]) [subl. n.]; *Şi nu multă vremi trecând, să pristăvi împăratul Vasilie Machedon* [Vasile I Macedoneanul, 867–886, n.n.], *împărăţind 19 ani. Atâta au împărăţit şi Vasilie-Vod[ă] în Ţara Moldovii, Dumn[e]dzău să-l pomenească, tatăl lui Ion-Vod[ă] şi Ştefăniţă-Vod[ă], doamnei Roxandei şi a doamnei Mariei, dómnei cneadzului Radzivin* (sic! 276[r]; Dosoftei pomeneşte cu pioşenie numele lui Vasile Lupu, la încheierea domniei căruia părăsea scaunul mitropolitan cel care fusese pentru domnitor un sfetnic, iar pentru el însuşi, pe-atunci tânăr ierodiacon, un mentor, mitropolitul Varlaam); ***Fiind în Ţar[i]grad împărat romanilor Manuil Paleolog, la 6900, în Moldova era Roman-Vod[ă]; am cetit uricu[l] lui scris aşé*** *Великии самодрѣжавнии господин Иоан Роман воевод обладаещуми землѧ Молдавскоѧ от планини до морѧ* [de fapt: *Велики самодержавньи ... г(осподи)нъ Іѡ Романъ воевода обладалъ Землею Молдавьскою ѡт(ъ) планины до морѧ ...)*[33] ***şi la [s]fârşitul uricului scrie văleatul aşé*** *шесто тисѧштнол девят сотное испълно* [de fapt: *шесто тисѧ чное полно ф сотъ* – n.n.][34]***. Acesta-i tatăl lui Alexandru-Vodă cel Bătrân ce-au făcut Bistriţa şi Rădăuţii episcopie şi Moldoviţa ş-alte multe; maică-sa o cheamă Anastasiia; acesta-i Alexandru, tată lui Ştefan-Vod[ă] celui Bun, ci s-au bătut cu sultan Baiazit. Deci la Roman-Vod[ă] au fost văleatul aşé, c-am cetit în uric, în Pobrata, 6900, tocmai pre o vremi cu văleatul lui Manuil Paleolog*** [subl. n.], *ce scrie Crusie scriindu-ş[i] Turcogreţiia, cum mai sus dzisăm* (mai sus, în titlul capitolului *Pentru prada Ţarigradului, când dobândiră turcii, scrisă-i de Martin Crusie în carté Turcogreţiei. Era di la H[risto]s 1392,* f. 321[r–v]; unele dintre greşelile semnalate în pasajele citate după uricul lui Roman-Vodă, emis la Roman, în 1392, s-ar putea datora chiar lui Dosoftei, dovedind că acesta cita din memorie, altele (a se vedea, de pildă, redarea anului 6900) aparţin desigur copistului; „sultan Baiazit" nu poate fi decât Baiazid II (1481–1512), adversarul lui Ştefan cel Mare în luptele de la Chilia şi Cetatea Albă, din vara anului 1484; menţionarea faptului că uricul din 1392 a fost citit la Pobrata vine în sprijinul ideii paternităţii lui Dosoftei, în timp ce erorile şi scăpările îndreptăţesc presupunerea că adnotarea a fost scrisă în exil[35]); *Era atunci* [în 1428–1429, n.n.] *în Moldova Alixandru-Vod[ă] cel Bătrân, fiiul lui Roman-Vodă. Era mitropolit Macarie, cum scrie în s[fâ]nt[u]l aer a s[fi]ntei Mitropolii de Suceavă, cusut cu sirmă, cu slove greceşti, făcut în Ţar[i]grad, aşé ...*[36]*; Văzut-am la Kiev, în Sfânta Sofie şi în Pecerska nu numai păreţii oltarelor, ce şi pre gios, tot pardosul bisăricii pardosit cu ţincuş[i], păreţii cu chipuri de s[fi]nţi* (113[v]; informaţia conţinută în această adnotare aduce un nou argument în favoarea paternităţii lui Dosoftei; o relatare mai amplă despre călătoria sa la Kiev aflăm în *Viaţa şi petrécerea svinţilor*[37]; călătoria a avut loc, conform unei alte însemnări a autorului *Psaltirii în versuri*, în luna martie, 1684[38]);

– informaţii care ajută la datarea traducerii cronografului: *Vă leat 7197, într-acest an trecut-au ani 996* (215[v]; deoarece se porneşte de la anul 693 (copiat eronat 793), leat 7197 înseamnă aici 1689;

---

[32] Atribuit, prin tradiţie, Sfântului Ioan Gură de Aur, considerat a fi fost adus de la Constantinopol de domnitorul Alexandru cel Bun, reprezintă, după unele păreri, o broderie moldovenească din sec. XV–XVI (Porcescu, *Episcopia Romanului*, p. 363–365; Sabados, *Catedrala Episcopiei Romanului*, p. 121). Oricum, mărturia lui Dosoftei rămâne printre cele mai vechi, plasându-se în timp după aceea a lui Paul de Alep, din anul 1653.

[33] *Documenta Romaniae Historica*, A, Moldova, vol. I (1384–1448), Bucureşti, 1975, p. 3–5.

[34] *Ibidem*.

[35] Din însemnări ale sale, în latină, greacă, română, polonă, datate 14 septembrie 1649, aflate pe spatele unui document dat Mănăstirii Pobrata (acum Probota) de Iancu-Vodă Sasul, la 15 mai 1581, se ştie că Dosoftei era atunci ieromonah la acea mănăstire (B. P. Hasdeu, „Arhiva istorică a României", anul I, nr. 15, Bucureşti, 20 noiembrie 1864, p. 118, nr. 167).

[36] A se vedea inscripţia completă la C. Bobulescu, *op. cit.*, p. 71–72; aici lipsesc cuvintele *καί Μαρίνης τῶν εὐσεβεστ[ατον]* (sic!), deci nu mai este menţionată şi Maria, fiica lui Alexandru cel Bun.

[37] F. 151[v]–152[r], 9 iunie.

[38] Al. Mareş, *op. cit.*, I, p. 425 (nota 76).

este vorba deci de o adnotare făcută în exilul de la Strij); *De când ţin turcii* [Constantinopolul – n.n.] *236 de ai sânt acmu, în 7197, iun[ie] 16, în Strii am scris ...* (323^{v}); *14 Sultam Meemet, hiiu-său* [al lui sultan Ibraim, n.n.], *din 1648 până astădzi, la 1685, mai 14* (339^{r}). Adăugată celorlalte informaţii, cea din însemnarea de la Strij, din 16 iunie 1689, aduce, după cum a remarcat deja Al. Elian (v. mai sus, § 2), un argument hotărâtor în favoarea paternităţii lui Dosoftei.

Două dintre însemnările pe care le-am reprodus aici datează din perioada exilului dintre anii 1686 şi 1693, în timp ce a treia ne întoarce la 14 mai 1685, când mitropolitul Dosoftei se afla încă în Moldova şi nici nu putea bănui măcar că, după un an şi câteva luni, avea să fie nevoit să se înstrăineze din nou, de această dată definitiv. Dar dacă anul 1685 şi data de 14 mai 1685 se află chiar în cuprinsul naraţiunii, scopul lor fiind acela de a continua firul istoriei până în actualitatea imediată, raportată la perioada traducerii cronografului, data de 16 iunie 1689 şi anul 1689 se află în adnotări marginale, scrise cu altă culoare, încadrate în chenare, amănunte care arată că avem a face cu adaosuri făcute mai târziu. Că în manuscrisul autograf al lui Dosoftei lucrurile vor fi stat altfel, nu avem motive să credem; dimpotrivă, este de presupus că arătau la fel şi că cel care a copiat a căutat să respecte şi în această privinţă (deloc neglijabilă) originalul. În chestiunea datării, nu trebuie uitate, desigur, nici informaţiile rezultând din chiar titlul cronografului: ... *anul ci-i 7194, în dzilili bl[a]gocistivului nostru domnu Ioan Constantin-Voevod şi de Dumn[e]dzău dăruiţ[i] ai săi fii, Ioan Antohie şi Ioan Dimitrie-Voevod, cându în mare greu petreceam ţărâle de nepăci* înseamnă septembrie 1685 – ante septembrie 1686, când, după eşuata campanie polonă în Moldova, Dosoftei şi-a părăsit ţara, alături de oastea, în retragere, a regelui Ioan III Sobieski; oricum am lua-o, această perioadă este ulterioară datei de 14 mai 1685, de la sfârşitul textului cronografului propriu-zis, ceea ce dovedeşte că titlul a fost adăugat sau modificat ulterior.

9. Cea mai mare parte a actualului ms. rom. 3456, din Biblioteca Academiei Române, descoperit prin anii 1856–1861 de viitorul episcop al Romanului, Melchisedec (1879–1892), conţine singura copie cunoscută până în prezent a traducerii predecesorului său, mitropolitul Dosoftei, fost episcop al Romanului între 1659 şi 1671, după *Cronograful* grecesc al lui Matei Cigala (Mattheos Kigalas), a cărui ediţie veneţiană din 1650 a citit-o şi adnotat-o.

Concluzia nu poate fi alta, dacă se au în vedere numeroasele adnotări care însoţesc şi textul acestei traduceri, în primul rând, desigur, acelea care fac trimitere la scrieri cunoscute ale lui Dosoftei, precum *Parimiile* şi *Viaţa şi petrécerea svinţilor*[39].

În legătură cu altă adnotare, semnificativă din acest punct de vedere, şi anume aceea referitoare la felonul de la Episcopia Romanului, pe care Dosoftei nu numai că l-a văzut, dar, probabil, l-a şi folosit, în perioada episcopatului său la Roman (cel puţin la sărbătoarea anuală a Sfântului Ioan Gură de Aur), demne de reţinut şi comentat ni se par a fi următoarele:

– la fel ca şi Paul de Alep, în 1653[40], Dosoftei atribuie veşmântul Sfântului Ioan Gură de Aur;

– spre deosebire de Paul de Alep (informat că acest veşmânt ar fi fost trimis de patriarhul Constantinopolului lui Ştefan-Voievod[41]), dar în concordanţă cu tradiţia locală, despre care aminteşte Melchisedec după aproape două secole[42], Dosoftei consideră că felonul, la fel ca şi sfântul aer de la Mitropolia din Suceava, ar fi fost adus de la Constantinopol în timpul patriarhului „Iosaf" (Iosif al II-lea, 1416–1439), împreună cu tot „ustavul" (= rânduiala) bisericii creştine (mai precis, partea privitoare la ierarhia superioară a acestei rânduieli);

---

[39] În sens invers, trebuie amintite comentariile despre împăraţii bizantini iconoclaşti, dar, mai ales, trimiterile directe la cronograf: *la hronigraf scrie ... într-acelaşi chip spune hronigraful ... aflăm în hronigraf*, din *Viaţa şi petrécerea svinţilor* (288^{v}, 26 ian.; 112^{v}, 7, 8 mai).

[40] *Călători străini*, V, Bucureşti, 1976, p. 103.

[41] *Ibidem*, p. 104.

[42] *Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman*, I, Bucureşti, 1874, p. 269–271.

– dacă cele două obiecte sfinte au fost trimise de la Constantinopol concomitent, ceea ce pare mai probabil, înseamnă că felonul a putut ajunge la Roman în perioada 1416 (anul începerii păstoriei patriarhului Iosif al II-lea) – 1428, anul în dreptul căruia sfântul aer este menționat ca existent la Mitropolia din Suceava, în timpul păstoriei mitropolitului Macarie (a se vedea adnotările de la f. 113^{v}, 159^{v});

– faptul că cele două obiecte de cult, de mare valoare și semnificație, vor fi ajuns, conform celor aflate și însușite de Dosoftei (pe care nici tradiția, nici ierarhia, nici terminologia, nici alte date, mai vechi sau mai noi, nu-l contrazic), unul la Mitropolia din Suceava, iar altul la Roman, ar putea dovedi, înainte de toate, că, în perioada 1416–1428, la Roman exista deja un centru eparhial de însemnătate deosebită; mai departe, se poate, desigur, presupune că mitropolitul Macarie de la Suceava va fi fost anterior titularul scaunului episcopal (mitropolitan) de la Roman[43], înființat, după toate probabilitățile, în perioada 1408 (post 16 septembrie) – 1413;

– în plus față de informația oferită de Paul de Alep, la Dosoftei aflăm și o descriere sumară a felonului, ale cărei date corespund întru totul cu ceea ce putem vedea astăzi, examinând veșmântul, păstrat la loc de cinste în Muzeul Episcopiei Romanului (vezi, la sfârșit, ilustrațiile 35–37).

În legătură cu uricul lui Roman-Vodă, din anul 6900 (= 1392), din vremea când la Țarigrad (= Constantinopol) era „împărat romanilor Manuil Paleolog" (1391–1425), uric din care Dosoftei reproduce începutul și sfârșitul, ar fi de reținut următoarele:

– și această prețioasă mărturie a trecutului (vezi mai jos fotografia documentului) a fost cunoscută de Dosoftei în mod nemijlocit, chiar înaintea celorlalte, mai precis, în jurul anului 1650, pe vremea când era ieromonah la Mănăstirea Pobrata (= Probota);

– unele dintre greșelile și, mai ales, dintre omisiunile din această adnotare (f. 321$^{r–v}$) s-ar putea datora, cum am mai spus, lui Dosoftei însuși, care cita, probabil, din memorie; altele se datorează, cu siguranță, copistului Gavriil diacul, cel care, în 1732, când copia după autograful lui Dosoftei, sau, eventual, după o altă copie, nu mai era în măsură să înțeleagă bine sau să corecteze câteva rânduri scrise în slavona, tot mai puțin cunoscută, a vechilor documente.

Din aceste adnotări, făcute, după toate probabilitățile, în anii exilului polon dintre 1686 și 1693, putem înțelege cât de interesat și de pasionat a fost Dosoftei de valorile istorice ale țării sale (în tinerețe, ca ieromonah la Mănăstirea Probota, mai târziu, ca episcop al Romanului, apoi ca mitropolit al Moldovei) și cum le-a purtat în sufletul său îndurerat, pentru a le așterne pe hârtie, ca mărturii demne de reținut ale istoriei românești, în dreptul capitolelor despre Sfântul Ioan Gură de Aur și despre împăratul bizantin Manuel Paleologul, din cuprinsul cronicii universale pe care o tradusese.

[43] Porcescu, *Episcopia Romanului*, p. 141–142.

2. INSCRIPȚII NECUNOSCUTE DIN CATEDRALA EPISCOPALĂ

1. În anii 1980–1983, în Catedrala Episcopală de la Roman s-au efectuat, pentru prima oară de către specialişti recunoscuți ai domeniului, ample lucrări de consolidare şi restaurare a frescelor, ale căror urmări pozitive le putem constata şi astăzi, când, după aproape un sfert de secol, avem privilegiul de a admira, cu aceeaşi emoție şi uimire, capodopere ale picturii murale moldoveneşti din două epoci diferite. Unele, în pridvor şi în pronaos, datând din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, din plină perioadă de glorie a acestei arte, când, la fel ca în *Cronica* episcopului Macarie, modelul bizantin se împletea cu realitățile timpului şi ale locului, altele, în naos şi în altar, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, când modelul nu mai era asimilat direct de la Bizanț, ci prin Veneția şi Viena, principalele centre în care cultura grecească a acelui „Byzance après Byzance" s-a putut manifesta după Căderea Constantinopolului şi a celorlalte cetăți bizantine.

Într-una dintre verile acelor ani, aflându-ne la lucru în Biblioteca Episcopiei, cu intenția (care s-a dovedit nerealistă, în condițiile de atunci) de a realiza un catalog al cărții românești vechi, am răspuns solicitării reputatului pictor restaurator Viorel Grimalschi de a ajuta la completarea titlurilor slavone deteriorate ale frescelor din pridvor şi pronaos, de a examina zecile şi zecile de însemnări (aşa-numiții, în italiană, *graffiti*) care, mai cu seamă după înlăturarea vechiului cafas şi a vechilor strane, ieşiseră la iveală la tot pasul, în pridvor şi în pronaos, de a ne pronunța asupra însemnătății lor şi de a decide care urmau să rămână (şi chiar să fie scoase în evidență) şi care urmau să dispară.

Ne vom referi mai întâi la cele mai multe dintre inscripțiile a căror păstrare am hotărât-o, trecându-le în revistă în chiar ordinea în care le-am identificat la vremea respectivă, examinând cu minuțiozitate, cu ajutorul unui reflector, frescele din pridvor şi pronaos.

Ne vom opri apoi, în mod separat, la două dintre ele, una în limba latină, alta în limba slavonă, pentru că pe acestea le considerăm de importanță deosebită.

2. Deocamdată, vorbim despre primele, începând cu peretele din dreapta al pronaosului. Atât în cazul acestora, cât şi al celorlalte, alăturăm, de fiecare dată când avem posibilitatea, imaginea fotografică.

În partea din stânga a frescei cu titlul *S[ve]ti Arsenie* (Sfântul Arsenie) s-a iscălit, la 10 mai 1711, părintele Ilie de la Putna: „Popa Ilie ot Putna. L[ea]t 7219, mai 11".

L-a urmat, după aproape două decenii, în 1729–1730, Ion Macovei: „Ion Macovei v leat 7238".

Pe fresca din stânga, al cărei titlu nu se mai vede, se iscălise anterior, cu chirilice cursive, „Laurentie ... leat 7210, noe[mbrie] 20" (20 noiembrie 1701).

În dreapta, pe fresca intitulată *S[ve]ti Pafnutie*, se iscălise cu trei decenii mai înainte „Ştefan Gherman v leat 7179, dni, iun. 16" (= 16 iunie 1671).

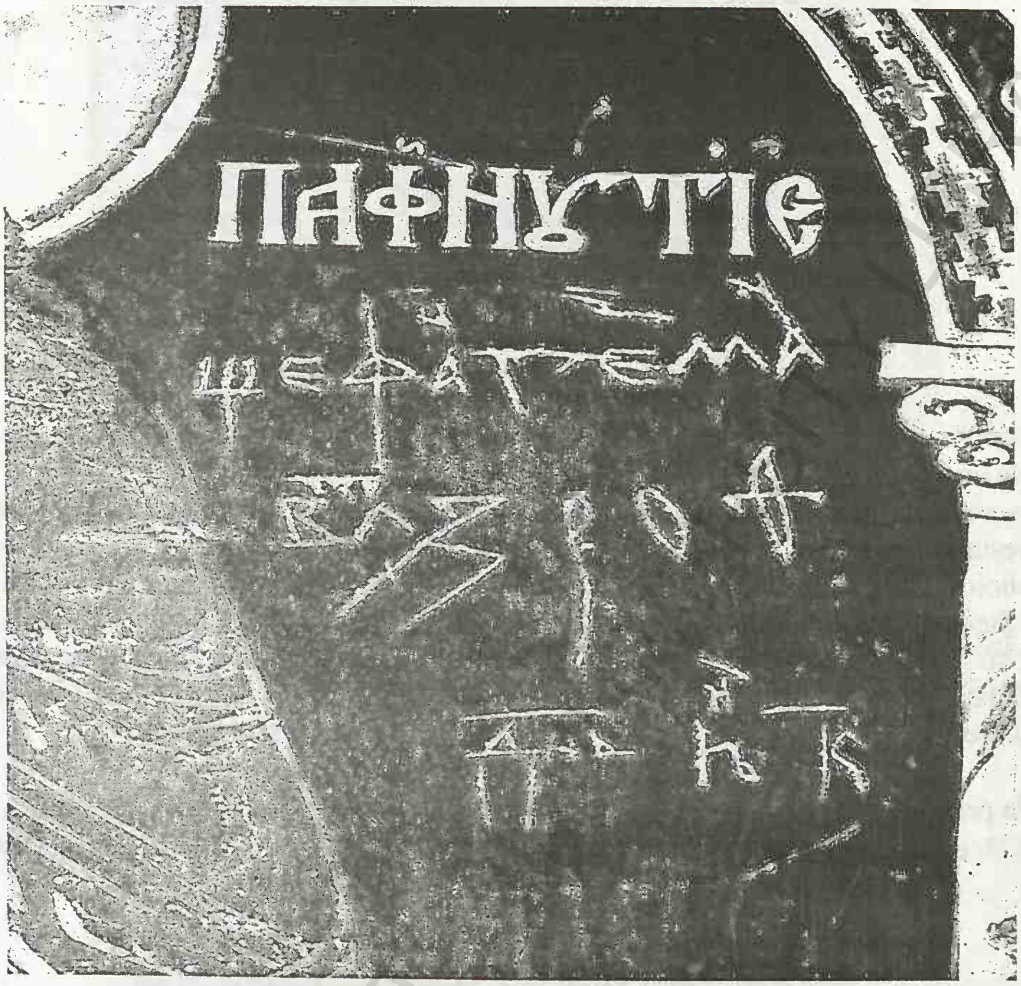

Pe fresca următoare, tot spre dreapta, al cărei titlu este *S[ve]ti Nil*, şi-a semnalat prezenţa, la 8 iunie 1715, un ierodiacon de la Iveşti (acum în jud. Galaţi): „I[e]rodiiacon ... [şters] ot Iveşti, 7223, iun[ie] 8".

Pe fresca având titlul *S[ve]ti Chiriiac*, se află o inscripţie din 5 februarie 1646, în limba slavonă, din care mai distingem: „... rab B[o]ji o[t]ţu naşemu kir Evloghie, arhiepis[cop] Romanski. Leat 7154, m[e]s[e]ţa fevr., 5 dni" („... robul lui Dumnezeu, părintelui nostru chir Evloghie, arhiepiscop de Roman. Anul 1646, luna februarie, 5 zile"). Despre Evloghie, episcop de Rădăuţi între 1623 şi 1627, apoi între 1629 şi 1639, Scarlat Porcescu crede că a devenit episcop de Roman „probabil în luna februarie 1641" şi „se pare, şi-a dat obştescul sfârşit în luna iunie 1644 (*Episcopia Romanului*, p. 186). Din însemnarea reprodusă aici ar putea rezulta însă că era încă în funcţie la 5 februarie 1646.

Pe fresca Sfântului Martinian (*S[ve]tî Martinia[na]*, semnează, în anul 1611, un polonez: „Lew Swieszewsky ... An[no] 1611". Alături, pe fresca intitulată *S[ve]taa Ierini (Sfânta Irina)*, un alt polonez ne înştiinţează că s-a aflat aici, în acelaşi an: „Hic fuit Hermolaus Tyransky. A[nno] D[omini] 1611" („Aici a fost Hermolaus Tyransky, în anul Domnului 1611").

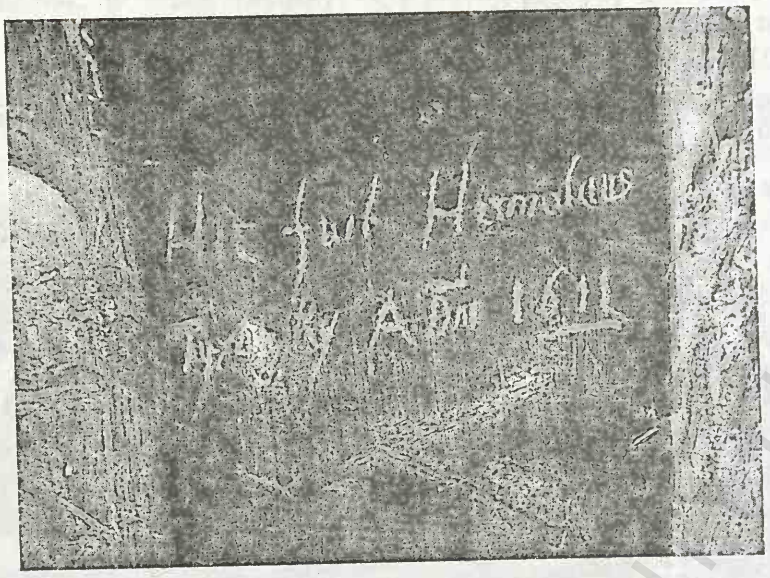

Pe următoarea frescă, *S[ve]taa Varvara*, poate tot în acelaşi an (nu precizează data), şi-a lăsat numele un al treilea polonez, „Zy[g]munt Potocky".

Pe această din urmă frescă se află însă o inscripţie cu mult mai importantă, în limba română: „Cinstite veşminte au trimis Ştefan-Vodă întru ... [şters] 7156 [1647–1648], vă dni cinstitî [sic!] i pr[ea]podobnica Varlaam[a] mitro[polita]" (în zilele vrednicului de cinste şi cucernicului mitropolit Varlaam). Ştefan-Vodă este, probabil, Ştefăniţă, fiul lui Vasile Lupu, care a domnit în Moldova între 1659 şi 1661. Mitropolitul Varlaam nu poate fi altcineva decât autorul *Cărţii româneşti de învăţătură*, Iaşi, 1643, a cărui prezenţă pe scaunul mitropolitan al Moldovei acoperă în timp perioada dintre 1632 şi 1655.

3. În pridvor, tot pe partea dreaptă, pe fresca Sfântului Elpidifor (*S[ve]tî Elpidifor*), s-a iscălit, în 1622–1623, diacul Ştefan de la Gâdinţi, de lângă Roman („Ştefan diiac ot Gâdi[n]ţi, v leat 7131").

Un alt diac, „Gligoraş, din târg din Roman", şi-a lăsat numele, în anul 7200 (1691–1692), pe fresca următoare, a Sfântului Mina Egipteanul (*S[ve]tî Mina Eghipteanina*), unde, în 1751–1761, a semnat şi „Iftimie arhim[andrit], v leat 726 ..." (şters).

Pe fresca intitulată *S[ve]ti Ermil*, aflăm scrisul caligrafic al lui Toader Tichie, cel care, în 1764, conducea „Şcoala Romanului", aflată, desigur, la Episcopie: „Toader Tichie ..., vătav la Şcoala Romanului v leat 7272, april[ie] 26").

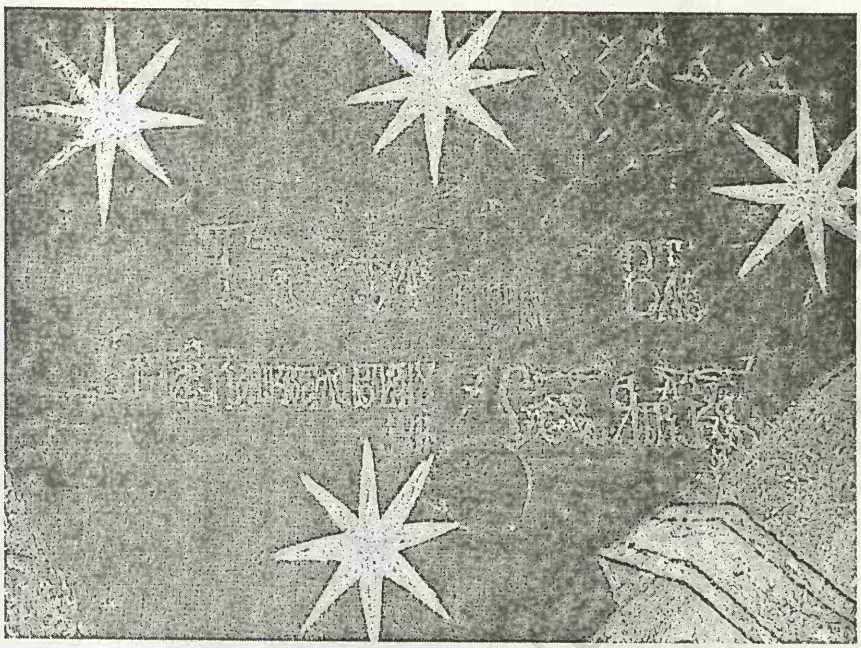

Pe zidul din spate al pridvorului, pe fresca dedicată Sfântului Simion (*S[ve]tî Semeona*), semnează, fără a preciza data, doi polonezi, „Woiciech Fonetowski" şi „Woiciech Winarski".

Pe fresca Sfântului Sava al Serbiei (*S[ve]tî Sava Srbski*), semnează, în 1664–1665, ierodiaconul Gheorghe de la Sfânta Episcopie a Romanului: „[I]erodiiacon Gheorghe iz S[ve]ta Episcopie Romanski. L[ea]t 7173".

Imediat în dreapta, pe fresca dedicată Sfintei Tecla, semnează, în 1611, alţi doi polonezi, „Steph[an] Canas" şi „Stanislaw Jasosky", iar pe cea următoare, al cărei titlu nu se mai vede, semnează, în acelaşi an, „Stanislaw Pavlowski. Anno 1611".

Pe următoarele două fresce, dedicate Sfintei Iulita şi Sfintei Melania, aflăm o însemnare în limba română, scrisă în 1688–1689, datorată lui „Ion .... [şters], nepotu[l] lu[i] Misail, episcop Romanski, vă leat 7197" (Misail a fost episcop de Roman între 1689 şi 1701).

Pe a doua frescă, spre dreapta (titlul nu se mai vede), descoperim cea mai veche inscripţie polonă de până aici, datând din anul 1600: „Kasper Liohomsky. A[nno] D[omini] 1600".

În partea de jos a frescei următoare, al cărei titlu de asemenea a dispărut, se mai văd urme ale unei însemnări în limba slavonă, din care se pot distinge doar anii 7107 (1598–1599) şi 7115 (1606–1607) şi numele „Semeon V[oie]v[o]d" (Simion Movilă a domnit în Moldova între 1606 şi 1607).

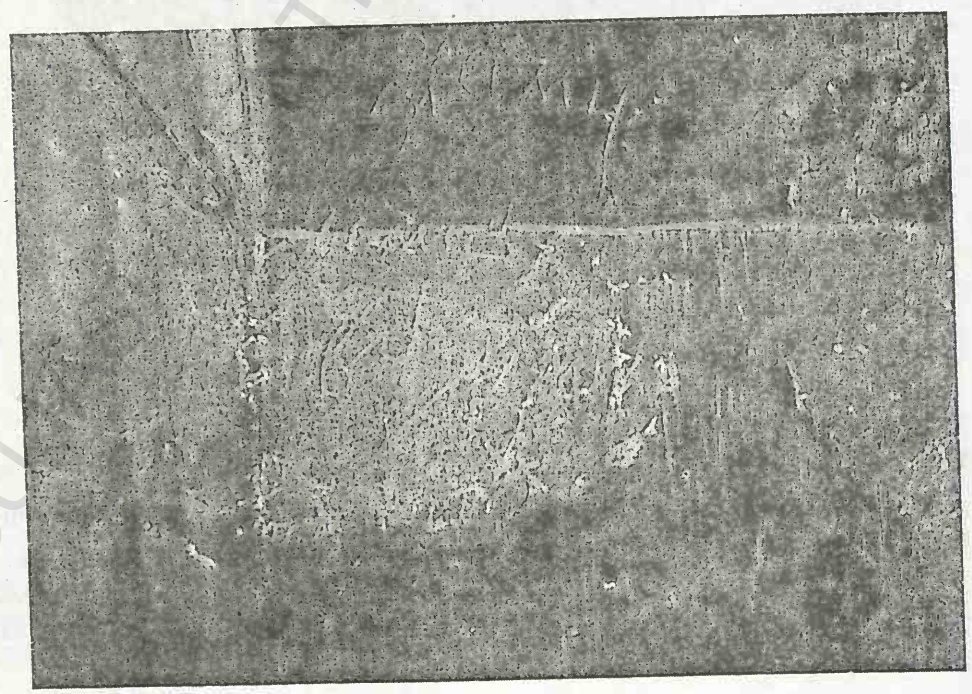

Alături, se află două însemnări şi mai vechi, una polonă, din care se mai disting doar numele Alex[a]nder şi anul 1599, alta românească (probabil, în slavoneşte), din care se mai vede doar data: „7104, m[e]s[e]ţ[a] ghen" (ianuarie 1596).

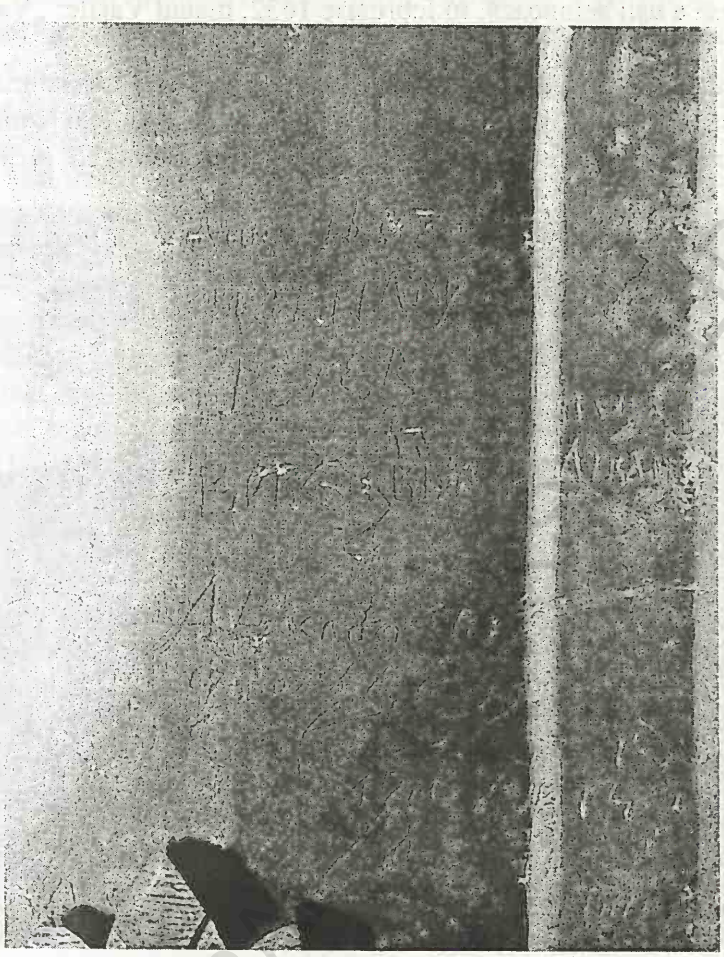

O altă însemnare polonă din anul 1600 aflăm între frescele a treia şi a patra (fără titluri păstrate), de pe peretele din stânga al pridvorului: „Hic fuit Johannes Boiarski. A[nno] D[omini] 1600".

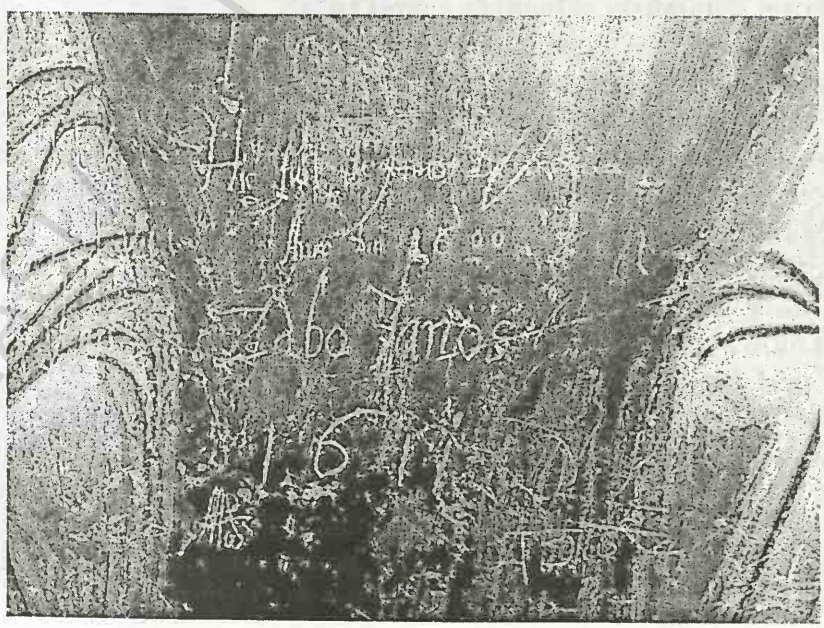

BCU IAŞI / ROMANIAN LIBRARY

În stânga uşii de la intrarea în pridvor, în partea de sus, pe fresca dedicată Sfântului Procopie, descoperim inscripţia nedatată a unui preot catolic: „Hic fuit Ioan[n]es Ercos, sacerdos catolicus" (Aici a fost Ioannes Ercos, preot catolic).

Pe partea opusă a uşii semnează, în februarie 1632, diacul Vasile: „Vasilie diiac, v leat 7140, m[eseţa] făurar".

Pe fresca următoare, dedicată Sfântului Theodor Tiron este consemnată, de către Gheorghe, fiul lui Lupu, moartea, în Iaşi, la 16 mai 1796, a episcopului Antonie al Romanului: „1796, mai 16, vineri, la 4 ceasuri de zi, au murit episcop[ul] Antonii, în Eşi. Gheorghii, s[i]n Lupu".

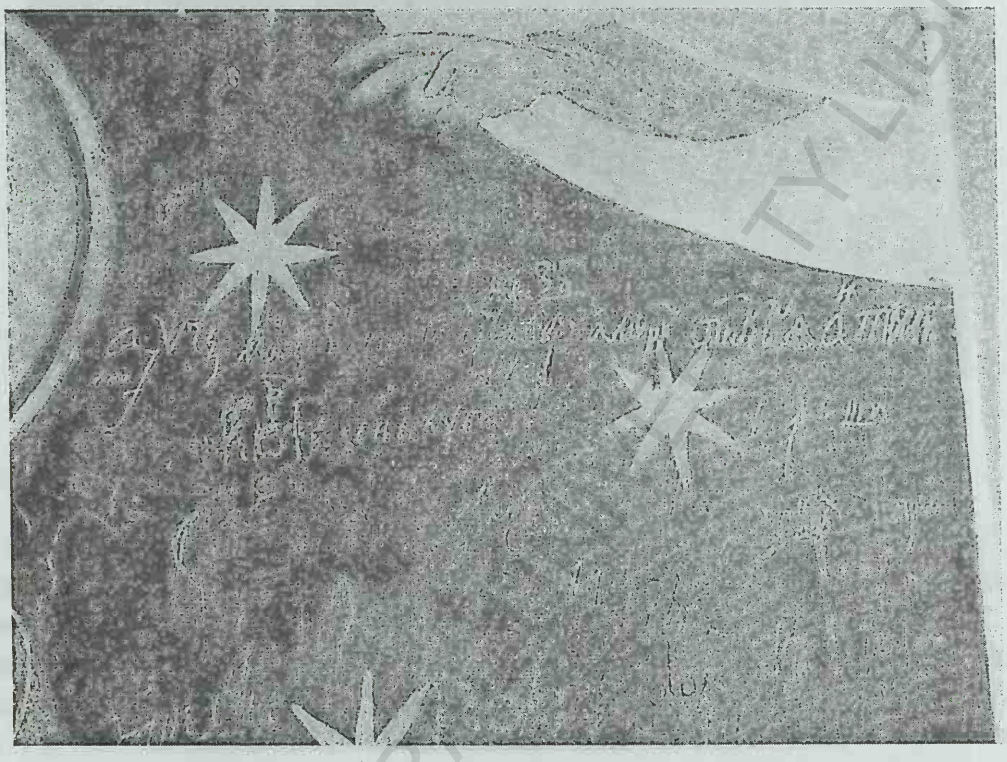

4. În pronaos, pe zidul din stânga, după însemnarea despre Mihai Viteazul, pe care o vom prezenta separat, se află (pe o frescă al cărei titlu nu s-a păstrat), o altă însemnare polonă, de astă dată din 1611: „Pawel Żutomirski. A[nno] D[omini] 1611".

Mai jos, spre dreapta, o însemnare în slavonă, din care se mai poate distinge doar anul 7085 (1576–1577), reprezentând cea mai veche dată dintre cele pe care le-am putut găsi în inscripţiile de acest fel, din pronaosul şi pridvorul Catedralei Episcopiei Romanului. Dacă această dată ar coincide cu aceea a însemnării respective, ar rezulta că pictura de aici s-ar fi putut realiza într-adevăr în timpul primei domnii a lui Alexandru Lăpuşneanu (1552–1561), ceea ce ar confirma ipoteza avansată de Vasile Drăguţ şi însuşită de Marina Sabados.

Pe a patra frescă, spre dreapta, dedicată Sfântului Theo[c]tist, se află o însemnare în slavonă din care se mai disting doar data, 14 decembrie 1685, şi numele episcopului Sava (Sava II, care a păstorit la Roman între august 1685 şi prima jumătate a anului 1689).

În sfârşit, pe fresca următoare, a Sfântului Theodor Studitul, o inscripţie în limba română, parţial vizibilă, consemnează, în 1717–1718, moartea episcopului de Roman, Sava al III-lea, despre care Scarlat Porcescu presupunea: „fie la sfârşitul anului 1717, fie la începutul celui următor, episcopul Sava se va fi retras din scaun sau va fi murit" (*Episcopia Romanului*, p. 218), urmată de venirea succesorului său, episcopul Gheorghe: „Să s[e] ştie când au murit Sava, ce au fost episcop Roman[ului], când au venit cu Taniel [sic!]. La anul ... [şters] la scaun Gheorghe ep[is]c[o]pul. Leat 7225, m[e]s[e]ţ[a] ... în dzile ...".

a. O mențiune polonă, din anul 1600, despre Mihai Viteazul

1. La începutul toamnei anului 1600 eforturile lui Mihai Viteazul de a câştiga încrederea Poloniei (în detrimentul lui Ieremia Movilă, protejatul acesteia, pe care-l înlăturase de pe tronul Moldovei), inclusiv prin promisiunea de a plasa cele trei țări româneşti, pe care tocmai reuşise să le unească, sub suzeranitatea coroanei polone, eşuase, iar oastea polonă trecea Nistrul, intrând în Moldova, în ziua de 6 septembrie.

În fruntea ei se afla însuşi Jan Zamoyski (cancelar, din anul 1578, şi mare hatman, din anul 1581), cel care avusese un rol determinant în a-l convinge pe regele Sigismund al III-lea de necesitatea acestei campanii, pe de o parte, prezentându-l pe Mihai ca omul turcilor, pe de alta, intuind perspectiva ca, în condițiile anumitor suspiciuni turceşti față de principele valah (de aici, acceptul tacit al turcilor pentru campania polonă), nu numai Moldova, dar şi Țara Românească să poată ajunge sub suzeranitate polonă (ceea ce, de altfel, s-a şi întâmplat, prin reinstalarea lui Ieremia Movilă pe tronul Moldovei şi prin instalarea fratelui său, Simion Movilă, pe tronul Țării Româneşti).

Armata polonă a ajuns în zona Romanului după aproape trei săptămâni de la trecerea Nistrului, aşezându-şi, la 25 septembrie 1600, tabăra dincolo de acest oraş, numit textual „oraşul (cetatea) târgului lui Roman", într-un jurnal polonez de campanie (*Călători străini*, IV, p. 231).

În ziua următoare, 26 septembrie 1600, armata polonă se afla, conform aceluiaşi jurnal, „în fața târgului Bacău".

„Dincolo de oraşul (cetatea) târgului lui Roman" înseamnă desigur, în acest caz, undeva la sud de Roman, lângă râul Moldova, iar în fața târgului Bacău, undeva la nord de Bacău, lângă râul Bistrița. De remarcat folosirea sintagmei *oraşul (cetatea) târgului lui Roman* (aici, în limba latină, *oppidum Romanowe tarogi*), care aminteşte bine de acel *Targorod* „Cetatea Târgului", pe care l-am semnalat anterior, ca denumire a Romanului, în hărți străine din 1541 şi 1596 (a se vedea mai sus, cap. I, § 3, nota 14).

2. În preajma ori în timpul trecerii armatei polone prin Roman, din această tabără, amplasată în apropiere, pe malul Moldovei, au putut ajunge în incinta Episcopiei şi în Catedrala Episcopală, eventual, împreună cu detaşamente care cercetau şi controlau împrejurimile (precum cel condus de

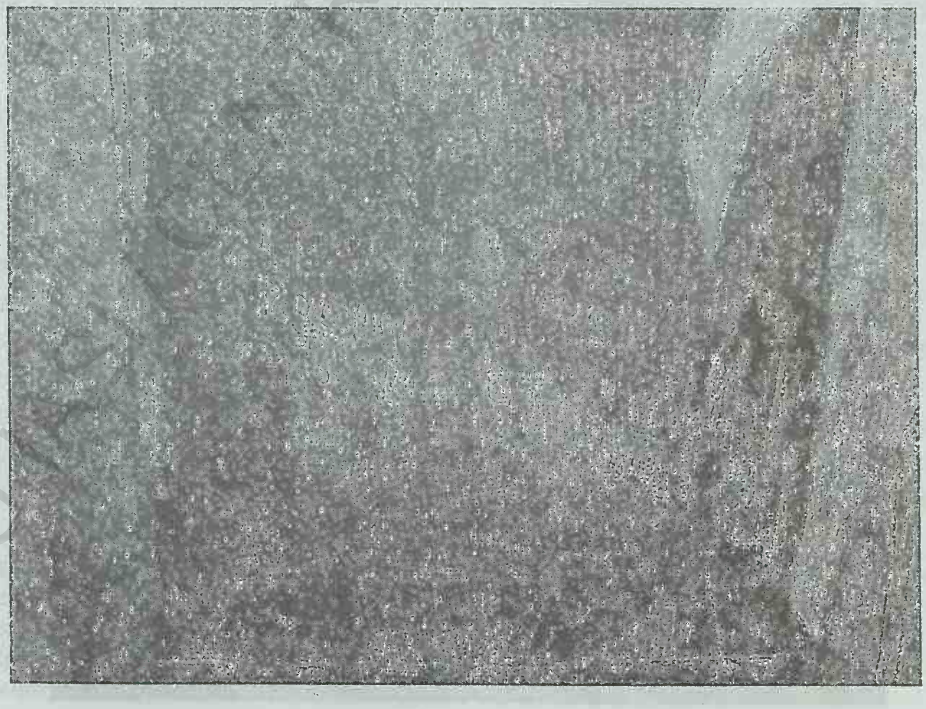

un rotmistru, adică de un ofițer polon, care s-a şi iscălit atunci, pe fresca de pe peretele din spate al pridvorului), doi polonezi, pe numele lor Ochinowski (prenumele nu mai poate fi descifrat) şi Otphinowski Hiereminus.

Aceştia au făcut, pe peretele din stânga al pronaosului, în spațiul frescei consacrate Sfântului Varlaam, o însemnare în limba latină, în care, fără niciun fel de dubiu, se menționează anul 1600 („A[nno] D[omini] 1600") şi numele lui Mihai Viteazul („Mihail Woewoda").

Dar iată textul întregii însemnări (care poate fi verificat şi, eventual, reinterpretat în a doua sa parte, cu ajutorul fotografiei de mai jos), împreună cu interpretarea părții finale şi traducerea pe care le propunem: „Ochinowski ..., Otphinowski Hiereminus. A[nno] D[omini] 1600. Cum Mihail Woewoda fuit in urbibus per celari quos" (În anul Domnului 1600. Când Mihai-Voievod a fost (s-a aflat) în oraşe, pentru a fi ținut ascuns (a înşela pe oricine l-ar fi urmărit)).

Dacă această interpretare poate fi acceptată, iar informația dată de cei doi polonezi, care, cu siguranță, nu erau niște persoane oarecare*, este corectă, ar putea rezulta de aici că, dincolo de ignoranță ori de interese, a existat un anumit sentiment de solidaritate față de Mihai Viteazul (între timp, învins la Mirăslău) și față de cauza pe care acesta, în mod mai mult sau mai puțin conștient (ca la nivelul anului 1600), o reprezenta.

Cât privește autenticitatea inscripției, aceasta este mai presus de orice îndoială, în condițiile în care, după cum am constatat mai sus, există, pe frescele din pronaos și din pridvor, atâtea alte inscripții polone, dintre care trei chiar din anul 1600 (ale rotmistrului cu nume indescifrabil, ale lui Kasper Ljohomsky și Johannes Bojarski), datorate, probabil, toate, unor participanți la campania din acel an împotriva lui Mihai Viteazul.

b. Un fragment de cronică slavo-română de la începutul deceniului al treilea al secolului al XVII-lea, datorat preotului Pătrașcu de la Episcopia Romanului

1. Pe peretele din dreapta al pridvorului, începând de pe fresca dedicată Sfântului Ermil și continuând pe fresca alăturată, al cărei titlu nu s-a păstrat, se află, după cum am văzut, inscripția din 26 aprilie 1764 a lui „Toader Tichie, vătav la Școala Romanului".

Mai jos, începe o altă inscripție, de această dată în limba slavonă, care, la rândul ei, continuă pe fresca următoare (tot fără titlu). Inscripția este cu vreo sută patruzeci de ani mai veche decât cealaltă și cu mult mai lungă (are nu mai puțin de douăsprezece rânduri, scrise îngrijit, cu chirilice cursive, mărunte). Și vechimea, și întinderea textului, dar mai cu seamă conținutul reclamă prezentarea și interpretarea acestei inscripții într-un subcapitol separat.

În ansamblu, ea reprezintă un mic fragment de cronică a Moldovei, dintre anii 1620 și 1622, din care aflăm, între altele, despre revolta domnitorului Gaspar Grațiani împotriva turcilor (în 1620), despre venirea, în același an, a noului domn, Alexandru Iliaș, când, ca un fel de pedeapsă parcă (fiind vorba de fiul lui Iliaș Rareș, cel trecut cândva la mahomedanism și, din această cauză, șters de episcopul Macarie de pe pisania bisericii), s-a prăbușit, după un cutremur, turla bisericii, în sfârșit, despre o expediție turcească din anul 1620, când oastea otomană a venit cu mari provizii, cu mai mulți beglerbei (= guvernatori de provincii), cu domnul Munteniei și luându-l și pe cel al Moldovei, abia a ajuns, în iarnă, să-și facă tabără la Prut, pentru ca apoi să atace cetatea Hotinului și să învingă pe poloni.

2. Dar iată, în continuare, traducerea românească a textului slavon al însemnării, atât cât a putut fi descifrat, iar mai jos, imaginile fotografice, pentru a se putea verifica, îmbunătăți și eventual, întregi această traducere.

„În anul 1620 s-a răsculat Gașpar-Voievod împotriva turcilor, i-a curățat (nimicit) pe toți turcii din târgul Iași și a fugit din [sic!] Țara Ungurească.

A scris popa Pătrașco.

În anul 1620 a venit în țară, de la Țarigrad, Alexandru-Voievod și a fost cutremur și a distrus zidul turlei de la episcopie, [în] luna octombrie 29, în zilele episcopului Athanasie.

În anul 1622 a venit [oaste] de la Țarigrad, cu provizii mari și cu domnitorul Țării Muntenești și cu domnitorul Țării Moldovenești și cu mulți beglerbei. Și în iarnă abia au ajuns la Prut cu această tabără ... [deteriorat] Hotinului și au ucis pe toți voievozii din Țara Leșască".

---

* Un Jarosz Otwinowski, participant la campania respectivă, iar mai târziu, secretar regal, a scris chiar un poem despre bătălia de la Argeș, apărut la Cracovia, în 1601, sub titlul *Izbânda primejdioasă, dar fericită a oștirii Maiestății Sale regelui, condusă de starostele Cameniței, în Muntenia; descriere adevărată* (Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, p. 292); tot un Otwinowski este menționat, ca trimis polon în Moldova, într-un document din 16 octombrie 1611 (Corfus, *Documente polone*, p. 59, 63).

Gaspar Grațiani a domnit în Moldova, între 1619 şi 1620, Alexandru Iliaş l-a urmat, între 1620 şi 1621, iar episcopul Athanasie a păstorit la Roman între 1616 şi 1629.

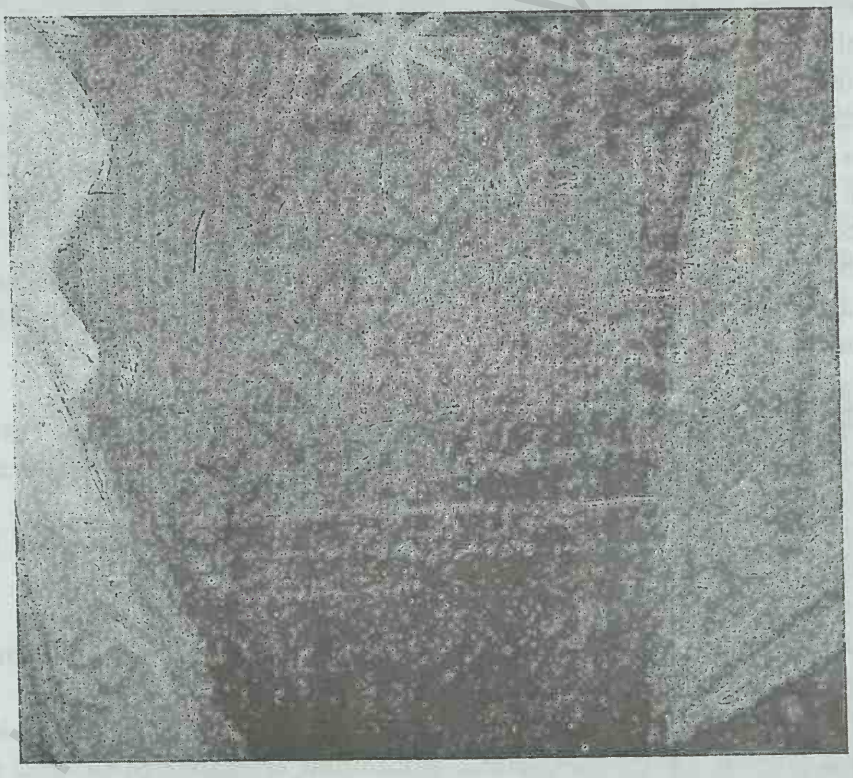

Dintr-o informație ca aceea despre prăbuşirea turlei bisericii de la Episcopia Romanului, la cutremurul din 29 octombrie 1620, inexistentă în *Letopisețul* lui Miron Costin, se poate deduce că autorul inscripției, care semnează după prima frază, dar căruia i se datorează, cu certitudine, întregul text, era un om al locului, care a avut răgazul să-l transcrie pe îndelete, pe cele două fresce din pridvor (după întindere, conținut şi felul cum se prezintă, pare mai greu de crezut să-l fi elaborat pe loc, pe măsură ce-l scria acolo).

Din legătura pe care, desigur, nu fără o anumită intenție, o face între venirea la domnie a trimisului de către turci Alexandru Iliaș (fiul „celebrului" Iliaș cel turcit, persecutorul episcopului Macarie), după antiotomanul Gaspar Grațiani și cutremurul care a dărâmat turla bisericii, nu ni se pare hazardat a presupune că părintele Pătrașcu era un descendent, direct sau indirect, al școlii istoriografice care l-a avut ca mentor și îndrumător pe primul cronicar român cunoscut după numele său, episcopul de Roman, Macarie al II-lea.

3. INSCRIPȚII DIN MUZEUL EPISCOPIEI

1. Dintre amplele lucrări de consolidare, restaurare, cercetare desfășurate în ultimul sfert de secol la Episcopia Romanului, nu pot fi omise acelea care au condus la amenajarea Muzeului Episcopiei, precum și la salvarea casei cu specific românesc, construită în anul 1800 de către episcopul Veniamin Costache.

Așa cum se prezintă astăzi, Muzeul Episcopiei, aflat într-o încăpere de la primul nivel al Turnului-clopotniță și continuat în trei încăperi ale unei clădiri alăturate, a fost inaugurat în anul 1997. Stă mărturie textul inscripționat pe placa de marmură fixată în prima sală, al cărui stil, amintind de acela al vechilor pisanii voievodale, arhierești ori nobiliare, corespunde pe deplin atmosferei și spiritualității locului: „Cu vrerea lui Dumnezeu și cu osârdia smeritului episcop Eftimie Luca, în această străveche cetate voievodală mușatină a Romanului plinitu-s-a, la anul 1997, restaurarea colecției de obiecte bisericești, spre pioasă aducere aminte a trecutului zbuciumat al sfintei Episcopii din Țara de Jos a Moldovei, aureolat de cununa vrednicilor ei ierarhi".

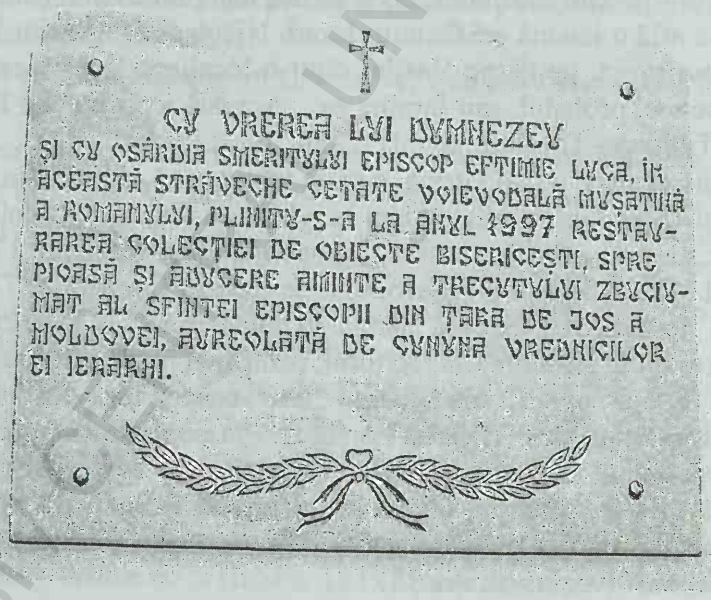

În cele patru săli sunt expuse peste 50 de icoane pe lemn, pictate în secolele XVI–XX, vechi veșminte de preoți și ierarhi (între care, la loc de cinste, celebrul felon atribuit Sfântului Ioan Gură de Aur, menționat în 1653 de Paul de Alep, iar după câteva decenii, și de fostul episcop de Roman și mitropolit al Moldovei, Dosoftei, aflat în exil în Polonia; a se vedea, mai sus, cap. III, 1), vechi broderii și acoperăminte pentru sfintele vase, realizate între secolele XVI și XX, diverse obiecte liturgice, între care potire, discuri, steluțe, cădelnițe, dichere, trichere, cruci de mână și de altar, sculptate în lemn de chiparos și ferecate în argint și în argint aurit, lucrate în secolele XVIII–XX, vechi manuscrise, hărți și tipărituri bisericești datând din secolele XVII–XIX, vechi acte, documente, insigne, brevete, medalii comemorative, portrete, fotografii etc.

Nu ne propunem să descriem aici bogata şi valoroasa colecţie a acestui muzeu, pe care, oricum, numai privirea şi spiritul vizitatorului, ai cărui paşi, trecând pe îndelete prin fiecare dintre sălile sale, vor fi în măsură, cu adevărat, să o descopere, să o admire şi să o înţeleagă.

2. Ne vom opri, după cum am anunţat în titlu, la inscripţii, mai precis la vechile inscripţii existente pe unele dintre exponentele din muzeu, pe care le vom reproduce în ordine cronologică, însoţindu-le de imagini fotografice (în unele dintre acestea inscripţiile respective sunt vizibile şi chiar descifrabile).

În prima sală este expusă, între altele, o preţioasă icoană, de mari dimensiuni (103 × 80 cm), înfăţişând pe Maica Domnului cu Pruncul Iisus, o pictură tempera, pe lemn, a cărei imagistică respectă tradiţia bizantină. În partea de jos are o inscripţie, într-o limbă slavonă cu particularităţi răsăritene, din care înţelegem că donarea acestei icoane, la 15 aprilie 1549, s-a făcut conform dorinţei răposatului pan Dan, mare vistiernic, şi a soţiei sale, cneaghina Sofica. Dacă donaţia a fost destinată Bisericii Episcopiei din Roman, ceea ce inscripţia nu precizează, înseamnă că intenţia donatorilor a fost aceea de a înzestra noua biserică, pe atunci în construcţie (s-a ridicat, după cum ne-o arată şi astăzi pisania de deasupra intrării, între 1542 şi 1550).

Dar iată traducerea textului slavon: „Rugămintea (dorinţa) robului lui Dumnezeu, răposatul pan Dan, mare vistiernic, şi a cneaghinei lui, Sofica. În anul 7057, luna aprilie, 15" (vezi ilustraţia 34).

Există unele neconcordanţe între informaţia pe care ne-o oferă această inscripţie şi aceea oferită de documente, conform cărora Dan, căsătorit cu Teodosia, ar fi fost mare vistiernic între 1545 şi 1550 (cu o scurtă întrerupere, în martie-aprilie 1546), dar şi între 1553 şi 1554, în timpul primei domnii a lui Alexandru Lăpuşneanu (1552–1561), când ar fi revenit din pribegia în Polonia. Ar fi murit după 13 decembrie 1556, dată la care este menţionat sub numele Daniil, fiind înmormântat, probabil, la Mănăstirea Humor, unde făcuse mai multe danii (Stoicescu, *Dicţ.*, p. 301).

În a treia sală se află o icoană a Sfântului Ierarh Nicolae, datând din 1717–1718, când a fost făcută cu cheltuiala unui preot, pe nume Vasile, dintr-o localitate neprecizată, alături de care sunt menţionate şi alte persoane, probabil, din familia sa: „Această ico[a]nă am făcut-o eu, popa Vasili, Ştefanie[a], Marie[a], Tudosca, To[a]der, Sanda. 7226" (vezi ilustraţia 41).

În prima sală este expusă, într-o vitrină, o cârjă arhierească, datând din iunie 1740, din vremea domnitorului Grigore al II-lea Ghica, aflat atunci la a treia sa domnie în Moldova (1739–1741), şi a mitropolitului Nichifor, care s-a aflat în scaunul mitropolitan de la Iaşi între 1729 şi 1750 (cu o scurtă întrerupere înainte de 1740). A aparţinut episcopului de Roman Ghedeon (1734–1743), care a primit dreptul să o poarte prin „testamentul" emis la Hârlău, în noiembrie 1739, de către domnitorul menţionat mai sus şi de către mitropolitul Antonie (înlocuitorul, pentru un timp, al mitropolitului Nichifor), ca o recunoaştere a faptului că Episcopia Romanului era „mai veche şi mai cinstită decât alte episcopii ..., al doilea scaun după mitropolitul ţării" (Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului*, p. 221).

Pe mânerul argintat al acestei „paterii" (= pateriţe) a fost inscripţionat următorul text: „Această paterie am făcut-o eu, smeritul Ghedeon, episcopul Romanului, în dzilile Mări[ei] Sal[e] Ghica-Vo[i]evo[d], purtând cârma păstorie[i] Sf[i]nţia Sa chir Nichifor, mitropolitul Moldovii. Anu[l] 1740, m[ese]ţa iunie" (vezi ilustraţia 38).

3. În sala a doua se află un clopot făcut la Mănăstirea Putna, în 1761–1762, de ierodiaconul Misail, cu cheltuiala fostului spătar Ioan Cantacuzino, pentru biserica sa din Şerbeşti, din ţinutul Neamţului, sat la a cărui şcoală a funcţionat ca învăţător, între 1841 şi 1842, viitorul episcop de Roman, Melchisedec Ştefănescu.

„S-au făcut de Misail [i]erodiacon, în Putna, v leat 7270, cu cheltuiala lui Ioan Cantacuzino, biv vel-spat[ar], şi s-au dat bisăricii sale din Şărbeşti, de la ţânutul Neamţului" (vezi ilustraţia 9).

În a treia sală există o icoană, reprezentând Răstignirea Domnului, pe versoul căreia s-a iscălit, la 19 februarie 1775, fostul preot Ilie de la Ranti ... (?), menţionând-o şi pe Caterina (probabil, soţia sa): „1775 fev[ruarie] 19, proin preotu[l] Ilie ot Ranti ... [şters] i s Caterina".

În sălile a doua şi a treia se află trei icoane, sfinţite la 9 martie, 29 martie şi 23 aprilie 1792, de acelaşi preot, Ştefan ecleziarhul.

Prima, reprezentându-i pe cei 40 de Sfinţi Mucenici, se află în sala a treia şi are următoarea însemnare: „Această sfântă icoană, chipurile Sfinţilor 40 de Mucenici, s-au sfinţit de mine, smeritul între preoţi, erei Stefan [sic!] eclisiarhu[l], la anul 1792, marti[e] 9" (vezi ilustraţia 44).

Următoarea, înfăţişând Intrarea Domnului în Ierusalim, este expusă în a doua sală şi are o însemnare asemănătoare: „Această sfântă icoană, Praznicul Floriilor, s-au sfinţit de mine, smeritul între preoţi, erei Stefan [sic!] eclisiarhul, în luna lui mart[ie], 29, 1792" (vezi ilustraţia 45).

Cea de-a treia, înfăţişându-l pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, se află în sala a treia, a fost sfinţită tot în ziua sărbătorii respective, de acelaşi preot, care însă nu-şi mai menţionează şi calitatea de ecleziarh: „Această icoană, chip Marelui Mucenic Gheorghie, s-au sfinţit de mine, smeritul între preoţi, erei Stefan [sic!]. Let 1792, ap[rilie] 23" (vezi ilustraţia 46).

Un an şi câteva luni mai târziu, la 23 august 1793, o altă icoană, înfăţişând Adormirea Maicii Domnului, expusă în a treia sală a muzeului de la Episcopia Romanului, era sfinţită de preotul Simeon: „S-au sfinţit icoana aceasta de preotul Simeon. 1793, avgust 23 dni" (vezi ilustraţia 48).

4. În prima sală se află, într-una dintre vitrine, cinci obiecte: un dicher, un tricher, o steluţă, un disc şi o cruce cu postament, inscripţionate identic: „Gherasim, episcop Romanului, 1823". Tot de la Gherasim, care a fost episcop de Roman între 1803 şi 1826, a rămas şi o cruce filigranată, inscripţionată la fel, dar în 1824.

De la succesorul său, Meletie, instalat în scaun în iunie 1826, a rămas un potir mic, inscripţionat „Meletie, episcop Romanului, 1826, iulie 1" (datând, prin urmare, chiar de la începutul păstoriei sale la Roman, care a durat până în 1844) şi un alt potir, inscripţionat identic, dar fără dată (ambele se află în prima sală a muzeului).

De la aceşti doi episcopi, Gherasim şi Meletie, s-au păstrat şi două clopote, care se găsesc în Turnul-clopotniţă.

Clopotul datorat episcopului Gherasim reprezintă de fapt refacerea, pentru a doua oară, a unui clopot din vremea lui Ştefan cel Mare: „Acest clopot s-au făcut de Ştefan cel Bătrân, vecinica lui pomenire! Şi s-au în[n]oit de Agaton, episcopul Romanului [1582–1591], în zilele blagocestivului Io Petru Vo[i]evod [Petru Şchiopul, domn al Moldovei între 1574 şi 1577, 1578 şi 1579, 1582 şi 1591], anii de la zidirea lumii 7093, iar de la Hristos, 1585. Acum, iarăşi stricându-se, s-au prefăcut din nou, de preosfinţitul episcopul acestei episcopii, chirio chir Gherasim ..., spre vecinica pomenire a Preosfinţiei Sale şi a tot neamul, în zilele binecredinciosului domn Io Scarlat Alexandru Calimah-Voievod [aici în a treia sa domnie în Moldova, aceea dintre 1812 şi 1819], la anii de la Hristos 1817, iunie 30" (vezi ilustraţia 8).

Clopotul datorat episcopului Meletie a fost turnat în anul 1831: „Acest clopot s-au făcut de Preosfinţitul Meletie, episcopul Romanului ..., în zilele Preosfinţitului mitropolit Moldaviei, chirio chir Veniamin [Costache], la anii de la Hristos 1831" (vezi ilustraţia 10).

Pentru că am menţionat clopotul considerat a fi fost făcut în timpul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt (numit „Ştefan cel Bătrân", adică Ştefan cel de demult), pe care episcopul Gherasim l-a refăcut, pentru a doua oară, în anul 1817, să amintim aici că în Turnul-clopotniţă există două clopote, bine păstrate, unul, donat de acest domnitor, în anul 1487, altul, datând de asemenea din timpul domniei sale, de la o dată neprecizată (donat, probabil, odată cu primul). Inscripţiile lor, în slavonă, sunt cele mai vechi de la Episcopia Romanului. Iată-le, în traducere românească: „Ştefan-Voievod, cu mila lui Dumnezeu domn Ţării Moldovei, fiul lui Bogdan-Voievod, a făcut acest clopot la Mitropolia din Târgul lui Roman, cu hramul Sfintei Vineri, în anul 6895"; „Ioan, Ştefan-Voievod, domn Ţării Moldovei" (vezi ilustraţiile 6–7).

4. INSCRIPȚII DIN CASA-MUZEU VENIAMIN COSTACHE

Pe latura de sud-est a incintei Episcopiei Romanului se află o casă veche, în stil românesc (cu cerdac, cuhne boltită şi beci adânc dedesubt), folosită până nu demult doar ca depozit şi magazie, deşi trecutul, aşa cum poate fi dedus şi din inscripția de la intrare, ar fi îndreptățit-o la o soartă mai bună. A ridicat-o în anul 1800 şi a locuit apoi, timp de câțiva ani, în ea nimeni altul decât Veniamin Costache, episcop de Roman între 1796 şi 1803 (vezi ilustrația 63)

Interiorul acestei case a fost transformat într-un admirabil spațiu muzeistic (vezi ilustrațiile 65–66), în care componentele ecleziastică şi etnografică, ambele bine reprezentate, se îmbină în mod inspirat, sub acoperişul unei construcții care, nu numai că are o vechime de peste două secole (ceea ce, pentru noi, înseamnă mult), nu numai că a fost reşedința unui ierarh ilustru al Bisericii Ortodoxe Române, ale cărui gusturi, sentimente, idei şi concepții, într-un fel sau altul, ni le relevă, dar reprezintă, înainte de toate, o adevărată casă românească, semnificativă, deopotrivă, pentru timpul şi pentru locul construirii ei.

În stânga intrării, pe o placă de piatră încastrată în zidul exterior al casei, au fost inscripționate următoarele versuri, informative, dar şi instructive în acelaşi timp, compuse, desigur, de însuşi Veniamin Costache:

„Viața cea omenească
Având scurtare firească,
Este dator orişicine,
Fiindu-i cu înlesnire,
Nemuritor să se facă
Într-acest veac ce-a să treacă.
Ideea dar şi pe mine
Îndemnându-mă în lume,
Adică prin cunoştință
Să jertfesc a me[a] putință,
Mărturii aduc, văzute,
Aceste ziduri gătite,
Iulie, în treizeci de zile,
Cum că, prin osârduire,
Nu m-am cruțat. Şi-s făcute
În leat o mie opt sute" (vezi ilustrația 64).

În prima încăpere se află, între alte exponate, o lespede funerară, din piatră, având în mijloc un ornament floral (pomul vieții), încadrat în partea de sus de inițialele I[su]s H[risto]s, sub care au fost scrise alte patru inițiale, dispuse câte două în fiecare parte, iar dedesubt, data de 10 decembrie 1651 („V leat 7160, dec. 10 dni"). Pe margini este inscripția propriu-zisă, în slavonă, care înconjoară, ca un fel de chenar ornamental, partea din mijloc. Din păcate, ca urmare a uzurii avansate a marginilor lespezii, nu se mai poate citi decât începutul, care este identic cu acelea ale inscripțiilor de pe lespezile de mormânt din 5 ianuarie 1633 şi din 1635, descoperite cândva de episcopul Melchisedec şi publicate în *Notițe istorice şi arheologice adunate de pe la 48 mănăstiri şi biserici antice din Moldova* (Bucureşti, 1885, p. 142, 143). Ca şi acolo, textul inscripției începe prin cuvintele (în traducere românească): „Această piatră a făcut-o şi a înfrumusețat-o ..."

Alăturăm, pentru verificare şi eventuale completări, imaginea fotografică a acestei lespezi, care provine de la Biserica Sfântul Gheorghe din Roman, iar acolo, probabil, de la vechiul cimitir

existent cândva în curtea acelei biserici (sau, eventual, de la unul dintre cimitirele care au existat, timp de peste patru secole, în curtea Episcopiei Romanului).

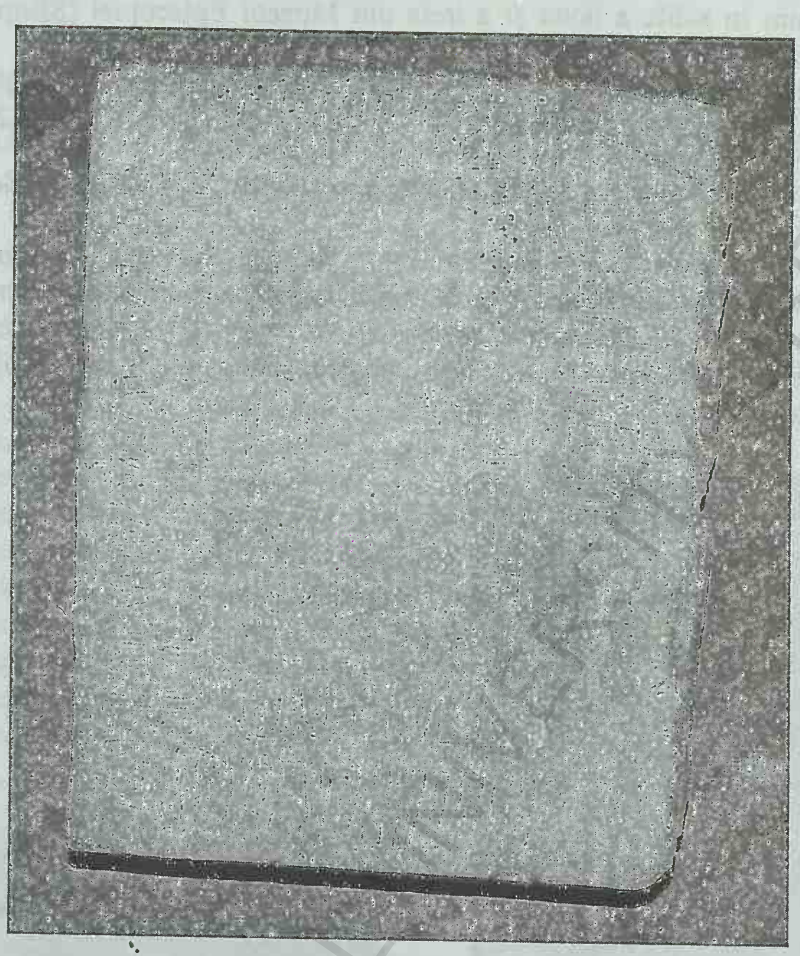

2. În încăperea principală a Casei-muzeu Veniamin Costache vizitatorul poate admira o mare varietate de exponate (vezi ilustrația 66), puse în valoare cu pasiune, sensibilitate şi profesionalism. Ne vom referi aici, în aceeaşi ordine cronologică, la acelea care prezintă inscripții ori însemnări.

Două icoane, provenind de la biserica din satul Crăieşti (com. Bozieni, din actualul jud. Neamț), una, reprezentându-l pe Iisus Hristos Pantocrator (vezi ilustrația 43), alta, înfățişând-o pe Maica Domnului cu Pruncul Iisus, au fost făcute din inițiativa aceloraşi persoane, preotul Vasile, preoteasa Ştefania, Maria, Tudosca, Toader, Sanda, după cum o dovedesc însemnările lor, scrise la aceeaşi dată, 27 aprilie 1719. Deoarece ambele prezintă unele lipsuri, din cauza uzurii, oferim aici o sinteză a lor: „Această sfântă icoană a făcut-o popa Vasile i papadie ego [şi preoteasa lui] Ştefanie[a], Marie[a], Tudosca, Toader, Sanda, v let 7227, m[e]s[e]ța ap[rilie] 27". Să ne amintim că aceloraşi persoane li se datorează şi icoana cu chipul Sfântului Ierarh Nicolae, datând din 1717–1718, pe care am semnalat-o anterior în cea de-a treia sală din Muzeul Episcopiei. Rezultă că şi acea icoană, mai veche cu un an sau doi decât acestea, provine tot de la biserica din satul Crăieşti.

Pe o altă icoană a Sfântului Ierarh Nicolae, provenind din satul Boghicea (com. Bâra, din actualul jud. Neamț), aflăm însemnarea „Leat 7229, mart[ie] 12" (12 martie 1721).

Pe un fragment de disc se află inscripționate numele episcopului de Roman, Ioanichie, şi data de 4 aprilie 1757: „Ioanichie, episcop Romanski ... leat 7265, ap[rilie] 4" (Ioanichie a păstorit la Roman între 1747 şi 1769).

Despre o icoană a Sfintei Cuvioase Parascheva, aflăm că a fost sfințită la 18 august 1792, de preotul Ştefan: „Această sfântă icoană, chip Cuvioasii Paraschevii, s-au sfințit de mine, smeritul între preoț[i], erei Stefan [sic!], în luna avgust 18, în let 1792" (vezi ilustrația 47). Este, conform

tuturor datelor (inclusiv maniera de a-şi scrie numele cu *S* la iniţială în loc de *Ş*), una şi aceeaşi persoană cu aceea care, la 9 martie, 29 martie şi 23 aprilie, în acelaşi an, 1792, sfinţea trei dintre icoanele expuse acum în sălile a doua şi a treia din Muzeul Episcopiei (Sfinţii 40 de Mucenici, Intrarea Domnului în Ierusalim şi Sfântul mare Mucenic Gheorghe).

O altă icoană a Sfântului Ierarh Nicolae, expusă acum în Casa-muzeu Veniamin Costache, aparţinea, în august 1795, preotului Savin: „1795, av[gust] 11, a popii lu[i] Savin. 20 av[gust]" (sic!).

3. Despre un epitaf provenit de la Climeşti (com. Făurei, din actualul judeţ Neamţ) aflăm că datează din anul 1796 (vezi ilustraţia 55).

Inscripţia de pe două cărămizi, descoperite în morminte din incinta episcopiei, identificate în urma săpăturilor arheologice din ultimii ani, indică faptul că unul dintre morminte era al monahiei Elisaveta, mama episcopului Gherasim, decedată la 22 mai 1808 („Elisaveta monahiia, care au răposat în anul 1808, mai 22, maica episcopului chir Gherasim"), iar celălalt, al Anei, sora episcopului Meletie, decedată în august 1836.

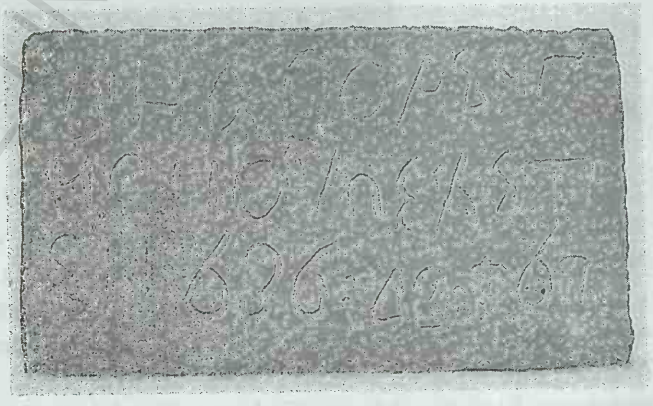

De pe un alt epitaf aflăm că a fost făcut, cu toată cheltuiala şi osârdia, de o jupâneasă pe nume Safta, care l-a donat, în februarie 1809, bisericii din satul Cucova (probabil, din com. Strunga, aflată acum în jud. Iaşi, iar atunci în ţinutul Romanului): „Acest sfânt şi dumneză[i]esc ... [şters], făcut cu toată cheltuiala şi osârdia ... [şters] Safta, la bisărica ot Cucova, hramul Adormirea Precistii, pentru vecinica pomenire. 1809, fevruarie ..." (vezi ilustraţia 56).

Un alt epitaf, provenit din satul Cârlig (com. Dulceşti, acum în jud. Neamţ, atunci în ţinutul Roman), are inscripţionată data „1822, mart[ie] 6" (vezi ilustraţia 57).

De la episcopul Gherasim provin un disc şi o cruce cu picior, inscripţionate identic: „Gherasim, episcop Romanului, 1823" (pe lângă cele şase obiecte, cinci din 1823, unul din 1824, aflate, după cum am văzut, în Muzeul Episcopiei).

Două ripide poartă inscripţia: „Pomeneşte, Doamne, pe robul tău, Meletie, episcop Romanului. 1828, sept[embrie]"; aceeaşi inscripţie, dar fără dată, o aflăm pe o cruce cu picior (să ne amintim că în Muzeul Episcopiei am semnalat anterior un potir mic, purtând data 1 iulie 1826 şi un alt potir, fără dată, ambele având inscripţionat numele aceluiaşi episcop).

IV. LUCRĂRILE DE RESTAURARE ŞI SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN ULTIMELE DECENII DE LA EPISCOPIA ROMANULUI

1. Pentru călătorul avizat care, plecând din Bucureşti către nord, străbate cu trenul sau cu automobilul principala cale de legătură cu lumea Moldovei de altădată (astăzi, cale ferată şi şosea internaţionale), apariţia în zare, pe partea dreaptă, a unei aşezări urbane sugerând şi un posibil, cândva, statut de fortăreaţă, nu numai de târg sau de oraş, reprezintă, după mai mult de 300 de kilometri de drum, o noutate absolută.

Asupra trecutului de fortăreaţă, mai precis de dublă fortăreaţă al acestei aşezări numite Roman, mai „vorbesc" astăzi, la faţa locului, în mod direct sau indirect, colina pe care s-a aflat cândva prima cetate, din lemn şi pământ, a lui Roman-Voievod, din ultimul deceniu al secolului al XIV-lea, râul Moldova, ce încă o mai protejează din aproape trei părţi, iar mai departe, dincolo de Siret, câteva resturi de ziduri, din blocuri de piatră, ale celei de-a doua cetăţi, a lui Ştefan cel Mare, din deceniul al şaptelea al secolului al XV-lea (cetate pe care reconstituirile ne-o prezintă ca fiind asemănătoare celei de la Soroca, dar depăşind-o ca proporţii).

Asupra trecutului de aşezare urbană, aşa cum poate fi dedus acesta din imaginea oraşului văzut de departe, „vorbesc", înainte de toate, lăcaşurile de cult, ale căror turnuri, turle ori cupole, se remarcă prin număr şi varietate. Între acestea, Turnul-clopotniţă al Episcopiei, cel mai înalt dintre toate, reprezintă, privind dinspre sud, primul reper vizibil al Romanului, un oraş al cărui timp îl măsoară, de aproape un secol şi jumătate, prin vechiul său orologiu german, orientat către cele patru puncte cardinale.

Pe măsură ce călătorul se apropie şi, mai ales, după ce, cunoscând oraşul pe îndelete, păşeşte pe sub arcul de boltă al acestui turn (început în secolul al XVIII-lea, în timpul episcopului Leon Gheuca (1769–1786) şi adus la forma care poate fi admirată astăzi, în anii 1881–1882, în timpul episcopului Melchisedec Ştefănescu) (vezi ilustraţia 16), nu poate să nu remarce faptul că această construcţie înseamnă nu doar un reper al aşezării, ci şi o poartă de trecere către o realitate în multe privinţe diferită faţă de aceea percepută anterior.

2. În urma lucrărilor de restaurare din ultimul timp, Catedrala Episcopală, construită între anii 1542 şi 1550 (vezi ilustraţia 15), şi-a redobândit unul dintre elementele importante ale arhitecturii originare, prin înlocuirea acoperişului turlei, de influenţă orientală (rusească), realizat după cutremurul din 1802, cu un altul, conform cu acelea ale vechilor biserici moldoveneşti din secolele XV–XVI (găsindu-se, în acelaşi timp, soluţia ingenioasă de a se utiliza vechiul acoperiş drept cupolă a Agheasmatarului (vezi vezi ilustraţia 17) construit în incintă).

Cu această ocazie, s-au efectuat lucrări capitale de consolidare a catedralei, de refacere a acoperişului şi de înlocuire a învelitorii din tablă zincată cu învelitoare din cupru (operaţiune continuată şi la Turnul-clopotniţă şi la Casa-muzeu Veniamin Costache).

În interiorul catedralei s-au realizat, pentru prima oară, lucrări sistematice şi cu adevărat profesioniste de consolidare şi restaurare a frescelor, la sfârşitul cărora a putut fi salvată şi pusă în valoare una dintre cele mai valoroase opere ale picturii murale moldoveneşti, datând, în pridvor şi în pronaos, din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, adică din plină perioadă de glorie a acestei arte, care a produs şi produce o atât de puternică impresie specialiştilor şi publicului avizat, din ţară şi din străinătate.

Datorită acestor lucrări, a putut apărea, în anul 1990, din inițiativa şi sub îndrumarea preasfințitului episcop Eftimie, prima monografie dedicată picturii murale a Catedralei Episcopale de la Roman, datorată Marinei Sabados (cu text bilingv, româno-englez, şi cu numeroase reproduceri color şi alb-negru).

Şi tot datorită acestor lucrări, în anul 1983, atunci când vechile strane ale bisericii au fost înlăturate (fiind apoi înlocuite cu altele noi, din stejar, lucrate artistic, amplasate la oarecare distanță de ziduri, deci de frescă), am avut şansa de a descoperi multe dintre inscripțiile prezentate în capitolul anterior, între care şi inscripția polonă, din 1600, despre Mihai Viteazul, sau micul fragment de cronică slavo-română, dintre 1620 şi 1622, al preotului Pătraşcu, în felul său, un urmaş al episcopului-cronicar Macarie al II-lea, al Romanului.

Săpăturile arheologice, efectuate între anii 2002 şi 2004, au permis, înainte de toate, identificarea zidurilor de temelie ale vechii biserici ctitorite de Roman-Voievod şi Alexandru cel Bun, făcând posibilă astfel, pentru prima oară, pe bază de probe concrete, reconstituirea formei şi a proporțiilor construcției respective şi, decurgând de aici, o mai bună înțelegere a importanței acelei biserici, ulterior devenită catedrală episcopală şi mitropolitană, ca şi a motivului pentru care Ştefan cel Mare nu a simțit nevoia ridicării unei noi ctitorii în această incintă.

În urma acestor săpături, au fost identificate un număr de morminte, mai vechi sau mai noi, aparținând unor cimitire care au existat succesiv aici, de o parte şi de alta a bisericii, între secolele XIV şi XIX (prima jumătate).

Importante lucrări de consolidare s-au efectuat la Turnul-clopotniță de la intrarea în incintă, construcție care, prin configurație şi înălțime, a avut în mod deosebit de suferit după cutremurele din 1977, 1986, 1990.

Ample lucrări de restaurare au avut loc la casa episcopului Veniamin Costache, construită în anul 1800, în care, după cum am mai spus, viitorul mitropolit al Moldovei a locuit până în anul 1803. Această veche şi valoroasă construcție cu specific românesc a fost, de fapt, salvată de la degradare totală (devenise o simplă magazie, murdară şi plină de igrasie), recăpătându-şi aspectul inițial atât în privința interiorului, cât şi a exteriorului, şi adăpostind acum o prețioasă şi profesionist prezentată colecție de vechi icoane, vase, broderii, veşminte şi alte obiecte de cult, fotografii, documente, exponate cu caracter etnografic etc.

3. Lucrările de restaurare, consolidare, precum şi săpăturile arheologice, efectuate, în ansamblul lor, în decursul unei perioade de circa 25 de ani, cu participarea unor reputați specialişti în aceste domenii (printre care regretatul prof. ing. Alexandru Cişmigiu şi conf. dr. Mircea Crişan, constructori şi restauratori; Viorel Grimalschi Labin Casian şi Dan Mohanu, pictori restauratori; dr. Vasile Ursachi, arheolog), au fost atât de extinse şi de variate, încât ar fi practic imposibil pentru noi, fără specializare în aceste domenii, să oferim o imagine cuprinzătoare, prezentându-le în ordinea corectă, cu terminologia adecvată, cu rezultatele obținute, dar şi cu unele estimări şi recomandări pentru viitor.

Tocmai de aceea am considerat ca fiind cel mai nimerit să reproducem, în încheierea acestui capitol, două contribuții conținând date şi informații directe referitoare la lucrările respective: *Complexul Episcopal Roman în pragul secolului XXI*, semnată de preasfințitul episcop Eftimie Luca şi de prof. ing. Alexandru Cişmigiu; *Cercetările arheologice de la Episcopia Romanului*, semnată de dr. Vasile Ursachi.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

V. ANEXE

1. COMPLEXUL EPISCOPAL ROMAN ÎN PRAGUL SECOLULUI XXI

Prezentul punct de vedere se referă la trei obiective, şi anume:

- Catedrala Episcopală;
- Palatul Episcopal;
- Turnul de la accesul în incinta Episcopiei;

La solicitarea Prea Sfinţitului episcop Eftimie Luca, subsemnatul am luat parte la intervenţiile de consolidare ale celor trei obiective, pe o perioadă care a acoperit aproximativ 20 ani (1980–2000).

În această activitate strict inginerească, am avut drept colaborator pe dl ing. Crişan Mircea, actualmente doctor în domeniu.

Intervenţiile nu au avut o continuitate propriu-zisă în timp; ele au depins de posibilităţile şi solicitările Episcopiei la un moment dat. Menţionez totuşi că o anumită continuitate, cu decizii mai puţin controlate, a existat prin Serviciul Tehnic al Episcopiei, respectiv prin d-nii Baratcaru, Ovidiu şi Eugen.

Între desfiinţarea Direcţiei Monumentelor Istorice, în 1977, şi reînfiinţarea acesteia, în 1990, a dat Dumnezeu o succesiunea de trei cutremure (1977–1986–1990), demne de reţinut în zbuciumata istorie multiseculară a Episcopiei, cutremure care au adus multe monumente în pragul fenomenului de precolaps sau colaps.

Insist aici, în deplină cunoştinţă de cauză, că este meritul fundamental al preasfinţitului episcop Eftimie Luca, care, având în spate suportul credincioşilor ortodocşi şi credinţa în Dumnezeu, a scos din pericol nenumărate monumente istorice ale Episcopiei Romanului şi Huşilor, cu preţul unor eforturi greu de imaginat.

Este drept că forul care răspundea de soarta monumentelor în perioada respectivă a dat avizele necesare intervenţiilor, dar nu şi mijloacele materiale, strict necesare situaţiilor de urgenţă.

Relativ la Catedrala Episcopală

Restaurarea paramentului pictat – de valoare inestimabilă – a început şi s-a desfăşurat în partea terminală a catedralei, înainte de a se fi procedat la consolidarea acesteia, cum era normal.

Primul contact cu probleme pe care le implica consolidarea a avut loc la solicitarea d-lui Nicolae Diaconu, în momentul în care pictorii restauratori, conduşi de maeştrii în domeniu, Casian şi Grimalschi, şi-au dat seama că volume mari de zidărie, specific tronconice, erau pe punctul să se desprindă şi să cadă.

Acest tip de avarie este specific arcelor (triumfal şi opus triumfalului), precum şi timpanelor transversale.

De asemenea, elementele de legătură, respectiv cupole, semicupole, pandantivi, prezentau un ansamblu de crăpături caracteristice. Un arculeţ decorativ de pe paramentul de sud avea reazemul (naşterea) deplasat cu ~ 20 cm, pe verticală. Una din componentele arcului în trepte prezenta o dizlocare de 3–4 cm, acoperită cu funingine.

Intervenţia, cu caracter de maximă urgenţă, a fost asigurată de subsemnatul, cu ajutorul meşterului Ropotă. Mijloacele tehnice erau minimale şi totuşi, într-un termen relativ scurt, operaţia de restaurare a picturii a putut continua.

Această operaţie preliminară nu a rezolvat problemele legate de spaţialitatea mecanismului de avariere.

La insistenţele subsemnatului, a fost definită o a doua etapă de consolidare, respectiv de introducere a unei macrostructuri de pod (centură periferică lată, legături transversale, cu rol de grinzi-tirant, centuri inelare, la baza cupolelor etc.).

Cum podul nu era complet accesibil, această operaţie a fost urmărită în timp de dl ing. Crişan Mircea şi materializată tot de meşterul Ropotă.

Ultima etapă de intervenţie, pe care o putem defini „Batir – Solontai", a condus la încheierea procesului de consolidare la nivelul anului 2000.

BCU "CAROL I" UNIVERSITY LIBRARY

A existat şi un proiect elaborat de firma ing. Mircea Crişan, dar operaţiile propriu-zise au rezultat din constatările de la faţa locului. Rezumativ, aceste intervenţii s-au referit la:

– consolidarea turlei şi a cupolei pantocratului;

– înlocuirea şarpantei turlei cu o turlă ştefaniană zveltă, specifică zonei şi epocii;

– definitivarea consolidărilor din pod, devenite accesibile;

– injectarea în masa zidăriei cu ciment neutru (soluţie Solontai);

– introducerea în galeriile tiranţilor originari, din lemn pulverizat, a unor tiranţi metalici, ancoraţi la capete şi injectaţi cu mortar-beton (soluţie Batir).

Menţionez că în proiectul d-lui Mircea Crişan erau prevăzuţi tiranţi foraţi, în baza unei tehnologii italiene. Soluţia nu a putut fi aplicată din motive de timp, cost şi conexiuni externe. De asemenea, tehnologia tiranţilor foraţi, pusă la punct de dl ing. Constantin Pavelescu, nu a putut fi aplicată, din motive de cost şi posibilităţi tehnice locale.

Consider că soluţia adoptată în final rezolvă satisfăcător problema transversală, în condiţii acceptabile de cost şi într-un termen de execuţie rezonabil. Direcţia transversală, de fapt direcţia sensibilă a catedralei, aşa cum a demonstrat-o mecanismul de avariere, este ajutată, în plus, de pachetul de contraforţi. Direcţia longitudinală este acoperită de pereţii faţadelor nord – sud, rigidizaţi de bateriile de contraforţi.

Sensibilitatea congenitală a catedralei rezidă însă în casanţa zidăriei de piatră, cu mortare slabe la acţiunile alternante impulsive, specifice cutremurelor.

De asemenea, compoziţia, în detaliu, a masivelor de zidărie, cu tiranţi de lemn, pulverizaţi pe direcţii necunoscute şi umpluturi din aglomerate slabe, constituie o sensibilitate suplimentară, atenuată însă substanţial prin injectările cu ciment neutru.

În pragul secolului XXI

Catedrala Episcopală Roman, consolidată şi restaurată la nivelul tehnologic al sfârşitului de secol XX, este scoasă din pericol pentru cutremurele secolului XXI.

Este posibil ca, în cazul unui cutremur foarte puternic, să apară avarii moderate în verigile care au rămas inaccesibile sau necunoscute; ele vor putea fi însă tratate cu tehnologia şi posibilităţile disponibile la un moment dat.

Esenţial este faptul că echipa pluridisciplinară, arhitecţi – structurişti – pictori, fericit aleasă, în final, de preasfinţitul episcop Eftimie Luca, transmite viitorimii un monument istoric de valoare inestimabilă, consolidat şi restaurat cu multă dăruire, la nivelul reperului fundamental care este anul 2000.

Dacă, totuşi, aşa cum am menţionat, vor apărea unele degradări moderate, la un cutremur puternic, cu compoziţie necunoscută, acestea vor trebui atribuite – aşa cum spun bătrânii – „riscului, care este peste tot şi în toate, chiar şi în cosmos, fiindcă există probabilitatea ciocnirii astrelor" (Henry Lossier).

Relativ la turnul de acces în incinta Episcopiei

Turnul a fost consolidat, din interior, cu cămăşi speciale de mortar – beton armat (MBA)şi mortar – fin armat (MFA), pe baza unor reţete şi tehnologii elaborate şi testate de subsemnatul.

Rigidizarea de ansamblu se obţine şi cu diafragme de beton armat, la diferite nivele.

Relativ la Palatul Episcopal

Intervenţia s-a limitat la introducerea unei macrostructuri de pod, cu centuri periferice dezvoltate pe orizontală şi verticală şi a unui ansamblu de bitriangulaţi, din beton armat.

Ambele intervenţii, la turnul de acces şi la macrostructura podului Palatului Episcopal, continuate cu elemente verticale lamelare, înglobate în zidărie, au fost executate pe baza planurilor elaborate de subsemnatul şi urmărite de d-nii Ovidiu şi Eugen.

NOTĂ: Actualul Serviciu Tehnic al Episcopiei va păstra toate dispoziţiile date de subsemnatul, precum şi procesele verbale de lucrări efectiv executate; dacă aceste procese verbale nu există, vor trebui întocmite.

În general, întreaga arhivă a celor trei obiective va trebui pusă la punct în spiritul legislaţiei în vigoare.

Preasfinţitul Eftimie Luca

Prof. ing. Alexandru Cişmigiu

2. CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA EPISCOPIA ROMANULUI

Dr. Vasile Ursachi

Pornind de la o regretabilă lipsă de informații privitoare la începuturile activității bisericești la Roman, mai precis a lipsei datelor referitoare la primele edificii religioase existente aici, salutăm inițiativa apelării la serviciile cercetărilor arheologice, care sunt singurele ce mai pot aduce noutăți în această privință. În acest sens, remarcăm hotărârea preasfințitului episcop Eftimie Luca, care este primul dintre ierarhii acestei Episcopii ce apelează la arheologie în descifrarea unor necunoscute ale istoriei acestor locuri.

Biserica Episcopală, ctitorie a domnitorului Petru Rareș, a cunoscut, în decursul istoriei sale, mai multe intervenții, impuse fie de acțiunea timpului asupra zidurilor, fie din pricina unor cataclisme naturale, ca de pildă cele câteva cutremure, care au impus efectuarea unor consolidări sau reparații. Niciuna din ele nu a avut ca intenție cunoașterea istoriei locului pe care s-a construit biserica și, mai mult, nu a încercat să răspundă la întrebarea: unde a fost vechea biserică ridicată de Roman I Mușat și Alexandru cel Bun, mai precis, vechea catedrală a Episcopiei Romanului, căreia Marele Ștefan i-a dăruit două clopote ce se mai păstrează și astăzi în turnul de la intrare?

Așadar, este firesc să ne punem întrebarea unde a fost clădită această biserică, ale cărei urme trebuie să existe în acest spațiu, bine delimitat, al Episcopiei, mai ales că era, sigur, construită din piatră și cărămidă, așa cum erau bisericile importante ale epocii, pictată, deoarece Alexandru cel Bun, după cum ne dovedește o „carte" domnească din perioada anilor 1414–1419, a plătit doi zugravi, Nichita și Dobre, care să o picteze, aici fiind înmormântată mama sa, Anastasia doamna, soția domnitorului Roman I Mușat, cel care, pentru prima dată în istoria Moldovei, se intitula aici, la Roman, „singur stăpânitor al Moldovei, de la munte până la țărmul mării".

Săpăturile efectuate de noi au avut în vedere un spațiu delimitat de cele două edificii în curs de restaurare – Biserica Episcopală și Casa Veniamin Costachi. Ele au constat în săparea a două secțiuni, perpendiculare pe cele două edificii, cu scopul de a cunoaște nivelurile de construcție și de călcare, ca și sistemul de construcție a temeliilor. Cercetările întreprinse au adus primele date referitoare la istoria locului. Astfel, am putut obține numeroase date care dovedesc existența în acest spațiu a unui cimitir din sec. XIV–XV, din care s-au cercetat peste 25 de morminte, dispuse în șiruri, deci ordonat, la mică adâncime față de nivelul de călcare al epocii respective, situație normală pentru epoca aceea, când nu erau restricții privind adâncimea la care se îngropau morții. Existența acestui cimitir ne indică și faptul că biserica nu era prea departe, știind că în epoca medievală cimitirele erau în jurul bisericilor. Totuși, acest lucru nu ne-a dat o informație mai precisă privitoare la zona în care ar trebui să mai sondăm, pentru a da de urmele acestei vechi biserici. Este posibil ca ea să se afle în interiorul catedralei de astăzi, ceea ce ar impune mai multe sondaje în acest spațiu (imposibil de realizat acum, deoarece restaurarea picturii interioare este aproape terminată) sau investigarea spațiului din partea de nord a edificiului, care ne-ar putea aduce noi elemente legate de această enigmă ce va trebui descifrată.

Săpăturile noastre au adus, însă, și alte noutăți, legate de existența unor construcții civile, prezente în acest spațiu în secolele XVII și XVIII, până la actualul edificiu, și el în restaurare, una din cele mai vechi construcții laice din orașul Roman – Casa Veniamin Costachi și beciul realizat sub această casă, odată cu ea, care a dat naștere unei frumoase legende pe care o vehiculează și astăzi mulți romașcani, privitoare la existența unui tunel între Episcopie și Cetatea Nouă a Romanului, de la Gâdinți, ctitorie a domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Datarea, cu precizie, a acestui beci contribuie, dacă mai era nevoie, la spulberarea acestei legende, care, deși este frumoasă și, mai ales, misterioasă, nu este conformă cu realitatea (ca mai toate legendele, de altfel).

Următoarea campanie de cercetări, din anul 2003, era impusă de necesitatea cunoașterii situației temeliei vechii biserici, din secolul al XIV-lea, dar și a întinderii cimitirului medieval, din partea de nord. Același interes l-am avut și în legătură cu eventualele construcții mai vechi, legate de Episcopie, care au dispărut, cu timpul, din această zonă[1].

Un fapt inedit l-a constituit apariția unui zid, în apropierea absidei laterale a catedralei, care ne-a fost semnalat de către maica Mihaela Isachi, muzeograful Episcopiei, în timpul unor lucrări de reparații la sistemul alimentării cu energie electrică a acestui edificiu religios. La o primă constatare, eram convins că am dat de temelia căutată. Evident, era nevoie de o săpătură sistematică, care a fost realizată cu sprijinul d-lui primar Dan Ioan Cărpușor și a P. S. episcop Eftimie Luca.

Săpăturile au constat în două secțiuni și două casete, cu misiunea de a investiga legătura dintre biserica actuală și eventualele construcții anterioare, pentru stabilirea unor raporturi cronologice dintre primul contrafort și absida laterală, legătură sugerată de faptul, amintit mai înainte, că o intervenție la un cablu electric a dus la descoperirea unui

[1] La ultimele două campanii de cercetări – 2003 și 2004 a participat și muzeograful, drd. George Hânceanu, de la Muzeul de Istorie din Roman.

ABREVIERI

BAR	= Biblioteca Academiei Române.
BER	= Biblioteca Episcopiei Romanului.
BRV	= Ioan Bianu, Nerva Hodoş, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche, 1508–1830*, vol. I–IV, Bucureşti, 1903–1944.
Cartojan, *Ist. lit rom. vechi.*	= Nicolae Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, Bucureşti, 1980 (ediția D. Simonescu, D. Zamfirescu).
Călători străini, IV	= *Călători străini despre Ţările Române*, IV. Volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucureşti, 1972.
Corfus, *Documente polone*	= Ilie Corfus, *Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone. Secolul al XVII-lea*, Bucureşti, 1983.
CRVAS	= *Cartea românească veche în bibliotecile documentare ale Arhivelor Statului. Catalog.* Volum întocmit de Elena Dima, Gheorghe Buluță, Simona Ceauşu, Bucureşti, 1985.
CRVBCU Iaşi	= Martin Bodinger, *Cartea românească veche în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din Iaşi. Catalog adnotat* (în seria *Cărți rare şi prețioase*, vol. 3), Iaşi, 1976.
CRVBJ Galați	= Prof. Gh. Hâncu, *Cartea românească veche în Biblioteca „V. A. Urechia"*, Galați, 1965.
CRVBJ P. Neamț	= Mircea Filip, *Cartea românească veche în Biblioteca „G. T. Kirileanu"*, Bacău, 1970.
CRV Suceava	= Olimpia Mitric, *Cartea românească veche în județul Suceava. Catalog*, Suceava, 2005.
DA	= Academia Română, *Dicționarul limbii române*, Bucureşti, 1913–1948.
DRH A	= *Documenta Romaniae Historica, A, Moldova*, Bucureşti, 1969–
Melchisedec, *Notițe istorice*	= *Notițe istorice şi arheologice adunate de pe la 48 mânăstiri şi biserici antice din Moldova de Melchisedec, Episcopul Romanului*, Bucureşti, 1885.
Poenaru, *Contribuții*	= Daniela Poenaru, *Contribuții la bibliografia românească veche*, Târgovişte, 1973.
Porcescu, *Episcopia Romanului*	= Preot Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului.* Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Eftimie, Episcopul Romanului şi Huşilor. Editată de Episcopia Romanului şi Huşilor, 1984.
Sabados, *Catedrala Episcopiei Romanului*	= Marina Ileana Sabados, *Catedrala Episcopiei Romanului (The Diocesan Cathedral of Roman).* Tipărită din inițiativa şi sub îndrumarea Prea Sfințitului Eftimie, Episcopul Romanului şi Huşilor. Editată de Episcopia Romanului şi Huşilor, 1990.
Stoicescu, *Dicț.*	= Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească şi Moldova (sec. XIV–XVII)*, Bucureşti, 1971.

BCU IAŞI / CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHE / LIBRARY

THE OLD ROMANIAN BOOKS AND OTHER TESTIMONIES OF THE PAST, LOCATED IN THE DIOCESAN CATHEDRAL OF ROMAN

ABSTRACT

In all probability the Diocese of Roman was founded between 1408 and 1413. It now approaches its 600th anniversary.

It obviously appears that the time and the place of its foundation were not accidental. The time, as the Principality of Moldavia, which had been set up a half-century before, was on its way to achieve its territorial and institutional structure. The place, as the town is among the oldest and most important within the principality. An official document shows us for the first time that, on 30 March 1392, Prince Roman proclaimed himself sovereign of Moldavia, extended as far as the Carpathians to the Black Sea, in the first fortress of this town.

In the above mentioned document Prince Roman calls this fortress "the fortress belonging to us, Prince Roman". The town has bared different names: first "The Lower Town" (in Romanian "Târgul de Jos") (during some decades); then "Roman's Town" (sometimes still "The Lower Town") during a century – a century and a half; starting from approximately 1600 most frequently "Roman". The town was the capital of a district of Moldavia and, after 1859, of Romania, until the administrative and territorial reform of 1967 and after the 1989 Revolution.

In a town like Roman, at the end of the XIVth and at the beginning of the XVth century, founding a diocese between 1408–1413 appears to be normal. The documents which were written during the following decades indicate that the diocese became probably a metropolitan see too, by using temporarily (sometimes correct, other times because of the tradition or because of a terminological confusion) the name of "metropolitan see".

Historical circumstances permitted to obtain and maintain a privileged position in comparison with other cathedral towns of Moldavia. This time we take into consideration the fact that these circumstances were long-lasting. In the *Introduction* of our work we have described this matter in detail. We have also mentioned some personalities of the Romanian Church and of the Romanian cultural life who sat in the Roman Cathedral Town.

In the main chapter of our work we have tried to elaborate a catalogue. It is the first catalogue of this kind for the library of a Romanian diocesan cathedral. The catalogue is being kept at this moment at The Library of the Diocese of Roman (in Romanian: BER). The old Romanian books constitute a fund that contains 287 titles in 1 111 copies. The titles come from a period that goes from 1643 to 1830.

Nearly all the printing centers of all three of the Romanian principalities are represented: Iaşi, Rădăuţi, Mănăstirea Neamţ (Moldavia), Bucureşti, Mănăstirea Snagov, Buzău, Târgovişte, Râmnic (Walachia), Blaj, Sibiu, Braşov (Transylvania). Some of the neighbouring capitals, such as Buda, Vienna or St. Petersburg, are represented too.

Most of the titles, 120, come from Walachia (72 from Bucharest, 33 from Râmnic, 5 from Buzău, 3 from Târgovişte); 90 come from Moldavia (60 from Iaşi, 29 from Mănăstirea Neamţ, 1 from Rădăuţi) and 36 from Transylvania (15 from Blaj, 11 from Braşov, 10 from Sibiu).

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

Most of the titles that were printed abroad, 31, come from Buda, whereas only by three come from Vienna and St. Petersburg. The latter old Romanian books (which above all are religious books) came nearly exclusively from Buda and Vienna, not from St. Petersburg, despite the religious or the linguistic similiarities or differences.

Until 1800 some printing centres of Walachia, such as Bucharest or Râmnic, were the main purveyors of the Romanian religious books for the Roman cathedral town, a diocese located in the central area of Moldavia. After 1800 there are more books coming from Moldavia as soon as the printing activity of the Neamț Monastery grows. From the point of view of the amount of the books that were provided, the books coming from Transylvania range second and the books coming from Walachia third.

The fund of the old Romanian books from the Library of the Diocese of Roman comes fourth from the point of view of the amount of its titles, given its total amount of 287 titles in 1 111 copies, as we have already mentioned. It comes third in comparison with the similar funds located in the libraries that already have their catalogues in Moldavia considering the amount of its copies. We mention these similar funds in our catalogue where necessary.

With regard to the number of its titles, the Roman fund comes second after the fund of the University Central Library "Mihai Eminescu" in Iaşi (693 titles), after the funds of the libraries from the district of Suceava (366 titles) and after the fund of the Library "V. A. Urechia" from the district of Galați (316 titles among which there also are books that were written in foreign languages). It comes first in comparison with the fund of the Library "G. T. Kirileanu" from the district of Neamț (174 titles).

With regard to the amount of its copies, the Roman fund comes second after the fund of Suceava (1868 copies) and after the fund from Iaşi (about 1 200 copies), but it comes first after the fund from Galați and after the fund from Piatra Neamț.

If we ever decide in the future to extend our present work to the similar fund of the Monastery of Bogdana and if we achieve the elaboration of a *Catalogue of the Old Romanian Books from the Roman Eparchy*, the fund itself will come second or third in comparison with the funds from Moldavia considering the amount of its titles (about 370) and first considering the amount of its copies (about 2 700).

Apart from the figures, let us not forget the thousands of marginal comments which go with these old books. They offer a lot of additional information to what we already know. Through these notes our ancestors tell us a special story which shows that those ancestors were so different regarding their age, their epoch, their place, their social position, their intellect, their preoccupations, their sorrows or their destiny. The story helps us understand the evolution and the involution that this world suffered since the Turkish domination and the last Tartar invasions epoch till the Soviet epoch.

The old graffiti provide precious information too. Especially the Romanians and the Polish drew graffiti upon the frescoes of the narthex and of the nave of Roman Diocesan Cathedral.

There are three examples of this kind of graffiti:

– the oldest graffiti date from the last three decades of the XVIth century; they corroborate the hypothesis according to which the frescoes of the narthex and of the nave were drawn during the first decade after 1550 (when the building work was finished);

– a graffito from 1600 was written in Latin by two Polish noblemen; the two participated in the campaign that was conducted by Jan Zamoyski against Mihai Viteazul (Michael the Brave); Jan Zamoyski was the chancellor and hetman of Poland; the graffito seems to indicate the fact that Prince Mihai Viteazul was helped by a few Moldavian towns; Mihai Viteazul succeeded for the first time in unifying the three Romanian medieval principalities;

– a graffito that was written in Slavonian at the beginning of the third decade of the XVIIth century by priest Pătraşcu from the Roman Diocesan Cathedral represents, in fact, a short chronicle;

the chronicle mentions a few important facts that occurred between 1620 and 1622: Prince Gaspar Grațiani's revolt against the Turks in 1620; Alexandru Iliaş's arrival from the capital of the Empire in 1620 (Alexandru Iliaş was the new Prince whom the Ottomans imposed); the Turkish campaign against the Polish in 1622 (the Polish helped Gaspar Grațiani); the Turkish campaign was conducted up to Hotin, located in the north of Moldavia, near the Polish frontier; the antiottoman message of its author is implicit: he seems glad of Gaspar Grațiani's revolt, given his mentioning the fact that the Turks were massacred in Iaşi; he seems unhappy about Alexandru Iliaş's arrival in Roman on his way to Iaşi; during Alexandru Iliaş's arrival a powerful earthquake destroys the tower of the cathedral; the author does not forget mentioning the difficulties of the Ottoman's campaign against the Polish in 1622.

Other graffiti were found in the Museum of Roman Cathedral Town and in the Romanian traditional house built in 1800 by bishop Veniamin Costache. It was restored during the last decades. In the same chapter of our work we mention these graffiti. Here is one mention corresponding to each of the two collections: the marginal graffito, carved upon a big and precious Byzantine icon (103 × 80 cm) (the icon represents Virgin Mary with Jesus; according to the graffito, the icon was donated on 15 April 1549 in honor of late Chief Treasurer Dan; Sofica, his wife, fulfilled his testament and her own wish by this donation); a tombstone inscription from 1651 engraved on the occasion of its restoration.

There is also an old cope. The tradition usually considers that the cope belonged to Saint John Chrysostome. Nowadays we think that this cope "is a masterpiece of the golden period of the Moldavian embroidery art (XVIth – XVIIth centuries)" (Sabados, *The Diocesan Cathedral of Roman*, p. 155).

The illustrious metropolitan Dosoftei, former Roman bishop (1659–1671), translated from Greek a universal history printed in Venice 1650 and made a marginal comment on it. Dosoftei's comment shows that the cope had been given to Prince Alexandru cel Bun (Alexander the Good) in Byzantium between 1416 and 1428. The cope was embroided with golden thread. According to the comment, Alexander the Good was given at the same time a Holy Shroud which had previously (1428) belonged to the Metropolitan Church of Suceava. The comment could prove that the ecclesiastic institution of Roman was as important as the ecclesiastic institution of Suceava by the time Alexander the Good (1400–1432) donated the cope (probably between 1416 et 1428) to the Roman Cathedral Town. (Suceava was at that moment the capital of the Moldavian Principality and a metropolitan see).

In the last chapter of our work we have presented the repairs. The excavations in the Diocesan Cathedral of Roman were complex and vast. Two decades were necessary. A few official documents and the famous archaeologist Dr. Ursachi's contribution go with our presentation.

We thank all those who helped us write the present work by their huge efforts aimed at discovering and appreciating the Roman Cathedral Town's spiritual and documentary treasure.

BCU IAȘI / CENTRUL UNIVERSITAR BRĂILA

LE LIVRE ROUMAIN ANCIEN ET D'AUTRES TÉMOIGNAGES DU PASSÉ DE L'ÉVÊCHÉ DE ROMAN

RÉSUMÉ

Fondé, selon toute probabilité, entre 1408 et 1413, l'Évêché de Roman se trouve à la veille de l'anniversaire d'un bel et significatif âge: six siècles d'existence.

Certes, on ne peut pas parler du hasard en ce qui concerne le temps ou l'endroit de la fondation d'une pareille institution. Le temps, parce qu'il s'agit justement de l'étape pendant laquelle la Principauté médiévale de Moldavie, constituée environ un demi-siècle auparavant, était en train d'achever sa structure territoriale et institutionnelle. L'endroit, parce qu'on se trouve dans une des plus anciennes et importantes villes de cette principauté, ayant une première forteresse dans laquelle, le 30 mars 1392, le voïévode Roman proclamait, pour la première fois dans un document officiel, sa qualité de souverain du Pays de Moldavie depuis les Carpates jusqu'à la Mer Noire.

Nommée, dans ce document, «notre forteresse, de Roman Voïévode», auparavant (pendant quelques décennies), «La Basse Ville» (en roumain, «Târgul de Jos»), ensuite, pendant un siècle – un siècle et demi, «La Ville de Roman» (parfois, encore «La Basse Ville») et, à partir d'environ 1600, le plus souvent et d'une manière habituelle «Roman», cette ville a gardé à travers des siècles sa qualité d'ancienne capitale d'un département de Moldavie et ensuite de Roumanie, jusqu'à la reforme administrative-territoriale de 1967, restée, essentiellement, inchangée après la Révolution de 1989.

Dans les circonstances de la fin du XIVe siècle et du commencement du XVe, il semble tout à fait normal de fonder, en 1408–1413, justement dans cette ville, un évêché, dont les documents des décennies suivantes feront parfois mention même comme siège d'un métropolite (d'une manière justifiée, mais aussi en vertu de la tradition ou seulement à cause d'une confusion des termes). Ce sont les mêmes circonstances favorables, cette fois envisagées aussi sous l'aspect de leur persistance à long terme, qui expliquent le statut privilégié que l'Évêché de Roman a gagné et maintenu par rapport à d'autres évêchés moldaves. Dans l'*Introduction* de cet ouvrage nous avons présenté cette question d'une manière détaillée, en parlant aussi de quelques personnalités de l'église et de la culture roumaines qui, à travers des siècles, ont siégé à l'Évêché de Roman.

On a essayé ensuite, dans le principal chapitre de l'ouvrage, de dresser, pour la première fois dans le cas d'une bibliothèque d'un évêché roumain, un catalogue de l'ancien livre roumain conservé aujourd'hui à la Bibliothèque de l'Évêché de Roman (BER), composant un fonds qui compte au total 287 titres, en 1 111 exemplaires, datant d'une période comprise entre 1643 et 1830.

En ce qui concerne l'endroit de l'impression de ces livres, presque tous les centres typographiques actifs à l'époque dans les trois principautés roumaines y sont représentés: Iaşi, Rădăuţi, Mănăstirea Neamţ (Moldavie), Bucureşti, Mănăstirea Snagov, Buzău, Târgovişte, Râmnic (Valachie), Blaj, Sibiu, Braşov (Transylvanie). Quelques capitales voisines, comme Buda, Vienne ou Saint-Pétersbourg, sont elles aussi présentes.

La plupart des titres, 120, proviennent de Valachie (72 de Bucarest, 33 de Râmnic, 5 de Buzău, 3 de Târgovişte); 90 proviennent de Moldavie (60 de Iaşi, 29 de Mănăstirea Neamţ, 1 de Rădăuţi) et 36 de Transylvanie (15 de Blaj, 11 de Braşov, 10 de Sibiu). La grande majorité des titres

BAVARIAN STATE LIBRARY

imprimés hors des principautés roumaines, 31, proviennent de Buda, tandis que seulement trois proviennent de Vienne et de Saint-Pétersbourg. Il est à remarquer, en ce qui concerne cette dernière catégorie, que, malgré les ressemblances ou les différences religieuses ou linguistiques, le livre roumain (et ici il s'agit, *nota bene*, surtout de livres religieux) provenait presqu'en totalité de Buda et de Vienne et non pas de Saint-Pétersbourg.

Si, jusqu'en 1800, des centres typographiques de Valachie, tels Bucarest ou Râmnic, représentaient les principaux fournisseurs des livres religieux roumains pour un évêché situé au centre de la Moldavie, comme celui de Roman, après cette date, au fur et à mesure que l'activité d'impression au Monastère de Neamț augmente, les livres imprimés en Moldavie deviennent majoritaires, suivis par ceux de Transylvanie et, en troisième lieu, par les livres de Valachie.

Comprenant au total, ainsi que nous l'avons déjà mentionné, 287 titres, en 1 111 exemplaires, le fonds de l'ancien livre roumain de la Bibliothèque de l'Évêché de Roman se place, d'après le nombre des titres, sur la quatrième position et selon le nombre des exemplaires, sur la troisième, parmi les fonds similaires conservés dans les bibliothèques de Moldavie ayant déjà des catalogues (auxquels nous avons fait référence dans notre catalogue chaque fois que la situation concrète l'exigeait).

Donc, en ce qui concerne le nombre des titres, le fonds de Roman est devancé par ceux de la Bibliothèque Centrale Universitaire «Mihai Eminescu» de Iaşi (693 titres), des bibliothèques du département de Suceava (366 titres) et de la Bibliothèque «V.A. Urechia», du département de Galaţi (316 titres, mais incluant aussi des livres en d'autres langues). En même temps, il devance le fonds de la Bibliothèque «G. T. Kirileanu», du département Neamț (174 titres).

Quant au nombres d'exemplaires, il est devancé par les fonds de Suceava (1868 exemplaires) et de Iaşi (environ 1 200 exemplaires), mais il devance les fonds de Galaţi et de Piatra Neamț.

Si, par une éventuelle extension de notre travail d'aujourd'hui envers le fonds similaire du Monastère de Bogdana, on arrive à l'avenir à réaliser un *Catalogue de l'ancien livre roumain de l'Éparchie de Roman*, le fonds y compris sera, d'après le nombre des titres (environ 370), le deuxième ou le troisième parmi les fonds de Moldavie, mais le premier, selon le nombre d'exemplaires (environ 2 700).

Ce sont des preuves concrètes, parmi tant d'autres qui attendent d'être mises en valeur, de ce que l'évêché d'une ville, jadis importante, a pu signifier au long des siècles.

Il ne faut, ensuite, oublier, hors des chiffres et des hiérarchies, le tas d'informations offertes par les milliers de notes qui accompagnent les pages de ces anciens livres et par l'intermédiaire desquelles tant des ancêtres, si différents comme âge, époque, endroit, condition, intellect, préoccupations, soucis ou destin, font passer par-devant nous une véritable histoire *sui generis*. Une histoire qui vient ajouter ses détails, parfois importants et significatifs, à ce qu'on savait déjà, mais, surtout, une histoire qui facilite la compréhension des changements évolutifs ou involutifs que ce monde a subis, depuis le temps de la domination turque et des dernières invasions tatares jusqu'à l'époque soviétique.

Des renseignements ou des suggestions précieuses offrent, à leur tour, les anciennes inscriptions (graffiti) tracés, surtout par des Roumains ou des Polonais, sur les fresques du narthex et de la nef de la Cathédrale Épiscopale de Roman.

En voici seulement trois exemples:

– les plus anciens graffiti, datant des trois dernières décennies du XVIe siècle, confirment l'hypothèse selon laquelle les fresques de ces deux parties intérieures de l'église auraient été executées au cours de la première dizaine d'années d'après l'achèvement, en 1550, des travaux de construction;

– un graffito de 1600, écrit en latin par deux nobles polonais, participants à la campagne contre Mihai Viteazul (Michel le Brave), commandée par Jan Zamoyski, chancelier et hetman de

Pologne, semble indiquer que le voïévode qui, pour la première fois, avait reussi à mettre sous l'autorité d'un sceptre unique les trois principautés roumaines médiévales, aurait bénéficié de l'appui et de la solidarité des plusieurs villes moldaves;

– un graffito, écrit en slavon, au commencement de la troisième décennie du XVIIe siècle, par le prêtre Pătraşco de l'Évêché de Roman, représente, en effet, une petite chronique, faisant mention de quelques événements importants passés entre 1620 et 1622 (la révolte, en 1620, du voïévode Gaspar Graţiani, contre les Turcs; l'arrivée, au cours de la même année, de la capitale de l'Empire, d'Alexandru Iliaş, le nouveau voïévode, imposé par les Ottomans; la campagne turque de 1622 contre les Polonais (qui avaient aidé Gaspar Graţiani), menée jusqu'à Hotin, au nord de la Moldavie, près de la frontière polonaise. Le message antiottoman de l'auteur de cette inscription est implicite: il semble content de la révolte de Gaspar Graţiani, en faisant mention du massacre des Turcs de Iaşi et mécontent de l'arrivée à Roman, en route vers Iaşi, d'Alexandru Iliaş, justement pendant laquelle un fort tremblement de terre détruit la tour de la Cathédrale Épiscopale; aussi, il n'oublie pas de mentionner les difficultés de la campagne ottomane de 1622, contre les Polonais.

D'autres inscriptions, dont on a aussi parlé dans le même chapitre de cet ouvrage, ont été identifiées dans la collection exposée au Musée de l'Évêché de Roman, ou dans celle abritée par la maison traditionnelle roumaine construite en 1800 par l'évêque Veniamin Costache (restaurée et aménagée ces dernières décennies). Mentionnons ici seulement une de chaque collection: l'inscription gravée en marge d'une précieuse et grande icône (103 × 80 cm), de tradition byzantine, représentant La Sainte Vierge avec Jésus, qui atteste sa donation, le 15 avril 1549, à la mémoire du grand trésorier (en roumain: *marele vistiernic*) Dan, en respectant sa disposition testamentaire et la volonté de sa femme, Sofica; l'inscription gravée en 1651, sur une pierre tombale, à l'occasion de sa restauration.

Il ne faut, bien sûr, oublier l'ancienne chape, attribuée, par tradition, à Saint Jean Chrysostome, mais, dernièrement, considérée comme «un chef-d'œuvre de l'art de la broderie moldave de sa période de gloire (XVIe–XVIIe s.)» (Sabados, *La Cathédrale Épiscopale de Roman*, p. 155).

La mention que l'illustre métropolite Dosoftei, ancien évêque de Roman entre 1659–1671, fait à ce sujet, en marge de sa traduction du grec d'une histoire universelle imprimée à Venise en 1650, relève le fait, connu à l'époque, que ce vêtement sacerdotal, brodé au fil doré, aurait été apporté (reçu) de Byzance par le voïévode Alexandru cel Bun (Alexandre le Bon), entre 1416 et 1428, avec un Saint-suaire, mentionné comme appartenant à cette dernière date à l'église métropolitaine de Suceava. Cette mention pourrait prouver qu'au moment où le voïévode Alexandru cel Bun (1400–1432) a fait don à Roman le vêtement reçu de Byzance (probablement, toujours entre 1416 et 1428), dans cette ancienne et, à l'époque, importante ville moldave il existait déjà une institution ecclésiastique comparable à celle de la ville de Suceava qui était alors la capitale de la Principauté de Moldavie.

Le dernier chapitre de l'ouvrage est consacré à la présentation, accompagnée par les textes des quelques documents officiels, ainsi que de la contribution du réputé archéologue, dr. Vasile Ursachi, des vastes et complexes opérations de réparation, restauration et recherche (fouilles archéologiques) qui se sont déroulées, pendant les deux dernières décennies, à l'Évêché de Roman.

Car, c'est dans le contexte favorable créé par suite de cet immense et patient travail et avec l'appui et la solidarité inoubliable de ceux qui, une fois arrivés au but de cette longue et difficile route, ont compris que le temps est venu de mettre en valeur le trésor spirituel et documentaire de l'Évêché de Roman, qu'une œuvre comme celle que nous venons de résumer est devenue possible.

INDICE*

A

Adjud (Putna) II, 65a
Adjudu Vechi (Putna) II, 55, 68f, 83c, 84d, 191a, 280a
Agărâci (= Agarici), Lupul (ctitor; Budeşti – Vaslui) II, 149a
Agărâci (= Agarici), Toderaş (ctitor; Budeşti – Vaslui) II, 149a
Aioanei, N. (cântăreţ; Parohia Bozieni – Ruginoasa) II, 201d
Albu, Constantin (cântăreţ; Parohia Bătrâneşti) II, 52j
Alexa (preotul) II, 153e
Alexandru (preot; Biserica Sfântul Gheorghe din Roman) II, 184b
Alexandru cel Bun I, 1; II, 276a; III, 1; IV, 2; V, 2
Alexandru-Vodă cel Bătrân (= Alexandru cel Bun) III, 10
Alexandru (Iliaş)-Voievod III, 2, b, 1; III, 2, b, 2
Alixandru (bacal din Adjud) II, 83c
Anania (ieroschidiaconul), II, 144a
Ananii (protoiereu; Bacău) II, 233a
Anastasia (cneaghina) I, 1
Anastasie (Crimca; episcop de Roman) I, 6
Anderco, Ioan (cleric din Sâmbăta Mare) II, 189
Andonie (preot; Valea Seacă – Putna) II, 79c
Andrei (diacon) II, 76c
Andrei (făclier) II, 121b
Andrei, Gheorghe (enoriaş din Boghicea – Roman) II, 126c
Andrei (pitariul; Târgul Şomuzului) II, 121b
Andrii (preotul din Cârlig) II, 128b
Anghel Banimărunţi (preotul, fiul preotului Toader Banimărunţi) II, 41
Anthidor, Mihai (paracliser; Biserica Popa Pătru) II, 26a
Antim Ivireanul I, 7
Antim (patriarhul Ierusalimului) II, 260
Antohi (căpitanul; ctitor; Budeşti – Vaslui) II, 149a
Antonie (episcop de Roman) II, 46c, 63b; III, 2, 3
Antonie (mitropolitul Moldovei) III, 3, 2
Antonie (părintele din Vorona) II, 224c
Apostol, Co[n]stantin Dumitru (dascăl; Butnăreşti) II, 53i, 176a
Apostol (preot; Bătrâneşti) II, 42j
Apostol, Petrache (din Bârlad – Tutova) II, 42j
Apostu (preot) II, 53g
Apostoleanu, C. I. II, 187h
Apostoleanu, Gh. II, 268j
Aramă, Ion II, 153e
Arariţei, Gh. (plutonier; reg. 69 infanterie) II, 185
Arămeşti (com. Bahna) II, 27m
Ardeleanu, Gh. I. (cântăreţ) II, 77d
Armeanu, Alexandru (perceptor) II, 180b
Arseni, Co[n]stantin II, 240c
Arsenie (căpitan, de la Bucureşti) II, 61f
Asaftii, Neculai II, 42h
Asău (jud. Bacău) II, 20b, 156
Atanasie (protopop) II, 68f
Atanasiu, Gheorghi (băcalul din Botoşani) II, 193b
Athanasie (episcop de Roman) III, 2, b, 2
Athanasiu, Iancu (logofăt) III, 7
Avereşti (Neamţ) II, 146l
Avram, Co[n]standin (dascăl la Luţca) II, 27n, 238d
Avram, Ghiorghii (protopop, iconom din Galaţi) II, 152a
Axenti, Ion II, 153e
Axinti (ciubotar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Azarie (egumenul) I, 6
Azarie (monah de la Mănăstirea Dobrovăţ) II, 68c

* Conţine numele proprii mai importante; trimiterile se fac la capitole, subcapitole şi paragrafe, iar în cazul cărţilor descrise în *Catalog*, la numerele titlurilor.

BCU / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B

Bacău I, 2; II, 1, 14, 15, 30, 46, 46a, 53, 62, 68, 115, 118, 132, 134, 137, 140, 168a, 173, 178, 183, 187, 194, 199, 203, 214, 233a, 234b, 241, 244, 246, 251, 258, 267a, 287
Bacău (județul) II, 6, 18a, 20b, 30, 32a, 38, 45a, 141a
Bacău (ținutul) II, 156, 233a
Bahna (jud. Neamț) II, 1c, 27m, 39d, 52j, 126a, 140k, o, 142, 143d
Baia (jud. Suceava) II, 121b.
Ene Balog (ierei; București) II, 26a
Baloș, Alecu II, 84d
Baloș, Grigorii (ispravnic din Ținutul Dorohoi) II, 11
Baloșăscu(l) (stolnic) II, 252
Balotă, I. (seminarist; Roman) II, 237i
Balș, Co[n]stantin (marele logofăt) II, 100d
Balușoaia, Catinca (proprietara moșiei Trifești) II, 106e
Banu, Constantin (preot) II, 60c
Banu, G. (preot) II, 198h
Barbovschi, Gheorghie (biv vel-serdar) II, 206c, 207d
Barbu, Vasile II, 238b
Barcan, Dimitrie C. (cântăreț; Biserica Sf. Ioan – Bacău) II, 234b
Barcana (jud. Bacău) II, 137a
Basarabia II, 77b, 113a, 121a
Baumeister II, 150
Bazgani (ținutul Soroca) II, 39b
Băcalbașa, Iani II, 5a
Bădăroaia, Safta (Vadu Vechi) II, 223
Băhnișoara (Bahna – Neamț) II, 115c
Băican, Vasile I, 2
Băltag, Vasile (preot din Sirbi = Sârbi, com. Nicorești, jud. Galați) II, 15a
Bălțăteni (acum în jud. Vaslui, com. Băcani) II, 112c
Bălțata (Bacău) II, 233a
Bărbieru, Ermil (preot, econom) II, 24f
Bărcan, Ioan (dascăl; Prăjești) II, 152b
Bărcu (= Goșmani, com. Români, jud. Neamț) II, 24e, 27k, 28o, 53g, 149k, 177c
Băsești (ținutul Fălciu) II, 39b
Bătrânești (Neamț) II, 1c, 42j, 49n, o, 52j, 79d, 84h, 85d, 90, 141b, 184c
Bâcă, Gheorghe (Corod – Galați) II, 94a
Bâra (Neamț) II, 26c, 52f, 112e, 136g, 139e
Bârgăoani (Neamț) II, 237a
Bârgu, Neculai (Spiridonești) II, 141b
Bârjoveni (com. Secuieni, jud. Neamț) II, 49p, 52h, 87a, 136c, 188
Bârlad II, 28j, 42j
Bârzul, Toader (clisiarh) II, 62k
Beci (Vrancea) II, 6
Bejinariu, Co[n]standin II, 122a[1]
Benedict (ieroshimonah) II, 198g
Benedict (monahul) II, 240c
Beram J. (legător de cărți; Roman) II, 28e, 144e
Berbiceni (jud. Bacău) II, 38
Berea, P. (cântăreț) II, 267e
Berescu, A. (preot, econom; Sf. Gheorghe, Roman) II, 281d
Berza, Miron (preot; Tecuci) II, 29a
Berzunți (Bacău) II, 199i
Bessarabskaja oblast' II, 63b
Bibiri, Co[n]standin (Muncelul de Jos) II, 203b
Bibiri, Ștefan (Urzici – Bahna) II, 126a
Bibiroaia, Maria (Urzici – Bahna) II, 126a
Biblioteca Seminarului Central II, 264e
Biblioteca Seminarului Sf. Gheorghe din Roman II, 187a, 193a, 201a, 202a, 206a, 207a, b, 209a, 210a, 211a, 212a, 221a, 226a, 243e, 264b, c, d, e, h
Bilieși (Vrancea) II, 77c
Biserica Adormirea Maicii Domnului de la Cuci II, 67, 197a
Biserica Adormirea Maicii Domnului din Dealu Nou (Bacău) II, 233a
Biserica Adormirea Maicii Domnului din Lozna (Botoșani) II, 147c
Biserica Adormirii [Maicii Domnului] din Movila Corodului (= Corod – Galați) II, 94a
Biserica Adormirea [Maicii Domnului] din Scurta – Putna II, 79b, 91b
Biserica Adormirea Maicii Domnului din Târgu Neamțului II, 187g
Biserica Adormirea Precistii din Bătrânești II, 79d
Biserica Banului din Iași II, 233a
Biserica Cuvioasa Parascheva din Nicorești II, 61b

Biserica Cuvioasa Parascheva din Secuieni (Neamț) II, 48b[1]
Biserica Cuvioasa Parascheva din Suraia (Putna) II, 200a, 238b
Biserica din Prăjești, a Ecaterinei Ruset, vorniceasa II, 52h
Biserica Înălțarea Domnului din Bozienii de Sus II, 257a, 264j
Biserica Naşterea Maicii Domnului din Broşteni II, 162g
Biserica Naşterea Maicii Domnului din Călugărița (acum, Negreşti, com. Bâra, jud. Neamț) II, 52f
Biserica Pogorârea Sfântului Duh din Boghicea – Neamț II, 101, 126c
Biserica Pogorârea Sfântului Duh din Dulceşti (Neamț) II, 121b
Biserica Popa Chițu (Bucureşti) II, 26a
Biserica (din Mahalaua) Popa Pătru (Bucureşti) II, 26a
Biserica Precupeții Noi (Bucureşti) II, 229a
Biserica Precista Mare (Roman) II, 56 l, 63a, 199i
Biserica Precista Mică (Adormirea Maicii Domnului / Adormirea Maicii Precistii / Adormirea Precistii din Sus), Roman II, 49l, 62n, 162i, 163e, 165c, 166e, 170d, 191b
Biserica Sfântul Dimitrie din Cotu Vameş II, 46c
Biserica Sfântul Gheorghe din Bârjoveni II, 52h
Biserica Sfântul Gheorghe (Ciutureşti – Bacău) II 56d
Biserica Sfântul Gheorghe din Corduneni (= Cordun) II, 94b, 140b
Biserica Sfântul Gheorghe din Hăbăşeşti (Iaşi) II, 100b, 105c, 106c, 107b, 108a
Biserica Sfântul Gheorghe din Mărgineni (Neamț) II, 118b
Biserica Sfântul Gheorghe din Roman II, 41, 48c, 53f, 61g (în acest caz din Popouți = parte a Romanului), 62p, 150, 184b, 229b, 281d; III, 3, 5
Biserica Sfântul Gheorghe din Ruptura – Cârligi (jud. Bacău) II, 254a
Biserica Sfântul Gheorghe Lozonschi II, 249
Biserica Sfântul Ilie din Târgul Şomuzului (= Fălticeni) II, 121b
Biserica Sfântului Ioan Botezătorul (Bacău) II, 54a, 234b
Biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Izvor (com. I. Creangă, jud. Neamț) II, 178l, 183b
Biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Racova II, 49c
Biserica Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul din Brăteşti II, 178e, h, 200b
Biserica Sfântul Ierarh Nicolae din Bacău II, 46a, 168a
Biserica Sfântului Ierarh Neculai din Dămi(e)neşti (Bacău) II, 43
Biserica Sf. Ierarh Nicolae din Corni (Bacău) II, 146a
Biserica Sfântului Neculai (Bahna) II, 126a
Biserica Sfântul Neculai a Schitului Țuțcani (Bahna) II, 140k
Biserica Sfântului Nicolae din Arămeşti (com. Bahna, jud. Neamț) II, 143d
Biserica Sfântul Neculai din Boteşti (Neamț) II, 83f
Biserica Sfântului Neculai din Buciumi (com. Valea Ursului, jud. Neamț) II 42i
Biserica Sf. Neculai din Hociungi (jud. Neamț) II, 1e, 29b, 37c, 59, 140h
Biserica Sfântul Nicolae din Nicoreşti (Galați) II, 29c, 61c, 210b, 211b, 212b, 221b
Biserica Sfântul Nicolae din Ostopceni (acum, Românești – Iaşi) II, 180a
Biserica Sfântul Nicolae din Porceşti Deal (= Moldoveni – Neamț) II, 149j
Biserica Sfântul Nicolae din Pudeşti (= Budeşti – Vaslui) II, 149a
Biserica Sfântul Nicolae din Puțeni (= Valea Mărului – Galați) II, 149e
Biserica Sfântul Nicolae din Roman II, 146p, 178d, 199e, 218a, 244h
Biserica Sfântului Nicolae Domnesc din Iaşi II, 61f, 144d, 178g
Biserica Sfântului Spiridon din Hulpăşeşti (= Vulpăşeşti – Neamț) II, 276a
Biserica Sfântul Vasile din Elisabeta Doamna (= Horia – Neamț) II, 60c, 144l
Biserica (Schitul cel Vechi) Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavril din Iucşăşti (= Icuşeşti – Neamț) II, 45e

Biserica Sfinții Voievozi din Bahna (Neamț), II, 182b
Biserica Sfinții Voievozi din Bâra (Neamț) II, 136g, 139e
Biserica Sfinții Voievozi din Borâla (= Poiana Borâla – Bacău) II, 15
Biserica Sfinții Voievozi din Hălăucești (Iași) II, 95a
Biserica Sfinții Voievozi din Hociungi (jud. Neamț) II, 14b, 27g, 39d, 42b, 49k, 111, 153h, 162f, g, 163c, 164c, 166c, 167c, 169c, 171b, 186c, 187e, h, 224d, 234a, 272c
Biserica Sfinții Voievozi din Luțca (jud. Neamț) II, 146i, 238d
Biserica Sfinții Voievozi din Miron Costin (jud. Neamț) II, 84b
Biserica Sfinții Voievozi din Muncelul de Jos (ținutul Romanului) II, 210d
Biserica Sfinții Voievozi din Negușăni (ținutul Romanului) II, 178i
Biserica Sfinții Voievozi din Păucești II, 173a
Biserica Sfinții Voievozi din Poienari (jud. Neamț) II, 136d, 140f
Biserica Sfinții Voievozi din Poienile Oancei (com. Stănița, jud. Neamț) II, 61e, 77d, 118d, 127g, 134c, 197j
Biserica Sfinții Voievozi din Prăjești (descriere din anul 1831) II, 152b
Biserica Sfinții Voievozi (Roman) II, 26e, 27l, 62i, k, 68f, 84i, 95d, 197h, i
Biserica Sfinții Voievozi din Săvinești de Jos (Neamț) II, 129a
Biserica Sfinții Voievozi din Siliștea (acum în com. Români, jud. Neamț) II, 267d
Biserica Sfinții Voievozi din Șipote (Iași) II, 246c
Biserica Sfinții Voievozi din Tecuci II, 240c
Biserica Sfinții Voievozi din Valea Seacă (Putna) II, 79c
Biserica spătarului Enănache din Schei (Șcheia) II, 106c
Bitiri, Theodoriu (preot la Corni – Bacău) II, 146a
Blaga, Niță din Fărcașa (Neamț) II, 193b
Blaj II, 50, 67, 76, 80, 82, 88, 92, 115, 122, 133, 144, 156, 173, 189
Blănaru, Grigore (preot paroh; Bogești – Tutova) II, 144a
Blânzi (jud. Galați) II, 198c
Bo[a]ită, Ion V. (cântăreț) II, 1d
Boatcu, Vasile G. II, 89a
Bob, Ioan II, 189
Bobârnac (cântăreț; Valea Seacă) II, 79c
Bobulescu, C. III, 1
Bodei, G. (preot, Burcioaia – Putna) II, 280b
Bodești (Neamț) II, 53c, g, 127a
Bogești (jud. Tutova; acum în jud. Vaslui) II, 144a
Bogdan (hatmanul; Târgul Șomuzului) II, 121b
Bogdan, Ion I, 6
Bogdan, Ștefan(achi)/Ștefănică (postelnic) II, 34c
Bogdan-Voievod (tatăl lui Ștefan cel Mare) III, 3, 4
Bogdana (Bacău) II, 229a
Bogdănești II, 10
Boghean, Costache (paroh; comuna Cârligul) II, 46e
Boghian, Iorest (preot; egumen al Mănăstirii Cârligul) II, 42f
Boghicea (com. Bâra, jud. Neamț), II, 126c; III, 3, 6
Bogos, Gavril (Cârlig) II, 128b
Bogza, Gr. (preot) II, 52g
Boiarski, Johannes III, 2, 3; III, 2, a, 2
Bolbo[a]că (Vaslui) II, 6
Boldur, Co[n]standin (Muncelul de Jos) II, 203b
Boldur, Gheorghe (Muncelul de Jos) II, 203b
Boldur, Neculai (Muncelul de Jos) II, 203b
Boldur, Trohin (Muncelul de Jos) II, 203b
Boldura, Paraschiva (Muncelul de Jos) II, 203b
Bontaș, Alexandru (dascăl; Bodești) II, 127a
Bonzasca, Magdalena (schimonahia; Mănăstirea Văratec), II, 5
Borâla (= Poiana Borâla – Bacău) II, 156
Bordea, Gherman (Corod – Galați) II, 94a
Bordeianu, Eugen (preot; Dulcești) II, 121b
Bordeianul, Vasâle (Muncelul de Jos) II, 203b
Bosânceanu, Andrei (Târgul Șomuzului) II, 121b
Bosinceanu, Vasile (Spiridonești de Sus) II, 131d
Bostan, Neculai (dascăl) II, 149c

Boteanu, Şerban (paharnic) II, 34c
Boteşti (ţinutul Roman) II, 62j, 83f, 127d, 146g, 153f
Botoşani II, 11, 27a, 32b, 38a, 120, 124, 132, 133b, 136c, 146, 152b, 155, 193b, 204, 214, 222, 247e, 254a, 260, 265, 266
Botoşani (judeţul) II, 144c
Botoşani (ţinutul) II, 222c
Boţoc, Toma Filip II, 68d
Boţolan, Ioan (Muncelul de Jos) II, 203b
Bozianu, I. (cântăreţ) II, 27o
Bozieni (târguşorul = Bozienii de Sus, jud. Neamţ) II, 257a, 264j
Braşov II, 175, 180, 185, 194, 195, 196, 197, 205, 225, 269, 279
Braşovan, Radu II, 58
Brăescu, Costin II, 144l
Brăescu, Gavril II, 1d
Brănoaia, Ileana (pitărniceasa) II, 93
Brănişteni (acum, Miron Costin, jud.Neamţ) II, 68d
Brătescu, Gh. C. (învăţător la Brăteşti) II, 28e
Brăteşti (fost sat, lângă actualul Ion Creangă, jud. Neamţ) II, 28e, 42g, 44e, 178e, h
Brătianu (Roman; acum, I. Creangă – Neamţ) II, 180a, 243g
Brâncoveanu, Co[n]sta[n]din-Voievod II, 2, 8; III, 2, 4
Brânzău, Ghiorghi (preot, iconom) II, 137a
Breţcani (Neamţ) II, 121b
Broşteanu, Grigore (elev; Şcoala de Cântăreţi Bisericeşti, Bacău) II, 143e
Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ) II, 13, 53i, 115c, 140o, 143d, 146p, 153g
Brumaru, I. C. (preot paroh; Liţca = Luţca) II, 113a, 172b
Brumă, M. (preot paroh; Doljeşti) II, 68e
Brumăraşu, V. (preot paroh; Doljeşti) II, 257b, II 144j, k, 197g, 206g, 287
Brumărescu, V. N. (preot paroh) II, 118c
Brumuţescu, M. II, 121b
Brusturoasa (Bacău) II, 70b
Bucevschi, Ion (preot paroh; Cordun) II 31a, 42a, 117b, 140b
Buciumeni (com. Valea Ursului – Neamţ) II, 84k, 85g, 231d
Buciumeni (fost sat, la nord de Fălticeni) II, 121b
Buciumi (com. Valea Ursului, jud. Neamţ) II, 42i
Bucovina de Nord II, 121b
Bucureşti II, 6–8, 14–17, 19, 21, 22, 24–26, 28, 28j, 33, 35–38, 41, 46, 57, 58, 60, 61f, 68, 73, 77, 79, 83–87, 91, 102, 103, 110, 111, 117, 118, 127, 134, 135, 139h, 141, 142, 144e, 145, 147, 149, 151–153, 155, 250, 251, 254, 255, 271, 276, 278, 280, 282, 284
Buda II, 148, 150, 161–172, 174, 192, 199, 203, 208, 215, 218, 230, 231, 235, 239, 242, 256, 274, 283, 285
Budapesta II, 163b
Budeşti (Creţeşti – Huşi) II, 12a, 153e
Budeştii Ghicăi (com. Făurei – Neamţ) II, 76b
Budeştii Mici II, 259b
Bulăceanu, A. (preot) II, 94d
Bunţescu, Dorina şi Valeria (jud. Dorohoi) II, 185
Burcă, Co[n]standin II, 66
Burcioaia, jud. Putna (acum, în oraşul Adjud, jud. Vrancea) II, 65a, 179a, 280a
Burdan, Toader (din Poienari) II, 136d
Burduza, Catinca II, 255
Burghile[a], N. II, 27o
Buruc, C. (preot; Biserica Precupeţii Noi, Bucureşti) II, 229a
Bustan, Iuga II, 62b
Bută, Mihai (preot, iconom; Trifeşti) II, 233b
Butnaru, T. (Hociungi) II, 169c
Buzescu, C. P. (preot la Corbu) II, 121b
Buzău II, 10, 11, 27, 78
Buzne[a] (Antioh) II, 1d

C

Calimachi, T. (cântăreţ) II, 231b
Calinic (ieromonah, epitrop la Biserica Sf. Nicolae din Iaşi) II, 61f
Calinic (Miclescu; mitropolitul) II, 233b
Calist (mitropolit al Romanului) I, 4, 5
Callimachi, Constantin Alexandru (-Voievod) II, 124
Calimah, Grigore (-Voievod) II, 1d, 28o, 49o, r, 64a, 69a
Callimachi, Ioan Theodor (-Voievod) II, 29a, 41
Callimachi, Scarlat Alexandru (-Voievod) II, 39a, 66, 178g; III, 3, 4

Calu (= Piatra Şoimului – Neamţ) II, 19a
Canas, Stephan III, 2, 3
Cantacuzino, Ioan (fost mare spătar) III, 3, 3
Cantea, Alexandru C. (Dulceşti) II, 121b
Cantemir, Antioh (-Voievod) II, 1b
Cantoneri, Gh. II, 278a
Capătă, V. (seminarist; Roman) II, 491
Capotă, Şt. I. (preot; Cârlomăneşti, jud. Galaţi) II, 9b
Caragea (jud. Vrancea) II, 36b
Carare, S. C. (Huşi) II, 180a
Carol I (domnul României) II, 233b
Carol (jud. Roman, acum N. Bălcescu – Roman) II, 60b
Casian, Constantin (cântăreţ; Cotu Vameş) II, 61g
Casiiana (călugăriţă) II, 83f
Casiin (dascăl) II, 28j
Castravete, Dimitrie (preot) II, 38
Catargiu, Iordachi (mare postelnic) II, 118b
Catrinei (preot din Şipote) II, 76c
Căcăceni (fost sat în ţinutul Romanului, la nord de Miclăuşeni) II, 152d
Cădere, Pamfil (preot paroh) II, 61e, 77d, 118d, 127g, 134c, 197j
Călugăriţa (= Negreşti, com. Bâra, jud. Neamţ) II, 52f
Căluian, Gh. (preot paroh) II, 62ş
Cărtănescu, V. („cel mai renumit psalt") II, 170d
Căşariu, Vasile (Climeşti) II, 69d
Căşăriţa, Ileana (Climeşti) II, 69d
Căutişeni (Bacău) II, 66
Câmpanu, Ştefan II, 153e
Cârlig(ul) (com. Dulceşti, jud. Neamţ) II, 14a, 49r, 56o, 153i; III, 3, 7
Cârlig, Andrii (Cârlig) II, 128b
Cârlig, Co[n]stantin II, 128b
Cârlig, Ion (din Breţcani) II, 121b
Cârlig, Neculai (din Cârlig) II, 128b
Cârligi (Bacău) II, 200d
Cârlomăneşti (jud. Galaţi) II, 9b, 262
Câşla (jud. Vaslui) II, 246c
Cercel, Nicolai (sluger din Huşi) II, 201c
Cernăuţi II, 62b, 150
Cerneţ (jud. Mehedinţi) II, 2
Cernovodeanu, P. III, 3, 5
Cetan, D. (paroh; Stănişa – Roman) II, 101
Cetatea (noastră, a) lui Roman I, 3, 5
Cetatea Nouă I, 3; V, 2
Cetatea Târgului lui Roman III, 2, a, 1
Chelaru, Agapie (cântăreţ) II, 42e, 152d
Chidima, Ştefan (Fundeni, Hertioana – Răzeşi, jud. Bacău) II, 94b
Chiriac, V. (preot) II, 260d
Chirilă (ciubotar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Chirilă (preot) II, 153e
Chişinău II, 228, 233
Chitiuc, Constantin II, 57b
Chiţu, Ştefan (din Gheräeşti) II, 53j
Chiujdea, David (preot din Şinca Nouă – Făgăraş, refugiat în Moldova, în 1917–1918) II, 56e
Chortatzis de Rethymno, Georgios III, 2
Cigala, Matei (Mattheos Kigalas) III, 2, 3, 4, 7, 11
Cilibiu, Manole (Manolachi) II, 202c, 229b, 246c
Ciobanu, Şt. III, 2
Ciocan, Andrei (Luţca) II, 146i
Ciocan, Constanţin (preot) II, 51e
Ciocan, Lazăr (Luţca) II, 146i
Ciocan, Vasile (ierei; Prăjeşti) II, 152b
Ciocăneşti (Hociungi) II, 83a
Ciochin, Ion (diacon) II, 52b
Ciochină, Vasile (preot la Biserica Sfinţii Voievozi din Luţca) II, 238d
Ciocoiu, Enacache Vasile (Sf. Episcopie, Roman) II, 110
Ciomag, Vasile (preot) II, 56c
Ciornei, Iordachi (mare agă; ctitor la Biserica Sf. Gheorghe – Roman) II, 41
Cişmigiu, Alexandru IV, 3, V, 1
Ciucan, Vasili (preot la Prăjeşti) II, 32b
Ciuncu, V. (econom; Hociungi) II, 219c
Ciutureşti (com. Roşiori, jud. Bacău) II, 56d, 141a
Clement Nicodim (ieromonah) II, 244e
Climent (diacon de la mitropolie) II, 4b, 14a
Climent Găiseanu (episcop de Argeş) II, 121b
Climescu, Gheorghie (diacon la Biserica Sfinţii Voievozi – Roman) II, 62l
Climeşti (com. Făurei, jud. Neamţ) II, 28f, 47a, 69d; III, 3, 7
Clina (ierei; Bucureşti) II, 26a
Coadă, Ion (Corod – Galaţi) II, 94a
Cocea, Ion II, 153e
Cocea, Marcel II, 153e

Codrescu, Th. II, 285
Cojocaru, Ion (Miron Costin, jud. Neamț) II, 234f
Cojocaru, I. G. II, 69a
Comănescu, Dimitrie I. (cântăreț; Biserica Sf. Ioan – Bacău) II, 234b
Conachi, Costachi (logofătul, poetul) II, 255
Condor (părintele din Furcerni = Furcenii Vechi, jud. Galați) II, 117a
Conduratu (preot) II, 56g
Constantin (dascăl din Bozgani – Soroca) II, 39b
Co[n]standin (ierei) II, 110
Co[n]standin Banimărunți (ierei, sachelar, iconom, preot la Biserica Sf. Gheorghe din Roman) II, 41
Co[n]standin (logofăt, ispravnicul curții domnești) II, 61f
Constandin (sachelar din Sagna) II, 344i
Constandin, C. (postelnic) II, 8
Co[n]standin, Ioan (blănariul; Botoșani) II, 193b
Co[n]stantin (crâșmariul; Târgul Șomuzului) II, 121b
Co[n]stantin (diacon, fiul preotului Vasile din Budești) II, 27k
Co[n]stantin (preot din Sagna, 1776) II, 79a
Constantin (preot, sachelar) II, 48c
Constantin (Rareș) I, 6
Constantin (sachelar la Sfântul Nicolae Domnesc – Iași) II, 144d
Co[n]stantin (sân Vasile Țurcanu; preot) II 12b
Costantin (vel-sluger) II, 1b
Constantin, Gheorghe I. (cântăreț; Cuci) II, 164f
Constantin, Mihai I. (seminarist; Roman) II, 237b
Constantinescu, I. (Sf. Voievozi – Roman) II, 27l
Copăcescu, Ioniță (din Adjud) II, 83c
Copciac, Neculai (Corod – Galați) II, 94a
Corban, Toader II, 61c
Corbu II, 121b
Corbu, Petrachi (din Homocea) II, 191a
Cordun (Neamț) II, 62e, 117b, 122a[1,2], 140b
Corduneni (= Cordun – Neamț) II, 112d
Corhana (com. Dulcești, jud. Neamț) II, 121b
Cormonesii, Chiril II, 152d
Cornea (pârcălab) II, 2
Corni (probabil, jud. Bacău) II, 146a
Corod (jud. Galați) II, 49f
Coruț, Toader II, 153e
Cosma, Vasile (iconom, blagocin; Bozienii de Sus) II, 197f
Costachi (logofăt) II, 136g
Costachi (preot; Adjud) II, 68f
Costachi, Manolachi (agă) II, 9b
Costin, Pavel II, 153e
Costin, Vasile (cântăreț; Liliac – Bahna) II, 115c
Coteanu, Gheorghe (Climești) II, 69d
Coteanu, Trifan A. (psalt; comuna Brătianu) II, 180b
Cotiujeni (Soroca) II, 1b
Cotu Vameș (Neamț) II, 45f, 64b, 141c, 143g
Cozărescu, Epifanie (dr.) II, 65n, 144l
Cozma, Ioan Gh. (cântăreț; Gâdinți) II, 176d
Cozma (Cozmovici), Ioan (preot iconom; Mihăileni – Botoșani; bunicul, după mamă, al lui George Enescu) II, 144c
Crauvici, Ioan II, 209d
Crăciun de Talpoș (căpitan) II, 13
Crăciun, Toadir (Climești) II, 69d
Crăciunescu, Gheorghe (caporal din Vaideeni – Vâlcea) II, 54b
Crăiești (Neamț) II, 198e; III, 3, 6
Crăsnariu, Aristide (Spiridonești) II, 141b
Crăsnariu, Dumitru (Spiridonești) II, 141b
Crăsnariu, Gheorghe H. (paroh; Spiridonești) II, 141b
Crâstea, Toderașcu (Corod – Galați) II, 94a
Crengăniș, Ioan (preot) II, 65g
Crețești (Fălciu) II, 12a
Crețu, Alexandru (preot la Precista Mare – Roman) II, 60c
Crețu, Gr. (profesor din Huși) II (Preliminarii), 39c, 125c
Crețu, Ioan (Luțca) II, 146i
Crețu, Irimie (Muncelul de Jos) II, 146i, 203b
Crețu, Mihai (preot; Muncelul de Jos) II, 203b
Crețulescu, Al. I. (preot) II, 244h, 267b
Cristescu, Gh. (preot; Greci) II, 121b
Cristești (jud. Iași) II, 191a
Crișan, Mircea IV, 3; V, 1
Croitoru, Neculai II, 187h

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cuci (com. Mărmureni; acum com. Oniceni – Neamț) II, 152d, 197a
Cucoș, Costachi (Sofroceşti) II, 31e
Cucova (com. Strunga, jud. Iași) III, 3, 7
Cucu, Pavel (Dulceşti) II, 121b
Cucu, Teodor (Dulceşti) II, 121b
Cucu, Toader Gh. (Dulceşti) II, 121b
Cucu, Vasile C. (Dulceşti) II, 121b
Cucu, Vasile (Sofroceşti) II, 31e
Cucuteni (jud. Iaşi) II, 1a
Curcă, Ioniță (Cujbeni – Pipirig, Neamț) II, 193c
Curelea, Neculai (negustor) II, 58
Custodis, D. I, 3
Cuza, Alexandru Ioan / Alecu II, 121b, 198a
Cuza, Nicolae (medelnicer) II, 67

D

Dan (mare vistiernic) III, 3, 2
Danțu, Dumitru II, 193b
David (dascăl ungurean) II, 41
David (preot) II, 39a
David (popa ot Câmpuri) II, 112a
David (preot din Puțăni = Puțeni; acum Valea Mărului, jud. Galați) II, 152a, 178c
Davişca, Ion (Dulceşti) II, 121b
Dămineşti (= Dămieneşti, ținutul Romanului; acum, în jud. Bacău) II, 43
Dănilă, Ioan (preot școlar, bibliotecar la Episcopia Romanului) II (Preliminarii), 89b, 149b
Dăscălescu, I. (preot la Miron Costin) II, 84b
Dăscălescu, Zaharia II, 146m
Dealu Nou (Bacău) II, 233a
Degeratu, Constantin (comuna Scurta, plasa Sascut, jud. Putna) II, 91b
Deleni (Iași) II, 224c
Diaconescu, I. (Sf. Voievozi – Roman) II, 271
Diaconovici-Loga, C. II, 261
Dibeci, Vasile (preot din Suceava) II, 42f
Didilescu (preot paroh la Boghicea – Roman) II, 126c
Diiu (= Vidin) II, 13
Dima (şoltuz; Târgul Şomuzului) II, 121b
Dima, Anton (Târgul Şomuzului) II, 121b
Dimitrachi (ierei, legător de cărți; Sf. Nicolae – Iași) II, 120b
Dimitrie (eclisiarhul, de la Episcopia Huşilor) II, 241e
Dimitrie (ierei) II, 68a
Dimitrie (monah din Vorona) II, 224c
Dimitrie (stareț; Schitul Brazi – Putna) II, 243c
Dimitrie al Rostovului (mitropolitul) II, 187i
Dimitriu, Gheorghi (protoiereu) II, 198c
Dimitriu, J. II, 209d
Dinga, Ioniță (Ciutureşti) II, 56d
Dionisie (egumen) II, 70a
Dobra, Radu (Fundeni, Hertioana – Răzeşi) II, 94b
Dobra, Stan (Fundeni, Hertioana – Răzeşi) II, 94b
Dobra, Ştefan (Bucureşti) II, 26a
Dobre (preot) II, 48c
Dobre (preotul, ginerele preotului Toader) II, 41
Dobrescu, Costică (seminarist; Roman) II, 237b
Dolheşti II, 147a
Doljeşti (Neamț) II, 22, 68a, 70a, 178k, 197g, 206g, 212d, 221c, 238f
Dometiian (starețul Obștimei paiseşti = Mănăstirea Precista Mare, Roman) II, 178e
Domitian (starețul Mănăstirii Secu) II, 200b
Domitian (duhovnicul Schitului Tarcău) II, 267d
Domneşti (= Dămieneşti) II, 85d.
Doni, Grigorie (mare vornic; postelnic; ctitor al Bisericii Sf. Gheorghe din Roman) II, 41, 264f
Donici, Andronachi II, 216
Donici, Manolachi (spătarul) II, 238a
Dornescu, Dumitru (cântăreț; Chilii – Neamț) II, 251b
Doro(f)tei (ierodiaconul) II, 263b, 264a
Dorohoi II, 39a, 64a, 146b
Dorohoi (ținutul, județul) II, 11, 144c
Dorugescu (cântăreț; Chilii) II, 199f
Dositei (ieromonah la Mănăstirea Bogdana) II, 140c
Dosoftei (episcop de Roman, mitropolit al Moldovei) I, 6; II, 5a, b; III, 1–4, 6–8, 10, 11
Dosoftei (monah) II, 28j
Dragna (ierița; Bucureşti) II, 26a

UAIC CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dragne (ierei; Bucureşti) II, 26a
Dragomir (fiu al preotului Gheorghie din Bilieşti – Vrancea) II, 77a
Dragomir (preot din Măgereşti – Bacău) II, 64a
Dragomir, I. (pr. paroh; Parohia Bătrâneşti (Filiala Spiridoneşti) II, 45g
Dragomirescu (preot din Tulnici – Vrancea) II, 53a
Dragoş, Neculai (preot) II, 152a
Draguş, Co[n]standin (Nicoreştii de Sus) II, 61b
Draxini (jud. Vaslui) II, 130a
Drăgan, I. (preot paroh) II, 49o
Drăgănescu, C. (preot) II, 12b
Drăgăşani II, 144e
Drăgeşti (com. Dămieneşti) II, 43
Drăgoi, Constantin (seminarist) II, 171c
Drăguţ, Vasile III, 2, 4
Dubăsari II, 137
Duca, Costachi (Sofroceşti) II, 31e
Duca, Gheorghe (-Voievod) II, 1b, d, 5a
Dulceşti (jud. Neamţ) II, 28i, 34c, 49h, 121b, 231d
Dumitran, Ioan (preot din Paşcani) II, 2
Dumitraşco (dascăl) II, 1d
Dumitraşcu (diac din Prăjeşti) II, 1b
Dumitraşco (preot din Adjud) II, 83c
Dumitraşco (răspopitul) II, 1b
Dumitru (dascăl din Dămi[e]neşti) II, 43
Dunărean, Dobre (din Bucureşti) II, 144e
Durbacă, Ion (preot) II, 29c

E

Ecaterina (Icaterina), Alixivna (împătrăţită a toată Rosiea) II, 49n, 56c
Eftimie (egumenul) I, 6
Eftimie (Luca; episcopul Romanului) I, 5; II, 272f; III, 3, 1; IV, 2–3; V, 1, 2
Elena (doamna, soţia lui Petru Rareş) I, 6
Elian, Al. III, 1, 2, 3, 5, 7, 10
Elisabeta (Ilisaveta) doamna (jud. Roman; acum, Horia, jud. Neamţ) II, 60b, 183d, 187g
Elisaveta (monahia; mama episcopului Gherasim) III, 3, 7
Elisaveta Şerban (maică) II, 264g
Emandi, Ghedeon (cântăreţ; Cordun) II, 112d
Eminovici, D. II, 27n
Enache, A. (cântăreţ) II, 27o
Enănache (spătarul) II, 106c
Enciu(l), Maria (Roman) II, 162i
Ene (căpitan din Adjud) II, 83c
Ene[a], Neculai (sulger) II, 56k
Enea, Vasile Hurezanul (mare ban) II, 2
Enescu, George II, 144c
Eni, Gavril (căminarul) II, 49i, 161b, 162j, 163f, g, 166e, 167f, 169f, 170e, 171h, 172f
Eparhia Huşilor II, 197
Eparhia Romanului II, 26, 27, 29, 50, 62ş, 84i
Episcopia Huşilor II, 28b, 39b, 84a, 144a, 146b, 190b, 216g, 238c, 241b, c, e, 245, 281a
Episcopia Rădăuţilor I, 4, 5, II (Preliminarii)
Episcopia din Târgul de Jos (= Roman) I, 5
Episcopia din Târgul lui Roman I, 5
Episcopia Romanului I, 1, 6, 7, 8; II (Preliminarii), 8, 16, 18a, 26c, 27m, 42j, 56a, 149b; III, 1, 10, 11; IV, 1, 2
Episcopia Romanului şi Huşilor I, 5; II, 24d, 27m, o, 41, 46d
Erbiceanu, C. III, 1, 8
Ercos, Ioannes (preot catolic) III, 2, 3
E[u]frosina (Bolduroaia, monahia; Muncelul de Jos) II, 203b
Evloghie (episcop de Roman) II, 2, 2
Evpraxie[a] (maica) II, 33

F

Farcaşa (Neamţ) II, 193c
Fălciu (judeţul) II, 12a, 39b, 158c
Făurei (Neamţ) II, 69d
Fântânele II, 48d
Fénelon I, 7
Filaret (arhiepiscop) II, 265c
Filimon (diaconul; Săveni) II, 38a, 39a
Filimon (preot din Silişcani) II, 39a
Filimon, Gh. N. (cântăreţ; Cârligi – Bacău) II, 200d
Filip, N. (seminarist; Roman) II, 49 l
Filipoi, Teodor (Dulceşti) II, 121b
Flaurian, Gheorghe (Spiridoneşti) II, 141b
Florea (dascăl din Galbeni) II, 82a
Florian II, 252
Flurochin (?), Luca (ierodiacon) II, 74b

BCU "MIHAI EMINESCU" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Focşani II, 2, 9b, 28a, j, 29a, 31a, 36b, 43, 62g, 126b, 200a, 203b, 216, 238a; III, 1, 6, 7
Focşăneanu, Vasili (Neguleşti) II, 264g
Fodor, Ion (Cârlig) II, 128b
Folteşti (Vaslui) II, 2
Fonetowski, Woiciech III, 2, 3
Fotea, Ion (dascăl la Poienile Oancei) II, 118d
Fotea, Neculai (cantor) II, 28f
Frumuşica (Botoşani) II, 11
Fruntești (Bacău) II, 49d, 52a
Fundația Culturală „Teodor şi Maria Cincu", Tecuci II, 7, 19b
Fundeni (Bacău) II, 94b
Furceni (= Furcenii Vechi, jud. Galați) II, 117a
Furtună, D. (preot econom; Dorohoi) II, 39a, 64a, 144c

G

Gafton, Gheorghi (diacon, preot la Puțeni) II, 198c
Gafton, Gh. N. (preot paroh, sachelar; Mândreşti – Tecuci) II, 203a
Galați II, 1–3, 7, 9, 12, 14, 17–19, 21, 24, 33, 34, 36, 43, 56, 58, 59, 62, 67, 68, 70, 72, 86, 111, 112, 115, 118, 122, 139–142, 144, 148, 151, 152a, 153, 155, 160, 192, 200, 204, 205, 208, 213, 216, 222, 228, 235–237, 239, 240, 243, 246, 247, 252, 256, 261, 265, 266, 271, 273, 274, 279, 283, 285
Galați (județul) II, 29a, 49f, 52e, 94a, 117a, 198c
Galbini (= Galbeni – Bacău) II, 82a
Gaman, Ion II, 9a
Garin, V. II, 236c
Gaspar (Grațiani)-Voievod III, 2, b, 1; III, 2, b, 2
Gavri(i)l (di(i)acul) III, 1, 1, 6, 7, 9, 11
Gavril (I Calimah, mitropolitul) II, 23a, 61f, 125c, 128b
Gavril (paharnic) II, 62a
Gavril (preotul; Rădeşti – Fălciu) II, 158c
Gavril (staroste; Târgul Şomuzului) II, 121b
Gavrilaş, I. (din Brusturoasa) II, 70b
Gavrilă, Gheorghe (din Burcioaia) II, 280b
Gavriliț, Ion (Corod – Galați) II, 94a
Gavriliț, Pavăl (Corod – Galați) II, 94a
Gavrilescu, Ioan II, 13
Gâdinceanu, V. II, 24f
Gâdinți (Neamț) III, 2, 3; V, 2
Gârcina (Neamț) II, 146s
Gârla (Anei) II, 6
Gâțilă, Năstasi II, 153e
Gâțilă, Ştefan II, 153e
Gâțilă, Vasile II, 153e
Georgescu, Ion (paroh; Dulceşti) II, 28i, 272f
Germania II, 162c
Ghedeon (episcop de Roman) III, 3, 2
Ghedeon (ieromonah) II, 21, 74a
Ghedeon (iermonah; Mănăstirea Frumoasa, Iaşi; fratele lui Gherasim Livescu) II, 233a
Ghedeon (părintele, de la Roman) II, 44e
Ghedeon (stareț (?); Mănăstirea Neamț) II 42h
Ghenadie Iacobescu (protosinghel; Episcopia Romanului) II, 149b
Ghenadie (ieromonah) II, 265c
Ghenadie (ieromonah; duhovnicul sfintei Episcopii a Romanului) II, 62b
Gheorghe (episcop de Roman) III, 2, 4
Gheorghe (ierodiacon) II, 23b
Gheorghe (ierodiacon de la Episcopia Romanului) III, 2, 3
Gheorghe (preot din Bacău) II, 46a
Gheorghe (preot de la Fundeni – Bacău) II, 94b
Gheorghe (preot din Pleşoi) II, 13
Gheorghe (preot din Porceşti = Moldoveni) II, 95d
Gheorghe (preot din Roşiori – Dulceşti, Neamț) II, 224f
Gheorghe (preot din Viişoara) II, 13
Gheorghe (shimonah) II, 178 l
Gheorghe, C. (învățător; Români) II, 162c
Gheorghi (băcalul; Târgul Şomuzului) II, 121b
Gheorghi (dascălul; Rădiuri = Rediu) II, 140r
Gheorghi (dascălul; Trifeşti) II, 106e
Gheorghi (fost mare logofăt) II, 32b
Gheorghi (preot la Prăjeşti) II, 32b
Gheorghie (abagiu) II, 28
Gheorghie (dascăl din Păuneşti – Vrancea) II, 236d

Gheorghie (ierei) II, 19a
Gheorghie (legător de cărți) II, 178 l
Gheorghie (preot din Bilieşti – Vrancea) II, 77a
Gheorghie (protopop) II, 2
Gheorghiescu, Gh. (preot la Pânceşti, jud. Roman) I, 263d
Gheorghiescu, V. (administrator regal) II, 123
Gheorghii (din Țara Muntenească) II, 58
Gheorghii (tălpălar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Gheorghiu, Athanasie (Roman) II 197h
Gherasim (Clipa; episcop de Huşi) II, 139h, 149a, 150
Gherasim (Clipa; episcop de Roman) II, 62b, 72b, 199g, 227b, c; III, 3, 4; III, 3, 7
Gherasim Putneanu I, 7
Gherasim (Safirin; episcop de Roman) II, 139h
Gherăeşti (ținutul Roman, ocolul Moldovei) II, 42c, 53j
Gherman (duhovnic; Mănăstirea Neamț) II, 197f
Gherman, Ştefan III, 2, 2
Gherontie (episcop de Huşi) II, 151
Ghibănescu [Gh.] II, 1a
Ghica, Alexandru (-Voievod) II, 56a
Ghica, Constantin (-Voievod) II, 49 l
Ghica, Grigore II, III (voievozi) II, 2, 10, 21, 31, 44c, 62a, 63b, 79c; III, 1, 6, 7; III, 3, 2
Ghica, Matei (-Voievod) II, 44d, 48b[1], 52h
Ghica, Mânăverde (preot) II, 57a
Ghica, Scarlat Grigore (-Voievod) II, 28a, 41, 65b
Ghidirim (sat în Ucraina) II, 28i
Ghinea, Gh. (preot) II, 85d
Ghiorghi (al doilea logofăt) II, 15a
Ghițescu, Aristița (din Roman) II, 242
Giurgeni (Bacău) II, 32a
Giurgiu, Constantin (cântăreț; Biserica Sf. Nicolae – Roman) II, 199e
Glicherie (protosinghel, stareț la Mănăstirea Bogdana) II, 77b
Gligoraş (diac din Roman) III, 2, 3
Gligoraş (preot) II, 45g
Gligori, Gheorghi (Roman) II, 168d
Gligorie (logofătul, fiul protopopului Ionaş) II, 28j
Goian (?) (ierei, preot din Puțăni = Puțeni = Valea Mărului) II, 152a
Gonța, Alexandru I. I, 2
Gossesmann, E[u]frosina II, 162k, 163h, 164f, 165d, 169h, 170g, 172g
Grecea, Ion (Roman) II, 168d
Grece[anu], Co[nstan]din (stol[nic]) III, 1, 7
Greci II, 83b, 121b
Grecu, Dumitru L. (cântăreț I, Lița – Teleorman) II, 206h
Grecu, Sămion (Valea Seacă – Putna) II, 79c
Grigoraş, N. III, 1, 3
Grigoraş, Th. (cântăreț; Crăieşti) II, 198e
Grigore, Bogoslovul II, 271
Grigore (dascăl în Tatomireşti) II, 76b
Grigore, Vasile (cântăreț) II, 51c
Grigori (preotul; Bărcu) II, 27k
Grigori (preotul; Boteşti) II, 127d
Grigorie (mitropolitul Ungrovlahiei) II, 271, 276c
Grigorie (preot din Lățeşti) II, 39b
Grigorie (preot din Rădăşani) II, 121b
Grigorie (sachelar din Săcuieni – Roman) II, 247e
Grigorii, Grigoriță Ştefan (preot) II, 198c
Grigoriu, Dimitrie (preot) II, 183d
Grigoriu, Ioan (preot) II, 208c
Grimalschi, Viorel III, 2, 1; IV, 3; V, 1
Grințescu, Gavril (preot) II, 129a
Grosu, V. (cântăreț; Precista Mică, Roman) II, 164e, 202d
Grosu, Vasile (din Blăgeşti) II, 53b
Groza, Petre (doctor) II, 199c
Gurțiu, Grigore (Târgul Şomuzului) II, 121b
Grozăvăscu, Vasili (dascăl la Biserica Sfântul Neculai din Şişcani) II, 84d

H

Haralambie (ieroshimonah) II, 37b
Hăbăşeşti (Iaşi) II, 89b, 96c, 97c, 98a, 99b. 100b, 105c, 144i, 197c, 212c, 227a
Hălăuceşti (Iaşi) II, 95a
Hănguleşti (moşie) II, 41
Hârceşti (acum Stărceşti, jud. Vaslui) II, 60a
Hârtoape (jud. Iaşi) II, 145
Heinecius II, 283
Heleşteni II, 92; III, 1, 7

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Herăstrău (Vrancea) II, 73, 85a
Hermeziu, Smaranda II, 28h, 34c
Hertioana – Răzeşi (Bacău) II, 94b
Herţa, Vasile (din Deleni) II, 224c
Herţanu, Iordache (clucer) II, 273
Hiliţa (Iaşi) III, 1, 7
Hociungi (Roman) II, 1b, 14b, 27g, 39d, 42b, 49k, 83a, 140h, 153h, 158a, 162f, g, 163c, 164c, 166c, 167c, 169c, 171b, 224d, 234a
Hociungi de Vale (ţinutul Roman) II, 29b
Holban, Iani II, 246c
Homocea (Vrancea) II, 191a
Horăşti (Vaslui) II, 2
Hotinul (cetatea) II, 155; III, 2, b, 1, 2
Hridu, Radu (din Nicoreşti) II, 149f
Hriscu, Ioan (din Huşi) II, 65c
Hriste[a] (din Focşani) II, 203b
Hristea, I. (cântăreţ; Secuieni) II, 48b[1]
Hristea, Ioan (Roman) II, 162i
Hrubaru, Gh. (preot paroh; Suraia – Putna) II, 15a, 49g, 75b, 127b, 200a, 238b
Hudici, Antohie (mare vistiernic) II, 26c
Hudici, Dimitrie (fiul lui Antohie ot vist[i]erie; (fost) al doilea medelnicer) II, 15a, 18b, 22, 26c, 37a
Hudici, Vasile (diacon, dichiu la Episcopia Romanului) II, 34a, 84i, 149k
Hudimacu, Ştefan (vornic; Valea Seacă – Putna) II, 79c
Huncu (= Hâncu), Mihalachi II, 93
Hurezanul (Vasile; logofăt) II, 2
Huşi II, 12a, 39c, 125b, c, 201c, 205; III, 1, 7

I

Iacob (preot) II, 53c
Iacov II Stamati (episcop de Huşi, devenit mitropolit al Moldovei) II, 106e
Iacovici, Stoica (tipograful) II, 19a
Iakup (aga, comandantul celor 1 200 de turci aflaţi în Roman la 9 martie 1788) II, 43
Iane (băcalul) II, 9b
Iancu, Co[n]standin II, 237a
Ianni (preot la Episcopia Romanului) II, 42i
Iaşi II, 1–10, 12, 14–16, 18, 19, 21, 22, 24, 26–31, 34–37, 39, 42, 43–54, 56–58, 61, 61f, 62–65, 68, 68c, 69–74, 74a, 76–84, 86, 88–90, 93, 95, 96–99, 101, 104–109, 111–116, 119–125, 125c, 126–130, 130a, 131, 132, 134–136, 138, 140, 141, 142–144, 144d, 146, 147–152, 153, 155, 156, 157–159, 160, 162, 173, 174, 176, 177, 178, 178a, 179–182, 184–187, 190, 192, 195, 197–199, 201–207, 209–216, 218–227, 230, 231–234, 236–238, 240, 240d, 241–250, 252, 253, 255–269, 271–273, 276–285; III, 1–3, 6, 7; III, 2, b, 2
Icuşeşti, Iucşeşti (Neamţ) II, 45b 105e, 141b
Ienochint (Pocroveanul, ieromonah, starețul Mănăstirii Neamţ) II, 77b
Ieremie[a], A. (iconom) II, 125d
Ieronim Ştefănescu (ieroarhimandrit) II, 229e
Ietoaia, Safta (Corod – Galaţi) II, 94a
Iezechil S. Petcu (ierodiacon; Precista Mare, Roman) II, 148b
Ifrim (preot la Nicoreşti) II, 61c.
Iftim, Gheorghe (seminarist; Roman) II, 237i
Ilarion (ieromonah; Nicoreşti) II, 212b
Ilarion, Mircea (mare eclisiarh, protosinghel) II, 139h
Iliaş (Ilie Rareş) I, 6; III, 2, b, 1; V, 2
Iliaş Alexandru-Voievod II, 1b
Ilie (dascăl) II, 42b
Ilie (diacon) II, 77a
Ilie (popa ot Putna) III, 2, 2
Ilie (preot) II, 56c
Ilie (preot la Ocea) II, 19a
Iliescu, N. (stareţ la Biserica Sfinţii Voievozi – Roman) II, 62 l
Iliescu, P. (cântăreţ la Biserica Sf. Dumitru – Cotu Vameş) II, 64b, 141c
Ilii (dascăl) II, 60a
Ilii (preot din Micşineşti) II, 28o
Inochentie (episcop de Huşi) II, 18c
Ioachim (Popovici; monah) II, 243c
Ioan (dascăl) II, 18b, 76c
Ioan (dascăl din Luţca) II, 146i
Ioan (dascăl; Prăjeşti) II, 24e
Ioan (egumenul Schitului Cârligul) II, 128b
Ioan (fiul preotului Toma din Odobeşti – Roman) II, 63b
Ioan Hrisostom (Zlat[a]ust/Gură de Aur) II, 276; III, 1, 10, 11
Ioan (ierei, duhovnicul Episcopiei Romanului) II, 46c
Ioan (preot, fiul lui Ilie Lazăr) II, 49g

Ioan (preot la Sagna) II, 49a
Ioan (preot la Biserica Sfântul Ilie din Târgul Şomuzului) II, 121b
Ioan (dascăl din Prăjeşti) II, 149i
Ioan (iconom, protoiereul ţinutului Botoşani) II, 222c
Ioan (preot; Precista Mică, Roman) II, 166e
Ioan (preot din Sagna) II, 79a
Ioan (preot din Trifeşti) II, 233a
Ioan (preot din Urzici – Bahna) II, 126a
Ioan (sachelarie; Biserica Sfinţii Voievozi – Roman) II, 197i
Ioan, Vasili (căminariul) II, 237a
Ioanichie (dascăl) II, 49o
Ioanichie (diacon la Mănăstirea Bogdana) II, 229a
Ioanichie (episcop de Huşi) II, 28n
Ioanichie (episcop de Rădăuţi), I, 5
Ioanichie (episcop de Roman) II, 42j, 49r, 184g; III, 3, 6
Ioanichie (Mareş, ieromonah) II, 16
Ioanid (?) (fost mare vornic) II, 21
Ioaniţi, C. (boierul) II, 237a
Ioaniţi (dascăl, clisiarh) II, 42c
Ioasaf (ieromonahul) II, 144a
Io[a]saf (patriarhul Constantinopolului) III, 10, 11
Ion (căpitan) II, 58
Ion (comis) II, 62o
Ion (dascăl la Luţca) II, 140 l
Ion (dascăl ot Gârla) II, 6
Ion (diacon; dascăl la Brăteşti) II, 42g
Ion (diacon; Ciutureşti) II, 56d
Ion (ierei) II, 28j
Ion (?) (iconom şi protopop, ctitor al Bisericii din Broşteni) II, 162g
Ion (iereu din Gura Bacăului) II, 146f
Ion (popa ot Silişte) II, 112f
Ion (preot, fiul preotului Todică Lascăr din Asău) II, 20b
Ion (preot la Bolbo[a]că) II, 6
Ion (protopop) II, 50c
Ion (Ardeleanul ot Palten, preot) II, 1a
Ionaşcu, I. II, 252
Ionescu, A. (preot) II, 197j, III, 61e, 77d, 118d, 125e, 134c
Ionescu-Bucin II, 208d
Ionescu, I. (preot la Brănişteni) II, 68d
Ionescu, I. Constantin (seminarist; Roman) II, 237i
Ionescu, Ioan (cântăreţ; Bâra) II, 51d, 53m
Ionescu, Ioan (preot din Puţeni, acum Valea Mărului – Galaţi) II, 198c
Ionescu, Iosif (ierodiaconul) II, 263b
Ionescu, V. (cântăreţ) II, 53k
Ionică (feciorul polcovnicului Vasili din Dulceşti) II, 49h
Ioniţă (dascăl) II, 52a
Ioniţă (dascăl; Luţca) II, 114a, 115d
Ioniţă (ierei) II, 28j
Ioniţă (preot) II, 49 l
Ioniţă (preot din Bârlad) II, 28j
Ioniţă (preot din Mărgineni) II, 51e
Ioniţă (preot din Ocheşeşti) II, 198f
Ioniţă, Nicolae (preot) II, 62n
Ionovici, Toader II, 193c
Iordache (preot din Focşani) II, 36b
Iordache (preot econom la Şipote – Iaşi) II, 246c
Iordache, Vasile (dascăl) II, 77c
Iordachi (fost mare spătar) II, 133a
Iordachi (ierei; Adjudul Vechi) II, 68f
Iorest (călugăr de la mitropolie) II, 54a
Iorest (egumen la Mănăstirea lui Cârlig) II, 4b, 14a
Iorest (Nacea Rafail; schimnic) II, 153c
Iosif (dascăl la Măgura – Bacău) II, 30
Iosif (ieroschimonahul) II, 5a
Ipsilanti [Alexandru I.] (conducătorul Eteriei) II, 66, 178g, 246c
Ipsilanti, Alexandru (-Voievod) II, 19a, 23a, 49g, 98a
Ipsilanti, Constantin Alexandru (-Voievod) II, 19a, 67
Irinarh (arhimandrit, Miclăuşeni) II, 254b
Irinarh (duhovnic, ieroschimonah la Schitul Pocrov) II, 193c
Irinarh (monah la Schitul Pârveşti) II, 220a
Irimia, Ştefan (din Urzici – Bahna) II, 126a
Irofti, Neculai (cântăreţ; Valea Seacă) II, 79c
Isai[a] (preot de la Neculiţăl – Tulcea) II, 29c
Isaia (Baloşescul, arhimandrit; Consistoriumul Bucovinei – Cernăuţi) II, 150
Isaia (Vicol, episcop de Roman) II, 233b
Isaie[a] (diacon) II, 48d
Isaiia (părintele; Schitul Ropciun = Răpciuni) II, 77b

BCU "AS" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Isaiia (stareț al Schitului Nechit) II, 234c
Istrati, I. I. (notar și cântăreț; Români) II, 162b, 163b, 164b, 172c
Istrati, I. Sofia (Români) II, 162c
Istratie, Constantin II, 264e
Istrătescu, Constantin II, 26e
Iuraşco (medelnicer) II, 69a
Iuraşcu, Co[n]stantin II, 69a
Iusaf (= Ioasaf, egumen al Mănăstirii Agapia) II, 79a
Iustin (arhiereu de la mitropolie) II, 135
Iustin (diacon la Schitul Nechit) II, 135
Iustin (ieromonahul) II, 77b
Ivanovici (exarhul) II, 77b
Ivaşcu, C. Gheorghe (cântăreț; parohia Văleni) II, 169f
Ivaşcu, G. III, 5
Izvoarele (com. Bahna, jud. Neamț) II, 118d
Izvor(ul) (com. Ion Creangă, jud. Neamț) II, 178 l, 200e

J

Jasosky, Stanislav III, 2, 3
Jora, Antiohie (fost hatman) II, 10
Jora, Catrina II, 10
Jora, Gavril II, 10
Juverdan, Timofti II, 2

K

Knöss, Börje III, 2

L

Lavrentie (ierodiacon) II, 253
Lazăr (dascăl) II, 77a
Lazăr, Mircea (elev al şcolii lui bădica Miron) II, 70b
Lascar, Todică (preot din Asău – Bacău) II, 20b
Lazăr, Vasâli (Muncelul de Jos – Neamț) II, 203b
Lazăr, Vasile (Corod – Galați) II, 94a
Lăpuşneanu, Alexandru (-voievod) III, 2, 4
Lăpuşnei, Dumitru (Climeşti) II, 69d
Lăţeşti (jud. Vaslui) II, 39b
Lăzăroaia, Ilinca (Corod – Galați) II, 94a
Leahu, V. (cântăreț; Bâra) II, 112e
Leon (Gheuca, episcop de Roman, mitropolit) I, 7, 23a, 98a, 121b; IV, 1
Leon (Putnian = episcopul de Roman Leon Gheuca) II, 84i
Leon, Vasile (din Gherăeşti) II, 53j
Leondary, V. (absolvent al Seminarului din Huşi) II, 151
Leonte (preot) II, 56g
Leonte, C. Gh. (cântăreț) II, 207d, 219b
Leoreanu, V. I. (Ruginoasa – Neamț) II, 201d, 202e
Leterşă Vardan (vornic de Poartă) II, 61e
Levițchi, Vasile (preot) II, 44c
Lică, Grigoraş (seminarist; Roman) II, 237b
Liliac (com. Bahna, jud. Neamț) II, 115c, 140o
Liohomsky, Kasper III, 2, 3; III, 2, a, 2
Liţa (Teleorman) II, 206h
Livescu, Co[n]standin (fiul lui Gherasim Livescu) II, 233a
Livescu, Dimitrie (frate cu Gherasim, cu Vasile şi cu ieromonahul Ghedeon) II, 233a
Livescu, Gherasim (fiul preotului Ioan Livescu) II, 233a
Livescu, Gr. II, 233b
Livescu, Ioan (preot, econom; Bacău) II, 233a
Livescu (?), Vasile (preot la Bălțata, jud. Bacău) II, 233a
Livescu, Vasâle (şetrar; frate cu Gherasim Livescu şi cu ieromonahul Ghedeon) II, 233a
Loghin, Zaharia (ierei; Precista Mică – Roman) II, 23c
Lohan, M. II, 61h
Londra II, 273
Loşculescu, Alexandru (Huşi) II, 241e
Lovin, I. II, 187h
Lozna (Botoşani) II, 147c
Luca (diiacul din P[i]etroasa) II, 121b
Luca, Gh. V. (Dulceşti) II, 121b
Luca, Necolai (Climeşti) II, 69d
Luca, Vasile (Dulceşti) II, 121b
Lucian (Triteanu; episcop de Roman) II, 77b, 149b
Lungu, Ioan (dascăl, învățător la Roman, în anul 1832) II, 209d
Lungul, Apostol (Corod – Galați) II, 94a
Lupan, Ioan (iereul) II, 236b

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Lupaşco (pârcălab) II, 2
Lupaşcu (cojocar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Lupaşcu (diacon) II, 79a
Lupaşcu (protopop) II, 56d
Lupaşcu, Gavril (Cârlig) II, 12b
Lupaşcu, Gh. II, 110
Lupescu, G. II, 31c
Lupescu, Ioan II, 31c
Lupu, A. (paracliser la Biserica Sfinţii Voievozi – Roman) II, 62 l
Luste (?), C. (econom) II, 54a
Luţca, Liţca (Neamţ) II, 76a, 80, 113a, 118c, 143b, 146i, 157a, 172b, 238d, 287

M

Macarie al II-lea (episcopul de Roman) I, 6; III, 2, 1; III, 2, b, 1; III, 2, b, 2; IV, 2
Macarie (ierodiacon) II, 206f
Macarie (ieromonah) II, 80, 263–265, 278
Macarie (ieromonah din Iaşi) II, 180b
Macarie (ieromonahul Răcăuţeanul, stareţ al Schitului Buciumeni) II, 124
Macarie (mitropolitul) III, 1, 10, 11
Macarie (preot) II, 58
Macovei (fost ispravnic) II, 112e
Macovei, Ion III, 2, 2
Macovei, Radu II, 1a
Macri, Catrina II, 11
Macri, Dimitrii (mare ban) II, 11
Maga, Ştefan (preot din Cernăuţi) II, 62b
Mahalaua Popa Pătru (Bucureşti) II, 26a
Mahalaua Popi[i] Chiţu (Bucureşti) II, 26a
Mahalaua Popi[i] Rusului (Bucureşti) II, 26a
Maior, Petru II, 192, 204
Maluri (jud. Vrancea) II, 41
Manasses, Constantin I, 6
Manea, Gheorghe Leoniţă II, 45g
Manea, Leoniţă II, 45g
Manoil (ieromonah) II, 38
Manoil (preot din Adjudu[l] Vechi) II, 280a
Manolachi (preot) II, 105e
Manolevici, Dimitrii (preot, duhovnic; Vulpăşeşti) II, 276a
Manoli, Costachi (stolnic din Roman) II, 234a
Manoliu, Alexandru II, 65f
Manoliu, Const[antin] (Parohia Broşteni – Liliac) II, 27m
Manoliu, G. (protosinghel) II, 170d
Manoliu, N. II, 28b
Manoliu, T. II, 65f
Manoliu, Vasile (preot, duhovnic) II, 65f
Marcu, Vasile II, 187g
Mardare, Ion (Dulceşti) II, 121b
Mareş, Al. III, 4
Maria (dăscăliţa; Bucureşti) II, 26a
Maria ([soţia] preot[ului] V. Radu) II, 46e
Maria (presvitera din satul Neguşănii) II, 178i
Maria (regina României) II, 121b
Marie[a] (fata lui Timofti Bută din Bahna) II, 1c
Mariia (soţia dascălului Dumitru din Dămi(e)neşti) II, 43
Marin (preot duhovnic la Biserica din Greci) II, 121b
Mariuca (presvitera preotului Ioniţă Zamă din Budeşti) II, 153e
Mascan, C. (seminarist; Roman) II, 49 l
Maţgras, Eni (Corod – Galaţi) II, 94a
Mavrichi(e), Ana (Roman) II, 130c, 210e, 274
Mavrichi(e), Ştefan (Roman) II, 130c, 210e, 274
Mavrocordat, Alexandru (-Voievod) II, 63b, 84i
Mavrocordat, Constantin (-Voievod) II, 3, 42j
Mavrocordat, Io(a)n Nicolae (-Voievod) II, 31e, 34b
Măgereşti (Bacău) II, 64a
Măgura (jud. Bacău) II, 30
Măgurean(u), C. II, 48c, 199c
Mănăstirea Adam (jud. Galaţi) II, 198c, 238a, 244a
Mănăstirea Agapia (Neamţ) II, 52f, 79a, 149h
Mănăstirea Berzunţi (Bacău) II, 72b, 149g
Mănăstirea Bistriţa (Neamţ) II, 147e; IV, 2
Mănăstirea Bogdana (Bacău) II (Preliminarii), 1e, 2, 6, 8, 9b, 15, 18a, 19, 24, 26, 27, 29, 31, 32b, 34, 37, 38, 39d, 40, 42j, 45, 47, 53, 56, 57, 59, 61, 62, 64, 65, 69, 71, 77, 77b, 79, 81, 83, 85, 87, 89–91, 94–101, 105–110, 112–115, 118, 121–126, 130–137, 139, 140a, c, 141–144, 146, 147, 149, 152, 153, 156–158, 161–169, 171–173, 176, 177, 179–187, 190, 191, 193, 195, 197, 198, 199, 201–203, 205–212, 214, 216, 217, 219, 223, 226,

229, 231, 232, 234, 236i, 237–239, 240b, 241–243, 246–248, 251, 253, 254, 258, 259, 260c, 262–268, 271, 272, 276, 277a, 278, 281a, 282, 287
Mănăstirea (lui) Cârlig (Neamț) II, 4b, 53c, 88a
Mănăstirea Coteşti (din Valahia) II, 277d
Mănăstirea Dobrovăț II, 68c
Mănăstirea Doljeşti II, 18b, 26c, 53e, 56b, 61d, 70a, 106b, 197g, 199g, 214b, 238f, 287d
Mănăstirea Dragomirna I, 6
Mănăstirea Floreşti (Tutova) II, 10
Mănăstirea Lipova II, 10
Mănăstirea Moldovița II, 3
Mănăstirea Neamț II, 5a, 17, 42h, 49r, 187, 193, 197, 197f, 201, 202, 204, 205–207, 209–211, 212, 214, 217, 219–221, 223, 226, 227, 229, 238, 243, 244, 248, 257, 267, 268, 270, 275, 277, 287
Mănăstirea Nicoriță (jud. Galați) II, 52e
Mănăstirea Pobrata (acum, Probota) III, 10, 11
Mănăstirea Precista Mare (Roman) II, 47b, 148b, 198g, 209f, 227c, 229d, e (a se vedea şi Obştea stareţului Paisie)
Mănăstirea Răchitoasa (Bacău) II, 198f
Mănăstirea Secu (jud. Neamț) II, 149h, 200b
Mănăstirea Sfântul Gheorghe din Roman II, 264f
Mănăstirea Snagov II, 9
Mănăstirea Socola (Iaşi) II, 264h
Mănăstirea din Târgul Trutuşului (= Trotuşului) II, 35
Mănăstirea Văratec (Neamț) II, 5a
Mănăstirea Vorona (Botoşani) II, 224c
Mântiță, Iorguş (preot) II, 21
Mărdar, Calistrat (preot din Huşi) II, 62a
Mărdari, Dumitrachi (Muncelul de Jos) II, 203b
Mărgineni (Bacău) II, 51e
Mărgineni (Neamț) II, 118b
Măriuța (preoteasa din Hociungi) II, 1b
Mărmureni (comună) II, 152d
Măzăreanu, Vartolomei (ierodiacon) II, 65n
Mândreşti (Tecuci; acum, Galați) II, 203a
Mârțu, Dumitrachi (din Adjud) II, 83c
Mârza, Dumitrache (Roman) II, 164e
Mehedinți, P. (seminarist; Roman) II, 49 l
Mehmet (sultan) II, 276a
Melchisedec (Ştefănescu; arhimandritul, episcopul) I, 7; II (Preliminarii), 139h; III, 1, 1, 11; 3, 3, 5; IV, 1; V. 2
Melchisedec (ieromonah ot Bistrița) II, 147e
Meletie (Brandaburul, episcop de Huşi) II, 246c
Meletie (Brandaburul, episcop de Roman) II, 136c, 198d, 200b, 268h; III, 3, 4, III, 3, 7
Meletie (ieromonah) II, 153c
Michi[u]l, Iftimie (Cârlig) II, 128b
Miclachi (preot, Ciutureşti) II, 56d
Miclăuşeni II, 152d, 187g
Micşineşti (com. Făurei – Neamț) II, 28o
Micu, Gh. (seminarist, preot) II, 49 l, 146a, 149c
Mighiul, Ioniță (din Târgul Şomuzului) II, 121b
Mighiul, Toader (din Buciumeni) II, 121b
Mihaela, Isachi (monahia, muzeograf la Episcopia Romanului) II, 272f; V, 2
Mihai, G. (cântăreț; Climeşti) II, 47a
Mihai Viteazul/Mihail Woewoda I, 6; III, 2, 4; III, 2, a; III, 2, a, 1; III, 2, a, 2; IV, 2
Mihail (polcovnic) II, 54a
Mihalache (jicnicer) II, 27m
Mihăileni (târg) II, 144c
Mihăilescu, Gh. (protoiereu; paroh; Biserica Schimbarea la Față – Roman) II, 203c
Milu, Neculachi (proprietar de moşie) II, 208c
Minea, Ilie (prof. univ.; Iaşi) II (Preliminarii), 89b, 98c, 149b
Mircea (ierodiacon) II, 197f
Mircea, Constantin (preot; Biserica Schimbarea la Față – Roman; preot, Dulceşti – Neamț) II, 203c, 238e
Mircea, Dumitru (cântăreț; Ruginoasa) II, 263d, 264j
Mircea, Ion (preot; Ruginoasa, com. Bozieni) II, 153i
Mircea, I. R. III, 1, 2, 3
Mircea, V. (preot paroh) II, 264j
Mirceşti (ținutul Romanului, acum jud. Iaşi) II, 153f
Miron (bădica, învățător) II, 70b
Miron, Gheorghe (Muncelul de Jos) II, 203b
Mironescu, N. II, 276a
Misail (episcop de Roman) III, 2, 3

Misail (ierodiacon; Mănăstirea Putna) III, 3, 3
Mitropolia de Rădăuți I, 4
Mitropolia de Jos (= de Roman) I, 4
Mitropolia de Jos, din Târgul lui Roman I, 4
Mitropolia din Târgul lui Roman I, 4; III, 3, 4
Mocan, Radu II, 146i
Mohanu, Dan IV, 3
Moisă (Moisevici), Gheorghe (preot) II, 36b
Moldavia II, 143e, 152a
Moldavskaja S.S.R. II, 63b
Moldova (râu) I, 5; II, 2, 3
Moldovanu, Dragoș III, 4
Moldovanu, Mihalachi (Lozna – Botoșani) II, 147b
Moldoveni (Neamț) II, 5a
Molnar, Ioan II, 14
Momimco, Ioan (dascăl, fiu a[l] lui Nicolai Momimco) II, 43
Momimco, Nicolai(e) (ctitor al bisericii din Dămienești) II, 43
Monoriu, Ghenadie (diocezan; Biserica Română din Paris) II, 144e
Moran, E. (preot la Avereștii de Jos) II, 183b
Moraru, M. III, 5
Moreni (com. Văleni) II, 153i
Morțun, Ștefan II, 66
Moruzi, Alexandru (-Voievod) II, 63b, 106e
Moruz(i)/Moroț, Constantin Dumitru (-Voievod) II, 23a, 63b, 79a, 94a, 128b
Moscova II, 152a
Moscul, Ioniță (ctitor, Budești – Vaslui) II, 149a
Movila Corodului (= Corod – Galați) II, 94a
Movilă, Ieremia (-Voievod) III, 2, a, 1
Movilă, Simion (-Voievod) III, 2, a, 1
Movileanu, C. (cântăreț) II, 27m
Movileanu, C. N. II, 115c
Movileanu, Ilii II, 121b
Movileanu, I. Ioan (cântăreț; Biserica Sf. Neculai Bahna) II, 84j, 114b, 126a
Movileanul, Tănasii (Târgul Șomuzului) II, 121b
Muncel(ul de Jos) (com. Valea Ursului, jud. Neamț) II, 176e, 203b, 210d
Muntean, Gheorghe (dascăl din Furceni) II, 117a
Munteanu, C. (cântăreț; Rediu) II, 113c
Munteanu, G. (cântăreț) II, 61h
Munteanu, Grigorie (ieromonah) II, 229c
Munteanu, I. (cântăreț) II, 199c
Munteanu, N. (cântăreț, Doljești) II, 26c
Muraru, Ion Co[n]stantin (Sofroceşti) II, 31e
Mureşanu, Constantin (preot al bisericii din Elisabeta Doamna – Roman, acum Horia – Neamț) II, 60c,187g
Mureşanu, I. (preot; Elisabeta Doamna) II, 60c
Mureşanu, V. (preot; Elisabeta Doamna) II, 144 l

N

Nahoi, Gh. (Dulceşti) II, 121b
Narcis Crețulescu Botoşineanu (arhiereu, profesor, rector al Seminarului de la Huşi) II, 174
Nastasiu, Gheorghi (ierei) II, 198d
Natalia Alexievna (mare cneaghină) II, 56c
Nathanail (dichiu) II, 27a
Nauclerus, J. III, 6
Naumov, E. P. I, 3
Nazarie (arhimandrit) II, 236h
Nazarie (părintele) II, 219a
Nazarii (preot; Vadu Vechi) II, 223
Năsta[c], Costachi III, 5, 7
Năstac, Ștefan (fost mare căpitan de Iaşi) III, 7
Năstasi (diacon din Blăgeşti) II, 65a
Neagu, D. (preot; Parohia Tălpigi) II, 8
Neagu, Gh. Neculai (Dulceşti, jud. Roman) II, 234f
Neagu, V. (cântăreț; Dulceşti – Roman) II, 28i
Neagu, Vasile şi Ioana (Dulceşti) II, 121b
Neagu II, Vasile (Dulceşti) II, 121b
Neagu, V. D. (Sofroceşti) II, 31e
Neamț (județul) II 140k, II, 13, 19a, 23b, d, e, 24d, 39d, 48, a[1], 49j, 140k, 142, 143d etc.
Neamț (ținutul) II, 1c, 28o, 31e, 133a, 149i, 268h; III, 3, 3
Neamțu, Costea (vornic) II, 42i
Nectarie Hermeziu (arhiereu) II, 83f
Necula (ginerele lui Iane băcalul) II, 9b
Neculai (dascălul; legător de cărți) II, 149e
Neculai (fost mare jicnicer) II, 29d
Neculai Pavlovici, (împăratul) a toată Rosie[a] (țarul Nicolae I, 1825–1855) II, 113a, 140p

Neculai (preot din Floreşti) II, 126b
Neculai (preot din Tecuci) II, 56a
Neculai (vel-căpitan, polcovnic al lui Grigore II Ghica) III, 7
Neculiţăl (= Niculiţel, jud. Tulcea) II, 29c
Nedelcioasa, Smaranda (Vadu Vechi) II, 223
Negreşti (com. Bâra, jud. Neamţ) II, 52f
Negru, V. (cântăreţ; Dulceşti) II, 231e
Negruţ(i) Gheorghi(i) (agă, biv vel-agă) II, 42i, 133a, 149i
Negruţ, Gheorghi (sărdar) II, 133b
Neguleşti (acum Arămoaia, com. Tupilaţi, jud. Neamţ) II, 264g
Neguşăni (ţinutul Romanului; acum în jud. Bacău) II, 45a, 49e, 178i
Nevrod (?) (iereu din Corod) II, 49f
Neofit II, 160
Neofit Scriban (episcopul de Argeş) II, 121b
Neonil (stareţ la Obştea stareţului Paisie) II, 232
Nerejul Mic (Putna) II, 9a
Nestor (preot) II, 1b
Nică (tălpălar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Nichifor (mitropolitul Moldovei) II, 4b, 14a; III, 3, 2
Nichifor (monah de la Mănăstirea Neamţ) II, 205
Nichita (preot din Broştăni) II, 13
Nicodim de la Athos II, 270
Nicodim (monah) II, 219b
Nicolae (arhiepiscopul Ţarigradului) II, 162a
Nicolae/Necolae/Neculai (dascăl la Prăjeşti, originar din Botoşani) II, 32b, 52h, l, 133b, 149i, 152b
Nicolae (părintele; Căciuleşti – Secuieni, Neamţ) II, 39d
Nicoreşti (jud. Tecuci; acum jud. Galaţi) II, 15a, 29a, c, 149f, 211b, 212b, 221b, 232
Nicoreştii de Sus II, 61b
Nictarie (egumen) II, 56a
Nifon Bălăceanu (monah, profesor de teologie) II, 243a
Nistor (din Focşani) II, 62g
Niţul, Dumitru (Corod – Galaţi) II, 94a

O

Oanţă (pârcălab) I, 3
Oanţăn (?) (Neculai) II, 1b
Obriş, Dimitrie II, 225
Obştea stareţului Paisie II, 28e, 140, 178, 200b, 214b, 232
Ocheşeşti (Galaţi) II, 198f
Ochiană, Constantin V. (Ciuteni – Fălciu) II, 12a
Ochinowski III, 2, a, 2
Ocea (= Topoliţa; com. Grumăzeşti – Neamţ) II, 19a
Ocolul Fundului (ţinutul Romanului) II, 49e
Ocolul Mijlocului (ţinutul Neamţului) II, 149b
Ocolul Moldovii (ţinutul Romanului) II, 53j
Ocolul Siretului (ţinutul Roman) II, 149b
Odessa II, 162c
Odobeşti (Roman) II, 36b, 63b
Olăraşu (preot paroh la Buciumeni – Valea Ursului) II, 85g
Olimpiada (stareţă a Mănăstirii Văratec) II, 5a
Olimpiada Oşlobanu (maică) II, 248a
Olteanu, Neculai (polcovnic) II, 238b
Oniceni (Neamţ) II, 28 l, 152d
Oniga, Costin II, 153e
Oniga, Lianti II, 153e
Onofrie (iereu) II, 49f
Orhei II, 2
Orgoieşti/Orguieştii Noi II, 10
Osoi (Iaşi) II, 114a
Ostopceni (= probabil Româneşti, jud. Iaşi) II, 180a
Oşlobeni (jud. Neamţ) II, 19a
Otphinowski Hiereminus III, 2, a, 2
O[u]atu, E. (eclisiarh) II, 152d

P

Paisie (ieromonah, duhovnic, egumen al Mănăstirii Doljeşti) II, 28e, 126b, 140g, 178k, 201e, 212d
Paisie (ieromonah; Precista Mare, Roman) II, 68a, 76c, 144 l, 198g, 229d
Paiu, Co[n]stantin (de la Baia) II, 121b
Pajoreanu, P. (cântăreţ; Ruptura) II, 254a
Paleolog, Ioan (împărat bizantin) II, 276a
Paleolog, Manuil (împărat bizantin) III, 1, 10, 11
Palten (Vrancea) II, 1a
Panaitescu, P. P. I, 6
Pancu, Stamati (de la Suceava) II, 121b
Pangratii (arhimandrit la Schitul Nechit) II, 135

Panhile (= Pamfile), preot din Hârceşti II, 60a
Panţiru, N. V. (cântăreţ) II, 199g, 238f
Pară, Theodor (iereu din Crăieşti) II, 57a
Parfenie (părintele şi învăţătorul) II, 193d
Parohia Avereştii de Jos (jud. Neamţ) II, 183b
Parohia Bahna (Neamţ) II, 268i
Parohia Băluşeşti (Neamţ) II, 49j, 52n, 53m, 56h, 79f, 178j
Parohia Bărcu (Neamţ) II, 177c, 200b
Parohia Bătrâneşti (Neamţ) II, 21, 42j, 45g, 49n, o, 53c, 62o, 84h, 85d, 90, 141b, 184c
Parohia Bâra (Neamţ) II, 51d, 112e, 118e, 146k
Parohia Bârjoveni (com. Români, jud. Neamţ) II, 5a, 17, 48a[1], 49p, 51e, 52h, 56m, 62r, 65 l, 87a, 188, 199h, 236i, 254b, 267d
Parohia Berzunţi (Bacău) II, 149g, 199i
Parohia Boghicea (Neamţ) II, 101, 114b
Parohia Bogzeşti (Neamţ) II, 53i
Parohia Boteşti (Neamţ) II, 62j, 83f, 123, 146j, 153f, 258a
Parohia Broşteni (com. Bahna, jud. Neamţ) II, 27m, 28k, 44f, 50c, 53i, 56e, 69b, 71b, 79e, 140k, o, 142, 143d, f, 146p, 152e, 153g, 175a, 178f, 182b, 272c
Parohia Buciumeni II, 85g
Parohia Sfinţii Voievozi din Burcioaia (Putna; acum, Vrancea) II, 65a, 179a, 280b
Parohia Butnăreşti (Neamţ) II, 53 l, 62m, 69c, 102, 126d, 134d, 176a, 195, 224b
Parohia Cârlig(ul) (com. Dulceşti, jud. Neamţ) II, 49r, 53c, 88a, 115b, 128b, 140s, 143e, 153i, 184f, 193c, 201f, 234e, 272b
Parohia Chilii (Neamţ) II, 65f, 199f, 206d, 234d, 251d, 254c, 268k, 280c
Parohia Cireşul (Neamţ) II, 42f
Parohia Ciutureşti II, 141a
Parohia Climeşti (Neamţ) II, 69d
Parohia Corbu II, 121b
Parohia Cordun (Neamţ) II, 42a, 117b, 140b, 146e, g, 178g
Parohia Corni II, 149c
Parohia Corod (Galaţi) II, 94a
Parohia Miron Costin (Neamţ) II, 27f
Parohia Cotu Vameş (Neamţ) II, 61g, 95c, 113b
Parohia Ion Creangă (Neamţ) II, 52d, 180b, 243g
Parohia Crăieşti (com. Bozieni, jud. Neamţ) II, 27o, 198e
Parohia Criveşti II, 62c
Parohia Cuci (com. Bozieni, jud. Neamţ) II, 67, 162k, 163h, 164f, 165d, 169h, 172h, 197a
Parohia Doljeşti (Neamţ) II, 53e, 65d, 68e, 76c, 144j, k, 157a, 162d, e, 172b, 178k, 187c, i, 197g, 201e, 209f, 212d, 218d, 221c, 229f, 238f, 281d
Parohia Dulceşti (Neamţ) II, 49h, 53n, 121b, 173b, 199k, 224f, 238e
Parohia Frunteşti (Bacău) II, 52a
Parohia Gâdinţi (Neamţ) II, 71a, 153d, 176d, 199j
Parohia Gherăeşti (Neamţ) II, 53j
Parohia Giurgeni (Neamţ) II, 187d, 199m, 206c, 209c, 219b, 224d, 263c
Parohia Gohor (Galaţi) II, 49f
Parohia Hăbăşeşti (Iaşi) II, 89b, 96c, 97c, 98a, 99b, 100b, 104c, 105c, 106c, 107b, 108a, 109a, 144i, 197c, 212c, 227a
Parohia Herăstrău (Vrancea) II, 73, 85a
Parohia Hociungi (Neamţ) II, 5b, 27j, 37b, 42b, 65g, 158a, 162g, 167c, 169c, 171b, 172d, 187h, 219c
Parohia Horia (Neamţ) II, 28n, 41, 46d, 48c, 53f, 144 l, 147e, 181c, 184b, 187f, 198c, 208b, 210f, 211c, 212e, 221e, 225b, 281d
Parohia Icuşeşti (Neamţ) II, 53k, 85e, 112c
Parohia Izvoarele (anterior Ruptura) (Neamţ) II, 48d, 118b, 200d, 234h, 237b, 254a
Parohia Linseşti (Giurgeni – Neamţ) II, 88b
Parohia Luţca (Neamţ) II, 23b, 76a, 95e, 114a, 115d, 127e, 140 l, 145, 238d
Parohia Moldoveni (Neamţ) II, 52g, 118a, 128c, 224a, 237a
Parohia Nicoreşti (Galaţi) II, 61c, 210b, 211b, 212b, 221b
Parohia Oniceni (Neamţ) II, 4b, 24d, 51a, 56i, 178i, 196, 198f, 199d, 217, 229c
Parohia Pânceşti (com. Poienari, jud. Neamţ) II, 65h, 236g, 240d
Parohia Poienari (Neamţ) II, 51b, 52k, 82a, 83d, 85f, 115a, 136d, 176c, 179b, 180c, 208c
Parohia Prăjeşti (Neamţ) II, 32b
Parohia Rediu (Neamţ) II, 13, 23a, 51d, 56g, 65e, 83g, 87b, 113c, 122a[1], 268j
Parohia Precista Mare (Roman) II, 26e, 39c, 50b, 97d, 98d, 99c, 100c, 103, 105d,

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

106d, 108e, 116, 126b, 138, 149 l, 184g, 199i, 206f, 207e, 209f, 210c, 211d, 229d, e, 264i, 267c, 277e, 281d
Parohia Precista Mică (Roman) II, 23c, 24f, 65i, 132, 162i, 163e, 164e, 165c, 166d, 167e, 168d, 169e, 170d, 171f, 173c, d, 191b, 193b, d, 197m, 199 l, 202d, 206e, 209d, 221d, 234g, 236h, 244i
Parohia Schimbarea la Față (Roman) II, 193e, 203c
Parohia Sfântul Gheorghe (Roman) II, 65k, 84g, 162h, 163d, 164d, 165b, 167d, 168c, 169d, 170c, 171e, 172e, 229b, 256
Parohia Sfântul Nicolae (Roman) II, 51c, 62s, 130c, 146n, 171g, 210e, 218b, 244h, 274
Parohia Sfinții Împărați Constantin şi Elena (Roman) II, 218a
Parohia Sfinții Voievozi (Roman) II, 50a, 52i, 183c, 184d, e, 199d, 218c
Parohia Nicolae Bălcescu (Roman) II, 208d, 269
Parohia Sterpu (Roman) II, 51f, 154, 184e
Parohia Români (Neamț) II, 162b, c, 163b, 164b, 166b, 167b, 168b, 169b, 170b, 171c, 172c
Parohia Ruginoasa (Neamț) II, 44g, 46e, 56o, 65m, 68d, 72c, 83e, 197f, 201d, 202e
Parohia Sagna (Neamț) II, 49a, 52b, 79a
Parohia Săcăleni (Neamț) II, 23e, 56f, 152d, 180d, 231b
Parohia Secuieni (Neamț) II, 29d, 34b, 56k, 72a, 85b, 258b
Parohia Siliștea (Neamț) II, 49m, 52m, 112f
Parohia Sofrăceşti/Sofroceşti (Neamț) II, 27n, 28g, m, 31e, 203d
Parohia Stănița (Neamț) II, 52e, f
Parohia Stejaru (Neamț) II, 178e, h, l
Parohia Stejaru (Filiala Izvor) II, 200a
Parohia Suraia (Putna; acum, Vrancea) II, 238b
Parohia Tălpigi (Tecuci) II, 8
Parohia Tătărăşti (Vrancea) II, 78a
Parohia Sfinții Voievozi-Vechi (Tecuci) II, 181a
Parohia Sfinții Voievozi din Țepu (jud. Galați) II, 198b
Parohia Todireni (Neamț) II, 23d, 61e, 77d, 118d, 125e, 127g, 134c, 140i, 153e, 197j, 198d, 228
Parohia Trifeşti (Neamț) II, 56p, 62ş, 84e, 89c, 94c, d, 96d, 98e, 100d, 104d, 106d, 107c, 109b, 234c
Parohia Valea Ursului (Neamț) II, 27k, 61f, 203b, 239, 251a
Parohia Valea Ursului (Filiala Buciumeni) II, 84k, 85g, 231d
Parohia Valea Ursului (Filiala Muncel) II, 61f, 128a, 176e, 210d
Parohia Văleni (Neamț) II, 49i, 161b, 162j, 163g, 166e, 167f, 169f, 170e, 171h, 172f
Pascal, Gh. (preot) II, 180b
Pascal, Vasile (fiul lui Buculei) II, 49g
Pascu, I. V. (protoiereu) II, 121b.
Paşcani II, 2
Paul de Alep III, 1, 10, 11; 3, 1
Pavăl (preot) II, 6
Pavel (cojocar; Târgul Şomuzului) II, 121b
Pavel, Petrovici (țarevici, mare cneaz) II, 56c
Pavel (preot din Hociungi) II, 1b
Pavel (preot din Muncel) II, 61f
Pavil (preot de la Horodniceni) II, 42f
Pavlowski, Stanislaw III, 2, 3
Păcurariu, Mircea (pr. prof.) II (Preliminarii)
Pădure, Gheorghi II, 177a
Păpăuți, Constantin (Climeşti) II, 69d
Păpăuți, Toadir (Climeşti) II, 69d
Păpăuți, Vasile (Climeşti) II, 69d
Pătrașco (popa) III, 2, b, 2; IV, 2
Păucescu, Constantin (postelnic) II, 173a
Păuceşti (astăzi Oprişița, jud. Vaslui) II, 173a
Păuneşti (Vrancea) II, 236d
Pânceşti (com. Poienari, jud. Neamț) II, 263d, 267e
Pântea, Virgil (student la istorie; Iaşi) II (Preliminarii), 89b, 98c, 149b
Pârlea, N. Gheorghe (Sascut – Putna) II, 44c
Perju, Z. (cântăreț) II, 27o
Peşte, Toadir (Muncelul de Jos) II, 203b
Petrache (logofăt, paracliser; Mahalaua Popa Rusu – Bucureşti)
Petrescu, A. II, 202c
Petrescu, Costică V. (Ruginoasa) II, 202e
Petrescu, Dumitru (com. Bozieni – Balş, jud. Roman) II, 202e
Petroşan, N. II, 201d
Petrovanu, N. (preot, paroh) II, 146n
Petrovici, Dimitrie II, 148a
Petru (dascăl) II, 27a

Petru (ieromonah, egumen al Schitului Buluc – Vrancea) II, 244d
Petru (-Voievod = Petru Şchiopul) III, 3, 4
Petru, Neculai (preot) II, 51e
Petru Rareş I, 6; V, 2
Piatra Neamț I, 2; II, 1, 4–10, 15, 17, 18, 21, 26, 28, 29, 37, 44, 58, 62, 63, 68, 74, 75, 78, 83f, 87, 110, 116, 122, 124, 125, 131, 132, 135, 138, 142–144, 148, 155, 157, 160, 181, 186, 187, 192, 193, 197, 205, 211, 215, 216, 225, 227, 236, 240, 241, 243, 246, 247, 252, 256, 265, 266, 273, 281–284
P[i]etroasa II, 121b
Pigui, I. (preot la Cuci) II, 67, 197a
Pintas, N. I. (cântăreț la Berzunți) II, 199i
Pintilie, Mihai II, 267a
Pipirig (Neamț) II, 42h, 193c
Piru, Al. III, 1, 5
Plasa Crucea (Fălciu) II, 158c
Plasa Fundu[l] (jud. Roman) II, 198e
Plasa Moldovei (jud. Roman) II, 202e
Plasa Siret(ul) de Jos (jud. Roman) II, 162g, 163c, 164c, 171b
Plasa Siretul de Sus (jud. Roman) II, 68e, 89b, 96c, 97c, 98a, 99b, 109a, 144i, 162d, 170f,197c, g, 212c, 227a
Platon, Anica (Bozieni) II, 27o
Pleşca, Co[n]stantin (Ioan) (preot din Bârgăoani) II, 137a
Pleşoi II, 13
Plevna II, 198f
Plotun (Pipirig) II, 193c
Plugaru, Th. V. (Sofroceşti) II, 31e
Podariu, C. II, 42h
Poenaru, Daniela II, 117
Pohor (sat în com. Nicoreşti) II, 29a
Poienari (Neamț) II, 44c, 136d, 140f
Poienile Oancei (com. Stănița, jud. Neamț) II, 61e, 77d, 118d, 125e, 127g, 134c, 197j
Polevoĭ, L. L. I, 3
Pompilian, Ion (preot, iconom) II, 177b
Popa, Co[n]stantin (clironomul Bisericii Precista Mică, Roman) II, 165c
Popa, Eftenie (Valea Seacă – Putna) II, 79c
Popa, Ioan (Muncelul de Jos) II, 203b
Popa, Simion (dascăl din Bozieni) II, 201d
Popa, Vasilie (preot, protopop din Roman) II, 62i
Popeasca, Anița (Vadu Vechi) II, 223
Popescu, Apostol C. (învățător la Greci) II, 83b
Popescu, Const[antin] II, 121b
Popescu, Costachi (din Trifeşti) II, 70a
Popescu, Gh. Gh. (învățător; Tismana – Gorj) II, 234d
Popescu, I. Constantin (seminarist; Roman) II, 237i
Popouți (Roman) II, 61g
Popovici, Anica II, 198c
Popovici, Co[n]standin II, 236i
Popovici, Costachi (sachelar) II, 183d
Popovici, Dimitrie (preot; Parohia Broşteni – Roman) II, 146p
Popovici, G. (preot; Parohia Trifeşti – Roman) II, 28g, 62ş, 94d, 146p
Popovici, Gheorghe (dascăl; Biserica Adormirea Maicii Domnului, Dorohoi) II, 146b
Popovici, Gheorghie (preot la Biserica Precista (Mică) din Roman) II, 210e, 217, 227b
Popovici, Ioan II, 23a, 65n, 146m
Popovici, Luca (preot la Țepu de Sus – Nicoreşti) II, 29o
Popovici, Neculai II, 244g
Popovici, Profira (preoteasă) II, 146p
Popovici, Simion (seminarist; Roman) II, 52f
Popovici, Vasili (postelnic) II, 94a
Porcescu, M. (din Porceşti, jud. Roman) II, 237a
Porcescu, Scarlat III, 1, 10, 11; 2, 2; III, 2, 3; III, 2, 4; V, 2
Porceşti (jud. Roman) (acum Moldoveni, jud. Neamț) II, 1b, 95d, 149j, 152c, 237a
Porfirie (ieromonah) II, 263b
Postolache, Ion II, 12a
Poteca, Eufrosin II, 283
Potlogeasa, Safta (stolniceasa) II, 147c
Potocky, Zygmunt III, 2, 2
Pracolasiu, Gheorghe (preot) II, 178i
Pralea, Toader (Luțca) II, 146i
Prăjeşti (Neamț) II, 24e, 32b, 42b, 51e, 52h, 87a, 133a, b, 136c, 149i, 152b
Precista din (de) Sus (= Precista Mică, Roman) II, 164e, 166e, 168d
Preuțeşti (Suceava) II, 2
Prigoreni (Iaşi) II, 34c
Priporcic, Chițu II, 209d

NEAMŢ COUNTY CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Procopie (ieromonah) II, 94b
Procopie, V. II, 217
Procopovici, Gheorghe (paroh, iconom) II, 24d
Procopovici (Procopi), Mihai (paroh bucovinean) II, 24d
Prut (râul) III, 2, b, 2
Pudeşti (= Budeşti – Vaslui) II, 149a
Punceşti (moşie) II, 198a
Purda (?) (grămătic) II, 2
Puşcaşu, Dumitru (Dulceşti) II, 121b
Puşcaşu, Florica (Dulceşti) II, 121b
Putna (judeţul) II, 49g, 65a, 73, 79b, 91b, 179a, 243c
Puţeni (= Valea Mărului, jud. Galaţi) II, 149e, 152a, 178c, 198c

R

Racleru, Dumitru II, 209d
Racova (ocol din ţinutul Vasluiului) II, 141a
Racoviţă – Cehan, Constantin Mihai (-Voievod) II, 2, 28j, 29d, 31a, 49f
Radul (mare stolnic) II, 2
Radul, Leon (bucureşteanul, blănar) II, 36b
Radu, Nicolai Gh. (psalt şi elev la Seminarul din Roman) II, 220b
Radu, Vasile (preot paroh la Biserica Înălţarea Domnului din târguşorul Bozienii) II, 46e, 246j, 257a
Rafail (monah) II, 38
Răcăciuni (Bacău) II, 250
Rădăşani (= Rădăşeni, Suceava) II, 121b
Rădăuţi I, 4–6; II, 32
Rădeşti (Fălciu) II, 158c
Răşcanu, Mihai (ctitor, Budeşti – Vaslui) II, 149a
Rătescu, Şerban (logofăt) II, 2
Răzmiriţă, Ion (din Tomirova) II, 29c
Râdichi (preot) II, 128c
Râmnic (= Râmnicu Vâlcea) II, 9a, 18, 20, 29, 31, 34, 43, 48, 61, 64, 71, 72, 75, 89, 90, 94, 96–101, 104–109, 112, 114, 116, 119–121, 124, 126, 128, 130, 132, 136, 139, 200, 253
Rediu (Rădiu, Rădiuri) II, 23a, 140r, 146 l
Republica Moldova II, 63b
Reychersdorff Transylvano, Georgio A. I, 3
Robe (căpitanul din Râmnic) II, 9a
Roida, Vasile II, 56 l
Roman (districtul) II, 42j
Roman I, 1–8; II, 1e, 2, 7, 8, 18a, 24f, 26c, 27g, l, n, 39c, 43, 49, 50a, b, 52i, 53b, f, 56j, 61g, 62i, k, l, n, p, 65i, k, 68f, 95d, 97d, 98d, 99c, 100c, 103, 105d, e, 106d, 107a, 108e, 110, 116, 132, 136f, 138, 140b, 144e, 146n, p, 148b, 149 l, 150, 154, 162h, i, 163d, e, 164d, 165b, c, 166d, 167c, e, 169d, 170c, d, 171e, g, 172e, 173c, d, 178d, 184b, e, g, 193b, e, 197h, i, m, 198g, 199e, i, j, l, 202d, 203c, 206c, e, f, 207e, 208d, 209d, f, 210c, e, 211d, 218a, b, c, 221d, e, 227c, 229b, d, 234a, f, g, 236h, 240b, c, 242, 244h, 246c, 264f, i, 269, 274, 281a, d; III, 2, 3; IV, 1
Roman (judeţul) I, 7; II, 14e, 21, 42b, 45a, 49a, k, 51d, 52b, 59, 61c, e, 77d, 89b, 96c, 97c, 98a, 99b, 101, 104c, 105c, 106c, 107b, 108a, 109a, 118d, 127g, 144i, 146p, 153h, 158a, 162d, f, g, 163c, 164c, 166f, 167g, 169c, g, 170f, 171d, 176d, 177b, 178k, 183b, 187h, 197c, j, 198e, 201e, 202e, 206g, 212c, d, 221c, 227a, 234f, 237a, b, 243g, 263d
Roman (raionul) II, 28m, 62ş, 89c, 94c, d, 96d, 98e, 100d, 104d, 106d, 107c, 109b, 203d
Roman (ţinutul) II, 13, 18b, 23d, 29b, 34c, 49e, 53j, 62j, 63b, 94b, 98a, 100b, 108a, 133b, 146j, 149i, 152c, d, 153f, 178i, 210d, 212e, 247e
Roman (-Voievod) I, 1, 3, 5; III, 1, 10, 11; IV, 1, 2; V, 2
Roman, Andrei (Valea Seacă – Putna) II, 79c
Români (jud. Neamţ) II, 24e, 162b, 164b
România II, 162c
Ronei (preot din Gherăeşti) II, 42c
Roşescu, M. (paroh econom; Biserica Sf. Neculai, Hociungi – Roman) II, 14b, 27g, 29b, 42b, 158a
Roşiori (ţinutul Romanului) II, 34c, 141a, 224f
Rotaru, Gh. Al. (cântăreţ; Parohia Cârligi – Ruptura) II, 254a
Rotaru, Vasile (Dulceşti) II, 121b
Rugină, Apostu (preot din Bătrâneşti) II, 52j
Rugină, Mihalachi II, 49n
Rugină, Neculai II, 49n

Ruginoasa (Neamț) II, 153i, 202e, 247f, 263d
Ruptura (Roman; acum, Izvoarele – Neamț) II, 237b, 254a
Ruscan, Toadir II, 28j
Rusăt (= Ruset), Drăghici (spătarul) II, 149i
Ruset, Ecaterina (vorniceasa) II, 52h
Ruset (Rosit), Iordachi (mare vistiernic; mare spătar) II, 99d, 133b
Rusia II, 162c
Rusu (preot la Trifești) II, 62ș
Rusu, Iosif II, 124
Rusu, V. (maistru din Roman) II, 121b
Rusu, Vasile C. (Dulcești) II, 121b

S

Sabados, Marina Ileana III, 1, 10; 2, 4; IV, 2
Safta (soția dascălului din Rădiu) II, 23a
Sagna (Neamț) II, 23b, 52b, 79a, 85c, 244i
Sandu (dascăl din Lozna) II, 147c
Sandu (mare sluger) II, 83f
Sandul (preot din Gârcina și de la Schitul Almaș) II, 144s
Sankt-Petersburg II, 236, 246, 249
Sava (= Sava II, Sava III, episcopi de Roman) III, 2, 4
Sava (preot; Biserica Albă – Focșani) II, 126b
Sava din Cujbeni (Pipirig – Neamț) II, 193c
Sava, Enrie (Dulcești) II, 121b
Sava, Mihail (preot la Vulpășești – Neamț) II, 276a
Savin (preotul) III, 3, 6
Sărățini (= Sărățeni, Vaslui) III, 7
Săret di Gios (plasă în ținutul Romanului) II, 34c
Săucești Bacău) II, 234c
Săveni (Botoșani) II, 39a
Săvinești de Jos (com. Calu – Iapa, jud. Neamț) II, 129a
Sâmbăta Mare (= Mănăstirea Sâmbăta, jud. Sibiu) II, 189
Sârbu, Constantin (cântăreț; Precista Mică – Roman) II, 173d, 199 l
Sârghie (diacon) II, 153e
Sbârnea, Ioan (preot Budești – Huși) II, 12a
Scarlat (preot; Biserica Sfinții Voievozi – Roman) II, 184e
Scarlatan, Leon (preot) II, 170d
Scarlatovici, Nicolae (ierei) II, 51b
Scărlătescu, Gheorghi II, 95a
Schei (= Șcheia, jud. Iași) II, 106c
Schitul Almaș (Neamț) II, 146s
Schitul Bogdănești II, 243f
Schitul Brazi (ținutul Putnei) II, 243c
Schitul Buciumeni II, 77b
Schitul Buluc (Putna, acum Vrancea) II, 244d
Schitul Cârligul II, 128b
Schitul Ceuca II, 79b
Schitul Drăgești II, 60
Schitul Duca II, 255
Schitul Giurgeni (Neamț) II, 62b, 153c, 187d, 200d, 203b, 209c, 263c, 271, 276c, 277d
Schitul Lepșa (Vrancea) II, 74a
Schitul Nechit/Nichid (Neamț) II, 65j, 135, 243c
Schitul Orgoiești/Orguiești (Urguiești) Noi (Vaslui) II, 139b, c, 197b, 243b, 277b
Schitul Pârvești II, 220a
Schitul Pocrov (Mănăstirea Neamț) II, 193c
Schitul Ropciun (= Răpciuni) II, 77b
Schitul Savu (Bacău) II, 16, 77a
Schitul Tarcău (Neamț) II, 267d
Schitul Țuțcani/Tuscani (Neamț) II, 34a, 140k
Scorțescu, Anastasă (fost mare serdar) II, 144i
Scurta (Putna) II, 79b, 91b
Sdreon, Ion (ierei; Adjudu Vechi) II, 68f
Secuieni (Neamț) II, 27h, 39d, 45d, 48a[1], 247a
Semeon Voievod (= Simion Movilă) III, 2, 3
Seminarul din Huși II, 151
Seminarul de la Mănăstirea Socola din Iași II, 198e
Seminarul Sfântul Gheorghe (Roman) II, 89a
Severin, Al. (preot la Crăiești, plasa Fundu, jud. Roman) II, 198e
Sfoară, Ioan (Dulcești) II, 121b
Sibiu II, 159, 176, 177, 182, 183, 188, 191, 217, 257b, 286
Sigismund al III-lea (regele Poloniei) III, 2, a, 1
Silevestru (arhimandrit; Schitul Giurgeni) II, 209c
Siliștea (com. Români, jud. Neamț) II, 44c, 267d
Silițcani (Botoșani) II, 39a
Silvestru (Bălănescu, episcop de Huși) II, 125b
Simeon Metafrastul III, 1, 7
Simeon (preotul) III, 3, 3
Simion (postelnic) II, 62d

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Simion (preot din Necoreşti di Gios din Sirbi) II, 15a
Simion (preot; Suraia – Putna) II, 127b
Simionescu, Gh. (diacon) II, 107c
Simionescu, Gh. (preot, sachelar; econom la Sf. Sava, Iaşi) II, 236d
Simionescu, M. II, 215
Sion, Ioan (sachelar; Sf. Nicolae, Bacău) II, 168a
Siret (râul) I, 1, 5; II, 146a
Sobieski, Jan (Ioan) III, (regele Poloniei) III, 1, 10
Societatea Culturală „Vasile Alecsandri", Bacău II, 267a
Sofia (economă a Schitului Giurgeni) II, 62b, 203b
Sofia, Neculai (din Corhana, com. Dulceşti) II, 238e
Sofica (cneaghina) III, 3, 2
Sofronie (ieromonah, eclisiarh la Episcopia Romanului) II, 147e
Sofronie (ieromonah; Mănăstirea Bogdana) II, 140c, 243c
Sofronie (Miclescu, episcop de Huşi, apoi mitropolit al Moldovei) II, 184g, 246c
Sofronie (monah; Nicoreşti) II, 211b
Sofronie (stareţ al Mănăstirii Cârligul) II, 88a
Sofronie (stareţ al Mănăstirii Doljeşti) II, 26c, 106b
Sohodol II, 38
Soliman I (sultanul) V, 2
Soroca (ţinutul) II, 1b, 39b
Soroceanu, Mihai (din Târgu Frumos – Iaşi) II, 242
Sotiriovici, Duca (tipograful) II, 39c
Spiridoneşti, Spiridoneştii de Sus (Neamţ) II, 49n, o, 84h, 85d, 90, 131d, 141b, 184c
Spiritualul Consistoriu al Eparhiei Romanului II, 215
Stafie, N. (cântăreţ din Gâdinţi) II, 171e, 176d
Stalin, I. V. II, 62ş
Stamate, Calistru (primul preot paroh al Bisericii Sfântul Ilie din Târgul Şomuzului) II, 121b
Stamate, Vasile II, 187c
Stamati, D. J. (Doljeşti) II, 206g
Stamatin, Gavril (şătrar) II, 79b
Stan (logofăt) II, 26a
Stan, Dumitrachi (fost mare ban) II, 83f, 146f
Stan, Grigori II, 36a
Stan, Ruxanda (băneasa) II, 146f
Stanca, Gheorghi V. (Crăieşti) II, 198e
Stavăr, Vasilie (ginerele şetrarului Gavril Stamatin) II, 79b
Stănescu, Grigore (preot, Parohia Bârjoveni I, Filiala Unceşti) II, 188
Stănița (Neamț) II, 77d, 101, 118, 127g, 134c, 140i, 147f, 197j, 198d, 228
Stefan (= Ştefan) (preotul) III, 3, 3; III, 3, 6
Stegariu, Bejan (Corod – Galaţi) II, 94a
Stegariu, Grigore (Corod – Galaţi) II, 94a
Stegariu, Vasâle (Corod – Galaţi) II, 94a
Stegărița, Catrina (Corod – Galaţi) II, 94a
Stejaru (Neamț) II, 28e
Stoica (negustor din Adjud) II, 83c, 84d
Stoica, Gheorghe (dascăl; Biserica Popa Chițu, Bucureşti) II, 26a
Stoica Mânăverde (preot din Focşani) II, 46e
Stoleriu, Ioan (cântăreț) II, 27o
Strat, Dumitrachi (proprietarul moşiei Rediu) II, 122a^2
Străitaru, Alexandru (preot; Valea Seacă) II, 79c
Strătilat, Bejan (Corod – Galaţi) II, 94a
Strătulat, Lupul (Corod – Galaţi) II, 94a
Strilbițki, Mihail (tipograful) II, 125c
Strunga (Iaşi) II, 89b, 96c, 97c, 98a, 99b, 109a, 144i, 197c, 212c, 227a
Sturdza, Dimitrie (de la Miclăuşeni) I, 7
Sturdza, Dumitrache (vel-logofăt) II, 113o
Sturdza, Elisabeta II, 234f
Sturdza, Gheorghe II, 231e
Stur[d]za, Ioan (Ioniță) Sandu (-Voievod) II, 66, 126b, 246
Stur(d)za, Mihai(l) Grigore (-Voievod) II, 122a^2, 184g, 281c
Sturdza, Safta II, 234f
Sturdza, Sofronie II, 46f
Suceava I, 2; II, 1–12, 14, 18–20, 24, 26–31, 33–37, 39, 41, 42–49, 51–54, 56, 57, 60–65, 68–80, 82–85, 87–101, 103–110, 112–115, 117–119, 121, 121b, 122–126, 128, 132–137, 139–141, 143–146, 148–150, 152, 153, 155–174, 176–184, 186, 187, 190–193, 195, 197, 199–204, 206–214, 216, 217, 219–221, 224, 226, 227, 230–232, 234, 236–241, 243, 244, 246–248, 251, 252, 254, 257–260, 262–264, 266–268, 270–274, 277, 278, 281, 282, 285

Suceava (ţinutul) II, 2
Suceveanu, Dimitriţă II, 263d
Suraia (Putna; acum Vrancea) II, 49g, 75b, 127b, 200a
Susăni II, 21
Suţescu, D. II, 234b
Suţul, Mihai (-Voievod) II, 49 l, 79g, 96d, 105e, 198f
Suzan, Teodor (Dulceşti) II, 121b
Swieszewsky, Lew III, 2, 2

Ş

Şărban (dascăl din Mirceşti, ţinutul Romanului) II, 153f
Şărban (preotul) II, 153e
Şcoala de la Mănăstirea (= Biserica) Sfântul Gheorghe din Roman II, 264f
Şcoala (= seminarul) de la Mănăstirea Socola II, 264h
Şcoala Romanului III, 2, 3
Şendrea, Apostol (preot din Săuceşti – Bacău) II, 234c
Şerban, Gheorghe II, 246c
Şerbeşti (ţinutul Neamţului) III, 3, 3
Şipote (Iaşi) II, 246c
Şişcani (pe moşia lui Alecu Baloş) II, 84d
Ştefan (căpitanul) II, 42j
Ştefan (dascăl) II, 2
Ştefan (diac din Gâdinţi) III, 2, 3
Ştefan (diacon) II, 53b
Ştefan (fiul preotului David din Puţeni; acum Valea Mărului, jud. Galaţi) II, 178c
Ştefan (iereu de la Bătrâneşti) II, 1c
Ştefan (preot, fiul lui Cozmei din Folteşti – Vaslui) II, 2
Ştefan (logofăt) II, 41
Ştefan (logofăt din Hăngueşti) II, 84g
Ştefan (mare sluger) II, 236g
Ştefan (preot) II, 90
Ştefan (protosinghel) II, 45g
Ştefan (sachelar) II, 62d, 142
Ştefan (vătaf) II, 53f
Ştefan cel Mare I, 1, 3; IV, 1–3; Ştefan cel Bătrân III, 3, 4; Ştefan-Voievod III, 1, 11; 3, 4; V, 2
Ştefan Rareş I, 6
Ştefan Voievod / Ştefan-Vodă / Ştefăniţă-Vodă (= Ştefăniţă Lupu) II, 1, b; III, 1, 10; 2, 2
Ştefănescu Dornescu, Grigorie (preot) II, 222a[3]
Ştefănescu, I. (sachelar) II, 14a
Ştefănescu, I. (seminarist, Roman) II, 49 l
Ştefăneştii Vechi (= Poienile Oancei) II, 61e
Ştrempel, G. III, 1, 5
Şufaru, Gavril II, 61f
Şuraru, Gavril (Muncelul de Jos) II, 203b

T

Talpeş, Apostu (Vadu Vechi) II, 223
Talpeş, Clement (preot; Vadu Vechi) II, 223
Talpeş, Gheorghi (serdar; Vadu Vechi) II, 223
Talpeş, Vasâli (Vadu Vechi) II, 223
Tamba, Vasile (din Urzici – Bahna) II, 126a
Tanasă, G. (dascăl) II, 51d
Tansanu, C. (seminarist; Roman) II, 49 l
Tansanu, C. (cântăreţ; Precista Mică, Roman) II, 162i, 199 l
Tansanu, C. (cântăreţ; Trifeşti – Neamţ) II, 198h
Tansanu, V. II, 37b
Tarasie (episcop al Mitropoliei de Jos) I, 4, 5
Tarasie (episcop de Roman) I, 5
Tarasie (mitropolit de Roman) I, 5
Tarasie (mitropolit de (din) Târgul lui Roman) I, 4
Targorod III, 2, a, 1
Taşcă, Andonii (Corod – Galaţi) II, 94a
Taşcă, Pavăl (Corod – Galaţi) II, 94a
Tatumireşti II, 76b
Tăbăcaru, Pavel II, 153e
Tălmaciu, Vasile II, 153e
Tălpigi (Tecuci) II, 8
Tănase Buciumaş (dascăl) II, 3
Tănas[e] (croitor; Târgul Şomuzului) II, 121b
Tănasi Grecu II, 62c
Tănţăloaia, Maria (Vadu Vechi) II, 223
Tărcuţă, C. (preot, protopop) II, 34c, 121b
Tăutu, Dumitrachi (econom) II, 100d
Târgovişte II, 2, 12
Târgul Bacău III, 2, a, 1
Târgul Chişinăului II, 246c
Târgul de Jos (Roman) I, 3–5
Târgu Frumos (Iaşi) II, 242
Târgu Lespezili (= Lespezi, jud. Suceava) II, 246c
Târgul lui Roman, Târgul Romanului, I, 1, 3–5, 84i, 134c; III, 3, 4

Târgul Şomuzului (= Fălticeni) II, 121b
Târnovan, Ion (Luţca) II, 146i
Tecuci II, 8, 19b, 29a, 240c, 255
Tecuci (judeţul) II, 137a, 149f, 198b
Teleorman (judeţul) II, 206h
Teliman, Gr. (preot) II, 65g
Tenii, Costandachi (postelnic; Corod – Galaţi) II, 94a
Tenii, Costin (căpitan; Corod – Galaţi) II, 94a
Tenii, Negruţ (Corod – Galaţi) II, 94a
Tenii, Vasâle (Corod – Galaţi) II, 94a
Teodor (dascăl la Vulpăşeşti) II, 276a
Teodor, Dumitru (dascăl) II, 112b
Teodor, Gheorghii II, 126b
Teodor, Ioniţă (Muncelul de Jos) II, 203b
Teodorescu, Vasile (cântăreţ; Precista Mică – Roman) II, 199 l
Teodoru, Aurelia (soţia lui Constantin N. Vasiliu – Bolnavu) II, 121b
Teodoru, Gheorghi (preot) II, 66
Teodosie (mitropolitul) II, 8
Teodosie Hudin (egumenul Mănăstirii Cârlig) II, 53c
Teofan (monah; Precista Mare) II, 229e
Teofilact (ieromonah, duhovnic la Schitul Orgoieşti) II, 139b
Teverdean, Lefter (vornic de Poartă) II, 153e
Theoctist (episcop al Mitropoliei de Jos din Târgul lui Roman) I, 5
Theodor (marele logofăt) I, 6
Theodora (monahia) II, 10
Theodosie (monah) II, 56a
Theofan (legător de cărţi; fiul preutului Ghica Mânăverde) II, 57a
Theofil (eclisiarhul, egumen la Mănăstirea Bogdana) II, 77b
Theofil (părintele) II, 219a
Thomescu, Ioan (preot) II, 68d
Tichie, Toader (vătav la Şcoala Romanului) III, 2, 3; III, 2, b, 1
Tigăneşti (Galaţi) II, 238a
Timofti Bută (din Bahna) II, 1c
Timofti (diaconul) II, 39c
Timotei, Gheorghi (dascăl) II, 198a
Tismana (Gorj) II, 234d
Toader (băcalu[l] de la Suceavă) II, 121b
Toader (dascăl) II, 50c
Toader (diacon; Ciutureşti) II, 56d
Toader (diacon din Dămi(e)neşti) II, 43
Toader (fiul lui Vasâle Lupu; Corod – Galaţi) II, 94a
Toader (ierei) II, 50b
Toader (preot) II, 41
Toader (preot din Nicoreştii de Sus) II, 15a
Toader (preot; fiul lui Stan Banimărunţi din Maluri–Vrancea) II, 41
Toader (preot; fiul preotului Ştefan) II, 153e
Toader (preot la Biserica Sfântul Gheorghe) II, 48c
Toadir (dascăl) II, 52h
Toderaşcu (preot) II, 15a
Todireni (com. Stănişa, jud. Neamţ) II, 12b, 23d, 127g, 134c, 140i, 197j, 228
Tofan, Trifan II, 53c
Tofan, Vasile II, 23d
Toma (cravăţ = croitor) II, 63b
Toma (dascăl) II, 74a
Toma (dascălul din Hârtoape) II, 145
Toma (ierei şi cronicar de la Odobeşti – Roman) II, 63b
Toma (preot; fiul diaconului Ştefan) II, 63b
Toma, Gh. (cântăreţ; Cârlig) II, 128b
Toma, I. (preot; Moreni, com. Văleni) II, 153i
Tomescu (cântăreţ; Biserica Sfântul Nicolae, Roman) II, 218a
Tomescu, Ion (cantor) II, 60b
Tomirova II, 29c
Tomovici, Tudose (logofăt) II, 61g
Trandafir, Mărgărint (Barcana – Tecuci) II, 137a
Trăistaru, Ion (preot paroh la Cârlig) II, 153i, 193c
Trifeşti (Neamţ) II, 27n, 28g, 62ş, 106e, 146p, 198h, 233a, b
Trohanu (ocolul Racovei, ţinutul Vasluiului) II, 141a
Tudor (căpitan) II, 25
Tudor (preot) II, 38
Tudurache, N. (paracliser; Trifeşti) II, 108d
Tulnăci (= Tulnici, jud. Vrancea) II, 53a
Tulcea (judeţul) II, 29c
Tunaru, I. (cântăreţ; Ruginoasa) II, 72c
Tupilaţii din Deal (Roman) II, 247d
Tutova (= Viişoara, jud. Vaslui) II, 39b
Tutova (ţinutul, judeţul) II, 9b, 42j, 144a, 153b
Tyransky, Hermolaus III, 2, 2

Ţ

Ţamblac, Grigore I, 7; II, 276a; III, 1, 1
Ţara Leşască III, 2, b, 2
Ţara Moldovei (Moldaviei / Muldoviei / Moldovenească) II, 29a, 41, 62a, 63b, 66; III, 2, b, 2
Ţara Muntenească (Muntenilor / Românească) II, 2, 28a, 62a, 63b, 88a, 144e; III, 2, b, 2
Ţara Ungurească III, 2, b, 2
Ţarigrad III, 1, 10, 11; 2, b, 2
Ţăpu de Gios (com. Nicoreşti, jud. Galaţi) II, 29a
Ţăpu de Sus (com. Nicoreşti, jud. Galaţi) II, 29a
Ţiban[a] II, 27a
Ţigara, Gh. (dascăl; Biserica Sfinţii Voievozi – Hociungi) II, 65g, 224d
Ţurcanu, Crăciun (Muncelul de Jos) II, 203b
Ţurcanu, I. D. (enoriaş din Boghicea – Roman) II, 101
Ţurcanu, Vasâli II, 12b
Ţuţcanii din Vale (com. Bahna, jud. Neamţ) II, 153g

U

Unceşti (com. Secuieni, jud. Neamţ) II, 49, 188
Urechia, V. A. II, 233a, b
Ursache (vătaf) II, 46c
Ursache, Grigore (Dulceşti) II, 121b
Ursachi (preot la Icuşeşti) II, 53k
Ursachi, Nicolae (Dulceşti) II, 121b
Ursachi, Nicolai (ierei) II, 65b
Ursachi, Vasile (dr., arheolog) IV, 3; V, 2
Ursachi, Vasile (Dulceşti) II, 121b
Ursu, Gheorghe (Climeşti) II, 69d
Ursu, N. A. I, 7; III, 1, 3, 10
Urzică, C. (cantor) II, 72a
Urzici (Bahna – Neamţ) II, 115c, 126a

V

Vadu Vechi II, 223
Valahia II, 152a
Valea Rea II, 149c
Valea Seacă (ţinutul Putna) II, 79c
Valea Ursului (jud. Neamţ) II, 42i, 61f, 84k, 85g, 128a, 176e, 207d, 231d
Valerian Râmniceanu Ştefănescu (arhiereul) II, 139h
Varlaam (arhimandrit al Huşilor) II, 205
Varlaam (fiul lui Paisie) II, 76c
Varlaam (ieromonahul) II, 52j
Varlaam (mitropolitul), II, 1; III, 1, 10; III, 2, 2
Varlam, Vasile D. (cântăreţ) II, 152a
Vartolomei, Ioan (Luţca) II, 146i.
Vasâli (preot din Bătrâneşti) II, 42j
Vasile (bărbier; Târgul Şomuzului) II, 121b
Vasile (dascăl; vechil la Biserica Sfântul Ilie din Târgul Şomuzului) II, 121b
Vasile (dascăl şi învăţător) II, 167c
Vasile (diacon) II, 27k
Vasile (episcop al Mitropoliei de Jos din Târgul lui Roman) I, 4
Vasilie-Vodă (= Vasile Lupu) II, 1b; III, 10
Vasile (preot) III, 3, 2; III, 3, 6
Vasile (preot din Budeşti) II, 27k
Vasile (preot din Calu) II, 19a
Vasile (preot la Muncel) II, 61f
Vasile (preot din Roman) II, 23b
Vasile (preot; fiul lui Gheorghe Enache din Trohanu – Vaslui) II, 141a
Vasile (protopop din Roman) II, 184b
Vasilescu, Athanasie (preot la Doljeşti, autor al monografiei Mănăstirii Doljeşti) II, 70a
Vasilescu, C. (diacon) II, 183d
Vasili (polcovnicul din Dulceşti) II, 49h
Vasili (preot din Costişa) II, 52h
Vasilie (diacul) III, 2, 3
Vasilie (episcop; Târgul lui Roman) I, 4
Vasilie (preot din Focşani) II, 9b
Vasilie (econom, preotul Bisericii Sfântul Gheorghe) II, 236e, 249
Vasilie (sechilarie) II, 193d
Vasiliovici, Grigori (preot) II, 36a
Vasiliu-Bolnavu, Constantin N. II, 121b
Vasiliu, Gh. (cântăreţ; Ruptura – Cârligi) II, 254a
Vasiliu, I. (din Cârlig) II, 193c, 201f
Vaslui II, 118, 146, 152
Vaslui (ţinutul, judeţul) II, 10, 39b, 67, 140f, 141a, 247b
Văcărescu, Co[n]standin (fost mare paharnic) II, 41

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Vâlcea (judeţul) II, 2
Vârlan (diac) II, 1b
Vârlan, Spiridon (din Gherăeşti) II, 53j
Vârnav, Ghiorghi (proprietar; Trifeşti) II, 146p
Vârnav, Neculai (fost mare jicnicer) II, 34b, 48b[1]
Veisa (paharnic) II, 9b
Velculescu, Cătălina III, 1, 5
Veneţia II, 139h
Veniamin (Costache; episcop de Roman) I, 7; II, 63b, 124, 140c, 146 l, 281b; III, 3, 5; (mitropolit) II, 39a, 66, 113a, 149g, 197b, 222, 238a, 263c, 272f; III, 3, 4; IV, 3
Veniamin (ieromonah) II, 18a
Veniamin (părintele, de la Mănăstirea Adam – Galaţi) II, 198c
Veniamina (schimonahia, stareţă a Mănăstirii Giurgeni) II, 62b, 277d
Verbia (fost sat în ţinutul Romanului, la nord de Miclăuşeni) II, 152d
Vichilel (protopop, econom al ţinutului Vaslui) II, 247b
Vicol, I. (diacon la Mănăstirea Precista Mare, Roman) II, 209f
Vicol, Vasile (ierodiacon) II, 51c
Vicol, Zaharia (logofăt de divan, ctitor al bisericii vechi din Iucşăşti = Icuşeşti) II, 45e
Vicovanul, Gheorghe II, 53c
Viena II, 263, 264, 265
Vintilă, Neculai (cântăreţ) II, 152a
Visarion (ieromonah) II, 18c
Visarion (monah la Schitul Pârveşti) II, 220a
Visarion (părintele, arhimandritul) II, 222a[3], c, 244c
Vlad, Constantin II, 24b
Vlasie, Ioan (Muncelul de Jos) II, 203b
Vlădeni (Botoşani) II, 11
Vleagă, Costache II, 31e
Voltaire II, 256
Vornicu, Ion Gh. (Sofroceşti) II, 31e
Vorona (Botoşani) II, 224c
Vovriceşti II, 208c
Vrabie, Leca (Corod – Galaţi) II, 94a
Vulgaris, Evghenie II, 222
Vulpăşeşti (Neamţ) II, 276a
Vultur, Panaite (preot econom) II, 247a

Z

Zadig, Pascal II, 206h
Zaharia (preot) II, 36a
Zahariia (duhovnicul Bisericii Sfântul Dumitru din Plotun – Pipirig – Neamţ) II, 193c
Zalincu, Vasile (Ciutureşti) II, 56d
Zalomir, I. (preot; Parohia Sfinţii Voievozi – Roman) II, 199d
Zamă, Chirilă II, 153e
Zamă, Costachi II, 153e
Zamă, Ghiorghi (preot) II, 52h
Zamă, Ioan (ierei; Prăjeşti) II, 152b
Zamă, Ion (preot, econom) II, 52h
Zamă, Ioniţă (preotul din Budeşti) II, 153e
Zamă, Pavel II, 153e
Zamă, V. (cântăreţ) II, 188
Zamoyski, Jan (cancelar, mare hatman al Poloniei) III, 2, a, 1
Zanci, Dumitru (Târgul Şomuzului) II, 121b
Zăhărescu (preot) II, 199e
Zbârnea, Neculai (Corod – Galaţi) II, 94a
Zbârnoaia, Dafina (Corod – Galaţi) II, 94a
Zb[i]era, Ion (din Părşeni) II, 27a
Zdialarvici, Arsenie (ieromonah) II, 10
Zisu, Frosta II, 209d
Zmău, Iordache (dascăl la Luţca) II, 113a
Zotinca, Gheorghi (preot din Blânzi – Galaţi) II, 198c
Zorilă, Z. II, 218e
Zugravu, Grigori (preot din Ruginoasa) II, 247f
Zutomirsky, Pavel III, 2, 4

W

Winarski, Woiciech III, 2, 3

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ILUSTRAȚII

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

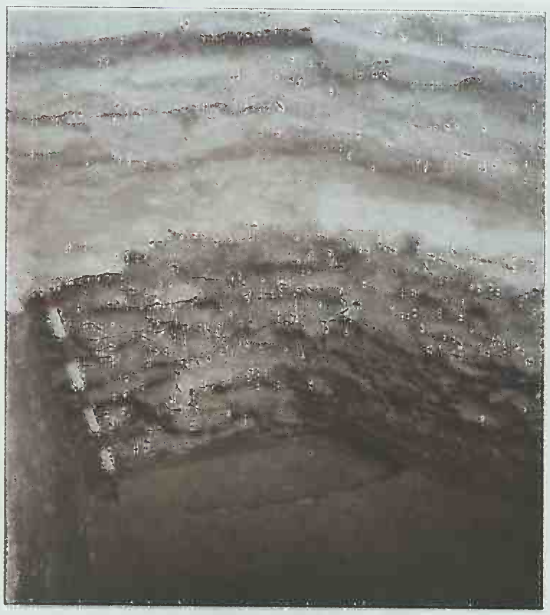

1–2. Fundaţia vechii biserici (sec. XIV–XV).

3. Vas (ceramică fină, cenuşie, sec. XIV).

4–5. Ziduri de incintă.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

6–7. Clopote dăruite de Ştefan cel Mare (1487).

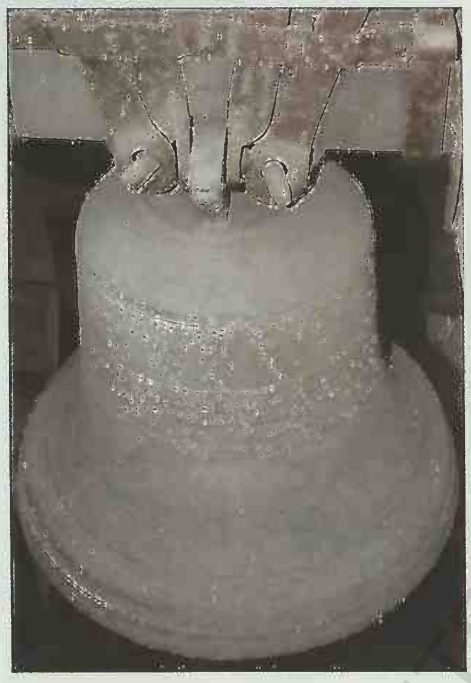

8. Clopot de la Ştefan cel Mare (refăcut în 1585 şi 1817).

9. Clopot de la Mănăstirea Putna (1761–1762).

10. Clopot din timpul episcopului Meletie (1831).

11. Clopot din timpul episcopului Melchisedec (1881).

ALEXANDRU IOAN CUZA UNIVERSITY CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

12. Fereastră în stil gotic (1542–1550).

13. Uşă şi ancadrament de la intrarea în biserică (1542–1550).

14. Uşă şi ancadrament din anul 1781.

15. Catedrala Episcopală şi o parte a incintei.

16. Turnul-clopotniță (cca 1780–1882).

17. Agheasmatarul.

18. Acoperișuri.

IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

19. Imagine de ansamblu din interiorul Catedralei Episcopale.

20. Pisania Catedralei Episcopale (1548, 1551).

21. Sfânta Cuvioasă Parascheva (sec. XVI, pridvor).

22. Stema Episcopiei Romanului.

23. Bolta pronaosului (sec. XVI).

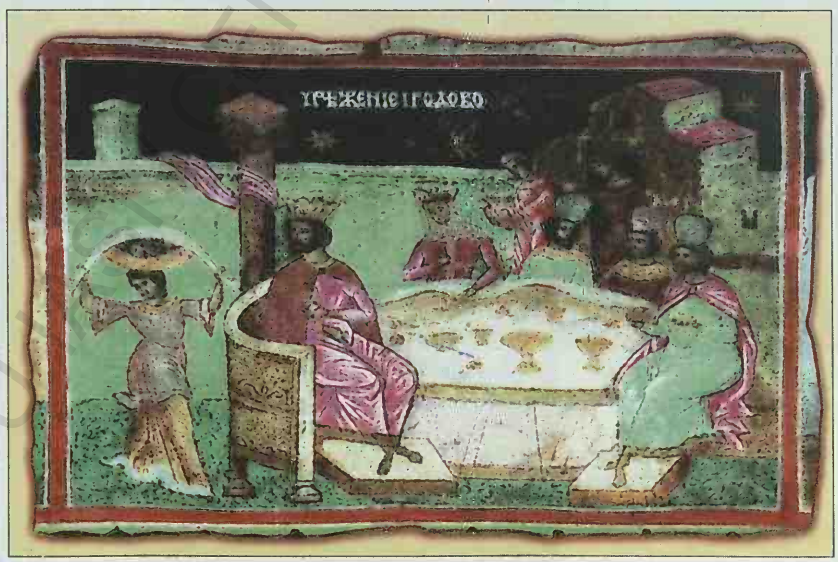

24. Ospățul lui Irod și dansul Salomeei (sec. XVI, pridvor).

BCU CENTRAL LIBRARY

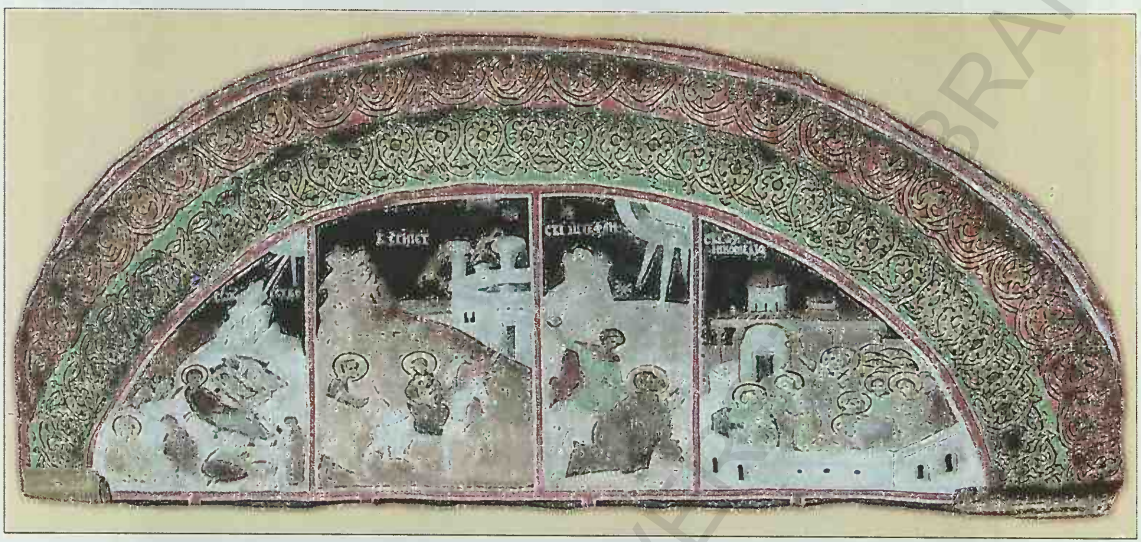

25. Sinaxar: 25–28 decembrie (sec. XVI, pronaos).

26. Sfântul Nicolae izbăvind corabia de demoni (sec. XVI, pridvor).

BCU IASI - BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA - LIBRARY

27. Minunea Sfântului Gheorghe din oraşul Lasia (Lasea): omorârea balaurului (sec. XVI, pridvor).

28. Sfânta Treime (sec. XVI, pridvor).

29. Aducerea moaştelor Sf. Parascheva în Târnovo (capitala Imperiului vlaho-bulgar) (sec. XVI, pronaos).

30. Sinodul al şaptelea, ecumenic, de la Niceea, din anul 787 (sec. XVI, pridvor).

31. Aducerea la Suceava a moaştelor Sfântului Ioan cel Nou, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun (sec. XVI, pridvor).

32. Sfântul altar.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

33. Catapeteasma (pictată în anul 1805, de Eustație Altini).

BCU IAȘI LIBRARY

34. Maica Domnului cu Pruncul (icoană donată în anul 1549).

BCU IA... LIBRARY

35–37. Felonul atribuit Sfântului Ioan Gură de Aur.

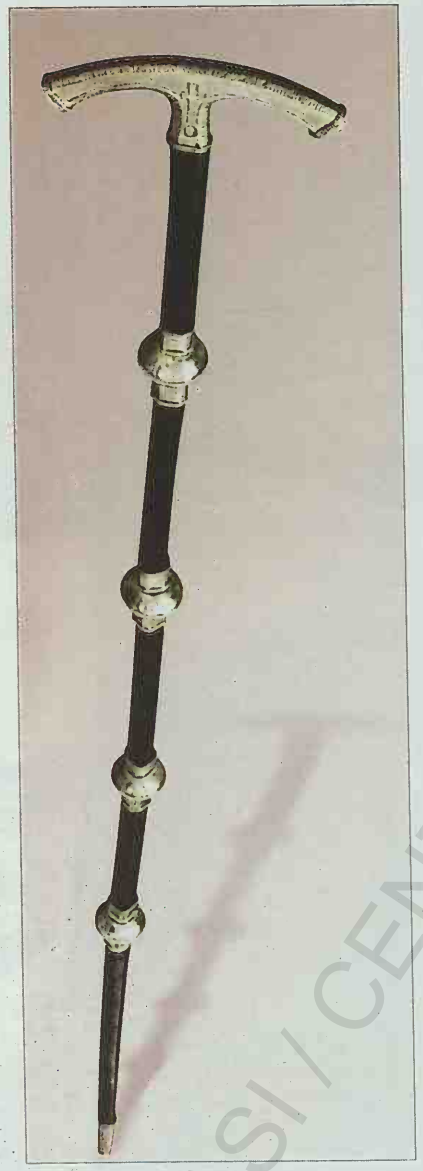

38. Cârjă arhierească (1740).

39. Engolpion dăruit episcopului Melchisedec de țarul Alexandru al II-lea (1868).

40. Veşmânt arhieresc (sec. XIX).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

41–42. Sfântul Nicolae (1717–1718; 1785).

43. Iisus Hristos Pantocrator (1719).

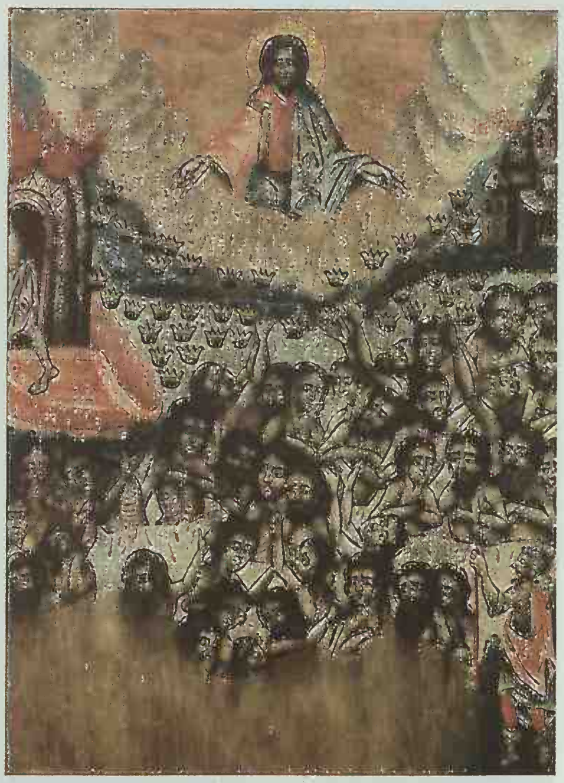

44. Sfinții 40 de Mucenici (1792).

45. Floriile (1792).

46. Sfântul Gheorghe (1792).

47. Sfânta Cuvioasă Parascheva (1792).

48. Adormirea Maicii Domnului (1793).

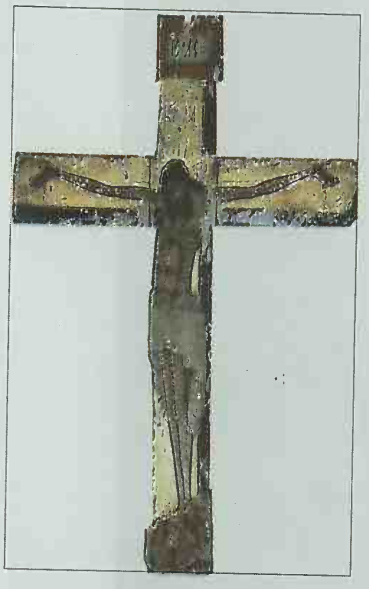

49. Cruce din lemn, pictată (sec. XVI).

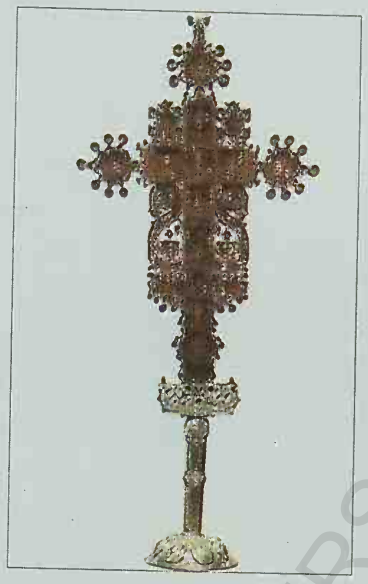

50. Cruce din lemn, cu postament aurit (1768).

51. Cruce argintată, cu postament (1860).

52. Potir (1823).

53. Analog (lemn de nuc; sec. XVIII).

BCU CENTRAL UNIVERSITY

54. Epitaf brodat cu fir de aur, argint şi mătase (sec. XVIII).

55. Epitaf pictat (Climeşti, 1796).

56. Epitaf pictat (Cucova, 1809).

57. Epitaf pictat (Cârlig, 1812).

58–61. Evanghelii ferecate (românească: Râmnic, 1794; grecească (Veneția, 1785) și românească (Râmnic, 1794); grecească: 1811; românească: Mănăstirea Neamț, 1821).

62. Pomelnicul ctitorilor (1891), scris de Maria Sturdza, născută Ghica, fiica scriitorului Ion Ghica.

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

63. Casa construită de Veniamin Costache, în timpul episcopatului la Roman (1796–1803).

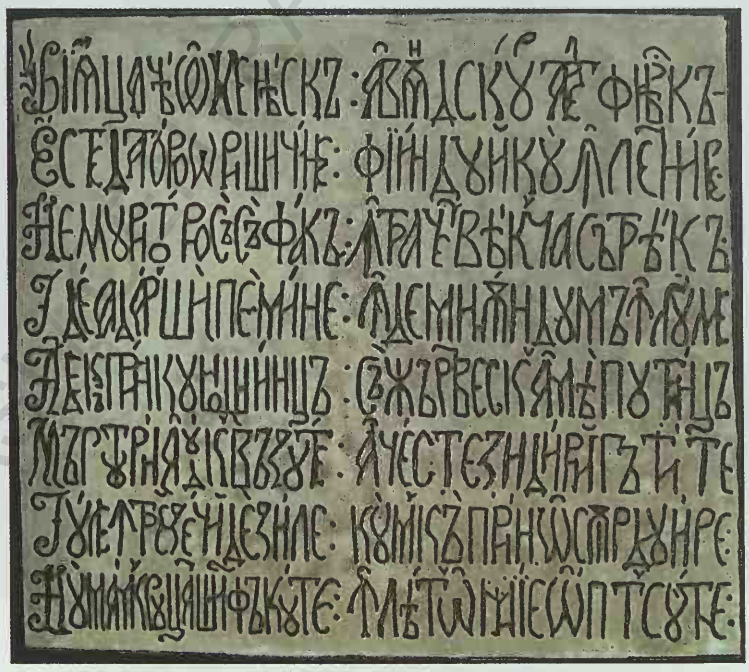

64. Inscripția în versuri, de la intrarea în casă (1800).

BCU IAȘI

65–66. Aspecte din interiorul casei-muzeu de astăzi.

BCU FEDERAL UNIVERSITY LIBRARY

67. Reşedinţa episcopală (cca 1878–1882).

BCU IAŞI - BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ LIBRARY

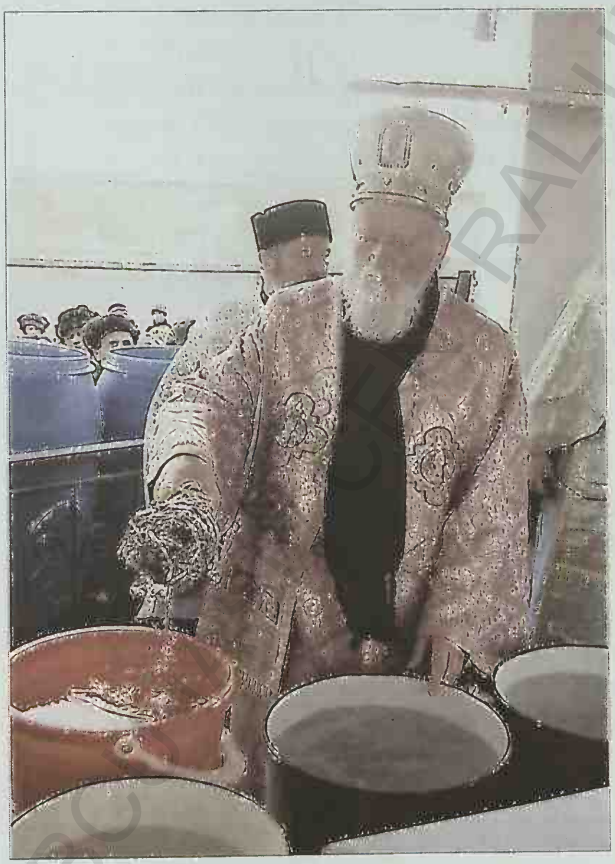

68–70. Preasfinţitul episcop Eftimie Luca (imagini din anii 2005, 2006).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

Cuvânt-înainte 5

Prefață 7

I. INTRODUCERE 9

II. CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHE ÎN BIBLIOTECA EPISCOPIEI ROMANULUI (CATALOG) ... 17

1. Preliminarii 17
2. Secolul al XVII-lea 19
3. Secolul al XVIII-lea 30
4. Secolul al XIX-lea (1801–1830) 181
5. Date şi consideraţii generale 285
6. Indice alfabetic al titlurilor de carte veche românească, descrise în catalog 288
7. Indice alfabetic al centrelor tipografice 291

III. ALTE MĂRTURII DIN TRECUTUL EPISCOPIEI ROMANULUI 294

1. Mitropolitul Dosoftei despre felonul de la Episcopia Romanului, atribuit Sfântului Ioan Gură de Aur, şi despre un uric din 1392, al lui Roman-Vodă, păstrat la Mănăstirea Probota 294
2. Inscripţii necunoscute din Catedrala Episcopală 304
   a. *O menţiune polonă, din anul 1600, despre Mihai Viteazul* 311
   b. *Un fragment de cronică slavo-română de la începutul deceniului al treilea al secolului al XVII-lea, datorat preotului Pătraşcu de la Episcopia Romanului* 313
3. Inscripţii din Muzeul Episcopiei 315
4. Inscripţii din Casa-muzeu Veniamin Costache 318

IV. LUCRĂRILE DE RESTAURARE ŞI SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN ULTIMELE DECENII DE LA EPISCOPIA ROMANULUI 321

V. ANEXE 323

1. Complexul episcopal Roman în pragul secolului XXI 323
2. Cercetările arheologice de la Episcopia Romanului 325

Abrevieri 328

The old Romanian books and other testimonies of the past, located in the Diocesan Cathedral of Roman. Abstract 329

Le livre roumain ancien et d'autres témoignages du passé de l'Évêché de Roman. Résumé 332

Indice 335

Ilustraţii 363

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

20 7821/07

B C.U "M. EMINESCU" IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Această carte vede lumina tiparului în preajma aniversării a şase secole de la înfiinţarea Episcopiei Romanului, apărută în vecinătatea cetăţii în care, cu două decenii mai înainte, Roman-Voievod se autointitula „domn şi stăpânitor al Ţării Moldovei de la munte până la mare”.

Multe din cele de atunci nu mai există astăzi.

Din Cetatea lui Roman numai arheologii mai pot identifica, prin săpăturile lor, urme vagi şi sporadice.

Chiar şi Cetatea Nouă, din piatră, a lui Ştefan cel Mare, amintind de Hotin şi Soroca, mai dăinuie doar prin câteva ziduri neînsemnate, pierdute pe malul de răsărit al Siretului.

Hotarul de la ţărmul mării, din 1392 şi de mai târziu, a rămas, la rândul lui, o amintire.

A dăinuit în schimb Episcopia Romanului, bastion al ortodoxiei, înălţat nu întâmplător în aşezarea numită atunci şi Târgul de Jos, ca mărturie a vechimii şi importanţei ei pentru principatul românesc întemeiat cu o jumătate de veac mai înainte, pe un teritoriu al cărui nucleu iniţial s-a aflat de-a lungul şi în apropierea râului Moldova.

S-au păstrat aici, în ordinea vechimii, fundaţia vechii biserici, din jurul anului 1400, felonul dăruit, probabil de la Bizanţ, în timpul împăratului Manuel II Paleologul, clopote de la Ştefan cel Mare şi Sfânt, biserica lui Petru Rareş, cu pisania compusă şi corectată de episcopul-cronicar Macarie, remarcabilele fresce din pridvor şi pronaos, acoperite, până acolo unde mâna omenească a putut ajunge, cu numeroase inscripţii în română, latină şi slavonă (între care, una despre Mihai Viteazul, iar alta despre Gaspar Graţiani şi Alexandru Iliaş), icoane, vase, veşminte, broderii şi alte preţioase obiecte de cult. S-au mai păstrat casa construită de Veniamin Costache, Turnul-clopotniţă ridicat de Leon Gheuca şi Melchisedec Ştefănescu, dar şi biblioteca din acel turn cu orologiu german, adăpostind un adevărat tezaur de carte veche românească, important nu doar prin conţinutul şi proveniența volumelor, ci şi prin crâmpeiele de viaţă şi istorie adevărată conţinute de sutele de însemnări aflate în interiorul lor.

Câte ceva despre toate acestea veţi găsi în cartea de faţă, a cărei „poveste”, începută cu mai bine de două decenii în urmă, într-o epocă ciudată, dintr-un alt secol şi dintr-un alt mileniu, reuşim să o încheiem astăzi.

9 789732 715727